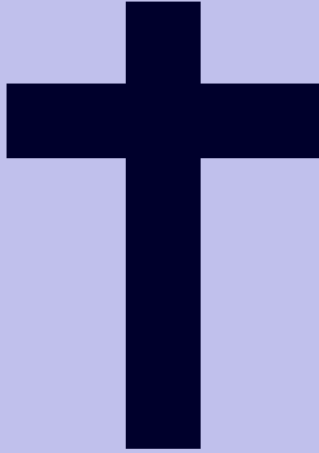

Ngindo New Testament
2015

The New Testament in the Ngindo language of Tanzania, 2015

Ngindo New Testament 2015

The New Testament in the Ngindo language of Tanzania, 2015

copyright © 2015 The Word for the World

Language: Ngindo

Translation by: The Word for the World

Contributor: The Word For The World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
d5116cc2-3c1c-51ad-b1b2-7dde35a6f8cb

Contents

Matayo	1
Maluko	53
Luka	87
Yohana	144
Itendwa	184
Akaloma	238
1 Akakolinto	261
2 Akakolinto	282
Akagalatia	297
Akaefeso	306
Filipi	314
Kolosai	320
1 Akasesalonike	326
2 Akasesalonike	331
1 Timoteo	334
2 Timoteo	341
Tito	346
Filemoni	349
Ebulania	351
Yakobo	369
1 Petulo	375
2 Petulo	382
1 Yohana	387
2 Yohana	393
3 Yohana	395
Yuda	397
Kuekuligwa	400

Nhwalo Gwambone ogwandikigwe na Matayo Kilongoi

Nhwalo Gwambone ogwandikigwe na Matayo nga gumwe kati ja itabu ncheche Mulilagano Liyono yenie ilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe, “Nhwalo Gwambone.” Yenie iandikigwa kuboka pukujomoka Yesu, uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana. Akachomi bamanyi kipolaje chaka chuandikigwa nhwalo gwambone gwa Matayo, bapemelelanga pangaje uandikigwa chaka cha 60 kuboka kukubelekwa Kilisto. Uyo bamanyiye paali puandikigwa, nambu ajingi baachanga gwenio uandikigwa ku Palestina andaje ku kilambo chuku Yelusalemu.

Nhwandiki Matayo ojwakiba ntocha kodi, tango nu kupambuligwaje na Yesu kube napunji jwakwe. Uyo amanyikana ku liina lya Lawi. Matayo akiba jumwe kati ja achandundame komi na abena na baandakila akachomi biki Yahudi. Ganga gabonekana kipola gambu gwatumi majandiko kupeta 60 kuboke mu lilagano lya lolo. Apala kulaya kutenda Yesu nga Masia, Nkomboi jwenio nga ojwalondoligwa na akalondoli. Kabe Matayo alongi kipola muno kukulenga kingwana cha uhuke jwa Nnoongo Akayahudi bayobalela kutenda Masia akaba nngwana jwa chilikali padunia. Matayo alanduli kipola kukana mawacho genia nu kulaya kingwana chu uhuke cha Nnoongo.

Nhwalo Gwambone gwa Matayo nga kitabu chu kualala kutumbu mu Nhwalo Gwambone gambu gwa mapungu gakwe goa

agatumike kuboka Majandiko ga lolo. Genia galonda Malagano mabena. Akachomi balenga Matayo ajigite kengama andi pikibi kitabu cha Musa, chenie nga kitabu chukutumbula mu Lilagano lya Lolo. Matangacho ga Yesu ga pikitombi (Matayo lipungu lya 5-7). Gawechi kulandanikigwa na chalia ja Nnoongo jampa Musa (Kombake Tolati 19:3-23:33).

Agabi mukitabu

Matayo mu kitabu chakwe atumbwi kulenga nhwalo gu kubelekwa kwa Yesu Kilisto na atumbwi na kulenga nhwalo gu liengo lyakwe mulipungu lya 1-4.

Kabe Matayo alengite kipola nhwalo gwa liengo lya Yesu nu kubola kwakwe kwao mulipungu lya 5-25.

Matayo ajomole kitabu chakwe kukulanduli panakati ji liengo lya Yesu mu kiu chakwe nu kuyoka kwakwe (Lipungu lya 26-28).

Lungolo lwa Yesu (Luka 3:23-38)

¹ Lungolo lwa Yesu Kilisto, kibebei cha Daudi, ngi kibebei chu Ulaimu.

² Kuboka pu Ulaimu kuika Nngwana Daudi, yenje ngi ibelei yenie, Ulaimu ngapoto mwana Isaka, Isaka ngapoto mwana Yakobo, Yakobo ngapoto mwana Yuda, ni inunu yakwe,

³ Yuda ngapoto mwana Felisi na Zela amamundu bakiba Atamali, Pelisi ngapoto mwana Esiloni, Esiloni ngapoto mwana Lami. ⁴ Lami ngapoto mwana Aminadabu, Aminadabu ngapoto mwana Nashoni na Nashoni ngapoto na mwana selemani, ⁵ Selemani ngapoto mwana Boazi amamundu Laabu. Boazi ngapoto mwana Obedi amamundu Lutu,

Boazi na Lutu bakibanga achik-ibelei ba Obedi, Obedi ngapoto mwana Yese, ⁶ Yese nga ngapoto mwana Nngwana Daudi. Daudi ngapoto mwana Solomoni amamundu abakiba anaba Uliya. ⁷ Solomoni ngapoto mwana Leoboamu, Leoboamu ngapoto mwana Abiya. Abiya ngapoto mwana Asa, ⁸ Asa ngapoto mwana Yaashafati, Yaashafati ngapoto mwana Yolamu, Yolamu ngapoto mwana Uzia, ⁹ Uzia ngapoto mwana Yotamu, Yotamu ngabe na mwana, Aazi ngapoto mwana Ezekia. ¹⁰ Ezekia ngapoto mwana Manase, Manase ngapoto mwana Amoni, Amoni ngapoto mwana Yosea. ¹¹ Yosea ngapoto mwana Yekonia, na akanung'una. Kingobu chenye kikiba kiamo Akayahudi kapeleka kukilambo chuku Babiloni.

¹² Kuboka pikitamo cha Akayahudi kujenda ku Babiloni, Yekonia ngapoto mwana Shetieli, Shetieli ngapoto mwana Zelubabeli. ¹³ Zelubabeli ngapoto mwana Abiudi, Abiudi ngapoto mwana Eliakimu, Eliakimu ngapoto mwana Azoli. ¹⁴ Azoli ngapoto mwana Sadoki, Sadoki ngapoto mwana Akimu, Akimu ngapoto mwana Eliudi. ¹⁵ Eliudi ngapoto mwana Eliazeli, Eliazeli ngapoto mwana Matani, Matani ngapoto mwana Yakobo, ¹⁶ Yakobo ngapoto mwana Yusufu, ojwakiba angwana ba Maliamu amama ba Yesu ojwakonda Kilisto.

¹⁷ Penia ikapeta ibelei komi na ncheche kuboka pu Ulaimu mpaka Daudi, ni ibelei komi na ncheche kuboka pa Daudi mpaka pa Akayahudi pabatoligwa ubanda Kujenda ku Babiloni, ni ibelei komi na ncheche kuboka pabatoligwa ubanda kuika kingobu cha Kilisto Nkomboi.

Kubelekwa kwa Yesu Kilisto (Luka 2:1-7)

¹⁸ Kubelekwa kwa Yesu Kilisto kukiba yene, Maliamu amamundu Yesu akankobeka Yusufu. Nambu tangu nu kutamangaje pamwe andi pibi analome na akege, Maliamu ngabonekana abi na ndumbo kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi. ¹⁹ Magambu Yusufu akiba na majendo ga mbone nnongi ja Nnoongo, apaije kunkoya oni Maliamu, ngapala kunneka kukunyegela. ²⁰ Pakiba akaacha genia Mpakachi jwa Angwana kuboka Kumbengu ngampitila mumaloto kulenga, "Yusufu, mwana jwa Daudi, makajobokaje kuntola Maliamu kube aanabinu magambu ndumbo ejabinajo kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi. ²¹ Abakupoto mwana munalome mumpa liina lyakwe Yesu, magambu jwenio nga ojwapakakombola bandu bakwe mumabaja gabe."

²² Genia goa gapitila lilenganile lilobe lya Angwana elibalenga kupete nnondoli jwa Nnoongo, ²³ "Munkege jwangamanya analome aiba na ndumbo apotola mwana munalome, nangweto binkema Imanueli" kulenga, "Nnoongo abi pamwe natwenga."

²⁴ Yusufu apajimuka mulugono, ngatenda genia agalenga mpakachi jwa Angwana kuboka Kumbengu, nganto Maliamu kube aanamundu. ²⁵ Nambu bagolokingeje kindanda chimweje mpaka Maliamu apapotola mwana munalome Yusufu ngampe liina mwana jwenio Yesu.

2

Akageni kuboka kumbwani

¹ Yesu abelekwa kukilambo chuku Beteleemu kunkoa gwa Kuyudea, kingobu Helode pakiba Nngwana. Kingobu tu

kuboka pu kubelekwa, akamanyi ba ndondwa ngabaika Kuyelusalemu kuboka kumbwani. ² Ngabakonya, “Kibiko kilemba, chikibelwike ojawabube Nngwana jwa Akayahudi? Tuluwani lutondwa lwakwe kuboka kumbwani natwe tuikita kunn'ongalela.”

³ Nngwana Helode pajoa genia, ngaechuka muno pamwe na boa abatama Kuyelusalemu. ⁴ Helode ngabakemanga akakolongwa ba Akakung'i boa na akaboli ba malagilo ga Musa, ngabakonyanga, “Kilisto Nkomboi apakubelekwa koo?” ⁵ Angweto ngabajanga, “Apakubelekwa kukilambo chuku Beteleemu, nkoa gwa Yudea. Andi piandikigwe na nnondoli jwa Nnoongo,

⁶ ‘Mwe Beteleemu kilambo cha Kuyuda, mwe machokochokoje panakati jilambo Ikuyuda, gambu kwinu apakupiti kilongoi owapakalongaleya bandu bango, bu Kuisilaeli.’ ”

⁷ Penia Helode ngabakemanga pantemela akamanyi ba ndondwa, ngaba konyanga kingobu gani pulupitila lutondwa. ⁸ Kuboka penia ngabatuma bajendange ku Beteleemu ngabalagi, “Nnyendange makaingikiye nhwalo gwa mwana jwenio, anda mampatite unetele nhwalo gwenio nane nyende nakang'ongalele.”

⁹ Kuboka pa kapenikia angwana, akamanyi ba ndondwa ngabajabula. Penia lutondwa lubalubona kingono cha kalelo kumbwani ngulwalongaleya mpaka ngulujenda kujema panani pakiba mwana. ¹⁰ Pubulubona lutondwa lwenio ngabaala mwojo muno. ¹¹ Ngabajingila unyumba ngabammona mwana jwenio pamwe na amamundu

Amaliamu, ngabakilikitila, ngabanng'ongalela. Kuboka penia ngabakulugula mikoba jabe ngabampe hupo, jaabu nu ubani na mauta ga bei ngolongwa agakemigwa manemane.

¹² Penia ngababuja kachabe kundela jenge gambu Nnoongo akatekakelebuya mumaloto bakammujije Helode.

Kutili kukilambo cha Kumisili

¹³ Kuboka pa akageni kujabula, mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngampitila Yusufu mumaloto ngannenge, “Nnyimuke muntole mwana pamwe na amamundu ntilile kukilambo cha Kumisili. Ntamanga kwenio mpaka pambakunnengela, gambu Helode apa kunkoma mwana jwenio.”

¹⁴ Yene Yusufu ngajimuka, ngantola mwana na amamundu, ngababokanga kilo kujenda Kumisili. ¹⁵ Ngabatama kwenio mpaka Helode pajomokaga. Kilebe chenye kipitila kupala lilobe libalongela Angwana kupete nnondoli jwa Nnoongo lilinganile, “Nganankema manango kuboka Kumisili.”

Ukomigwa kwa ilemba ikinalome

¹⁶ Helode apang'anyama kutenda akamanyi ba ndondwa bala batekunkoloya, ngachimwa muno. Ngalagi ingota yoa ikinalome ya kilambo chuku Beteleemu na eibi papipi jakwe eibi nayaka ibena kubuja unyuma ikomigwe. Atenda genia akombakela machoba kuboka pagaika akamanyi ba ndondwa. ¹⁷ Yene nga pagalenganila malobe agalenga Nnondoli jwa Nnoongo Yelemia,

¹⁸ “Lilobe lijoanika kukilambo chuku Lama nguto nukokaleka muno. Laeli aiguti ingota yakwe, na apaije kumpembeleya,

magambu yoa ijomwike.”

Kubuja Kumisili

¹⁹ Kuboka pu kujomoka Helode, Mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngampiti Yusufu mumaloto ukwako Kumisili. ²⁰ Ngannenge, “Nyimuke muntole mwana na amamundu mmuje kukilambo cha Kuisilaeli, magambu abapalangita kunkoma mwana jwenio bawilangite.” ²¹ Yusufu ngajimuka ngantola mwana pamwe na amamundu ngababuja kukilambo chuku Isilaeli.

²² Nambu Yusufu pajoa kita Akelao Atawala Kuyudea paali pa awamundu Helode, ngajoboka kujenda kwenio. Kuboka pukunkelebuya mumaloto, ngajenda kunkoa guku Galilaya, ²³ Na ngaami kukilambo chi Kunazaleti. Yene ngagalenganila malobe agalenga Nnondoli jwa Nnoongo, “Binkema Nnazaleti.”

3

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
(*Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28*)

¹ Machoba genia Yohana Mmatichi ngapitila papongoti kukilambo cha Kuyudea ngatumbu katangachi bandu. ² Ngalenga, “Nnapange mabaja ginu. Magambu Kingwana chu kumbengu kibandakile!” ³ Yohana jwenio, nga ojwannenga Isaya ojwakiba nnondoli jwa Nnoongo apalenga,

“Mundu achobe papongoti kanonoya kulenga, ‘Mapanganakie Angwana ndela jabe, mmeke kipola ndela jabe!’”

⁴ Yohana akwinda ngobo ejilokigwe namajuni ga nyama ojwakemigwa ngamia, nu luunga lu limbendela akwinda mukibuno

chakwe, chakulya chakwe kikiba maige na buchi gu kupongoti. ⁵ Bandu kuboka kukilambo cha Kuyelusalemu nu Kuyudea, ni ilambo yoa ibi umbwega ju lukemba lwa Yolidani ngabannyendelela. ⁶ Ngabalapanga mabaja gabe, na jwenio ngabatichanga mulukemba lwa Yolidani.

⁷ Nambu Yohana pababonanga Mafalisayo na Masadukayo ajingi bukunhwikalila kupala babatichigwe, ngalenga, “Mangweto machamajoka! Beneke abannengi nhwotwi kujepa lilaka lya Nnoongo eliika? ⁸ Ntendange agalaya kutenda nnapangite mabaja. ⁹ Makaachangaje kutenda nhwotwile kujepa lilaka kukuneme, ‘Awabito ana Ulaimu.’ Nannenge Nnoongo aotwi kagatenda mabwe aga gabe ingota yu Ulaimu. ¹⁰ Libago libekigwe pamanhina ga mikongo, kila nkongo gwangapambika ubakupenguligwa nu kuleke pamwoto.

¹¹ Nenga nammatichanga kwa mache kulaya nnapangite mabaja ginu. Nambu ojwapakuika kuboka pangunenga akweti uwecho muno kumbeta ne, nenga kuotoje kupoto ilatu yakwe. Jwenio ammatichanga kwa Uhuke jwa Chwapi na kwa mwoto. ¹² Jwenio akamwi kipalwe chakwe chukupete mapemba. Aikongola mapemba nukubeka mukikokwe, nambu mapoi aitinia mwoto gwangaimika.”

Kubatichigwa kwa Yesu

(*Maluko 1:9-11; Luka 3:21-22*)

¹³ Kuboka penie Yesu ngaboka kukilambo chuku Galilaya ngaika mulukemba lwa Yolidani, kupala abatichigwe na Yohana. ¹⁴ Nambu Yohana ngatumbu kunkanalila kulenga, nenga mbaligwa kubatichigwa na mwenga, “Lele, mwe nhwika kwango nenga?”

¹⁵ Nambu Yesu ngannyanga, “Ngoe magaleke genia gabe yene. Gambu genia nga agapala Nnoongo.” Penia Yohana ngajeketela.

¹⁶ Kuboka pa Yesu kubatichigwa, ngapita umache. Kingobu ucho mbengu ngijiekuka, ngammona Uhuke jwa Nnoongo akauluka anda ngunda nukutola panani jakwe. ¹⁷ Lilobe kuboka kumbengu, ngililenga, “Jwenio nga manango, junampala jwanhalalila.”

4

*Kutegigwa kwa Yesu
(Maluko 1:12-13; Luka 4:1-13)*

¹ Kuboka penia Uhuke jwa Chwapi ngannongaleya Yesu mpaka kupongoti kupala alondoigwe na Mmaja. ² Ngapunga machoba alubaini kilo na mui pangalye kilebe chachoa pajomola ngajijoa njala. ³ Mmaja nganhwikalila, ngannenge, “Anda mwenga Mamwana ba Nnoongo, magaamuliche mabwe aga gabe mikate.”

⁴ Nambu Yesu ngajanga, “Iandikigwe Mumajandiko Gachwapi, ‘Mundu alama kukulye nkate tuje, nambu ku kila lilobe elyalonge Nnoongo.’ ”

⁵ Kuboka penia Mmaja ngantola Yesu mpaka kukilambo chu Kuyelusalemu, Kilambo cha Chwapi, ngammeka kunani pulengo gwa Nyumba ja Nnoongo, ⁶ ngannenge, “Anda mwe Mamwana ba Nnoongo mikileke pae gambu andikigwe, Nnoongo maamulicha akapakachi bakwe kuboka kumbengu kwa magambu ginumwe, mabannyanganga kumaboko gabe, kata mukikipotekaje muma-ganga.”

⁷ Kwa magambu genia Yesu ngajanga kulenga, uyo Mumajandiko Gachwapi, iandikigwe, “Makategaje Angwana ana Nnoongo binu.”

⁸ Kuboka penia Mmaja ngantola Yesu mpaka kunani kukitombi kitandamau, ngannaya kingwana chi ilambo yoa ya padunia na gwambone gwakwe. ⁹ Mmaja ngannenge, “Yenie yoa nhotwi kumpe mwe anda nkilakatile nu kung’ongalela.”

¹⁰ Penia Yesu ngannenge, “Nnyabule mwe Malichetani! Iandikigwe Mumajandiko Gachwapi, ‘Magongalela Angwana ana Nnoongo binu na mabegelela benia jika jabe.’ ”

¹¹ Penia Mmaja nganneka Yesu, akapakachi kuboka kumbengu ngabaika ngabammegalela.

*Yesu atumbu maengo gakwe Ku Galilaya
(Maluko 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Yesu pajoa kita Yohana Mmatici bantabite mukipungo ngajenda Kugalilaya. ¹³ Ngaboka kilambo chuku Nazaleti ngajenda kukilambo chuku Kafalanaumu, kilambo chikibi umbwega ja lilaba lya Galilaya, mumpaka gwa kilambo cha Zabuloni na Naftali, ngatama kwenio. ¹⁴ Yene pililenganila lilobe elyalongela Nnondoli Isaya,

¹⁵ “Kilambo chuku Zabuloni na Kilambo chuku Naftali, Kujenda kubaali kwiye julukemba lwa Yolidani, ku Galilaya, kilambo cha bandu banda Akayahudi!

¹⁶ Bandu abatama pulubendu bijibweni ndaa. Angweto abatama miwili ja kiu, Lumuli lwamulakile.”

¹⁷ Kuboka kingobu chenie Yesu ngatumbu kutangacha ngalenga, “Nnapange mabaja ginu, magambu Kingwana chu kumbengu kibandakile!”

Yesu bakemanga akalopoi an-cheche

(Maluko 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Yesu pakiba akatyanga umbwega ji lilaba lya Galilaya ngababona bandu abena alungolo akakoki, bandu benia bakiba Simoni ojwa konda Petulo na nnuna gwakwe Andulea bakakoka yamaki ku lipелеle mulilaba. ¹⁹ Yesu ngabalenge, “Ungengamange nenga manammekanga mme makakoki ba bandu.” ²⁰ Kingobu tu ngabagaleka mapelele gabe ngabankengama Yesu.

²¹ Pajenda nnongi kachoko ngababona bange akalongo abena, Yakobo na Yohana, ingota ya Zebedayo. Bakiba muntumbwi pamwe na awamundu Zebedayo, batendekeka mapelele gabe. Yesu ngabakema, ²² benia kingobu tu ngubuleka ntumbwi pamwe na awamundu, ngabankengama Yesu.

Yesu babola bandu na kalamia akatamwe
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu ngajenda kila paali mukilambo chu Kugalilaya kabolanga bandu mu nyumba ju kunng'ongale Nnoongo nu kutangacha Nhwalo Gwambone gu kingwana cha Nnoongo ngabalamia bandu itamwe yoa eibakiba nayo. ²⁴ Nhwalo gwakwe ngujoanika mukilambo chuku Silia, akatamwe boa bina itamwe ya kila aina nu kulaga, bandu bina michepela, akatamwe kiinduindu, na bandu abakiba bapolite mibele, ngabapeleka kwa Yesu, jwenio ngabalamia boa. ²⁵ Bandu ajingi ngabankengama kuboka kukilambo chuku Galilaya, kilambo echikibi ni ijiji komi, Kuyelusalemu na Kuyudea na kwie ja lukemba lwa Yolidani.

5

Yesu babola bandu pikitombi

¹ Yesu pababona bandu ajingi ngaombe pikitombi ngatama. Akinapunji bakwe ngabannyendelela, ² jwombe ngatumbu kabolanga,

Laa ja kweli

(Luka 6:20-23)

³ “Mbaya ababi nu uwocho muhuke, gambu Kingwana chu kumbengu nga chabe!

⁴ Mbaya ababi nu kuechuka, gambu Nnoongo mabapembelea.

⁵ Mbaya mundu jwa jali, gambu mapokela malagano ga Nnoongo!

⁶ Mbaya ababi na njala na nyota ju kutenda gapala Nnoongo, Nnoongo mababeka bajukute!

⁷ Mbaya ababi na kia, gambu Nnoongo mababonela kia!

⁸ Mbaya abampala Nnoongo kwa mwojo chwapi, gambu mabammona Nnoongo!

⁹ Mbaya akachikichani, gambu bikemigwa ingota ya Nnoongo!

¹⁰ Mbaya abapotekigwa kwa magambu gu kutenda agapala Nnoongo, gambu Kingwana cha kumbengu nga chabe!

¹¹ “Mbaya mangweto anda bandu bantukine na bamponjite nu kunkopakeya kilebe chachoa chubaja kwa magambu gango nenga. ¹² Nhwalaalange mwojo nu kululuta gambu hupo inu ngolongwa kumbengu. Yene ngapaba bonelanga akalondoli ba Nnoongo abakiba tango namangweto kubeje.

Mwinyo nu lumuli

(Maluko 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ “Mangweto nga mwinyo panakati ja bandu padunia. Nambu anda mwinyo uoite kulaa kwakwe ipakolelwa na nike? Kuchataje kabele, nambu kuleke panja nu kulebatigwa na bandu.

14 “Mangweto nga lumuli lwa dunia. Kilambo chikichengigwe panani pa kitombi kuotoje kukiia. 15 Na bandu kupambaje lumuli nu kuluekelela lidebe, nambu kulubeka panani putala, kupala bamulakile bandu boa ababi unyumba. 16 Mangweto uyo mpaka oti lumuli lwinu lumulike nnongi ja bandu, bagabone maengo ginu gabe chwapi na bakoigwe Awawa binu ababi kumbengu.

Malagilo ga Musa na Majandiko ga akalondoli ba Nnoongo

17 “Makakita nhikila kuboya Malagilo ga Musa na maboulo ga akalondolije. Nhkila kuboyaje, nambu nhikila kulenganakia. 18 Nannenge kweli mpaka mbengu na dunia pipakupeta, napachokoje pa Malagilo ga Musa pukuboigwa, mpaka goa galenganile. 19 Mundu jwajwoa ojwapakulemwa amuli ejibi njokochoko kupeta joa na kabola bange batendange jenia, jwenio apakube nchokochoko mukungwana chu kumbengu. Nambu jwajo ojwapakagakamula na kabola bange, jwenio apakube nkolongwa mukungwana chu kumbengu.” 20 “Nannengelanga kweli nukamuje gambone gapala Nnoongo kapeta Mafalisayo na aboli ba Malagilo ga Musa, nnyingije ngu mukungwana chu kumbengu.”

*Maboulo gi lilaka
(Luka 12:57-59)*

21 “Nnyoaninge kutenda bandu ba lolo balengigwe, ‘Makakomaje! Abapakoma bapa kuhukumigwa.’ 22 Nambu nenga nannenge, jwajwoa ojwapa kunchimwa nnunu gwakwe apakuhukumigwa. Ojwapa kummembula nnunu gwakwe apakuntakiana kana jumble na ojwapa kunkema nnuna gwakwe, ‘Matokamau!’ Apaligwa kujingi mumwoto

gwangaimika machoba goa. 23 Anda mpelike lilumbo lya hupo linu kukitembe cha Nnoongo na penia nkombakile nnunugwinu abi na bulwa na mwenga, 24 mileke hupo inu pikitembe, nnyabule oti makachikachane na nnunugwinu, kuboka penia mmuje makapange hupo inu.”

25 “Nchikachane na mundu ojwantakiine kiti mmi undela, makajenda kanajumbe. Andaje ojwantakiine apakunkamuya kana akimu na akimu apa kunkamuya ku linjolinjoli na kubekigwa mukipungo. 26 Nannenge kweli mpitaje mwenio mpaka nnyomole kulepa uloi gwoa.”

Maboulo nhwalo gwa ngongola

27 “Nnyoaninge kube bandu balengigwe, ‘Makatendaje ngongola!’ 28 Nambu ne nannenge, ojwapa kunnolakea munkege nu kunnokolela bai ateile nakwe ngongola umwojo gwakwe. 29 Anda lio linu lyakalelo lipakunnyambuki kulemwa, muliboye mililekele kutali namwenga! Mbaya kuoya kipagwa chimwe cha mmele gwinu, kuliko kuoya mmele gwoa kukulekeligwa kumwoto gwangaimika machoba goa. 30 Anda luboko lwinu lwa kalelo lupakunnyambukia kulemwa, mbaya muluekete mululekele kutali namwenga! Mbaya kuoya kipagwa chimwe cha mmele gwinu, kuliko mmele gwoa ujende kumwoto gwangaimika machoba goa.”

*Nhwalo gwa kulekana mundu na anamundu
(Matayo 19:9; Maluko 10:11-12; Luka 16:18)*

31 “Uyo ilengigwe, ‘Ojwapakaleka anamundu apaligwa kape talaka.’ 32 Nambu nenga nannengelanga, mundu jwajwoa ojwabaleka aanamundu, nambu tu gambu ga ngongola, jwenio

ammeka munkege jwenio abe nngongola na mundu anda antoi munkege jwenio atenda ngongola.”

Maboulo ga nhwalo gwa kulapila

³³ “Kabe nyoininge kube bandu ba lolo balengaligwe, ‘Mikikilekaje channapila, nambu mpaka ntende channapile Kangwana.’ ³⁴ Nambu nenga nannenge, makalapije. Nu kumbenguje, gambu kwenio nga kukibi kitebu cha Nnoongo, ³⁵ na pannemaje, gambu penia nga pukubeka makongono gabe, nuku Yelusalemuje, gambu chenye nga kilambo cha Angwana Akolongwa. ³⁶ Na makalapije kwa mutwe gwinu, gambu mwe kuotoje kulubeka lunywili lube luhu andaje lupili. ³⁷ Andannengite, ‘Elo’, Ibe ‘Elo’, Anda nnengite, ‘Ije’, Ibe ‘Ije’, Chachoa chikipeta genia kiboka kwa Mmaja.”

Maboulo nhwalo gwa kubuyana

(Luka 6:29-30)

³⁸ “Ngannyoanga kube galengigwe, ‘Nnyinu anda ammoite lio namwe mammoya lio, nnyinu anda ankolite lino namwe mankola lino.’ ³⁹ Nambu nenga nannengela, makammukije ubaja mundu mmaja. Mundu anda amputite likopi lijego lya kalelo, mantendebukie lenge. ⁴⁰ Mundu anda ampelike kama hakama kupala kutola lichati linu munnekele nilikoti linu atole. ⁴¹ Mundu anda anhwamuliche kupotola nhwigo gwakwe mwanja gwa maili jimwe mpotola maili ibena. ⁴² Ojwapakunyopa kilebe mumpe, makannyimaje ojwaika kunnyaika kilebe.”

Maboulo ga kapalanga akan-gondwa

(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ “Ngannyoa kutenda ilengigwe, ‘Mumpale nndami nyinu, na manchimwe nngondwa jwinu.’ ⁴⁴ Nambu nannenge, mapalange akangondwa binu, na majopele ku Nnoongo abampoteka, ⁴⁵ kupala mmegange makinangota ba Awabinu ababi kumbengu. Gambu benia bamulakila lumuli lwabe bandu boa akabaja na bambone, na kakomeleka ula bandu bambone na bandu akabaja. ⁴⁶ Bo, mpakupata upo nike ku Nnoongo, kwa kapala abampalanga mangweto tu? Magambu ata akatocha kodi bakamulanga ugo! ⁴⁷ Anda mapatangite abali akalongo binu tu, ngimikikamwa ni kiyono? Mbone na bandu bangamanyanya Nnoongo bakamu ugogo! ⁴⁸ Mmeganga makambone, anda Awabinu bu kumbengu pababi bambone!”

6

Maboulo ga kajangata akahoch

¹ “Ntamanga maha makakamuje itendwa yambone kupala mmonekane nnongi ja bandu. Awawa binu ababi kumbengu bampeje hupo.”

² “Pamampe kilebe nhwocho, makalandulije. Makabe mandendemunduje andi bandu ababikitenda bambone pababeganga unyumba ju kunng'ongale Nnoongo nu undela kupala bandu balumbalile. Nannenge kweli, bai bapatangite hupo yabe tegatega.

³ Nambu mwe pamankola nhwocho wala nng'anja gwinu jwa mpalana akamanyaje panteile. ⁴ Mpange kilebe chinu kukuiya na Awawa binu ba kumbengu ababibona ilebe iigwe mabampa hupo inu.”

Maboulo gu kugongalela
(Luka 11:2-4)

5 “Panng'ongalela, makabeje andi bandu akandendemundu. Angweto kupala kujema munyumba ju kunng'ongale Nnoongo nu umbwega ja ndela kupala bandu babone. Nanenge kweli Angweto bapatangite hupo yabe. 6 Nambu mwe papakunng'ongalela Nnoongo, nnyingile kuchumbi chinu nu kujigala nniango, nng'ongalela ka Awawa binu bangabonekana. Na benia Awawa binu abagabona agaiigwe mabampa hupo.”

7 “Panng'ongalela, makalonge malobe nduuje andi apabatenda bandu bangamanyanya Nnoongo. Magambu angweto bapemele Nnoongo jwabe bajoange gambu ga malobe gabe majingi. 8 Makabe andi angwetoje. Gambu Awawa binu bagamanyi malola ginu tango nakajopaje. 9 Mpaligwa kugongalela yene,

‘Awawa bito mammi kumbengu, lina linu lya chwapi likoliigwe,

10 Kingwana chinu kiike,
Lyampala libe kudunia andi kumbengu.

11 Mutupe lele chakulya chito.

12 Mugalekekeye malemwa gito,
Andi twe putugalekekeya
malemwa ga ababu-
tulemwite.

13 Mukutubekaje mumitambo,
nambu mutukombole na Mmaja.’
Magambu kingwana nga chinu na
makakala, nu ukolongwa
machoba goa pangapela.
Unhyo.

14 “Anda malekekiye bandu malemwa gabe, Awawa binu ba kumbengu maba nnekekeya uyo. 15 Nambu anda kalekekeyaje bandu malemwa gabe, na Awawa binu bannekekeyaje malemwa ginu.”

Maboulo ga kupunga

16 “Pampunganga, makabeje andi bandu ababikitenda bambone angweto kubeka lukenja kumio jabe babonekane na bandu bamanye kita batekupunga nanenge kweli angweto balepigwe hupo yabe. 17 Nambu mwenga, pampunganga mpakala mauta umutwe jinu na nkuye kumio jinu nu kwemulila nywili inu, 18 ibe mundu jwajwoa akamanyaje kiti nte kupunga, imanyekane tu na Awawa binu bangabonekana. Na Awawa binu abagabona agaiigwe bampa hupo.”

Kipato chu kumbengu

(Luka 12:33-34)

19 “Mikikibekeje ilebe padunia, mwenio idudu na nguu kualabia na akajibi kujingila nu kujiba. 20 Nambu mikibekele lupambo kumbengu kwenio idudu na nguu kuotoje kualabia, na akajibi kujingije nu kujiba. 21 Gambu machoba goa apulubi lupambo lwinu na mwojo gwinu uba upo.”

Lumuli lwa mmele

(Luka 11:34-36)

22 “Mio nga lumuli lwa mmele. Anda mio ginu gabi chwapi na mmele gwinu gwoa upakube mulumuli. 23 Nambu anda mio ginu mabou mmele gwinu gwoa ubakube mulubendu. Bai anda lumuli olubi nkati jinu ngulubendu, mmanya lwenio ngu lubendu lukujogoya!”

Nnoongo na ilebe

(Luka 16:13)

24 “Abije mundu ojwaotwile kabegele akangwana abele. Gambu apakunchimwa jumwe nu kumpala jonge. Apakube na jumwe nu kummembu jonge. Nhwotwaje kummegelela Nnoongo nu uloi.”

25 “Nga kwa mana nannengelanga, makapweleje ndya nike na nywanike na wala ngobo yukwinda. Bo, bwomi gwambonije

kupeta chakulya na ngobo yambone kupeta mmele? ²⁶ Miloleke ijuni ikamanyai ibi kupandaje nu kuunaje, na ikwetije ikokwe. Nambu Awawa binu bu kumbengu kipe kulye. Bo mangweto mamboneje kupeta ijuni? ²⁷ Bene kati jinu kwa magambu ga mbwele yabe, baotwile kukijonjake kingobu chukulama pangaje lichoba limwe?”

²⁸ “Kwanike kube na mbwele ya ikwindo? Magalolakeye maloba ga kamanyai pagalembulila. Gabi kamuje maengo wala kutendakea ikwindo. ²⁹ Nambu nannengelanga, wala bene Angwana ana Solomoni pamwe nu ukolongwa gwakwe gwoa banakwindaje chwapi andi pagabi maloba aga. ³⁰ Anda ibi Nnoongo agakwindiya manyai ga mpongoti agabi leleno na malabo kagalekela kumwoto, bo, Nnoongo ankwindiaje mangweto muno? Makangweto mina imani njokochoko!”

³¹ “Makapweleje kutenda, ‘Tupakulye nike?’ Andaje ‘Tupakunywe nike?’ Andaje ‘Tupakwinda nike!’ ³² Gambu genia goa bagabegelela bandu bangamanyai Nnoongo. Awawa binu ababi kumbengu bagamanyi agampala goa. ³³ Nambu ntumbu kikibegelela oti kingwana cha Nnoongo kupeta goa na agapala Nnoongo, penia Nnoongo mampage goa nu kujonjekea. ³⁴ Bai, makapweleje ga malabo, gambu malabo ikweti malola gakwe. Kila lichoba likibegele lyene.”

7

Kahukumula bange (Luka 6:37-38,41-42)

¹ “Makahukumuje bandu, manhwika kuhukumuligwa na Nnoongo, ² gambu pamahukumula ajinu na mangweto mpakuhukumigwa uyo, ni kipemo chamapeme bange

ucho echapakumpeme Nnoongo. ³ Mboni mwe milibona lipandi mulio lya nnunagwinu, na kongo lipalamandi elibi mulio linu kulibonaje? ⁴ Nhwotobo kunnenge ‘Nnunu gwinu, nnyeme nammoye lipandi mulio linu na kongo mmene nkwati lipalamandi mulio linu? ⁵ Mwe mandendemundu! Mmoye oti lipandi elibi mulio linu penia pampakulola tela kuboya kipalamandi chikibi mulio lya nnuna gwinu.’”

⁶ “Mikipeje imbwa ilebe yachwapi, kupala yakagalambukaje nu kunkwalambula mmene mangweto, na makagalekeleje magolobe lulu inu kupala gakalebataje.

Nnyope, mpalepale, nng'ombe oti

(Luka 11:9-13)

⁷ “Nnyope, mangweto mampata, mpalepale na mangweto mamibona, nng'ombange oti mangweto mabannyogola.” ⁸ Mundu jwajoa jwajopa kupata, ojwapalapala kiibona, na ojwagomba oti kunnyogolela. ⁹ Bo, abi mundu kati jinu anda mwana gwakwe annyopite nkate kumpa libwe? ¹⁰ Andaje ajopite chamaki kumpa lijoka? ¹¹ Anda yene mangweto mammilingite makabaja mmanyi kipe ingota inu ilebe yambone. Mmanyai Awawabinu bu kumbengu bapakape gambone muno abajopa.

¹² “Matendelange bandu bange andi gamagapala bantendele mangweto. Yene ngapagabi Malagilo ga Musa na maboulo ga akalondoli ba Nnoongo.

Nniango nchokochoko
(Luka 13:24)

¹³ “Nnyingilange pa nniango ogubi nchokochoko, magambu ndela ejijenda kukujomoka ngolongwa na nniango gwa kujingi mwenio nkolongwa, abajenda

ndela jenie ajingi. ¹⁴ Nambu ndela ejijenda kubwomi njokochoko na nniango gu kujingi mweno nchokochoko na bandu achoko tu abijibona ndela jenie.

Nkongo umanyikana ngokwa yakwe

(Luka 6:43-44)

¹⁵ “Ntamanga maha na akalon-doli bu uwangi angweto bakaika kwinu kunja bakabonekana andi mambelele, nambu nkati jabe mamei makale. ¹⁶ Mamanya ku itendwa yabe. Bo bandu kutongola zabibu munkongo gwa miba, andaje mbendembe mumpengo? Ije! ¹⁷ Nkongo gwambone kupambika ngokwa yambone, na nkongo mmaja kupambika ngokwa mbaja. ¹⁸ Nkongo gwambone kupambikaje ngokwa mbaja, na nkongo mmaja kupambikaje ngokwa inachwapi. ¹⁹ Kila nkongo gwanga pambika ngokwa inachwapi kueketigwa nu kuuleke pamwoto. ²⁰ Kwa yene, mamanyanga akalondoli buwangi ku itendwa yabe.

Nummanyangitije mangweto

(Luka 13:25-27)

²¹ “Ngiti kila mundu ojwapa kungema ‘Angwana, Angwana,’ Ajingila musingwana cha kumbengu, nambu jwajo tu ojwapakutenda agabapala Awawa ababi kumbengu. ²² Bandu ajingi binnengela lichoba lyene lya hukumu, ‘Angwana, Angwana! Kwa liina linu ngututangacha nhwalo gwinu na kwa liina linu ngutuboya michepela nu kulaya ikobo ijingi!’ ²³ Penia manalengela, ‘Numanyije mangweto, mmokange nnongi jango, mangwetomwe makabaja!’

Akachengi abena

(Luka 6:47-49)

²⁴ “Yene kila mundu ojwajoa malobe gango na kugakamula,

malandana na mundu juna malango, ojwachengite nyumba jakwe panani piliganga. ²⁵ Ula ngijikoma, ngemba ngitwele mache, kimbonga ngikiika na kujiputa nyumba. Nambu nyumba jigwije kwa magambu jikachengigwa panani pa liganga.

²⁶ “Nambu mundu jwajjwoa jwajoa malobe gango nu kugakamuje, malandana na mundu jwapunganikwe ojwachengite nyumba jakwe panani pimiya. ²⁷ Ula ngijikoma ngemba ngitwele mache kimbonga ngikiika ngijiputa nyumba jenie ngijigwe. Kabe luwindu lwakwe lukiba lukolongwa muno!”

Madalaka ga Yesu

²⁸ “Yesu pajomola kulenga malobe genia, nkengeni gwa bandu nguomongwa kwa maboulo gakwe. ²⁹ Abola andi akaboli babeje ba Malagilo ga Musa, nambu jwombe abola kukinala.”

8

Yesu annamia mundu juna maloi

(Maluko 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Yesu pauluka kuboka pikitombi, kikuta cha bandu ajingi ngikinkengama. ² Ngaika mundu jumwe juna maloi, ngakilikilita nukulenga, “Ananhota andampaile nhwotwi kunyeguya.”

³ Yesu ngatondobeya luboko lwakwe kunkunyula mundu jwenio nu kulenga, “Mbala nnyeguke.” Kingobutu mundu jwenio ngajeguka maloi gakwe.

⁴ Penia Yesu ngannenge, “Mpenakia, makannengeje mundu jwajjwoa, nambu nnyende mikikilaye kakung’i na makapange hupo jaamulicha Musa kachalakicha kutenda nnamite.”

Yesu annamia mpakachi jwana Afisa ba chilikali ja Loma
(Luka 7:1-10)

⁵ Yesu paika pikilambo chuku Kafalanaumu pannyini, kilongoi jumwe jwa Loma nganyendelela, ngampembela annyangate, ⁶ ngalenga, “Ananhota mpakachi jwango abi ukaja ntamwe lola na atekupola.”

⁷ Yesu ngannengela “Mainka kunnamiya.”

⁸ Kilongoi jwenio ngannenge Yesu, “Ananhota, mbaligweje mwe nnyingi unyumba jango. Nambu nenge lilobe limwe tu mpakachi jwango malama.

⁹ Gambu nane uyo namundu nambi pae jikinala cha akinanhota bango, ngweti manjolinjoli ababi pae jango. Anda nannengi jumwe, ‘Nnyende!’ Na jwenio kujenda, anda nannengi jumwe, ‘Nhwike!’ Na jwenio kuika, na andanannengi mpakachi jwango, ‘Nkamule kilebe eche!’ Na jwenio kamula.”

¹⁰ Yesu pajoa genia, ngaomongwa muno, ngabalenge bandu abakiba bakankengema, “Nannenge kweli nanammonaje mundu jwajoa Kuisilaeli pano ojwakweti imani ngolongwa andi ojo. ¹¹ Nannenge kweli, bandu ajingi mabaika kuboka kumbwani nu kundonde, benia mabatamanga pamwe pampapala na Ulaimu na Isaka na Yakobo kusingwana chu kumbengu. ¹² Nambu angweto abapaligwe kube mukingwana cha Nnoongo papakulekeligwa panja, pulubendu, kwenio bapakugutanga nu ukeya mino.” ¹³ Kuboka penia Yesu ngannenge kilongoloi jwa Loma, “Nnyabule ukaja na ikabe andi punhwamini.” Na mpakachi jwakwe ngalama kingobu uchache.

Yesu balamia bandu ajingi

(Maluko 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Yesu ngaika kachakwe Petulo, ngabakolela akimundu akege Petulo bagolilwike pikindanda,

atamwe. ¹⁵ Yesu ngabakamu luboko amama benia kitamwe ngachaboka ngabajema na kabegelela.

¹⁶ Piika kimuyo, ngabanetela bandu ajingi abakibanga bakachikila nchepela, jwenio kukulenga Lilobe tu, michepela ngijitila na ngabalamianga bandu boa. ¹⁷ Atenda genia kupala galenganile malobe agalongela Nnon-doli jwa Nnoongo jwakemigwa Isaya kulenga, “Jwenio mwene atoile uwina gwito, apotwile itamwe ito.”

Abapaligwa kube achandundame ba Yesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸ Yesu paubona nkengeni gwa bandu guntindile ngabaamulicha akinapunji bakwe bajomboke kujenda kwiye ji lilaba. ¹⁹ Mmoli jumwe ju Malagilo ga Musa ngannyendele Yesu ngannengela, “Aboli ne mbakungengama kila kumpakujenda.”

²⁰ Yesu ngannyanga, “Mabwea gakweti nduka, ni ijuni yu kunani ikweti uhui, nambu Mwana jwa Mundu akwetije paali pu kubeka mutwe gwakwe.”

²¹ Penia jumwe kati ja akinapunji bakwe ngannenge Yesu, “Angwana, nanji uneke nyende oti nakachike awabango.”

²² Nambu Yesu ngajanga, “Ungengame milekange mitui ichike mitui mijakwe.”

Yesu amulicha kimbonga kipole

(Maluko 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu ngaombe muntumbwi na akinapunji bakwe ngabankengama. ²⁴ Kingobu ucho kimbonga kikolongwa ngikipitila mulilaba na mawimbi ngaga tumbu kuwekela ntumbwi. Nambu Yesu akiba agochi lugono.

²⁵ Akinapunji ngabajenda kunnyimuya, ngabalenga, “Angwana, mutukombole, tubakujomo!”

²⁶ Yesu ngabalenge, “Mangweto mmi na imani njoko mboni mmi na mbwele?” Ngajinuka ngakikalapila kimbonga na mawimbi, ngukube jee.

²⁷ Bandu boa ngabaomongwa, ngabalenga, “Ojo mundu nike? Ata upepo na mawimbi gatenda nnyoa!”

Yesu balamianga bandu abena bina michepela

(*Maluko 5:1-20; Luka 8:26-39*)

²⁸ Yesu paika pikilambo chu Kugadala kwiye ja lilaba, na kwenio bandu abena abakiba ni michepela ngabakongana nabo bakabokela kamakabuli. Bandu benia bakiba bina kujogoya muno, kabe abonikije mundu jujukiga kupeta ndela jenie. ²⁹ Benia ngaba tumbu kuchobela mwe ma Mwana ba Nnoongo kibi nike natwe? Bo, nhwikila kutupoteka tango kuwikaje kingobu chene?

³⁰ Papi na penia pakiba na magolobe nduu agachungigwa.

³¹ Michepela ngajannenge Yesu, “Anda mutuboite mutuleke takajingi magolobe gala.”

³² Yesu ngajilenge, “Aja nnyendange” Penia ngijiboka mu bandu bala ngijijingi mumagolobe. Kipenga choa ngikielela pilichela, nukujingi mulilaba magolobe goa ngagawe na mache.

³³ Akachungi ba magolobe ngabatilanga, ngabajenda kunnyini. Kwenio ngabalandulila ilebe yoa eipitile na bandu bi michepela. ³⁴ Kuboka penia bandu boa bapannyini ngababoka ngabannyendele Yesu, pabammonaga ngabampembela aboke pikilambo chabe.

9

Yesu annamia mundu jwapolite mmele

(*Maluko 2:1-12; Luka 5:17-26*)

¹ Yesu ngaombe muntumbwi ngajomboka lilaba nukuwika kukilambo chatama. ² Bandu bange ngabannete mundu ojwapolite mmele gwoa bang'onike pikindanda. Yesu apaibona imani yabe, ngannenge mundu jwenio ojwapolite, “Nnimbe mwojo manango mabaja ginu galekikigwe.”

³ Penia bange akaboli ba Malagilo ga Musa ngabatumbu kuwacha, “Mundu ojo antukana Nnoongo!”

⁴ Yesu ngamanya mawacho gabe, ngakonya, “Mboni nhwachanga mabaja mumyoju jinu? ⁵ Chako chikibi kindema muno, kulenga, ‘Nagalekakiye mabaja ginu’ andaje kulenga, ‘Nnyeme nnyende?’ ⁶ Ngoe mbala manyange kutenda Mwana jwa mundu, akweti kinala chu kulekekeya mabaja ga bandu padunia.” Penia ngannenge jwenio jwapolite, “Nnyinuke, ntole kindanda chinu, nnyabule kachinu.”

⁷ Mundu jwenio jwapolite ngajinuka ngajabula kachakwe. ⁸ Bandu boa ba pankengeni pabagabona genia agatendigwe ngabaomongwa nu kunnumba Nnoongo ojwabapi bandu kinala chenia.

Yesu ankema Matayo

(*Maluko 2:13-17; Luka 5:27-32*)

⁹ Yesu ngaboka penia, na pakiba akajabulaga, ngammona mundu jumwe ojwakemigwa Matayo, atamite panyumba ju kutocha kodi. Ngannengela, “Ungengame.”

Na jwenio Matayo ngajinuka ngankengama.

10 Yesu pakiba kachakwe Matayo akalya chakulya, akatocha kodi ajingi na akabaja ngabaikanga kutama pamwe nakwe na akinapunji bakwe. 11 Mafalisayo pabagabona genia, ngagalenge akinapunji ba Yesu, “Mboni aboli binu balye pamwe na akatocha kodi na akabaja?”

12 Yesu ngabajoa, ngalenga, “Bandu banga itamwe kunkokaje nng'anga, nambu akatamwe nga abankoka nng'anga. 13 Nambu nnyende mikikibolange mana ga malobe ga Nnoongo agalenga, ‘Mbala, kia ngiti lilumboje.’ Gambu inkila kakema bandu ababikibona bamboneje nambu bandu bina mabaja.”

*Ukonya nhwalo gwa kupunga
(Maluko 2:18-22; Luka 5:33-39)*

14 Penia akinapunji bakwe Yohana Mmatichi ngabannyendelela Yesu, ngabankonya, “Mbone twenga na Mafalisayo tubikupunga pajingi, nambu akinapunji binu babi kupungaje?” 15 Yesu ngabajanga, “Bo abakokigwe kumpapala gwa kutola akege bapaligwa ukokaleka na kingobu akoano babi pamwe nabo? Kubeje! Nambu kingobu makiika penia akoano mababoigwa panakati jabe kingobu chenie nga cha kupunga.

16 “Bandu kubekaje kibamba cha ngobo nhyono mungobo ng'ona. Gambu kibamba chenie kibakujonjekeya kupapula ngobo ng'ona jenie. 17 Uyo bandu kubekaje divai nhyono mukitumba kigona. Anda batei yene umanya kitumba kipakupachuka na divai jipakujitika, bandu babekanga divai nhyono mukitumba kiyono, na yoa kitumba na divai maiba tegatega.”

Kamwale jwa Kilongoi na munkege ntamwe

(Maluko 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu pakiba akalenga genia kilongoi jumwe jwa Akayahudi ngaika ngannitila nukulenga, “Kamwale jwango ajomwike kingobu uchenje nambu mwe chonde tujende makammeke luboko lwinu malama.”

19 Yesu ngajinuka ngajabula pamwe na kilongoi jwenio na akinapunji bakwe ngabakengama.

20 Nu munkege jumwe, ntamwe ncholo kwa yaka komi nibena, ngankengama Yesu unyuma, ngakunyula lilombola li lutando lwakwe. 21 Akawacha kumwojo jakwe kutenda, “Anda ngunywile tu lutando lwakwe manama.”

22 Yesu ngatendabuka ngammona munkege ngannenge, “Manango nnimbe mwojo imani jinu jinnamiye.” Munkege jwenio ngalama kingobu ucho.

23 Kuboka penia Yesu ngaika kachakwe kilongoi jwenio. Na pababona bandu bakajemba pilimbi na bandu kuguta, 24 ngabalenge, “Mpitange panja! Kamwale ojo awije, atekugoche tu.” Nambu benia ngaba nhweka. 25 Nkengeni gwa bandu pupita panja, Yesu ngajingi unyumba, ngankamula luboko kamwale jola na jwenio ngajema. 26 Nhwalo gwenio gujoanika kilambo choa.

Yesu balamianga bangalola abena

27 Yesu ngaboka penia, na apakiba undela, bangalola akabena ngabankengama nu kuchobela, “Mwana jwa Daudi, mutubone kia!” 28 Yesu pajingila unyumba, bangalola akabena ngabannyendelela, Yesu ngabakonya, “Bo, nhwamininge kube nenga nhotwile kunnamiya?”

Angweto ngabajanga, “Elo Angwana.”

²⁹ Penia Yesu ngankunyula mio gabe, ngalenga, “Pibi imani inu itende uyo!” ³⁰ Mio gabe nga-gaoto kulola. Yesu ngabakelebuya kukalipa, “Makannengeje mundu jwajwoa kilebe chenjel!” ³¹ Nambu angweto ngababokanga, nu kutangacha kilebe chenie chatei Yesu kilambo choa.

Yesu annamia bubu

³² Bandu abakiba bakajendanga kachabe bange ngabannete mundu jumwe jwakiba bubu magambu akiba na nchepela. ³³ Kingobutu puboigwa nchepela mundu jwenio ngalonge kabele. Bandu ngabaomwongwa nu kulenga, “Kilebe eche chan-abonekanaje pakilambo chenje cha Isilaeli.”

³⁴ Nambu Mafalisayo ngagalenga, “Aboya michepela kwa makakala ga nkolongwa ju michepela.”

Yesu babone kia bandu

³⁵ Yesu ngatyanga mwilambo yoa na ijiji. Ngababola muma-jumba gabe gu kugongalela nukutangacha Nhwalo Gwambone gwa kingwana cha Nnoongo na kulamiya itamwe yoa na kubinia kwoa. ³⁶ Yesu apababona nkengeni gwa bandu, ngababone kia kwa magambu bakibanga lola na mbwele andi mambelele ganga nchungi. ³⁷ Penia ngabalenge akinapunji bakwe, “Mauno majingi nambu akakamwa maengo achoko. ³⁸ Majopange angwana ba mauno bakinge akakamu maengo baunange mauno gakwe.”

10

*Achandundame komi na abena
(Maluko 3:13-19; Luka 6:12-16)*

¹ Yesu ngabakema akina-punji bakwe komi na abena, ngabapeganga inala yu kuboya michepela na kulamia itamwe

nu kubinia kwoa. ² Ganga nga maina ga achandundame komi na abena, jukutumbula, Simoni ojwakemigwa Petulo na nnunagwakwe Andulea, Yakobo na nnunagwakwe Yohana yene ingota ya Zebedayo, na Yohana, ³ Filipo na Batolomayo, Tomasi na Matayo ojwakiba ntocha kodi, Yakobo mwana jwa Alufayo, na Tadei, ⁴ Simoni nkola Nkananayo, na Yuda Isikalioti ojwang'aluka Yesu.

Yesu batumanga achandundame komi na abena

(Maluko 6:7-13; Luka 9:16)

⁵ Yesu ngabakinga benia komi na abena na kape malagilo ganga, “Makajendaje kubandu bangammanya Nnoongo, andaje muilambo ya Akasamalia. ⁶ Nambu nnyendange kunyumba ya bandu bu Kuisilaeli abaobite andi mambelele. ⁷ Pannyendanga kutangacha nhwalo gwa Nnoongo nnenga, ‘Kingwana chu kumbengu kibandakile!’ ⁸ Nnamiange akatamwe, mayoyange abawile, majeguyange bina maloi, mmoyange michepela. Mpatangita bule, na mangweto mpan-ganga bule. ⁹ Makapotoje jaabu andaje uloi, andaje madini agakemigwa feza andaje liaba mumiuku jinu. ¹⁰ Mumwanja gwinu makapotoje nkoba guku-jope ilebe undela, ni mikogo mibenaje, ni ilatu yengeje, bokola jengeje. Mana nkamwa maengo apaligwa kupoke chapala.

¹¹ “Anda nhwike pikilambo mumpalanga mundu jwajwoa ojwabi lachi kumpokela na ntamanga na jwenio mpaka pampakuboka kilambo chenie. ¹² Apanhwika panyumba malengela, ‘Tengela jibe kwinu.’ ¹³ Anda akakola nyumba bajeketile abali jinu, umanya tengela jinu jitama pamwe na angweto. Nambu

anda bampokije bai tengela jinu jimujila mmene makangweto. ¹⁴ Anda mundu jwajoa akanite kumpokela andaje kumpenikia bai pampakuboka panyumba jenie andaje kilambo chenie mpyatanga litukunda mumakongono ginu. ¹⁵ Nannenge kweli lichoba lya hukumu bandu bikilambo chenie bapakupata hukumu ngolongwa kupeta hukumu jijapatite bandu bu Kusodoma na Gomola.

Kulaga okupakuika

(Maluko 13:9-13; Luka 2:12-17)

¹⁶ “Lele, ne nankinga mangweto andi mambelele panakati ja mamei. Mmaganga makakalamui andi lijoka, na mmaganga mangakijonga andi ngunda. ¹⁷ Ntamanga maha na bandu, gambu bapakupupeka kamabalacha nu kumputanga bokola mumajumba gabe gu kugongalela. ¹⁸ Mabampelekanga kwa akatawala na akangwana kwa magambu gangune, kupala kuchalakicha kwabe nu kubandu bangammanya Nnoongo. ¹⁹ Pabapakumpeleka kamabalacha makapweleje kilebe champakulongela kingobu anda kiike mampatanga chukulongela. ²⁰ Gambu mpakulonge mangwetumweje nambu apakulonge Uhuke jwa Nnoongo ojwabi nkati jinu.

²¹ “Mundu anng'aluka nnunagwakwe akomigwe, na awawa banng'aluka mwana gwabe, ni ingota mayajingalila achikibelei mundu na kakomanga. ²² Bandu boa bapakunchimwa mangweto kwa magambu ga liina lyango. Nambu ojwapakuimbalila mpaka kupela, nga ojwapakomboka. ²³ Bandu anda bampoteka pikilambo chimwe ntilila kilambo chenge. Nannenge kweli nyomoje mwanja gwinu muilambo yoa ya

Kuisilaeli nukuikaje Mwana jwa Mundu.

²⁴ “Napunji kapetaje aboli bakwe, na mmanda nkolongwaje kapeta angwana. ²⁵ Napunji apala abe andi aboli mundu na mmanda apala abe andi angwana mundu. Anda munanhota pakaja bankema Belizebuli mmanya akalongamundu bapakemigwa maina mabaja muno.

Mene jukujogopigwa
(Luka 12:4-7)

²⁶ “Makajobokaje bandu benia. Kila chikiekeligwe kiba kuekuligwa, na kila chikiigwe kiba kubonekana. ²⁷ Chinannenge pulubendu, mikilenga pandaa, na kilebe chimikijoa chakang'ing'iigwa ntandachanga pukongolou. ²⁸ Makajogopaje abakoma mmele, nambu kuotwaje koma na kiuke. Mbaya kunyogopa Nnoongo jwaotwile kukoma mmele na kiuke nukuneneke kumwoto gwangaimika machoba goa. ²⁹ Iyebele ibena iuchigwa yumuni nhwano. Nambu kibije ata kiyebele chimwe chekigwe paye pangapala Awabinu bu kumbengu. ³⁰ Nambu kwinu mangweto nywili yu mutwe gwinu ibalangigwe yoa. ³¹ Kwa yene makajogopaje, mangweto mwe mambone muno kupeta iyebele ijingi!

Kujeketela na kunkana Kilisto
(Luka 12:8-9)

³² “Kila mundu ojwanyeketela pabandu, nane uyo manannyeketela nnongi ja Awabango ababi kumbengu. ³³ Nambu jwajwoa ojwapakungana pabandu, nane manakana nnongi ja Awabango ababi kumbengu.

Nhikila kuleta tengelaje nambu upanga
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Makakita nhikila kubeka tengelaje padunia. Nambu nhikila

kubeka tengelaje nambu upanga.
³⁵ Gambu nhikila kubeka kupwilikana panakati ja mundu na awamundu, panakati ja nhwenja na amamundu, panakati ja nkoano na akimundu. ³⁶ Na angondwa ba mundu biba akalongomundu.

³⁷ “Abapala awamundu andaje amamundu kumbeta nenga, benia babi kumbalaje nenga. Abapampala mwana munalome mwana munkege kumbeta nenga, kupaligwaje kube napunji. ³⁸ Mundu jwangapotola nchalaba gwakwe nu kungengama, kupaligwaje kube napunji jwango. ³⁹ Mundu jwajoa ojwaagabala bwomi gwakwe, apakuoya na ojwaoya bwomi gwakwe kwa magambu gangu nenga, apakupata.

Hupo

(Maluko 9:41)

⁴⁰ “Abampoke mangweto bamboke nenga, na abamboke nenga bapoke abandumite. ⁴¹ Mundu jwajoa ojwampoke nnondoli kwa magambu ga nnondoli, mapokela hupo yu ulondoli. Ojwampoke mundu jwa mwojo gwambone kwa magambu ga mwojo gwambone apokela upo ya mwojo gwambone. ⁴² Nannengelanga kweli, jwajoa ojwapakumpe mundu jumwe kati ja akachoko aba kata ja mache gukunywe gambu jwenio napunji jwango, apelelwaje kupoke hupo yakwe.”

11

Yohana Mmatichi bakinga akapakachi bakwe kwa Yesu

(Luka 7:18-35)

¹ Yesu pajomola kapeganga aki-napunji bakwe malagilo ngaboka penia, ngajenda kubola na katangachila bandu mwilambo yuku Galilaya.

² Yohana Mmatichi pakiba mukipungo ngajoa ilebe yatenda

Yesu Kilisto. Yohana ngabatuma akinapunji bakwe bankonye Yesu.

³ Kulenga, “Bo, mwe nga jwajo ojwaika andaje tunnende jonge?”

⁴ Yesu ngabajanga, “Nnyendange makannenge Yohana ilebe imijoa ni kibona, ⁵ bangalola kulola, nangwaba kujenda, bina maloi batenda kujeguigwa na bangajoa kujoa, abawile kuyoka na akahocho katangachilanga Nhwalo Gwambone. ⁶ Mbaya mundu jwajo jwangabe na mbwele nane!”

⁷ Akinapunji ba Yohana pabajabulanga, Yesu ngatumbu kalengelanga bandu minhalo ja Yohana, “Majendanga kulolanga nike kupongoti kola? Bo, mpala kilibona linyai elipoge mboga?

⁸ Lele nnyela kulola nike? Nnyela kunnola mundu ojwakwindite ngobo inakualala? Bandu abakwindite ngobo inakualala batamanga mumajumba gi kingwana. ⁹ Unengelange nnyela kummona meneke? Nnondoli?

Eluwe, kweli Yohana akiba kupeta nnondoli. ¹⁰ Jwenio

nga ojwalengigwa Mumajandiko ga Chwapi. ‘Nnoongo alenga, mbakunkinga mmanda jwango,

annongolele nu kumpanganakia ndela jinu.’ ¹¹ Nannenge kweli,

panakati ja ingota yoa eibelwike nu munkege anapitiye ojwabi nkolongwa kumpeta Yohana Mmatichi. Nu uyo na jwajo

ojwabi nchokochoko muno mukingwana chu kumbengu jwenio nga nkolongwa kumpeta Yohana.

¹² Kuboka kingobu cha Yohana mpaka ngoe, kingwana cha kumbengu kitoligwa na bandu bina makakala, na bandu bina

makakala bapalanga kukitola kwa makakala. ¹³ Kuboka pukutumbula mpaka kingobu

cha Yohana, akalondoli boa na Malagilo ga Musa galondola ilebe i kingwana chu kumbengu. ¹⁴ Anda

nhwotolinge kujeketela kube

Yohana nga Eliya ojwalengigwa apakuika. ¹⁵ Juna machikilo ajoe!

¹⁶ “Bandu bangoe balandine na nike? Andi achakakombo abata-mangite pachoko, bakalengelana kuboka kikuta chimwe kukilenge chenge, ¹⁷ ‘Tunhwonalinge ng’oma nambu mangweto nhwinangitije! Tunnyembilinge minhambo jukokaleka mangweto nng’utangitije!’ ¹⁸ Yohana ngaika, akiba kupunga na anywiye divai, angweto ngabalenga, ‘Akweti nchepela.’ ¹⁹ Mwana jwa Mundu ngaika, kulye nu kunywe, angweto ngabalenga, ‘Mummone mundu ojo, kupojoka nu kulobela, nng’anja gwa akatocha kodi na bina mabaja!’ Nambu uwecho gwa Nnoongo ubonekana gwambone kuboka muitendwa yakwe.”

Ilambo yangaamina
(Luka 10:13-15)

²⁰ Kubokapenia Yesu ngatumbu kakalapila bandu bi ilambo yatenda ikobo ijingi nambu bandu ba kwenio balapangitije mabaja gabe. ²¹ “Kulaga mwe! Kilambo chu Kukolasini, kulaga kilambo chu Kubetisaida! Gambu ikobo yanatenda kachinu ilaigwe kukilambo chu Kutilo na Kusidoni bandu bakwe kabi bakwindangite ngobo ya magunia nu kupakala maliu kulaya balapite. ²² Nannenge kweli, ipakube kindema kwa bandu ba Tilo na Sidoni kuimbalila hukumu jabe lichoba lya hukumu, kupeta mangweto. ²³ Na mwenga, ma Kafalanaumu, bo, mikitondabeya mpaka kumbengu? Manhwu-luigwa mpaka kumambi! Gambu, ikobo yanatei kwinu yakatendigwe Kusodoma, kilambo chenye chakaba tango mpaka lele. ²⁴ Nambu nannenge, lichoba lya hukumu mwenga mpakupata hukumu ngolongwa kupeta ja Kusodoma!”

Nhwike kwango mpomolele
(Luka 10:21-22)

²⁵ Kingobu chenya Yesu ngalenga, “Nannumba mwe Mawawa, Mangwana bu kumbengu na padunia, magambu ilebe yene maiite bandu bunuwecho na bina malango, ngamaekulila akinangota. ²⁶ Elo, Awawa yene nga pampaile.

²⁷ “Awabango bangamwiye ilebe yoa. Abije ojwammanyi Mwana nambu Awawa, na abije ojwabamanyi Awawa nambu Mwana, na jwajo ojwapai Mwana kunhwekulila.

²⁸ “Nhwike kwango mmowa mannaganga nu kutopiigwa ni miigo nenga manampomolea. ²⁹ Mikitabange kingolingoli chango, mikibole kwango, gambu nenga nanuu nu kunyenyepa unwojo na mangweto mma na laa mummyojo jinu. ³⁰ Gambu kingolingoli chango kakataje nu nhwigo gwango nnyojou.”

12

Angwana ba Lichoba Lya Kupomolele
(Maluko 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Kingobu chenye, Yesu akiba akapeta mumigonda ja ngano Lichoba li Kupomolela. Akinapunji bakwe ngabalola njala, ngabatumbu kuchwamula miejo ja ngano, ngabamemena. ² Mafalisayo pababonanga genia, ngabankonya Yesu, “Nnola, akinapunji binu batendanga kilebe changapaligwa mumalagilo gito Lichoba li Kupomolele.”

³ Yesu ngabajanga, “Bo, nchomangitije patenda Daudi pamwe nakajakwe kingobu apabakiba na njala? ⁴ Jwenio ngajingi unyumba ja Nnoongo ngalye mikate ejibekigwe nnongi ja Nnoongo. Jwenio na akajabe bapaligwiye kulye mikate jenie

nambu akakung'i tu. ⁵ Bo, nchomangitije kitabu cha Malagilo ga Musa agalenga kila Lichoba li Kupomolela akakung'i baalabia Malagilo gi Lichoba li Kupomolela unyumba ja Nnoongo, nambu babi kabalangije kutenda babi malemwa? ⁶ Bai, nannengelanga yene pambano abi nkolongwa kupeta nyumba ja Nnoongo. ⁷ Makagamanyi gangano, 'Mbala kia ngiti lilumboje.' Kabi mahukumwije bandu banga malemwa. ⁸ Gambu Mwana jwa Muntu akweti uwecho ata Lichoba li Kupomolela."

Mundu jwa polite luboko
(Maluko 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesu ngaboka penia ngajenda kunyumba jabe ji kugongalela. ¹⁰ Mweno akiba mundu jumwe ojwapolite luboko. Bandu ngabankonya Yesu, "Bo, ipaligwe kunamia mundu Lichoba li Kupomolela?" Bakonya genia kupala kuntega alemwe bantakiane.

¹¹ Nambu Yesu ngabalengela, "Tulenge kati jinu anda abi mundu jwakweti limbelele lyakwe elitumbakile mulichela, bo, ampukije nukumpia Lichoba li Kupomolela?" ¹² Nambu mundu nga jwambone kupeta limbelele! Ipaligwe kutenda gambone Lichoba li Kupomolela."

¹³ Kubokapenia ngannenge mundujo, "Ntondobeye luboko lwinu."

Ngatondobeya, luboko ngululama ngulube andi longe. ¹⁴ Mafalisayo ngagapita panja ngababeka machabuli gu kunkoma Yesu.

Ndudame ojwa pambuligwe na Nnoongo

¹⁵ Nambu Yesu pamanya nhwalo gwenio ngaboka paali penia. Bandu ajingi ngabankengama, ngabalamiyanga akatamwe boa. ¹⁶ Ngabaamulicha

kutenda bakalenge banduje minhalo jakwe, ¹⁷ Kupala galenga nnonndoli Isaya galenganile,

¹⁸ "Nnole mpakachi jwango junumpambwile, jwambala anhalalile kumwojo. Mbakubeka kihuke chango panani jakwe, jwenio atangacha hukumu jango kwa bandu bangammanya Nnoongo.

¹⁹ Abeje nimitau wala manjega, wala lilobe lyakwe lijoanikaje undela.

²⁰ Nnai ogubugujwike ntwekuje na lumuli oluchikichila aimiyaje, mpaka papakubeka hukumu ja chwapi jitawale.

²¹ Kwa jwenio bandu bangammanya Nnoongo babakube nilihyobalelo."

Yesu na Mmaja

(Maluko 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Penia bandu ngabannete Yesu mundu jumwe jwangalola na akiba bubu magambu akiba na nchepela. Yesu ngannamiya mpaka ngaotola kulola nu kulongela. ²³ Nkengeni gwoa gwa bandu nguomongwa ngabalenga, "Pangaje ojo nga Mwana jwa Daudi?"

²⁴ Nambu Mafalisayo pabajoa genia, "Ngabalenga mundu ojo abenga michepela ku uwecho gwa Belizebuli nkolongwa ju michepela."

²⁵ Yesu, amanyi mawacho gabe ngabalengela, "Kingwana chachoa anda kibaganike ikuta ikuta itumbakane, kujendeke yaka nduje, ni kilambo chachoa andaje lungolo lwalwoa lukibagine ikuta ikuta eijomana lupakugwe.

²⁶ Anda licheyani lijomana ni Licheyani lijakwe likitumbakania lyene kingwana chakwe kilamabo? ²⁷ Mangweto nnengabo kutenda nijibenga michepela

kwa makakala ga Belizebuli, abankengama mangweto babenga michepela kuwecho gwabeneke? Kwa magambu genia angweto nga abapakunhwukumula. ²⁸ Nambu anda nijibenga michepela kwa makakala ga Uhuke jwa Nnoongo, mmanyanga kingwana cha Nnoongo kiike kwinu. ²⁹ Abije mundu ojwapakuoto kujingi munyumba ja mundu juna makakala nu kumpoka ilebe yoa, mpaka antabe oti mundu jwenio? Penia apakuoto kumpoka ilebe yoa. ³⁰ Mundu jwajwoa jwanganonda nenga, angana nenga, na jwajoa jwangakongola pamwe na nenga, atenda kuambugana. ³¹ Kwa magambu genia nannenge bandu mabalekekeigwa mabaja na matukano gabe goa, nambu balekekeaje kwa mabaja gu kuntukana Uhuke jwa Chwapi. ³² Kabe, ojwalenga lilobe li kunkana Mwana jwa Mundu malekekiigwa, nambu ojwalenga lilobe li kunkana Uhuke jwa Chwapi, alekekeiigwaje, napaduniaje, na wala Kumbenguje.

Nkongo na kupambikakwakwe
(Maluko 6:43-45)

³³ “Nkongo gwambone kupambika kwakwe makuba kwambone na nkongo mmaja kupambika kwakwe kuba kubaja. Nkongo umanyikana kukupambika ngokwa yakwe. ³⁴ Mangwetomwe machamajoka nhwotwabo kulenga kilebe chambone na kongo mmene makabaja? Gambu mundu alonge agaboka umwojo. ³⁵ Mundu jwambone apiya agabi gambone kuboka mumwojo gwakwe, na mundu mmaja apiya mabaja kuboka mumwojo gwakwe.

³⁶ “Nannengalanga, lichoba lya hukumu kila mundu apaligwa kujanga kila lilobe lyalongela lyangapaligwa. ³⁷ Gambu kwa mal-

obe ginu mannyeketeligwa kube mambone, na kwa malobe ginu manhukumigwa kube mabaja.”

Kupala kuibona ikobo

(Maluko 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Kuboka penia akaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo ngabannenge Yesu, “Aboli, tupala kuibona iingi yi ikobo kuboka kwinu.”

³⁹ “Jwombe ngabajanga bandu bangoe akabaja banga mmanyana Nnoongo!” Bapala iingi yi ikobo bapatangaje, nambu bapata kikobo cha nnonoli Yona. ⁴⁰ Kitama chatama Yona mulutumbo lwa chamaki machoba matatu kilo na muli, ngipipakube ku Mwana jwa Mundu papakutama nkati mulutope. ⁴¹ Bandu bi kilambo chu Kuninawi mabapitila kingobu cha hukumu, na angweto buluhukumula lungolo londo kube na malemwa. Gambu bandu ba Kuninawi balapanga kwa matangacho ga Yona, na pamba abi Nkolongwa kupeta Yona! ⁴² Linyongolo lya kubanda mapitila mangobu bandu bamba pabapa kuhukumigwa, magambu jwenio ngaboka kachakwe kutaali ngaika kupenikia gambone ga Solomoni napamba abi nkolongwa kumpeta Solomoni.

Kubuja kwa nchepela

(Luka 11:24-26)

⁴³ “Nchepela anda ubengigwe kwa mundu, utindila tindila papongoti pajomo kupala paali apomolele anda kupataje. ⁴⁴ Penia alongela jika, ‘Mambuja kachango kumokitage.’ Nambu pupakubuja nikijikole jibi janga kilebe jipyagiligwe nu ilekaileka, ⁴⁵ ajenda kujitola jengi michepela saba, jina-makakala kupeta jwenio, na jwenio kuika kunnyingilila mundujo na ali ja mundu jwenio jibakube mbaja kupeta pitumbula. Ngipipakube ku bandu akabaja.”

Akalongo ba Yesu

(*Maluko 3:31-35; Luka 8:19-21*)

⁴⁶ Yesu akiba tango akalongela nankengeni gwa bandu kingobu amamundu ni inuna yakwe pabaika nu kujema panja. Bapala kulonge nakwe. ⁴⁷ Bai mundu jumwe ngannenge, “Amabinu na inuna inu babi panja, bapala kulonge na mwe.” ⁴⁸ Nambu Yesu ngannyanga mundu jwenio, “Amabango ngabeneke? Ni inuna yango nga beneke?” ⁴⁹ Penia ngatondobea luboko lwakwe kalangila akinapunji bakwe, ngalenga, “Angwetwa nga Amabango ni inuna yango! ⁵⁰ Jwajwoa ojwakamwa agabapala Awabango ababi kumbengu, jwenio nga nnuna gwango na nnombwango Amabango.”

13

Kulandanakia kwa Mpandi

(*Maluko 4:1-9; Luka 8:4-8*)

¹ Lichoba ulyo, Yesu ngaboka panyumba jenie, ngajenda kutama umbwega ji lilaba. ² Ikuta ya bandu ngintindila mpaka Yesu ngaombe muntumbwi ngatama. Bandu boa bakajema umbwega ji lilaba, ³ penia Yesu ngabalenge malobe majingi kukulandanakia.

“Mpenikiange! Mpandi ngajenda kumicha mbeju. ⁴ Pakiba akamicha mbeju, yenge ngitola pandela, ijuni ngiika ngionyola.

⁵ Yenge ngitola pamaganga pangabe nu lutope lujingi. Ngimalika chokwe magambu lutope lukiba lujingije. ⁶ Lumu pulubala ngijoma, na magambu mikega jakwe jikiba janga makakala, ngilembuka. ⁷ Yenge ngitola pimikongo jamiba, na miba ngikola nu kuibalakia. ⁸ Yenge ngitola pulutope lwa mbone, ngimalika na ngipambika muno, yenge mbonje mia jimwe, yenge

sitini na yenge salasini. ⁹ Na juna machikilo ajoel!”

Mana ju kulonge kukulandanakia

(*Maluko 4:10-12; Luka 8:9-10*)

¹⁰ Akinapunji bakwe ngabannyendelela, ngabankonya, “Mbona mwe nonge na bandu kukulandanakia?” ¹¹ Yesu ngabajanga, “Mangwetomwe nkwati upeelee gu kumanya chili ji kingwana chu kumbengu, nambu angwetwa bakwetije.”

¹² Magambu mundu juna kilebe majonjekeigwa, nambu jwanga kola kilebe, na chache kichoko cha kweti kipakutoligwa. ¹³ Nganonge nabo ku kulandanakia, kwa magambu babi kulola nambu kuibonaje, babi kupenekia nambu kujoaje nu kumanyaje. ¹⁴ Kwabe galenganile agalenga nnondoli Isaya,

“ ‘Kupenakia mabapenakia, nambu bamanyangaje. Kulola mannola, nambu mi-bonaje.

¹⁵ Magambu malango ga bandu bamba gapunganikwe, baibangite machikilo gabe, mio bachwilile gabe.

Makaloile kwa mio ginu, andaje maka joine kwa machikilo ginu,

makamanyi kwa malango ginu, nu kundendebukia, balenga Angwana,

nane kabinalamiinge.’ ”

¹⁶ Yesu ngalenga kabele, “Nambu mbaya mangweto, gambu mio ginu gabikulola na machikilo ginu gabikujoa. ¹⁷ Nannenge kweli, akalondoli ba Nnoongo na bandu bambone ajingi bapaile kugabona gamagabona, bakagabonaje, nu kugajoa gamagajoa, bakagajoaje.

Yesu balenge nhwalo gwa kulandanakia kwa mpandi

(*Maluko 4:13-20; Luka 8:11-15*)

18 “Mangweto mpenakiange na mikibole kulandanakia kwa mpandi. 19 Mundu ojwajoa nhwalo gu Kingwana cha Nnoongo nu kuumanyaje, ngatela na mbeju eitoi pandela, Mmaja kuika nu kuboya chikipandigwe mumwojo gwa mundu jwenio. 20 Mbeju ipandigwe pamaganga andi mundu ojwajoa lilobe lya Nnoongo kulipokela chokwe nu kuala mwojo. 21 Nambu kolaje ngega nkati jakwe, aijendekea kuliagabala lilobe lyene kingobu tu, kingobu chu kulaga ni michwembo apajipitila magambu ga lilobe lyene, kuotwaje kujendekea. 22 Mbeju eitoi panakati ja miba andi mundu ojwajoa lilobe lyene, nambu kwa mbwele ja dunia na uloi kupala kulilimbakia lilobe lyenie na jwenio kujendekeaje kulikengama. 23 Mbeju eipandigwe pulutope lwa mbone andi mundu ojwajoa lilobe lyenie na kulimanya, nu kupambika ngokwa, bange mya na bange sitini na bange salasini.”

Kulandanakia na manyai

24 Yesu ngabalenge bandu kulandanakia konge, “Kingwana chu kumbengu kilandine yene. Mundu ojwapandite mbeju yambone munng'onda gwakwe. 25 Nambu bandu pabakiba lugono, ngondwa jwakwe ngaika nukupanda manyai panakati ja ngano, nukujabula. 26 Mbeju pimalika nu kutumbu kubeula manyai ngagatumbu kubonekana. 27 Akapakachi ba nkola nng'onda ngabannyendelela, nu kunnenge, ‘Angwana, mbemelela makapanda mbeju ya mbone munng'onda gwinu. Lele manyai gaboka koo?’ 28 Jwenio ngabajanga, ‘Nngondwa nga ojwatei yenie’. Akapakachi bakwe ngabankonya, ‘Bo, mpaile tujende takagajikule?’ 29 Jwombe

ngabajanga, ‘Ije, makatenda yeneje mannyikula manyai pamwe na ngano. 30 Magaleke gakole pamwe mpaka pagapakuika mauno. Kingobu chenie nailengala akauni, nkongolange oti manyai ntabe makendeka nu kupamba mwoto. Nambu ngano nkongolange makabeke mikikokwe chango.’”

Kulandanakia kwa mbeju ya aladali

(Maluko 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu ngabalengela bandu kulandanakia konge, “Kingwana cha kumbengu kilandine yene. Mundu ngapanda mbeju njokonjoko, munng'onda gwakwe. 32 Yenie ibi mbonji njokonjoko kupeta mbeju yoa, nambu anda imalike iba ngolongwa kupeta ipandwa yoa. Ukola nukube nkongo nkolongwa ni ijuni yu kunani kuika kuchenga mihui mundambi yakwe.”

Kulandanakia na kimela (Luka 13:20-21)

33 Yesu ngabalengela kulandanakia konge, “Kingwana cha kumbengu kilandine yene. Amama bamwe abatoi amila ngabatindagana na madebe mabele na nusu ga unga, penia unga gwoa ngutupa.”

Yesu alongela kukulandanakia (Maluko 4:33-34)

34 Yesu ngabalenge bandu genia goa kukulandanakia. Alongije chachoa panga landanakia. 35 Ibe ilenganile na lilobe lyalenga Nnondoli jwa Nnoongo. “Nongela nabo kukulandanakia, mbakupiya gangamanyikana kuboka pijipanganigwe dunia.”

Yesu alandulila kulandanakia kwa manyai

³⁶ Penia Yesu ngatabuka bandu bala, ngajingi unyumba. Akina-punji bakwe ngabannyendelela ngabannengela, “Mutulandulile kulandanakia kwa manyai munng'onda.”

³⁷ Yesu ngabajanga, “Mpandi jwa mbeju ya mbone nga Mwana jwa Mundu. ³⁸ Nng'onda gola nga dunia. Mbeju ya mbone nga bandu ababi ba Kingwana cha Nnoongo nga chabe. Nambu manyai nga bandu bi Mmaja. ³⁹ Nngondwa ojwapandita manyai gala nga Mmaja. Mauno nga kupela kwa ile yoa na akauni nga akapakachi ba Nnoongo. ⁴⁰ Andi yene manyai apagakonjaligwa nu kugapamba mwoto, ngapaipa kube lichoba lya kiama. ⁴¹ Mwana jwa Mundu mabakinga Akapakachi bakwe kuboka kumbengu bakongalange bandu kuboka mukungwana chakwe boa abajambukia ilebe ibaja, na boa abakamu mabaja, ⁴² na kalekela pilibomba lya mwoto kwenio bapakuguta nu kuyaga mino. ⁴³ Penia bandu bambone bala bapakung'ala andi lichoba mukungwana cha Awawa mundu. Juna machikilo ajoe.

Kulandanakia kwa ilebe eiigwe

⁴⁴ “Kingwana chu kumbengu kilandine yene. Mundu jumwe ngaibona jaabu, ngaiya kabele. Ngaala mwojo muno, ngajenda kuucha ilebe yakwe yoa eyakiba nayo, ngajenda kuemela nng'onda gwenio.

Kulandanakia na lulu

⁴⁵ “Kabe Kingwana chu kumbengu kilandine yene mundu ojwapalapala lulu. ⁴⁶ Papata lulu jimwe ja mbone muno, ngajenda kuucha ilebe yoa eyakweti, ngaemela lulu jene.

Kulandanakia na lipelele lya ya-maki

⁴⁷ “Kabe, Kingwana cha kumbengu kilandine yene. Akakoki bange balekile lipelele mulilaba, ngilijonja yamaki ya aina ndu. ⁴⁸ Pilitwelela, ngabaliuta pajomo ngabatama, kuchagula yamaki yambone ngababekanga mulipakacha yabe, yangambone ngabailekela. ⁴⁹ Paipakube lichoba lya kiama, akapakachi ba kumbengu bapitilanga babagana akabaja na bambone, ⁵⁰ Na kalekela pamwoto bandu akabaja, kwenio bapakuguta nu kuyaga mino.”

Maboulo manhyono na magona

⁵¹ Yesu ngakonya, “Bo, magamanyi genia?” Ngabajeketelanga, “Elo.”

⁵² Jwombe ngabalenge, “Aboli ba Malagilo ga Musa ababe napunji bi Kingwana chu kumbengu balandine na nkola nyumba ojwapiya munkoba gwakwe ilebe igona na iyono.”

Yesu akanigwa kukilambo cha ku Nazaleti

(Maluko 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Yesu pajomola kulenda nakia kwenio ngaboka paali penia, ⁵⁴ ngabuja kachakwe. Kwenio ngabe bakabolanga bandu munyumba jabe ja kugongalela mpaka ngabaomongwa, ngabalenga. “Jwenio apatite ko malango aga? Na apatite ko makakala ga ukamula ikobo? ⁵⁵ Bo, ojo mwana jwa pundi chalamala joje? Bo, amamundu Amaliamu na akakaka mundu acha Yakobo na Yusufu na simoni na Yuda? ⁵⁶ Bo, akalombo mundu babilingiteje upamba na twenga? Lele, apatite ko genia goa?” ⁵⁷ Ngababe na mbwele nakwe.

Nambu Yesu ngabalengela, “Nnondoli kupataje ichima kachakwe na kubandu bakwe nambu kubandu bange, kupata ichima.” ⁵⁸ Nayene penia alaiteje

ikobo ijingi kwa magambu gwangaamini gwabe.

14

Kiu cha Yohana Mmatichi

¹ Kingobu chenye, Helode ojwak-iba Nngwana jwa kilambo cha Galilaya, ngajoa yoa yakamula Yesu. ² Ngabalenge akapakachi bakwe, “Mundu ojojo nga Yohana Mmatichi, atekuyoka kuboka kwa abawile, nga magambu makakala gi ikobo ikamu maengo nkati jakwe.”

³ Helode nga ojwaamulicha kuntaba Yohana mikipungo, ngantaba mitondolo na kummeka mikipungo kwa magambu ga Helodia, jwenio akiba nhwana gwa nnuna gwakwe Filipino. ⁴ Gakiba mangobu Yohana akannenge Helode, “Ipaligweje mwenga kutola munkege ojo kube nhwanagwinu!” ⁵ Helode ngapala kunkoma Yohana, nambu ajogopa bandu magambu Yohana akiba Nnondoli jwa Nnoongo.

⁶ Lichoba lya mpapala gu kombokela kubelekwa kwa Helode, kamwale jwa Helodia atekuina nnongi ja akageni. Helode ngaala mwojo, ⁷ mpaka Helode ngalagana kumpe kamwali jwenio kilebe cha chochoa chapa kujopa mapata. ⁸ Na kongo amamundu bakankwelekeya, ajope ngajopa, “Umbe upamba mutwe gwa Yohana Mmatichi mulichinia.”

⁹ Nngwana Helode ngaechuka nambu kwa magambu gu kulapila kwakwe na kwa magambu akageni bampapala ngaamulicha apate. ¹⁰ Helode ngantuma mundu, ajende mukipungo akanhwekete mutwe Yohana.

¹¹ Mutwe gwakwe nguletigwa mulichinia, ngabampe kamwale jwenio, jwombe ngabapeleke amamundu. ¹² Akinapunji ba Yohana ngabaika, ngabatola mmele gwa Yohana ngabachika.

Kuboka penia ngabajenda kunnandulila Yesu.

Yesu bapeganga ilyo bandu ajingi kupeta bandu elufu itatu

(Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

¹³ Yesu pajoa genia, ngaboka paali penia muntumbwi, ngajenda paali pantemela nambu bandu ngabamanya ngabankengama kuboka muilambo. ¹⁴ Apauluka muntumbwi, ngaubona nkengeni nkolongwa gwa bandu, ngababone kia, ngabalamiya akatamwe babe.

¹⁵ Piika kimuyo, akinapunji bakwe ngabannyendelela ngabannenge, “Pamba papongoti, na ngoe kutipike, maleke bandu bajibule kiilambo yabe bakaemele yakulya.”

¹⁶ Yesu ngabajanga, “Bakajabulangaje, mapegange mangweto ilyo.”

¹⁷ Nambu angweto ngabannenge, “Tukweti mikate nhwano tu na yamaki ibele.”

¹⁸ Yesu ngalenga, “Unetelange pamba.” ¹⁹ Ngabaamulicha bandu batame pae pamanyai. Penia Yesu ngatola mikate nhwano jela na yamaki ibena yela, ngalola kunani kumbenge, ngannumba Nnoongo. Kuboka penia ngametula mikate, ngabape akinapunji bakwe, na akinapunji bakwe ngababaganakia bandu.

²⁰ Bandu boa ngabalye nu kujukuta. Kuboka penia akinapunji ngabalokota imbopololo iigile ngabatwele ikapo komi ni ibena.

²¹ Abalilangite bakiba akinalome elufu nhwano pangabalanga akikege ni ingota.

Yesu ajenda panani pa mache

(Maluko 6:45-52; Yohana 6:15-21)

²² Kingobucho, Yesu ngabalengela akinapunji bakwe baombe muntumbwi, balongalele kwiye jililaba kingobu mwene bannekite akatabuka bandu. ²³ Kuboka

pakatabuka bandu ngaombe pikitombi jika jakwe kunng'ongalela Nnoongo. Piika kimuyo, jwenio akiba kwenio jika jakwe, ²⁴ na kingobu ntumbwi gwenio puika panakati ji lilaba, nambu ngube mukomo gambu gu upepo gukaibi ntumbwi gwenio.

²⁵ Kilo kupabandakila kuche Yesu ngabajendelela akinapunji bakwe akajenda panani ja mache. ²⁶ Akinapunji bakwe pabammona akajenda panani pamache ngabajogopa muno, ngabalenga, "Lihoka" ngabachobela chamila kwa mbwele.

²⁷ Kingobu ucho Yesu ngalonge nabo, "Nkotokange, nga nenga. Makajogopaje!"

²⁸ Petulo ngannengela Yesu, "Angwana, anda kweli mwenga unenge ne nyende panani ja mache nhike kwenio."

²⁹ Yesu ngannengela, "Aja, nhwikage." Petulo ngauluka muntumbwi, ngajenda panani pa mache, ngannyendelele Yesu. ³⁰ Nambu paubona upepo gola, ngajoboka, ngatumbu kumilwa, ngaguta kulilobe likolongwa "Angwana, ungo!"

³¹ Penia Yesu ngatondabeya luboko lwakwe, ngankamula nu kunnenge, "Mwe mammi na imani njokochoko! Mbone nnoila mbwele?"

³² Kubokapenia ngabaombe-langa muntumbwi, nu upepo ngukotoka. ³³ Akinapunji boa abakiba nkati ja ntumbwi ngaba nng'ongolela ngabalenga "Kweli mwenga ma Mwana jwa Nnoongo."

Yesu alamiya akatamwe kukilambo cha Genesaleti
(Maluko 6:53-56)

³⁴ Ngabajomboka lilaba, ngabajenda Kugenesaleti. ³⁵ Bandu ba kwenio ngabamanya kutenda jwenio nga Yesu. Ngabalandulila ngijoanika, kilambo choa,

ngabannetela akatamwe boa. ³⁶ Ngabannyopa bankunyule lubiniko lwa ngobo jakwe, na penia boa abankunywile ngabalama.

15

Maboulo ga bandu ba lolo
(Maluko 7:1-13)

¹ Penia Mafalisayo na akaboli ba Malagilo ga Musa ngabaika kuboka kukilambo cha Kuyelusalemu, ngannyendelele Yesu, ngabankonya, ² "Mboni akinapunji binu kagaagabaje Malagilo gatupokila kuboka kwa akaokobito? Ukuyanga kwa mboneje maboko tango nukulyeje!"

³ Yesu ngabajanga, "Mboni mangwetumwe kuagabaje Amuli ja Nnoongo nambu kugapala maboulo ginu mmene? ⁴ Nnoongo alenga, 'Kajoa awabinu na amabinu,' Na 'Jwajoa ojubatukana awamundu andaje amamundu akomigwe.' ⁵ Nambu mangwetumwe mmolananga yene anda mundu anda akweti kilebe chakape awamundu andaje amamundu, nambu anda alengite 'Kilebe chenje nampi Nnoongo.' ⁶ Ipaligwije kabele kajoa awamundu andaje amamundu! Penia nga pimililemwa lilobe lya Nnoongo ku ukengama malagilo ginu mmene. ⁷ Mangweto mamikitenda mambone! Isaya alondola tela pammile!"

⁸ Nnoongo alenga, 'Bandu aba bannyali kwa malobe tu, nambu myojo jabe jibi kutaali nane.'

⁹ Kung'ongale kwabe kwambonije, mana ilebe ibabolana nga malagilo ga bandu tu, benia baki-tanga gangonenga! "

Ilebe eimmeka mundu mu-malemwa
(Maluko 7:14-23)

10 Yesu ngaukema nken-
geni gwa bandu, ngaulen-
gela, “Umbenekiange na
mmanyange! 11 Kilebe echikim-
meka mundu mumalemwa
chekijingi mukanoje, nambu
chache echikipita mukano chenie
nga echammeka mundu mu-
malemwa.”

12 Penia akinapunji bakwe
ngabannyendelela ngabannen-
gela, “Bo, mwe mmanyi kube
Mafalisayo bakate kuchimwanga
pabagajoa malobe ginu?”

13 Nambu Yesu ngabajanga,
“Kila kipando changa panda
Awawa bango bukumbengu,
kipakujikuligwa.” 14 “Malekange
bene akangweto! Angweto banga
lola, akilongoi ba bangalola,
na jwangelola anda annongalie
jwangelola, boa mabatumbukila
mulibomba.”

15 Petulo ngalenga, “Mutulan-
dulile kulandanakia kwenio.”

16 Yesu ngalenga, “Namang-
wetumwe mmanyije? 17 Bo,
mmanyangitije kutenda kilebe
chachoa chikijingi mukano
kijenda mulutumbo na mwe-
nakandae kupita panja kucholo?
18 Nambu ilebe eipita mukano
kujenda panja iboka umwojo
na yenie nga eimmeka mundu
mumalemwa. 19 Gambu umwojo
gaboka mawacho mabaja, na
ngongola, na malaya, na kujiba,
na uwangi na matukano. 20 Genia
nga agammeka mundu kube
nchapu. Nambu kulye ilyo pan-
gakuya maboko anda apabalagila
nkamulange, genia gammekaje
mundu kube nchapu.”

*Imani ja amama bamwe
(Maluko 7:24-30)*

21 Yesu ngaboka paali penia
ngajenda kutama kukilambo chu
Kutilo na Kusidoni. 22 Amama
bamwe kabila ja Kanaani ba
kilambo chenie ngabanhwikalila,
ngatondabea lilobe, “Angwana,

mwana jwa Daudi, umone kia!
Kamwale jwango alaga na nchep-
ela.”

23 Nambu Yesu annyangiteje
lilobe. Akinapunji bakwe nga-
bannyendelela, ngabannenge,
“Maleke bajabule kachabe mag-
ambu butukengama kengama
kupeta kuchobela.”

24 Yesu ngajanga, “Bandumiteje
nambu kunyumba ja bandu bikil-
ambo chi Kuisilaeli abaobite andi
mambelele.”

25 Penia amama benia ngabaika,
nu kikileke pae ja makongono
gakwe, ngabalenga, “Angwana
ungole.”

26 Yesu ngajanga, “Chwapije ku-
tola yakulya yi ingota nu kiilekele
imbwa.”

27 Benia ngabajanga, “Kweli,
Angwana, nambu ata imbwa ku-
lye imbolopolo eitola kuboka pa
mecha ja akaokamundu.”

28 Penia Yesu ngabajanga,
“Amama, imani jinu ngolongwa!
Itendi uyo kwinu andi pampala.”
Na kingobucho kamwale jwakwe
ngalama.

Yesu balamia bandu ajingi

29 Yesu ngaboka penia ngajenda
umbwega ja lilaba lya Galilaya,
ngaombe pikitombi, ngatama.

30 Bandu ajingi muno ngaban-
hwikalila, nukunnetela abalemile
na bangalola na nangwaba na
akabubu na bange ajingi abakiba
akatamwe, ngababeka nnongi ja
makongono gakwe, na jwombe
Yesu ngabalamiya. 31 Nkenga

gwa bandu gwenio nguomongwa
muno pababonanga akabubu
bakalongela, abalemile balamite
na nangwaba bakajenda na
bangalola bakalolanga, bandu
ngabannumba Nnoongo jwa
Kuisilaeli.

*Yesu bapeganga yakulya bandu
elufu ncheche
(Maluko 8:1-10)*

³² Yesu ngabakema akinapunji bakwe, ngalenga, “Nabone kia bandu aba magambu babilangite pamwe nane machoba matatu, na wala bakwetangiteje chakulya. Mbaije kalekanga bajabule pangalye chakulya, ngana kuindukanga undela.”

³³ Akinapunji ngabankonya, “Pamba tubi papongoti, tupata koo chakulya cha kape bandu ajingi anda aba?” ³⁴ Yesu ngabakonya, “Nkwetangite mikate milenga?”

Ngabajanga “Saba na yamaki njoko.”

³⁵ Yesu ngabaamulicha bandu batamange pae. ³⁶ Ngajitola mikate saba na yamaki, nganumba Nnoongo ngametula ngabape akinapunji, bombe ngababaganakia bandu. ³⁷ Boa ngabalye nukujukuta. Kuboka penia ngabalokota imbolopolo ngitwele ikapo saba. ³⁸ Angweto abalilangita akinalome bakibanga elufu ncheche, pangabalanga akikege ni ingota.

³⁹ Yesu ngabatabukanga, ngabaleka nu kumbe muntumbwi, ngajenda kingonu cha kilambo cha Magadani.

16

Bandu bapala kuibona ikobo

(*Maluko 8:11-13; Luka 12:54-56*)

¹ Mafalisayo na Masadukayo ngabannyendele Yesu, kupala kuntega ngabannyopa balaye iingi yi ikobo kuboka kumbengu. ² Nambu Yesu ngabajanga, “Anda iike kimuyo mangweto kulenga, ‘Kunanioko kubi jegwa kuba kuche gwicho, magambu kunani kukele,’ ³ Na kindabindabi kulenga, ‘Ula majikoma, magambu maunde gabi titili.’ Mangwetomwe kumanya muno iingi yu kugalambuka machoba kukulola

kunani, nambu kumanyaje man-gobu ganga. ⁴ Bandu bangoe akabaja! Bapala iingi yi ikobo, nambu kipataje kikobo chachoa ila kikobo cha Yona.”

Ngabalekanga ngajabula.

Maboulo mabaja ga Mafalisayo na Masadukayo

(*Maluko 8:14-21*)

⁵ Akinapunji bakwe kuboka pa kujomboka kwiye ja lilaba ngaba kombakela kutenda batekulibalila kupoto mikate. ⁶ Yesu ngabalengela, “Mmegange mio na ntamanga maha na maboulo mabaja ga Mafalisayo na Masadukayo.”

⁷ Nambu angweto ngabataukana, “Balenga genia kwa magambu tupotwije mikate.”

⁸ Yesu ngamanya mawacho gabe, ngabalenge, “Mangwetomwe mmi na myojo michoko! Mboni nkonyana nhwalo gwangakola mikate? ⁹ Bo, mmanyangiteje tango? Mmikombakeje panametula mikate nhwano magambu ga bandu elufu nhwano? Bo, makatweleya ikapo ilenga ya imbolopolo? ¹⁰ Na mikate saba jela jabalya bandu elufu ncheche, bo, makalokota ikapo ilenga ya imbolopolo? ¹¹ Mboni manamanyangaje kube nongila nhwalo gu mikateje? Ntamanga maha na maboulo mabaja ga Mafalisayo na Masadukayo!”

¹² Penia akinapunji ngabamany goa kube balengila batame maha na maboulo mabaja ga Mafalisayo na Masadukayo.

Petulo abeka kipola Yesu kube Mwana jwa Nnoongo

(*Maluko 8:27-30; Luka 9:18-21*)

¹³ Yesu paika kukilambo cha papipi na Kukaisalia okwo Kufilipi, ngabakonya akinapunji bakwe, “Bandu balenga Mwana jwa Mundu nga meneke?”

¹⁴ Ngabannyanga, “Bange balenga mwe Yohana Mmatichi,

na bange Eliya, na bange Yelemia andaje jumwe kati ja Akalondoli.”

¹⁵ Yesu ngabakonya, “Na mangweto bo, nnenga ne nabeneke?”

¹⁶ Simoni Petulo ngajanga, “Mwenga nga Kilisto Mwana jwa Nnoongo ojwabi mmomi.”

¹⁷ Yesu ngalenga, “Mbaya mwenga Simoni mwana jwa Yona, gambu munduje ojwanhwekule kumanya kilebe chenje, nambu Awawa bango ababi kumbengu.”

¹⁸ Nane nannenge mwe, Petulo, panani ja liganga lende mbakubeka kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto, na milyango ju kumambi jaotwaje. ¹⁹ Mbakumpe mbungulo ya Kingwana chu kumbengu, chachoa champakutaba padunia nu kumbengu uyo kitabigwe, na champakulugula padunia nu kumbengu uyo kibakuluguka.”

²⁰ Penia Yesu ngabakelebuya akinapunji bakwe bakannengeje mundu kutenda jwombe nga Kilisto.

Yesu alenga nhwalo gukulaga na kiu chakwe

(Maluko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Kuboka kingobu chenye Yesu ngatumbu kalenge kipola akinapunji bakwe, “Mpaka nyende oti Kuyelusalemu na kwenio mbakupotekigwa muno kuboke kakinanhoti na akakung’i akolo na akaboli ba Malagilo ga Musa. Mbaukomigwa, nambu lichoba lya tatu mayoigwa.”

²² Penia Petulo ngantola pan-temela, ngatumbu kunkalapila, “Ikabe yeneje Angwana! Nhwalo gongo gumpataje mwe!”

²³ Nambu Yesu ngatendebuka ngannenge Petulo, “Malichetani mmuje unyuma jango! Mwe ntenda kunhwibilikia. Mawachoginu ga Nnoongoje nambu ga mundu.”

²⁴ Kuboka penia Yesu ngabalenge akinapunji bakwe,

“Mundu jwajoa anda apala kube ndundame jwango, mpaka oti akikane mwene na aupotole nchalaba gwakwe na angengame.

²⁵ Gambu mundu ojwapala kukombola bwomi gwakwe mwene apakuoya, ²⁶ nambu mundu ojwapakuoya bwomi gwakwe kwa magambu gango nenga, maupata. Bo, mundu apakukikonja anda apatite ile yoa ya padunia na kongo aoite bwomi gwakwe? Andaje mundu apakupanga nike kibe bada ja bwomi gwakwe? ²⁷ Gambu,

Mwana jwa Mundu apakuika mukibumo cha Awawa mundu pamwe na akapakachi bakwe bu kumbengu, na penia nga papakunnepa hupo yakwe kila mundu tela na itendwa yakwe.

²⁸ Nannenge kweli, babile bandu upamba bijomokaje pangammona Mwana jwa Mundu akaika mukungwana chakwe.”

17

Yesu agalambuka kumio

(Maluko 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Kuboka pa machoba sita, Yesu ngabatola Petulo na Yakobo na Yohana ununagwakwe, ngabajenda nabo jika jabe mpaka kukitombi kitandamau. ² Kwenio, pabannolekea ngabammona Yesu ngagalambuka kumio nnongi jabe, kumio jakwe ngukung’ala anda lichoba na ngobo yakwe ngibe nhuu anda lumuli. ³ Kwenio Musa na Eliya ngabapitila, ngababe bakalongela nakwe Yesu. ⁴ Penia Petulo ngannenge Yesu, “Angwana, chwapi twe kube pamba! Anda mpaille njenga iteba itatu chimwe chinu, chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya.”

⁵ Pakiba tango akalongela, liunde liuu ngilyaekelelanga, na lilobe ngilijoanika kuboka muliunde lyenie. “Jonjo nga Manango

jwanampala, ojwanhalali mwojo, mampenakiange jwenio!”

⁶ Akinapunji pabalijoa lilobe ngabagweganga manguku, ngabajogopa muno. ⁷ Yesu ngabajendelela, ngabakunyula, ngalenga “Nnyemange, makajogopaje!” ⁸ Pabalola kunani bammwenije mundu, nambu Yesu jikajakwe.

⁹ Pabaulukanga pikitombi, Yesu ngabakelebuya, “Makannengeje mundu ilebe eimibweni mpaka Mwana jwa Mundu papakuy-oigwa kuboka kwa abawile.”

¹⁰ Kuboka penia akinapunji bakwe ngabankonya Yesu, “Mboni aboli ba Malagilo ga Musa balenga kita mpaka oti Eliya aike?”

¹¹ Yesu ngabajanga, “Kweli, Eliya atenda kuika kubeka ilebe yoa telatela. ¹² Nambu nannengelanga Eliya aike na bandu bammanyije, ngabantenda papapalanga. Mwana jwa mundu apakupotekigwa uyo mumaboko gabe.”

¹³ Penia akinapunji bakwe ngabamanyanga kube balandulila nhwalo gwa Yohana Mmatici.

Yesu annamia mwana juna nchepela

(Maluko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Pabanhwikalila kabele nkengeni gwa bandu, mundu jumwe ngannyendelela Yesu, ngakilakitila nnongi jakwe, ¹⁵ ngalenga “Angwana, mammone kia manango magambu akweti kiinduindu, kabe alaga muno, jwombe pa jingi agwele pamwoto nu umache. ¹⁶ Nganalete akinapunji binu, nambu baotwije kunnamiya.”

¹⁷ Yesu ngabalengela, “Mangweto mabandu banga imani! Ndama namangweto mpaka lii? Nanhwimbilila mpaka lii? Mannetange mwano pamba!”

¹⁸ Yesu ngaukalapila nchepela,

na gwenio nguboka na mwana ngalama kingobucho.

¹⁹ Kuboka penia akinapunji ba ngabannyendelela Yesu kunte-mela, ngabankonya, “Mboni twe tuotwije kuuboya nchepela gola?”

²⁰ Yesu ngabajanga, “Kwa magambu nkwetije imani.” Nanenge kweli makabi na imani njokochoko andi mbeju ya aladali kabi nhwotolinge kukilenge kitombi, “Mmoke pamba nnyende papa, na chenye kujenda. Makaotolinge ukamwa kila kilebe!” ²¹ Nambu genia kuwechekanaje mpaka kupunga na kugongalela.

Yesu alonge kabele nhwalo gwa kiu chakwe

(Maluko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²² Pabakiba pamwe okwo kikulambo cha Galilaya, Yesu ngabalengela, “Mwana jwa Mundu ajenda ukamwigwa ku bandu. ²³ Bapankoma nambu lichoba lya itatu mayoka.”

Akinapunji ngabaechuka muno.

Kulepa kodi ja nyumba ja kugongalela

²⁴ Pabaika kukilambo cha Kafalanaumu bandu ba ukongola uloi gwa kodi ja Nyumba ja Nnoongo ngabanyendelela Petulo, ngabankonya “Bo, Aboli binu babi kulepa kodi?” ²⁵ Petulo ngajanga, “Umwo, babi kulepa.”

Petulo pajingila unyumba, tango nukulongeje, Yesu ngankonya, “Simoni mwe nnolabo? Mangwana ga padunia gakongola kodi kuboka kubeneke? Kuboka kwa akakola Kilambo andaje kuboka kwa akageni?”

²⁶ Petulo ngajanga, “Kuboka kwa akageni” Yesu ngannengela,

“Aja ngayene, akakola Kilambo bapaligweje kulepa. ²⁷ Nambu kukupala bakachimwaje, nnyende kulilaba makabeke ndoana, ntola

chamaki ju kutumbula kolwa nhwekula kano jakwe, na nkati mukolela uloi tela na kulepa kodi. Ntola kwa magambu gangu nenga na magambu ginu mwenga.”

18

Bene ababi akolongwa?

(Maluko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Kingobu chenye akinapunji ngabannyendelela Yesu, ngabankonya, “Bene ababi akolongwa kukingwana cha kumbengu?”

² Yesu ngankema mwana jumwe, ngannyemeka nnongi jabe, ³penia ngalenga, “Nannenge kweli, anda nu kugalambukaje nukube andi ingota, nnyingije Mukingwana cha kumbengu. ⁴Jwajoa ojwakibeka nuu mwene nukube andi mwana ojo, nga nkolongwa mukingwana chu kumbengu. ⁵Jwajoa ojwampokela mwana jumwe andi ojo ku liina lyango, amboke nenga.

Kulondoigwa mumabaja

(Maluko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ “Jwajoa ojwapa kukun-nyambuki jumwe jwa akachoko kujileka imani, ikabi mbaya bantabalile liganga lya kuyagila muntandala nu kuntumbukia mubaali. ⁷Kabe nnyo mabandu bapadunia kabeke ipengu bandu abajeketile na bange buleke moja! Ipengu mpaka ipitile nambu kulaga kwa mundu jwenio ojwapakijambuki ipitile!

⁸ “Anda luboko andaje lukongono lwinu lupakummeka ipengu, muluekete nu kululeke kutaali! Mbaya kwinu kujingila mubwomi manga luboko au lukongono telaje nu kulekeligwa pamwoto gwa ngaimika machoba goa pangapela, kongo mmi na maboko na makongono goa mabele. ⁹Na lio linu anda lipa kumpeleya, muliboye nulekela kutaali na

mwe. Mbaya mwe kujingi mubwomi mmi na chongo, telaje nu kulekeligwa pamwoto gwangaimika machoba goa kongo mmi na mio goa mabele.

Kulandanakia na limbelele ilio-bite

(Luka 15:3-7)

¹⁰ “Ntama maha! Makammembulaje jumwe kati ja angwetwa achoko. Nannenge, Akapakachi babe ba kumbingu babilangite kila kingobu nnongi ja Awawa ababi Kumbengu. ¹¹Gambu Mwana jwa mundu aika kakombolanga abaobite.

¹² “Nnolanga bo? Mundu anda akweti mabebele mia jimwe, anda liobite limwe, atenda bo? Kugaleka gaga makomi tisa na tisa kukitombi, kujenda kulipala lyale elio-bite. ¹³Anda alipatite, nannenge kweli, apakuala mwojo muno kupeta tisini na tisa gangaoba na tisa. ¹⁴Uyo, Awawa binu ba Kumbengu kupalaje kuoba najumweje panakati angwetwa akachoko.

Nnyinu anda lemwite

(Luka 17:3)

¹⁵ “Mundu anda annemwite, munyendelele muka nkelebuye kiti mmilangite makangweto jika. Anda anyoine mumpatite nnyinu. ¹⁶Anda anyoineje, muntola mundu jumwe au abena pamwe na mwe kupala kwa malobe ga akachaili abena andaje atatu kila kilebe kiba tela. ¹⁷Anda kuny-owangaje mangweto, mikilengala kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Na aba kwinu andi mundu jwanga mmanya Nnoongo na akatocha kodi.

Kanakia nu kujeketela

¹⁸ “Nannenge kweli, champakutaba padunia nu kumbengu uyo kitabigwe, na champakulugula padunia nu kumbengu uyo kibakuluguka.

¹⁹ “Kabe nannenge, makabena anda nnyeketaline padunia pano kukilebe chachoa champakujopa kilebechenie Awawa bango ba kumbengu mabatenda kilebe chenie. ²⁰ Mana papoa pala pabakongana abena au atatu kwa liina lyango, nne mbi upo panakati jinu.”

Kulandanakia na mpakachi jwanga nnekekea nnyakwe

²¹ Kuboka penia Petulo nganyendelela Yesu, ngankonya, “Angwana, bo nnunugwango anda anemwite nannekekeya palenga? Pasaba?” ²² Yesu nganyanga, “Nnenga pasaba tuje,” nambu pasaba mala pasabini. ²³ Nga magambu Kingwana chu kumbengu kilandine na Nngwana jumwe ojwakagula ichabu ya akapakachi bakwe. ²⁴ Patumbula kagula, ngabannetela mundu jumwe juna ligambo lya talanta elufu komi. ²⁵ Mundu jwenio akwetije chukulepa, penie Angwana ngabaamulicha auchigwe, jwenio na aanamundu, ingota ni ilebe yoa eyakweti, kupala ligambo lilepigwe. ²⁶ Penia, mpakachi jwenio ngakilikatila nnongi jabe ngalenga, “‘Nhwimbalile, ne manannepa ligambo lyango lyoa.’ ” ²⁷ Angwana benia ngabankole kia, ngabannekekeya ligambo lyoa, ngabanneka ajabule kachake.

²⁸ “Nambu mpakachi jwenio ngaboka, ngankolela mpakachi nnyakwe ojwakiba ni ligambo nakwe dinali mya jimwe. Ngankamula pantandala ngalenga, ‘Nnepe ligambo linu!’ ²⁹ Mpakachi nnyakwe jwenio ngakilikatila ngannyopa, ‘Nhwimbalile nanji manannepage.’ ³⁰ Nambu jwenio ajeketileje ngabantaba mikipungo mpaka papakulepa ligambo. ³¹ Akapakachi ajabe pabagabona ngabakokaleka muno, ngabajenda kalenge

Angwanamundu nhwalo gwenio. ³² Penia Angwana ba ngabankema mpakachi jola, ngaba nnenge, ‘Mwenga mapakachi mabaja muno!’ Ngunyopa, nane ngununekekeya ligambo linu lyoa. ³³ ‘Bo, ipaligweje namwe kummone kia mpakachi nnyinu andi ne panankolila kia.’ ³⁴ Penia Angwana benia ngabachimwa muno, ngabantaba mukipungo mpaka papakulepa ligambo lyoa.” ³⁵ Yesu ngajomole kulenga, “Yene uyo Awawa bango bukumbengu pabapa kuntenda kila mundu anda kalekekea akajinu kumwojo gwinu gwoa.”

19

Yesu akelebua lukobo lwa kulekana
(Maluko 10:1-12)

¹ Yesu pajomola kulenga malobegenia, ngaboka kukilambo chuku Galilaya, ngajenda kukilambo chuku Yudea, kwiye ja lukemba lwa Yolidani. ² Nkenga gwa bandu ngugunkengama kwenio, jwombe ngabalamiyanga abakiba ni itamwe.

³ Gange Mafalisayo ngaganhwikalila, ngagajiga kunkonya kukuntega, “Bo, ipaligwije mundu kaleka aanamundu kwa malemwa gagoa gala?”

⁴ Yesu ngabajanga, “Bo, nchomangiteje Majandiko Gachwapi kutenda pukutumbula Nnoongo ojwampangania mundu akammeka munalome nu munkege. ⁵ Penia Nnoongo ngalenga, ‘Kwa magambu genia mundu baleka awamundu na amamundu, aba pamwe na aanamundu, na benia baba bamwe.’ ⁶ Nayene benia abena kabeje nambu mmele gumwe. Bai chalongine Nnoongo mundu akikilekanaiaje.”

7 Nambu Mafalisayo ngagankonya, “Mboni Musa atujeketile analome kaandaki talaka aanamundu na kaleka?”

8 Yesu ngabajanga, “Musa annyeketile kaleka akaanabinu magambu gu kujundupa kwa myojo jinu. Nambu ikiba yeneje kingobu cha pangania dunia. 9 Nannengelanga, mundu jwajwoa anda balekite aanamundu nukutola bange atenda ngongola, nambu kwale ibe munkege jwenio akiba nngongola.”

10 Akinapunji bakwe ngabanengela, “Anda ibi yene nhwalo gwa analome na akege, mbaya ukotoka kutola akege.”

11 Yesu ngabalengela, “Boaje abaotwile kulipokela lilobe lyene, nambu baba tu Nnoongo ababekigwe kutama uwolo. 12 Gambu ibi ilebe ijingi ibabeka bandu bakotoke kutola akege, bange kwa magambu kibelekwa, bange kwa magambu ga bandu babekite kube yenela, na bange baamulinge bene akangweto kutolaje akege kwa magambu ga Kingwana cha Kumbengu. Ojwaotwile kulipokela lilobe lyenie alipokela.”

Yesu aibekela maboko ingota ichokoichoko

(Maluko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Penia Yesu ngabannetela ingota ichokoichoko aibeke maboko aigongalele, nambu akinapunji bakwe ngabaikalebua. 14 Yesu ngalenga, “Mileke ingota iike kwango mikiikanakiaje, magambu Kingwana cha kumbengu cha bandu ababi andi ingota yene.”

15 Ngaibeke maboko kuboka penia ngaboka penia.

Kakombo juna uloi

(Maluko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Mundu jumwe nganhwikalila Yesu, ngankonya, “Aboli, ndenda kilebe nike chambone nupate bwomi gwa machoba goa pangapela?”

17 Yesu gannengela, “Mboni mwe ungonya nhwalo gwa kilebe echikibi chambone? Abi jumwe tu jwambone. Andampala kujingila mubwomi gwa machoba goa pangapela magajali malagilo ga Nnoongo.”

18 Mundu jola ngankonya, “Malagilo gako?”

Yesu ngajanga, “Makakomaje na ngongolaje na makajibaje na makabe machaili ba unhwangije, 19 majoe awabinu na amabinu, na mumpale nndami nnyinu anda pimikipala mmene.”

20 Kakombo jwenio ngannenge Yesu, “Genia goa nagaagabile, ndenda nike chenge?”

21 Yesu ngannengela, “Andampaile kube telatela, nnyende makauche ilebe inu uloi gwene makape akaacho namwe mamma na nkoba kumbengu, kuboka penia nhwika ungengame.”

22 Kakombo pagajoa genia, ngajabula kachakwe na kongo achimwite magambu akiba nuloi muno.

23 Penia Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Nannenge kweli ipakube kujundupa muno kwa mundu juna uloi kujingila mukingwana chu kumbengu. 24 Kabe nannenge kindema muno ngamia kupeta pililanga lya chingana, kumpeta mundu juna uloi kujingi mukingwana chu kumbengu.”

25 Akinapunji bala pabajoa genia ngabaomongwa muno ngabankonya Yesu, “Nga meneke ojwapakuoto ukomboka?”

26 Yesu ngabalolakeya, ngabajanga, “Kwa bandu kilebe chenje kuwechakanaje, nambu ku Nnoongo ilebe yoa kuwechakana.”

²⁷ Kuboka penia Petulo ngalenga, “Natwe bo? Tuilekite ilebe ito yoa tunkengime mwenga! Tubakupata nike?”

²⁸ Yesu ngabalengela, “Nanenge kweli, Mwana jwa Mundu papakutama pikitebu chu kutawala chi kibumo chakwe Padunia Nhyono, mangwetomwe mangengaminge ntamanga muitebu komi ni ibele makagahukumula makabi komi na mabena ga kilambo cha Kuisilaeli. ²⁹ Na mundu jwajoa jwajilekite nyumba andaje akanuna mundu andaje akalombo andaje awawa andaje amama andaje ingota andaje migonda, kwa magambu gangu nenga, mapokela mala pa mia muno na maipata bwomi gwa machoba goa pangapela. ³⁰ Nambu ababi bukutumbula ngoe mababa bukujomolela, na ababi bukujomolela mababa bukutumbula.

20

Akakamu mahengo munng'onda gwa mizabibu

¹ “Kingwana chu kumbengu kilandine andi yene. Mundu nkola nng'onda gwa mizabibu, jwenio ngaboka kindabi kilokilo kabeka bandu akamwa maengo mung'onda gwakwe. ² Ngapangana nabo kalepa uloi kulichoba penia ngabapeleka kunng'onda gwa mizabibu. ³ Ngaboka kindabi saa tatu, ngababona bange bandu bajemite kuchoko, banga mahengo. ⁴ Ngabalenge, ‘Nnyendange na mangweto makakamu mahengo munng'onda gwango nenga manannepa pipaligwe.’ ⁵ Ngabajabula. “Bena akola nng'onda ngababoka kabele saa sita na saa tisa, ngabatenda uyo. ⁶ Na kimuyo saa komi na jimwe, ngababoka kabele, ngabakolela bandu bajemite pachoko pala.

Ngabakonyanga, ‘Mboni nnyemangite pambano mui joa na chankamwaje?’ ⁷ Na ngweto ngabajanga, ‘Kwa magambu abije mundu jukutupe mahengo.’ Bombe ngabalenge, ‘Namangweto nnyendange kunng'onda gwango gwa mizabibu.’

⁸ “Apiika kimuyo, akola nng'onda ngabannenge ojawabeka uloi gwabe, ‘Makeme akamwa mahengo malepange uloi gwabe, katumbula ababakabe bukujomolela, na kajomolela abatumbalaga.’ ⁹ Ngabaikanga abakemigwa saa komi na jimwe, ngabapokela kila mundu uloi gwakwe gwa lichoba limwe. ¹⁰ Abatumbula bala pabaika, bapemelela bapata tondoba. Nambu nangweto ngabapata uyo uloi gwa lichoba limwe. ¹¹ Pabapokela uloi gwabe, ngabatumbu kakokalakea akola nng'onda. ¹² Ngabalenga, ‘Bandu bamba abamakemita bukujomolela bakamula mahengo kukungobu cha saa jimwe tu, mboni mutubekite tela nabombe natwe tuimbalile liengo linakanonopa mui joa na lumu?’ ¹³ “Nambu ngabannyanga jumwe katijabe, ‘Aganja, namponjiteje. Bo, tulagineje kunnepa uloi gwa lichoba limwe? ¹⁴ Ntole uloi gwinu, nnyabule. Mbala kunnepa uyo mundu jukujomolela kunkema tela na mwe. ¹⁵ Bo, mbaligwije ukamwa genia muloi gwango pambala? Bo, umone lwina magambu ne mbi namwojo gwa mbone?’ ”

¹⁶ Yesu ngajomole kulenga, “Yene, ababi bukujomolela ngoe bapakube bukutumbula na bukutumbula bapakube bukujomolela.”

Yesu alandulila mala ja patatu nhwalo gwa kiu chakwe
(Maluko 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu pakiba akajenda kukilambo cha Kuyelusalemu, ngabatola akinapunji komi na abele bala kuntelela, undela ngabalengela, ¹⁸ “Mpenakiange! Tujenda Kuyelusalemu, na kwenio Mwana jwa Mundu apabakamugwa kwa akakung’i akolo na akaboli ba Malagilo, na angweto bapa kunhukumu akomigwe. ¹⁹ Bapankamuya kwa bandu bangabe Akayahudi bapa mmekanga nhwenyo, aputigwe bokola na bapankoma kukum-mamba panchalaba, nambu lichoba lya tatu mayoigwa.”

Kujopa kwa amama ba Yakobo na Yohana
(Maluko 10:35-45)

²⁰ Penia aanaba Zebedayo ngabannyendele Yesu bakiba pamwe ningota yabe, ngabakilakitila nu kunnyopa kilebe.

²¹ Yesu ngabakonya, “Bo, mpala nike?”

Amama benia ngabajanga, “Unengele kube ingota yango ibena yeno maitama jumwe kalelo na jonge kangeja mu Kingwana chinu.”

²² Yesu ngaijanga ikakombo “Mmanyije nnyopanga ni. Bo, nhwotwile kunywe kikombe cha malago chambakunywe nenga?”

Ngabannyanga, “Tuotwile.”

²³ Yesu ngabalengela, “Kweli manywa kikombe chango, nambu kutama kalelo andaje kangeja liengo lyangoje kubeka, kilebe chenia mabapata babala ababek-iligwe tayali na Awawa bango.”

²⁴ Pabajoa genia akinapunji bange komi bala, ngaba chimwanga benia akabena.

²⁵ Yene Yesu ngabakemanga boa ngalenga, “Mmanyi kube akiilongoi ba bandu ba ilambo batawala bandu babe kwa makakala, na akiilongoi babe bakweti amuli ngolongwa kwabe. ²⁶ Nambu mangwetomwe ikabe yeneje.

Nambu mundu ojwapala kube nkolongwa panakati jinu abe oti mpakachi jwa mmoa, ²⁷ na mundu ojwapala kube jukutum-bula, panakati jinu mpaka oti abe mmanda jwinu. ²⁸ Na uyo ne Mwana jwa Mundu nhikila kutumikigwaje, nambu kutumika na kuboya bwomi gwango ibe nakombole bandu ajingi.”

Yesu balamiya bangalola akabena

(Maluko 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ Yesu paboka kukilambo cha Yeliko na akinapunji bakwe, nken-geni nkolongwa gwa bandu ngugunkengama. ³⁰ Penia pakiba na bangalola akabena bataman-gite umbwega ja undela, na pabajoa kube Yesu apeta penia, ngabatondabeya lilobe. “Angwana, Mwana jwa Daudi, mutubone kia!”

³¹ Nkenga gwa bandu ngugwakalapila na kalenge bakotokange. Nambu angweto ngabayanga kuchobela, “Angwana, Mwana jwa Daudi, mutubone kia!”

³² Yesu ngajema, ngabakemanga na kakonya, “Mpalanga nantendelange nike?”

³³ Ngabannyanga, “Angwana, tujopa tuoto kulola!”

³⁴ Yesu ngababone kia ngabakunyula mio gabe, na kingobu ucho ngabaotolanga kulola, ngabankengama.

21

Yesu ajingila Kuyelusalemu ku ilulu

(Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

¹ Yesu na akinapunji bakwe pababandakila Kuyelusalemu na kuika ku Betifage pi kitombi cha Mizeituni, ngabakinga akinapunji bakwe abele, ² ngabalengela, “Nnyendange mpaka kukijiji

echikibi nnongi jinu na mami-likolela liponda litabigwe na mwana jwakwe magakulugule na magalete kwango. ³ Anda mundu ankonyangite, munnen-gela, bagapala Angwana, jwombe mannekelanga kingobucho.”

⁴ Kile chenje kipitila kupala gaga agalengigwe na nnondoli jwa Nnoongo galenganile,

⁵ “Mikilengele kilambo cha Sayuni, Nnole, Nngwana gwinu atendakuika!

Juna kia na aliombi liponda, mwana liponda, mwana jwa liponda.”

⁶ Yene, akinapunji bala ngabajabulanga ngabakamwa anda Yesu apabalagalinge. ⁷ Ngibilitola liponda lela na mwana jwakwe, ngabatandika ngobo yabe panani ji liponda na Yesu ngatama panani jakwe. ⁸ Nkenga nkolongwa gwa bandu ngabatandika ngobo yabe undela, na bandu bange ngabatema matutwe ngabaganjajaya undela. ⁹ Nkenga gwa bandu abakiba nnongi ja Yesu na abakiba unyuma ngabatumbu kutondabe lilobe kulenga,

“Alumbigwe Mwana jwa Daudi! Abe ni kindimba ojwaika ku liina Iya Angwana! Alumbigwe Nnoongo kunani kumbengu!”

¹⁰ Yesu paika Kuyelusalemu, bandu boa ba kilambo chenye ngababe ni kijonga, ngaba konyana, “Ojo nga meneke?”

¹¹ “Bandu abakiba pankengeni gwenio ngabalenga, jwenio nga nnondoli Yesu kuboke ku Nazaleti kukilambo cha ku Galilaya.”

Yesu ajenda mu Nyumba ja Nnoongo

(*Maluko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22*)

¹² Yesu ngajingi mu Nyumba ja Nnoongo, ngababenga bandu abakiba bakaucha nu kuemela

ilebe mwenio. Ngapendangula mecha ya abajangangana uloi, na itebu ya abauchanga njeba, ¹³ ngabalengelanga, “Iandikigwe mumajandiko Gachwapi, Nnoongo alengite Nyumba jango jikemigwa nyumba ja kugongalela. ‘Nambu mangweto mijibeka kube nyumba jakajibi.’”

¹⁴ Bangalola na nangwaba ngaba nnyendelela Yesu ku Nyumba ja Nnoongo, Yesu ngabalamiya. ¹⁵ Akakung’i akolo na aboli ba Malagilo ga Musa ngabachimwanga apabagabona gukuomongwa agakamula Yesu na kabe ingota apainonya malobe mu Nyumba ja Nnoongo balenga, “Alumbigwe Mwana jwa Daudi.” ¹⁶ Nhyene ngabankonya Yesu, “Bo, nnyoaje echibalon-gela?”

Yesu ngabajanga, “Elo, mbe-takujoa! Bo manachomaje muma-jandiko gangano?

‘Mibolangite ingota na ilemba, mpakupata ukoigwa okukuleng-anile.’”

¹⁷ Yesu ngabaleka, ngapita panja ja kilambo nu kujenda ku Betania, ngagoloka kwenio.

Yesu aulapanakia nkongo ogukemigwa ntini

(*Maluko 11:12-14,20-24*)

¹⁸ Yesu apakiba akabuja ku nnyini kindabindabi, ngabe na njala. ¹⁹ Ngaubona nkongo ntini umbwega ja ndela ngaujendelela, nambu aukolela gwanga ngoko nambu maamba tu. Penia ngaulengela, “Makapambikaje kabe ngoko pangapela!” Kingobu ucho nkongo gwenio ngujoma.

²⁰ Akinapunji apabaubona ngabaomongwa bakalenga, “Mboni nkongo ntini gola ujomite kuingobu tu?”

²¹ Yesu ngabajanga, “Kweli nan-nengelanga, anda mmilingite ni imani panganga mbwele, nhwotwile

kutenda ngiti yene tuje, nambu ata mikikilengi kitombi chenje, 'Nnyikuke mikikileke mubaali,' Maiba uyo. ²² Na anda mmi kuamini, chochoa echimpakujopa kukugongalela, mampata."

Bakonya nhwalo gwa madalaka ga Yesu

(Maluko 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu ngajingi Munyumba ja Nnoongo, ngababolanga. Apakiba akabola, akakung'i akolo na aki-nanhota ngabankonya, "Nkamwa ile yenje kukinala gani? Bene abampi kinala chenie?"

²⁴ Yesu ngabajanga, "Na nenga mbakunkonya kilebe chimwe, anda unyangangite, na nenga nannyanga ndenda ikobo yenje kukinala gani. ²⁵ Nankonyanga yene, bo, uwecho gwa Yohana gu kubaticha uboka kwa bene? Bo, uboka ku Nnoongo andaje kubandu?"

Nambu ngabatumbu kutaukana beneakangweto jika, "Anda tulengite, 'Uboka kumbengu,' Apaku-tukonya, 'Mboni nhwamingiye?'

²⁶ Andatulengite, 'Ubokita kubandu,' Tujogopa nkengeni gwa bandu magambu boa bajeke-talinge kube Yohana nga nnon-doli." ²⁷ Penia, ngabannyanga Yesu, "Tumanyije."

Jwombe Yesu ngabalengela, "Nane uyo nannengeje ngamwa ilebe yenje kukinala gani.

Kulandanakia kwa ingota ibele

²⁸ "Mangweto nnolangabo? Mundu jumwe akiba na ingota ibele. Ngannengelanga jwajo jwa kutumbula, 'Manango, lele nnyende makakamu maengo kunng'onda gwa mizabibu.' ²⁹ Kakombo jwenio ngabalengela, 'Ngana!' Nambu mwenakandae ngagalambuya mawacho, ngajenda ukamu mahengo. ³⁰ Awawa bala ngabannengela mwana jwabe jwa pili uyo, jwombe

ngajanga, 'Elo awawa manyab-ulage!' Nambu ajeije kamu mahengo. ³¹ Bo, mene kati ja abele ojwakalenganakia gabapala awawa mundu?"

Ngabajanga, "Jwajo mwana jwakutumbula."

Penia, Yesu ngabalengela, "Kweli nannengelanga, akatocha kodi na bina ngongola bapakun-nongalela kujingila mu Kingwana cha Nnoongo. ³² Magambu Yohana ngaika kwinu kun-naya kutenda gapala Nnoongo, namangweto munhwaminije, nambu akajopa kodi na akangongola ngabannyeketela. Nambu magabweni genia goa, mangweto nng'ambwikeje mummy-ojo jinu, na nnyeketelingije."

Kulandanakia kwa nemi na nng'onda gwa mizabibu

(Maluko 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Yesu ngalenga, "Mpenikiange kulandanakia konge. Mundu jumwe juna nyumba ngalema nng'onda gwa mizabibu, ngautindikia ubego na ngaemba liliba lya ukamangila zabibu na uyo ngachenga kilendo mwenio. Kubokapenia ngabajaika akalemi, ngajenda mwanja kujenda kil-ambo cha kutaali. ³⁴ Kingobu cha mauno apachaika, ngabakinga akapakachi bakwe kwa akalemi bala, batolange lipungu lyabe lya mauno. ³⁵ Akalemi bala ngabapukilanga akapakachi benia, jumwe ngabamputa na jonge ngabankoma na jonge ngabamputa mabwe. ³⁶ Mundu jwenio ngabakinga kabe ak-abanda bange, bakiba nduu kupeta mwanja gwa kutumbula. Akalemi bala ngabat-tenda uyayela. ³⁷ Pukujomolela ngankinga mwana jwakwe kongo akawacha, 'Pangaje mabannyoya manango.' ³⁸ Nambu akalemi bala apabammona mwanajwabe

ngabalengelana bombe ku bombe, 'Jonjo nga nnichi, tankome ibe tutole ulichi gwakwe!' ³⁹ Penia, ngabampukila, ngabampia panja ja nng'onda gwenio gwa miz-abibu, ngabankoma."

⁴⁰ Yesu ngabalengela, "Ngoe, jwenio nkola nng'onda gwa miz-abibu, apapakuika, apakakamwa ni akalemi?"

⁴¹ Bombe ngabannyanga, "Apakakoma akabaja benia, na nng'onda gola apakape akalemi bange abapampe lipungu lya mauno kingobu cha mauno."

⁴² Penia Yesu ngabalengelanga, "Bo, nchomangitiye kile chenje Mumajandiko Gachwapi? 'Libwe elibilikanangite akachengi ngoe nga libwe likolongwa lyam-bone.

Angwana nga abatei kile chenje, kabe kilebe chenye nga chukuomongwa muno kwito!"

⁴³ Yesu ngajendekea kulongela, "Ku yene nannengela, Kingwana cha Nnoongo makiboigwa kwinu na kape bandu ba ilambo yenge ina kupambika ngoko agapala Nnoongo." ⁴⁴ Mundu anda agweli panani ja libwe lende apakutwekuka ipande, nambu ojulipakung'welela lipa kuntimba.

⁴⁵ Akakung'i akolo na Mafalisayo apabajoa kulandanakia kwakwe ngabamanya kutenda balenga angweto. ⁴⁶ Penia ngabapalapala ndela ja kumpukila, nambu bajogopanga bandu gambu angweto bamanyi kutenda jwenio akiba nnondoli jwa Nnoongo.

22

Kulandanakia na mpapala gwa kutolana
(Luka 14:15-24)

¹ Yesu ngalongela nabo kabele kukulandanakia, ² "Kingwana cha

kumbengu kilandine yene, nngwana akampanganakia mwana jwakwe munalome mpapala gwa kutolana. ³ Ngabatuma akapakachi kakemanga bandu abakakokigwe kumpapala, nambu bandu abakokigwe bapailingeje kuika. ⁴ Ngabakinga kabe akapakachi bange, akalenga, 'Makalengele abakokigwe, ilyo yango ibi tayali ngoe, likambako lya ng'ombe ni likoga lina kunoga lichinjigwe, kila kilebe kibi tela, nhwikange kumpapala!' ⁵ Nambu bandu abakokigwe baagabije na ngabajabulanga kachabe, jumwe kung'onda gwakwe, ⁶ na bange ngabapukila akabanda bala ngabatukana, ngaba komanga. ⁷ Nngwana jola ngachimwa muno, ngagakinga manjolinjoli gwakwe bakakomange akakomi benia na kukijocha kilambo chabe. ⁸ Penia ngabalengela akapakachi bakwe, 'Ilyo ya mpapala ibi tela kweli, nambu abakokigwe bapaligweje. ⁹ Ngoe nnyendange kundela na baboa bala abampa kakolela makemange baike kumpapala.' ¹⁰ Akapakachi bala ngababoka, ngabajenda ku nnyini, ngabaleta bandu boa, abaja na bambone. Nyumba ja mpapala ngijitwelela akageni.

¹¹ "Nngwana apajingila kalola akageni, ngammona mundu jumwe ojwakwinditeje ngobo ya mpapala. ¹² Nngwana ngankonya, 'Maganja, nnyingilabo pamba panga ngobo ja mpapala?' Nambu jwombe ngatama nuu. ¹³ Penia nngwana ngabalengela akapakachi, 'Mantabange makongono na maboko makan-nekele panja pulubendu, kwenio apakuguta nu kuyaga mino.' "

¹⁴ Yesu ngajomolela kulongela, "Ajingi bakokigwe, nambu achoko bapambuligwe."

Kulepa kodi kwa Kaisali
(*Maluko 12:13-17; Luka 20:20-26*)

¹⁵ Kubokapenia, Mafalisayo ngabajabulanga, ngabapangana ndela ja kunyonja Yesu kwa malobe gakwe. ¹⁶ Penia, ngabakinga akinapunji babe pamwe na abankengama Helode. Ngabankonya, “Aboli, tumanyi kutenda mwenga nga mamundu mannonge kweli, nu kutenda mmola kweli ja ndela ja Nnoongo, kunnyogopaje mundu jwajoa, gambu liengo lya mundu nga kileje kwinu. ¹⁷ Mutulengele lele nnolabo, tupaligwa kulepa kodi kwa nkolongwa jwa Loma?”

¹⁸ Nambu Yesu ngamanya mawacho gabe mabaja, ngabalengela, “Mangweto mamikitenda mabandu ba mbone, mboni unyiganga kupala unyonjange? ¹⁹ Unyange uloi gwa kulepa kodi.” Angweto ngabampikia uloi. ²⁰ Yesu ngabakonya, “Kumio kwa beneke na liina lyabeneke?”

²¹ Ngabannyanga, “Ja nkolongwa jwa Loma.”

Penia Yesu ngabalengela, “Tela, mampe nkolongwa jwa Loma agabi gakwe nkolongwa jwa Loma, na ga Nnoongo mampe Nnoongo.” ²² Apabajoa yene ngabaomongwa, ngabanneka na ngabajabulanga.

Nhwalo gwa kuyoka

(*Maluko 12:18-27; Luka 20:27-40*)

²³ Lichoba lyene, Masadukayo abalenga abawile bayokaje ngabannyendele Yesu. ²⁴ Ngabannenge, “Aboli, Musa alenga mundu andawile na kaleka akege gwangabe na mwana, nnung'una mundu batole malekwe, kupala bampotole nnung'una gwakwe ingota. ²⁵ Ngoe, pito pano pakiba na akalongo saba. Jwa kutumbula ngatola munkege

kuboka penia ngawe panga kube na ingota, ngannekela nnongamundu munkege nanhwele jwenio. ²⁶ Ngibe uyo nnongamundu jonge, na jwa tatu mpaka jwa saba. ²⁷ Kuboka pa akalongo benia boa kuwe, munkege jola uyo ngawe. ²⁸ Bo, lichoba lya kuyoka abawile akege benia mababa anhanaba beneke kati ja akalongo saba bala? Gambu boa saba ngabantola.”

²⁹ Yesu ngabajanga, “Mangweto ntekulemwa magambu magamanyije Majandiko Gachwapi na makakala ga Nnoongo! ³⁰ Nambu lichoba li kuyoka bandu mababa anda akapakachi bu kumbengu, batolaje akege wala kutoligwaje na analome. ³¹ Nambu nhwalo gu kuyoka abawile, manachomangaje agannengalinge Nnoongo? Annengalinga, ³² ‘Nenga na Nnoongo ba Ulaimu na Isaka na Yakobo.’ Jwenio ngiti Nnoongo jwa abawileje nga Nnoongo jwa ababi bwomi.”

³³ Nkenga gwa bandu gwenio apaujao yene nguomongwa maboulo gakwe.

Amuli ngolongwa

(*Maluko 12:28-34; Luka 10:25-28*)

³⁴ Mafalisayo apabajoa Masadukayo bakwetingitije kilebe chenge chikunkonya Yesu, ngabakongana pamwe. ³⁵ Jumwe kati jabe, mmoli jwa Malagilo ga Musa, ngankonya Yesu kukuntega, ³⁶ “Aboli, amuli jako ejibi ngolongwa mu Malagilo ga Musa?”

³⁷ Yesu ngajanga, “ ‘Mapale Angwana Nnoongo jwinu ku mojo gwinu gwoa na kukiuke chinu choa na kwa malango ginu goa.’ ³⁸ Jenje nga amuli ngolongwa ja kutumbula. ³⁹ Japabele jilandana na jenie, ‘Mampale ndami nnyinu anda apamikipala mmene.’

40 Malagilo goa ga Musa na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo gahyobalela amuli yenje ibena.”

Malagano ga Nnoongo nhwalo gwa Kilisto nkomboi

(*Maluko 12:35-37; Luka 20:41-44*)

41 Mafalisayo apabakongana pamwe, Yesu ngabakonyanga, 42 “Mangweto nnolangabo nhwalo gwa Kilisto nkomboi? Bo, nga Mwana jwa beneke?”

Ngabajanga, “Mwana jwa Daudi.”

43 Yesu ngabalengela, “Kubabole kwa makakala gu Uhuke jwa Chwapi, Daudi ankema jwombe Angwana? Gambu ngalenga,

44 ‘Angwana ngabalengela Angwana bango,

ntame kingonu chango cha kalelo, mpaka nabekange akangondwa binu pae ja makongono ginu.’

45 Anda, ibi, Daudi ankema Kilisto Nkomboi ‘Angwana,’ Baotwabo kube mwana gwakwe?”

46 Abije mundu jwajoa ojwakao-tola kunnyanga lilobe. Nu kuboka lichoba ulyo abije ojwakajiga kabe kunkonya kilebe.

23

Malago

(*Maluko 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46*)

1 Penia Yesu ngaulenge nken-
geni gwa bandu pamwe na akina-
punji bakwe, 2 “Akaboli ba Malag-
ilo na Mafalisayo bakweti uwecho
gwa kulenganakia Malagilo ga
Musa. 3 Mapenikiange nu kamula
goa gabapa kunnengela. Nambu
makajigaje itendwa yabe, gambu
babikulenganikiaje gabatan-
gacha. 4 Kutaba minhigo mitopeu
na katweka bandu mumapamba,
nambu benia angweto bakanite
nu kutondabea lukonji bijipotole.

5 Angweto bakamulanga ilebe

yabe yoa kupala babonange
bandu. Bakwindanga lumundi
eilembigwe Majandiko Gachwapi
muibongi na mumaboko gabe,
nu kuchonela nducha miniko
ya makoti gabe. 6 Kupala paali
pina ichima mumipapala na itebu
eibekigwe nnongi mumajumba gu
kugongalela. 7 Kupala kalamukia
kakinanhota mungongano nu
kupala ukemigwa na bandu,
‘Aboli.’ 8 Nambu mangweto
makakemigwaje ngu ‘Aboli.’
Gambu aboli binu bamwe na
mangweto mmowa makalongo.
9 Na mukankemaje mundu jwa
jwoa ‘Awawa’, Padunia pano,
gambu Awawa binu bamwe
tu ababi kumbengu. 10 Na
makakemigwaje ‘Makilongoi,’
Gambu kilongoi jwinu jumwetu
nga Kilisto Nkomboi. 11 Ojwabi
nkolongwa panakati jinu abe oti
mpakachi jwinu. 12 Ojwa kiton-
dobe Nnoongo aba kunhuluya,
na ojwa kiuluya Nnoongo aba
kuntondobe.”

*Yesu bakola bandu ababiki-
tenda bambone*

(*Maluko 12:40; Luka 11:39-
42,44,52; 20:47*)

13 “Mpakulaga makaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafal-
isayo, mamikitenda kube mam-
bone! Nnyigalanga nniango
gu kingwana chu kumbengu
kubandu abapakujingi muing-
wana chi kumbengu. Mmene
mangweto kujingije mwenio,
nambu maibilikia abapala kujingi
mwenio.” 14 Kupotekigwa akaboli
ba Malagilo ga Musa na Mafal-
isayo, mamikibeka bambone!
Kaponjanga akananhwele nu
kukikopekeya kube mabandu
bambone kwa kugongalela kwinu
kukoola. Kwa magambu genia
mpakupata hukumu ngolongwa.

15 “Mpakulaga akaboli ba
Malagilo na Mafalisayo, bandu

mamikibeka bambone! Ntyan-ganga mubaali nu mwilambo yoa kupala mumpate mundu aamini andi punhwamini mmene mangweto, pamampata mummeka abe jukujenda kumwoto gwangaimika machoba goa kupeta mmene mangweto!”

¹⁶ “Mpakulaga akalongoi ban-galola! Mangweto nnenga ‘Kita mundu anda alapile ku nyumba ja Nnoongo, kilapi chenie nhwaloje, nambu anda ajilapile jaabu ja Munyumba ja Nnoongo, kilapi chenie kiunamatile.’ ¹⁷ Mangweto makajinga mangalola! Chako chikibi chambone muno, jaabu andaje Nyumba ja Nnoongo ejibeka jaabu kube chwapi? ¹⁸ Kabe nnenga ‘Kita mundu anda akilapali kitembe cha Nnoongo nhwaloje nambu anda alilapali lilumbo elibekigwe panani ja kitembe cha Nnoongo kilapi chenie kiunamatile.’ ¹⁹ Mangweto mangalola! Chako chikibi chambone muno, lilumbo lela andaje kitembe cha Nnoongo chikibeka lilumbo kube chwapi? ²⁰ Ojwa lapalila kitembe cha Nnoongo akilapalila kitembe chenie pamwe na ilebe yoa eibekigwe panani jakwe. ²¹ Ojwa jilapali nyumba ja Nnoongo ajilapili nyumba ja Nnoongo pamwe na Nnoongo ojwabi mwenio. ²² Ojwajilapalila mbengu akilapalila kitebu cha kingwana cha Nnoongo, na jwatamila.”

²³ “Mpakulaga makaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo, mamikitenda mambone! Ntochanga bandu lipungu lya komi, ni itimbilo andi yene maamba gina kunungila na manjanu na kongo milekanga ilebe yambone ya Malagilo andi yene haki, kia, na imani. Genie nga agapaligwe kugaagabala na gange. ²⁴ Makilongoi mangalola!

Kuboya libembe mukunywe, nambu kumila ngamia!

²⁵ “Mpakulaga makaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo, mikitenda mambone! Kujeleya ikombe na ntungati kunja, nambu nkati mukuleka kutweli ilebe iyampatangita ku upoki na ubaja. ²⁶ Mafalisayo mangalola! Nnyeleye oti kikombe nkati na kunja mapaba chwapi uyo.

²⁷ “Mpakulaga makaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo mikibeka kube mambone! Mmilingite andi makabuli agapakaigwe chwakala panja gabonekana chwapi nambu nkati gatweli iyupa ya mitui na kila ikokoloko ichapu. ²⁸ Nu uyo, mangweto mmonekana na bandu kunja andi mabandu bambone nambu nkati ntwelalinge ubaja.

Yesu alondola lichoba lyabe lya hukumu
(Luka 11:47-51)

²⁹ “Mpakulaga makaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo mikibeka mabandu bambone! Nchengele makabuli gkalondoli na kugalembekeya makabuli ga bandu bambone. ³⁰ Nnenga, ‘Kita twe tukabi kingobu cha kaokabito tukabi pamweje koma-manga akalondoli!’ ³¹ Yene nchalakichanga mmene kutenda mangweto nga ingota ya bandu ababakomangita akalondoli. ³² Aja, nnyomolekeange liengo lela elibatumbula akaokabinu! ³³ Mangweto majoka ni ingota ya majoka gina uchungu! Nhwechangabo kujepa hukumu ja mwoto gwangaimika machoba goa? ³⁴ Ne nannetelanga mangweto akalondoli na bandu bina malango na akaboli, na bange mpakakomanga na kabambanga munchalaba na bange mpakaputa iboko munyumba inu yu kugongalela na kapalapa muilambo yoa. ³⁵ Kulaga

kubakuika kwinu magambu ga myai ja bandu boa bambone ejijitigwe panani ja nnema. Kuboke ukomigwa kwa Abeli ojwakiba jwanga malemwa, mpaka ukomigwa kwa Zakalia, mwana jwa Balakia, ojumunkoma panakati ja pachwapi ni kitembe chukupangi lilumbo. ³⁶ Nannenge kweli, kwa magambu ga ukoma kwinu, mabandu ba ngoe mpa kuhukumuligwa.

Yesu bapaile bandu ba kilambo cha Kuyelusalemu

(Luka 13:34-35)

³⁷ “Mwe ma Yelusalemu, Mwe ma Yelusalemu! Makomanga akalondoli na kaputa maganga akapakachi ba Nnoongo abakingite kwinu! Palenga nyigite kuikongola ingota yinu kwango andi ngoko apaikongola yana yakwe nkati ja mapapanilo gakwe, nambu mapaije. ³⁸ Na nyumba ja Nnoongo jwinu jilekigwa liami. ³⁹ Nannenge kweli, umonaje kabe mpaka apampa kulenga, ‘Alumbigwe ojwaike kuliina lya Angwana.’”

24

Yesu alongela kubomoligwa kwa Nyumba ja Nnoongo

(Maluko 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu ngaboka pa Nyumba ja Nnoongo, na apakiba akajabula, akinapunji bakwe ngabannyendelela, ngabannaya majumba genia kichenga chabachengite. ² Yesu ngabalengela, “Tela,” Nhwotolinge kugalolakea goa gano! Nannengela kweli, “Libije ata liganga limwe elipakuigala pamba panani ja lenge, kila kilebe makibomoligwa.”

Malago na kupotekigwa
(Maluko 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Yesu apakiba atamite pik-itombi cha Mizeituni, akina-punji ngabannyendela kukukiiya, ngabankonya, “Mutulengele ile yenje ipakube lii? Kiingi nike echikipakulaya kuika kwinu na kupela kwa mangobu?”

⁴ Yesu ngabajanga, “Mma maha makakoloigwaje na mundu.

⁵ Gambu ajingi mabapitila nukulongela kupetela kuliina lyango angweto balenga kila mundu, ‘Nenga nga Kilisto!’ Na angweto bapakaoya bandu ajingi. ⁶ Mpakujoanga nhwalo gwa ngondo na manjega ga ngondo, nambu makaechukan-gaje, gambu genia mpaka gapitile, nambu kupela kwene kubi tango.

⁷ Kilambo chimwe kipakuputana na kilambo chenge, kingwana chimwe kipakuputana na kingwana chenge. Pamba na papa papakube na njala na nendemelo ya lutope. ⁸ Genia goa nga anda kutumbwa kwa kubinia kwa kupotola mwana.

⁹ “Kabe bapampanga mpotakigwe nu ukomigwa. Ilambo yoa ipakunchimwanga magambu ga liina lyango. ¹⁰ Kabe, ajingi bapakuleka moja gwabe, bapakugambuka nu kunchimwana.

¹¹ Bapakupitila akalondoli nduu ba uwangi abapakaoyanga bandu ajingi. ¹² Kwa magambu ga kube ubaja nnyingi, kupalana kwa bandu kuba kupunguka.

¹³ Nambu ojwapakuimbilila mpaka kupela nga ojwapakomboka. ¹⁴ Kabe Nhwalo Gwambone gu kingwana cha Nnoongo ubakutangachigwa padunia joa, kupala kuchalakicha ku bandu boa ba padunia, penia nga pukupakuika kupela.

Kulaga kukolongwa
(Maluko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 “Pampa kukibona kilebe kibaja chikilengigwe na nnon-doli Danieli kijemite paali pa Chwapi.” Ojwachoma amanya mana gakwe! 16 “Penia, ababi kukilambo cha Yudea batililange kwitombi. 17 Ojwabi pikinyanga cha nyumba jakwe akaulukaje kutola kilebe munyumba jakwe. 18 Ojwabi kunng'onda akabujaje ukaja kutola lutando lwakwe. 19 Bapakulaga akikege bina ndumbo na akinamama ababi ni ilemba eijonga machoba genia! 20 Munnyope Nnoongo kutila kwinu kukabe machoba ga malilije andaje lichoba lya kupomalelaje! 21 Gambu kingobu chenye kubakube na ukomo nkolongwa na gwanapitije tangu bapanganigwa bandu boa mpaka ngoe nupitije kabele. 22 Machoba genia gakabi nu kupunguyaje, akabije mundu jwajwoa ju komboka, nambu Nnoongo atekupunguya machoba genia kwa magambu ga bandu abapambuligwe.

23 “Anda mundu annengi, ‘Nno, Kilisto Nkomboi abi pamba!’ Andaje ‘Abi papa!’ Makanhwaminije. 24 Gambu papakupiti makilisto buwangi na akalondoli buwangi. Na benia balayanga iingi ikoloikolo na yukuomongwa yakaoyanga bandu, ata kubandu abapambuligwe na Nnoongo. 25 Mpenekia, nannengelingi tangu nukupitije.

26 “Anda bannengi, ‘Nnolanga, abi kupongoti!’ Makajendaje kwenio, andaje, ‘Nnolanga, akiite unyumba!’ Makanhwaminije, 27 Gambu andi njai pijimulika kuboka kumbwani mpaka kundonde, ngapipakube kuika kwakwe Mwana jwa Mundu.

28 “Paali apubi ntui, ngapagakongana matumbui.

Kuika kwa Mwana gwa Mundu
(Maluko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 “Kingobu tu kuboka pu kulaga kwenio, lichoba liba lubendu na mwei ung'alaje, ndondwa ibakugwe kuboka kumbengu, na makakala ga mbengu gabakutikatika. 30 Kuboka penia iingi ya Mwana jwa Mundu iba kubonekana kunani, penia makabi goa gapadunia gapakuguta, apagapa kummona Mwana jwa Mundu akaika mumaunde gu kunani, juna makakala na kibumo kikolongwa. 31 Jwombe apakakinga akapakachi bakwe kuboka kumbengu bina lipenga lina kujemba muno, bakongolange bandu abapambuligwe na Nnoongo, kuboka kujitumbwi dunia mpaka kujipei mbengu.

Maboulo ga nkongo gwa nkojo
(Maluko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 “Mukibolange kikilandanakia na nkongo ntini. Kingobu ndambi yakwe pitumbu kututuba maamba, mmanya kutenda mangobu ga mauno gaike. 33 Nu uyo mangweto pampakibona ilebe yenie yoa ikapitilaga, mmanya Mwana jwa Mundu abi papipi kuika. 34 Nannenge kweli, lungolo londo lujebeleje nukupitilaje ilebe yenie. 35 Mbengu na dunia maipeta, nambu malobe gango gapetaje ngu.

Abije jwalimanyi lichoba au kingobu

(Maluko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 “Nambu nhwalo gu lichoba andaje kingobu abije mundu ojwamanyi kiika lili, na akapakachi bukumbenguje na mwanaje, nambu Awawa jika jabe nga abamanyi. 37 Kuika kwa Mwana jwa Mundu kupa kube andi kingobu cha Nuhu.

³⁸ Gambu machoba genia tango na ghalikaje bandu batela kulye na kunywe, akinalome na akikege kutolana nu kubutuyana mpaka Nuhu pajingila nkati mu Ntumbwi nkolongwa. ³⁹ Bakibanga chebwe kiti kiba kupiti nike mpaka galika pijiika kajolanga boa. Yene ngipipakube Mwana jwa Mundu apapakuika. ⁴⁰ Kingobu chenie bandu abele ababi kung'onda, jumwe aitoligwa na jonge ailekigwa. ⁴¹ Akikege abena bibaganga bakayaga okole, jumwe aitoligwa na jonge ailekigwa.

⁴² “Nkelukiange, gambu milimanyiye lichoba lyabapakuika Angwana binu. ⁴³ Akola nyumba bakamanyi kutenda mwihi abakuika kabi bakelukiye akijilekiteje nyumba jakwe jibomoligwe. ⁴⁴ Na yene mangweto uyo ntamanga maha gambu Mwana jwa Mundu abakuika kingobu changamanyika.”

Mpakachi juna moja gwambone na jwanga moja gwambone
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ Yesu ngajendekea kulenga, “Meneke ojwabi mpakachi jwaaminike na jwambone na jwanga mwojo gwambone? Jwenio ananhota bakwe bammekite kachunga bandu bakwe bapegange chakulya kingobu echikipaligwa. ⁴⁶ Mbaya mpakachi jwajo jubapakunkolela ananhota mundu akakamula genia! ⁴⁷ Nannenge kweli, bapa kummeka mpakachi jwenio alolele ilebe yakwe yoa. ⁴⁸ Nambu anda mpakachi jwenio akilenge mwene, ‘Ananhota bango batenda kuchelwa kubuja,’ ⁴⁹ Penia ngatumbu kaputa akapakachi ajabe, ngatumbu kunywe pamwe nabandu abalobela, ⁵⁰ Ananhota mundu baika lichoba lyangamanyika na kingobu changamanyika. ⁵¹ Ananhota bapa

kunhweketa ipande nu kummeka pamwe na akabaja. Kwenio apakuguta nu kuyaga mino.

25

Kulandanakia na akaenja komi

¹ “Kingobu chenie, Kingwana chu kumbengu kiba kulandana yene. Akaenja komi bapotolinge muli yabe ngabajenda kapoke akoano. ² Akanhwano bakiba akajinga na akanhwano akambone. ³ Akajinga ngabapoto muli yabe, nambu bapotwije mauta gange. ⁴ Nambu bina myojo ja mbone ngabapotola mauta muyupa pamwe na muli yabe. ⁵ Magambu anahota ba mpapala bakachelwa kuika, akaenja boa bala ngabatumbu katopa lugono.

⁶ “Kilo puwiku ngukujoanika na manjega, ‘Anahota bampapala batenda kuika! Nnyendange makapokele!’ ⁷ Akaenja boa ngabajimuka ngabaipangania imuli yabe. ⁸ Akajinga bala ngabalenge bina mwojo gwambone bala, ‘Mutupegange mauta ginu machoko, gambu imuli ito itendakuimika.’ ⁹ Nambu angweto bina myojo ja mbone ngabalengela, ‘Ije gututochaje twenga na mangweto. Mbaya nnyendange kuliduka makaemele mmene.’ ¹⁰ Penia, akaenja akajinga apabajenda kuemela mauta, akoano ngabaika. Na akaenja bala abakiba tela ngabajingalanga pamwe na bombe munyumba ja mpapala, na nniango ngujigaligwa.

¹¹ “Akaenja ajinga bala ngabaika, ngabakema, ‘Angwana, angwana, mutujogolele!’ ¹² Nambu bombe ngabajanga, ‘Nannengelanga kweli, numanyije mangweto.’ ”

¹³ “Penia, Yesu ngajomolela kulenga, ‘Nkelukiyanje, magambu mmanyangitije lichoba lyenie lipakuika lii.’ ”

Kulandanakia na akapakachi atatu

(Luka 19:11-27)

14 “Uyo Kingwana cha Nnoongo kipakube yene. Mundu jumwe ojwakapala kutyanga mwanja, ngabakema akapakachi bakwe, ngababeka bilolele ilebe yakwe. 15 Ngampe kila mundu tela na uwecho gwakwe, jumwe talanta nhwano yuloi na jonge talanta ibena na nyonjakea talanta jimwe. Kuboka penia ngatyanga. 16 Mpakachi ojwakapata talanta nhwano ngabeka uloi gwakwe kumundu ojwaucha ilebe ngapata nyonjakea talanta yenge nhwano. 17 Na jonge jo uyo ojwakapata talanta ibena yuloi ngapata nyonjakea talanta yenge ibena. 18 Nambu jwajo ojwakapata talanta jimwe ju uloi ngajenda, kuemba libomba pulutope, ngaiya talanta ja ananhota bakwe.”

19 “Kuboka pa machoba majingi, ananhota benia ngababuja, ngabatama na akapakachi kakonya batei ni muloi gwabe. 20 Mpakachi ojwakapata talanta nhwano yuloi ngaika apotwile talanta yenge nhwano. Ngalenga, ‘Ananhota, makambe talanta nhwano. Nno mbatite nyonjakea talanta yenge nhwano.’ 21 Ananhota bakwe ngabannenge, ‘Chwapi, mapakachi mambone manhwaminike. Mmi kuaminika ku ilebe ichokoichoko, mbakunkamuya milolele ilebe ikolongwa. Nhwike nhwalalile pamwe na ananhota binu!’ ”

22 “Mpakachi ojwakapata talanta ibena yuloi ngaika, ngapanga talanta yenge ibena nyonjakea, akalenga, ‘Ananhota, makambe talanta ibena yuloi. Ntole talanta ibena yenge eijonjakike.’ 23 Ananhota bakwe ngabannengela, ‘Tela, mapakachi mambone mina kuaminika. Mmi kuaminika ku ilebe ichokoichoko, mbankamuya ikolongwa. Nhwike

nhwalalile pamwe na ananhota binu.’ ”

24 “Nambu jwajo ojwakapata talanta jimwe juloi ngaika, ngalenga, ‘Ananhota, manyi mwe mamundu bukujundupa mwojo, mwe nhwuna pangapanda mbeju, nukonja pangamicha mbeju. 25 Nganyogopa, nganhia uloi gwinu pae pulutope. Ntole chiumbile.’ ”

26 “Ananhota bakwe ngabannenge, ‘Mwe mapakachi mabaja na makata! Mmanyi kutenda ne nhuna paali pangapanda mbeju, nu kutoteka pangamicha mbeju. 27 Mpaligwa, kubeka uloi gwango kubenki, nane kabi ndoile ntaji gwango na nyonjakea! 28 Mampokange uloi gwenio makampe jwajo juna talanta komi. 29 Gambu, mundu ojwakweti kilebe mapata nu kunnyonjakea. Nambu mundu jwanga kilebe, na chache chapemele akweti kipakutoligwa. 30 Na mpakachi ojo jwanga nyonjakea, mannekelage panja pulubendu! Kwenio apakuguta nukuyaga mino.’

Ukumu ja kupela

31 “Mwana jwa Mundu ojwabi Nngwana papakuika na mu Kibumo chakwe na akapakachi bakwe boa ba Chwapi, penia atama pikitebu chakwe cha Kingwana cha Kibumo. 32 Bandu boa bikongananga nnongi jakwe, jwombe maibagana bandu benia ikuta ikuta, andi nchungi apabagana mambelele na mbui. 33 Mababeka bandu abakamwile agapala Nnoongo kingonu chakwe cha kalelo na bandu akabaja kingonu chakwe cha kangeja. 34 Penia Angwana ngabalengela ababi kingonu chakwe cha kalelo, ‘Nhwikange mangweto mampatite kindimba na Awawa bango, mpokelange

Kingwana echimpanganigwe kuboke kupanganigwa kwa dunia. ³⁵ Magambu nakiba na njala namangweto ngumbe chakulya, nakiba na nyota mangweto ngumbe mache, nakiba nageni namangweto ngumbokela, ³⁶ nakiba makengele mangweto ngungwindia, nakiba natamwe mangweto ngunhwika kunola, nakiba kukipungo mangweto ngunhwika kundyangila.’

³⁷ “Penia, bandu abakamwile agapala Nnoongo bajanga, ‘Angwana, lii tammona mmi nanjala natwe ngutumpe chakulya, na mmi na nyota natwe ngutunkenga mache?’ ³⁸ Lii tammona mmi mageni natwe ngutumpokela, na manga ngobo natwe ngutunkwindiya?’ ³⁹ Lii tammona mmi matamwe andaje mantabigwe natwe ngutuika kunnola?’ ⁴⁰ Angwana mabijanga, ‘Nannenge kweli, kila kilebe chamankamulila jumwe jwa bamba akalongo bango achoko choko, mangamulila nenga.’

⁴¹ “Penia balengela ababi kingonu chakwe cha kangeja, ‘Mmokange nnongi jango mangweto mannanigwe na Nnoongo! Nnyendange kumwoto gwa machoba goa pangapela ogwapaniganigwa Mmaja na akapakachi bakwe. ⁴² Nakiba na njala mangweto umbije chakulya. Nakiba na nyota mangweto umbije mache. ⁴³ Nakiba nageni mangweto umbokalingije, nakiba makengele, nambu mangweto ungwindiingije ngobo. Nakiba natamwe na nyigiligwe mukipungo, nambu mangweto maikije kunola.’

⁴⁴ “Penia angweto ngabajanga, ‘Angwana, lii tammona mmi na njala au nyota, mmi mageni andaje manga ngobo, mmi matamwe andaje mannyigiligwe, nambu twe tuikije kunnyangata?’

⁴⁵ Angwana bijanga, ‘Nannenge kweli, kila pamakana ukamula ilebe ku jumwe jwa bandu akachoko choko, nkanangita kungamuli nenga.’ ⁴⁶ Bamba bajabulanga kuhukumu janga pela. Nambu abakamula agapala Nnoongo benia bajabulanga kubwomi gwa machoba goa pangapela.”

26

Machabuli ga kunkoma Yesu
(Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Yesu apajomola kubola genia goa, ngabalengela akinapunji bakwe, ² “Mmanyangite kube gaigi machoba mabena kupakube na Mpapala gwa Pasaka, na Mwana jwa Mundu apangigwa ibe abambigwe munchalaba.”

³ Kingobu chenie Akakung'i akolo na akananhota mundu ngabakongana pamwe panganya ja Kayafa ojwakiba Nkung'i nkolo. ⁴ Ngabapanga ndela ja kunkamula Yesu bankome kukuiya. ⁵ “Nambu ngabalenga kile chimwe, chakakamuligwaje kingobu cha mpapala gwa Pasaka ukapitije ukomo kati ja bandu.”

Yesu apakaigwa mauta ku Betania
(Maluko 14:3-9; Yohana 12:1-8)

⁶ Yesu akiba ku Betania, kachakwe Simoni, ojwakiba juna maloi, ⁷ amama bamwe abakiba na chupa echikitweli mauta ga kunungila gabei ngolongwa, nganhwikilila pamecha pala apakiba atamite akalya chakulya, ngannyitila mauta genia umutwe. ⁸ Akinapunji bakwe apabalola genia ngabachimwa, ngabalenga, “Ganike kugatunia?” ⁹ “Mauta ganga kabi gauchigwe kubei ngolongwa, nu uloi gwene kape akaochu.”

10 Yesu ngamanya echiba-longela, ngabalengela, “Mbona machumbuya amama bamba? Batei chwapi ni kile Chambone kwango.”¹¹ Akaocho mmi nabo machoba goa, nambu ne mbeje pamwe namangweto machoba goa.¹² Amama bamba banyitile mauta ibe kumbanganikia kwa machiko gango.¹³ Nannengelanga kweli kutenda, padunia poa pupakutangachigwa Nhwalo Gwambone, kitendwa chenje chibatei amama aba kibakulongaligwa kakombake benia.”

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu

(*Maluko 14:10-11; Luka 22:3-6*)

¹⁴ Penia Yuda Isikalioti, ojwakiba jumwe kati ja baba komi na abele, ngajenda kwa akakung'i akolo,¹⁵ ngabalenge, “Mpakumbe kinii anda nang'alwike Yesu?” Ngabammalangi ipande selasini yuloi,¹⁶ Kuboka kingobu chenye Yuda ngabe akapala ndela ju kunng'aluka Yesu.

Yesu alye chakulya cha Pasaka pamwe na akinapunji bakwe

(*Maluko 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Yohana 13:21-30*)

¹⁷ Lichoba lya kutumbula mpapala gwa mikate jangajela Kimela akinapunji ngabannyendela Yesu ngabankonya, “Mpala tukampanganikie ko Chakulya cha Pasaka?”

¹⁸ Yesu ngabajanga, “Nnyendange kunnyini kumundu jumwe, makannengele, ‘Aboli balenga, kingobu chango kiike, mbakulye Pasaka pamwe na akinapunji bango kachinu.’”

¹⁹ Akinapunji ngabatenda andi Yesu apabalagila, ngabapangania mpapala gwa Pasaka.

²⁰ Piika kimuyo, Yesu ngatama kulye pamwe na akinapunji bakwe komi na abena.²¹ Apabakiba bakalyaga,

Yesu ngalenga, “Nannenge kweli, jumwe panakati jinu apakung'aluka.”

²² Akinapunji ngabaechuka muno, ngabatumbu kunkonya Yesu jumwe jumwe, “Angwana, bo nenga?”

²³ Yesu ngajanga, “Ojwapakulela nkate muntungati pamwe na nenga nga jwenio ojwapakung'aluka.²⁴ Mwana jwa Mundu mawa andi pagalenga Majandiko Gachwapi nhwalo gwa jwenio, nambu, kulaga mundu jwenio ojwapakunng'aluka Mwana jwa Mundu! Yakabi mbaya kwa mundu jwenio anda akabelwikije.”

²⁵ Yuda ojwapala kunng'aluka, ngankonya, “Aboli! Bo, nenga?”

Yesu ngalenga “Mwe nnengite.”

Ilyo ya Angwana

(*Maluko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Akakolinto 11:23-25*)

²⁶ Pabakiba bakalyaga, Yesu ngatola nkate, ngannumba Nnoongo, ngaumetula, ngabape akinapunji bakwe nu kulenga, “Ntolange nnie, gongo nga mmele gwango.”

²⁷ Kabe ngatola kikombe, ngalumba, ngabape akalenga, “Nnywegange mmoa,”²⁸ “Jenje nga myai jango ejibeka kipola lilagano lya Nnoongo, myai ejichalakicha malagano ga bandu ajingi ibe balekekeigwe mabaja.²⁹ Nannengelanga, nyweje kabele divai ja zabibu mpaka lichoba lyale apambakunywe nhyono pamwe na mangweto mu Kingwana cha Awabango.”

³⁰ Kuboka pu kujemba nhwambo, ngabajenda kukitombi cha Mizeituni.

Yesu alenga Petulo apakungana
(*Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38*)

³¹ Penia Yesu ngabalengela, “Kilo jenje ja lele, mmoa mwenga

mpakutula nu kuneka ne, gambu Majandiko Gachwapi galenga, 'Nnoongo alenga mbakunkoma nchungi, na kipenga cha mambebele kipakupwilikana.'³² Nambu kuboka pu kuyoka kwango, mbakunnongalela ku Galilaya."

³³ Petulo ngannenge Yesu, "Ata ikabi boa bannekangite, ne nannekaje."

³⁴ Yesu ngannengela, "Kweli nannengela, kilo ujenje tango nkokoloko nukubekaje, mpakungana patatu."

³⁵ Petulo ngannengela, "Nengaje yenie ata anda napaligwe kuwe pamwe namwe nannekaje."

Akinapunji bange bala ngabalenga uyo.

Yesu agongalela kung'onda gwa mikongo ku Getisemani

(Maluko 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Penia Yesu ngajenda pamwe na akinapunji bakwe paali apakemigwa Getisemani, ngabalenge, "Ntamange pamba ne nyenda papa kugongalela."

³⁷ Ngantola Petulo pamwe ni ingota ibena ya Zebedayo, ngatumbula kuechuka na kube na nambwele,³⁸ Penia ngabalengela, "Mbi na kuwechuka kukolongwa umwojo papipi nu kuwe. Ntamange pamba nkeluyange pamwe na ne."

³⁹ Ngajenda nnongi kachoko, ngagwe manguku, ngagongalela, "Awabango andaiotwile kikombe chenje chambete, nambu ikabe anda apambala neje, ila apampala mwe."

⁴⁰ Kubokapenia ngababuji akinapunji bakwe akatatu bala, ngabakole bagochilinge, ngannenge Petulo, "Mboni makangweto nchipulinge kube mio pamwe nane ata lisaa limwe?"

⁴¹ Nkelukiange nukugongalela kupala makalondoigwaje. Uhuke

kupala kutenda agapala Nnoongo nambu makakala ga mundu kuotoje."

⁴² Ngajenda kabe mala ja pabele ngagongalela, "Awawa bango, anda iotwile kikombe chikumboteka kipete panga nywe nenga, nambu agampala gaka-muligwe." ⁴³ Ngabajendela kabele, ngabakolelanga bagochalinge, gambu mio gabe gakiba na lugono.

⁴⁴ Yesu ngabaleka, ngajenda kabele kugongalela mala ja patatu kwa malobe ugaga. ⁴⁵ Kabe ngabajendela akinapunji bala, ngabalengela, "Bo, mmi tango makagolokanga nu kupomolela? Nnolange! Kingobu chene kiike, na Mwana jwa Mundu makamuigwa mumaboko ga bandu abakamu mabaja. ⁴⁶ Nnyinukange tujende. Atendakuika ojwapakung'aluka!"

Kupukiligwa kwa Yesu

(Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Yesu apakiba tango akalongela nabo, kingobucho ngaika Yuda, jumwe kati ja akinapunji komi na abele. Ngalongwana nabo bandu ajingi bina mapanga na imbonga. Abakiba batumigwe na akakung'i akolo na akananhota ba bandu. ⁴⁸ Mundu ojwapala kunng'aluka Yesu, akiba tayali aulaite kiingi nkenge gwenio kulenga, "Mundu ojumbakunkumbatila ngajwenio. Mampukilange!"

⁴⁹ Yuda ngaunhwegele Yesu nu kulenga, "Aboli, kunchelile," penia ngankumbatila.

⁵⁰ Yesu ngannengela, "Aganja, nkamule echinhwiki ukamula."

Ngabaika kumpukila Yesu nu kummekanga mumakakala. ⁵¹ Jumwe ja abakiba pamwe na Yesu ngatondabeya luboko, ngaucholomola upanga gwakwe,

ngamputa mpakachi jwa Nkung'i Nkolo, ngaunheketa lichikilo. ⁵² Yesu nganengela, "Mmuye upanga gwinu muala, gambu jwajoa ojwaputana ku upanga, mawa nu upanga. ⁵³ Bo, mmanyangiteje kube kabi nhotwi kajopa Awawa bango nabombe kingobu uchenje kabibanetile kikuta kikolongwa cha bandu komi na mabele cha akapakachi ba Nnoongo? ⁵⁴ Nambu ipakulenganila bo Majandiko Gachwapi eilenga kube nga apaipaligwa kube?"

⁵⁵ Yesu ngaulenge nkengeni gwa bandu, "Bo, unhwikilinge kumbukila kwa mapanga na imbonga anda ne napoki? Machoba goa nakiba Munyumba ja Nnoongo nakabola, na umbukalingeje. ⁵⁶ Nambu ganga goa gakamuligwe ibe Majandiko ga alondoli ba Nnoongo galenganile."

Penia akinapunji boa ngaban-neka, ngabatilanga.

Yesu nnongi ja akolongwa ba Libalacha lya Akayahudi

(Maluko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Bandu benia ababampukila Yesu ngabampeleka kachakwe Kayafa, Nkung'i Nkolongwa, okwabakongana aboli ba Malagilo ga Musa na akananhota. ⁵⁸ Petulo ngankengama kutaali, mpaka mu uwa ja nyumba ja Nkung'i Nkolongwa, ngajingi unyumba pamwe na akalendei aibone ilebe pipakube. ⁵⁹ Akakung'i Akolongwa na Libalacha lya Akayahudi ngabajiga kupala malobe guwangi ibe bankome Yesu, ⁶⁰ nambu bapatangiteje lilobe lyalyoa, na bandu ajingi ngabaika ngabalenga malobe guwangi kujwenio. Ngabajomolela kuika bandu abena, ⁶¹ ngabalenga, "Mundu ojo alengita kutenda, 'Anhotwile kujibomo Nyumba ja

Nnoongo nu kuchenga kabena kwa machoba matatu.'"

⁶² Nkung'i Nkolongwa ngajema, ngankonya Yesu, "Bo, nnyangaje lilobe? Bandu aba batenda kunkopakea?" ⁶³ Nambu Yesu ngatama nuu. Nkung'i Nkolongwa ngannenge, "Nnapile ku Nnoongo ojwabi mmomi anda mwe nga Kilisto Nkomboi, Mwana jwa Nnoongo."

⁶⁴ Yesu ngannyanga jwenio, "Elo mwe nnengite. Nambu nannengelanga mmoa, kutumbu ngoe mamamma Mwana jwa Mundu atamite kingonu cha kalelo cha Nnoongo juna uwecho, akaika mumaunde gu kumbengu!"

⁶⁵ Penia, Nkung'i Nkolongwa ngajwepula ngobo yakwe, ngalenga, "Atekuntukana Nnoongo! Tupaije akachaili! Nnyoaninge apan-tukana Nnoongo! ⁶⁶ Mangweto nhwachangabo?"

Angweto ngabannyanga, "Ak-weti malemwa apaligwa kuwe."

⁶⁷ Kabe ngubunhwuni mata kumio, ngabamputa makopi. Bange kongo bakamputa makopi, ⁶⁸ ngabalenga, "Kilisto mutulengele beneke, abamputite!"

Petulo ankana Yesu

(Maluko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Petulo akiba atamite panja kuua. Penia, mpakachi jumwe munkege ngannyendela, ngalenga, "Mwe uyo makiba pamwe na Yesu juku Galilaya."

⁷⁰ Petulo ngakana nnongi ja boa akalenga, "Manyije echinnongela," ⁷¹ Apakiba akapita pani-ango, mpakachi jonge munkege ngamma, ngabalengela abakiba penia, "Mundu jwajo akiba pamwe na Yesu juku Nazareti." ⁷² Petulo ngakana nukulenga, "Napila yene numanyije mundu jwenio!"

⁷³ Mwenakandaye kachoko, bandu abakiba penia ngabannyendela Petulo. Ngabannengela, “Kweli, mwe nga nabamwe kati ja angweto, gambu kilonge chinu kibonekana mwe mmoke ku Galilaya!”

⁷⁴ Penia Petulo ngatumbu kulapila kulenga, Nnoongo anhukumule anda nonge uwangi! “Nunanyije mundu jwenio!”

Kingobu tu nkokoloko ngabeka, ⁷⁵ Petulo ngakombakela malobe galenga Yesu, “Tango nkokoloko nukubekaje, mpakungana patatu umanyije ne.” Ngapita panja ngaguta muno.

27

Yesu bampeleka kwa Pilato

(*Maluko 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32*)

¹ Pukuchaga, akakung'i akolongwa boa na akinanhota ngababeka machabuli gu kupala kunkoma Yesu. ² Ngabantaba ntondolo, ngabampeleka kunkamuya Pilato, nkolongwa jwa nkoa ojwachaguligwe na kilongoi jwa Loma.

Kiu cha Yuda

(*Itendwa 1:18-19*)

³ Penia Yuda jwenio ojwang'alukaga, ¹⁵ Lwakiba lukobo lwabe palola kube Yesu bunhukumwile, ngaganwa, ngababuki akakung'i akolo na akinanhota ipande salasini yuloi yela. ⁴ Ngabalengela, “Ndekulemwa kummeka mundu jwanga malemwa akomigwe.”

Nambu bombe ngabalenga, “Twe genia gutupata bo? Genia ginu mmene.”

⁵ Yuda ngaulekela uloi gola munyumba ja Nnoongo, ngapita panja, ngajabula ngakikongela.

⁶ Akakung'i akolo ngabatola uloi gola, ngabalenga “Ipiligweje kubeka munkoba gwa nyumba ja Nnoongo kwa magambu uloi gwa ukoma mundu.” ⁷ Ngabalagana, ngabaemela nng'onda gwa

mmombi pabe paali pa kuchiki akageni. ⁸ Mpaka lele nng'onda gwenio ukemigwa, “Nng'onda gwa Myai.” ⁹ Penia malobe ga nnondoli Yelemia ngagalenganila, “Ngabatola ipande makomi matatu ya uloi kulenganila na jwajo jubammeka bei bandu ba Kuisilaeli, ¹⁰ ngabaemela kwa uloi gwenio nng'onda, anda Angwana apabanagila.”

Pilato ankonnya Yesu

(*Maluko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38*)

¹¹ Yesu ngabannyemeka nnongi ja nkolongwa jwa Nkoa. Penia, ngabankonya, “Bo, mwe nga Mangwana ba Akayahudi?”

Yesu ngajanga, “Mwe nnengite.” ¹² Nambu akakung'i akolongwa na akananhota apabakiba bakanatakiana, ajangitije lilobe.

¹³ Yene Pilato ngankonya, “Bo, mpetakujoaje matakiano genia goa agabapia kwinu mwenga?”

¹⁴ Nambu Yesu ajangitije ata lilobe limwe, ata akolongwa ba Nkoa ngabaomongwa muno.

Yesu bunhukumu kuwe

(*Maluko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39; 19:16*)

¹⁵ Lwakiba lukobo lwabe kingobu cha mpapala gwa Pasaka akolongwa ba Nkoa kaleke Akayahudi mundu jumwe ojwatabigwe ojwabampilinge. ¹⁶ Kingobu chenye akiba ojwatabigwe jumwe, lina lyakwe Yesu Balaba. ¹⁷ Yene, bandu apabakongananga pamwe, Pilato ngabakonyanga, “Mpalanga naneke jwako kati ja abele bamba, Balaba andaje Yesu ojwakemigwa Kilisto Nkomboi?” ¹⁸ Alenga yene gambu amanyi kibola kutenda bannetanga kwakwe magambu ga bwii.

¹⁹ Pilato apakiba atamite pakitebu cha hukumu, anhana mundu ngabapelekela chalamu,

“Makankamwa kilebeje mundu jwambone jwenio, gambu lele ndekulaga muno mumaloto magambu jakwe.”

²⁰ Nambu akakung'i akolongwa na akananhota ngabakwelekea bandu bannyope Balaba ajo-goligwe na Yesu akomigwe. ²¹ Nkolongwa jwa Nkoa ngakonya, “Jwako kati ja abele bamba ojwampala nanneke?”

Ngabannyanga, “Balaba!”

²² Pilato ngabakonyanga, “Lele, nantendibo Yesu ojwakemigwa Kilisto Nkomboi?”

Boa ngabalenga, “Abambigwe!”

²³ Pilato ngakonya, “Kwa nike? Atei ubaja gani?”

Angweto ngabayanga kulenga kanonoya, “Abambigwe panchalaba!”

²⁴ Pilato apamanya kube aotwaje chachoa na kijonga kitela kutumbala, ngatola mache, ngakuya maboko nnongi ja bandu, ngalenga, “Ne ngwetije ligambo nhwalo gwa kiu cha mundu jonjo, kwale mmene.”

²⁵ Bandu boa ngabalenga, “Myai jakwe jibe panani ja mitwe jito na panani ja mitwe ja ingota ito!”

²⁶ Penia Pilato ngannekekea Balaba kuboka kukipungo, nambu Yesu ngabakamuya aputigwe iboko na manjolinjoli na abambigwe panchalaba.

Manjolinjoli gammeka nhwenyo Yesu

(Maluko 15:16-20; Yohana 19:2-3)

²⁷ Penia manjolinjoli ga Pilato ngagampeleka Yesu panganya ja boma, nkengeni gwoa ngukongana kuntindiki jwombe.

²⁸ Ngabanhwula ngobo yakwe, ngabankwindiya ngobo ya kingwana. ²⁹ Ngabapota ulembalemba gwa miba na ngabankwindiya umutwe, uyo ngabammekela nnai puluboko lwakwe lwa kalelo. Ngabakilitila nnongi

jakwe na ngabammeke nhwenyo bakalenga, “Kunchelile Angwana ba Akayahudi!” ³⁰ Ngubunhuni mata, ngubuto nnai ngabamputi umutwe. ³¹ Kuboka pu kummeke nhwenyo, ngubunhwula lijou lela na ngabankwindiya ngobo yakwe, kuboka penia ngabampeleka kummamba.

Yesu abambigwa

(Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

³² Apabakiba bakajenda, ngabankolela mundu jumwe liina lyakwe Simoni, mundu jwa kilambo cha Kulene, ngabannenge mpoto nchalaba gwa Yesu. ³³ Apabaikanga paali apakemigwa Goligota, mana gakwe, “Paali pi Kitongo cha mutwe,” ³⁴ Ngabampe divai kutindigana na kile kibaba ntela gukupoya kubinia. Nambu Yesu apapaya ngakana kunywe.

³⁵ Ngabammamba, uyo ngababagana ngobo yakwe kukubeka kiumbuumbu. ³⁶ Kuboka pa genia ngabatamanga, ngabannendela. ³⁷ Panani ja mutwe gwakwe panchalaba ngababeka kibao echibaandike, “Jonjo nga Yesu, Nngwana jwa Akayahudi.” ³⁸ Akapoki abena ngababambigwa uyo pamwe na Yesu, jumwe kingonu cha kangeja na jonge kingonu cha kalelo.

³⁹ Bandu abakapeta penia ngabantukana Yesu nukutikatika mitwe jabe kulenga, ⁴⁰ “Mwe! Nnengita nhotwije kujibomola nyumba ja Nnoongo nukuchenga kwa machoba matatu? Ngoe mikikombole mmene. Anda mwe nga Mamwana jwa Nnoongo, nhuluke panchalaba!”

⁴¹ Akakung'i akolo na akaboli ba Malagilo ga Musa na akananhota uyo ngabammeke nhwenyo bakalenga, ⁴² “Ngabakombo bange, nambu kukikombola mwene kuotwaje! Jwombe

konda Nngwana jwa Akasilaeli! Anda ngoe auluke panchalaba, natwe matunhwamina.⁴³ Nganhyobalela Nnoongo nukulenga eti jwombe nga Mwana jwa Nnoongo, Nyeme twetulole anda Nnoongo apaile kunkombola.”

⁴⁴ Ababambigwa pamwe ngabantukana uyo.

Yesu awe panchalaba

(*Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30*)

⁴⁵ Ikiba saa sita nalumu mpaka saa tisa kimuyo, lubendu ngulutanda kilambo choa. ⁴⁶ Apaika saa tisa Yesu ngaguta kulilobe likolongwa, “Eloi, Eloi, lama sabakitanani?” Mana gakwe, “Nnoongo jwango, Nnoongo, jwango mboni undekuneka?”

⁴⁷ Bandu bange abajeman-gita penia abannyoanga jwenio ngabalenga, “Ankema Eliya.”

⁴⁸ Jumwe kati jabe ngabutuka, ngatola litonji na ngalichwika musiki, ngalitabali munnai ngantondobeke Yesu anywe.

⁴⁹ Bange ngabalenga, “Nyemetulole anda Eliya maika kunkombola.”

⁵⁰ Yesu ngaguta kabena kanonoya, ngajomoka.

⁵¹ Panjia ja nkati ja Nyumba ja Nnoongo elibagina pa Chwapi ja Nnoongo ngijipachuka ipande ibena kuboka kunani mpaka pae. Nnema ngulendemela na mabwe ngagapachuka, ⁵² makabuli ngagajogoka na bandu nduu bachwapi ba Nnoongo abawile ngabayoka.

⁵³ Na bombe, kuboka pa kuyoka kwakwe Yesu kuboka kwa abawile, ngabapita mumakabuli na ngabaika mukilambo cha Chwapi Kuyelusalemu na ngababonekana na bandu nduu.

⁵⁴ Kilongoi jwa akalenda ba Loma na manjolinjoli agakiba gakannendela Yesu apabalola kulendemela kwa lutope na ilebe

eipitile yela, ngabajogopa muno, ngabalenga, “Kweli mundu jonjo akiba Mwana jwa Nnoongo.”

⁵⁵ Paali penia pakiba na akikege ajingi bakalolanga kwa kutaali. Benia nga abankengama Yesu kubokeye ku Galilaya bakantumikia jwombe. ⁵⁶ Kati jabe akiba Maliamu Magidalena na Maliamu amama ba Yakobo na Yusufu, pamwe na amama ba ingota ya Zebedayo.

Machiko ga Yesu

(*Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42*)

⁵⁷ Apaikiba kimuyo, ngaika mundu jumwe juna uloi kubokeye Alimatayo, liina lyakwe Yusufu. Jwombe uyo akiba napunji jwa Yesu. ⁵⁸ Ngannyendela

Pilato, ngajopa bampe mmele gwa Yesu. Pilato ngaamulicha bampe. ⁵⁹ Yusufu ngautola mmele gola, ngaubiligila chanda ejibi chwapi, ⁶⁰ ngaubeka nkati ja likabuli lyakwe liyono elikiba liembigwe piliganga. Penia ngalipilimbua libwe likolongwa nnongi ja nniango gu likabuli, ngajabula. ⁶¹ Maliamu Magidalena na Maliamu jonge bakiba batamangite kulilolake likabuli.

Akalenda pilikabuli

⁶² Malabo jakwe, lichoba elikengima elikiba lya Kupomolela, akakung'i akolo na Mafalisayo ngabannyendelela Pilato, ⁶³ Ngabalenga, “Ananhota, tubiukombokela kutenda jwajo nhwanga pakiba mmomi alenga, ‘Kuboka pa machoba matatu mahyoka.’ ⁶⁴ Ku yene nhwamuliche likabuli lilendeligwe mpaka lichoba lya tatu ibe akinapunji bakwe bakannyibaje na kalenge bandu kutenda ayokite. Nhwangi gwa kupela gongo upakube mmaja muno kupeta gwago gwa kutumbula.”

⁶⁵ Pilato ngabalengela, “Aja, nkwati akalendei, nnyendanga makalendele apanhwotwile.”

⁶⁶ Yenye ngabajendanga, ngabalilendela likabuli, ngabalimatila libwe lela na kaleka penia akalendei bakalenda.

28

Kuyoka kwa Yesu

(*Maluko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-20*)

¹ Kuboka pi Lichoba li Kupo-molela, papipi nu kuche gi lichoba lya jumapili, Maliamu Magidalena na Maliamu jonge ngabajendanga kulola likabuli lela. ² Kingobucho ngukupitila kulendemela kulongwa kwa lutope, mpakachi jwa Angwana ngauluka kuboka kumbengu, ngalipilimbua libwe lela, ngalitamila. ³ Abonekana anda njai na ngobo yakwe yakiba nhuu mbuu. ⁴ Akalendei bilikabuli lela ngabalendemela kwa mbwele ngolongwa, na ngababe anda batekuwe. ⁵ Nambu Mpakachi jola ngabalenge akikege bala, “Mangweto makajogopaje! Manyi kutenda mampalanga Yesu ojwabambigwe munchalaba.

⁶ Abije pamba ayokite andi palengaga. Nhwikange nnole paali pabammekita. ⁷ Nyendange chokwe makalengelange akinapunji bakwe ‘Kube ayokite kuboka kwa abawile, na ngoe annongolela kwako ku Galilaya, kwenio mamammona!’ Aja, ne tayali nannengalinge.” ⁸ Kongo bakajogopa nu kualalila, akikege benia ngababoka chokwe pilikabuli ngababe na mbwele muno ngababutuka kujenda kalenge akinapunji bakwe.

⁹ Kingobucho, Yesu ngakongana nabo, ngabalenge, “Nnumbalile.” Akikege benia ngabannyendelela, ngabakilikitila nnongi jakwe, ngabakamula makongono gabe.

¹⁰ Yesu ngabalengela, “Makajogopaje! Nnyendange makalengela akalonga bango bajendange Ku Galilaya na kwenio mabakamona.”

Malobe ga akalendei ba likabuli

¹¹ Akikege bala apabakiba bakajabulaga, akalendei bange ba likabuli lela ngabajenda kunnyini kulenga kila kilebe kwa akakung’i nhwalo gwa ilebe yoa eipitile.

¹² Ngabakongana pamwe na akanhota na kuboka pa kulongelanga, ngabape akalendei bala uloi nduu, ¹³ bakalenga, “Mangweto nnenga yene, ‘Akinapunji bakwe ngabaika kilo kuujiba mmele gwakwe twe ogutakiba tugochile lugono’ ¹⁴ Na anda Akolongwa ba Loma bamanyi kilechenje na twe matulongela nabo mpaka tulole kube mangweto mpatangaje malola.” ¹⁵ Akalendei bala ngabautola uloi gola, ngabakamwa anda pababoligwe. Nhwalo gwenio ujoanike kati ja Akayahudi mpaka lele.

Yesu bapitila akinapunji bakwe

(*Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8*)

¹⁶ Akinapunji komi na jumwe bala ngabajendanga ku Galilaya kukitombi echabalagila Yesu. ¹⁷ Apabammona, ngabann’ongalela, nambu bange bakiba na mbwele. ¹⁸ Yesu ngaika papipi, ngabalengela, “Mbatite kinala choa kumbengu nu kudunia.

¹⁹ Nnyendange, makabeke bandu boa babe akinapunji bango, makabatichanga kuliina lya Awawa na lya Mwana na lya Uhuke jwa Chwapi. ²⁰ Mabolange ukamula Malagilo bandu ilambo yoa na makabi goa aganampilangite. Nenga mbi pamwe namangweto machoba goa pangapela, mpaka pijibakupela dunia.”

Nhwalo Gwambone ogwandikigwe na Maluko Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Maluko nga kati ja itabu ncheche ya Mulilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe, “Nhwalo Gwambone.” Uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Nhwalo Gwambone gwa Maluko nnyipi kati ja Minhalo ncheche jenie. Iaminika kutenda kitabu cha Maluko nga chukutumbu kuandikigwa kati ja Minhalo joa ni kiandikigwa kati ja chaka cha 65-70 kuboka pukujomoka Yesu. Akachomi ajingi baamine kutenda uandikigwa Kuloma kupala kalimbia mwojo bandu abunhwamani Kilisto bu Kuloma.

Maluko, uyo akonda Yohana Maluko, akiba ndundame nnyabe akina Paulo na Banaba nambu ichima jakwe ngibuja unyuma gambu gukikiboya mu mwanja gu kimisheni (Itendwa 13:13). Kubokapenia Maluko ngaboka mwanja pamwe na Banaba (Itendwa 15:37-39). Maluko uyo ngamanyikana nng'anja mundu muno jwa Petulo (1 Petulo 5:13). Iganukube Maluko akiba nchaili ju kuibona mweneje kutama kwa Yesu padunia, akachomi baamini kutenda Maluko aandika kupete uchalakichi gwa Petulo gwenio nga nng'omba gu kitabu chenje. Mu Nhwalo Gwambone gongo, Maluko akachani nhwalo gukube napunji na maboulo ga Yesu kingobu chukupela.

Agabi mukitabu

Maluko akilaite kitabu chenje mu lipungu lya 1:1-13.

Kabe Maluko alanduli maengo ga Yesu kingobu pakiba ku Galilaya mu lipungu lya 1:14-8:21.

Kubokapenia alenga mwanja gwa Yesu ku Yelusalemu (Lipungu lya 8:22-10:52).

Maluko ajomoli kuandika nhwalo gwa Yesu kingobu pakiba ku Yelusalemu, pamwe nu nhwalo gwa kiu chakwe nu kuyoka (Lipungu lya 11:1-16:8).

Kutangacha kwa Yohana Mmatici
(Matayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Gongo nga Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto, Mwana jwa Nnoongo. ² Itumbula andi apiandikigwe na Isaya nnondoli jwa Nnoongo.

“Nnoongo ngalenga, ‘Mbakunkinga mmanda jwango annon-golele,

kumpanganakia ndela jinu.’

³ Mundu achobe papongoti, ‘Ntendekeye ndela ja Angwana, mmeke kipola mubapakupeta!’ ”

⁴ Yohana Mmatici apitila papongoti, ngatangacha na kabaticha bandu, ngabalenge, “Nnapange mabaja ginu nu kubaticigwa, Nnoongo man-nekekea mabaja ginu.” ⁵ Bandu ajingi kuboka kukilambo cha Yudea nu Kuyelusalemu ngabanyendele Yohana, ngabalapanga mabaja gabe, nukubaticigwa mulukemba lwa Yolidani.

⁶ Yohana akwinda ngobo ji majuni ga ngamia, nu luunga lu limbendela mukibuno chakwe, chakulya chakwe kikiba maige na buchi. ⁷ Yohana ngabalenge bandu, “Munalome ojwapakuika kuboka pango nenga akweti uwecho kumbeta nenga. Mbalig-wije kulita ukulugula ngoji yi

ilatu yakwe. ⁸ Nenga namatichanga kwa mache, nambu jwenio ammatichanga ku Uhuke jwa Chwapi.”

Kubatichigwa nu kulondoigwa kwa Yesu
(Matayo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Machoba majingije, Yesu ngaika kuboka kukilambo chi Kunazaleti kunkoa gu Kugalilaya, ngabatichigwa na Yohana mulukemba lwa Yolidani. ¹⁰ Kingobutu Yesu papita umache, ngajibona mbengu jiekwike nu Uhuke jwa Chwapi akaika kutola panani jakwe andi ngunda. ¹¹ Ni lilobe ngilijoanika kuboka kumbengu, kulenga, “Mwenga Mamanango manumpala manhwalalile.”

¹² Kingobu tu Uhuke jwa Chwapi ngannongaleya kupongoti, ¹³ kwenio ngatama machoba alubaini, Lichetani ngilinnondoya. Ni inyama ya mpongoti yakiba ukwo, nambu akapakachi kuboka kumbengu ngabaika kummegelela Yesu.

Yesu bakemanga akakoki ancheche
(Matayo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Yohana apakiba mukipungo, Yesu ngajenda Kugalilaya ngatanga gacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo. ¹⁵ Yesu ngalenga, “Kingobu chambone kiike, ni kingwana cha Nnoongo kibandakile. Nnapange mabaja ginu nhwamini nhwalo gwambone!”

¹⁶ Yesu apapeta umbwega ji lilaba li Kugalilaya, ngababona akakoki akabele Simoni nu ununu gwakwe Andulea, bakakokanga yamaki na mapelele. ¹⁷ Yesu ngabalenge, “Ungengamange nenga manammekanga mme makakoki

ba bandu.” ¹⁸ Na angweto ngabagalekanga mapelele gabe, ngabankengama.

¹⁹ Apabaika nnongi kachoko, ngababonanga Yakobo na Yohana, ingota ya Zebedayo. Muntumbwi gwabe bakatendekeanga mapelele gabe. ²⁰ Yesu apababonanga, ngakema, angweto ngabankengama Yesu na kaleka awamundu ana Zebedayo muntumbwi pamwe na akakamu maengo.

Mundu juna nchepela
(Luka 4:31-37)

²¹ Yesu na akinapunji bakwe Lichoba li Kupomalela, ngabajendanga Kukafalanaumu, Yesu ngajingi munyumba ji kugongalela, ngabola. ²² Bandu bao ngabaomongwa maboulo gakwe, gambu abola andi mundu ojwakweti kinala, ngiti andi akaboli babe ba Malagiloje.

²³ Kingobu ucho ngajingi mundu juna nchepela munyumba ji kugongalela ngachobela, ²⁴ “Mpala ni kwito, Yesu ju Kunazaleti? Bo nhwikila kutujomola? Numanyi mwe, mwe machwapi mankingigwe na Nnoongo!”

²⁵ Yesu ngaukalapila nchepela gwenio, “Nkotoke! Mammoke mundu jwenio!”

²⁶ Nchepela ngugunnyukanyuka mundu jwenio, ngaguta kanonoya, ngammoka mundu jwenio. ²⁷ Bandu boa ngabaomongwa ngabakonyana, “Chenie nga nike? Maboulo mayono? Mundu jwenio akweti kinala chu kubenga michepela najenie kunnyoa!”

²⁸ Minhalo ja Yesu ngijijooanika kilambo choa chi Kugalilaya.

Yesu balamianga bandu ndu
(Matayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Yesu na akinapunji bakwe pamwe na Yakobo na Yohana

ngabapita munyumba ji kugongalela, ngabajenda kachakwe Simoni na Andulea. ³⁰ Akimundu Simoni akege, bakiba pikindanda, atamwe, paika Yesu ngabannengela. ³¹ Yesu ngabajendele amama benia, ngabakamula, ngabajinula. Kitamwe ngachaboka, amama benia ngababegelelanga.

³² Kimuyo bandu ngabannete Yesu akatamwe ndu bina michepela. ³³ Bandu ndu bi kilambo chenye ngabaikanga pulubanja lwa nyumba jenie. ³⁴ Yesu ngabalamiyanga bandu ajingi abakiba na itamwe, ngajibenga michepela mijingi, na ngajikanalila kulongela michepela jenie, magambu jamanyi jwenio nga meneke.

Yesu atangacha kukilambo chi Kugalilaya

(Luka 4:42-44)

³⁵ Kindabi jakwe, Yesu ngajimuka ngajenda pajika jakwe, kugongalela. ³⁶ Nambu Simoni na akajakwe ngabampalapala, ³⁷ apabammona ngabanenge, “Kila mundu atenda kumpalapala.”

³⁸ Yesu ngabalenge, “Tujende kuijiji yenge eibi papipi, gambu kwenio, mbaligwa kutangacha Nhwalo Gwambone uyo, magambu inkila kwa genia.”

³⁹ Penia ngajenda kila kijiji chi Kugalilaya ngatangacha muma-jumba gu kugongale nu kubenga michepela.

Yesu annamiya mundu juna maloi

(Matayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Mundu jumwe juna maloi ngaika kwa Yesu ngakilikila ngajopa, “Anda mpaille unyeguye!”

⁴¹ Yesu ngammone kia, ngaton-dobea luboko lwakwe, ngankunyula nu kunnenge, “Mbala, nnyeguke!” ⁴² Kingobucho maloi ngagamoka mundu jwenio ngajeguka. ⁴³ Kubokapenia

Yesu ngannenge mundu jwenio ajabule nu kunquelebuya, ⁴⁴ “Mpenakia, makannengeje mundu jwajoa kilebe chenye. Nambu nnyende mikikilaye kukung’i jwa Nnoongo. Na makapange lilumbo kukujeguka kwinu andi apaamulicha Musa kupala kachalakicha angweto kutenda nnamite.”

⁴⁵ Nambu mundu jwenio, ngajenda ngalandulila nhwalo gwenio kila paali. Nu kulenga ilebe ijingi na Yesu aotwije kabe kujingila mukilambo cha chochoa kukubonekana, ngatama panja, pajikajakwe. Na bandu ngabannyendela kuboka kila paali.

2

Yesu annamia mundu ojwapolite mmele

(Matayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Machoba majingije, Yesu ngabuja kabele Kukafalanaumu, bandu ngabajoa kutenda abi kachakwe. ² Bandu ajingi ngabakongana kwenio kabe kiigije chumbi changa bandu, mpaka panniango na panja poa.

Kwenio Yesu ngabatangachila Nhwalo Gwambone. ³ Bandu akancheche ngabaika bampotwi mundu ojwapolite mmele gwoa ngabanneta kwa Yesu. ⁴ Kwa magambu ga bandu ajingi, baotwije kumpeleka unyumba mwakiba Yesu, penia ngabapojo pikinyanga kipola na Yesu, ngabanhuluya mundu jwenio bang’onike pilikai. ⁵ Yesu apaibona imani yabe, ngannenge mundu jwenio, ojwapolite, “Manango, mabaja ginu galekekiigwe.”

⁶ Bange akaboli ba Malagiloga Musa, abatamangite penia ngabawacha mumyojo jabe, ⁷ “Alongebo yene? Antukana Nnoongo! Abije mundu jwaotwi kulekekeya mabaja, Nnoongo tu nga ojwaotwile!”

8 Kingobu chenie Yesu ngamanya mawacho gabe, ngabakonya, “Mboni nhwachanga genia mumyojo jinu?”⁹ Kini chikibi kindema muno kunnenge mundu ojwapolite, ‘Nnekeki-igwe mabaja ginu?’ Andaje ‘Kunnenge nnyinuke, ntole likai linu nnyabule?’¹⁰ Nampala mmanyange kutenda, Mwana jwa Mundu akweti kinala cha kalekekeya bandu mabaja gabe pannema.” Penia ngannenge mundu ojwapolite,¹¹ “Na nenge, nnyeme, ntole likai linu nnyabu kachinu!”

¹² Kingobu bandu boa bakannolekea, mundu jwenio ngajinuka, ngatola likai lyakwe, ngajabula. Bandu boa ngabaomongwa ngabannumba Nnoongo, ngabalenga, “Tanalolaje kilebe andi eche!”

Yesu ankema Lawi
(Matayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Yesu ngajenda kabele umbwega ji lilaba elikonda Galilaya. Bandu ajingi ngabannyendelela na ngababolanga.¹⁴ Kingobu apapeta, ngammona ntocha kodi ojwakemigwa Lawi, mwana jwa Alufayo, atamite panyumba ju kutocha kodi. Yesu ngannenge, “Ungengame.” Lawi ngajinuka ngankengama.

¹⁵ Kuboka penia, Yesu apakiba akalya chakulya, kachakwe Lawi. Akatocha kodi ajingi na bina mabaja ngabankengama Yesu na bange ngababe bakalya pamwe na akinapunji bakwe.¹⁶ Bange akaboli ba Malagilo ga Musa, abakonda Mafalisayo, apabammona Yesu akalya pamwe na bandu bina malemwa na akatocha kodi ngabakonya akinapunji bakwe, “Mboni alye pamwe na akatocha kodi na bandu bina malemwa?”

¹⁷ Yesu ngabajanga kulenga, “Bandu banga itamwe kunkemaje

nng'anga, abankema nng'anga akatamwe. Nhikila kakema bandu ababikibona kube bamboneje, nambu nhikila kakema bina mabaja.”

Nhwalo gu kupunga
(Matayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Akinapunji ba Yohana Mmatici na akinapunji ba Mafalisayo batenda kupunganga. Bandu bange ngabaikanga, ngabankonya Yesu. “Mboni akinapunji ba Yohana Mmatici na ba Mafalisayo batenda kupunganga, nambu akinapunji binu babi kupungaje?”

¹⁹ Yesu ngajanga, “Bo, bandu abakokigwe kumpapala guku-tola akege bapaligwa kupunga kingobu akoano babi pamwe nabo? Mangobu pababe pamwe na akoano ipaligwije kupunga.²⁰ Nambu, makiika kingobu akoano bapakuboigwa penia nga apabapaligwa kupunga.

²¹ “Abije mundu ojwabeka kibamba cha ngobo nhyono mungobo ng'ona, mmanya kibamba kiyono kibakupapu ngobo ng'ona, nu kujonjakea lilanga.²² Abije mundu ojwajela divai nhyono mukitumba kigona, gambu anda atei yene, divai jibakupachula kitumba chenie na divai jipakualabika, ipaligwa divai nhyono kubeka mukitumba kiyono.”

Ukonya nhwalo gwa Lichoba li Kupomolela
(Matayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Lichoba limwe li Kupomolela, Yesu na akinapunji bakwe apeta mumigonda ja ngano, undela akinapunji bakwe ngabatumbu kuchwamu myejo ja ngano.²⁴ Mafalisayo pababonanga ngabankonya Yesu, “Mboni akinapunji binu batendanga gangapaligwa Lichoba li Kupomolela?” Nno ote!

25 Yesu ngabajanga, “Bo nchomangitije patenda Daudi nakajakwe apapakiba na njala? 26 Daudi ngajingi unyumba ja Nnoongo, ngalye mikate ejibekigwe lilumbo likunnumba Nnoongo. Genia gapitila kingobu Abiasali apakiba Nkung'i nkolongwa. Malagilo galenga Nkung'i tu ojwapaligwe kulye mikate jenie. Nambu ngalye Daudi uyo ngabape bandu bakwe.”

27 Yesu ngalenga “Lichoba li Kupomolela libekigwe magambu ga bandu, na bandu babekigweje magambu gu Lichoba likupomolela. 28 Yene, Mwana jwa Mundu akweti uwecho ata Lichoba li Kupomolela!”

3

Yesu annamia ojwapolite luboko

(Matayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu ngajingi kabele munyumba ji kugongalela na mwenio akiba mundu ojwapolite luboko. 2 Muniyumba mwenio bakiba bandu bapala bantakiane Yesu, yene ngabannolekea anda mannamia mundu Lichoba li Kupomolela. 3 Yesu nganenge mundu jwenio ojwapolite luboko, “Nhwike nnongi.”

4 Kubokapenia ngabakonya bandu, “Bo, chako chikipaligwa kutenda mumalagano gito Lichoba li Kupomolela kutenda kilebe chambone andaje kutenda kilebe changambone?” Kukombo bwomi andaje koma? Nambu angweto ngabatamanga nuu.

5 Penia Yesu ngabalolakea ku lilaka, ngababone kia kwa magambu ga kujundupa myojo jabe. Napenia nganenge mundu jwenio, “Ntondobeye luboko lwinu!” Na jwenio ngatondabeya, luboko lwakwe ngululama. 6 Mafalisayo ngagapita panja, ngababeka machabuli pamwe na bandu ba

Helode, kupala ndela ji kunkoma Yesu.

Nkenga gwa bandu umbwega ji lilaba likolongwa

7 Yesu ngaboka penia pamwe na akinapunji bakwe, ngabajenda umbwega ji lilaba likolongwa li Kugalilaya, nankengeni nkolongwa gwa bandu ngunkengama. Bandu benia baika kuboka kuilambo ya Galilaya nu Kuyudea, 8 kubokeye Kuyelusalemu kilambo cha Idumea, kwie ju lukemba lwa Yolidani, ku Tilo na ku Sidoni. Bandu benia ajingi ngabannyendele Yesu kwa magambu ga kujoa ilebe ijingi eyatenda. 9 Yesu ngabalenge akinapunji bakwe bampali ntumbwi gumwe, kupala bandu bakamandakije.

10 Akiba balamiinge bandu ajingi, na akatamwe boa bapalanga kupekenyela kupala kakunyula.

11 Bandu bina michepela kila apabammona Yesu, ngabagwe pae nnongi jakwe nu kuchobela, “Mwe Mwana jwa Nnoongo!”

12 Nambu Yesu ngabaamulicha kutenda bakalenge banduje kutenda jwenio nga meneke.

Yesu achagula akinapunji komi na abena

(Matayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Yesu ngaombe pikitombi, ngabakemanga abapaile. Na benia ngabannyendelela, 14 ngabapambula bandu komi na abena, ngabakonda achandundame. Ngabalenge, “Nanchagulinge mmegange pamwe na nenga. Na uyo mbakumtumanga kutaali makatangache ku bandu. 15 Na mampata kinala chu kuboya michepela.”

16 Benia komi na abena abapambuligwe, Simoni, Yesu ngampe liina Petulo, 17 Yakobo na Yohana, ingota ya Zebedayo Yesu ngaipe liina Iya Boanelige, mana gakwe “Bandu bukulindima,”

18 Andulea na Filipino na Batolomayo na Matayo na Tomasi na Yakobo mwana jwa Alufayo na Tadei na Simoni Nkanaani, 19 Yuda Isikalioti ojwanng'aluka Yesu.

Yesu na Mmaja

(*Matayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10*)

20 Kubokapenia Yesu ngajabula kachakwe. Bandu ajingi ngabakongana kabele, mpaka Yesu na akina-punji bakwe kuchipu kulye.

21 Akalongomundu apabajoa genia, ngabajenda kuntola, magambu bandu balenga, "Ntamwe machonjo!"

22 Bange akaboli ba Malagilo ga Musa kuboka Kuyelusalemu, ngabalenga, "Akwati Belizebuli, kabe ajibenga michepela kwa makakala ga nkolongwa ju michepela."

23 Penia Yesu ngabakema, ngabalenge kukulandanakia, "Lichetani liotwabo kuliboya Lichetani?" 24 Anda kingwana chimwe kikibagine ikuta ikuta eijomana, kingwana chenie kipakugwe. 25 Anda lungolo lumwe lukibagine ikuta ikuta eijomana, lungolo lwenio lubakupela. 26 Anda kingwana chi Lichetani kikibagine ikuta ikuta ichimwine, kingwana chenie kipakugwe nu kujomoka mbyu.

27 "Abije mundu ojwapakuoto kujingi munyumba ja mundu juna makakala nu kumpoka ilebe yoa, mpaka antabe oti mundu jwenio, penia apakuoto kumpoka ilebe yoa.

28 "Nannenge kweli, Nnoongo mabalekekeya bandu mabaja gabe goa na matukano gabe goa. 29 Nambu abapakuntukana Uhuke jwa Chwapi balekekeigwaje ngu, babi na mabaja machoba goa pangapela." 30 Yesu alenga

yene gambu bannenga "Akwati nchepela."

Amama ninung'una ya Yesu

(*Matayo 12:46-50; Luka 8:19-21*)

31 Amamundu Yesu ninung'una yakwe ngaba jenda penia, ngabajema panja, ngabantuma mundu ankeme Yesu. 32 Bandu ajingi bakiba batamangite penia kuntindila. Ngabannenge, "Amabinu na inuna inu bankema panja."

33 Yesu ngalenga, "Amabango ni inuna yango nga beneke?"

34 Penia ngabalolekea bandu abantindilinge, ngalenga, "Nno! Bamba nga akamabango na inunayango. 35 Mundu jwajwoa ojwakamu agapala Nnoongo, jwenio nga nkaka gwango, nnombo gwango na amama bango."

4

Kulandanakia na mpandi

(*Matayo 13:1-9; Luka 8:4-8*)

1 Yesu ngatumbu kubola kabele kiti abi umbwega ja lilaba likolongwa li Kugalilaya. Nken-genie ogukiba penia ukiba nkolongwa penia Yesu ngaombe mutumbwi ngatama mwenio. Na bandu boa ngabatamanga pajomo umbwega ji lilaba likolongwa. 2 Ngababolanga ilebe ijingi kukulandanakia, ngabalengela,

3 "Mpenekiangela! Akiba mundu ojwajenda kumicha mbeju.

4 Apamicha mbeju munng'onda, yenge ngitola undela, ijuni ngiika ngionyola. 5 Yenge ngitola pamaganga panga lutope lujingi. Ngimalika chokwe, magambu lutope lukiba lujingije. 6 Lumu pulubala, ngilembuka, magambu mikega jakwe jikiba yeluyelu, ngijoma. 7 Yenge ngitola pimikongo jamiba, na miba ngikola nu kuibalakia ipambikije. 8 Nambu yenge mbeju ngitola pulutope

Iwambone, ngimalika, ngikola nukupambika, lumwe mbonji salasini na yenge sitini na yenge mia.”

⁹ Kuboka penia ngabalenge, “Juna machikilo ajoe!”

Kulonge kukulandanakia

(Matayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Yesu apakiba jika jakwe, kati ja abakampenakia ngabanyendelela pamwe na akina-punji bakwe komi na abena, ngabankonya mana gukulonge kukulandanakia kwenio. ¹¹ Yesu ngabalengela, “Mangwetomwe nkwti upee gu kumanya chili ji kingwana cha Nnoongo,” nambu bange ababi panja kila kilebe balengela kukulandanakia, ¹² ku yenie,

“Balolanga kweli, nambu bijibonaje, Bapenekianga kweli nambu banyaje.

Bakatei yene kabi mantendebuki Nnoongo, na jwombe kabi balekakiye.’”

Yesu alandulila kulandanakia kwa mpandi

(Matayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Kuboka penia Yesu ngabakonyanga, “Mangweto mmanyije kulandanakia kongono? Mmanyabo, kulandanakia konge? ¹⁴ Mpandi ngapanda lilobe lya Nnoongo. ¹⁵ Bandu bange babi andi mbeju eitoi pandela, lilobe anda lipandigwe. Lichetani kuika kuliboya. ¹⁶ Bandu bange babi andi mbeju eitoi pamaganga. Kingobu tu pibilijoa lilobe lyenie, kulipokela kukuala mwojo. ¹⁷ Nambu kolaje ngega nkati jakwe, aijendekea kuliagabala lilobe lyene kingobu tu, kingobu chu kulaga ni michwembo apajipitila magambu ga lilobe lyene, kuotwaje kujendekea. ¹⁸ Bandu bange andi mbeju eitoile

pamiba. Benia nga abajoa lilobe lyenie, ¹⁹ nambu mbwele ja bwomi, kupala uloi na tama ji kupala ilebe ndu, kajingila na kuliibilikia lilobe lyenie, na benia kupambikaje ngokwa. ²⁰ Nambu bandu bange babi anda mbeju eipandigwe pulutope lwambone. Benia kulijoa lilobe, kulipokela, nu kupambika ngokwa, bange salasini na bange sitini na bange mya.”

Lumuli nhwina ji lidebe

(Luka 8:16-18)

²¹ Yesu ngajendekea kulongela, “Bo, abi mundu ojwapamba lumuli nu kubeka nhwina andaje kuluekelela lidebe? Ije! Nambu kulubeka panani putala. ²² Kila chikiigwe kiba kubonekana pukongolou na kila chikiekeligwe kiba kuekuligwa. ²³ Juna machikilo ajoe.”

²⁴ Uyo ngabalenge, “Mpenekianga gwicho echimikijoa! Kipemo chimapemelanga bandu bange, ngucho achapakumpeme Nnoongo, kabe nu kunnyonjekea. ²⁵ Magambu mundu juna kilebe majon-jekeigwa, nambu jwanga kola kilebe, na chache kichoko cha kweti kipakutoligwa.”

Kulandanakia na mbeju eimalika

²⁶ Yesu ngajendekea kulongela, “Kingwana cha Nnoongo kibi andi nyene. Mundu apanda mbeju kung'onda gwakwe. ²⁷ Kilo abe lugono na mui abe mio mangobu genia nga pimalika mbeju nu ukola, jwenio kumanyaje apitendigwa. ²⁸ Lutope nga olutenda kipandwa kimalike nukola nu kupambika, kutumbu kututuba liamba lilegalau, kubokapenia mwejo, nu kujomolela mbonji nkati ja mwejo. ²⁹ Luponji apulukumala, mundu atumbu kupeta na mbopo, gambu mangobu ga mauno gaika.”

Kulandanakia na mbeju njokon-joko eikemigwa haladali

(Matayo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰ Kabe Yesu ngalenga, “Kingwana cha Nnoongo tulandanakie na nike?” “Tulenga kilandine na nike?” ³¹ Kibi yene. Mundu ngatola mbeju ya haladali eibi njokon-joko kupeta yoa eibi pannema, mundu ngatola nu kupanda pulutope. ³² Nambu andaipandigwe, kumalika nu kube litutwe likolongwa kupeta mikongo joa ju mung’onda. Ndambi yakwe ikola ni ijuni kuchenga mihui jakwe mundambi yenie.”

³³ Yesu ngabatangachila bandu nhwalo gwakwe, kukulandanakia andi yene, ngalonge nabo na angweto ngabamanya echalongela. ³⁴ Alongije chachoa panga landanakia, nambu apakiba pamwe na akinapunji bakwe ngabalenge kila kilebe kipola.

Yesu aamulicha kimboonga kikotoke

(Matayo 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Kimuyo, lichoba ulyo, Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Tujomboke tujende kwiye ji lilaba.” ³⁶ Penia ngubulekanga nkengeni gwa bandu, akinapunji bakwe ngabajingi muntumbwi mwakiba Yesu, ngabajabulanga. Penia pakiba ni mitumbwi jenge. ³⁷ Kingobucho tu kimboonga kikolongwa ngikitumbula kuguguma, mawimbi ngagaputa ntumbwi na ntumbu gwenio ngutwele mache. ³⁸ Yesu akagoloka kuagami nhwagamilo unyuma ja ntumbwi. Akinapunji bakwe ngaba nnyimuya kulenga, “Aboli, bo, mboni kuagabaje tupa kuwe?”

³⁹ Yesu ngajimuka, ngakiamulicha ngimbonga, kulenga, “Nkotoke!” Ngagalenge mawimbi, “Nnendel!” Penia kimbonga ngikikotoka, na ngukube jee.

⁴⁰ Kubokapenia Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Mboni nnyogopanga? Bo, tango mmilingitije na imani?” ⁴¹ Nambu ngabajogopanga muno, ngabalengalana, “Mundu ni ojo, upepo na mawimbi kunnyoa?”

5

Yesu annamia mundu juna michepela

(Matayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Yesu na akinapunji bakwe ngabaika kukilambo cha Akagelasi, kwie ji lilaba likolongwa Kugalilaya. ² Kingobu Yesu apauluka muntumbwi, ngakongana na mundu aboka kamakabuli. Mundu ojwakiba ni michepela, ³ na atama kamakabuli. Na akibaje mundu ojwaotwile kuntaba kabena mitondolo, ⁴ kingobu chenge bantabanga pingu ni mitondolo nambu kila mangobu ngaotola kueketa mitondolo nu kutunulana pingu yene, na akibaje mundu ojwaotwile kunhibilikia. ⁵ Atama kamakabuli nu kiitombi kilo na mui, akachobela nu kukikechanga mabwe.

⁶ Akiba kutaali kingobu apammona Yesu, yene ngammutakila, ngakilikitila majugwa nnongi ja Yesu, ⁷ na ngalenga kanonoya, “Yesu, Mwana jwa Nnoongo ojwabi kunani muno! Mpala nike kwango nenga? Ku liina lya Nnoongo, nannyopa makambotekaje!” ⁸ Alongela genia magambu Yesu annengi, “Nchepela nchapu, mumoke mundu jwenio.”

⁹ Yene Yesu ngankonya jwenio, “Lina linu mabeneke?” Mundu jwenio ngajanga, “Lina lyango, ‘Matyala,’ Magambu tubi tajingi.” ¹⁰ Kubokapenia jwenio ngannyopa Yesu akajibengaje michepela mukilambo chenie. ¹¹ Kikiba kipenga kikolongwa chi magolobe papipi na penia

pululela kamachela gi kitombi. ¹² Michepela jenie ngijinyopa Yesu, “Mutupeleke kwa magolobe, takagajingile.” ¹³ Yesu ngajijeketela, michepela jenie ngijimpita mundu jwenio ngijijingi mumagolobe. Kipenga choa cha magolobe agakiba elufu ibena ngikielela puelelo mpaka kulilaba, ngikijingila mumache.

¹⁴ Akachungi ba magolobe ngabatilanga, nukutangacha nhwalo gweno kunnyini nu muilambo yoa ibandakile. Bandu ngabaikanga kugabona agapitile, ¹⁵ kingobu pabanhwikalila Yesu, ngabamona mundu ujwajo ojwakiba na matyala gi michepela atamite penia, akwinditi ngobo na abi namalango gakwe, na boa ngabajogopanga. ¹⁶ Bandu abibweni ikobo yenie ngabalanduli bandu ikobo eimpatite mundu jwenio ojwakiba na nchepela nhwalo gwa magolobe. ¹⁷ Kuboka penia bandu ngabatumbu kunnyopa Yesu aboke mukilambo chabe.

¹⁸ Kingobu tu Yesu ngaombe muntumbwi, mundu ojwakiba na nchepela ngannyopa kulongwana nakwe.

¹⁹ Yesu ajeketileje, nambu ngalenga, “Nnyabule kachinu kwakalongo binu makalandulila ilebe yoa Angwana eibantendile na kia jibakweti kwinu mwenga.”

²⁰ Penia, mundu jwenio ngajabula, ngatumbu kutangacha kwenio ku Dekapoli ikobo yoa Yesu eyantendile, bandu boa abajoa genia ngabaomongwa.

Biti Yailo nu munkege ojwakunyula ngobo ja Yesu

(Matayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Kingobu Yesu pajomboka kabele kwie ji lilaba likolongwa, nkengeni nkolongwa gwa bandu ngugutindila, Yesu kiti abi umbwega ji lilaba. ²² Kuboka penia kilongoi jumwe jwa nyumba

ji kung'ongale Nnoongo liina lyakwe Yailo, ngaika penia. Apammona Yesu, ngakilakatila nnongi ja Yesu, ²³ ngannyopa kulenga, “Nhwenja jwango ntamwe ambajomoka. Chonde tujende, makammeke maboko ginu, jwenio malama nu kube mmomi.”

²⁴ Kuboka penia Yesu ngajabu nakwe. Bandu ajingi ngabankengama, nukunhwegelela tii nde.

²⁵ Pakiba nu munkege juna kitamwe cha ncholo kwa yaka komi nibena, ²⁶ aganu kulaguligwa na akaganga ajingi. Nu kutumia uloi gwakwe gwoa, nambu alamitije na ali jakwe ngijibe mbaja. ²⁷ Apajoa nhwalo gwa Yesu, na yene ngapekenyela pankengeni gwa bandu kunyuma ngakunyula ngobo yakwe, ²⁸ ngawacha kumwojo, “Anda ngunywile tu ngobo jakwe, manama.”

²⁹ Ngakunyula lutando lwa Yesu, na myai jakwe ngijijoma kingobu ucho, na ngakibona mwene kutenda mmele gwakwe ulamiigwe mulilola lyakwe. ³⁰ Kingobucho Yesu ngamanya kube makakala gammokite, yene ngabatendebuki bandu bala, ngakonya, “Beneke abakunywi ngobo yango?”

³¹ Akinapunji bakwe ngabannyanga, “Mmikilola bandu apabunhwegelele, mboni nkonya beneke abankunywile?” ³² Nambu Yesu ngajendekea kulola ammone ojwatei genia. ³³ Munkege jwenio, ngamanya agampitile, yene ngaika kukilaya kwa mbwele, ngakilikatila, nu kulenga kweli. ³⁴ Yesu ngannenge jwenio, “Manango, imani jinu jinnamiye. Nnyabule kwa tengela, nname kitamwe chinu.”

³⁵ Kingobu Yesu apakiba akalenga genia, bandu kuboka ku nyumba ja Yailo ngabaika

nu kunnenge, “Mwana jwinu ajomwike. Ku nike kujendeka kachumbuya Aboli?”

³⁶ Yesu ajalitije chibalongila, “Nambu ngannenge jwenio maka-jobokaje nhwamina tu.” ³⁷ Yesu ajeketije kujenda na bandu bange nambu Petulo na Yakobo na Yohana, ununa gwa Yakobo.

³⁸ Ngabaikanga kachakwe Yailo, Yesu ngajoa manjega, nguto nu kokaleka kujingi. ³⁹ Ngajingi unyumba, ngalenga, “Mboni manjega na nguto? Kamwale ajomwikije, atekugoche tu.”

⁴⁰ Angweto ngubunhweka. Penia ngabapiyanga boa panja, nambu ngabakema awamundu mwana na amamundu na ak- inapunji bakwe atatu, ngaba- jingilanga kuchumbi omubabeka mmele gwa mwana jwenio. ⁴¹ Ngankamu luboko, ngan- nenge, “Talitha, kumi,” mana gakwe, “Kamwale, nannenge, nnyimuke!”

⁴² Kingobucho ngajema nu kutumbu kutindi tindila. Ak- iba na yaka komi ni ibena. Kingobu pagapitila genia bandu ngabaomongwa muno. ⁴³ Nambu Yesu ngabakelebuya kikobo chenie bakannenge munduje, na ngabalenge bampe chakulya.

6

Yesu akanigwa kukilambo chuku Nazaleti

(*Matayo 13:53-58; Luka 4:16-30*)

¹ Yesu ngaboka paali penia ngabuja kachakwe, ngalong- wana na akinapunji bakwe.

² Lichoba li Kupomalela nga- tumbu kubola mu nyumba ji kungongalela. Bandu ajingi apabannyoa ngabaomongwa, ngabalenga, “Jwenio apatita ko malango aga? Genia malango nike? Na ibabo ikobo andi eyeye?”

³ Bo, ojo nga jwajoje chalamalajo,

mwana jwa Maliamu, na nkaka gwabe akina Yakobo na Yose na Yuda na Simoni? Bo, akalombo mundu nga batamanga upam- baje? Penia ngababe na mbwele kwa genia.

⁴ Yesu ngabalenge, “Nnondoli kupataje ichima kachakwe andaje kubandu bakwe, nambu kupata ichima kila paali.”

⁵ Penia alaitije ikobo, nambu ngababeke maboko akatamwe ngabalamanga. ⁶ Ngaomongwa magambu gwangaamini gwabe.

Yesu batumanga akinapunji komi na abena

(*Matayo 10:5-15; Luka 9:1-6*)

Kuboka penia Yesu ngajenda kuijiji ya papi na penia ngababola bandu. ⁷ Ngabakema akinapunji komi na abena pamwe na ngabakinga abena abena. Ngabape kinala chu kubenga michepela, ⁸ ngabakelebuya, “Makapotoje kilebe chachoa mumwanja gwabe nambu bapo- tola bokola tu bakapotoje yakulya wala nkoba wala uloi muibwindo yabe. ⁹ Nkwindanga ilatu nambu makapotoje mikogo mibena.”

¹⁰ Uyo ngalenga, “Papotipala pabapakumpokela, ntamanga upo mpaka apampakuboka penia. ¹¹ Anda nhwike pikilambo na bakanite kumpokela andaje kumpenakia, mmokanga, penia mpyatanga litukunda mumakon- gono ginu kupala kachalakicha.”

¹² Kuboka penia angweto ngababokanga penia ngabajenda kutaali na penia, ngabatan- gachanga Nhwalo Gwambone bandu ngabalapa mabaja gabe. ¹³ Ngababenga michepela mijingi, ngabapakaya mauta akatamwe ajingi, ngabalamanga.

Kiu cha Yohana Mmatichi

(*Matayo 14:1-12; Luka 9:7-9*)

¹⁴ Nngwana Helode juku Galilaya ngajoa genia goa, gambu

Yesu akajoanika kila paali. Bandu bange ngabalenga, “Yohana Mmatichi ate kuyoka, gambu makakala gi ikobo gabi nkati jakwe.”

¹⁵ Bange ngabalenga, “Jwenio nga Eliya.”

Bange ngabalenga, “Ojo nnon-doli kati ja akalondoli ba lolo.”

¹⁶ Kingobu Helode apajoa genia genie, ngalenga, “Ojo Yohana Mmatichi! Nga jununhweketa mutwe, ate kuyoka.”

¹⁷ Machoba gu unyuma Helode akaamulicha kuntaba Yohana mukipungo. Helode atenda yene gambu gukutolana na Helodia ojwakiba nhwana gwa nnuna gwakwe Filipo. ¹⁸ Yohana mmatichi akate kunkelebuya Helode kulenga, “Ipaligwije kutola aanaba ununu gwinu.”

¹⁹ Munkege jwenio akatekunchimwa muno Yohana, ngapala kunkoma, nambu aotwije magambu annyogopa Nngwana Helodia.

²⁰ Na Helode annyogopa Yohana Mmatichi magambu amanyi kutenda mundu jwenio jukiniaje kabe Nchwapi jwa Nnoongo, kabe ngammeka mulenda gwakwe. Helode ngapala kumpenakia Yohana, iganukube kuboka pa kumpenikia, ngaechuka muno.

²¹ Kiika kono Helodia ngapata kijemo. Likiba lichoba lya mpapala gu kombakela kubelekwa kwa Helode, ngababeke mpapala nkolongwa, bandu bakwe bi libalacha lyakwe na akolongwa ba akalenda bakwe na achikilongoi buku Galilaya. ²² Mwana jwakwe Helodia munkege ngajingila, ngaina, nganhwalali mwojo Helode na akageni mundu. Yene Nngwana Helode ngannenge kamwale, “Mikipala nike? Unyope nane manampa chachoa echimikipala.” ²³ Kabe ngalagana kulenga, “Chachoa echimpala

unyopatu, manumpage, ata nusu ji kingwana chango.”

²⁴ Yene kamwale ngaboka, ngabakonya amamundu, “Nyopa nike?”

Ngabajanga, “Mutwe gwa Yohana mmatichi.”

²⁵ Kamwale jwenio ngabuja chokwe kangwana ngajopa, “Mbala umbe kingobu uchenje mutwe gwa Yohana mmatichi.”

²⁶ Yene angwana ngabaechuka muno, nambu kwa magambu ga kulapila kwabe, na kwa magambu akageni abakiba mpapala, baotwije kunkanalila.

²⁷ Yene nganhwamulicha nnenda alete mutwe gwa Yohana. Nnenda ngajenda mukipungo nganhweketa mutwe Yohana, ²⁸ kuboka penia ngaleta mutwe mulichinia ngabampe kamwale, ²⁹ ngabape amamundu.

Akinapunji ba Yohana apabajoa genia, ngabaika ngabatola mmele gwa Yohana ngabachika.

Yesu aupe chakulya nkengeni nkolongwa

(Matayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

³⁰ Achandundame ngababuja, nukongana na Yesu, ngabalenge goa agabateile nu kubola. ³¹ Penia pakiba na bandu ajingi abajenda nu kubuja kwa Yesu na akinapunji bakwe baotwije kulye chakulya yene Yesu ngabalenge angweto, “Tujende paali pantemela kwenio tukaba jika jito mamakapomolela kachoko.”

³² Yene angweto ngabajendanga jikajabe muntumbwi paali pantemela.

³³ Bandu ajingi ngababona angweto pababokanga, yene ngabamanya kingobu ucho kababilingite, ajingi kuboka kila kilambo, ngababutakilanga ngabalongelesa kuika kwenio kwajenda Yesu na akinapunji

bakwe. ³⁴ Kingobu Yesu apauluka muntumbwi, ngaubona nkengeni gwa bandu, ngababone kia, magambu bakibanga andi mambelele ganga nchungi. Yene ngatumbu kabola ilebe ijingi.

³⁵ Pilitipika lichoba, akinapunji bakwe ngaba nnyendelela Yesu, ngabannenge, “Paali pamba papongote, na ngoe kutipike. ³⁶ Mbaya matabukange bandu maleke bajendange kumigonda nu kuijiji ya papipi, bakaemelangange ilyo.”

³⁷ Nambu Yesu ngabalengela, “Mapagange mangweto chakulya.”

Akinapunji ngabankonya Yesu, “Bo, mpala tujende takaemele mikate ku uloi ndu, na kapeganga balyagange?”

³⁸ Yene Yesu ngabakonyanga, “Nkweti mikate milenga? Nnyende makalolange.”

Apabalola, ngabannenge, “Jibi mikate nhwano na yamaki ibena.”

³⁹ Penia, Yesu ngabalenge akinapunji bakwe matamikange bandu boa ikuta ikuta pina manyai ga chwapi. ⁴⁰ Yene bandu ngabata-manga ikuta ikuta ya bandu mia mia na ya bandu amsini amsini. ⁴¹ Kuboka penia Yesu ngatola mikate nhwano na yamaki ibele, ngalola kunani kumbengu, nu kunnumba Nnoongo. Ngame-tula mikate, na kape akinapunji bakwe babaganakie bandu. Uyo na yamaki ibele ngababaganakia boa. ⁴² Bandu boa ngabalye, nu kujukuta. ⁴³ Penia akinapunji gabalokotanga imbolopolo yi mikate na yamaki, ngabatweleyanga ikapo komi ni ibena. ⁴⁴ Bandu abalile mikate jenie bakiba akinalome elufu nhwano.

Yesu ajenda panani ja mache
(*Matayo 14:22-33; Yohana 6:15-21*)

⁴⁵ Yesu ngabalengela akinapunji bakwe bajingi muntumbwi, balongalele kujenda ku Betisaida, kwie ja lilaba likolongwa, kingobu chenie ngabanneka akatabuka bandu. ⁴⁶ Kuboka pa katabuka bandu ngajenda kukitombi kugongalela. ⁴⁷ Piika kimuyo, ntumbwi gwakiba panakati ji lilaba likolongwa, Yesu akiba kujomo jika jakwe. ⁴⁸ Ngaba bonanga akinapunji bakwe bakalaganga kwa kuputa makasia, gambu upepo uuma kubajenda. Papipi nu kuche, Yesu ngabajendelela akinapunji akajenda panani ja mache. Apala kapetanga, ⁴⁹ nambu angweto ngabammona akajenda panani ja mache. Ngabawacha nu kuchobela, “Ele lihoka!” ⁵⁰ Boa apabammona ngabajogopa muno.

Kingobucho Yesu ngalonge nabo, “Nkotokange, nenga. Makajogopangaje!” ⁵¹ Kubokapenia ngaombela muntumbwi omubakiba akinapunji bakwe na upepo ngukotoka. Akinapunji ngabaomongwa muno, ⁵² bakibanga tango kumanya mana ga mikateje. Gambu malango gabe gakiba gapunganikwe.

Yesu balamianga akatamwe
Kugenesaleti

(*Matayo 14:34-36*)

⁵³ Ngabajomboka lilaba, ngabaika kukilambo cha ku Genesaleti, ngaba jemekanga ntumbwi gwabe. ⁵⁴ Kingobutu apabapita mumtumbwi bandu ngabammona Yesu. ⁵⁵ Bai, ngabatindila chokwe kukilambo choa, kila abannyoa kutenda Yesu abi kwako ngabampelekela akatamwe bagonike mumakai gabe. ⁵⁶ Kila paali Yesu apajenda, kukijiji na kunnyini andaje kumigonda, bandu ngaba bekanga akatamwe pulubanja,

ngabannyopa Yesu bakunyule ati lubiniko lwa ngobo jakwe. Benia boa abankunywile ngabalama.

7

Maboulo ga akinanhota (Matayo 15:1-9)

¹ Mafalisayo gange na akaboli ba Malagilo ga Musa ngagaika kuboka Kuyelusalemu ngabakongana nnongi ja Yesu. ² Ngababona bange akinapunji bakwe bakalya mikate panga kuya maboko andi apagalenga maboulo ga akinanhota babe.

³ Kwa magambu Mafalisayo na Akayahudi boa bakengama maboulo ga akinanhota, kulyeje kilebe mpaka ukuya maboko mpaka muiwewe, ⁴ kabe, kulye-gangaje kilebe chachoa kuboka kuchoko, mpaka kukijeleya oti. Kubi na malagilo gange gababoligwe kutumbu lolu kujeleya ikombe, yupalia na yombo ya liaba na indanda.

⁵ Mafalisayo na akaboli ba Malagilo ga Musa ngabankonya Yesu, “Bo mboni akinapunji binu ukengamaje maboulo agabutulagile akinanhota bito, nambu balye pangakuya maboko?”

⁶ Yesu ngabajanga, “Kube nnondoli Isaya annondola kweli! Makangweto makandendemundu, paandika, ‘Nnoongo alenga, bandu aba bannyali kwa malobe tu, nambu myojo jabe jibi kutaali nane.’

⁷ Kung'ongalela kwabe kwambonije, mana ilebe ibabolana nga malagilo ga bandu tu, benia bakitanga gangonenga!”

⁸ “Magweto mijileka amuli ja Nnoongo nu kugajali maboulo ga bandu.”

⁹ Yesu ngajendekea kulongela, “Mangweto kupunganikwa ukana Malagilo ga Nnoongo gambu gu ukengama maboulo

ginu! ¹⁰ Gambu Musa ngaa-mulicha, ‘Maichimu awabinu na amabinu,’ Na ‘Ojubatukana awamundu andaje amamundu, mpaka akomigwe?’ ¹¹ Nambu mangwetumwe mmolanga yene, ‘Anda mudu akweti kilebe chakape awamundu andaje amamundu, nambu alenga kilebe chenye Kolibani, mana gakwe chikipangigwe ku Nnoongo, ¹² bai, apaligwaje kabe kape awamundu andaje amamundu.’ ¹³ Yenye nga pamilibembula lilobelya Nnoongo magambu gwa maboulo gammolana. Kabe gabi gange majingi agantendanga andigenia.”

Ilebe immengwa mundu (Matayo 15:10-20)

¹⁴ Yesu ngaukema kabele nkengeni gwa bandu, ngaulengela, “Umbenekiange mmoa, na mmanyange. ¹⁵ Kibije kilebe echikijingi nkati ja mundu kuboka panja echikiotola kummeka mundu kube mmaja. Nambu echikipita nkati ja mundu nga echikimmeka mundu mumalemwa. ¹⁶ Juna machikilo gukujoa ajoe!”

¹⁷ Apauleka nkengeni gwa bandu nu kujingi unyumba, akinapunji bakwe ngaba nkonyanga mana ja kulandanakia kwenio. ¹⁸ Yesu ngabalenge, “Bo, namangwetumwe mmanyangitije? Bo, mmanyangitije kutenda kilebe chikinnyingi mundu kuboka panja, kuotwaje kummeka mundu kube mmaja, ¹⁹ kwa magambu chenye kijingi mumwojoje, nambu mulutumbo, nu kuboka penia kipita panja kucholo?” Kwa kulenga nyenie, Yesu ngaijeguya ilyo yoa.

²⁰ Ngajendekea kulenga, “Echikipita nkati ja mundu ngechikimmeka mundu mumalemwa. ²¹ Magambu kuboka

nkati ja mundu, mumwojo gwa mundu, gaboka mawacho mabaja na ngongola na bwii na ukoma, ²² ngongola na chojo na ubaja na uwangi na upichadi na bwii na matukano na kupungwanikwa. ²³ Ibebe yenie ibaja yoa iboka nkati ja mundu, na yammeka mundu, kube mmaja.”

*Imani ja munkege jumwe
(Matayo 15:21-28)*

²⁴ Yesu ngaboka paali penia, ngajenda kukilambo chu Kutilo. Kwenio ngajingila munyumba jimwe na apaije mundu amanye, nambu aotwije kukiyya. ²⁵ Munkege ojwakiba na nhwenja juna nchepela, ngajoa nhwalo gwa Yesu. Ngaika kwa Yesu ngakilekela pae ja makongono gakwe. ²⁶ Munkege jwenio akiba Mgiliki, kabila jakwe Mfoinike ku Silia. Ngannyopa Yesu ammoye mwana jwakwe nchepela. ²⁷ Nambu Yesu ngajanga, “Tuipe oti chakulya ingota. Ipaligweje chakulya cha ingota nu kiilekele imbwa.”

²⁸ Munkege jwenio ngabajanga, “Angwana, nambu ata imbwa eibi nhwina mwa mecha kulye imbolopolo yi ingota.”

²⁹ Yesu ngannengela, “Kwa magambu ga lilobe lyenie, nnyabu kachinu, kwenio mankolela nhwenja gwinu nchepela gummokite!”

³⁰ Ngajabula kachakwe, ngankolela nhwenja gwakwe agolwike pikindanda, na kweli nchepela gummokite.

Yesu annamia bubu jwanga joa

³¹ Penia Yesu ngaboka kilambo cha Tilo, ngapetela ku Sidoni ngaika kulilaba likolongwa lya ku Galilaya kwa kupetela kilambo cha Dekapoli. ³² Bandu bange ngaba nnete mundu ojwakiba bubu jwangajoa, ngabannyopa Yesu ammeke maboko. ³³ Yesu ngammoya pankengeni gwa

bandu, ngammeka ngonji mu-machikilo, ngauna mata na ngankamu lulimi. ³⁴ Kuboka penia Yesu ngalola kunani kumbengu, ngaechuka, “Efatha,” mana gakwe “Nnyogoke.”

³⁵ Kingobucho mundu jwenio ngaotola kujoa, kitata chakwe ngichammoka, ngaotola kulongela chwapi. ³⁶ Yesu ngaba amulichanga bakannengeje mundu nhwalo gwenio, nambu apabakelebuya bakalongeye, ngapabalongela muno. ³⁷ Bao abajoine ngabaomongwa muno. Ngabaomwanga ngabalenga, “Atei goa chwapi, bapi kindimba bangajoa kujoa, na bubu kulongela!”

8

Yesu bapaganga ilyo bandu elufu ncheche

(Matayo 15:32-39)

¹ Kingobu chenye, bandu ajingi ngabakongana kabele. Bandu benia bakwetangitije chakulya, Yesu ngabakema akinapunji bakwe, ngabalengelanga, ² “Nabonelanga kia bandu aba kwa magambu bakibanga na nenga kwa machoba matatu, wala bakwetangitije chakulya. ³ Anda nalekangite bajabulange kachabe kongo babi na njala bapakuinduka undela, gambu katijabe babokangite kutaali.”

⁴ Akinapunji bakwe Yesu ngabankonya, “Pamba tubi papongoti mundu apata koo chakulya chukujukuta bandu boaba?”

⁵ Yesu ngabakonya, “Nkwetangite mikate milenga?”

Ngabajanga “Mikate saba.”

⁶ Bai, ngabaumulicha bandu batamange pae. Ngajitola mikate saba jela, ngannumba Nnoongo, ngametula, ngabape akinapunji bakwe babaganakiye bandu, nabombe ngababagananikia.

7 Bombe uyo bakibanga na yamaki njoko. Yesu ngajilumbila, na kalenge akinapunji bakwe jibaganigwe kwa bandu unyae. 8 Bandu ngabalye, nukujukuta. Ngabalokota imbopololo ngitwele ikapo saba. 9 Bandu abalilangita bakiba elufu ncheche. Yesu ngabatabuka bandu na kaleka bajabule, 10 na kingobu ucho ngaombela muntumbwi pamwe na akinapunji bakwe, ngajenda kukilambo cha Dalimanuta.

Mafalisayo bapalanga ikobo
(Matayo 12:38-48; 16:1-4)

11 Bange Mafalisayo ngabannyendele Yesu, ngabatumbu kutaukana nakwe. Ngabapala kuntega, kunyenie ngabannyopa alaye iingi yu kumbengu kutenda Nnoongo annyeketile. 12 Nambu Yesu ngaechuka umwojo, ngalenga, “Mboni bandu bangoe bapala iingi yi ikobo? Nannenge kweli, lungolo londo lupataje iingi yi ikobo.”

13 Yesu ngabalekanga, ngaombe kabele nu ntumbwi, nu kutumbu kujomboka kwie ja lilaba likolongwa.

Manjachala ga Mafalisayo na ga Helode
(Matayo 16:5-12)

14 Akinapunji bate kulibalila kupoto mikate mijingi, bakiba na nkate gumwe tu mu ntumbwi. 15 Yesu ngabalengela akinapunji, “Ntamanga maha! Mmaganga mio na amila ja Mafalisayo na amila ja Helode.”

16 Akinapunji ngabatumbu konyana benakangweto, “Balenga genia kwa magambu tukwetije nkate gwagwoa.”

17 Yesu ngamanya genia agabalengelana, yene ngabakonya, “Mboni nkonyana nhwalo gwangakole mikate? Bo, mmanyangiteje tango? Mawacho ginu matopeu? 18 Bo, nkwetingite mio

na mmi kulolangaje? Nkwetingite machikilo na kujoje? Bo, mmikombakelaje, 19 kingobu apanametula mikate nhwano kape bandu elufu nhwano? Ngankongolanga ikapo ilenga ya imbopololo?”

Ngabajanga, “Komi na ibena.”

20 Yesu ngakonya kabele, “Apanametula mikate saba jela na kape bandu elufu ncheche, ngankongolanga ikapo ilenga ya imbopololo?”

Ngabajanga, “Saba.”

21 Ngabakonya, “Tango manyangaje?”

Yesu annamia mundu jwangelola jwa Betisaida

22 Ngabaika ku Betisaida, kwenio bandu bange ngabanneta mundu jwangelola kwa Yesu, ngaba nnyopa ankunyule. 23 Yesu ngankamula luboko jwangelola jwenio, ngampeleka kumbeto ja kijiji. Kuboka pa kunhuni mata mumio gakwe, Yesu ngammeka maboko panani jakwe ngakonya, “Bo, nhwotwile kukibona kilebe chachoa?”

24 Mundu jwenio ngalola ngalenga, “Elo, nhotwi kabona bandu, nambu babonekana anda mikongo ejijenda.”

25 Yesu ngammekela kabele maboko panani pamio. Ngoe mundu jwenio ngakacha mio, mio gakwe ngagaekuka, ngalola kila kilebe gwicho. 26 Yesu ngannenge ajabule kachakwe nu kungelebuya, “Makabujaje kukijiji!”

Petulo annyekete Yesu kube Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo

(Matayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Kuboka penia Yesu na akinapunji bakwe ngabajenda kuijiji

papipi na ku Kaisalia ja Kufilipi. Undela, Yesu ngabakonya akinapunji bakwe, “Bandu balenga nenga na beneke?”

²⁸ Ngabannyanga, “Bange balenga mwenga nga Yohana Mmatichi, bange Eliya na bange jumwe kati ja akalondoli ba Nnoongo.”

²⁹ Yesu ngabakonya, “Na mangweto bo, nnenga nenga nabeneke?”

Petulo ngajanga, “Mwenga nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo.”

³⁰ Kuboka penia Yesu ngabakelebuya makannenge munduje minhalo jango.

Yesu alenga nhwalo gwa kupotekigwa kwakwe na kiu chakwe

(Matayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Yesu ngatumbu kabola akinapunji bakwe, “Mwana jwa Mundu mpaka apotekigwe muno nu ukanigwa na akinanhota, akakung’i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa. Makomigwa, nambu lichoba lya tatu mayoka.” ³² Yesu ngabalengela nhwalo gwenio panga iya. Penia, Petulo ngantola pantemela, ngatumbu kunkalapila. ³³ Nambu Yesu ngatendebuka, ngaba lolekea akinapunji bakwe, ngankalapila Petulo ngalenga, “Mmoke nnongi jango Malichetani! Mawacho ginu gaboka ku Nnoongoje nambu ga bandu.”

³⁴ Kuboka penia Yesu ngaukema nkengeni gwa bandu pamwe na akinapunji bakwe, ngabalengela, “Anda mundu jwajwoa jola apala kube napunji jwango, mpakaoti akikane mwene, na apotole nchalaba gwakwe, angengame. ³⁵ Gambu mundu jwajwoa ojwapala kukombola bwomi gwakwe mwene, mauoya, nambu mundu ojwaoya bwomi gwakwe kwa

magambu gango nenga na kwa magambu ga Nhwalo Gwambone, maukombola. ³⁶ Mundu apata nike anda ajipatite dunia joa nu kuoya bwomi gwakwe? Kibije! ³⁷ Kibije kilebe echibaotwi kupanga gambu gwa bwomi gwakwe. ³⁸ Anda mundu amone oni nenga na maboulo gango mulungolo londo lwanga nnyali Nnoongo, Mwana jwa Mundu ammonela oni mundu jwenio, mangobu apapakuika mukibumo cha Awamundu pamwe na akapakachi ba Chwapi ba Nnoongo.”

9

¹ Yesu ngajendekea kulenga, “Nannenge kweli, babi bange upamba bawegangaje panga kukibona Kingwana cha Nnoongo chakaika kwa makakala.”

Yesu agalambuka kumiyo

(Matayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Kuboka pa machoba sita, Yesu ngabatolanga Petulo na Yakobo na Yohana kunani ja kitombi kitandamau jika jabe. Apabajendekea kulola, Yesu ngagalambuka kumiyo nnongi jabe, ³ ngobo yakwe nging’ala, ngibe nhuu mbuu, kupeta mundu jwajwoa jola padunia ojwaotwi kupula. ⁴ Penia akinapunji akatatu ngabammona Eliya na Musa bakalongela na Yesu. ⁵ Petulo ngannenge Yesu, “Aboli, chwapi twenga tube pamba. Mbaya tuchenge iteba itatu, chimwe chinu na chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya.” ⁶ Jwombe nakajakwe ngabajogopa ata akimanyije chu kulongela.

⁷ Kuboka penia ngilipitila liunde ngilyawekelela nikiwili chakwe, ni lilobe ngilijoanika kuboke kuliunde, “Jwenio nga Manango ojunampala, mampenakiange!” ⁸ Kingobu ucho akinapunji benia ngabalola tii, nambu bammwenije

mundu jonge, nambu Yesu jikajakwe tu.

⁹ Apabauluka pikitombi, Yesu ngabakelebuya “Makannengeje mundu jwajwoa ikobo eimibweni, mpaka Mwana jwa Mundu apakuyoka kuboka kwa abawile.”

¹⁰ Ngibiliagabala lilagilo lyenie, nambu ngabakonyana bene akangweto, “Mana gakwe ni kuyoka kuboka kwa abawile”

¹¹ Na ngabankonya Yesu, “Mboni akaboli ba Malagilo ga Musa balenga mpaka oti Eliya aike?”

¹² Yesu ngajanga, “Eliya atenda kuika kubeka ilebe yoa telatela. Uyo, kunike bai iandikigwe Mumajandiko Gachwapi kutenda Mwana jwa Mundu abakupotekigwa muno nu ukanigwa? ¹³ Nannenge, Eliya aike, nabandu ngabantenda pabapalanga andi Majandiko apagalenga nhwalo gwakwe.”

Yesu annamia kakombo juna nchepela

(Matayo 17:14-21; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Apabaikanga kwa akinapunji bange bala, ngabaubona nken-geni nkolongwa gwa bandu penia. Na akaboli bange ba Malagilo ga Musa bakiba bakataukana nabo. ¹⁵ Kingobu bandu apabammona Yesu, boa ngaba nhwomwanga muno, ngabammutakila bampate abali. ¹⁶ Yesu ngabakonya akinapunji bakwe, “Ntaukana nike nangweto?”

¹⁷ Mundu jumwe pankenga gwenio ngajanga, “Aboli, Nannetite manango kwinu, akweti nchepela ogummeka akaotoje kulongela. ¹⁸ Kila kingobu apanhwikilila, kung'wiya pae nu kupita liululu nkano, nu kuyagamino nu kube nnyomo mmele gwoa. Nganajopa akinapunji binu buboyange nchepela gwenio nambu baotolingije.”

¹⁹ Yesu ngabalengela, “Mangweto mabandu banga imani! Ndama namangweto mpaka lii? Nanhwimbilila mpaka lii? Mannetange mwano pamba!” ²⁰ Ngabampeleka jwenio kwa Yesu.

Kingobutu nchepela apaumona Yesu, ngugunng'wia kakombo jwenio pamakongono gakwe, ngagwe pae, ngagalabuka nu kupita liuluulu munkano. ²¹ Yesu ngabakonya awamundu, “Kutumbu li apatakiné ni ilebe andi yenieye?”

Benia ngabajanga, “Tangu pakiba mwana.” ²² “Mangobu majingi nchepela upala kunkoma kung'wiki pamwoto nu umache, kupala unkome. Anda nhwotwile, mutubone kia nu mutukole!”

²³ Yesu ngannengela, “Kwanike nnengite anda nhwotwile! Kila kilebe kube kwa mundu ojwaamine.”

²⁴ Awawa benia kingobu ucho ngabaguta kanonoya, “Ngweti imani, nambu tegategaje. Unyalie mbe na imani ngolongwa.”

²⁵ Yesu apababona bandu ajingi bakajonjekea kuika nnongi jakwe, ngaukalapila nchepela gwenio. “Nchepela mamantenda mwana ojo kube bubu na jwangajoa, nunhwamulicha, mummoke jonjo na makanyingi kabeje!”

²⁶ Penia nchepela gwenio nguchobela, ngung'wia kakombo jwenio pae, kubokapenia ngugummoka. Kakombo jola gabonekana anda ntui, na kila mundu ngalenga, “Awile!” ²⁷ Nambu Yesu ngankamu luboko, nganyinula, na jwenio ngajema.

²⁸ Kuboka pa Yesu kujabu kachakwe, akinapunji bakwe ngabankonya kunte-mela, “Mboni twe tuotwije kuuboya nchepela?” ²⁹ Yesu ngabalenge, “Michepela aina

jenie kubokaje kindema nambu kukunng'ongalela Nnoongo tu.”

Yesu alenga kabele unhwalo gwa kiu chakwe

(Matayo 17:22-23; Luka 9:43b-45)

³⁰ Yesu na akinapunji bakwe ngababoka penia na ngabababulanga ku Galilaya. Yesu apaije bandu bamanya okwakiba, ³¹ magambu akiba akabola akina-punji bakwe, Kulengela, “Mwana jwa Mundu mabankamuya kwa bandu na benia mabankomanga, nambu lichoba lya tatu kuboka pu komigwa mayoka kube mmomi.”

³² Nambu akinapunji bamanyangitije mana ga maboulo genia, ngabajogopa kunkonya.

Nkolongwa meneke?

(Matayo 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³ Ngabaikanga ku Kafalanaumu, na apakiba ukaja, ngaba konyanga akinapunji bakwe, “Ntaukana nike pamakibanga undela mola?”

³⁴ Nambu angweto bannyangangiteje, magambu undela bakiba bakataukana akolongwa beneke kati jabe. ³⁵ Yesu ngatama pae, ngabakema akinapunji komi na abele, ngabalengela, “Mundu andapaile kube jwa kutumbula mpaka oti akibeke mwene kube unyuma ja bowa na kube mpakachi jwa bowa.”

³⁶ Penia ngantola mwana nchokochoko, ngannyemeka nnongi jabe. Ngankumbatila, na ngabalenge angweto, ³⁷ “Abampoke mwana andi jonjo ku liina lyango, bamboke nenga, na abamboke nenga, bamboke ne tuje, nambu uyo bampoke na jwajo ojwandumite.”

Jwanga tugaluka abi upandi gwito

(Luka 9:49-50)

³⁸ Yohana ngannenge Yesu, “Aboli, tumweni mundu jumwe

akajiboya michepela kwa liina linu, na twenga ngutunkanakia magambu jwenio abi pamweje natwe.”

³⁹ Nambu Yesu ngalenga, “Makankanakiangaje,” Gambu abije mundu ojwatenda ikobo ku liina lyango, nu upopo kulenga mabaja kwango nenga. ⁴⁰ Gambu jwangatugaluka twenga abi upandi gwito. ⁴¹ Nannenge kweli mundu jwajwoa ojwampeganga kikombe cha mache gukunywe magambu mangweto mabandu bango ne Kilisto Nkomboi, mmanya apelelwaje kupoke hupo yakwe.

Ipengu

(Matayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² “Jwajwoa ojwapa kunnyambukia jumwe jwa akachoko kujileka imani jakwe kwango nenga, yakabi mbaya kwa mundu jwenio kuntabalila muntandala gwakwe libwe likolongwa lya kuyagila nu kunnekela mubaali. ⁴³ Anda luboko lwinu lummeke mumalemwa, mulunhekete! Mbaya mwe kujingila mubwomi gwa machoba goa pangapela panga luboko, kupeta kube na maboko mabele na kujenda kujahanamu, kumwoto gwangaimika machoba goa. ⁴⁴ Mwenio, mbeku yakwe kuweje na mwoto gwakwe kuimikaje. ⁴⁵ Na lukongono lwinu lumpelie kujileka imani jinu, mulunhekete! Mbaya kujingila mubwomi gwa machoba goa pangapela panga lukongono, kuliko kube na makongono goa mabele nu kulekeligwa kumwoto gwangaimika machoba goa.

⁴⁶ Mwenio, ‘Mbeku yakwe kuweje na mwoto gwakwe kuimikaje.’

⁴⁷ Na lio linu anda lyannemukie kujioya imani jinu, miliboye! Mbaya kujingila Mukingwana cha Nnoongo na lio limwe, kuliko

kube na mio goa mabele na kunekela kumwoto gwangaimika machoba goa. ⁴⁸ Mwenio 'mbeku yakwe kuweje, na mwoto gwakwe kuimikaje.'

⁴⁹ "Kila mundu majeguigwa kwa mwoto andi lilumbo pilijeguligwa kwa mwinyo.

⁵⁰ "Mwinyo chwapi, nambu andauoite kulaa kwakwe, maijon-keigwa na nike?

"Mmegange na mwinyo gu kujeguya nkati jinu, nu kutama kutengela kati jinu."

10

Yesu abola nhwalo gwa kutolana na kulekana
(*Matayo 19:1-12; Luka 16:18*)

¹ Yesu ngaboka penia ngajenda kukilambo cha Yudea, kwie ja lukemba Yolidani. Bandu ajingi ngaba nnyendelela kabele, jwombe ngababola kabele anda patenda machoba goa.

² Gange Mafalisayo ngagan-nyendela, ngagajiga kuntega ngagankonya, "Bo, ipaligwe analome kaleka aanamundu?"

³ Yesu ngajanga kukonya, "Musa ampilingite malagilo gani?"

⁴ Angweto ngabajanga, "Musa alenga analome baotwi kaandiki talaka aanamundu na kaleka."

⁵ Yesu gabalengela, "Musa anhwandikila malagilo genia magambu gu kujundupa kwa myojo jinu. ⁶ Nambu apaitumbula, kupanganigwa dunia, 'Nnoongo apangana munulome na munkege,' Anda pagalenga Majandiko Gachwapi. ⁷ 'Kwa magambu genie mundu baleka awamundu na amamundu, aba pamwe na aanamundu, ⁸ benia baba bamwe.' Nayene benia abena kabeje nambu mmele gumwe. ⁹ Abije mundu ojwaotwile kukilekana Nnoongo echalondine pamwe."

¹⁰ Apabajingila kabele unyumba, akinapunji bakwe ngabankonya Yesu unhwalo gwa kile chenie. ¹¹ Ngabalengela, "Mundu ojwanneka nhwanamundu nu kutola jonge munkege antende ngongola nhwanamundu. ¹² Nu uyo, akege ababaleka angwanamundu nu kutolana na bange bantende ngongola angwanamundu."

Yesu ailumika ingota ichoko ichoko
(*Matayo 19:13-15; Luka 18:15-17*)

¹³ Bandu bange ngabannetela Yesu ingota ichoko ichoko aibeke maboko, nambu akinapunji ngabakanakia. ¹⁴ Kingobu Yesu pagabona genia, ngachimwa na ngabalengela akinapunji bakwe, "Mileke ingota yene iike kwango, mikiikanakiaje, magambu Kingwana cha Nnoongo nga magambu ga bandu ababi andi ingota yenje. ¹⁵ Nannenge kweli kutenda mundu jwajotijola jwangapokela Kingwana cha Nnoongo anda mwana ajingije mwenio." ¹⁶ Penia ngaitola ingota mukuboko jakwe, ngaiibeke maboko, ngailumika.

Mundu juna uloi
(*Matayo 19:16-30; Luka 18:18-30*)

¹⁷ Yesu apatumbula kabele mwanja gwakwe, mundu jumwe ngammutakila mbelo, ngakilik-itya majugwa nnongi jakwe, ngankonya, "Aboli mambone, ndendabole mbate bwomi gwa machoba goa pangapela?" ¹⁸ Yesu ngankonya, "Mboni mwe ungema nambone? Abije jwambone nambu Nnoongo jika jakwe. ¹⁹ Magamanyi Malagilo, 'Makakomaje, makabe na ngongolaje, makajibaje, makapia uchaili gwa uangije, makakoloyaje, majoe awawa binu na amabinu.' "

20 Jwombe ngalenga, “Aboli, genia goa nagaagabile tango apanakiba nakakombo.”

21 Yesu ngannolekea, ngampala, ngannengela, “Nnibalile kilebe chimwe. Nnyende makauche kila kilebe echinkweti, nu uloi gwenio makape akaochi, na mwe mma nankoba kumbengu, kubokapenia nhwike ungengame.” 22 Mundu jola pagajoa genia, ngabeka ngenja kumio jakwe, ngajabula kachakwe achimwite, magambu akiba nuloi muno.

23 Yesu ngabalolake tii ak- inapunji bakwe na kalenge, “Maiba kujundupa ku bandu bina uloi kujingila Mukingwana cha Nnoongo!”

24 Akinapunji ngabaomongwa na malobe gakwe, nambu Yesu ngajendekea kulongela, “Machabanango, kujundupa mundu juna uloi kujingi Mukingwana cha Nnoongo! 25 Kujundupa muno ku mundu juna uloi kujingila Mukingwana cha Nnoongo ibi kindema muno ngamia kupeta pililanga lya chingana.”

26 Akinapunji bakwe ngabaomongwa muno ngabakonyana, “Nga meneke ojwapakuoto ukomboka?”

27 Yesu ngabalolakeya, ngabajanga, “Kwa bandu kilebe chenje kuwechakanaje, nambu ku Nnoongo ilebe yoa kuwechakana.”

28 Petulo ngannengela, “Nnole, twenga tuilekite ilebe ito yoa, tunkengime mwenga.”

29 Yesu ngalenga, “Elo, nannenge yene, kila mundu jwajoa ojwajilekite nyumba andaje akakolo andaje akalombo andaje amama andaje awawa andaje ingota andaje migonda kwa magambu gangone na kwa magambu ga Nhwalo Gwambone, 30 mampokela mala pa mia ngoe. Nyumba na akaka na alombo

na amama ningota ni migonda pamwe na kupotekigwa, na mangobu agaika mampata bwomi gwa machoba goa pangapela. 31 Nambu bandu ajingi ababi ngoe bukutumbula mababa bukujomolela, na ajingi ababi ngoe bukujomolela mababa bukutumbula.”

Yesu alenga patatu unhwalo gwa kiu chakwe

(Matayo 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu na akinapunji bakwe akiba undela kujenda kukilambo cha Kuyelusalemu. Yesu ngabalongelela akinapunji bakwe, na akinapunji bakwe ngababeganga na mbwele, na bandu abakengima ngabajogopa. Yesu ngabatola kabele akinapunji bakwe komi na abele umbwega, ngatumbu kalengela gaga agapakumpata. 33 “Mpenakiange! Tujenda Kuyelusalemu, na kwenio Mwana jwa Mundu bapankamuya kwa akakung’i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa. Benia bapakunhukumula akomigwe na kunkamuya kwa bandu banga Akayahudi, 34 benia mabantenda nhwenyo, nukunhuni mata, bapakumputa iboko nu kunkoma, nambu lichoba li itatu mayoka.”

Kujopa kwa Yakobo na Yohana (Matayo 20:20-28)

35 Yakobo na Yohana, ingota ya Zebedayo, ngabannyendele Yesu. Ngabannenge, “Aboli, tupala mututende kilebe chitupakunnyopa.”

36 Yesu ngabakonya, “Mpala nantendelange nike?”

37 Ngabannyanga, “Apampakutama pikitebu chinu chi kibumo chi Kingwana, tujopa mwe mutupe tutame namwenga, jumwe kingonu chinu cha kalelo na jonge kingonu cha kangeja.”

³⁸ Yesu ngabalengela, “Miki manyije echinnyopanga. Nhwotolinga Daudi! Umone kia!”
 kunywe kikombe cha kupotekigwa akotoke. Nambu jwombe ngayangala kuchobela, “Mwana jwa Daudi umone kia!”
 Unhwechangite kubatichigwa anda apambakubatigwa?”

³⁹ Ngabajanga, “Tuotwile.”

Yesu ngabalengela, “Kweli nhwotwile kunywela kikombe echimbakunywela nu kubatichigwa kundela ejimbakubatichwa.
⁴⁰ Nambu nenga ngwetije amuli ja kuchagula beneke abapakutama kalelo andaje kangeja. Nambu Nnoongo ojwapakape paali pennia kwa abachaguligwe.”

⁴¹ Akinapunji bange komi pabao-joa genia, ngabatumbu kachimwa Yakobo na Yohana.
⁴² Yesu ngabakemanga boa pamwe, ngabalengela, “Mmanyi kutenda abawachigwa kube akatawala ba dunia batawalanga kwa makakala bandu babe na akiilongoi babe bina makakala makolongwa kwa bandu bena.
⁴³ Nambu mangwetomwe ikabe yeneje. Nambu mundu ojwapala kube nkolongwa panakati jinu abe oti mpakachi jwa mmoa,
⁴⁴ ojwapala kube jukutumbula panakati jinu, mpaka oti abe mmanda jwa boa.
⁴⁵ Gambu Mwana jwa Mundu aikikutumikigwaje, ila kutumikia, na kuboya bwomi gwakwe kube ukombola kwa bandu ajingi.”

Yesu annamia jwangalola Bati-mayo

(*Matayo 20:29-34; Luka 18:35-43*)

⁴⁶ Ngabaikanga ku Yeliko, Yesu na akinapunji bakwe pamwe na bandu ajingi apabakiba bakaboka kukilambo chenye, jwangalola jumwe nnyopi ojwakonda liina lyakwe Batimayo mwana jwa Timayo akiba atamite umbwega ja ndela.
⁴⁷ Apajoa kutenda nga Yesu juku Nazaleti, ngatumbula

kuchobela, “Yesu! Mwana jwa Daudi! Umone kia!”
⁴⁸ Bandu ajingi ngabankalapila akotoke. Nambu jwombe ngayangala kuchobela, “Mwana jwa Daudi umone kia!”

⁴⁹ Yesu ngajema ngalenga, “Mankemange.”

Ngabankemanga jwangalola jwenio. Ngabannenge, “Nnimbe mwojo!” “Nnyeme, atenda nkema mwe.”

⁵⁰ Jwombe ngalekela lutando lwakwe, ngaomba kunani, ngan-nyendele Yesu.

⁵¹ Yesu ngankonya, “Mpala nantende nike?”

Jwangalola jwenio ngajanga, “Aboli, nyopa nphoto kulola.”

⁵² Yesu ngannengela, “Nnyende, imani jinu jinnamie.”

Kingobu tu jwangalola jwenio ngaotola kulola, na ngankengama Yesu undela.

11

Yesu ajingi Kuyelusalemu ku kuilulu

(*Matayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19*)

¹ Apabakiba bakabandakila Kuyelusalemu, papipi na kilambo cha Betifage na Betania, ngabaika Pikitombi cha Mizeituni. Yesu ngabatuma akinapunji bakwe abele balongelele,
² ngabalengela, “Nnyendange kukijiji echikibi nnongi jinu. Apampakujingi mwenio, mamankolela mwana jwa liponda ajigiligwe, jwombe tango anaombaligwaje na mundu. Mankulugule mannetange.
³ Anda mundu ankonyangite, mboni ntendanga nyenela, mannengela, bilipala Angwana na mabilibuya kingobu chenje.”

⁴ Ngabajabula, ngabankolela mwana liponda undela bantabali paniango gwa nyumba. Apabakiba pabankulugula,
⁵ bange bandu abakiba bajemangite penia

ngabakonya, “Mboni manku-lugula mwana liponda jwenio?”

⁶ Akinapunji ngabajanga anda Yesu apabalengalinge, na bandu benia ngabaleka bajabulange. ⁷ Ngabampelekela Yesu mwana liponda jwenio, ngabatandikanga ngobo yabe panani ja mwana liponda jwenio na Yesu ngatama panani jakwe. ⁸ Bandu ajingi ngabatandika ngobo yabe undela, na kongo bange ngabatema matutwe mumigonda ngabajala undela. ⁹ Bandu abakiba nnongi jakwe na abakengima unyuma jakwe, ngabakwaja kulilobe likolongwa kulenga, “Alumbigwe Nnoongo! Nnoongo ampe kindimba ojwapakuika ku liina lya Angwana! ¹⁰ Kibe ni kindimba kingwana chikipakuika cha awabito ana Daudi. Alumbigwe Nnoongo kunani kumbengu!”

¹¹ Yesu paika Kuyelusalemu, ngajenda ku Nyumba ja Nnoongo, ngalola kila kilebe ku kuingakia. Nambu kwa magambu jakiba kimuyo, ngajabula ku Betania pamwe na akinapunji bakwe komi na abena.

*Yesu aulaani nkoju
(Matayo 21:18-19)*

¹² Malabu jakwe, apabakiba bakaboka ku Betania, Yesu ngabe na njala. ¹³ Ngaubona kutaali nkongo ntini guna maamba majingi. Ngaujendelela alole anda ubi na ngoko yayoa. Nambu apuwikalila, ngaukolela upambikeje ila maamba jika, kwa magambu gwakiba tango mangobu ga kupambika. ¹⁴ Yesu ngaulenge ntini, “Kuboka lele na machoba goa abije mundu ojwapakulye ngokwa kwinu mwe!”

Akinapunji bakwe ngabajoanga malobe genia.

Yesu ajenda ku Nyumba ja Nnoongo

(Matayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹⁵ Apabaikanga Kuyelusalemu, Yesu ngaika ku Nyumba ja Nnoongo na ngatumbu kabenga bandu abakiba bakaucha nu kuemela ilebe mwenio. Ngapendengulana mecha ya bandu abakiba bakajangangana uloi, ni itebu ya bandu abakiba bakaucha njeba, ¹⁶ na Yesu annekiteje mundu atole kilebe pulubanja lwa nyumba ja Nnoongo. ¹⁷ Kubokapenia ngababolanga bandu, “Ijandikigwe mu Majandiko Nnoongo alengite, ‘Nyumba jango jikemigwa nyumba ja kugongalela kwa bandu ba ilambo yoa.’ Nambu mangweto mujitei kube nduka ja akabwii!”

¹⁸ Akakung’i akolo na akaboli ba Malagilo ga Musa apabajoa genia, ngabatumbu kupala ndela ja kunkoma Yesu. Nambu ngabannyogopa, magambu bandu ajingi batenda kuomongwa maboulo gakwe.

¹⁹ Apiika kimuyo, Yesu na akina-punji bakwe ngababoka pannyini.

Maboulo kuboke kwa nkongo gwa ngokwa

(Matayo 21:20-22)

²⁰ Malabo jakwe kilokilo, apabakiba bakapeta undela, ngububona nkongo ntini gola, unyalite gwoa maamba mpaka mikega. ²¹ Petulo ngaukombakela, ngannenge Yesu, “Aboli, nnole, nkongo ntini ogumubekita nhwilo gola, ujomite!”

²² Yesu ngabajanga, “Munhwamini Nnoongo. ²³ Nannenge kweli kutenda, Mundu anda akilengile kitombi chenje, ‘Nnyikuke makatumbukile kubaali, panga mbwele kumwojo gwakwe,’ Nambu aamini kutenda ilebe

yoya eyalongela, Nnoongo maitenda. ²⁴ Magambu genia nanenge mangweto, apang'ongalela nukujopa chochoa ku Nnoongo, nhwamini kutenda mpatite. ²⁵ Apanyemanga kugongale ku Nnoongo, mannekekeye kila mundu ojwannemwite chachoa, ibe Awawa binu ababi kumbengu bannekekeya malemwa ginu.” ²⁶ Nambu panga alekekeya bange, ata Awabinu ababi kumbengu banekekeyaje mangweto malemwa ginu.

Ukonyana unhwalo gwa uwecho gwa Yesu

(Matayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ Ngabaikanga kabele Kuyelusalemu. Yesu apakiba akajenda ku Nyumba ja Nnoongo, akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa na akananhota ngabannyendela, ²⁸ ngabankonya, “Ntenda ile yenie kukinala gani? Bene abampi kinala chenie?”

²⁹ Yesu ngabalenge, “Na nenga mbakunkonya kilebe, anda unyangangite, na nenga nannyanga ndenda ikobo yenje kukinala gani.

³⁰ Unengele, uwecho gwa Yohana gukubaticha uboka kumbengu, andaje uboka kubandu?” Unyangange.

³¹ Ngabatumbu kutaukana, “Tulengabo? Anda tulengite, ‘Kuboka ku mbengu,’ alenga, ‘Mboni, munhwamingije Yohana?’” ³² Nambu anda tulengite, ‘Ubokita kubandu.’” Bajogopa bandu ajingi gambu boa baaminge kutenda Yohana akiba kweli nnonoli jwa Nnoongo. ³³ Ngabannyanga Yesu, “Tumanyije.”

Yesu ngabalengela, “Nane uyo nannengeje ngamwa ilebe yenje kukinala gani.”

12

Kulandanakia kwa akibalua ba nng'onda gwa mizabibu

(Matayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Yesu ngalonge nabo kwa kulandanakia, “Mundu jumwe ngalema nng'onda gwa mizabibu, ngalitindikia ubego, ngaemba libomba lya ukamangi zabibu, na ngachenga kilendo. Ngabajaika akibalua bange na ngajenda mwanja kukilambo cha kutaali.

² Mangobu ga mauno, ngabankinga mmanda jwabe kwa akalemi, akatolele lipungu lyabe lya mauno li munng'onda gwabe.

³ Akalemi benia ngabampukila, ngabamputa, ngabammuyanga utopo. ⁴ Ngankinga kabele mmanda jonge, jwenio uyo ngabampoteka umutwe nu kuntenda ilebe yaoni.

⁵ Akola nng'onda benia ngabankinga kabele mmanda jonge kwa akalemi benia ngabankomanga. Ngabatuma akabanda bange ajingi benia uyo ngabaputigwa, na bange ngabakomigwa.

⁶ Ngaika mundu jumwe tu jukuntuma, jwombe mwana jwakwe jwajika ojwampala. Pukujomolela ngankinga jwenio akalenga ‘Manyi mabannyali manango.’

⁷ Nambu akalemi benia ngabalengalana, ‘Jonjo nga mwana jwakwe. Nyeme tankome, nu ulichi gwakwe mauba gwito!’

⁸ Ku nyenie ngabampukila, ngabankoma nu kunnekelela kumbeto ja nng'onda.”

⁹ Yesu ngabakonya, “Nkola nng'onda atendabole? Apakuika nakakoma akalemi, nakape bandu bange nng'onda gwa mizabibu. ¹⁰ Bo, nchomangitije Majandiko ganga?

‘Libwe elikanigwe na akachengi, ngoe ligalambwike kube lyambone kupeta goa.

11 Nhwalo gongo utendigwe na Angwana ana Nnoongo, na lyenie likuomongwa muno kwito!”

12 Akiilongoi Akayahudi ngabajiga kumpukila Yesu, magambu bamanyangite kutenda kulan-danakia kwenio kukiba kwabe angweto. Nambu bujogopa nkengeni ga bandu, kunyenie ngabanneka, ngabajabulanga.

Nhwalo gwa kulepa kodi

(Matayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Gange Mafalisayo na abankengama Helode ngabakinga bakampukile Yesu kwa malobe gakwe. 14 Ngabannyendelela, nukulenga, “Aboli, tumanyi kutenda mwenga nga mamundu manonge kweli kunnyogopaje mundu jwajoa. Kujalije kinala cha mundu nambu mmola kweli ja ndela ja Nnoongo. Mutulengele, bo, malagilo gito galenga ipaligwe kulepa kodi ku nkolongwa jwa Loma? Tulepe andaje takalepaje?”

15 Nambu Yesu ngamanya echibapala, ngabajanga, “Mboni nnyiganga kundega? Unete luela nulubone.”

16 Ngabanete lumwe, jwombe ngabakonya, “Kumiyo na liina lende lyabene?”

Ngabajanga, “Kwa Akolongwa ba Loma.”

17 Yesu ngabalengela, “Ga Nkolongwa jwa Loma mampa Nkolongwa jwa Loma, ga Nnoongo mampagange Nnoongo. Ngaban-hwomwanga muno Yesu.”

Nhwalo gwa kuyoka

(Matayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Bange Masadukayo, abalenga kubije kuyoka ngabannyendele Yesu, ngabankonya, 19 “Aboli, Musa atulagila nyene, ‘Mundu andawile na kaleka akege gwangabe

na mwana, nnung'una mundu batole malekwe, kupala bampotole nnung'una gwakwe ingota.’ 20 Bai, pakiba na akalongo saba, nkolongwa ngatola munkege mwene ngawe pangabe na mwana. 21 Jwapabele ngatola malekwe nawele jwenio, na jwenio uyo ngajomoka pangapoto mwana. Ngibe uyo kwa nnung'una jwa tatu. 22 Akanung'na boa saba ngabaweganga pangapoto mwana. Pukujomolela munkege jola uyo ngawe. 23 Bai, bandu papapakuyoka, lichoba lya kuyoka bandu, amama benia biba aanaba ba beneke? Kwa magambu boa saba bakiba bantoile.”

24 Yesu ngabalengela, “Mangweto nnemwangite muno! Mmanyi kwa magambu gwanike? Kwa magambu mmanyigitije Majandiko wala uwecho gwa Nnoongo. 25 Gambu abawilengite apapapakuyoka bitolaje akege wala kutoligwa na analome, bibaganga anda akapakachi ba kumbengu. 26 Nambu kunhwalo gwa kuyoigwa kwa abawile, bo, nchomangitije Kitabu cha Musa paali pa kindumba echikikiba chakajaka mwoto? Nnoongo ngannengela Musa, ‘Nenga na Nnoongo ba Ulaimu, Nnoongo jwa Isaka na Nnoongo jwa Yakobo.’ 27 Jwombe nga Nnoongo jwa bandu ababi momi, nambu jwa abawileje. Mangweto ntekulemwa muno.”

Amuli ngolongwa.

(Matayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Jumwe jwa akaboli ba Malagilo ga Musa ngaika, ngajoa kutaureka kwabe. Ngamanya kutenda Yesu bajanga tela, kunyenie ngannyendelela ngankonya, “Amuli jako ejibi ngolongwa kupa joa?”

29 Yesu ngajanga, “Amuli ejibi ngolongwa jenje, ‘Mpenikie, Mangweto bandu ba Kuisilaeli! Angwana ana Nnoongo bito, nga Angwana bito. 30 Mapale Angwana ana Nnoongo binu kwa moja gwinu gwoa, kwa kiuke chinu choa kwa malango ginu goa, na kwa makakala ginu goa.’ 31 Na jibena ngajenje, ‘Mumpale nndami nnyinu anda pimikipala mmene.’ Jibije amuli jenge ejibi ngolongwa muno kuipeta yenje ibena.”

32 Penia Aboli ba Malagilo ga Musa ngabannengela Yesu, “Chwapi, Maboli! Kweli, anda apannengite, kutenda Nngwana nga Nnoongo na kuyenie abije nnongo jonge nambu jwenio. 33 Na kumpala Nnoongo kwa moja gwinu gwoa na kwa malango ginu goa na kwa makakala ginu goa na kumpala nndami nnyinu anda apamikipala mmene, nhwalo gongo gwa mbone muno kupeta kumpe Nnoongo lilumbo li inyama yu kutinia.”

34 Yesu apalola kutenda mundu jwenio annyanga chwapi, nganngengela jwombe, “Mwenga mmi kutaalije na Kingwana cha Nnoongo.”

Kuboka penia mundu ajigiteje kunkonya kilebe.

Ukonyana nhwalo gwa Kilisto Nkomboi

(Matayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Mangobu Yesu apakiba akabola ku Nyumba ja Nnoongo, ngakonya, “Mboni akaboli ba Malagilo ga Musa balenga kutenda Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo nga Mwana jwa Daudi? 36 Uhuke jwa Chwapi annongolea Daudi ngalenga, ‘Angwana ngabalengela Angwana bango, ntame kingonu chango cha kalelo

mpaka apambakabeka akan-gondwa binu pae ja makongono ginu.’

37 Daudi mwene ankema, ‘Angwana’, Bai, Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo iwechakanabo kube mwana jwa Daudi?”

Bandu ajingi abampenakia Yesu ngabaalalila muno.

Yesu bakelebuya na akaboli ba Malagilo ga Musa

(Matayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesu apabola angweto, ngalenga, “Magajogopange akaboli ba Malagilo ga Musa, abapala kutyanga na ngobo yabe yina miniko eibambigwe nu kupala kupatigwa abali ni ichima kuchoko, 39 abachagula itebu ina ichima mu nyumba ja kugongalela na paali pina ichima pa mpapala. 40 Kapokanga ilebe akanawele na kajibanga angweto nyumba yabe, na ukopakea kunng’ongalela Nnoongo muno. Ukumu jabe jiba ngolongwa muno lichoba lya hukumu.”

Lilumbo lya nawele

(Luka 21:1-4)

41 Yesu apakiba atamite papipi ni lichanduku lya malumbo, akalolela bandu apabapanga uloi gwabe. Bina uloi ajingi ngaba panganga uloi nduu, 42 penia ngaika nawele nhwocho nu kupanga uloi gwa lyaba ibena. 43 Penia Yesu ngabakemanga akinapunji bakwe, ngabalengela, “Kweli nannengelanga, amama nawele aba babekite uloi ndu mulichanduku kapeta boa. 44 Gambu boa ngabapanga kile echibatite nyonjakea uloi gwabe, nambu amama aba, bapangite yoa eyabakiba nayo, bapangite yoa eyabakweti babe na bwomi muno.”

13

Yesu alonge nhwalo gwa kubomoka kwa Nyumba ja Nnoongo

(Matayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu apakiba akaboka pa Nyumba ja Nnoongo, napunji jwakwe jumwe ngannengela, “Nnole, Aboli! Apagaalile mabwe ganga na nyumba yakwe!”

² Yesu ngajanga, “Mibona nyumba yenje ngolongwa? Libije ati libwe limwe elipakuigala panani ja lenge, kila kilebe makibomoligwa.”

Kulaga na kupotekigwa

(Matayo 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Yesu apakiba atamite pikitombi cha Mizeituni, ngalola ku Nyumba ja Nnoongo, Petulo na Yakobo na Yohana na Andulea ngabankonya pa ntemela.

⁴ “Mutulengele ikobo yenje ipakuika li? Na kiingi nike echikipakubonekana kutenda ikobo yenje ibandakile kupitila?”

⁵ Yesu ngabalenge, “Mma maha akankoloya munduje. ⁶ Bandu ajingi, mabaika mabikikema liina lyango, kulenga, ‘Nenga nga jwenio!’ Bombe mabaoyanga bandu ajingi. ⁷ Pampakujoa nhwalo gwa ngondo papipi andaje kutaali makajogopaje. Ilege yene mpaka ipitile, nambu kupela kwene kubi tango. ⁸ Kilambo chimwe kiputana ni kilambo chenge, kingwana chimwe kiputana ni kingwana chenge, kulendema lutope makuba kila paali na njala. Ikobo yenie iba andi lipyanda lya kublekwa kwa mwana.

⁹ “Nambu mangweto mmaganga maha. Bandu mabampelekanga kamabalacha, nu kumputanga bokola mumajumba gabe gu kugongalela. Na bampapeleka nnongi ja akatawala na akangwana kwa magambu gan-gune, kupala unjalakiche kwabe.

¹⁰ Nambu tangu nu kuikaje pukupela, Nhwalo Gwambone mpaka utangachigwe kwa bandu boa.

¹¹ Kingobu chabapa kuntakiana nu kumpeleka kamaakama, makapweleje kilebe champakulongela, mangobu pagapakuika, nnengange chachote echimpakupata, gambu mangwetoje andaje mpakulongela, nambu gabakuboka kwa Uhuke jwa Chwapi. ¹² Mundu anng'aluka nnunagwakwe akomigwe, na awawa banng'aluka mwana gwabe, ni ingota mayajingalila achikibelei mundu na kaka-manga. ¹³ Bandu boa bapakunchimwa mangweto kwa magambu ga liina lyango. Nambu ojwapakuimbilila mpaka kupela nga ojwapakomboka.

Kulaga muno

(Matayo 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ “Apampakulola ‘Libaja’ Lijemite paali pangapakwe, ojwachoma na amanye mana gakwe, penia, ababi ku Yudea batililange kwitombi. ¹⁵ Ojwabi kunani ja kinyanga cha nyumba akaulukaje kujingila munyumba jakwe kutola kilebe. ¹⁶ Ojwabi kunng'onda akabujaje unyuma kutola ngobu jakwe. ¹⁷ Bapakulaga akikege bina ndumbo na akinamama ababi ni ilemba ejjonga machoba genia! ¹⁸ Munnyope Nnoongo kupala ikobo yenie yakapiti mangobu ga malilije. ¹⁹ Gambu kingobu chenye kubakube kulaga kwenio kwanapitije tangu Nnoongo apapangana dunia mpaka lele, na ipitije kabele. ²⁰ Nambu Angwana bate kupunguya na yeneje akabije mundu jukomboka. Nambu kwa magambu ga bandu bakwe abapambuligwe, Angwana bapungwiye machoba genia.

21 “Anda mundu annengi, ‘Nno, Kilisto Nkomboi abi pamba,’ Andaje ‘Abi papa,’ Makanhwaminije. 22 Gambu papakupiti makilisto buwangi na akalondoli buwangi. Na benia balayanga iingi na yukuomongwa yakaoyanga bandu, ata kubandu abapambuligwe na Nnoongo. 23 Mmaganga maha. Nenga nan-nengelingwe ikobo yoa pangapitila.

Kuwika kwakwe Mwana jwa Mundu

(Matayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 “Mumachoba genia, kuboka pa kulaga kwenio, lichoba liba lubendu na mwei ung'alaje, 25 ndondwa ibakugwe kuboka kumbengu, na makakalaga mbengu gabakutikatika. 26 Mwana jwa Mundu abakupitila mumaunde kwa makakala makolongwa ni kibumo. 27 Jwenio apakakinga akapakachi bakwe kuboka kumbengu ingonu yoa ya dunia bakongolange bandu abapambuligwe na Nnoongo kuboka kujitumbwi dunia mpaka kujipei mbengu.

Kulandanakia kwa nkongo gwa ngokwa ya kulye

(Matayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 “Mukibolange kikilandanakia na nkongo ntini. Kingobu ndambi yakwe pitumbu kututuba maamba, mmanya kutenda mangobu ga mauno gaike. 29 Nu uyo mangweto pampakibona ilebe yenie yoa ikapitilaga, mmanya Mwana jwa Mundu abi papipi kuika. 30 Nannengelanga kweli, kingolo chenje kipetaje pangapitila genia goa. 31 Mbengu na dunia maipeta, nambu malobe gango gapetaje ngu.

Abije mundu ojwamanya lichoba andaje kingobu
(Matayo 24:36-44)

32 “Nambu, nhwalo gu lichoba andaje kingobu abije mundu ojwamanya kiika lii, na akapakachi bukumbenguje, na Mwanaje, nambu Awawa jika jabe nga abamanya. 33 Mmegange maha na nkelukiyange, magambu mmanyangitije kingobu chenye kipakuika lii. 34 Maiba anda mundu ojwaboka pachakwe kujenda mwanja, nakalekalanga akapakachi bakwe kinala, kila mundu ni liengo lyakwe, nu kuboka penia ngannenge nndeini aba mio. 35 Nkelukiange, kwa magambu mmanyangitije akola nyumba babuja lii, pangaje iba kimuyo, panakati nakati ja kilo, kindabindabi andaje kindabi. 36 Anda aike kingobutu akankolelangaje nng'olokinge. 37 Aganannenge mangweto, nan-nenge mmoa, nkelukiange!”

14

Nhwalo gwa kunkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Gakaigala machoba mabena kuika Mpapala gwa Pasaka na Mikate jangajela kimela. Akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa bapalanga ndela ja kumpukila Yesu kwa chili na bankome. 2 Nambu ngabalenga, “Tukampukije mangobu ga mpapala, bandu bakaikangaje kutendanga kijonga.”

Yesu apakaigwa mauta ku kilambo cha ku Betania

(Matayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

3 Yesu akiba ku Betania kachakwe Simoni, ojwakiba juna maloi. Apakiba akalya chakulya, ngabaika amama bamwe abakiba na chupa cha alabasta china

mauta gina kunungila muno ga nalido gina bei ngolongwa. Ngakajula chupa chenye, ngannyitila Yesu mauta genia umutwe. ⁴ Bandu bange abakibanga penia ngabachimwa nu kulengelana, “Kwa nike kugatunia mauta gangano! ⁵ Kabi gauchigwe ku bei ngolongwa, nu kwela kunnepa nkamu maengo kwa yaka itatu, nu uloi gwene kape akaochu!” Ngabakalapila amama benia.

⁶ Nambu Yesu ngabalengela, “Malekange! Mboni machumbuya? Batei chwapi ni kile Chambone kwango. ⁷ Akaochu mmilingite nabo kila machoba, na kingobu chachoa echimpala, nhwechi kajangata angweto. Nambu mmeje kila machoba na nanenga. ⁸ Jwombe ateile apaotwile, aupakie mmele gwango mauta kumbanganila kwa machiko. ⁹ Nannengelanga kweli kutenda, padunia poa pupakutangachigwa Nhwalo Gwambone, kitendwa chenje chibatei amama aba kibakulongaligwa kakombake benia.”

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu

(*Matayo 26:14-16; Luka 22:3-6*)

¹⁰ Kubokapenia Yuda Isikalioti, jumwe kati ja akinapunji komi na abena, ngajenda kwa akakung'i akolongwa ibe anng'aluke Yesu kwabe. ¹¹ Akakung'i akolo ngabaalalila apabajoa nhwalo gwenio, nu kulagila kumpe uloi jwenio. Penia Yuda ngabe akapala ndela ju kunng'aluka Yesu.

Yesu alye chakulya cha Mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bakwe

(*Matayo 26:17-25; Luka 22:7-23; Yohana 13:21-30*)

¹² Lichoba lya kutumbula kwa Mpapala gwa Mikatejanga jela kimela, lichoba lya

mwana limbelele jwa Pasaka kuchinjigwa, akinapunji bakwe ngabankonyanga Yesu, “Mpala tumpanganile ko Mpapala gwa Pasaka?”

¹³ Penia Yesu ngabakinga akabele kati ja akinapunji bakwe ngabalengela, “Nnyendange kunnyini, na mankongana na mundu jumwe ojwapotwi kibega cha mache. Mankengamange, ¹⁴ mpaka munyumba ejapaku-jingi, makannengele nkola nyumba, ‘Aboli balenga, chumbi chako echimbakulele mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bango?’ ¹⁵ Na jwenio mannayanga chumbi kikolongwa kugolofa, echikipanganigwe kijomoligwe, mpangania mwenio.”

¹⁶ Akinapunji ngababokanga, ngabajenda kunnyini, ngibikikole kila kilebe tela andi Yesu apabalengalinge, ngabapangania mpapala gwa Pasaka.

¹⁷ Apiika kimuyo, Yesu ngaika pamwe na akinapunji bakwe komi na abena. ¹⁸ Apabakibanga bakalyaga, Yesu ngalenga, “Nannengelanga mangweto kutenda jumwe kati jinu apakung'aluka, jumwe kati jinu ojwalye pamwe nanenga.”

¹⁹ Akinapunji ngabaechuka ngabatumbu kunkonya Yesu, jumwe jumwe, “Bo, nenga?”

²⁰ Yesu ngabajanga, “Nga mundu jumwe kati jinu mangweto komi na abena, ojwalela nkate pamwe na nenga muntungati. ²¹ Mwana jwa Mundu mawa andi pagalenga Majandiko Gachwapi nhwalo gwa jwenio, nambu, kulaga mundu jwenio ojwapakunng'aluka Mwana jwa Mundu! Yakabi mbaya kwa mundu jwenio anda akabelwikije!”

Chakulya cha Angwana

(Matayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Akakolinto 11:23-25)

²² Apabakiba bakalyaganga, Yesu ngatola nkate, ngalumba, ngaumatola na kapaganga akinapunji bakwe, nukulenga, “Ntolange, gongo mmele gwango.”

²³ Kubokapenia ngatola kikombe, nganng'ongolela Nnoongo, ngabapaganga, na boa ngabanyweganga mukikombe chenye. ²⁴ Yesu ngalenga, “Jenje nga myai jango ejijitika kwa bandu ndu, myai jango ejichalakicha lilagano lya Nnoongo. ²⁵ Nannengelanga kweli, nyweje kabele divai mpaka lichoba elimbakunywe divai nhyono ku Kingwana cha Nnoongo.”

²⁶ Kuboka pu kujemba nhwambo, ngabajenda kukitombi cha Mizeituni.

Yesu alondola kutenda Petulo apakunkana

(Matayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

²⁷ Yesu ngabalengela akina-punji bakwe, “Mmoa mwenga mpakutilanga na kuneka ne jika, gambu Majandiko galenga, ‘Nnoongo mankoma nchungi, na mambelele goa magapwilikana.’ ²⁸ Nambu kuboka pu kuyoka kwango, mbakunnongalela ku Galilaya.”

²⁹ Petulo ngajanga, “Ata ikabi boa bannekangite, ne nannekaje!”

³⁰ Yesu ngannenge Petulo, “Nannenge kweli kutenda tango nkokoloko nu kubekaje pabena kilo, mpakungana patatu kutenda umanyije nenga.”

³¹ Nambu Petulo ngajendeke kulenga, “Nengaje yenie, ati nakapaligwe kuwe pamwe na mwenga!”

Na akinapunji boa ngabalenga uyo.

Yesu agongalela ku Gesisemane

(Matayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Ngabaikanga paali apakemigwa Getisemani, na Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Ntamange pamba mangobu ne nakagongalela.” ³³ Ngantola Petulo na Yakobo na Yohana. Ngabe na mbwele na ngaechuka muno, ³⁴ ngabalenge, “Mbi na kuechuka muno umwojo papipi nu kuwe. Ntamange pamba na nkelukiange.”

³⁵ Ngajenda nnongi kachoko, ngakileke pae manguku, ngagongalela Nnoongo kutenda, anda iwechikine, akapeteje mangobu genia ga kupotekigwa. ³⁶ Ngagongalela, “Awabango, kwinu kila kilebe kuwechekana. Umokeye kikombe chenje chukupotekigwa. Nambu ikabe anda apambalaje, nambu pampala mwenga.”

³⁷ Kubokapenia ngababuji akinapunji bakwe akatatu bala, ngabakole bagochilinge. Ngannenge Petulo, “Simoni, bo, nng'ochile? Nhwotwije ukelukia ata kingobu chimwe?” ³⁸ Penia ngabalengela, “Nkelukiange na kugongalela kupala makalondoigwaje. Mwojo utenda kupala, nambu mmele ulegalike.”

³⁹ Ngajenda kugongale kabele, ngabuji malobe ugaga. ⁴⁰ Penia ngabuja kabele, ngabakolelanga bagochalinge. Mio gabe gakiba na lugono. Bamanyangiteje chukun-nyanga.

⁴¹ Apabuja mala ja patatu ngabalengela, “Mmilingite tango makagolokanga nu kupomolela? Itochite! Kingobu kiike! Nnole, Mwana jwa Mundu ngoe banka-muya kwa bandu akabaja. ⁴² Nnyinukange tujende. Aten-dakuika ojwapakung'aluka.”

Kujigiligwa kwa Yesu

(Matayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴³ Yesu apakiba tango aka-longela kingobu Yuda, jumwe kati ja akinapunji bakwe apaika. Ngaika pamwe nankengeni nkolongwa gwa manjolinjoli pamwe na mapanga na imbonga, na ngankamuya kwa akakung'i akolongwa, na akaboli ba Malagilo ga Musa, na akananhota. ⁴⁴ Mundu ojwapala kunng'aluka Yesu, akiba tayali aulaite kiingi nkenge ni gwenio kulenga, "Mundu ojumbakumbatila ngajwenio. Mampukilange na mammekange pulenda."

⁴⁵ Kingobutu Yuda apaika, ngannyendele Yesu nu kulenga, "Aboli!" Penia ngankumbatila.

⁴⁶ Kuyene ngabampukilanga Yesu nu kummekanga mumakakala.

⁴⁷ Nambu jumwe ojwajemita penia pamwe na Yesu ngaucholomola upanga gwakwe nu kumputa mmanda jwa Nkung'i Nkolongwa, nganhweketa lichikilo. ⁴⁸ Penia Yesu ngabalenge, "Bo, mboni nhwikalenge na mapanga na imbonga kumbukila nenga, anda ne napoki?" ⁴⁹ Kila lichoba nakiba pamwe namangweto nakammolanga ku Nyumba ja Nnoongo, na wala umbukilingije. Nambu Majandiko Gachwapi galenganile."

⁵⁰ Penia akinapunji boa ngabaneka nu kutila.

⁵¹ Pakiba na kakombo jumwe ojwakiba akankengama Yesu akiba akwindite lutando. Ngabajiganga kumpukila, ⁵² nambu jwombe ngapokonyoka, ngaluleka lutando lola, ngabutuka makengele.

Yesu nnongi ja Libalacha

(Matayo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

⁵³ Penia Yesu ngabantola mpaka ku nyumba ja Nkung'i Nkolongwa, penia bakiba na akakung'i akolongwa boa, ikinanhota na akaboli ba Malagilo ga Musa bakibanga bakonganenge. ⁵⁴ Petulo ngabe kutaali akankengama Yesu, ngajingi mu uwa ja nyumba ja Nkung'i Nkolongwa. Ngatama pamwe na akalendei, akajota mwoto. ⁵⁵ Akakung'i Akolongwa na Libalacha lyoa ngabapalanga uchaili gu kuntakiana Yesu kupala akomigwe, nambu bapatangitije. ⁵⁶ Bandu ndu ngabapianga uchaili guwangi ku Yesu, nambu uchaili gwabe ujeketeligweje.

⁵⁷ Kubokapenia bandu bange ngabajema kulenga uchaili guwangi ku Yesu, ⁵⁸ "Ngutunnyoa mundu ojo apalenga, 'Mbakubomola Nyumba ja Nnoongo ejichengigwe na bandu, nu kuchenga jenge kwa machoba matatu jangachengigwa na bandu.'" ⁵⁹ Nambu ata angweto, uyo, uchaili gwabe ujeketeligwije.

⁶⁰ Nkung'i Nkolongwa ngajema nnongi jabe boa nu kunkonya Yesu, "Bo nnyanguje kwa bandu bamba abantakiana mwenga?"

⁶¹ Nambu Yesu ngatama nu alongije ata lilobe limwe. Nkung'i Nkolongwa ngankonya kabele, "Bo, mwenga nga Kilisto Nkomboi Mwana ojwapambuligwe na Nnoongo juna Kibumo?"

⁶² Yesu ngajanga, "Nenga, nga jwenio, kabe mamammona Mwana jwa Mundu atamite kingonu cha kalelo cha Angwana Bina Makakala na akaika mu maunde ga kumbengu!"

⁶³ Penia Nkung'i Nkolongwa ngapapula lutando lwakwe kulaya lilaka lyakwe, ngalenga, "Tupaije akachaili!" ⁶⁴ Nnyoaninge apantukana Nnoongo. Mangweto nhwachangabo?"

Boa ngubunhukumula kutenda, apaligwa kuwe.

⁶⁵ Bange kati jabe ngabatumbu kunhuni mata Yesu, ngabanhwiba kumio, ngabamputa. Nu kun-nengela, “Nnondole nga beneke abamputite!” Ati akalendei ngabantolanga, ngabamputanga makopi.

Petulo ankana Yesu

(*Matayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27*)

⁶⁶ Petulo akiba tango pae kuua, mmanda jumwe munkege jwa Nkung'i Nkolongwa ngaika. ⁶⁷ Apammona Petulo akajota mwoto, ngannolekea, ngannen-gela, “Ati mwenga uyo makiba pamwe na Yesu jwa ku Nazaleti.”

⁶⁸ Nambu Petulo ngakana. “Numanyije, ati echinnongela mbi kikimanyaje!” Kubokapenia Petulo ngajenda panja kuua. Penia nkokoloko ngabeka.

⁶⁹ Mmanda munkege jola apammona kabele Petulo, ngatumbu kabele kalenge bandu abakibanga bajemangite penia, “Mundu jonjo nga jumwe kati jabe!” ⁷⁰ Nambu Petulo ngakana kabele.

Kingobu tu, bandu abakibanga bajemangite penia ngabannenge Petulo, “Kweli mwenga nga mabamwe kati jabe, gambu mwenga uyo mmoke ku Galilaya.”

⁷¹ Nambu Petulo ngalenga, “Napila yenie kutenda nenga kweli! Nnoongo awechite kunhukumu ne anda nenga uwangi! Numanyi mundu ojunnongela minhalo jakwe!” ⁷² Penia nkokoloko ngabeka kabele, na Petulo ngakombokela Yesu apannengile, “Tango nkokoloko nukubekaje, mpakungana patatu kutenda umanyije ne.” Petulo ngakilikilita nu kuguta.

15

Yesu bampeleka kwa Pilato

(*Matayo 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38*)

¹ Pukuchaga, akakung'i akolongwa ngababeka machabuli pamwe na akinanhota na akaboli ba Malagilo ga Musa na Libalacha lyoa, ngabalagana kuntaba Yesu mitondolo, ngabampeleka kunkamuya Pilato. ² Pilato ngankonya Yesu, “Bo, mwe nga Mangwana ba Akayahudi?”

Yesu ngajanga, “Elo, mwe nengite.”

³ Akakung'i akolongwa bantakiine Yesu ilebe ndu, ⁴ Pilato ngankonya kabele Yesu, “Bo, nnyangaje lilobe? Nnyowa apabanchalakicha mwe.”

⁵ Nambu Yesu ajangitije lilobe, mpaka Pilato ngaomongwa.

Yesu bunhukumu kuwe

(*Matayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39; 19:16*)

⁶ Kila mangobu ga mpapala gwa Pasaka, Pilato akiba na lukobo lwa kaleke mpungwa jumwe ojubampaile. ⁷ Kingobu chenye, pakiba na mundu jumwe ojwa kemigwa Balaba, atabigwe mikipungo kwa magambu gu ukoma. ⁸ Kingobu pabakongana bandu nu kunnyopa Pilato batendelange lukobo lwakwe. ⁹ Pilato ngabakonyanga, “Bo, mpalanga nannekelange Nngwana jwa Akayahudi?” ¹⁰ Alenga yene magambu amanyi kutenda akakung'i akolongwa bankamwie Yesu kwakwe kwa magambu ga bwii tu.

¹¹ Nambu akakung'i akolongwa ngabakweleke bandu bannyope Pilato banyogole Balaba. ¹² Pilato ngabakonya kabele bandu ba, “Ngoe mpala nantendibo mundu jonjo ojumankemanga Angwana ba Akayahudi?”

13 Bandu boa ngabatondobea lilobe kabele, “Mammambe panchalaba!”

14 Nambu Pilato ngabakonya, “Kwa nike! Atei ubaja gani?”

Nambu angweto ngabayanga kulenga kanonoya, “Mammambe panchalaba!”

15 Pilato apala kaalalila bandu, bai, ngannekeke Balaba apite mipungo. Ngaamulicha Yesu abambigwe panchalaba.

Akalenda bammeka nhwenyo Yesu

(Matayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

16 Manjolinjoli ngagampeleka Yesu panganya ja boma, ngabakongana ikuta yoa ya manjolinjoli. 17 Ngabankwindiya Yesu ngobo ya kingwana, ngabapota luchengo lwa miba, ngabankwindiya umutwe. 18 Kuboka penia ngabatumbu kunnamukia, “Nname muno Mangwana ba Akayahudi!” 19 Benia ngabamputa nnai umutwe, ngubunhuni mata, ngaba kilikitila nu kunnitila kunhwenyo. 20 Kuboka pu kummeke nhwenyo ngubunhwula ngobo ji Kingwana nu kunkwindiya ngobo yakwe kabele. Ngabampeleka kummamba.

Yesu abambigwa panchalaba

(Matayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

21 Undela, ngabankole mundu jumwe ojwakemigwa Simoni, ojwaika kunnyini kuboka kung'onda. Manjolinjoli ngaga nhwamulicha aupotole nchalaba gwa Yesu. Simoni akiba jwa kilambo cha Kulene akiba awawa ba Alekizanda na Lufusi. 22 Benia ngabantola Yesu ngabampeleka mpaka paali papakemigwa Goligota, mana gakwe, paali pi “Kitongo cha Mutwe.” 23 Benia ngabajiganga kumpe divai ejibatindagine na

manemane, nambu jwombe ngakana kunywe jenie. 24 Kuboka penia ngabammabanga nu kubagana ngobo yakwe bene akangweto kukuoma kiumbuumbu bamanye kila mundu chapakupata! 25 Ikiba kindabi nunhwana apabammabanga Yesu panchalaba. 26 Litangacho lya lukumbi lwa jwenio liandikigwe yene, “Nngwana jwa Akayahudi.” 27 Pamwe na jwenio bakabambigwa na akapoki abena jumwe kingonu cha kalelo na jonge kingono cha kangeja. 28 Penia ngagalenganila Majandiko Gachwapi agalenga, “Ngaba mmeka pamwe na akabaja.”

29 Bandu abapetanga paali penia ngabammona Yesu ngabantukana kulenga, “Aha! Nnyenda makabomola Nyumba ja Nnoongo nu kuchenga kwa machoba matatu! 30 Ngoe nhwuluke panchalaba mikikombole mmene!”

31 Akakung'i akolongwa pamwe na Akaboli ba Malagilo ga Musa apabammona Yesu ngabalenga, “Ngabakombo bange, nambu aotwije kukikombola mwene! 32 Konda jwenio nga Kilisto Nkomboi, Nngwana jwa Isilaeli! Tummone anda aulwike panchalaba, na twe matunhwamina.”

Na baba akabena ababambigwa pamwe na Yesu ba ngabantukana uyo.

Yesu ajomoka panchalaba

(Matayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

33 Ikiba saa sita nalumu mpaka saa tisa kimuyo lubendu ngulutanda kilambo choa. 34 Saa tisa kimuyo Yesu ngaguta kwa lilobe likolongwa, ngalenga, “Eloi, Eloi, lama sabakitani?” Mana gakwe, “Nnoongo jwango, Nnoongo jwango, mboni uneka?”

³⁵ Bandu bange abajemangita penia abannyoanga jwenio ngabalenga, “Mpenikie! Ankema Eliya.” ³⁶ Jumwe kati jabe ngabutura, ngatola litonji ngalichwika musiki, ngalitabalila munnai ngantondobeke anywe ngalenga, “Nyemitulole anda Eliya maika kunhwuluya panchalaba!”

³⁷ Yesu ngaguta kanonoya, ngajomoka.

³⁸ Panjia ja nkati ja Nyumba ja Nnoongo elibagina pa Chwapi ja Nnoongo ngijipachuka ipande ibena kuboka kunani mpaka pae. ³⁹ Kilongoi jwa akalenda ba Loma akiba ajemite nnongi ja nchalaba apalola kiwe chawa Yesu, ngalenga, “Kweli mundu ojo akiba Mwana jwa Nnoongo!”

⁴⁰ Akikege bange bakibanga penia bakalola kutaali, pamwe na benia akiba Maliamu Magidalena na Salome, na Malia amama achoko ba Yakobo na Yusufu. ⁴¹ Benia bankengama Yesu apakiba ku Galilaya na kummegelela. Bange akikege ajingi abaika Kuyelusalemu uyo bakiba penia.

Machiko ga Yesu

(Matayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² Ikiba kimuyo apaika Yusufu jwa Alimatayo. Jumwe jwa Libalacha lya chilikali juna Madalaka, jwenio alendela Kingwana cha Nnoongo. Likiba lichoba lya kupanganikia kujimukila Lichoba lya Kupomalela. ⁴³ Yene ngaika Yusufu mundu ju kilambo cha Alimatayo, akiba jumwe kati ji kikuta kikolongwa jwapata ichima muno. Jwombe uyo alendela kuika kingwana cha Nnoongo. Penia ngannyendele Pilato pangajogopa ngajopa bampe mmele gwa Yesu ⁴⁴ Pilato ngaomongwa kujoa kita Yesu ajomwike. Ngankema nnenda

nkolongwa ngankonya anda Yesu ajomoka tango kindae. ⁴⁵ Pilato apanyoanenda nkolongwa kutenda Yesu ajomwike, nganyeketela Yusufu autole mmele gwa Yesu. ⁴⁶ Yusufu ngaemela ngobo nhuu ja kitani ngauluya pae mmele gwa Yesu ngaubiligila chanda. Ngaubeka mulikabuli elikiba liembigwe piliganga, kubokapenia ngalipilimbua libwe likolongwa nnongi ja nniango gu likabuli. ⁴⁷ Maliamu Magidalena na Maliamu amamundu Yusufu ngabapabona pububekite mmele gwa Yesu.

16

Kuyoka kwa Yesu

(Matayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Kuboka pi Lichoba li Kupomolela kupeta, Maliamu Magidalena na Salome na Maliamu amamundu Yakobo ngabaeme mauta ga kunungila ibe bukupakaye mmele gwa Yesu.

² Lichoba lya jumapili kindabindabi, ngabajenda kulikabuli, lichoba apalitumbula kupita. ³ Na angweto ngababe bakalengelana, “Mene ojwapa kutubokea libwe paniango gu likabuli?” ⁴ Nambu apabalolanga, ngibilibona libwe liboigwe. Na lyakiba libwe likolongwa muno. ⁵ Apabajingala mulikabuli, ngabammona kakombo jumwe ojwakwindite ngobo nhuu, atamite kingonu cha kalelo, ngabaomongwa muno.

⁶ Nambu kakombo jola ngabalengelanga, “Makaomwangaje,” manyi mampalanga Yesu jwa ku Nazaleti ojwabambigwe munchalaba. Ayokite, abije pamba. Nnolanga paali apapakiba banng'onakinge. ⁷ Nnyendange makalengelange akinapunji bakwe pamwe na Petulo kutenda apakunnongelelanga kwako ku

Galilaya. Kwenio mamammona anda apannengelinge.

⁸ Ngababoka pilikabuli pala, bakalendema kukujogopa na mbwele. Bannengalingeje mundu kilebe chochoa, magambu batela kujogopa muno.

Yesu ampiti Maliamu Magdalena

(Matayo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

⁹ Yesu kuboka pa kuyoka kind-abindabi lichoba lya Jumapili, ngatumbula kumpiti Maliamu Magidalena, Yesu ojwammoita michepela saba. ¹⁰ Maliamu Magdalena ngajabula, ngabalengela abakiba pamwe na Yesu. Bakiba bakakokaleka nu kuguta, ¹¹ na apabannyoa jwenio akalenga kutenda Yesu abi mmomi nu kutenda Maliamu Magdalena ammweni, baaminingije.

Yesu bapiti akinapunji abena

(Luka 24:13-35)

¹² Kuboka penia Yesu ngabapitila akinapunji abena kongo agalambwike kumio. Akinapunji benia bakiba bakajenda kukijiji.

¹³ Angweto uyo ngabajenda, ngabalengela akajabe, nambu angweto uyo baaminingije.

Yesu bapitila akinapunji komi na jumwe

(Matayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

¹⁴ Pukujomolela, Yesu ngabapitila akinapunji bakwe komi na jumwe ogubakiba bakalya. Ngabakalapila muno angweto, magambu gwangaamini gwabe nu kutauka kwabe, gambu baaminingeje abakiba bammweni kuboka pa kuyoka.

¹⁵ Ngabalengela, “Nnyendange kudunia joa makatangachange Nhwalo Gwambone ku kila mundu. ¹⁶ Ojwaamini nu kubatichigwa apaukomboligwa,

jwanga amini apakuhukumigwa. ¹⁷ Ni iingi yenje ipaukengamana nababa abaamini, ku liina lyango bapakuboya michepela na bapakulongela kilonge kiyono. ¹⁸ Anda bakamwi lijoka andaje banywi kilebe chochoa china uchungu, chabengwaje, bapakubeka maboko gabe panani ja akatamwe, nangweto mabalama.”

Yesu atoligwa kujenda kumbengu

(Luka 24:50-53; Itendwa 1:9-11)

¹⁹ Kuboka pa Nngwana Yesu kujomo kulonge nabo, ngatoligwa kujenda Kumbengu nu kummeka kingonu cha kalelo cha Nnoongo. ²⁰ Akinapunji ngabajenda nu kutangacha kila paali, na Angwana ngabakamwa liengo pamwe na angweto kuchalakicha nhwalo gwenio ku iingi eyikengamana nabo.

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Luka Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Luka nga gumwe kati ja itabu ncheche imu Lilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe “Nhwalo Gwambone.” Uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Luka ngiti aandiki nhwalo gu kutama kwa Yesu padunia tuje, nambu uyo aandiki ilebe yabatenda akinapunji ba Yesu, kuboka pukujomoka Yesu nu kuyoka, mukitabu chikikemigwa Itendwa ya Achandundame. Abije mundu jwamanyi kingobugani puandikigwa Nhwalo Gwambone gwa Luka andaje paali puandikigwa, nambu akachomi bajekatile kutenda iwechakine uandikigwa chaka cha 70 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Nhwandiki Luka, jwakiba nng'anga. Ndela jatumi kuandika ni kilongela ilaya kutenda akiba nchomi. Luka aandike kipola nhwalo gu kutama kwa Yesu padunia, ngalanduli ikobo andi pikiba, kuyene bandu baotwi kujangatigwa pabachoma genia (Luka 1:1-3). Jwenio akiba Nhyahudije (Kolosai 4:10-14) Aandika kupala kila mundu jwanga Nhyahudi amanye. Yene ibonekana palandulila lukobo lwa Akayahudi (Luka 1:8).

Nhwalo Gwambone gwa Luka utekulandana muno ni kitabu cha Matayo na Maluko, gambu ilanduli ile imwe nu kukulandana. Kati ji itabu itatu, Luka alandulile ilebe ndu nhwalo gu

kubelekwa kwa Yohana Mmatichi. Luka uyo akwajali nhwalo gu kulekeke malemwa (Lipungu lya 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) Nu kugongalela (Lipungu lya 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Agabi mukitabu

Luka atumbu Nhwalo Gwambone kukulenga gambu gu kuandika (Lipungu lya 1:1-4).

Kabe alandulile kubelekwa kwa Yesu na kabe Yesu pajipanganikia ndela jiliengo lyakwe (Lipungu lya 1:5-4:13).

Kipande kikolongwa chikiigile mu Nhwalo Gwambone, Luka alanduli liengo lyatenda Yesu, muno ikobo yatendaga ni ilebe yabolaga (Lipungu lya 4:14-21:38).

Mumapungu mabena gukujomolela, Luka alanduli kujomoka kwa Yesu, nu kuchikigwa nu kuyoka kwakwe (Lipungu lya 22-24).

¹ Mana Teofilo, bandu ajingi baandike ilebe andi pabaotalinge nhwalo gwa ipitile kwito. ² Andi pubutulandulila abakiba akachaili abagabweni, na akapakachi bi lilobe lyenie kutumbu lolo. ³ Na ialile nane ananhota magambu njomite kukuingikia ilebe yenie kuboka pitumbulaga mbemele iba chwapi kunhwandakila gwe Teofilo nhwalo gongo. ⁴ Ndenda yenie kupala mmanye kweli joa ja kila kilebe echimmoligwe.

Kutangacha kubelekwa kwa Yohana Mmatichi

⁵ Kingobu Helode apakiba Nngwana jwa ku Yudea, pakiba na Nkung'i jumwe liina lyakwe Zakalia, jukikuta cha Abiya. Lina lya aanamundu bakemigwa Elizabeti jwombe uyo akiba ju lungolo lwa nkung'i Aluni. ⁶ Boa akabena bakiba bambone nnongi Nnoongo, bakibanga kengama Malagilo ga

Angwana ana Nnoongo. ⁷ Nambu bapatangiteje ingota magambu Elizabeti akiba ntonga na boa akabele bakibanga bagoiminge muno.

⁸ Lichoba limwe Zakalia apakiba akakamula liengo lyakwe andi nkung'i mu Nyumba ja Nnoongo, ikiba jamu jakwe jukubegelela. ⁹ Andi pikiba lukobo lwabe Zakalia ngachaguligwa kujenda mu nyumba ja Nnoongo kuukalikia ubani ejibakengama akakung'i, nnongi nkati mwa nyumba ja Nnoongo. Yenye ngajenda nnongi ja Nyumba ngolongwa ja Angwana, ¹⁰ kingobucho bandu ajingi bakiba bakonganinge panja kung'ongalela Nnoongo kingobu cha kuukalakia ubani.

¹¹ Mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngampitila Zakalia umwo nnyumba ngajema kingono cha kalelo chikitembe chukuukalakia ubani. ¹² Zakalia apammona mpakachi jwenio ngaomongwa na ngajogopa. ¹³ Nambu mpakachi jo nganengela, "Zakalia makajogopaje Nnoongo ajowine kugongalela kwinu na Elizabeti aanabinu mabapotola mwana munalome. Mampa liina lyakwe Yohana. ¹⁴ Mma na laa ngolongwa, na bandu ajingi mabannulatlila kwa kubelekwa kwakwe. ¹⁵ Apakube nkolongwa nnongi ja Angwana, ainyweje divai, wala chukunywe kikale matwelela Uhuke jwa Chwapi. ¹⁶ Mababuyanga bandu ajingi bu Kuisilaeli Kangwana ana Nnoongo babe. ¹⁷ Jwenio balongalela Angwana akalongoleigwa na makakala nu uhuke andi nnondoli Eliya jwa Nnoongo. Mababeka akawawa na ingota kupalana, mabagalambuya bandu bangajali babe na mawacho gambone, babekanga maha bandu ba Angwana kwa magambu gabe."

¹⁸ Zakalia ngannengela

Mpakachi, kuboka kumbengu numanyabo nhwalo gweniogo? Nane ng'oime na akango unyaela? ¹⁹ Mpakachi ngajanga, "Ne na Gabulieli, nanyema nnongi ja Nnoongo, bangingite nonge namwenga nannenge Nhwalo gwa mbone gongo. ²⁰ Gambu gwanga amini gwinu mma mabubu. Nhwotoje kulongela mpaka aganannengila galenganile."

²¹ Mangobu genia, bandu bakiba bakannendanga Zakalia ngabaomongwa kukuchelwa kwakwe Unyumba ja Nnoongo. ²² Apapita panja aotwije kulongela na bandu ngabamanya kutenda aibweni ikobo Munyumba ja Nnoongo. Aotwije kulongela kilebe, alangila numaboko gakwe.

²³ Zakalia apajomola jamu jakwe ja kubegalela Munyumba ja Nnoongo, ngabuja kachakwe. ²⁴ Kubokapenia Elizabeti aanaba Zakalia ngabapata ndumbo. Nambu ngibikiya unyumba kwa myei nhwano. ²⁵ Ngalenga, "Ngoe Angwana banyangite, bamoite onijango nnongi ja bandu!"

Kubelekwa kwa Yesu kutenda kutangachigwa

²⁶ Mwei gwa sita gwa ndumbo ja Elizabeti, Nnoongo ngankinga mpakachi Gabulieli kuboka kumbengu ajende kukilambo cha ku Nazaleti okwo Ku Galilaya, ²⁷ kwa kamwale jumwe, ojwalagine kutolana na mundu jumwe ojwa kemigwa Yusufu jwa lungolo lwa Daudi. Lina lya kamwale jwenio Maliamu. ²⁸ Mpakachi kuboka Kumbengu ngannyendela nganengela, "Tengela jibe pamwe namwe! Angwana babi pamwe na mwenga na bampi upeelee muno!"

²⁹ Maliamu pajoa malobe genia ngaechuka muno, kugaacha malobe genia mana gakwe nike?

³⁰ Mpakachi kuboka kumbengu ngannengela, “Makajogopaje Maliamu, Nnoongo ampi upeelee.
³¹ Mampata ndumbo, mampotola mwana munalome na mampa liina lyakwe Yesu. ³² Jwenio maba nkolongwa na akemigwa Mwana jwa Nnoongo ojwabi kunani muno. Angwana ana Nnoongo mabampa kitebu cha Nngwana Daudi aoko mundu, ³³ jwenio nga nngwana ju lungolo lwa Yakobo machoba goa pangapela, kingwana chakwe kiba cha machoba goa pangapela!”

³⁴ Maliamu ngannengela mpakachi kuboka kumbengu, “Kilebe chenye kiba bole? Nnenga nanabeje na munulome tangu nabelekwa?”

³⁵ Mpakachi kuboka kumbengu ngajanga, “Uhuke jwa Nnoongo manhwikilila, na makakala ga Nnoongo maganhwekelela kwa magambu genia Mwana ojwapa kublekwa akemigwa Nchwapi, akemigwa Mwana jwa Nnoongo.
³⁶ Nkombokela nnoongo gwinu Elizabeti, aganu kube mbuja, akweti ndumbo gongo mwei gwa sita ojwamanyakine na bandu kube ntonga. ³⁷ Kwa magambu libije lyangaotola Nnoongo.”

³⁸ Maliamu ngalenga, “Nenga napakachi ba Angwana, ibe anda apannengite.” Na mpakachi kuboka kumbengu nganneka.

Maliamu antyangi Elizabeti

³⁹ Kuboka pamachoba machoko, Maliamu ngaboka mwanja ngajenda chokwe mpaka kilambo echikibi kuitombi ya Yudea. ⁴⁰ Kwenio ngajingi unyumba ja Zakalia ngampata abali Elizabeti. ⁴¹ Elizabeti apajoa abali ja Maliamu, kingota cha mulutumbo mwa Elizabeti ngikiina. Elizabeti nganhwikili Uhuke jwa Chwapi, ⁴² ngalongela kwa lilobe likolongwa, “Nkweti

kindimba kupeta akikege boa na mwana ojwapakubelekwa akoigwe. ⁴³ Kunike kilebe kikolongwa kipitilile kwango, ata amama ba Angwana bango baike kwango nenga? ⁴⁴ Apanyoina abali jinu, mwana mulutumbo lwango ngainaina kukuala moja. ⁴⁵ Mbaya mwe manhwamine kutenda kilebe chibalenga Angwana kwinu makilenganila.”

Nhwambo gwa Maliamu

⁴⁶ Maliamu ngalenga, “Mwojo gwango gwalumba Angwana,

⁴⁷ uhuke gwango ubi nalaa magambu Nnoongo Nkomboi jwango.

⁴⁸ Magambu bandekungombokela nammanda gwabe nachoko!

Kuboka ngoe bandu boa bangema mbaya,

⁴⁹ kwa magambu ilebe ikolongwa eyandendi Nnoongo ojwabi Nkolongwa Angwana bandendi kilebe kikolongwa.

Lina lyabe bachwapi,

⁵⁰ kutumbu kibelei chimwe mpaka chenge

alaya kia jakwe kwa bandu abanyali, ⁵¹ batei ilebe ikolongwa kwa maboko gabe gina makakala

bapechengine bandu bina uongwajagi muma wacho ga umojo jabe.

⁵² Bauluinge akangwana bina makakala muitebu yabe ngabatondobea bandu bina kunyenyepa.

⁵³ Bina njala bapi ilebe ya mbone, bandu bina ela balekangite bajendange maboko jika

⁵⁴ Akombakile malagano gakwe agalagana na akinanhota bito,

bajangatinge akapakachi bakwe Isilaeli, ⁵⁵ andi pabalengela akawabito,

Ulaimu ni ibelei yakwe yoa pan-gapela!”

⁵⁶ Maliamu ngatama na Elizabethi kwa myei mitatu kuboka penia ngabuja kachakwe.

Kubelekwa kwa Yohana Mmatichi

⁵⁷ Kingobu cha kukikombola kwa Elizabethi ngikiika, ngapotola mwana munalome. ⁵⁸ Akandami ajabe na akalongamundu apabaja kutenda Angwana bammoni kia Elizabethi, ngabaala mwojo pamwe.

⁵⁹ Lichoba lya nane apalyaika, ngabajenda kunhina mwana, ngabapalanga kumpe liina lya awamundu, Zakalia. ⁶⁰ Nambu amamundu ngabalenga, “Lyeneje nambu akemigwe Yohana.”

⁶¹ Bandu ngabannengela Elizabethi, “Abije mundu mulungolo lwakwe juna liina andi lyenele?” ⁶² Kuboka penia bandu ngababeke kiingi awamundu bapala balenge liina lya mwana lebilipala.

⁶³ Zakalia ngajopa kibao chukuandikila na ngaandika, “Liina yakwe Yohana.” Boa ngabaomongwa! ⁶⁴ Upo Zakalia ngatumbu kulongela kabele, ngannumba Nnoongo. ⁶⁵ Ngababeganga na mbwele akandami ajabe boa, nhwalo gwenio ngujoanika mwitombi yoa eibi kukilambo cha Kuyudea. ⁶⁶ Kila mundu ojwajone nhwalo gwenio ngawacha nu ukonya, “Mwana ojo apakubebo?” Magambu ibonekana kipola kube makakala ga Nnoongo gakiba pamwe nakwe.

Kulondola kwa Zakalia

⁶⁷ Zakalia, awamundu Yohana, ngatwele Uhuke jwa Chwapi, ngalenga nhwalo gwa Nnoongogongo,

⁶⁸ “Talumbe Angwana ana Nnoongo bu Kuisilaeli,

baike kajangata bandu bakwe na kakombola.

⁶⁹ Butupile nkomboi juna makakala, ju lungolo lwa Daudi mpakachi jwabe. ⁷⁰ Andi palenga kutumbu lolo, kupete kwa akalondoli bakwe ba chwapi.

⁷¹ Kutenda mabutukombola kwa akangondwa bito, nu mumaboko ga boa ababutuchimwa.

⁷² Ngabalenga mabakolela kia akananhota bito, nu kombokela lilagano lyabe lya chwapi.

⁷³ Nnoongo ngampe lilagano nhwoko gwito Ulaimu, ⁷⁴ ngalagila kutukombola kuboka kwa akangondo bito

bakabe na mbweleje tabegelele panga mbwele, ⁷⁵ tube tambone andi papala Nnoongo machoba goa gukulama kwito.

⁷⁶ Mwe mamanango, mankemigwa, nnondoli jwa Nnoongo ojwabi Nkolongwa muno.

Mwenga mamalongalela Angwana, kutendeke ndela jabe,

⁷⁷ ngabalengela bandu bakwe kutenda mabakomboligwa na kalekekeya mabaja gabe.

⁷⁸ Nnoongo jwito jwambone na juna kia.

Ma auluya lumuli lu komboi nu kutumulikila,

⁷⁹ na kamulikilanga kuboke kumbengu boa abatamanga mukiwili cha kiu, atulendele undela tujenda kwa tengela.”

⁸⁰ Mwana ngakola, nukujendeke kummele nu uhuke. Ngatama papongoti mpaka pakilaya kipola ku bandu bu Kuisilaeli.

2

Kubelekwa kwa Yesu (Matayo 1:18-25)

¹ Machoba genia Nngwana Agosto ngabeka amuli ngapala bandu boa ba Loma babalangigwe. ² Kubalangigwa kwenio kiba kukutumbula, kingobu Kulenio akiba Nkolongwa jwa Nkoa gwa Silia. ³ Boa ngabajenda kukiandikicha kila mundu kukilambo chakwe.

⁴ Yusufu ngaboka kilambo cha Nazaleti ku Nkoa gwa Galilaya ngajenda kukilambo cha Beteleemu ku Nkoa gwa Yudea kwa belekwa Nngwana Daudi. Yusufu ajenda kwenio magambu akiba ju lungolo lwa Daudi. ⁵ Ngajenda kukiandikicha pamwe na Maliamu ojwakalagana kutolana nakwe. Kongo abi na ndumbo, ⁶ Apabakibanga Kubeteleemu, Maliamu lichoba lyakwe lyu kupotola ngiliika, ⁷ ngapoto mwana jwakwe ju litibo munulome, ngankwindia ngobo ngang'oneka mulijola elitendekiigwe kulele ng'ombe, magambu bapatangiteje nyumba jukuiki akageni.

Akapakachi kuboka kumbengu na akachungi

⁸ Penia pakiba akachungi, batendanga kupokelana kilo kulende ilangwa yabe papipi na Betania. ⁹ Akapakachi kuboka kumbengu ngabapitila, na kibumo cha Angwana ngichamulakila tii nde. Ngabajobokanga muno. ¹⁰ Nambu Akapakachi kuboka kumbengu ngabalenga, "Makajogopangaje! Inkila kunetelanga nhwalo gwa mbone gukuala moja muno kwa bandu boa. ¹¹ Kwa magambu lele kukilambo cha Daudi abelwike Nkomboi jwinu Kilisto Nngwana ojwalagila Nnoongo. ¹² Nachenje kiba kiingi chinu mukikolela kilemba bikikwindiye ngobo pi lijola lya kulele ilangwa."

¹³ Kingobu tu kikuta kikolongwa cha matyala kuboka kumbengu

ngababe pamwe na Mpakachi kuboka kumbengu, ngabajembanga nu kunnumba Nnoongo, ¹⁴ kulenga, "Kibumo ku Nnoongo kunani muno kumbengu, na tengela padunia kwa bandu ababapaile muno."

¹⁵ Kuboka tu akapakachi kujabu kumbengu, akachungi ngabalengelana, "Tujendange mpaka ku Beteleemu takalole lyenie libutulengile Angwana."

¹⁶ Yenie ngababutuka mbelo, ngabankole Maliamu na Yusufu ngabammona mwana bang'onike pilijola lya kulele ilangwa. ¹⁷ Akachungi apabammona mwana, ngabalengela nhwalo gwa mwana ogubujoininge kwa akapakachi. ¹⁸ Boa abajoininge genia ngabaomongwa na gaga agabalenga akachungi. ¹⁹ Maliamu ngagakombakela na kugawachila muno genia goa mumojo gwakwe. ²⁰ Akachungi ngababujanga kongo bakajemba nukunnumba Nnoongo kwa goa gabajoininge na kagabona ngibe tela anda apabakajoanga akapakachi ba kumbengu.

Mwana bampe liina

²¹ Kuboka pa machoba nane kingobu chukunhwina mwana ngikiika, ngabampe liina Yesu. Liina elyapanga mpakachi kuboka kumbengu tango na ndumboje.

Yesu bammeka ku Nyumba ja Nnoongo

²² Machoba apagaika ga mpapala gwa kujeguka Yusufu na Maliamu andi apipaligwe Mumalagilo ga Musa. Yene gabantolanga mwana mpaka Kuyelusalemu kummeka kwa Angwana. ²³ Mumalagilo ga Angwana iandikigwe, "Kila ojwapakubelekwa ju litibo anda abi munulome apangigwa abe Chwapi ka Angwana." ²⁴ Angweto

uyo ngabajendanga kumpanga Lilumba, ngunda ibena andaje mabunda mabena, andi apipaligwe mu Malagilo ga Angwana.

²⁵ Mangobu genia kukiba na mundu jumwe akemigwa Simioni ojwatama Kuyelusalemu, juna moja gwa mbone akakamula agapala Nnoongo junakunnyali Nnoongo, ojwakiba akalendela ukomboi gwa Isilaeli. Uhuke jwa Chwapi akiba pamwe nakwe.

²⁶ Alengiligwe nu Uhuke jwa Chwapi kube ajomokaje panga mmona Kilisto jwa Angwana.

²⁷ Alongaliligwa ni Uhuke jwa Nnoongo, Simioni ngajenda Kunyumba ja Nnoongo na achikibelei ba Yesu ngabanneta mwana kulubanja lwa Nyumba ja Nnoongo andi apipaligwe na Malagilo ga Musa, ²⁸ Simioni ngampokela mwana mukuboko jakwe kongo akannumba Nnoongo, kulenga

²⁹ “Ngoe, Angwana, galenganile malagano ginu,

nhwotwile kunneka mpakachi jwinu ajende kwa tengela.

³⁰ Kwa mio gango nubweni ukomboi oguboka kwinu,

³¹ Gwenio mupanganila bandu boa bubone,

³² Lumuli ngulwamulikila bandu ba ilambo yenge,

nukuleta kibumo kwa bandu binu Kuisilaeli.”

³³ Awamundu na amamundu Yesu batela kuomongwa ilebe eyalongi Simioni. ³⁴ Simioni ngabalumika nu kunnenge Maliamu, amamundu Yesu, “Mwana jonjono apambuligwe na Nnoongo kuoba nukombola bandu ba Kuisilaeli. Jwombe maba kiingi kuboka kwa Nnoongo echikibakatenda bandu ajingi bankana, ³⁵ yene mawacho gabe agagikiite magabekigwa kipola. Kuechuka kupakueketa myojo jabe andi lipanga linakatema.”

³⁶ Pakiba na nnondoli jumwe munkege mbuja nawele liina lyakwe Ana, biti Fanueli jwa kabi ja Asheli. Ngatama na angwanamundu kwa yaka saba tu kuboka apabitolana. ³⁷ Paba mbuja jwa yaka makomi nane na ncheche. Abokiteje pa Nyumba ja Nnoongo, atela kupunga na kugongalela kilo na mui. ³⁸ Kingobu chenie, ngaika nnongi ngannumba Nnoongo, ngalenga nhwalo gwa mwana kwa bandu boa abakibanga bakalendela ukomboi gwa Kuyelusalemu.

Kubuja Kunazaleti

³⁹ Kingobu Yusufu na Maliamu pabajomola kamula genia goa agaamuligwe na Malagilo ga Angwana ngababujanga kachabe Kunazaleti ku Nkoa gwa Galilaya. ⁴⁰ Mwana ngakola, ngabe na makakala, ngabe na malango muno na upeele gwa Nnoongo ngube pamwe nakwe.

Kakombo Yesu Kunyumba ja Nnoongo

⁴¹ Kila chaka Achikibelei ba Yesu bakibanga na lukobo lwa kujenda Kuyelusalemu ku Mpapala gwa Pasaka. ⁴² Kingobu Yesu apakiba na yaka komi na ibena, ngabajenda boa Kumpapala gwenio anda pulukiba lukobo lwabe. ⁴³ Apaupeta Mpapala ngabatumbu mwanja gwa kubuja kachabe, nambu Yesu ngaigala ukwo, Kuyelusalemu panga manya achikibelei bakwe.

⁴⁴ Bakitanga abi pamwe nabo mumwanja, ngabajenda lichoba tipi, kiboka chapenia ngabatumbu kumpala pala makalongo na mwaka maganjamundu. ⁴⁵ Kwa magambu bammonangiteje, ngababujanga Kuyelusalemu kumpala. ⁴⁶ Lichoba lya tatu, ngabankole Kunyumba ja Nnoongo akiba atamite panakati ja akaboli ba Akayahudi,

akapenakia na kakonya ilebe.
⁴⁷ Boa abajoininge malobe gakwe ngabaomongwa malongo gakwe gambone. ⁴⁸ Achikibelei bakwe apabamona ngabaomongwa. Amamundu, ngabankonya, “Manango, mboni mututei nyeniela? Awabinu na nenga tutelakumpala pala kwa mbwele.”

⁴⁹ Ngabajanga, “Mboni mangwetomwe umbala pala? Mmanyangitije, mbaligwa kube Kunyumba ja awabango?”
⁵⁰ Nambu bamanyangitije kipola lijango lyenie.

⁵¹ Yesu ngabuja pamwe nabo Kunazaleti, kwenio ngabajali. Amamundu ngabagabeka mumwojo genia goa. ⁵² Yesu ngajendekea kola nu kube na moja gwambone nu kujendekea kupaligwa na Nnoongo na bandu.

3

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
 (Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Yohana 1:19-28)

¹ Ikiba chaka cha komi na nhwano cha utawala gwa Nngwana Tibelio, Pontio Pilato akiba ntawala jwa kilambo cha Yudea, Helode akiba ntawala jwa kilambo cha Galilaya, Filipo nnung'una jwakwe akiba nkolongwa jwa mikoa ja Itulea na Tilakoniti. Lusiana akiba nkolongwa jwa Abilene, ² Anasi na Kayafa bakibanga akakung'i akolongwa. Kingobu chenye lilobe lya Nnoongo apalyanhwikila Yohana, mwana jwa Zakalia kwenio kupongoti. ³ Yene Yohana ngajenda paali poa pulupakine lukemba Yolidani, ngabatangachi, kulenga, “Nnapange mabaja ginu nu kubatichigwa, Nnoongo mannekekea mabaja ginu.”

⁴ Andi apiandikwe mokitabu cha Isaya ojwakiba nnonndoli jwa Nnoongo

“Mundu achobe papongoti
 ‘Mapanganakie Angwana ndela jabe,

mmeke kipola mubapakupeta.
⁵ Kila mabomba nhwelekeange, kila kitombi ni litombi ipakubomoligwa.

Apapendite mapagololange ndela ejipendite mmeke kipola.

⁶ Na bandu boa mabubona ukomboi gwa Nnoongo!’”

⁷ Bandu ajingi ngabaikanga kwa Yohana kupala babatichigwe. Yohana ngabalengela, “Mangweto machamajoka! Beneke abanengi nhwotwi kujepa lilaka lya Nnoongo eliika? ⁸ Ntendange agalaya kutenda nnapangite mabaja. Makaachangaje kulenga nhwotwile kujepa lilaka kukuneme, Awabito ana Ulaimu, nannenge Nnoongo aotwi kagatenda mabwe aga gabe ingota yu Ulaimu. ⁹ Libago libekigwe pamanhina ga mikongo, kila nkongo gwangapambika ubakupenguligwa nu kuleke pamwoto.”

¹⁰ Bandu ngabankonya, “Lele tutenda bole?”

¹¹ Ngajanga, “Kila mundu ojwabi na ngobo ibele bammagulile jwangakola na ababi na ilyo balye pamwe.”

¹² Na akatocha kodi ngabaikanga kupala babatichigwe, ngabankonyanga, “Aboli, twenga tutenda bole?”

¹³ Ngabalengela, makatochaje kodi nduu kupeta apipaligwa.

¹⁴ Manjolinjoli gange ngagankonya, “Twenga tutenda bole?”

Benia ngabajanga, “Makatolangaje ilebe ya mundu jwajoa kwa makakala na kuntakiana jwajoa kwa kunkopekea. Nnyeketelange na nchala gwinu.”

¹⁵ Bandu ngabatumbu kuhyobalela, ngabatumbu kuwacha na kukikonya iwechikine Yohana

kube Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo. ¹⁶ Penia Yohana ngabalengela boa, “Nenga nammatichanga kwa mache, nambu ojwapakuika nkolongwa muno kumbeta nenga. Mbaligweje ukulugula ngoji ya ilatu yakwe. Jwenio mammaticha kwa Uhuke jwa Chwapi na kwa mwoto. ¹⁷ Jwenio akamwi kupalwe chakwe chukupete mapemba, aikongola mapemba nukubeka mukikokwe, nambu mapoi aitinia mwoto gwan-gaimika.”

¹⁸ Kundela nduu Yohana ngatangacha Nhwalo Gwambone kwa bandu nakapala bileke ndela yabe. ¹⁹ Nambu Yohana ngankalapila Helode, nkolongwa jwa Nkoa, magambu akantola Helodia nhwana gwa nnuna gwakwe na akatenda ilebe ndu ibaja. ²⁰ Kuboka penia Helode ngakamwa kibaja muno kum-meka Yohana mukipungo.

Kubatichigwa kwa Yesu

(Matayo 3:13-17; Maluko 1:9-11)

²¹ Kuboka pa bandu boa kubatichigwa na Yesu uyo ngabatichigwa. Na apagongalela ku Nnoongo mbengu ngiekuka, ²² Uhuke jwa Chwapi nganhwulukila akiba andi njeba. Na lilobe ngilijoanika kuboka kumbengu, kulenga, “Mwenga Mamanango manampala. Undekuhalalila.”

Achikibelei ba Yesu

(Matayo 1:1-7)

²³ Yesu apatumbula liengo lyakwe pukubonekana akiba na malenga andi yaka makomi matatu. Akiba mwana munalome bandu bakita Yusufu, ojwakiba mwana munalome jwa Heli. ²⁴ Heli akiba mwana jwa Masati, Masati akiba mwana jwa Lawi, Lawi akiba mwana jwa Meliki, Meliki akiba mwana jwa Yanai,

Yanai akiba mwana jwa Yusufu, ²⁵ Yusufu akiba mwana jwa Masilia, Masilia akiba mwana jwa Amosi, Amosi akiba mwana jwa Nahumu, Nahumu akiba mwana jwa Helisi, Helisi akiba mwana jwa Nagai, ²⁶ Nagai akiba mwana jwa Maasi, Maasi akiba mwana jwa Matasia, Matasia akiba mwana jwa Shemeni, Shemeni akiba mwana jwa Yoseki, Yoseki akiba mwana jwa Yuda, ²⁷ Yuda akiba mwana jwa Yoanani, mwana jwa Lesa, mwana jwa Zelubabeli, mwana jwa Shetieli, mwana jwa Neli, ²⁸ mwana jwa Meliki, mwana jwa Adi, mwana jwa Kosamu, mwana jwa Elimadamu, mwana jwa Heli, ²⁹ mwana jwa Yoshua, mwana jwa Eliezeli, mwana jwa Yolimu, mwana jwa Matati, mwana jwa Lawi, ³⁰ mwana jwa Simioni, mwana jwa Yuda, mwana jwa Yusufu, mwana jwa Yonamu, mwana jwa Eliakimu, ³¹ mwana jwa Melea, mwana jwa Mena, mwana jwa Matasa, mwana jwa Nasani, mwana jwa Daudi, ³² mwana jwa Yese, mwana jwa Obedi, mwana jwa Boazi, mwana jwa Salimoni, mwana jwa Nashoni, ³³ mwana jwa Aminadabu, mwana jwa Adimini, mwana jwa Alini, mwana jwa Esiloni, mwana jwa Pelisi, mwana jwa Yuda, ³⁴ mwana jwa Yakobo, mwana jwa Isaka, mwana jwa Ulaimu, mwana jwa Tela, mwana jwa Naholi, ³⁵ mwana jwa Selugi, mwana jwa Leu, mwana jwa Pelegi, mwana jwa Ebeli, mwana jwa Sala, ³⁶ mwana jwa Kenani, mwana jwa Alufaksadi, mwana jwa Shemu, mwana jwa Nuhu, mwana jwa Lameki, ³⁷ mwana jwa Masusela, mwana jwa Henoki, mwana jwa Yaledi, mwana jwa Mahalaleeli, mwana jwa Kenani, ³⁸ mwana jwa

Enoshi, mwana jwa Seti, mwana jwa Adamu, mwana jwa Nnoongo.

4

Kutegigwa kwa Yesu

(Matayo 4:1-11; Maluko 1:12-

13)

¹ Yesu ngaboka mulukemba lwa Yolidani kongo atweli Uhuke jwa Chwapi, ngalongaligwa nu Uhuke jwenio kujenda kupongoti.

² Kwenio ngalondoligwa na Mmaja kwa machoba alubaini. Mangobu genia goa alije kilebe na yenie kiika kono ngajijoa njala.

³ Mmaja ngannengela, “Anda mwenga Mamwana ba Nnoongo, miliamuliche liganga ele libe nkate.”

⁴ Nambu Yesu ngajanga, “Iandikigwe Mumajandiko Gachwapi, ‘Mundu alama kukulye nkate tuje.’ ”

⁵ Kingobucho Mmaja ngantola Yesu mpaka kunani, ngannaya ingwana yoa ya padunia kusingobu chimwe. ⁶ Mmaja ngannenge, “Manampa kinala chi ingwana yoa ni ilebe yakwe yambone. Mbatite yoa yeno na anda mbai kumpe mundu jwajoa nhotwile ngweti kinala chu kumpe mundu jwajwoa ojunampambwile. ⁷ Yene yoa maiba inu mwe, anda unng'ongalile.”

⁸ Yesu ngajanga, “Iandikigwe Mumajandiko Gachwapi, ‘Magongalela Angwana ana Nnoongo binu na mabegalela benia jika jabe.’ ”

⁹ Kiboka chapenia Mmaja ngantola Yesu mpaka kukilambo chu Kuyelusalemu, nukummeka kunani pulingo gwa Nyumba ja Nnoongo, ngannengela, “Anda mwe Mamwana ba Nnoongo mikileke pae kuboka pamba.

¹⁰ Gambu Majandiko Gachwapi galanga, ‘Nnoongo maamulicha akapakachi bakwe bannendele.’

¹¹ Na kabe, ‘Mabantolanga

mumaboko gabe, mikikipotekaje makongono ginu pamaganga.’ ”

¹² Nambu Yesu ngajanga, “Iandikigwe, makategaje ‘Angwana ana Nnoongo binu.’ ”

¹³ Mmaja apajomola kuntegela kila ndela nganneka oti mpaka kingobu echikipaligwa.

Yesu atumbu liengo lyakwe okwo Ku Galilaya

(Matayo 4:12-17; Maluko 1:14-15)

¹⁴ Kiboka chapenia Yesu ngabuja ku Galilaya, kiba na makakala ga Uhuke jwa Chwapi. Minhalo jakwe ngijijooanika ilambo yoa. ¹⁵ Jwombe akiba akabola bandu. Mumajumba gabe ga kugongalela, kila mundu ngannumba.

Yesu akanigwa kwenio Kunazaleti

(Matayo 13:53-58; Maluko 6:1-6)

¹⁶ Bai Yesu ngajenda Kunazaleti, paali okwakolela, Lichoba lya Kupomolela ngajenda kunnyopa Nnoongo, ngajingi unyumba ja kugongalela andi lukobo. Ngajema kuchoma Majandiko Gachwapi. ¹⁷ Ngapoke kitabu cha nnondoli Isaya, ngakiatambula nu kupata paali apapaandikwe nyenie,

¹⁸ “Uhuke jwa Angwana abi pamwe nanenga, gambu atekumbambula nannetelange akawocho Nhwalo Gwambone.

Andekumbambula kutangacha nhwalo gwa mbone gwa kabeka bandu agabwa, bangalolanga mabapata kulola kabele,

andekunduma kabeka agabwa ababoneligwa,

¹⁹ na ndangache kingobu kitenda kuika

Angwana ana Nnoongo mabakombolanga bandu bakwe.”

20 Yesu ngaekelela kitabu, ngampe mpakachi, na ngatama. Bandu boa unyumba ja kunn'ongalela Nnoongo ngabannoleke muno. 21 Yesu ngabalenge, "Paali pamba pa majandiko gachwapi gapitile leleno andi apannyoine nakachoma."

22 Bandu boa ngabanchalakicha boa na ngabaomongwa malobe gambone agalongile. Ngabalenga, "Bo, ojo nga mwana jwa Yusufu je?"

23 Yesu ngabalenge, "Manyi kutenda mankombokela kulan-danakia kongo, 'Aganga mikilami mmene, na uyo kiboka chapenia maunengela nkamwa upamba pakaja ikobo uyaye einnaya pakachito. Uyo maunengela ukamula ilebe uyaye einnyoine ikamuligwe ku Kafalanaumu.'"

24 Yesu ngabalengelanga nyene, "Nnondoli kupataje ichima kukilambo chakwe.

25 "Nambu mpenakiange, kweli pakiba na akaweligwa ajingi kukilambo cha Isilaeli mangobu ga Eliya. Mangobu mbengu pijitabigwa ula ngijikitoka koma kwa yaka itatu na nusu, ngapabe na njala ngolongwa muno kukilambo choa. 26 Ata nyeniela, Eliya atumigweje kwa mundu jwajoa kwenio Kuisilaeli nambu kwa nhweligwa jumwe tu ojwatama Zalefati kwenio ku kilambo cha Sidoni. 27 Kabe pikilambo cha Kuisilaeli pakiba na bandu ajingi abakiba bakatama kingobu cha nnondoli jwa Nnoongo Elisha pakiba na bina maloi ajingi. Ata nyeniela akibaje jwajotijola ojwajegwike nambu Naamani tu, mundu jwa kilambo cha Silia."

28 Boa abakibanga ku nyumba ja kugongalela apabajoanga genia ngabachimwanga muno. 29 Ngabajemanga, ngabanhuti panja pa kilambo chabe ngabampeleka kikitombi chibachengita

kilambo chabe. Bapala bannekelange pae, 30 Nambu Yesu ngapeta panakati ja bandu, ngajabula.

Mundu juna nchepela
(Maluko 1:21-28)

31 Kiboka chapenia Yesu ngajenda ku Kafalanaumu kilambo cha Galilaya, ngababolanga bandu Lichoba lya Kupomolela. 32 Boa ngabaomongwa muno kwa maboulo gakwe kwa magambu alongela kukinala. 33 Na unyumba ja kugongalela mwakiba na mundu juna nchepela ngachobela muno, 34 "Mwe! Yesu ju Kunazaleti! Mboni mutujingilila? Bo, nhwikila kutujomola? Nammanyi mwe mabeneke, mwe Machwapi ba Nnoongo!"

35 Yesu ngaukalapila nchepela gwenio, "Nkotoke! Mammoke mundu jwenio!" Nchepela nchapu gwenio ngugung'wia mundu jwenio pae nnongi jabe, ngugummoka panga ntenda kilebe.

36 Bandu boa ngabaomongwa, ngabalengelana, "Nga malobe ni ganga, gambu kukinala na makakala ajiamulicha michepela jiboke, na jenie kuboka!" 37 Minhalo ja Yesu ngijijioanika paali poa ku nkoa gwenio.

Yesu balamianga bandu ajingi
(Matayo 8:14-17; Maluko 1:29-34)

38 Yesu ngaboka ku nyumba ja kugongolela, ngajenda kachakwe Simoni. Akimundu akege Simoni bakiba atamwe muno, ngabannengela Yesu annamie. 39 Yesu ngaika ngajema papipi na atamwe benia, ngakiamulicha kitamwe kimmoke. Kitamwe ngachaboka amama bala kingobucho ngabajinuka, ngabatumbu kabegelelanga.

40 Lichoba apalyatipikaga, boa abakibanga na itamwe ijingi ngabaletanga kwa Yesu, jwombe

ngabeka maboko gakwe panani ja kila mundu ngabalamianga boa. ⁴¹ Michepela ngijaboka bandu ajingi, ngabachobela, ngabalenga, “Mwe nga Mamwana ba Nnoongo!”

Yesu ngabakalapilanga, ba-jeketelingije kulongela, magambu bamanyangite kube jwenio, nga Kilisto Nkomboi.

Yesu atangacha mu nyumba ja kugongalela
(Maluko 1:35-39)

⁴² Kindabi jakwe Yesu ngaboka na ngajenda pajika jakwe. Bandu ngabatumbu kumpala pala, apabammonanga, ngabapala kunhwibalikia akajabwaje kachakwe. ⁴³ Nambu jwenio ngabannengela, “Mpaka ndangache oti Minhalo ja Mbone ja Kingwana cha Nnoongo kuilambo yenge, gambu Nnoongo andumita kwa genia.”

⁴⁴ Ku yenie ngatangacha muma-jumba gu kugongalela kila paali kuilambo yoa ya Yudea.

5

Yesu bakemanga akinapunji bakwe ba kutumbula
(Matayo 4:18-22; Maluko 1:16-20)

¹ Lichoba limwe Yesu akiba ajemite umbwega ja lilaba likolongwa lya Genesaleti, na bandu ajingi bakibanga bantindilinge batamangine, kupenikiyanga lilobe lya Nnoongo.

² Ngajibona mitumbwi mibele bakautila umbwega ja lilaba likolongwa. Akakoki benia bakibanga baulukinge, baka-joyanga mapelele gabe. ³ Yesu ngajingi muntumbwi gumwe ogukiba gwa Simoni, ngannyopa Simoni auegekeye mumache, kutaali kachoko na umbwega ja lilaba likolongwa. Ngatama, ngabola bandu ajingi kongo abi muntumbwi.

⁴ Apajomolaga kubola nganenge Simoni, “Unhendeche ntumbwi mpaka pa mache majingi, mwenga pamwe na akaganja binu makalekele mapelele ginu mpatange yamaki.”

⁵ Simoni ngalenga, “Ananhota, tukachine ukoka yamaki kilo ndaa panga kupata kilebe. Nambu magambu nnengite, manekela mapelele.” ⁶ Kuboka pa kutenda nyeniela ngabapatanga yamaki ndu, ata mapelele gabe ngagatumbu kueketeka. ⁷ Ngabakemanga akajabe abakibanga muntumbwi gonge, baike bajangate. Ngabaikanga ngabatwelea yamaki mitumbwi joa mibele mpaka yakiba papipi kumilwa. ⁸ Simoni Petulo apalola genia, ngakilikitila nnongi ja Yesu ngalenga, “Mmoke nnongi jango Angwana! Ne namundu bina mabaja!”

⁹ Simoni pamwe na akajakwe boa ngabaomongwa kwa kupata yamaki ndu nyenie. ¹⁰ Pamwe na genia Yakobo na Yohana ingota ya Zebedayo bakibanga akakoki ajakwe Simoni. Yesu ngannenge Simoni, “Makajogopaje kuboke ngoe mamma makoki ba bandu.”

¹¹ Kuboka pa kuuta mitumbwi jenia umbwega jililaba likolongwa, ngabailekanga yoa ngabankengama Yesu.

Yesu annamia mundu
(Matayo 8:1-4; Maluko 1:40-45)

¹² Yesu apakiba ku kilambo chimwe cha kwenio, mundu jumwe juna maloi. Apammona Yesu ngagwe manguku ngannyopa Yesu, “Angwana, anda mpaille, unamie.” Kitamwe chenje chammeka mundu abonekane kube jwanga jeguka.

¹³ Yesu ngatondabeya luboko lwakwe, ngankunyula nu kulenga, “Mbala nnyeguke!” Kingobucho ngajeguka. ¹⁴ Yesu nganhwa-

mulicha, “Makannengeje mundu jwajoa, nambu nnyende makakilaie kwa akung’i, makapange lilumbo kwa magambu gu kujeguka kwinu andi apaumuliche Musa kukuchalakicha nnamite.”

¹⁵ Nambu minhalo ja Yesu ngijjoanika kila paali, na bandu ajingi ngabakongana kupala bampenakie na kulamiigwa itamwe yabe. ¹⁶ Nambu Yesu ngajabula paali panga bandu ngagongalela kwenio.

Yesu annamia mundu ojwapolite mmele

(Matayo 9:1-8; Maluko 2:1-12)

¹⁷ Lichoba limwe Yesu akiba akabola, Mafalisayo bange na akaboli ba Malagilo ga Musa kuboka kuijiji yoa ya Ku Galilaya na Yudea na Kuyelusalemu bakibanga batamangite penia. Makakala ga Angwana gakiba pamwe na Yesu kwa magambu ga kalamia akatamwe. ¹⁸ Bandu bange ngabaikanga, bampotwi mundu ojwapolite mmele, banng’onike pikindanda, ngabajiganga kummeka unyumba nnongi ja Yesu. ¹⁹ Nambu kwa magambu ga bandu ajingi baotolingije kujingi unyumba. Penia ngabaobakela pikinyanga nu kumopo paali, ngabanhuluya mukindanda, ngabammeka nnongi ja Yesu. ²⁰ Yesu apababona babi na imani ngolongwa, ngannengela mundu jweno, “Aganja, mabaja ginu galekekeigwe.”

²¹ Akaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo ngabatumbu kukikonyanga, “Mundu ojo mene ojwalonge malobe gu matukano! Nnoongo jika jakwe ojwaotwi kulekekea mabaja!”

²² Yesu agamaanyi mawacho gabe, ngabakonyanga, “Kwa nike nhwachanga genia mummyojo jinu? ²³ Lyako elilibi kindema muno kulenga ‘Nnekekiigwe mabaja ginu, andaje kulenga,

nnyeme nnyende?” ²⁴ Mbala mmanyange kutenda Mwana jwa Mundu akweti kinala cha kalekekeya bandu mabaja gabe padunia.” Penia ngannengela mundu jwenio ojwapolite mmele, “Nnamiigwe, ntole kindanda chinu, nnyabu kachinu.”

²⁵ Kingobucho mundu jwenio ojwapolite mmele ngajema nnongi jabe boa, ngatola kindanda echakagolokela ngajabu kachakwe kongo kupeta kunnumba Nnoongo. ²⁶ Boa ngabaomongwa muno nu kubeganga na mbwele, Ngabannumba Nnoongo nabalenganga, “Lele tibweni ikobo!”

Yesu ankema Lawi

(Matayo 9:9-13; Maluko 2:13-17)

²⁷ Kiboka penia Yesu ngapita panja, ngammona ntocha kodi jumwe liina lyakwe Lawi, atamite panyumba ju kutocha kodi. Yesu ngannengela, “Ungengame!” ²⁸ Lawi ngajema ngaileka ilebe yoa ngankengama Yesu.

²⁹ Penia Lawi ngammeke Yesu mpapala nkolongwa kachakwe. Kati ja akageni pakiba nkengeni nkolongwa gwa akatocha kodi na bandu bange. ³⁰ Mafalisayo bange na akaboli bange ba Malagilo abakiba mu kikuta chabe ngabakokalekea akinapunji ba Yesu. Ngabakonya, “Mboni nnieganga na kunywe pamwe akatocha kodi na bina malemwa?”

³¹ Yesu ngabajanga, “Bandu banga kitamwe kumpalaje nng’anga, nambu abampala bina itamwe. ³² Inkila kakema bandu bamboneje balape malemwa, nambu bina malemwa balapange malemwa.”

Konya nhwalo gu kupunga

(Matayo 9:14-17; Maluko 2:18-22)

³³ Bandu bange ngabannenge Yesu, “Akinapunji ba Yohana Mmatici kupunga kila kingobu nu kugongalela, ata akinapunji ba Mafalisayo batendanga uyo, nambu akinapunji binu kulye nu kunywe.”

³⁴ Yesu ngajanga, “Bo nkita abakokigwe kumpapala guku-tola akege bapaligwa kupunga kingobu akoano babi pamwe na angweto? Kubeje! ³⁵ Nambu kingobu kipakuika akoano apabapakuboigwa kati jabe penia nga abapapakupunga.”

³⁶ Yesu ngabalengela kabe kulandanakia kongo, “Abije mundu kubeka kibamba kiyono mungobo ng'ona. Anda atei nyeniela, mmanya kipakupachula ngobu jenie, kibamba cha ngobo nhyono kilandanaje na ngobo ng'ona. ³⁷ Abije mundu ojwajela divai nhyono mukitumba kigona, andatei nyenie divai nhyono jibakupachu kitumba chenie, divai jibakujitika, ni kitumba kipakupachuka. ³⁸ Nambu ipaligwa divai nhyono kujela munhuku nnyono. ³⁹ Abije mundu ojwapala kunywe divai nhyono kuboka pa kunywe ng'ona. Nambu alenga, ‘Ng'ona jela nga chwapi muno.’”

6

Konya nhwalo gwa Lichoba Iya Kupomolela

(*Matayo 12:1-8; Maluko 2:23-28*)

¹ Yesu akiba akapeta mu-migonda ja ngano Lichoba li Kupomolela. Akinapunji bakwe ngabatumbu kupanyila miejo ja ngano, ngabakonyanga kwa maboko, nu kulyeganga. ² Gange Mafalisayo ngagakonya, “Mboni ntendanga ilebe yangapaligwa Mumalagilo Lichoba li Kupomolela?”

³ Yesu ngabajanga, “Bo, nchomangitije patenda Daudi nakajakwe kingobu apabakiba na njala? ⁴ Daudi ngajingi unyumba ja Nnoongo, ngatola mikate ejibekigwe lilumbo kwa Nnoongo, ngalye na kapeganga akajakwe. Ipaligweje mundu kulyee mikate jenie nambu akakung'i tu.”

⁵ Na Yesu ngajomo kulenga, “Mwana jwa Mundu akweti uwecho ata Lichoba li Kupomolela.”

Mundu ojwapolite luboko

(*Matayo 12:9-14; Maluko 3:1-6*)

⁶ Lichoba lenge Iya Kupomolela, Yesu ngajenda kunyumba ji kugongalela ngabola. Kwenio akiba mundu ojwapolite luboko lwalelo. ⁷ Akaboli bange ba Malagilo na Mafalisayo ngabapala pala lilemwa li kuntakiana Yesu, ngabannendela bammone akalامية mundu lichoba li Kupomolela. ⁸ Nambu Yesu ngamanya mawacho gabe, ngannengela jwajo ojwapolite luboko, “Nnyinuke, nhwike nnongi jango.” Mundu jola ngajenda kujema penia. ⁹ Yesu ngabalengela, “Na nkonyanga, bo, Malagilo gito gutulenge kutenda nike Lichoba li Kupomolela? Kutenda kilebe chambone andaje kutenda kilebe changambone? Kunkombo mundu andaje kunkoma?” ¹⁰ Ngabalolekea boa, Yesu ngalenga, “Ntondabeya luboko lwinu.” Na jwenio ngatenda nyenie na luboko lwakwe ngululama.

¹¹ Nambu angweto ngabachimwa muno, ngababeka machabuli gukuntende Yesu mabaja.

Yesu apambula achandundame komi na abena

(*Matayo 10:1-4; Maluko 3:13-19*)

¹² Kingobu chenie Yesu ngajenda kukitombi kugongalela, ngakelukia kwenio kelu

ndaa kunng'ongale Nnoongo.
 13 Kindabi jaakwe ngabakemanga
 akinapunji bakwe, kati jabe
 ngabapambula komi na abena
 ngabatinanga liina achandun-
 dame, 14 Simoni ngantina liina
 Petulo na nnuna gwakwe Andulea
 na Yakobo na Yohana na Filipino na
 Batolomayo, 15 Matayo na Tomasi
 na Yakobo mwana jwa Alufayo
 na Simoni ojwamanyikana kube
 nkola kilambo, 16 Yuda mwana
 jwa Yakobo na Yuda Isikalioti
 ojwa anng'aluka Yesu.

*Yesu babola bandu na kalami-
 anga*

(Matayo 4:23-25)

17 Yesu apauluka pikitombi
 pamwe na achandundame,
 ngajema pukongolou nkengeni
 nkolongwa gwa bandu pamwe na
 akinapunji bakwe bakiba penia.
 Nkengeni nkolongwa gwa bandu
 ukiba penia kubo ke kuilambo yoa
 ya Kuyudea na Kuyelusalemu na
 kubo ke kuilambo ya Tilo na Kusi-
 doni, 18 ngabaika kumpenakia
 Yesu nu kulamiigwa itamwe yabe.
 Angweto abalaga ni michepela
 ngabaika kubo igwa. 19 Bandu boa
 ngabapala kunkunyula, makakala
 ngagamoka na kalamianga boa.

Mbaya nu kulaga

(Matayo 5:1-12)

20 Yesu ngabatendebuki akina-
 punji bakwe, ngalenga,
 "Mbaya mangweto mammi mahoch-
 cho,
 Kingwana cha Nnoongo nga
 chinu!

21 Mbaya mangweto mammi na
 njala ngoe,
 magambu mmakujukuta!
 Mbaya mangweto manhwechuka
 ngoe,
 mpakuwekanga!"

22 "Mbaya mangweto apa-
 banchimwa bandu, nu kunkana
 nu kuntukana nu kunkachapi-
 anga kwa magambu ga Mwana

jwa Mundu! 23 Nhw'alalange
 mwojo nu kuina, gambu bammeki
 lilumbo likolongwa kumbengu.
 Akaokomundu batendanga uyo
 akalondoli ba Nnoongo."

24 "Nambu mpakulaga mangweto
 mammi nuloi ngoe gambu,
 kingobu chinu chu kuala moja
 kipetite!

25 Mpakulaga mannyukutanga
 ngoe,

mannyoanga njala!

Mpakulaga maunhwekanga ngoe,
 mpakuechukanga machoba ge-
 nia!"

26 "Mpakulaga mangweto mmoa
 babannumbali bandu, akaoko
 mundu batenda uyo kwa akalon-
 doli buwangi."

Kapalanga akangondwa

(Matayo 5:38-48; 7:12a)

27 "Nambu nannenge mang-
 weto maumbenakia, mapale
 akangondwa binu, matende-
 lange gambone abanchimwanga,
 28 malumikange upee le abam-
 meka nhwilo na magongalelange
 abantendelanga mabaja. 29 Anda
 mundu amputite lijego limwe
 mantendebukie lenge. Anda
 mundu ampokite likoti linu, man-
 nekele na nkogo gwinu. 30 Mampe
 mundu jwajote jola ojwannyopa
 kilebe na anda mundu ampokite
 kilebe chinu, makannengeje
 umuikie. 31 Matendelange bandu
 ajingi andi mwe gamagapala
 bantendele mangweto."

32 "Anda mapailinge bandu
 abampalanga mangweto tu, bo,
 mpata lilumbo nike? Magambu
 bina malemwa bapalanga aba-
 pala! 33 Anda matendelinge gam-
 bone abantendelanga gambone
 mangweto, mpata lilumbo nike?
 Gambu bina malemwa batenda
 uyo. 34 Anda makopelanga baba
 tu buhyobalela kunnepa, bo,
 mpata lilumbo nike? Gambu
 bina malemwa bakopelana

bene akangweto jika, kupala babukiange andi ucho. ³⁵ Nambu! Gambu mangweto mapalange akangondwa binu na katendelanga gambone, makopelange panga hyobalela kunnepanga na lilumbo linu maliba likolongwa na mangweto mammaganga ingota ya Nnoongo ojwabi kunani. Kwa magambu jwenio jwambone kwa banga lumbo na akabaja. ³⁶ Mmegange na kia anda Awabinu pababi na kia.”

Kahukumu bange
(Matayo 7:1-5)

³⁷ “Makahukumuje ajinu bandu na Nnoongo ahukumulangaje, makakoleeje bange na mangweto bankoleeje, malekekeange bange na Nnoongo mannekekea. ³⁸ Mapegange bange na Nnoongo mampa. Elo, mampatangage nukutwele kipemo, nukupolota mukuboko ginu choa chunhwotwi kamula, kwa magambu kipemo echimapemelanga bange ngucho echapakumpeme Nnoongo.”

³⁹ Yesu ngabalandanakia kulenga, “Jwangalola kuotoje kuntandaya jwangalola nnyakwe, anda atei yenie, boa mabatumbukila mulibomba. ⁴⁰ Napunji kapetaje aboli bakwe, nambu kila napunji anda ajomwile maboulo gakwe aba andi aboli bakwe.

⁴¹ “Mbona milibona lipandi elibi mulio lya nnunagwinu nambu kulibonaje lipalamandi elibi muliolinu mmene? ⁴² Nhwotobo kunnenge nnuna gwinu, ‘Nnyeme nammoye lipandi mulio linu,’ nambu kulolaje lipalamandi elibi mulio linu? Mikitenda mambone mwe! Mmoye oti lipalamandi elibi mulio linu na penia manhwotola kulola kipola kuboya lipandi elibi mulio lya nnuna gwinu.

Nkongo umanyikana kwa ngokwa yakwe
(Matayo 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Nkongo gwambone kupambikaje ngokwa yanga mbone na nkongo mmaja kupambikaje ngokwa yambone. ⁴⁴ Kila nkongo umanyika kwa ngokwa eipambika. Bandu kutongoje mandombi munchonda na uyo bandu kutongolaje ngokwa ikemigwa zabibu mumikongo ja miba. ⁴⁵ Mundu jwambone apiya agabi gambone kuboka mumwojo gwakwe, na mundu mmaja apiya mabaja kuboka mumwojo gwakwe. Gambu kano jilongela agatwelile mumwojo gwa mundu.

Akachengi abena
(Matayo 7:24-27)

⁴⁶ “Mboni ungemanga ‘Angwana, Angwana,’ na kongo kutendangaje ganannengelanga? ⁴⁷ Mundu jwa jwoa ojwaika kwango nenga kupenikia malobe gango nukuga agabala jwenio abi, ⁴⁸ andi mundu ojwachengite nyumba jakwe ngaemba pae na kubeka kijemo panani piliganga. Lukemba ngulutwelela nukunga nyumba jakwe jigwije gambu achengiti gwicho. ⁴⁹ Nambu jwajwoa ojwajoine malobe gango nukuagabaje jwenio alandana na mundu ojwachengite nyumba jakwe panga kijemo. Lukemba apulu twelela mache ngagakunga nyumba jenie ngijigwe nu kubomoka, nuluindo lwakwe lukiba lukolongwa!”

7

Yesu annamia mmanda jwa Kilongoi jwa nnenda jwa Loma
(Matayo 8:5-13)

¹ Yesu apajomola kabola bandu goa, ngajenda kukilambo cha Kukafalanaumu. ² Kwenio akiba kilongoi jwa akalenda ba Loma jwenio akiba na

mmanda jwakwe ojwampaile muno, mmanda jwenio akiba ntamwe lola. ³ Kingobu kilongoi jwenio apajoa nhwalo gwa Yesu ngabatuma akananhota bange Akayahudi bajendange kunnyopa aike kunnamia mmanda jwakwe. ⁴ Bandu benia ngabaika kwa Yesu, ngabampembela muno, kulenga, “Mundu ojo jwambone apaligwa muntendele agapala. ⁵ Bapala bandu bito, putuchenga nyumba ji kugongalela jwenio ngatujangata muno.”

⁶ Yenie Yesu ngajenda pamwe nabo. Akiba kutaalije na nyumba, kingobu kilongoi pabakinga akaganjamundu bannenge Yesu, “Angwana, mikikichumbuyaje, mbaligweje mwe nnyingi unyumba jango. ⁷ Uyo mbemalije ne kube nambone kwinu. Nambu nnonge lilobe tu mpakachi jwango malama. ⁸ Ne uyo namundu nambi pae ji kinala cha akakolongwa, ngweti manjolinjoli pae jango anda nunhwamuliche jumwe, ‘Nnyende!’ Jwenio kujenda. Najonge, ‘Nhwike!’ Jwenio kuika, anda nunhwamuliche mpakachi jwango, ‘Nkamu kilebe chenje!’ Jwenio kamula.”

⁹ Yesu apajoa genia, ngaomongwa, ngabatendebukila bandu ajingi abankengama, ngalenga, “Nanibonaje imani ngolongwa andi eje, Kuisilaeli!”

¹⁰ Akabanda apababujanga kachabe akilongoi ngabankole mpakachi jola alamite.

Yesu anhyoya mwana jwa nanhwele

¹¹ Kuboka penia Yesu ngajenda kukilambo chimwe echikikemigwa Naini, pamwe na akinapunji bakwe na nkengeni gwa bandu. ¹² Apababandakila kuika panniango gwa kilambo ngabapiti bandu bapotwi lijenecha lya kakombo jumwe

mwana jwa jiika jwa nanhwele. Bandu ajingi ba kilambo chene bakibanga pamwe na amana benia. ¹³ Kingobu Angwana pabammona munkege jwenio, mwojo gwakwe ngutwele kia, ngannenge, “Makagutaje.” ¹⁴ Penia Yesu ngaegele nu kulikunyula lijenecha na abapotolinge ngabajemanga, Yesu ngalenga, “Kakombo! Nannenge, nnyimuke!” ¹⁵ Mundu jwenio ojwawile ngajinuka ngatumbu kulongela, Yesu ngankamuya kwa amamundu.

¹⁶ Bandu boa ngababe nambwele ngabannumba Nnoongo, kulenga, “Nnondoli nkolongwa jwa Nnoongo apiti kati jito. Nnoongo aike kakombolanga bandu bakwe.”

¹⁷ Minhalo ja Yesu ngijijooanika mukilambo choa cha Yudea na kulambo eibandakile.

Akapakachi kuboka kwa Yohana Mmatici (Matayo 11:2-19)

¹⁸ Kingobu akinapunji ba Yohana apabannengela minhalo jenie joa. Ngabakemanga akinapunji akabele kati jabe, ¹⁹ na ngabakinga ka Angwana bakakonye, “Mwenga nga jwajo ojwalengigwa atenda kuika, andaje tupaligwa tunnende jonge?”

²⁰ Kingobu angweto apabaika kwa Yesu, ngabalenga, “Yohana Mmatici atukingite kwinu tunkonyekeye, ‘Mwenga nga jwajo ojwalengigwa atenda kuika, andaje tupaligwa tunnende jonge?’ ”

²¹ Kingobucho, Yesu akiba bakalamianga bandu ajingi abapotekigwa ni itamwe ni michepela mibaja kabekanga bangalola ajingi balole. ²² Yesu ngabajanga, “Mmujujange, makannengelange Yohana agamagabweni nu kugajoa, bangalola kulola, nangwaba kujenda, bina maloi

bajegwike, bangajoa kujoanga abawile kuyoka. Akahocho katan-gachilanga Nhwalo Gwambone.²³ Mbaya mundu jwajo jwangabe na mbwele nane!”

²⁴ Kubokapa akapakachi ba Yohana kujabula, Yesu ngatumbu kalengela bandu ajingi nhwalo gwa Yohana, “Pamajendanga kupongoti kummona Yohana mahyobalela kummona mundu nike? Andaje nnyeilanga kilibona linyai elipoge mboga? ²⁵ Lele nnyela kulola nike? Nnyela kunnola mundu ojwakwindite ngobo inakualala? Bandu abakwindanga andi yene kutama kukikikonja, batamanga mumajumba gi kingwana!²⁶ Unengelange nnyela kummona meneke? Nnondoli? Eluwe, kweli Yohana akiba kupeta nnondoli. ²⁷ Jwenio nga ojwalengigwa Mumajandiko ga Chwapi. ‘Nnoongo alenga, mbakunkinga mmanda jwango, annongolele nu kumpanganakia ndela jinu.’” ²⁸ Yesu ngajonjakea, “Nannengelanga Yohana nga nkolongwa muno kupeta mundu jwajwoa ojwatamite padunia pano nambu ojwabi nchokochoko mukingwana cha Nnoongo nga nkolongwa muno kupeta Yohana.”

²⁹ Bandu boa pabannyoa jwenio, muno akatocha kodi ngubulumba gwambone gwa Nnoongo, benia nga abajeketela kubatichigwa na Yohana. ³⁰ Nambu Mafalisayo na Akaboli ba Malagilo ga Musa ngabakananga kunnyali Nnoongo na yene ngabakananga kubatichigwa na Yohana.

³¹ Yesu ngajendekela kulongela, “Ngoe nannandanakia na bandu ba bangoe? Balandine na nike? ³² Benia babi andi ingota itamangite pachoko. Kikuta chimwe kukilenge chenge, ‘Tunhwonalinge ng’oma ja mpapala

gukutolana, nambu nhwinan-gitije! Tujembite minhambo jukokaleka nambu nng’utangitije!’³³ Yohana Mmatichi ngaika akiba kupunga na anywije divai na mangweto ngamannenga, ‘Ak-weti nchepela!’ ³⁴ Mwana jwa Mundu aike atendakulyee na kunywee na mangweto ngan-nenganga, ‘Mannolekeange ojo kupojoka nu kulobela, nng’anja gwa akatocha kodi na bina mabaja!’ ³⁵ Mwojo gwambone gwa Nnoongo ubonakine kube kweli kwa bandu boa abajeketile.”

Yesu kachakwe Simoni Mfal-isayo

³⁶ Mfalisayo jumwe ngankoka Yesu kulyee chakulya kachakwe, na Yesu ngajingi kachakwe Mfalisayo jwenio, ngatama kulyee. ³⁷ Kukilambo chenie akiba munkege ojwakiba na mabaja. Apajoa Yesu atenda kulye kwa Mfalisayo, ngatola chupa cha alabasta. Chimauta ginakunungila, gabei ngolongwa muno. ³⁸ Ngajema papipi pa makongono ga Yesu, apeta kuguta na akanhwolokea manjochi mu-makongono ga Yesu. Nukuungula makongono ga Yesu kwa nywili yakwe yu umutwe, ngannamba nu kumbakaya mauta genia. ³⁹ Kingobu Mfalisayo apagabona genia, ngaacha kumojjo gwakwe, “Mundu ojo akabi nnondoli kweli kabi amanyi munkege ojo pabile na kabi amanyi ubaja gwabinago!”

⁴⁰ Yesu ngalongela nukulenga, “Simoni, ngweti kilebe chu kun-nengela.” Simoni ngannengela, “Elo, Aboli unengele.”

⁴¹ Penia pakiba na bandu ak-abele abankopite uloi, Yesu ngatumbula, “Jumwe ngankopa uloi tela na nchala gwa myei makomi mabena. Na jonge tela na myei mibena. ⁴² Akibaje kati

jabe ojwaotwi kunnepa jwenio, yene jwenio ngabalekekeanga boa akabele. Meneke kati ja akabele benia abapakapala muno Angwana?”

⁴³ Simoni ngajanga, “Kweli, jwajo ojwalekekeigwe ligambo likolongwa muno nga ojwabakapala muno Angwana benia.”

Yesu ngalenga, “Tela.”

⁴⁴ Penia Yesu ngatendabuka kwa munkege nukunenge Simoni, “Mamweni munkege jonjo? Ngaika pachinu pano, mambije mache gukuya makongono gango, nambu jonjo anyeliye makongono gango kwa manjochi gakwe nukunhwungula kwa nywili yakwe. ⁴⁵ Mwenga umbokije kwa kunamba nambu munkege jonjo akotwikije kunamba makongono gango tangu naikila. ⁴⁶ Mwenga umbakijije mauta umutwe jango, nambu munkege anyitile mauta gina kunungila mumakongono gango. ⁴⁷ Nannengelanga, munkege ojo alekekigwe mabaja gakwe nduu. Mammona ambala muno. Jwajwoa ojwalekekigwa kachoko, alaya kupala kachoko.”

⁴⁸ Penia Yesu ngannengela munkege, “Mabaja ginu galekekigwe.”

⁴⁹ Bange abatamite pamecha ngabatumbu konyana benekangweto, “Jwenio mene mpaka aoto kulekeke mabaja?”

⁵⁰ Nambu Yesu ngannengela munkege jola, “Imani jinu inkombwile, nnyabu kwa tengela.”

8

Akikege abalongwaninge na Yesu

¹ Chenge kingobu Yesu ngapete kunnyini na kuijiji akatangacha

Nhwalo Gwambone gwa Kingwana cha Nnoongo. Akinapunji komi na abele ngabalongwana pamwe. ² Na akikege bange Yesu ababoyanga michepela mibaja na kalamianza itamwe, ngalongwana nabo. Benia nga Maliamu, ojwakemigwa Magidalena, jwenio ngaboigwa michepela saba, ³ Yoana ahana ba Kuza, nkolongwa jwa maakama ga Nngwana Helode, Suzana na bange ajingi. Akikege benia bakiba bakapanga ilebe yabe kummegele Yesu na akinapunji bakwe.

*Kulandanakia kwa mpandi
(Matayo 13:1-9; Maluko 4:1-9)*

⁴ Bandu ngubunhwikalila Yesu kuboka kila kilambo, ngube nkenegeni nkolongwa, Yesu ngabalenge kulandanakia kongo,

⁵ “Mpandi ngajenda kumicha mbeju yakwe. Apamicha mbeju, yenge ngitola pandela na akapeta ndela ngabalebatanga na ijuni yu kunani ngionyola. ⁶ Yenge ngitola pamaganga na kuboka pa kumalika ngijoma kukupelelwa mache. ⁷ Yenge ngitola panakati ja miba, mikongo ja miba apimalika ngibilikia. ⁸ Yenge ngitola pulutope lwambone, ngimalika nukupambika mbonje mia.”

Yesu ngalenga, “Juna machikilo ajoe!”

*Magambu ga kubola kwa kulandanakia
(Matayo 13:10-17; Maluko 4:10-12)*

⁹ Akinapunji bakwe ngabankonya Yesu kulandanakia kongo mana gakwe nike, ¹⁰ Yesu ngajanga, “Mangwetomwe nkweti upeepe gu kumanya chili ji kingwana cha Nnoongo. Bange kalengela kukulandanakia, mabalolanga nambu bibonaje nu kupenakia nambu bamanyaje.

Yesu alongela kipola kulan-danakia kwa mpanidi

(Matayo 13:18-23; Maluko 4:13-20)

11 “Ganga nga mana ga kulan-danakia, mbeju nga lilobe lya Nnoongo. 12 Mbeju eitoi pandela ilaya bandu abajoa lilobe lyenie, nambu Mmaja kuika kuliboya mumyojo jabe ibe bakaaminije na bakakomboligwaje. 13 Mbeju eitoi pamaganga ilaya bandu abajoa lilobe lyenie nu kulipokela kwa kualala moja. Nambu kujendekeje ukola nkati jabe, kuliamini kukungobu tu nambu magambu bakwetingitije mikega nkati jabe apakiika kingobu cha kulondoligwa, kuchipula. 14 Mbeju eitoi pimikongo ja miba ilaya bandu abajoa lilobe lyenie, nambu kubanigwa na mbwele nu uloi nu kupala kukikonja, kuhyobale kwabe kujendekeje. 15 Mbeju eitoi pulutope lwambone ilaya bandu abalijoanga lilobe lyenie ngibilikamula kwa mwojo gwambone na gwa kuaminika. Angweto kuimbalila mpaka kupambika ngokwa.

Lumuli oluekeligwe lidebe
(Maluko 4:21-25)

16 “Bandu kupambaje lumuli nukuekelela lidebe andaje kulubeka nhwina mwa kindanda. Nambu kulubeka panani putala kupala bandu apabakujingila unyumba balolange ndaa.

17 “Chachoa chela chikiigwe kiba kubonekana pukongolou, na chachoa chela echikiekaligwe kiba kubonekana nu kupiigwa pukongolou.

18 “Mmegange maha apampenakianga, magambu mundu juna kilebe majonjekeigwa, nambu jwanga kola kilebe, na cha chache kichoko cha kweti kipakutoligwa.”

Amamundu Yesu ni inung'una yakwe

(Matayo 12:46-50; Maluko 3:31-35)

19 Penia amamundu na inung'una yakwe ngabanhwikili Yesu, nambu baotolingije kunhwegelela magambu bandu bakiba ndu. 20 Mundu jumwe ngannenge Yesu, “Amabinu na inuna inu bajemite panja, bapalanga bammone.” 21 Nambu Yesu ngabalenge bandu boa, “Amabango na inuna yango nga ababilijoa lilobe lya Nnoongo nukuliagabala.”

Yesu akiamulicha kimbonga kikota

(Matayo 8:23-27; Maluko 4:35-41)

22 Lichoba limwe, Yesu ngaobake muntumbwi pamwe na akinapunji bakwe ngabalengela, “Tujomboke tujende kwiye ji lilaba.” Penia ngabatumbu mwanja. 23 Apabakiba undela Yesu ngabe lugono. Kingobutu upepo nkolongwa ngutumbu kuguguma, mache ngagatumbu kujingila nkati ja ntumbwi, boa ngababeganga mukulola. 24 Akinapunji ngabannyendela Yesu, ngabannyimuya ngabalenga, “Anahota, Anahota! Tutenda kuwe!”

Yesu ngajimuka ngauamulicha upepo na mawimbi ga mache ngagakotoka, ngukube jee. 25 Kibokachapenia Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Imani jinu jibiko?”

Nambu angweto ngabaomongwa nu kujogopa ngabalenga, “Ojo mundu nii? Awamulicha upepo na mawimbi gatenda nnyoa?”

Yesu ajibenga michepela mibaja
(Matayo 8:28-34; Maluko 5:1-20)

26 Yesu na akinapunji bakwe ngabajendekeke na mwanja

gwabe, ngabaikanga kumbwani ku kilambo cha Kugelasi echikibendikine na kilambo cha Ku Galilaya, kwiye ja lilaba likolongwa. ²⁷ Yesu apauluka kumbwani, ngakongana na mundu jumwe ojwabokela kunnyini juna nchepela. Kwa mangobu ndu mundu jwenio akiba akwinditije ngobo, akiba kutamaje kachakwe, nambu atama kulikabuli. ²⁸ Apammona Yesu, ngaguta kulilobe likolongwa, ngakileke pae nnongi ja Yesu nukulenga, “Mwe ma Yesu ma Mwana ba Nnoongo Nkolongwa! Mpala nii kwango? Nannyopa makambotekaje!” ²⁹ Alenga genia magambu Yesu auwamulicha nchepela gwenio gummoke mundu jwenio. Kila kingobu ngugung’wia, nu kuyenie bandu ngabannyigilila unyumba na maboko gakwe na makongono gakwe ngabantaba mitondolo na pingu, nambu ngaotola kueketa mitondolo na pingu na nchepela ngumutuya jwenio mpaka kupongoti.

³⁰ Yesu ngankonya, “Lina linu mabeneke?” Jwombe ngajanga, “Lina lyango na ‘Lityala.’ ” Kwa magambu michepela mijingi jakiba jinhwikalile. ³¹ Michepela jenie ngijinyopa Yesu akajipelekaje kulibomba lya kumambi.

³² Paali penia pakiba na kipenga kikolongwa cha magolobe gatela kulye kukitombi. Penia michepela ngijinyopa Yesu balekange jijingi kamagolobe, Yesu ngajeketela jijingi kamagolobe. ³³ Michepela ngijimmoka mundu jwenio ngijijingi mumagolobe. Kipenga choa cha magolobe ngikielela kuwelelo ngikijingi mulilaba ngagawe mume.

³⁴ Akachungi apabalola goa agapitile, ngababutukanga ngabajenda kalengela bandu nhwalo gwenio kunnyini na kumigonda.

³⁵ Bandu ngabaikanga kulola agapitile, ngabannyendelela Yesu, ngabammonanga mundu ojujimmokite michepela atamite papipi na Yesu, akwindite ngobo, abi na malango gakwe, ngabajogopanga. ³⁶ Bandu ababikibweni kile chenye ngabalenge bandu bange nhwalo gu kulama kwa mundu jwenio. ³⁷ Bandu boa bikilambo cha Kugelasi ngababeganga na mbwele muno. Kuyenie ngabannyopa Yesu aboke kilambo chenye. Kuyenie Yesu ngaobakela muntumbwi, ngajabula. ³⁸ Mundu jola ojwaboigwe michepela ngannyopa Yesu, “Nanenga mbala kulongwana na mwenga.”

Nambu Yesu annyeketije, ngannengela, ³⁹ “Mmuje kachinu makalanduli goa Nnoongo agantendile.”

Bai mundu jola ngajabula ngapeta kutangacha kila paali kukilambo chenye ilebe yoa Yesu eyantendile.

Biti Yailo na munkege jumwe ojwakunywile ngobo ja Yesu

(Matayo 9:18-26; Maluko 5:21-43)

⁴⁰ Yesu apabuja kingonu chenge cha lilaba, bandu ngabampokelanga, magambu boa bakiba bakannendaga. ⁴¹ Penia ngaika mundu ojwakemigwa Yailo, kilongoi jwa nyumba ji kugongalela. Ngakilikitila mumakongono ga Yesu, ngannyopa ajabule kachakwe kilongoi jwenio, ⁴² magambu mwana jwakwe munkege akiba jwenio tu, ojwakiba na yaka komi na ibele, akiba ntamwe lola.

Yesu apakiba akajabula, bandu ngabanhwegelela kila kingonu. ⁴³ Kati jabe pakiba na munkege jumwe ojwakiba ntamwe ncholo kwa yaka komi nibena, akiba ajomwile ilebe yakwe yoa

eyakweti kwa akaganga, akibaje mundu ojwaotwile kunnamia. ⁴⁴ Munkege jwenio ngankengama Yesu unyuma, ngakunyula lubiniko lwa ngobo jakwe. Upo ngalama kitamwe chakwe cha ncholo. ⁴⁵ Yesu ngakonya, “Bene abangunywile?”

Boa ngabalenga abije mundu ojwankunywile, Petulo ngalenga, “Angwana, bandu ajingi bantindilinge nu kunhwegelela.”

⁴⁶ Nambu Yesu ngalenga, “Abile mundu jwangunywile, gambu nikibweni makakala gandekumoka.” ⁴⁷ Munkege jola apalola aotwije kukiia, ngakilaya kongo akalendema kukujogopa, ngakigwia nnongi ja Yesu. Penia nnongi ja boa, ngannandulila Yesu magambu gukunkunyula na apaotwile kulama kingobucho. ⁴⁸ Yesu ngannengela, “Manango, imani jinu jinnamiye. Nnyabula kwa tengela.”

⁴⁹ Yesu apakiba tango akalongela, ngaika mundu jumwe kuboka kachakwe Yailo, kilongoi jwa kitebe chukunng'ongalela Nnoongo. Ngannengela, “Mwana jwinu awile, makachumbuyaje Abouli.”

⁵⁰ Nambu Yesu apajoa genia ngannenge Yailo, “Makajogopaje, nhwamina tu, jwenio malamage.”

⁵¹ Yesu apaika kachakwe Yailo, annengije mundu kujingi unyumba pamwe nabo, nambu Petulo na Yohana na Yakobo na achikibelei mundu ba kamwali jwenio. ⁵² Bandu boa bakibanga bakaguta nu ukokaleka kwa magambu gwa mwana. Nambu Yesu ngabalenge, “Makagutangaje, magambu mwana ajomwikije, abi lugono tu!”

⁵³ Boa ngabanhwekanga kwa magambu bamanyangite kutenda mwana ajomwike. ⁵⁴ Nambu Yesu ngankamu luboko ngannengela, “Manango nnyimuke!” ⁵⁵ Bwomi

gwakwe ngubuja, kingobucho ngajimuka, Yesu ngabalengela bampe chakulya. ⁵⁶ Achikibelei ba mwana ngabaomongwa muno, nambu Yesu ngabalengela bakanengeje mundu jwajoa jola genia agatendigwe.

9

Yesu bakinga akinapunji komi na abele

(Matayo 10:5-15; Maluko 6:7-13)

¹ Yesu ngabakemanga akinapunji bakwe komi na abena, ngabapeganga uwecho ni kinala chu kujibenga michepelela na kalamianga akatamwe. ² Kibokachapenia ngabakinga bajandenge kutangacha Kingwana cha Nnoongo na kalamia akatamwe, ³ ngabalengela, “Apanyendanga mwanja makapotoje kilebe, mumwanja gwinu, makapotoje nkungucho andaje nkoba andaje chakulya andaje uloi andaje makoti mikogo mibena. ⁴ Nyumba jajoa jabapakumpokela ntamanga mwenio mpaka apampakuboka kilambo chenie. ⁵ Bandu anda bakanite kumpokela mangweto, mmokange pikilambo chenie na mpyatanga litukunda mumakon-gono ginu, kupala kuchalakicha kwabe.”

⁶ Akinapunji ngabatumbulanga mwanja kupetela kuijiji yoa, ngabatangacha Nhwalo Gwambone na kalamianga bandu kila paali.

Kuoya malango kwa Helode

(Matayo 14:1-12; Maluko 6:14-29)

⁷ Kingobu Helode, kilongoi jwa Galilaya, kujoa nhwalo gwa ilebe yoa eitendigwe, ngabe na mbe-wele, magambu bandu bange balenga, Yohana Mmatichi ate kuyoka. ⁸ Bange ngabalenga, Eliya apitile na bange ngabalengela

jumwe kati ja akalondoli ba lolo ate kuyoka. ⁹ Helode ngalenga, “Mutwe gwa Yohana ngununhweketa, nambu jonjo meneke jwanyoia nhwalo gwakwe?” Nga-pala muno kummona Yesu.

Yesu aupe chakulya nkengeni nkolongwa

(*Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Yohana 6:1-14*)

¹⁰ Achandundame ngababujanga ngabannengela Yesu goa agabakamulinge. Yesu ngabatolanga, ngabajenda jikajabe kunnyini ku Betisaida. ¹¹ Nambu bandu pabamanyanga kwajabwile, ngabankengamanga. Yesu ngabapokelanga, ngabalengela nhwalo gwa Kingwana cha Nnoongo, ngabalamianga abapailinga kulamiigwa.

¹² Lichoba apalyatumbula kutipika, akinapunji komi na abele ngabannyendelela Yesu, nukunnengela, “Matabukange bandu na kaleka bajendange kuijiji ya papipi bakapatange chakulya na pakugoloka, magambu pamba apatubile papongoti.”

¹³ Nambu Yesu ngabalengela, “Mapagange mangweto mwenga chakulya.”

Ngabajanga, “Tukwetije kilebe nambu mikate nhwano tu na yamaki ibele tu. Pangaje tujende takaemele ilyo ya bandu boa bamba?” ¹⁴ Bakibanga penia akinalome elufu nhwano.

Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Malengelange bandu batamange ikuta ya makomi nhwano, makomi nhwano.”

¹⁵ Kuboka pa akinapunji kutendanga yenila, ¹⁶ Yesu ngatola mikate nhwano na yamaki ibele, ngalola kunani kumbengu, ngannumba Nnoongo, ngametula mikate na ngatopolana yamaki ngabapeganga akinapunji bakwe babaganakie bandu. ¹⁷ Bandu

boa ngabalye nu kujukuta, ngabalokotanga makombo ga ilyo ngabatweleyanga ikapo komi na ibele.

Petulo annyekete kube Kilisto Nkomboi ojwa pambuligwe na Nnoongo

(*Matayo 16:13-19; Maluko 8:27-29*)

¹⁸ Lichoba limwe, Yesu akiba kugongalela jika jakwe, akina-punji bakwe ngabankengama. Ngabakonyanga, “Bo, bandu balenganga nenga na beneke?”

¹⁹ Ngabannyanga, “Bange balenganga mwenga nga Yohana Mmatici na bange Eliya, bange jumwe jwa akalondoli ba lolo ba Nnoongo jwombe ayokite.”

²⁰ Penia ngabakonyanga, “Mangwetomwe bo, nnenga ne nabeneke?”

Petulo ngajanga, “Mwe nga Kilisto ojwalagiligwe, ojwapambuligwe na Nnoongo.”

Yesu alongela nhwalo gwa kupotekigwa kwakwe na kuwe

(*Matayo 16:20-28; Maluko 8:30-9:1*)

²¹ Kiboka chapenia Yesu ngabakelebuya akinapunji bakwe bakannengeje mundu jwajoa nhwalo gwenio. ²² Ngalenga, “Mwana jwa Mundu apaligwa kupotekigwe muno nukanigwa na akinanhota na akakung’i akolo na akaboli ba Malagilo ga Musa. Na apangigwa ukomigwa, nambu lichoba lya tatu mayoka.”

²³ Ngabalengela bandu boa, “Mundu jwajoa anda apaile kungengama, apaligwa akikane mwene na atole nchalaba gwakwe kila lichoba na angengame.

²⁴ Magambu mundu ojwapala kukombola bwomi gwakwe mwene mauoya, nambu mundu ojwaoya bwomi gakwe kwa magambu gango maukombola.

²⁵ Mundu apata nike anda aipatite

ilebe yoa ya padunia kwa kukioya mwene? Mbemele kibije! ²⁶ Anda mundu amone oni nenga na maboulo gango, uyo Mwana jwa Mundu ammonela oni mundu jwenio mangobu apapakuika ku kibumo chakwe na cha Awawa na cha akapakachi ba chwapi ba kumbengu. ²⁷ Nannengelanga kweli, kutenda babi bange pamba bawegangaje panga bikibone Kingwana cha Nnoongo.”

*Yesu agalambuka kumiyo
(Matayo 17:1-8; Maluko 9:2-8)*

²⁸ Ikiba lichoba lya nane kuboka pa kulenga genia, Yesu ngabatolanga Petulo na Yohana na Yakobo kunani ja kukitombi kugongalela. ²⁹ Apakiba akagongalela, kumiyo kwabe ngukugalambuka na ngobo yakwe ngibe nhuu mbuu. ³⁰ Kingobucho bandu akabele ngababe bakalongela nakwe. Bakibanga Musa na Eliya, ³¹ bapitilanga bakiba bina kibumo ngabalongelanga nhwalo gwa kiu chakwe Yesu chikipa kupitila Kuyelusalemu. ³² Petulo na akajakwe bakibanga lugono, nambu ngabajimukanga ngabakibona kibumo cha Yesu na ngababona bandu abele abakiba bajemangite pamwe. ³³ Bandu bala pabakiba bakajabula, Petulo ngannengela Yesu, “Anhota, ialile bole twenga tube pamba! Matuchenga iteba itatu, chimwe chinu, chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya.” Kweli akiba amanyije chalongela.

³⁴ Petulo apakiba tango akalongela, kingobucho liunde ngilipitila na kaekelela ni kiwili chakwe, na liunde lyenie apalyaekelela akinapunji bala ngabajogopanga muno. ³⁵ Lilobe ngilijoanika kuboka muliunde mola, “Jonjo nga Manango ojunampambwile, mampenakiange.”

³⁶ Kuboka pa lilobe ukotoka, Yesu ngabonekana abi jikajakwe.

Akinapunji ngabatamanga nu kwa nhwalo gwenio, na mangobu genia bannengije mundu jwajotijola minhalo jenie jibijibwenangite.

*Yesu ajibenga michepela ejinyingile kakombo jumwe
(Matayo 17:14-18; Maluko 9:14-27)*

³⁷ Malabo jakwe Yesu pamwe na akinapunji bakwe pabauluka kuitombi, nkenge ni gwa bandu ngukongana na Yesu. ³⁸ Mundu jumwe ngachobela pankenga gwenio, “Aboli! Ndendakunnya opa, munnolekeye manango kabe manango jwa jika. ³⁹ Michepela apajinhwikilila, kingobu tu kuntenda achobele, na kummeka kiinduindu na liululu kumpita munkano, jijendekea kumpoteka muno, kunneka chokweje! ⁴⁰ Nganajopanga akinapunji binu buboyange, nambu baotolingije.”

⁴¹ Yesu ngabalengela, “Mangweto mabandu banga imani! Ndama namangweto mpaka lii? Nanhwimbilila mpaka lii? Mannetange mwano pamba?” Kiboka chapenia ngannengela mundu jola, “Munnete mwana jwinu pamba.”

⁴² Mangobu mwana jwenio panhwikilila Yesu, nchepela gola ngugunng'wia pae na kummeka mwana jola kiinduindu. Nambu Yesu ngaukalapila nchepela gwenio, ngannamia mwana na kape awamundu. ⁴³ Bandu boa ngabaomongwa na uwecho nkolongwa gwa Nnoongo.

Yesu alongela kabele nhwalo gwa kiu chakwe

(Matayo 17:22-23; Maluko 9:30-32)

Bandu bala pabakiba tango bakaomwanga minhalo joa echikitendigwe na Yesu, ngabalengela akinapunji bakwe,

44 “Makalibililangaje echinan-nengela! Mwana jwa Mundu ajenda kubekigwa mumaboko ga bandu.”⁴⁵ Nambu akinapunji bamanyingitije mana ga kulenga kwenio. Nhwalo gwenio gwakate kuiigwa kwa akangweto ibe bakamanyangaje na bombe batela kujogopanga kunkonya nhwalo gwenio.

Beneke ababi ananhota?

(Matayo 18:1-5; Maluko 9:33-

37)

⁴⁶ Ngukupitila kijonga kati ja akinapunji bala nhwalo gwa meneke kati jabe ojwabi munanhota muno.⁴⁷ Yesu ngamanya mawacho agabawacha mumyojo jabe, penia ngantola mwana nchokochoko, ngammeka papipi jakwe,⁴⁸ na ngabalengela, “Mundu jwajotijola ojwampokela mwana andi jonjo ku liina lyango, amboke nenga na jwajotijola ojwamboke nenga, bapoke abandumite. Magambu jwajoa ojwabi nchokochoko kupeta boa kati jinu jwenio nga nkolongwa kupeta boa.”

Mundu jwangankananga mangweto abi kingonu chinu

(Maluko 9:38-40)

⁴⁹ Yohana ngalenga, “Ananhota, tumweni mundu jumwe akaboya michepela kwa liina linu natwenga ngutujiga kunkanakia kwa magambu jwombe akibaje munkenga gwito.”

⁵⁰ Nambu Yesu ngannengela, “Makankanakiaje magambu mundu jwangankananga mangweto abi kingonu chinu.”

Kilambo chimwe cha Akasamalia bakananga kumpokela Yesu

⁵¹ Kingobu apakibandikila cha Yesu kutoligwa kujenda kumbengu, ngajenda Kuyelusalemu.⁵² Ngabatuma akapakachi balongolelange, bombe ngabajenda ngabajingilanga kukijiji

chimwe cha ku Samalia bam-panganile kila kilebe.⁵³ Nambu bandu ba kwenio bapalangi-tije kumpokela, kwa magambu ajenda Kuyelusalemu.⁵⁴ Bai akinapunji bakwe kina Yohana na Yakobo pabagabona genia, ngabalenga, “Angwana mpala tukeme mwoto uwike kuboka kumbengu gwatiniyange?”

⁵⁵ Yesu ngabatendebukia, ngabakalapilanga. Majandiko gange gajonjakie, ngalenga, “Mmanyangiteje nkwati moja gani, magambu Mwana jwa Mundu aikila ukoma banduje, nambu kakombola.”⁵⁶ Kibokachapenia Yesu na akinapunji bakwe ngabajenda kukijiji chenge.

Abapaligwa kube akinapunji ba Yesu

(Matayo 8:19-22)

⁵⁷ Pabakiba bakajendaga undela, mundu jumwe ngannen-gela Yesu, “Mbakunkengama kila kumpakujenda.”

⁵⁸ Yesu ngalenga, “Mabwea gakweti nduka ni ijuni yu kunani ikweti uhui, nambu Mwana jwa Mundu akwetije paali pu kubeka mutwe gwakwe.”

⁵⁹ Ngannengela mundu jonge, “Ungengame.”

Nambu jwombe ngalenga, “Angwana, nanji uneke nyende oti nakachike awabango.”

⁶⁰ Yesu ngajanga, “Milekange mitui ichike mitui mijakwe. Mwenga nnyende makatangache Kingwana cha Nnoongo.”

⁶¹ Na mundu jonge ngannengela, “Ananhota manankengamage, nambu unyeketele nakatabuke bandu ababi kachango.”

⁶² Yesu ngannengela, “Jwajoti ojwakamu lijembe kulema na kongo kulola unyuma kupalig-waje ku Kingwana cha Nnoongo.”

10

Yesu bakinga akinapunji makomi saba na ibena

¹ Kuboka pa genia Angwana ngabachagu bange makomi saba na mabele, ngabatuma akabele abele, bannongolele ku kila kijiji na paali apapala kujenda. ² Ngabalengelanga, “Mauno nga majingi nambu akauni akachoko. Nnyopange kwa akola nng’onda bakinge akauni munng’onda gwakwe. ³ Lele nnyendange! Nankinga mangweto andi mambelele apagajenda kati ja mamei. ⁴ Makapotoje mumwanja gwinu nhwuku guloi andaje nkoba ni ilatuje, makampataje mundu abali undela. ⁵ Anda nnyingilinge nyumba jajoa, ntumbula kulenga, ‘Tengela jibe munyumba jenje!’ ⁶ Anda mundu jwajipala tengela ampokilinge, nnyeketalange ntamange kwa jwenio, anda abije mundu ojwapakumpokelanga, tengela jinu jibakummuji mmene makangweto. ⁷ Ntamanga unyumba jenie na nniagange na nnywegange ibampeganga, gambu ojwakamu maengo apaligwa kulepigwa lipungu lyakwe. Makajandangaje kingobu nyumba jenje kingobu nyumba jaje. ⁸ Anda nhwikilinge pikilambo chochoa na bandu bampokelingi, nnyegange kila echibapa kubeka nnongi jinu, ⁹ nnamiangi akatamwe pikilambo chenie na malengelange bandu, ‘Kingwana cha Nnoongo kibandakile kwinu.’ ¹⁰ Nambu anda nnyingilinge kukilambo chochotiche, changampokelanga, mmokange, pampetanga undela jabe nnenganga, ¹¹ ‘Ata litukunda mumakongono gito li kilambo chinu tilipyata kwa magambu ginu. Nambu nkombokele, kutenda Kingwana cha Nnoongo kibandakile!’ ¹² Nannenge kweli,

lichoba lya hukumu, Nnoongo malaya kia kwa bandu ba Kusodoma kupeta kukilambo chenie!

Ilambo yanga amini (Matayo 11:20-24)

¹³ “Kulaga mwe! Kilambo chu Kukolasini, kulaga kilambo chu Kubetisaida! Gambu ikobo yanatenda kachinu ilaigwe kukilambo chu Kutilo na Kusidoni bandu bakwe kabi bakwindangite ngobo ya magunia nu kutama pamaliu kulaya balapite. ¹⁴ Ata nyeniela, lichoba lya hukumu mangwetumwenga mampatanga hukumu ngolongwa kupeta ja bandu ba Tilo na Sidoni. ¹⁵ Na mwenga, ma Kafalanaumu, bo, mikitondabeya mpaka kumbengu? Manhwuluigwa mpaka kumambi?”

¹⁶ Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Ojwampenakianga mangweto, ambenakia nenga na ojwakana kumpokelanga mangweto, akana kumboke nenga. Na ojwakana kumboke nenga akana kapoke abandumite.”

Kubuja kwa bandu makomi saba na mabele

¹⁷ Mwenakandae makomi saba na abele ngababujanga babilangite na tengela, ngabalenga, “Angwana, ata michepela jitujoine apatujibengita kwa liina linu.”

¹⁸ Yesu ngabalengela, “Nginilibona Lichetani apilikiba likaagambuka andi njai kuboka kumbengu. ¹⁹ Mpenekiange, nampilangite kinala chu kulebata majoka na makalambwa, ni kinala chu kuibila makakala ga mmaja. Kibije echikipala kummengwa. ²⁰ Nambu makaalalilangaje kwa magambu ja michepela jinnyoanga, nambu nhwalalilange kwa magambu maina ginu gaandikwe kumbengu.”

*Kualalila kwa Yesu
(Matayo 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Kingobu chenye Yesu kongo atweli uwecho gwa Uhuke jwa Chwapi, ngalenga, “Nannumba mwe Mawawa, Mangwana bu kumbengu na padunia! Magambu ilebe yene maiite bandu bunuwecho na bina malango, ngamaekulila akinangota. Elo, Awawa yene nga pampaille.

²² “Awabango bangamwiye ilebe yoa. Abije ojwamanyi Mwana nambu Awawa, na abije ojwabamanyi Awawa nambu Mwana na jwajoi ojwapai Mwana kunhwekulila.”

²³ Kibokachapenia Yesu ngabuja kwa akinapunji bakwe, ngabalengela, “Mbaya bandu ababagabona gamagabona mangweto!” ²⁴ Nannengelanga kweli, akalondoli ndu na akangwana ngabapala kulola genia gamagabona mangweto, nambu bakagabonaje, nu kugajoa genia gamagajoa mangweto, nambu bakagajojaje.”

Kulandanakia kwa mundu chwapi jwa ku Samalia

²⁵ Mundu ojwamanyi gwicho Malagilo ga Musa, ngajiga kuntega Yesu. Ngakonya, “Aboli, ndendabole kupala mbate bwomi gwa machoba goa pangapela?”

²⁶ Yesu ngannyanga jwombe, “Iandikigwe bole Mumalagilo? Nhwelibo?”

²⁷ Mundu jo ngannyanga, “Mapale Angwana ana Nnoongo binu kwa mwojo gwinu gwoa na kwa kiuke chinu choa na kwa makakala ginu goa na kwa malango ginu goa, na mumpale nndami nnyinu anda pimikipala mmene.”

²⁸ Yesu ngannengela, “Tela! Ntendi nyeniela, namwe manama.”

²⁹ Nambu mundu ojwamanyi Malagilo ngapala kukiingikia

mwene kutenda jwa mbone, penia ngankonya Yesu, “Andami ajango ngabeneke?”

³⁰ Yesu ngannyanga, “Mundu jumwe akiba kuboka Kuyelusalemu kujenda ku Yeliko. Apakiba undela, ngajingiligwa na akajibi ngabampoka uloi jakwe na kumputa, ngabanneka agolwike penia papipi nu kuwe. ³¹ Ngapitila nkung’i akiba akapeta ndela jenie, nambu apammona mundu jwenio, ngapeta umbwega.

³² Unyaela mundu jwa lungolo lwa Lawi uyo ngapeta penia, ngammona, ngapeta umbwega.

³³ Nambu mundu jwa ku Samalia ojwakiba namwanja ngaika penia apakiba mundu jwenio na apammona ngammone kia.

³⁴ Ngannyendelela, ngammeka mitela mmaganga gakwe kwa kunnyela mauta na divai na kagatabalila, kibokachapenia nganhwobakea panani pa liponda lyakwe, ngampeleka kunyumba jimwe ja akamageni nganwaya. ³⁵ Malabo jakwe ngapanga uloi tela na nchaala gwa machoba mabena, ngabalengela, ‘Mannwae mundu jonjo, na uloi gonge ogubakutumika manannepa apambakubuja.’”

³⁶ Kingobucho Yesu ngankonya, “Kati jabe akatatu, ngajwaako ojwalaite kube andami bakwe jwajo ojwajingiligwe na akajibi?”

³⁷ Mundu ojwamanyi Malagilo ngannyanga, “Ngajwajo ojwammoni kia.” Yesu ngannengela, “Nnyende makatendi unyaela.”

Yesu ukaja kwa Malita na Maliamu

³⁸ Yesu na akinapunji bakwe apabakibanga undela, ngabaika kukijiji chimwe na munkege jumwe ojwakonda Malita, ngampokela kachakwe. ³⁹ Malita akiba nnombo jwa Maliamu,

jwenio ngabatama papipi na Angwana kupenekia maboulo gakwe. ⁴⁰ Nambu Malita akiba akakamula maengo majingi, bai ngannyendele Yesu ngannenge, “Angwana mboni kujalije nyeniela alombo bango banekite ngamu maengo jika jango? Bai malengele, banyangate.”

⁴¹ Nambu Angwana ngabanyanga, “Malita, Malita, nnolalola nukuchumbuka kwa ile ijingi, ⁴² Nambu kilebe chimwe tu Chambone, Maliamu achagwile kilebe Chambone chenie abije mundu ojwapala kumpoka.”

11

Yesu abola nhwalo gwa kugongalela

(Matayo 6:9-13; 7:7-11)

¹ Lichoba limwe Yesu akiba pa ntemela kugongalela. Apajomola kugongalela napunji jwakwe jumwe ngannengela, “Angwana, tutenda nnyopa mutubole kugongalela anda Yohana Mmatici apabola akinapunji bakwe.” ² Yesu ngabalengela, “Apanng'ongalela, nnengange nyeniela, ‘Awawa, lina linu lya chwapi likoliigwe, Kingwana chinu kiike.

³ Taji mutupe chakulya chito cha kila machoba.

⁴ Mutulekekeye mabaja gito, andi twenga patalekekeya boa ababutulemwite. Mukutubekaje mumitambo.’ ”

⁵ Kibokachapenia ngabalengela, akinapunji bakwe, “Tulenge nnyito jumwe akweti aganja kachakwe kilo puwiku, ngannyopa, ‘Aganja, nanji ungopele mikate mitatu. ⁶ Kwa magambu aganja bango bambetile kachango ababi na mwanja nanenga ngwetije chakape!’ ⁷ Jwombe akiba unyumba kabi bajangite, ‘Makanjumbuyaje! Tayali nyigile

nnyango. Nenga na ingota yango tugolwike, nhwotije kujimuka nampe.’ ⁸ Kweli, iganukube ajimukaje kumpe mikate kwa magambu ga mundu jwenio nng'anja mundu, nambu kwa magambu mundu jwenio akwetije oni ja kujendekea kunnyopa, majimuka kumpe chachotichela chakipala.

⁹ “Na yene, nannenge nnyopa tu na mangweto mampata, mpalalapa tu namangweto mamikibona, nng'omba tu oti namangweto mabanyogolelana. ¹⁰ Gambu jwajwoa ojwajopa kupata, ojwapalapa makibona na ojwagomba oti mabannyogolela. ¹¹ Bo, abi mundu kati jinu anda mwana gwakwe jwapa kumpe lijoka papakujopa chamaki? ¹² Anda ajopite liyaja, bo, mabampa kipelele? ¹³ Anda mangweto mammi mabaja mmanyangite kipeganga ingota inu ilebe yambone, awabinu bu kumbengu mabampaganga muno, mabapaganga Uhuke jwa Chwapi akangweto abannyopanga!”

Yesu na Belizebuli

(Matayo 12:22-30; Maluko 3:20-27)

¹⁴ Lichoba limwe Yesu aubenga nchepela oguntei mundu jumwe kube bubu. Bai nchepela gwenio ngummoka, mundu jwenio ngaotola kulongela, bandu ajingi ngabaomgwa, ¹⁵ nambu kati ja bandu bena ngabalenga, “Ajibenga michepela kwa uwecho gwa Belizebuli nkolongwa ju michepela.”

¹⁶ Bandu bange, ngabajiga kunttega ngabampala alaye iingi ibonekane anda kweli akiba nu uwecho kuboka kumbengu. ¹⁷ Nambu Yesu, akiba amanyi mawacho gabe, ngabalengela, “Kingwana chachotichela echikibaganike ikuta ikuta eigambana,

mangobuje kupela, na nyumba jajoa janga chikichana kingobuje kujebelea. ¹⁸ Anda Lichetani likikana lyene, Kingwana chakwe kijemabo? Nnengangabo, menga michepela kwa makakala ga Belizebuli? ¹⁹ Anda nubenga nchepela kwa makakala ga Belizebuli, ingota yinu ijibenga michepela kuwecho gwa beneke? Kwa magambu genia nga pabapakunhwukumu mangweto kube makawangi. ²⁰ Nambu anda nijibenga michepela kwa makakala ga Nnoongo, bai mmanyange Kingwana cha Nnoongo kiike kwinu.

²¹ “Mangobu mundu juna makakala, anda abi na chilaa apalendela nyumba jakwe, ilebe yakwe yoa iba tengela. ²² Nambu anda aike mundu jonge juna makakala muno kunyingilila na kunhwotola, jwenio apakapoka chilaa yabe eibahyobalela nu kutola ilebe yoa. ²³ Mundu jwajwoa jwanganonda nenga, angana nenga, na jwajoa jwan-gakongola pamwe na nenga, atenda kuambugana.

Kubuja kwa nchepela mmaja
(Matayo 12:43-45)

²⁴ “Kingobu nchepela pugummoka mundu, ujenda papongoti kupala paali pu kupomolela. Anda nukupataje akilengela mwene anda mbataje paali pa kupomolela, ‘Mambuja kachango kumokitage.’ ²⁵ Apabuja nu kujikolela nyumba jela jipyagiligwe na jibi chwapi. ²⁶ Aijenda kujitola jengi michepela saba, jinamakakala kupeta jwenio, na jwenio kuika kunyingilila mundujo na ali ja mundu jwenio jibakube mbaja kupeta pitumbula. Ngoe alijakwe jiba mbaja kupeta patumbulaga.”

Laa ja kweli

²⁷ Yesu apakiba akalenga genia, munkege jumwe ojwakiba

munkenga gwa bandu, ngalenga kwalilobe likolongwa, “Mbaya munkege ojwampotwile mwenga nu kujonga mabele gakwe!”

²⁸ Nambu Yesu ngajanga, “Mbaya muno abilijoa lilobe lya Nnoongo nukulijali.”

Bandu bapalanga kibona ikobo
(Matayo 12:38-42)

²⁹ Bandu pabajonjekeka kuika, Yesu ngabalengela, “Bandu bangoe akabaja. Bipala iingi, nambu bapatangaje kiingi chachoa nambu cha Yona. ³⁰ Ibi tela na apikiba kwa nnondoli jwa Nnoongo Yona akiba kiingi kwa bandu ba ku Ninawi, unyae Mwana jwa Mundu apapakube kiingi kulingolo chenje. ³¹ Linyongolo lya kubanda mapitila mangobu bandu bamba pabapa kuhukumigwa, magambu jwenio ngaboka kachakwe kutaali ngaika kupenikia gambone ga Solomoni napamba pabi nkolongwa kupeta Solomoni. ³² Bandu bi kilambo chu Kuninawi mabapitila kingobu cha hukumu, na angweto buluhukumula lungolo londo kube na malemwa. Gambu bandu ba Kuninawi balapanga kwa matangacho ga Yona, na pamba abi Nkolongwa kupeta Yona.”

Lumuli lwa mmele
(Matayo 5:15; 6:22-23)

³³ “Abije mundu ojwapamba lumuli nukuluekelela lidebe andaje kuluekelela lidebe nambu kulubeka panani putala ibe bandu abajingila unyumba bapatange kulola ndaa. ³⁴ Lio linu ngu lumuli lwa mmele, lio linu anda libi lyabone mmele gwinu gwoa mauba mulumuli, nambu anda lio linu libou mmele gwinu uba mulubendu tetele. ³⁵ Mmeke gwicho lumuli olubinkati jinu lwakabeje pulubendu. ³⁶ Anda mmele gwinu gwoa ubi na lumuli, nukubeje

paali pina lubendu, mmele gwenio maung'ala kwambone andi lumuli pulumulika mmele.”

Yesu bagambanga Mafalisayo na akaboli ba Malagilo ga Musa (Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

³⁷ Yesu apakiba akalongelaga, Mfalisayo jumwe ngankoka kujenda kachakwe kulye chakulya. Yesu ngajenda, ngatama kulye. ³⁸ Mfalisayo ngaomongwa kumona Yesu akalya panga kuya oti. ³⁹ Angwana ngannenge, “Mangwetomwenga, Mafalisayo nyeleyanga ikombe na yani panja tu, nambu nkati ntwelelinge upoki na ubaja. ⁴⁰ Makajinga mangweto! Bo, ojwatenganiche panja nga ujwoje ojwatenganiche nkati? ⁴¹ Mpangange malumbo kwa akaoko ilebe eibi nkati, na yenge yoa maiba chwapi kwinu.”

⁴² “Nambu mpakulaga Mafalisayo magambu ntochanga bandu malumbo mpaka maamba gu kutimbi yakulya, nchicha na maamba gange na kongo kuagabaje katende gambone bandu na mapalano ku Nnoongo. Ipaligwa kiagabala ilebe yenie na yenge.

⁴³ “Mpakulaga Mafalisayo kwa magambu mpalanga kutama nnongi paali pina ichima unyumba ju kugongalela na kumpata abali kwa ichima muchoko. ⁴⁴ Mpakulaga, kwa magambu mmi andi makabuli gangabeka alama, bandu kulebata panani jakwe kumanyangaje.”

⁴⁵ Jumwe ojwamanya malagilo ngannengela, “Aboli, malobe ginu gutukachapia na twenga!”

⁴⁶ Yesu ngajanga, “Na mangwetomwe uyo mpakulaganga makaboli ba malagilo! Matwekanga bandu miigo jangapotoleka, kongo mmene mangweto kutondobeaje maboko ata kachoko

kajangatanga. ⁴⁷ Mpakulaga mangweto! Kwa magambu nchengele makabuli ga akalondoli ba Nnoongo bombe akaokobinu ngabakomanga. ⁴⁸ Yene nchalakichanga mmene kutenda makangwetumwe nnyeketela pabatendanga genia akaokabinu, benia ngabakomanga akalondoli, na mangweto nchengele makabuli gabe. ⁴⁹ Malobe ga Nnoongo galenga, ‘Manapelekelanga akalondoli na achandundame, nambu bange mamakomanga, na bange mamapotekanga.’ ⁵⁰ Yene bandu ba ngoe bapa kuhukumigwa kwa kakomanga akalondoli ba Nnoongo maki-hukumigwa kwa magambu ga myai ja akalondoli boa ejjitinike tangu kutumbu apaja panganigwa dunia, ⁵¹ kuboka komigwa kwa Abeli mpaka komigwa kwa Zakalia jwombe akomigwa panakati ja pachwapi ni kitembe chukupangi lilumbo. Kweli nannenge lungolo londo maluhukumuligwa kwa genia goa.

⁵² “Mpakulaga akaboli ba malagilo, kwa magambu nng'oyanga lupungulo lwa nni-ango gwa malango gu kumanya Nnoongo. Mmene makangweto kujingije na maibilikia abapalanga kujingila.”

⁵³ Apakiba akaboka penia, Mafalisayo na akaboli abagamanya malagilo ngabatumbu kutega kwa kunkonya machwali majingi, ⁵⁴ Kuntega kupala alonge malobe gangambone banyonje.

12

Kakanali bakabeje na akanden-demundu (Matayo 10:26-27)

¹ Maelufu ga bandu ngabakongananga pamwe mpaka kulebatana, Yesu ngabalenge oti akinapunji bakwe, “Mme maha

na maboulo ga Mafalisayo ga uwangi. ² Kila chikiekeligwe kiba kuekuligwa, na changa-manyikana makimanyikana. ³ Uyo goa agannongi pulubendu, bandu mabagajoa pukongolou, na gowa agannyojela kingobu milyango mujigale, magatan-gachigwa pikinyanga.

*Ojwa paligwa kujogopeka
(Matayo 10:28-31)*

⁴ “Nannenge makaganja bango, makajogopaje abakoma mmele, kubapenia kuotolangaje kutenda chenge kilebe. ⁵ Mananangila ju kunnyogopa, mannyogopange Nnoongo jwombe kuboka pukoma, akweti kinala chu kunneke kumwoto gwangaimika machoba goa. Nhwamina ne, jwenio nga ju kunnyogopa!

⁶ “Imanyakine kube iyebele nhwano iyuchigwa kwa yumuni komi, yeneje? Nambu Nnoongo kikilibalije wala chimwe. ⁷ Nambu ata nywili ya mutwe gwinu aibalangigwe yoa. Yene makapwelelaje, mangweto mambone kupeta iyebele ijingi.

*Kunnyeketela na kunkana
Kilisto Nkomboi
(Matayo 10:32-33; Maluko 10:19-20)*

⁸ “Nannenge kweli, kila mundu ojwanyeketela pabandu kutenda jwenio nga jwango, Mwana jwa Mundu mannyeketela nnongi ja akapakachi ba Nnoongo kutenda mundu ojo nga jwango. ⁹ Nambu mundu jwajotijola ojwambakungana nnongi ja bandu, jwombe makanaligwa nnongi ja akapakachi ba Nnoongo.

¹⁰ “Jwajotijola ojwalenga lilobe lyu kunkana Mwana jwa Mundu malekekiigwa, nambu ojwan-tukana Uhuke jwa Chwapi alekekiigwaje.

¹¹ “Pabampeleka mangweto nnongi ja nyumba ja kugongalela

nnongi ja akatawala na bina kinala, makapweleje kilebe cham-pakulongela andaje champakulongela. ¹² Magambu Uhuke jwa Chwapi, kingobucho mammola mangweto chu kulongela.”

Kulandanakia na Nyinga juna uloi

¹³ Mundu jumwe ojwakiba pamwe na bandu bala ngan-nenge Yesu, “Aboli, mannen-gele nunugwango tubagane ulichi ugubutuleki Awawa bito.”

¹⁴ Yesu nganyanga, “Maganja bango, beneke abambi ne kube nahakimu ba ilebe andaje nachikachani panakati jinu?”

¹⁵ Ngabalengela boa, “Mmangange maha na tama, gambu bwomi gwa mundu uhyobale kube ni milebe eiyakwetije, wala uloi guba kube.”

¹⁶ Kubokapenia ngabalengela kulandanakia gongo, “Pakiba na mundu juna uloi ojwakweti nng'onda guipambike ilyo ndu.

¹⁷ Mundu jwenio ngawacha kumojjo gwakwe, ‘Ndenda bo nenga? Ngwetije paali pa kubeka mauno goa gano? ¹⁸ Ngakilenge mwene, ndenda yene,’ ‘Momolana ikokwe yango nukuchenga kikokwe kikolongwa muno, mwenio mameka ilyo yango yoa ni ilebe yango. ¹⁹ Kuboka penia nikilengela namwene. Ngoeno nkwati lupambo lwa kutumia kwa yaka na yaka. Kutama na bwomi kutama kwa mbone, kulye, nukunywe nukube na laa!’

²⁰ Nambu Nnoongo ngannengela, ‘Mwe majinga! Lele kilo bwomi gwinu mautoligwa. Na ilebe yoa yenie eimikibekile maiba yabeneke?’ ”

²¹ Yesu ngajomole kulenga, “Ngapibile kwa mundu ojwak-ibekela uloi magambu gakwe mwene, nambu jwenio kileje nnongi ja Nnoongo.”

*Kuhyobale Nnoongo**(Matayo 6:25-34)*

²² Kubokapenia Yesu nga balenge akinapunji bakwe, “Na yene nannenge makapwelejekwa nhwalo gwa chakulya chimikipala kwa bwomi gwinu na ngobo imipala kwa mmele gwinu.

²³ Bwomi kilebe cha mbone kupeta chakulya nammele nga gwambone kupeta ngobo.

²⁴ Milibone likongolo, kupandaje mbeju, wala kuunaje na wala ikokwe gakwetije Nnoongo kagalichanga ilyo genia! Mangweto mmi mambone kupeta ijuni!

²⁵ Bene kati jinu kwa kube na mbwele kuotola kujonjekea bwomi gwakwe? Anda kuotojekilebe hata kichokochoko kwa nike kupwelela kwa ilebe yenge? ²⁶ Anda kuotojekilebe hata kichokochoko kwa nike kupwelela kwa ilebe yenge?

²⁷ Magabonange maloba ga mpongote apagamalika, kamwaje maengo na kulokaje. Nambu nannenge, mwene Nngwana Solomoni mukibumo chakwe choa akwinditije chwapi andi maloba aga. ²⁸ Anda Nnoongo alikwindia yene manyai ga mung'onda agabi leleno na malabo galekeligwa pa mwoto, bo bantendelangaje muno mangweto? Mangweto mabandu bina imani njoko yankweti!”

²⁹ “Yene makapweleje nukuwacha, nyumba jakwe jibomaligwe. nniaganga nike andaje nywaganga nike. ³⁰ Kwa bandu boa bangammanya Nnoongo machoba goa bagabegelela genia goa. Awawa binu bukumbengu bagamanyi goa gampalanga.

³¹ Mikibegelelange oti Kingwana cha Nnoongo, na genia gowa mabampaganga.”

*Utajili gu kumbengu
(Matayo 6:19-21)*

³² “Makajogopangaje, mangweto kikuta kichoko cha akina-punji bango! Gambu Awawa binu bukumbengu bapala kumpe Kingwana. ³³ Nhwuchange yoa eyankwetingite makapegange akanhocho ela yenie. Mijibeke miuku jinu kube chwapi na kukibekela lupambo kumbengu jenie Kwenio jipungukaje, magambu kwenio akabwii kuotoje kujipata na gabije mabongo agaotwi kualabia. ³⁴ Penia apalubi lupambo lwinu nga apaupakube mwojo gwinu.”

Akabanda abaagabala

³⁵ “Mmegange tela kwa goa na muli yinu ibe ikajaka,

³⁶ mmegange anda akabanda abalendela angwana babe babuje kuboka kumpapala bajogolele nniango kingobucho echikipaligwe papapakugomba oti. ³⁷ Mbaya akabanda ababakakole angwana babe babilingite mio kalenda! Nannenge kweli, benia mabikipangania kabegelela, nakalenge ntamange pukulye na benia kabegelela.

³⁸ Anda bakabuja panakati ja kilo andaje puiku na kakolela bakakelukianga mbaya jabe akabanda benia! ³⁹ Mmanyange kube ikabi nkolanyumba akamanyi kingobu mwihhi chapakuika, kabi akelukie, na kabi ajilekitije

nyumba jakwe jibomaligwe. ⁴⁰ Ata mangweto mmegange tela, gambu Mwana jwa Mundu maika mangobu gangamanyika.”

*Mmanda ojwaaminika na jwan-gaaminika**(Matayo 24:45-51)*

⁴¹ Petulo ngalenga, “Angwana, kulandanakia kwenio magambu ga bandu boa?”

⁴² Angwana ngabajanga, “Meneke ojwabi mpakachi

jwaaminike na jwambone? Jwenio ananhota bakwe mabam-meka alolele akabanda bakwe ibe bape chakulya kingobu echikipaligwa. ⁴³ Mbaya mpakachi jwojo jubakunkole ananhota mundu akakamula genia! ⁴⁴ Kweli mampa kugoya ilebe yakwe yoa. ⁴⁵ Nambu anda mpakachi jwenio akilenge mwene, 'Ananhota bango batenda kuchelwa kubuja,' kingobucho nu kutumbu kaputanga abanda ajakwe, akinalome na akikege, nukulye nukunywe nukulobela, ⁴⁶ ananhota mundu bibuja lichoba lyangamanyika ni kingobu changamanyika, nu kunhweketa ipande ibena, nu kummeke lipungu lyakwe pamwe na bandu banga amini.

⁴⁷ "Mmanda ojwamanyi echibapala ananhota bakwe nambu kamwaje andi ipabapala ananhotamundu abakuputigwa muno. ⁴⁸ Nambu mmanda jwenio ojwatenda gangapala ananhota bakwe nambu amanyije agabapala anahota bakwe maputigwa kachoko. Ojubampi ijingi malongigwa ijingi, ojubampi kachoko malongigwa kachoko.

Yesu bajambukia bandu kulekana
(Matayo 10:34-36)

⁴⁹ "Nhikila kupamba mwoto padunia, mbaya gwakabi ujakite! ⁵⁰ Ngweti ubaticho gwa kupoteka ogumbaligwa nupokele, nubegelele kibegele nike ulenganile! ⁵¹ Nkitanga nhikila kuleta tengela padunia? Na kachokochokoje, tengelaje nambu kulekana. ⁵² Kutumbu ngoe, lungolo lwa bandu lukibagana, akatatu kati ja akabele, akabele kati ja akatatu. ⁵³ Awawa bankana mwana jwabe munalome, mwana bakana Awamundu, Amama bankana mwana jwabe munkege, mwana

munkege bakana amamamundu, akimundu akege bakana ajumbo na ajumbo bakana aniamundu akege."

Kumanya mangobu
(Matayo 16:2-3)

⁵⁴ Yesu ngaulenge kabe nken-
geni gwa bandu, "Apamagabona maunde gakapitila kingonu cha kundonde, nnenganga, 'Ula majikoma,' nakweli ukoma. ⁵⁵ Apamubona upepo gukubanda gukagugumaga, nnenganga, 'Mapaba niliuke lele,' na kweli kube. ⁵⁶ Mangwetomwe makandende-mundu mmanyangite kulondola upepo na maunde ni ilebe yu kumbengu kwa nike kumanyaje mangobu ganga?"

Nchikachane na nngondwa jwinu
(Matayo 5:25-26)

⁵⁷ "Mbone kuotolangaje mmene kumanya minhalo ja mbone jukamula? ⁵⁸ Maana anda jumunnemwite ampeleka kamaakama yakabi mbaya kwinu kuchikachana nakwe milingiti tango undela, ibe akaikaje kumpeleka nnongi ja akimu na akimu akampange ku nkolongwa jwa manjolinjoli, na angweto kummeka mukipungo. ⁵⁹ Nannengela kweli, mpitaje mwenio mpaka apampakujomole kulepa senti ja kujomola ligambo linu."

13

Nnapange mabaja ginu andaje manhweganga

¹ Mangobu genia bandu bange ngabaika, ngabannenge Yesu nhwalo gwa bandu ba ku Galilaya abakomigwe na Pilato na myai jabe ngajangabana na myai ji inyama yabapanganga lilumbo kwa Nnoongo kwa Nnoongo. ² Yesu ngabajanga, "Magambu

bandu ba ku Galilaya bena bakomigwa kwa magambu genia mpemele kube benia bakiba akabaja kupeta bange aka Galilaya? ³ Nannenge kweli, na mangweto uyo pangalapa malemwa ginu mpakuwaganga anda bange pabawaga. ⁴ Andaje baba komi na nane abagwelile nnala kwako ku Siloamu, ngabaweganga, nkitanga bombe bakibanga akabaja muno kupeta bandu bowa ba Kuyelusalemu? ⁵ Nannenge nyeneje, angweto bakiba na malemwaje nambu mangweto pangalapa majambi ginu, manhwaganga anda bombe.”

Kulandakia kwa nkongo gwa ngokwa gwangapambika

⁶ Kubokapenia, Yesu ngabalengela kulandanakia kongo, “Mundu jumwe akiba nankongo gwa ngokwa ya zabibu munng’onda gwakwe. Mundu jwenio ngajenda kupala kutongola ngokwa, nambu aikolije. ⁷ Ngannengela nkamumaengo jwakwe, ‘Nnole, kwa yaka itatu inke kupala ngokwa ya nkongo gongo, nambu mbatiteje kilebe. Muwekete! Kwanike ntumia lutuba lwa lutope panga kilebe?’ ⁸ Nambu jwenio ngannyanga, ‘Ananhota, tuleke kabele chaka cheno, manutindikia ntalu nukujela mbolea. ⁹ Anda upambike ngokwa manicha, nga chwapi, andaje bai muweketage.’ ”

Yesu annamia munkege jumwe lichoba lya Kupomolela

¹⁰ Yesu akiba akabolela munyumba ji kugongalela lichoba lya Kupomolela. ¹¹ Pena pakiba na munkege jumwe ojwakiba ntamwe kwa yaka komi na nane, magambu nchepela. Mmele gwakwe gukiba na kindunduma ngachipula kujema gwicho. ¹² Yesu apammona ngankema nukunenge, “Makege,

mme agabwa kitamwe chinu kinnekite.” ¹³ Yesu ngammekela maboko gakwe kingobucho mmele gwakwe ngalama kabele, ngannumba Nnoongo.

¹⁴ Nambu nkolongwa jwa nyumba ja kugongalela ngabachimwa muno magambu Yesu annamia munkege jwenio lichoba lya Kupomolela. Yene ngabalenge bandu babakonganinge penia, “Nkwetingite machoba sita ga kamu maengo, bai nhwikange machoba genia bannamiange itamwe inu, nambu makaikangaje lichoba lya Kupomalela!”

¹⁵ Penia Angwana ngabajanga, “Mangweto makandemundu! Mene kati jinu kabi annyogolile ng’ombe jwakwe andaje liponda lyakwe kupita mukitundu ajende kunywe mache, ata ikabi lichoba lyene nga lya Kupomalela? ¹⁶ Ngoe, pamba abi biti Ulaimu jwombe Lichetani likate kunnemaya kukungobu cha yaka komi na nane. Bo, ikiba kuwalaje kunyogolela kutabigwa kwakwe lichoba lya Kupomalela?” ¹⁷ Apalenga genia, akangondwa bakwe ngabalola oni nambu bandu bange boa ngababeganga na laa kwa magambu ga ilebe ikolongwa yoa eyibantendile.

Kulandanakia kwa mbeju njokonjoko ya haladali

(Matayo 13:31-32; Maluko 4:30-32)

¹⁸ Yesu ngakonya, “Kingwana cha Nnoongo kilandine nanike? Nenganakia na nike? ¹⁹ Nga anda mbeju njokonjoko ikemigwa haladali eyapandite mundu jumwe kunng’onda gwakwe, ngimalika na kube nkongo. Ijuni yu kunani ngichenga miu jakwe mu ndambi yakwe.”

Kulandanakia kwa kimela
(Matayo 13:33)

20 Ngakonya kabele, “Nen-ganakia na nike Kingwana cha Nnoongo? 21 Nga anda amila ejibatoi amama bamwe ngabatindagana na madebe mabele na nusu ga unga, penia unga gwoa ngutupa.”

*Nniango nchokochoko
(Matayo 7:13-14,21-23)*

22 Yesu pajenda Kuyelusalemu ngapete kunyini na kuijiji, kutangacha Nhwalo Gwambone. 23 Mundu jumwe ngakonya, “Bo, Angwana, bandu abapakom-boligwa nga achoko?”

Yesu ngabalengelanga, 24 “Nkachanange kujingila kwa kupetela nniango ogubi nchokochoko, gambu bandu mabajiganga kujingila nambu baotolangaje. 25 Mangobu magaika penia akola nyumba bamajinuka nu kujigala nni-ango, mangweto mijemanga panja na kutumbu kutaukana nniango nukulenga, ‘Angwana mutujogolele nniango.’ Nambu bombe binnyanga ‘Nummaanyije mmokanga kole.’ 26 Namangweto mitumbula kunnengela, ‘Twe nga baba tatulila nakunywe pamwe na mwenga, na mwenga ngammola muijiji ito.’ 27 Nambu bombe bilenga ‘Numanyije mang-weto mmokanga ko, mmokange pamba, mangweto nkamwa mabaja.’ 28 Nga apapapakube na nguto na kuyaga mino, mangobu apampakabonanga Ulaimu na Isaka na Yakobo na akalondoli boa babi mukungwana cha Nnoongo, nambu mmeni mang-weto nnekeligwe panja! 29 Bandu mabaika kuboka kumbwani na kundonde, kuboka kuchanya na kubanda na kutama pa mpapala Mukungwana cha Nnoongo. 30 Elo, ababi bukujomolela bibaganga bu kutumbula, na ababi bukutum-bula biba bukujomolela.”

*Yesu kukupala Kuyelusalemu
(Matayo 23:37-39)*

31 Mangobu ugogo, Mafalisayo na bandu bange ngabannyen-delela Yesu ngabannengela, “Mmoke pamba nnyabule paali pange, kwa magambu Helode apala kunkoma.” 32 Yesu ngaba-janga, “Nnyendange makalengele alibwea nyene, ‘Leleno na malabo mengamichepela na kalamia akatamwe, na lichoba lya tatu nijomolela liengo lyango.’ 33 Ata nyenie, kwa leleno, malabo na papacha, mpaka nyendeke na mwanja gwango, kwa magambu telaje nnondoli akomigwe panja ja Yelusalemu.

34 “Mwe ma Yelusalemu, Mwe ma Yelusalemu! Makomanga akalondoli na kaputa maganga akapakachi ba Nnoongo abakin-gite kwinu! Palenga nyigite kuikongola ingota yinu kwango andi ngoko apaikongola yana yakwe nkati ja mapapanilo gakwe, nambu mapaije. 35 Aja! Nyumba jinu jiba ukeba. Nan-nengelanga, umonaje kabe mpaka apampa kulenga, ‘Alumbigwe ojwaika kuliina lya Angwana.’”

14

Yesu annamia mundu ntamwe

1 Lichoba limwe lya Kupomalela Yesu ngajenda kulye chakulya kachakwe kilongoi jumwe jwa Mafalisayo, na bandu ngaban-nolekeya Yesu kukunhwingikia. 2 Nnongi jakwe Yesu pakiba na mundu jumwe ojwakiba na kitamwe cha kutupa mmele. 3 Yesu ngabakonyanga akaboli ba Malagilo ga Musa na Mafalisayo, “Bo kweli andaje ipaligweje kunnamia mundu Lichoba lya Kupomalela?”

4 Nambu angweto ngaba tamanga nu. Yesu ngankamu ntamwe jwenio, ngannamia na

nganneka ajabule. ⁵ Kingobutu ngabalenge, “Beneke kati jinu bombe mwana jwabe andaje ng’ombe jwabe akajingi mulibomba kabi bampiitije ata ikabi Lichoba li Kupomalela?” ⁶ Angweto baotolingije kunyanga.

Ukina nu lutengo

⁷ Yesu ngaba bona angweto abakokigwe apabakiba bikikipambula paali pa ichima, ngabalengelanga kulandanakia kongo, ⁸ “Anda mundu ankokite kumpapala gwa kutola akege, makatamaje paali pa ichima, iotwile akokigwe nngwana jonge jwambone kumpeta mwenga, ⁹ na akola nyumba, abankokite mangweto mabele, mabaika nukunnengela, ‘Malekele benia kitebu chenie.’ Penia mpakola oni nnongi ja boa na ipaligwa kujenda kutama kunyuma. ¹⁰ Nambu anda bankokite kumpapala gwa kutola akege, ntama paali pa mwicho ibe nkolanyumba apapakuika anengele, ‘Aganja, nhwike nnongi pano, paali pambone muno.’ Penia mamiba nikibumo nnongi ja boa abatamangite pamwe na mwenga. ¹¹ Kwa magambu jwajotijola ojwa kitondobe aba kuuluigwa na ojwa kiuluya aba kutondobigwa.”

¹² Penia Yesu ngannengela na benia abakokite, “Anda mapanganikiinge mpapala nalumu andaje kimuyo, makakokangaje akaganja binu andaje akanuna binu andaje akalonga binu akandamya ajinu ababi binu uloi bakaikangaje na benia mabankokanga, namwenga mamma bannepite chache echi matendelige. ¹³ Ipaligwa apameka mpapala, makokange akaoko, abalemile, nangwaba na bangalola, ¹⁴ na mwenga mamma mpatite upeepe, kwa

magambu benia bakwetangitije chu kunnepa. Gambu Nnoongo mampa malepo ginu mangobu bandu bina moja gwambone apabapakuyoka.”

Kulandanakia kwa mpapala nkolongwa
(Matayo 22:1-10)

¹⁵ Jumwe jwa abatamangite pamwe na Yesu apajowa genia ngalenga, “Mbaya mundu ojwa pakutama nu kulye chakulya muki Ngwana cha Nnoongo.”

¹⁶ Yesu ngajanga, “Mundu jumwe akabeka mpapala nkolongwa ngabakokanga bandu ajingi. ¹⁷ Kingobu cha mpapala pikiika ngantuma mmanda jwakwe bakalenge bandu baike ilebe yowa ilenganile! ¹⁸ Nambu ngabatumbulanga jumwejumwe kujopa balekekeyange. Ju kutumbula ngannenge mmanda, ‘Emile nng’onda na yene mbaligwa kujenda kulola, nanji nannyopa unneke nakaikaje kumpapala gwinu.’ ¹⁹ Jonge ngalenga, ‘Emile ng’ombe komi ya kulema na mbaligwa kujenda kuijiga nannyopa unneke.’ ²⁰ Jonge ngalenga, ‘Nanji ndoi akege na yene otoje kuika.’

²¹ “Mmanda jola ngabuja kangwana mundu ngalenga goa. Angwana mundu ngabachimwa muno nu kunnenge mmanda jwakwe, ‘Nnyende chokwe kundela na kila kimbatikwa chi kilambo makakeme baikange pamba akahocho na bangalola na nangwaba na abalemalinge boa.’ ²² Kuboka penia mmanda jola ngalenga, ‘Angwana ilebe yoa ngamwile anda apaunengile, nambu kiigi chumbi chimwe.’ ²³ Angwana bala ngabannenge mmanda, ‘Nnyende kundela na kila kimbatikwa makaamuliche bandu baikange mpaka nyumba jango jitwelele. ²⁴ Nannenge kweli

mmoa kutenda boa banakokan-gite ojwapakupaya chakulya cha mpapala gwango!’ ”

Ojwapaligwa kube ndundame
(Matayo 10:37-38)

²⁵ Penia nkengeni nkolongwa gwa bandu pabannyendelela Yesu, ngabatendebukia ngabalenge, ²⁶ Mundu jwajwoa ojwaika kwango nenga anda nukumbalaje ne kupeta awamundu na amamundu na aanamundu ni ingota yabe na akalombo mundu na akakolo mundu na mwene, kuotoje kube napunji jwango. ²⁷ Jwajwoa jwangapotola nchalaba gwakwe nu kungengama kuotoje kube napunji jwango.

²⁸ “Magambu beneke panakati jinu ojwapala kuchenga ulingo nukutama otije kubalanga aimanye ilebe ipaligwa anda maijomolelage? ²⁹ Andaje kuboka pukuchimika tu eke nukuchipula kujomola na bandu kunhweka, ³⁰ kulenga, ‘Mundu ojo ngatumbu kuchenga nambu ajomwileje.’

³¹ “Andaje Nngwana jwako ojwapala kujenda ukomana na Ngwana nnyakwe, nukutama otije nu kwacha maotolage, kwa matyala gakwe elufu komi nu kujomana na jwajo juna matyala alufu ichilini? ³² Andaloi maotoje mabatuma apakachi kujopa malobe ga tengela nakongo abi kutaali na Ngwana jwenio. ³³ Uyo abije na jumweje kati jinu ojwapa kube napunji jwango anda nikiilekaje ilebe yakwe yowa.

Kulaa kwa mwinyo
(Matayo 5:13; Maluko 9:50)

³⁴ “Mwinyo chwapi, nambu anda andauoite kulaa kwakwe, kuotoje kubukia kulaa kwakwe. ³⁵ Kulaaje nakwa lutopije nakwa lutubaje, bandu kulekela tu. Juna machikilo ajoe!”

15

Kulandanakia na limbelele elio-bite
(Matayo 18:12-14)

¹ Lichoba limwe akatocha kodi na bina mabaja ajingi ngabajenda kumpenekeya Yesu. ² Mafalisayo na akaboli ba Malagilo ga Musa ngabatumbu kuchonjoya, “Munnolakeye mundu ojo! Babandakila bina mabaja, na kabe atenda kulye nabo.” ³ Yesu ngabajanga kwa kulandanakia,

⁴ “Nhwacha panakati jinu jumwe anda akweti mambelele makomi komi, anda nnoi kube limwe liobite ntenda bole? Mpakagaleka gaga makomi tisa na tisa papongote nu kujenda kulipalapa lyale elio-bite mpaka mulibone. ⁵ Anda mulibweni mpakuala mwojo nu kulipoto pilipamba ⁶ nu kubuja nalyo kachakwe. Na kakema akandami ajinu na akamaganja binu pamwe na kalenge benia, ‘Mbi na laa muno nilibweni limbelele lyango iliobite. Aja tuinange!’ ⁷ Uyo, nannenge, papakube na laa kumbengu kwa magambu ga mundu jumwe kulapa mabaja gakwe, kupeta bandu makomi tisa na tisa ababikibona bambone, bangapala kugaleka malemwa gabe.

Kulandanakia na uloi oguobite

⁸ “Andaje nnolabo? Tulenge akiba munkege jumwe anda akweti uloi komi anda aoite jimwe atenda bole? Apamba lumuli, nu kupyagila nyumba joa na kupala kwa kuingakia muno mpaka kuibona. ⁹ Anda ajipatite, mabakemanga akaganja mundu na akandami mundu nu kulenga, ‘Nhwalalilange pamwe na nenga, magambu nupatite uloi gwango oguobite.’ ¹⁰ Uyo nannengelanga, nga apabapakualalilanga akapakachi ba Nnoongo kwa

magambu ga juna malemwa jumwe ojwalapa.”

Kulandanakia na mwana ojwa obite

¹¹ Yesu ngajendekela kulongela, “Pakiba na mundu jumwe ojwakiba na ingota ibele ikanalome. ¹² Nchokujola ngabalengela awamundu, ‘Awawa, umbe ulichi gwango.’ Bombe ngababaganakia mali gabe. ¹³ Kuboka pa machoba machoko, nchokujola ngaucha ulichi gwakwe, ngaboka mwanja na uloi gwakwe ogwa patite, ngajabwa kilambo cha kutaali kwenio ngajomola uloi gwoa kwa ilebe ya kipuchi. ¹⁴ Apajomola uloi gwoa, ngukupiti njala ngolongwa mukilambo chenye, jwombe ngatumbu kulolalola. ¹⁵ Ngajopa liengo kwa akola kilambo bakwenio bombe ngabampeleka kunng’onda gwakwe kugape chakulya magolobe. ¹⁶ Alokalela kulye mangai agagalya magolobe, nambu akibaje mundu ojwampile kilebe chukulye. ¹⁷ Apatumbula kolamalango, ngawacha, ‘Mboni babi akakamwamaengo ndu ba awabango abalye na kuigaya, na nenga nhwe njala? ¹⁸ Mamuja kawabango na kalengela, Awawa, nijilemwite mbengu, na mwenga uyo nannemwite. ¹⁹ Mbaligwije ata ukemigwa mwana gwinu. Undendi andi jumwe jwa akakamwa maengo binu.’ ” ²⁰ Ngatumbu mwanja gwa kubuja ka awamundu.

“Apakiba tango abi kutaali, awamundu ngaba mmona, na kwamwojo gwa kia ngabammutakila, ngankumbatila. ²¹ Mwana ngabalengela, ‘Awawa, nijilemwite mbengu na mwe uyo nannemwite. Mbaligwije ata ukemigwa namwana binu.’ ²² Nambu awamundu ngabalengela akapakachi bakwe, ‘Nnyombaketange! Nnetange ngobo

inachwapi makankwindiyange! Makankwindiyange pete ni ilatu! ²³ Manchinjilange likoga eliatite, tulye nu kualalila! ²⁴ Kwa magambu ga manango jono akiba awile, nambu ngoe abi mmomi, akate kuoba, nambu ngoe abonikine.’ ” Ngaba tumbu kutenda mpapala.

²⁵ “Mangobu genia akakamundu bakiba tango kunng’onda. Apakiba akabandakila kachakwe, ngajoa ilulu na ng’oma. ²⁶ Ngankema mpakachi jumwe, ngankonya, ‘Kibi nike?’ ²⁷ Mmanda jwenio ngannengela, ‘Nnuna gwinu abujite ukaja, na awabinu banchinji likoga eliatite kwa magambu bampatite abi telatela.’

²⁸ “Kakombo jwenio nkolo ngabe nililaka na ngakana kujingila unyumba. Awamundu ngabapita panja nukumpembela ajingile unyumba. ²⁹ Nambu jwombe ngabajanga, ‘Nkom-bakele! Yaka yoa nammegalile, nanakanaje amuli jinu. Umbi nike? Umbije ata mwana mbui jumwe nakatendi mpapala na akaganja bango! ³⁰ Nambu mwana gwinu ojwajitine uloi gwinu kwa upuchi pamwe na akangongola, kingobu tu apaika manchinjile likoga eliatite!’ ³¹ Awamundu ngabannyanga, ‘Manango, mwe mmi pamwe na nenga machoba goa, na kila echimbinacho nga chinu. ³² Ngutupaligwa kutengenecha mpapala na kualalila, kwa magambu ununa gwinu jono, akiba awile, nambu abi momi, akiba aobite, nambu ngoe abonikine.’ ”

16

Kulandanakia kwa mpakachi mmaja

¹ Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Junauloi jumwe na mpakachi jwakwe. Mpakachi

jwenio akatekopakigwa kube alile uloi gwa mundu jumwe, ² Mundu juna uloi jola ngankema, ngannengela, ‘Nga nhwalo nike ogunujoa kwinu mwenga? Mmalange eya mpatite na ei-bokite ya uloi gwango, kwa mana nhwotwije kube mapakachi kabele.’ ³ Mpakachi jola ngawacha, ‘Angwana bamengite liengo lya ukongola, ngamula nike? Ku-jenda kulema nhotwije, kujenda kujopajopa andi akahocho nga oni. ⁴ Elo, manyi lyu kamula! Ibe apapakumenga liengo, bandu bambokelange kachabe.’

⁵ “Ngabakemanga abalongigwa na anahota mundu, jumwe. Ngannenge ju kutumbula, ‘Nnongigwa uloi nnenga na angwana bango?’

⁶ Jwenio ngajanga, ‘Mapipa makomi komi ga mauta ga uto.’ Kalani jola ngalenga ntole likalatachi eliandikwe ligambo linu, ‘nhwandika makomi nhwano.’

⁷ Kuboka penia ngankonya jonge, ‘Mwenga nnongigwa uloi nnenga?’ Jwombe ngajanga, ‘Magunia makomi komi ngano.’ Kalani ngalenga, ‘Ntole likalatachi linu eliandikwe ligambo linu nhwandika makomi komi pa nane.’

⁸ “Angwana mundu ngaban-
numbalila kalani jwenio jwanga aminika, kwa magambu ga kalamuka kwakwe, magambu bandu ba padunia jenje akakalamui kupeta bandu abanhwamini Nnoongo.”

⁹ Yesu ngajendekea kulongela, “Na yenie nannenge mmekange maganja na bandu kukutumia ilebe ya padunia, ibe pampakujomola bampokele kubwomi gwa machoba goa pangapela. ¹⁰ Mundu jwajwoa ojwaba kuaminika kwa kilebe kichokochoko na kikolongwa uyo na jwangaaminika kwa kilebe kichokochoko na kikolongwa

uyo kuaminikaje. ¹¹ Anda mmi kuaminikaje kugoya uloi mmaja gwa padunia, beneke abapakunkamuya kugoya uloi gwa kweli oguboka kwa Nnoongo?

¹² Anda mangweto kuaminikaje kugoya ilebe ya mundu jonge, beneke abapakunkamuya ilebe inu?

¹³ “Abije mmanda jwaotwile kabegelela akangwana abena, magambu apakunchimwa jumwe nu kumpala jonge andaje apakulongwana na jumwe na kummembula jonge. Kuotoje kummegelela Nnoongo nu ilebe.”

Kilonge chenge cha Yesu

(Matayo 11:12-13; 5:31-32; Maluko 10:11-12)

¹⁴ Kingobu Mafalisayo pabajoa genia goa, ngabammembula Yesu magambu angweto bakate kupala muno uloi. ¹⁵ Yesu ngabalengela benia, “Mangweto mikibekanga kube mabandu bambone nnongi ja bandu, nambu Nnoongo ajimanyi myojo jinu. Magambu ilebe ibonekana yambone nnongi ja bandu yamboneje nnongi ja Nnoongo.

¹⁶ “Malagilo ga Musa na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo gakiba gakatangachigwa mpaka kingobu cha Yohana Mmatici, kutumbu penia Nhwalo Gwambone gu Kingwana cha Nnoongo kutangachigwa na kila mundu ajingi kwa makakala. ¹⁷ Nambu kindema kwa mbengu na dunia kujomoka kupeta lunembo lumwe lwa Malagilo ga Musa kuboya.

¹⁸ “Mundu jwa jwoa ojwanekana nhwanamundu nu kutola jonge munkege atenda ngongola, na munalome ojwantola munkege ojwalekine na angwana mundu, atenda ngongola.

Mundu juna uloi na Lazalo

19 “Pakiba na Mundu juna uloi na akwinda ngobo ina bei ngolongwa muno na kubeka mipapala machoba goa. 20 Na penia pakiba na nhwocho jumwe liina lyakwe Lazalo, jwenio akiba na ilonda mmele gwoa na bakibanga kummeka ku mundu juna uloi panniangi. 21 Ahyobalela kulye imbolopolo itola kuboka pa mecha ja juna uloi. Na imbwa ngiika kunnamba ilonda yakwe.

22 “Nhwochojo ngajomoka na akapakachi kuboka kumbengu ngabantola kummeka papipi na Ulaimu kumbengu. Na mundu juna uloi ngajomoka ngabanchika. 23 Mundu juna uloi pakiba akapotekigwa kumambi, ngajinula mio gakwe ngammona Ulaimu kutaali na Lazalo papipi nakwe. 24 Ngakema kunonoya, ‘Awawa ana Ulaimu, umone kia, muntume Lazalo ata ikabi kuchwika tu lukonji lwakwe umache, alupe laa lulimi lwango, magambu ndenda kupotekigwa muno na mwoto gongo!’

25 “Nambu Ulaimu ngalenga, ‘Nkombakela, gwe manango, ngantama na laa ilebe ina chwapi yoa ngampata, na Lazalo ngapata mabaja. Nambu ngoe Lazalo abi mukupomolela na mwenga ntenda kupotekigwa. 26 Nayene panakati ja twe na mangweto pabi na libomba likolongwa, ibe mundu ojwa pala kuika kongo akaotoje na mundu ojwaboka kongo kuika kwenio akaotoje.’ 27 Mundu ojwakiba nu uloi ngajanga, ‘Bai awawa lele nannyopa muntume Lazalo ajende kachabe awabango, 28 magambu ngweti inunu yango nhwano bakelebuye kamwa mabaja ibe bakaikaje kongo kupotakigwa.’

29 “Ulaimu ngajanga, ‘Inunu inu bakweti majandiko ga Musa na akalondoli, bakakelebuya

baleke mabajowanga.’ 30 Mundu juna uloi ngajanga, ‘Awawa ana Ulaimu yeneje nambu anda mundu ayokite kuboka kwa abawile kajendelela mabalapa.’ 31 Jwombe Ulaimu ngalenga, ‘Anda kajowangaje majandiko ga Musa na akalondoli ba Nnoongo, bajobokangaje ata mundu akayokite kuboka kwa abawile.’ ”

17

Malemwa
(*Matayo 18:6-7,21-22; Maluko 9:42*)

¹ Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Iwechikinije pakapitije ipengu eijambukia malemwa, nambu kulaga kwa mundu jwenio ojwapakijambuki ipitile!

² Ikabi mbaya kwa mundu jwenio kutabigwa pantandala libwe likolongwa lya kuyagila na kulekaligwa kubaali, kuliko kunnyambukia jumwe jwa akachoko aba kutenda malemwa. ³ Ntamanga maha!

“Andi nununagwinu annemwite, mankelebuye, anda alapite, mannekekeye. ⁴ Na anda annemwite mala saba kwa lichoba, na kila mangobu akabuja kwinu akalenga, ‘Napite,’ ipaligwa munnekekeye.”

Imani

⁵ Achandundame ngabalenge Angwana, “Mutujonjekeye imani.”

⁶ Angwana ngabajanga, “Na ati makabi na imani njokochoko andi mbonje njokonjoko andi ya aladali, kabi nhwotolinga kulenge nkongo gongo gwa nkuju, ‘Nnyikuke makakipandakile kubaali,’ kabi gunnyalite.

Liengo lya mpakachi

⁷ “Tulenge jumwe kati jinu akweti mpakachi jwombe alema kunng'onda andaje achunga

mambelele. Bo, apabuja kuboka kunng'onda, binnengela mpakachi jwenio, nnyombakete, nhwiche nnie chakulya? ⁸ Ije! Binnengela, 'Umbanganikie chakulya, mme tela kundumikia mpaka pa mbakujomola kulye na kunywe, kubokapenia namwe nnia na kunywe.' ⁹ Bo, minnumba mpakachi jwenio kwa magambu alenganakie agabannengile? ¹⁰ Na mangweto uyo anda nteile goa agabannengile, nnengange, 'Twe nga akapakachi tanga nyonjekea, tulenganakie tu gaga agatulengile ukamwa.' "

Yesu balamia bina maloi komi

¹¹ Yesu apakiba mumwanja kujenda Kuyelusalemu ngapetela umbwega ja ku Samalia na ku Galilaya. ¹² Apakiba akajingila mu kijiji chimwe, bandu komi bina maloi ngabakongana nakwe, ngabajemanga kwa kutaali. ¹³ Ngaba tondobeanga lilobe ngabalenga, "Yesu Ananhota, mutubone kia!"

¹⁴ Yesu apababonanga ngabalengela, "Nnyendange mikikilayange kwa akakung'i."

Ngibe apabakiba bakajendanga, ngabajeguka. ¹⁵ Jumwe kati jabe apalola kube alamiigwe, ngabuja akannumba Nnoongo kwa lilobe likolongwa. ¹⁶ Ngakilikitila pae nnongi ja makongono ga Yesu kongo akannumba. Jwenio akiba Nsamalia. ¹⁷ Yesu ngalenga, "Bo, bandu komije abajeguigwe? Baba tisa babilingite ko? ¹⁸ Apatikinije jonge ojwabujite kumpe kibumo Nnoongo nambu mundu jonjo tu jwanga Uhyahudi?" ¹⁹ Penia Yesu ngannengela mundu jwenio, "Nnyeme, nnyabule, imani jinu jinnamie."

Kuika kwa kingwana cha Nnoongo
(Matayo 24:23-28,37-41)

²⁰ Mangobu gamwe, Mafalisayo ngabankonya Yesu, "Kingwana cha Nnoongo kiika lii?"

Jwombe ngabajanga, "Kingwana cha Nnoongo kiika pangabonekana. ²¹ Na abije ojwa pakuotola kulenga, 'Kibi pamba,' andaje 'Kibi papa.' Kwa magambu Kingwana cha Nnoongo kibi nkati jinu."

²² Penia ngabalengela akina-punji bakwe, "Machoba gaika penia mipalanga kulola lichoba limwe lya Mwana jwa Mundu, nambu milibonangaje. ²³ Na bandu binnengela, 'Nnolange, abi papa!' Andaje 'Nnolange, abi pamba!' Nambu mangweto makabokangaje na makakengamangaje. ²⁴ Gambu andi njai pijipiti kingobu tu nu kung'ala kunani kingonu chimwe mpaka chenge, ngapipakube lichoba likuika kwakwe Mwana jwa Mundu. ²⁵ Nambu panga pitila oti genia, apaligwa apotekigwe muno na ukanigwa na kibe lei chenje. ²⁶ Anda apikiba kingobu cha Nuhu, nga apipakube mumachoba ga Mwana jwa Mundu. ²⁷ Bandu ngabajendekea kulye na kunywe, kutola akege na kutoligwa na analome mpaka kingobu chenye Nuhu apajingila mu ntumbwi nkolongwa. Ngondo ngijipitila na kapotekanga boa. ²⁸ Ipakube anda apipitila mangobu ga Lutu. Bandu ngabajendekea kulya na kunywe, kuemela na kuucha, kupanda mbeju na kuchenga. ²⁹ Nambu lichoba lyenie Lutu apajabula Kusodoma, mwoto na mabwe ga mwoto ngagauluka kuboka kumbengu na kakomanga boa. ³⁰ Nga apipakube lichoba lyenie Mwana jwa Mundu apapakuekuligwa.

³¹ "Lichoba lyenie, jwajoa ojwabi panani ja kinyanga akaulukaje kujenda ukaja kutola

ilebe yakwe. Uyo, ojwapakube kunng'onda akabujaje unyuma. ³² Nkombokelange agagampatite nhwana gwa Lutu. ³³ Mundu jwajoa ojwapala kukumbola bwomi gwakwe, apakuoya, na mundu jwajoa ojwauoya bwomi gakwe, apakukumbola. ³⁴ Nannengelanga, lichoba lyenie kilo bandu abele bigolokanga pamwe, jumwe aitologwa na jonge ailekigwa. ³⁵ Akikege abena bibaganga bakayaganga okole pamwe, jumwe aitologwa na jonge ailekigwa.” ³⁶ Bandu akabele bibaganga kunng'onda, jumwe aitologwa na jonge ailekigwa.

³⁷ Penia ngabankonya, “Nga kole Angwana?”

Yesu ngabajanga, “Apubi ntui, ngapagakongana matumbui.”

18

Kulandanakia na Nawele na hakimu

¹ Kuboka penia Yesu ngabalenge kulandanakia kwa hakimu kupala kabolanga akinapunji kube bagongalelange Nnoongo kila kingobu na bakachipulaje na kachokoje. ² Ngabalenge, “Pikilambo chimwe pakiba na hakimu jwenio akiba kunyalije Nnoongo na kaechimuje bandu. ³ Na pikilambo chenie pakiba na munkege jumwe nawele ojubajendelela machoba goa kajopa kupala ilebe yakwe kuboka kwakangondwa bakwe. ⁴ Kwa machoba majingi hakimu jwenio apaije kunnyeketela apate, nambu kukujomolela ngalenga kumojo jakwe, ‘Nenga ng'anu kube kunnyogopaje Nnoongo na kaechimuje bandu, ⁵ magambu nawele ojo atenda kunjumbuya, mbakumpe chapala. Andajne apakunjumbuya muno kukuinkalila kila kingobu!’ ”

⁶ Angwana ngabajendekeya kulenga, “Mpenikiye palongila hakimu mmaja. ⁷ Nnoongo bajangataje bandu bakwe abapambwile, abanng'utila kilo na mui? Bo, apakuchelwa kapenakia? ⁸ Nannenge, apakajangata, kabe chokwe. Bo maikolela imani padunia kingobu Mwana jwa Mundu apapakuika?”

Kulandanakia kwa Mafalisayo na akatocha kodi

⁹ Uyo Yesu ngabalenge bandu kulandanakia kwa bandu bange abakitenda bandu ba mbone na kabembula bange. ¹⁰ “Penia pakiba na bandu abele ngabajendanga kulubanja lwa nyumba ja kugongalela, jumwe akiba Falisayo na jonge akiba ntocha kodi.

¹¹ “Falisayo ngajema ngagongalela kumojo na kulenga, ‘Ana Nnoongo, ndenda nnumba, magambu nenga mbi andi bandu bangeje, akapoki na akawangiri andaje akangongola. Nannumba kube ne andi ntocha kodi ojoje. ¹² Mbunga machoba mabena kwa wiki, mbanga lipungu lya komi kuilebe yoa yambata.’

¹³ “Ntocha kodi ngajema kutaali na wala ajinwikeje kulola kumbengu nambu ngakilikitila kukuechuka nu kulenga, ‘Ana Nnoongo, umone kia nenga nambi na mabaja!’ ” ¹⁴ Yesu ngalenga, “Nannenge kweli ntocha kodi abuja kachakwe kongo abonekana jwambone nnongi ja Nnoongo. Nambu Mfalisayo joje. Magambu kila ojwa kitondobe aba kuuluigwa na kila ojwa kiuluya aba kutondobagwa.”

Yesu ailumika ingota
(Matayo 19:13-15; Maluko 10:13-16)

15 Bandu bange ngabam-pelekela Yesu ingota ilu-mikigwe. Akinapunji apabalola genia ngabakanakia, 16 nambu Yesu ngaikema ingota nu kulenga, “Mileke ingota iike kwango mikikanakiaje, magambu Kingwana cha Nnoongo kibekigwe kwa bandu anda benia. 17 Nkombakela yene! Mundu jwajwoa nukukipokelaje Kingwana cha Nnoongo anda mwana, ajingije mu Kingwana chenie.”

Mundu juna uloi

(*Matayo 19:16-30; Maluko 10:17-31*)

18 Kilongoi jumwe ngankonya Yesu, “Aboli mambone ndend-abile, mbate bwomi gwa machoba goa pangapela?”

19 Yesu ngankonya, “Kwanike kungema ne nambone? Abije jwambone nambu Nnoongo jika jakwe. 20 Magamanyi Malagilo ga Musa, ‘Makabe na ngongolaje, makakomaje na makajibaje na makapanga uchaili gu uwangije kajali awawa binu na amama binu.’”

21 Jwenio ngalenga, “Genia goa nagaagabile tango apanakiba nakakombo.”

22 Kingobu Yesu apajoa genia, ngannenge mundu jwenio, “Kiigi kilebe chimwe chikipaligwa kamula. Makauche ilebe yoa einkweti uloi gwene mapegange akahocho na mama manuloi kumbengu, penia nhwike un-gengame.” 23 Nambu mundu jwenio pajoa genia, ngachimwa muno magambu akiba nuloi muno.

24 Yesu apalola akachimwa yenie, ngalenga, “Ibibile apibi kujundupa kwa bina uloi kujingila mukingwana cha Nnoongo. 25 Elo,

nga kindema muno ngamia kupeta pililanga lya chingana, kumpeta juna uloi kujingi mukingwana cha Nnoongo.”

26 Bandu ba apabajoanga genia, ngabalenga, “Nga meneke ojwapakuoto ukomboka?” 27 Yesu ngajanga, “Gangawehekana kwa mundu, ku Nnoongo kuwechakana.”

28 Petulo ngankonya, “Na twe bole? Tuilekite ilebe ito yoa tunkengime!”

29 Yesu ngabalengela, “Kweli nannenge, mundu jwajoa ojwalekite nyumba andaje munkege andaje akakamundu andaje achikibelei bakwe andaje ingota kwa magambu ga Kingwana cha Nnoongo, 30 apakupokela ndu muno ngoe, na bwomi gwa machoba goa pangapela mangobu agapakuika.”

Yesu alongela mala ja patatu nhwalo gwa kiu na kuyoka kwakwe

(*Matayo 20:17-19; Maluko 10:32-34*)

31 Yesu ngabatolanga komi na abele umbwega, ngabalenge, “Mpenakiange! Tujenda Kuyelusalemu na kwenio kila kilebe echikiandikigwe na akalondoli ba Nnoongo nhwalo gwa Mwana jwa Mundu makilenganila. 32 Bapankamuya kwa bandu banga Akayahudi angweto mabantendela gangambone na kunhuni mata. 33 Mabamputanga iboko na kunkoma, nambu lichoba lya tatu mayoka.”

34 Nambu angweto bamanyangitije nhwalo gwenio ata kichoko, bakate kuiigwa mana ga malobe genia, na bamanyangitije agagalongaligwe.

Yesu annamia jwangalola

(*Matayo 20:29-34; Maluko 10:46-52*)

³⁵ Mangobu Yesu apabandakila ku Yeliko, pakiba na mundu jumwe jwangelola atamite papipi akajopa. ³⁶ Apajoa nkengeni gwa bandu gwakapeta ngakonya, “Kubi nike?”

³⁷ Ngannengela, “Yesu juku Nazaleti atendakupeta.”

³⁸ Jwombe ngatondobea lilobe ngalenga, “Yesu, Mwana jwa Daudi, umone kia!”

³⁹ Bandu abakiba nnongi ngabankalapila ngabannenge akotoke, nambu jwombe ngayangala kuchobela, “Mwana jwa Daudi, umone kia!”

⁴⁰ Yesu ngajema, ngaamulicha bannete nnongi jakwe.

Jwangelola jola apaika papipi, Yesu ngankonya, ⁴¹ “Mpala nantende nike?”

Jwombe ngajanga, “Angwana, nyopa nphoto kulola.”

⁴² Yesu ngannengela, “Nname! Imani jinu jinnamie.” ⁴³ Na kingobu tu jwanga lola jola ngalola, ngankengama Yesu akammegelela Nnoongo. Bandu boa apabalolanga genia, ngabanumba Nnoongo.

19

Yesu na Zakayo

¹ Yesu ngajingila kunnyini ku Yeliko na ngatyanga undela ya munnyini mwenio. ² Pakiba na mundu jumwe kwenio lina lyakwe Zakayo ojwakiba nkolongwa jwa akatocha kodi na mundu tajili. ³ Ngapala kummona Yesu nga meneke, nambu magambu ga bandu ajingi na akiba nnyipi, aotwileje. ⁴ Penia, ngalongalela mbelo, ngaombela unani mwa nkoju ibe aotole kummona Yesu, ojwapeta ndela jenie. ⁵ Yesu apaika paali penia, ngalola kunani na ngannenge Zakayo, “Nhuileke chokwe Zakayo, magambu mpaka ndame kachinu lele.”

⁶ Zakayo ngauluka chokwe, ngampokela Yesu kwa kualalila. ⁷ Bandu boa apabalola genia ngabatumbu kokaleka, bakalenga, “Ajabwile kutama na mundu juna malemwa.”

⁸ Zakayo ngajema ngannengela Yesu, “Mpenakie, Ananhota! Nenga manapa akaokocho nusu ja mali jango, na anda nampokite mundu jwajoa kilebe, manammujichia mala pa ncheche.”

⁹ Yesu ngannengela, “Lele nyumba jenje jikomboligwe magambu angweto uyo kibebei cha Ulaimu. ¹⁰ Mwana jwa Mundu aikile kupalapala na kakombola abaobite.”

Kulandanakia kwa akapakachi komi

(Matayo 25:14-30)

¹¹ Kingobu bandu apabakiba tango bakapenakia genia, Yesu ngabalengela kulandanakia. Penia akiba abandakila Kuyelusalemu, na bandu benia bakita kingobu tu kingwana cha Nnoongo makiika. ¹² Yenie ngabalengela, “Kukiba na mundu jumwe jwa kibebei cha kingwana ojwakiba na mwanja gwa kujenda kilambo cha kutaali ibe apokele liengo lya kingwana, kuboka penia abuje. ¹³ Tango nu kubokaje, ngabakema akapakachi bakwe komi, ngabape uloi kila mundu tela na kalengela, ‘Mmanyanga mmene chukutendela uloi gwenio mpaka pambakubuja.’ ¹⁴ Nambu bandu ba kilambo chakwe ngabanchimwa na yenie ngabakinga bandu bajende bakalenge mundu ojwapakummeka abe nngwana, ‘Tampaije jonjo kube nngwana jwito.’

¹⁵ “Mundu jwenio ngabe nngwana na ngabuja. Na kingobu tu ngabalengela akapakachi benia abapi uloi gola bakemigwe kupala amanye kila mundu apatite nyonjakea gani.

16 Mpakachi jwa kutumbula ngaika ngalenga, 'Angwana, mbatite yenge nyonjakea mala pa komi ku uloi ogumbile.'

17 Jwombe ngannengela, 'Chwapi, mwenga mapakachi mambone. Magambu mmi nakuaminika kukilebe kichokochoko, manam-meka kube ni kinala kuilambo komi!' 18 Mpakachi jwa pili ngaika ngalenga, 'Angwana mbatite yenge nyonjakea mala pa nhwano ku uloi ogumbile.' 19 Jwombe ngannengela, 'Namwe mma na amuli kuilambo nhwano.'

20 "Mpakachi jonge ngaika, ngalenga, 'Angwana, uloi gwinu gongo, ngahia gwicho mukitambala. 21 Nganyogopa, magambu mamundu makale. Magambu mwe mamundu mantola gangabe ginu, nukutongola changa panda.'

22 Jwombe ngannengela, 'Mwe mapakachi mabaja! Mban-hwukumula kwa malobe ginu! Mamanyi kube nenga namundu nakale, nandola gangabe gango nukutongola panga panda. 23 Kwa nike, mabekiteje uloi gwango kubenki, nane kabi ndoile pamwe na nyonjakea kingobu apamujite kwango?'

24 "Penia, ngabalengela abakiba bajemangite penia, 'Mampoke uloi gwenio na makampe mpakachi jwajo jwak-weti nyonjakea mala komi.'

25 Nambu angweto ngabannengela, 'Angwana, jwombe tayali akweti nyonjekea mala pakomi ja uloi ogwakiba nago!' 26 Jwombe ngabajanga, 'Kila ojwakweti kilebe mapata nu kunnyonjakea. Nambu jwajo jwanga kola kilebe, ati chache echakweti maki-toligwa. 27 Na ngoe, akangondwa bango abakanangita ne kube nangwana babe, maletange pambano, makomange upamba nnongi jango!' "

Yesu ajingi Kuyelusalemu kwa ilulu

(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Yohana 12:12-19)

28 Yesu kuboka pa kulongela genia, ngalongalela kujenda Kuyelusalemu. 29 Apabandakila kuika ku Betifage na ku Betania papipi na kitombi cha Mizeituni, ngabatuma akinapunji bakwe abena, 30 ngabalengela, "Nnyendange kukijiji echikibi nnongi jinu. Apampa kuika kukijiji, mamankolela mwana liponda atabaligwe jwanga ombeligwa na mundu. Mankulugulange na mannetange pamba. 31 Anda mundu ankonyangite mboni milikulugula, mannengela bilipala Angwana."

32 Ngabajabulanga, ngabakolelanga tela andi Yesu apabalengalinge. 33 Apapakiba bakankulugula mwana liponda, benekangweto ngabakonya,

"Mboni mankulugulanga mwana liponda jonjo?"

34 Angweto ngabajanga, "Angwana batenda mpala."

35 Ngabampelekela Yesu mwana liponda jola. Penia ngabatandika ngobo yabe panani jakwe, ngabammeka Yesu panani ja liponda. 36 Yesu apakiba akajendekea na mwanja bandu ngabatandika ngobo yabe omwakiba akapeta.

37 Apaika papipi na Kuyelusalemu, puwelelo gwa kitombi cha Mizeituni, nkengeni nkolongwa gwa akinapunji bakwe ngabatumbu kualalila na kunnumba Nnoongo kulilobe likolongwa kwa ikobo ikolongwa yoa eibibweni, 38 ngababe bakalenga, "Abe ni kindimba Nngwana ojwaika ku liina lya Angwana. Tengela kumbengu ni kibumo ku Nnoongo!"

39 Penia acha Mafalisayo bange abakiba munkenga gwenio nga-

bannenge Yesu. “Aboli, mako-toyange akinapunji binu!”

⁴⁰ Yesu ngajanga, “Nannengelanga, anda angwetwa bakotokinge, mamabwe magatond-abeya lilobe.”

Yesu aigutila Yelusalemu

⁴¹ Yesu apabandakila muno kukibona kilambo cha Kuyelusalemu, ngabagutila bandu ba Kuyelusalemu ⁴² akalenga, “Anda makamanyi lele ilebe eileta tengela! Nambu ngoe mibonaje! ⁴³ Magambu kingobu makiika akangondwa binu apabapa kuntindikila ndunda ya ngondo nu kuntindilanga nu kunhwibila kila ndela. ⁴⁴ Bapa kuntimbatimba mwenga pamwe na bandu binu mumapamanda ginu, bannekeje ati libwe limwe panani ja lenge, magambu mikimanyije kingobu Nnoongo apaika kunkombola.”

Yesu ajenda ku Nyumba ja Nnoongo

(*Matayo 21:12-17; Maluko 11:15-19; Yohana 2:13-22*)

⁴⁵ Penia Yesu ngaika pulubanja lwa Nyumba ja Nnoongo, ngatumbula katipa abauchanga ilebe, ⁴⁶ akalenga, “Iandikigwe Mumajandiko, Nnoongo alenga, ‘Nyumba jango majiba nyumba ja kugongalela.’ Nambu mangweto mijigalambwiye kube nduka ja akabuhi!”

⁴⁷ Kila machoba Yesu ngabola pulubanja lwa Nyumba ja Nnoongo. Akakung’i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa na akiilongoi ba bandu ngabapala kunkoma, ⁴⁸ nambu bapatangiteje ndela ja kunkoma, magambu bandu boa bakiba bakampenakia, bapalangiteje kupelelwa lilobe.

20

Ukonyana unhwalo gwa amuli ja Yesu

(*Matayo 21:23-27; Maluko 11:27-33*)

¹ Lichoba limwe kingobu Yesu apakiba ku Nyumba ja Nnoongo akabola bandu nu kutangacha Nhwalo Gwambone, akakung’i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa, pamwe na akinanhota ngabaika, ² ngabannengela, “Mutulengele, nkamu ilebe yenje ku kinala gani? Bene abampi kinala chenye?”

³ Yesu ngajanga, “Na nenga mbakunkonya. Unengele, ⁴ uwecho gwa Yohana gukubatacha uboka kumbengu andaje kubandu?”

⁵ Ngabatumbu kutaukana, “Tulengabo? Anda tulengite ‘Kuboka ku mbengu,’ alenga, ‘Mboni, munhwamingije Yohana?’

⁶ Nambu anda tulengite ‘Kuboka kwa bandu,’ nkengeni ogo gwoa gutuputa mabwe, magambu boa baaminge kutenda Yohana akiba nnondoli jwa Nnoongo.” ⁷ Kuyenie ngabannyanga, “Tumanyije uwecho gwenio ubokita ko.”

⁸ Na Yesu ngabalengela, “Nane uyo nannengeje ngamwa ilebe yenje kukinala gani.”

Kulandanakia kwa akalemi munn’onda gwa mizabibu

(*Matayo 21:33-46; Maluko 12:1-12*)

⁹ Yesu ngajendekea kalengela bandu kulandanakia kongo, “Mundu jumwe ngalema nng’onda gwa mizabibu, ngaba-jaika akalemi, na penia ngaboka mwanja gwa kutaali ngatama kwenio kwa mangobu ndu. ¹⁰ Kingobu cha mauno, mundu jwenio ngankinga mpakachi jwakwe kwa akalemi bala, akatole paali pa ngoko ga nng’onda gwa

mizabibu. Nambu akalemi bala ngabamputa mpakachi jwenio, ngabammuya panga kilebe. ¹¹ Ngankinga mmanda jonge, nambu akalemi ngabamputa na jwenio uyo, nu kuntukana na ngabammuya panga kilebe. ¹² Ngankinga mmanda jwa tatu, na jwenio uyo kuboka pu kumpoteka, ngabantipa. ¹³ Nkola nng'onda ngawacha, 'Ndenda nike? Manankinga manango oju-nampala, mbemele mabannyali jwenio.' ¹⁴ Nambu akalemi bala apabammona tu, ngabalengelana, 'Jonjo nga nnichi. Nyeme tankome ibe ulichi gwakwe ube gwito!' ¹⁵ Ngabannekela panja ja nng'onda gwa mizabibu nu kunkoma."

Yesu ngakonya, "Jwajo nkola nng'onda batenda nike akalemi benia?" ¹⁶ "Maika na kakoma bandu benia abapile nng'onda, na kajaika akalemi bange nng'onda gwa mizabibu."

Bandu apabajoa genia, ngabalenga, "Ije gakapitilaje!"

¹⁷ Yesu ngabalolakea ngabakonya, "Majandiko Gachwapi ganga gabi na mana nii? 'Libwe elibilikanite akachengi ligalambwike kube lyambone kupeta goa.'

¹⁸ Kila mundu anda agweli panani ja libwe lyenie apakutwekuka ipande, nambu ojulipakung'welela lipa kuntimba."

Ukonya nhwalo gwa kulepa kodi

(*Matayo 22:15-22; Maluko 12:13-17*)

¹⁹ Akaboli ba Malagilo ga Musa na akakung'i akolongwa ngabamanyanya kutenda kulandanakia kwenio kwabe kuyenie ngabapala kumpitila, nambu bajogopa bandu. ²⁰ Ngabapala kingobu echikipaligwa. Ngabahonga bandu bange bikikopekeye kube

bambone, ngabatuma bannyonje Yesu kukunkonya ilebe, yenie ibe bampukilange nu kummeka mumakakala ni kinala cha akatawala ba Loma. ²¹ Bandu bukingakia benia ngabannenge Yesu, "Aboli, tumanyi kutenda nnenga na kubola ilebe ya kweli, tumanyi kutenda mwenga kupambulaje mundu, mwenga mmola kweli ja ndela ja Nnoongo. ²² Mutulengele, anda ipaligwa kulepa kodi ku nkolongwa jwa Loma?"

²³ Yesu ngamanya batenda ntega, ngabalengela, ²⁴ "Unayange luela. Bo, kumio na nembo ya beneke?"

Ngabajanga, "Kwa Nngwana jwa Loma,"

²⁵ Yesu ngalenga, "Mampegange Nkolongwa jwa Loma agabi ga Nngwana jwa Loma, na mampegange Nnoongo agabi ga Nnoongo."

²⁶ Baotolingeje kunnyonja kwa lilobe lyalyoa papa nnongo ja bandu na yenie ngabatama nuu, bakaomwanga lijango lyakwe.

Ukonya nhwalo gwa kuyoka (Matayo 22:23-33; Maluko 12:18-27)

²⁷ Penia Masadukayo abalenga kubije kuyoka. Bange kati jabe ngubunhwikalila Yesu nu kulenga, ²⁸ "Aboli, Musa atulagila nyene, 'Mundu andawile na kaleka akege gwangabe na mwana nnung'una mundu batole malekwe, kupala bampotole nnung'una gwakwe ingota.'

²⁹ Na pakiba na akalongo saba, nkolongwa ngatola munkege mwene ngawe pangabe na mwana. ³⁰ Jwajo nnongomundu jwa pili ngantola nawele jwenio, jwombe uyo ngawe, ³¹ na jwa tatu uyo. Ikiba yenie kwa boa saba ngabawe pangabe ningota. ³² Pukujomolela, munkege jola uyo ngawe. ³³ Bo, lichoba lya

kuyoka abawile, munkege jwenio aba jwa beneke? Gambu boa saba bakiba bantoile.”

³⁴ Yesu ngabajanga, “Bandu ba dunia jenje batenda kutolana nu kutoligwa, ³⁵ nambu bandu baba Nnoongo abapambwile kuyoka lichoba lya kupela, batolaje wala kutoligwa. ³⁶ Mababa anda akapakachi bu kumbengu baweje. Ni ingota ya Nnoongo magambu bayokite kuboka kwa abawile. ³⁷ Na Musa ngachalakicha kube abawile mabayoigwa. Paali pa Majandiko Gachwapi panani ji kindumba chela echikikiba chakajaka mwoto, alenga Angwana anda ‘Nnoongo jwa Ulaimu, Nnoongo jwa Isaka na Nnoongo ja Yakobo.’ ³⁸ Jwombe nga Nnoongo jwa ababi bwomi, nambu jwa abawileje, magambu kwakwe boa babi bwomi.”

³⁹ Bange akaboli ba Malagilo ga Musa ngabalenga, “Aboli, nnyangite tela!” ⁴⁰ Gambu bajendakije kunkonya yenge ilebe.

Ukonya nhwalo gwa Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo

(Matayo 22:41-46; Maluko 12:35-37)

⁴¹ Yesu ngabakonya, “Ilengigwabo kutenda Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo nga nchokolo jwa Daudi? ⁴² Daudi mwene alenga mukitabu cha Zabuli,

‘Angwana ana Nnoongo ngabalengela Angwana bango, Ntame kingonu chango cha kalelo

⁴³ mpaka nabeke akangondwa binu kube kitebu cha kubekela makongono ginu.’

⁴⁴ Anda Daudi ankema jwombe, ‘Angwana,’ lele, iyotobo kube mwana gwakwe?”

Yesu baunda bandu nhwalo akaboli ba Malagilo

(Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

⁴⁵ Bandu boa apabakiba bakampenekia, Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, ⁴⁶ “Mme maha na akaboli ba Malagilo, abapalanga kutyanga ngongo bakwindangite kanju. Kupalamwe kupatigwa abali na bandu kuichima muchoko, kutama paali pa ichima munyumba ja kugongalela na kutola ichima mumipapala, ⁴⁷ Baponjanga akanaweke nyumba yabe kongo bakakopakea kube bambone kwa magongalelo matandamau. Benia bapakupata hukumu ngolongwa muno!”

21

Lilumbo lya umama nawele
(Maluko 12:41-44)

¹ Yesu ngalola kukuingakia, ngababona matajili apabakiba bakajela malumbo gabe mulichanduku lya Nyumba ja Nnoongo, ² ngammona uyo umama jumwe nawele nhwocho akatumbukia mwenio ela ibena njokonjoko. ³ Ngalenga, “Nan-nengelanga kweli, umama nawele jonjo nhwocho ajei munkoba kikolongwa muno kapeta boa. ⁴ Magambu bandu bina uloi bange boa bapangangite malumbo gabe kubo ke mu nyonjakea ja mali yabe, nambu umama nawele jonjo, nambu nhwocho, apangite kila kilebe echapaligwa kujendekeka kulama.”

Yesu alenga kubomoligwa kwa Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 24:1-2)

⁵ Akinapunji bange bakiba bakalongela nhwalo gwa Nyumba ja Nnoongo, libonekana lina kualala na lina mabwe ga bei ngolongwa, pamwe na malumbo agapangigwe kwa Nnoongo. Yesu ngalenga, ⁶ “Ganga goa agamagabona, kiika kingobu liagalaje ati libwe limwe panani ja lenge, kila kilebe makibomoligwa.”

Kulaga na kupotekigwa
(*Matayo 24:3-14; Maluko 13:3-13*)

⁷ Ngabankonya, “Aboli, ilebe yenie ipitila lii? Na kiingi nii echikipakulaya kutenda ilebe yenie ibandaki kupitila?”

⁸ Yesu ngabajanga, “Mma maha, makakoloigwaje. Magambu bandu ajingi mabapitila nu kulenga kupete lina lyango, ‘Ne nga Kilisto Nkomboi nam-bambuligwe na Nnoongo!’ Na ‘Kingobu kiike!’ Nambu makak-engamangaje. ⁹ Pampakujoa nhwalo gwa ngondo na manjega, makajogopaje, magambu mpaka genia gapitile oti, nambu kupela kwa goa tango.”

¹⁰ Ngajendekea kulongela, “Kilambo chimwe kiputana na kilambo chenge, kingwana chimwe kiputana na kingwana chenge. ¹¹ Kupakube malendemelo makolongwa ga lutope kongo na kongo na njala na tauni. Kupakube na ilebe ya kuomongwa na iingi ikolongwa kuboka kumbengu. ¹² Nambu tango nu kupitilaje genia goa, bapampukilanga, bapampotekange na kumpelekanga munyumba ya kugongalela na kunnyigililanga mukipungo, bapakupelekwa nnongi ja akangwana na akatawala kwa magambu ga ku amini nenga. ¹³ Kupala unjalakiche kwabe. ¹⁴ Nnimbange mumyojo jinu, makawachangaje tango na kingobu nhwalo gwa mpakulenga nii, ¹⁵ magambu nenga namwene nampeganga malobe ga mbone, ati akangondwa binu baotolangeje kuimbalila wala kupenga. ¹⁶ Achikibelei binu na akanuna binu na akalongo, mabang'aluka mangweto na angweto mabankoma kati jinu. ¹⁷ Bandu banchimwa mangweto magambu ga liina lyango. ¹⁸ Nambu, ati

lunywili lumwe lwa umutwe jinu luobaje. ¹⁹ Kukuimbalila kwinu, mamupokela ukomboi gwinu.

Yesu alenga kubomoligwa kwa kilambo cha Yelusalemu
(*Matayo 24:15-21; Maluko 13:14-19*)

²⁰ “Pampakulola kilambo cha Yelusalemu kitindiligwe na manjolinjoli, penia mmanyanga kutenda kingobu kiike penia kilambo chenie makibomoligwa. ²¹ Penia, ababi ku Yudea batililange kuitombi, ababi kunnyini babokange, na ababi kumigonda bakabujaje kunnyini. ²² Kwa magambu machoba genia nga machoba ga hukumu, ibe goa agaandikwe galenganile. ²³ Bapakulaga akikege bina ndumbo na akinamama ababi ni ilemba eijonga machoba genia! Kwa magambu kupakube na malola makolongwa muno padunia, na kuchimwa kwa Nnoongo kupakaikilila bandu bamba. ²⁴ Bange bakomigwa kwa upanga, bange batoligwa ubanda muilambo yoa, na kilambo cha Yelusalemu makilebatigwa na bandu ba ilambo yenge, mpaka kingobu chabe kulenganila.

Kuika kwa Mwana jwa Mundu
(*Matayo 24:29-31; Maluko 13:24-27*)

²⁵ “Kupakube na iingi kulichoba na mwei na ndondwa. Ilambo ya padunia ipakube na malola magambu ga mbwele magambu ga luindo lwa mawimbi ga baali. ²⁶ Bandu mabainduka magambu ga mbwele, bakalolela ikobo eipakujipata dunia, magambu ilebe eibi kumbengu, lichoba na mwei na ndondwa ibakutikatika. ²⁷ Penia, Mwana jwa Mundu akaika mumaunde, juna makakala na kibumo ndu. ²⁸ Kingobu ilebe yenie apaipakutumbula kupitila, nnyemange na

kujinula mitwe jinu kunani, magambu ukomboi gwinu ubandakile.”

Kulandanakia kwa nkongo gwa nkoju

(*Matayo 24:32-35; Maluko 13:28-31*)

²⁹ Penia Yesu ngabalengela kulandanakia kongo, “Mulolekeyange nkoju na mikongo jenge joa. ³⁰ Apamagabona maamba gatumbu kuipuka, mmanya kutenda mangobu ga mauno gaika. ³¹ Uyo, apampa kulola ilebe yenie yakapitila, maumanyanga kube Kingwana cha Nnoongo kibi papipi kuika.

³² “Nannengelanga kweli, kibebei chenje cha ngoe kipetaje panga kupitila genia goa. ³³ Mbengu na dunia maipeta, nambu malobe gango gapetaje.

Mmegange mio

³⁴ “Mmegange mio! Mumyojo jinu ikaikaje kulemala na ilebe, nnywagi na kubegelela na itamo yenje. Andaje, lichoba lyale lipakunhwikilila kingobu tu. ³⁵ Magambu inhwikila anda ntambo boa abatamanga padunia poa. ³⁶ Mmegange mio, nu kujopa ku Nnoongo mangobu goa ibe nhwotolange kupata makakala ga kupeta chwapi muilebe yenie yoa eipakupitila, nu kujema nnongi ja Mwana jwa Mundu.”

³⁷ Kingobu cha mui, machoba genia, Yesu akiba akabola bandu ku Nyumba ja Nnoongo, nambu kilo akiba akajenda kukitombi cha Mizeituni nu kutama kwenio. ³⁸ Kindabi ndabi bandu boa bakiba bakajenda ku Nyumba ja Nnoongo kumpenakia jwombe.

22

Nhwalo gwa kumpuki Yesu

(*Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Yohana 11:45-53*)

¹ Mpapala gwa mikate janga jeligwa kimela, ogukemigwa Pasaka, ukiba ubandakile.

² Akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa bapalanga ndela ja kunkoma Yesu, nambu bajogopanga bandu.

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu

(*Matayo 26:14-16; Maluko 14:10-11*)

³ Lichetani ngilinyingi Yuda ojwakemigwa Isikalioti, jumwe jwa baba achandundame komi na abena. ⁴ Yuda ngajenda, ngapan-gana na akakung'i akolongwa na akalenda ba Nyumba ja Nnoongo kube apapa kunng'aluka Yesu kwabe. ⁵ Angweto ngabaalalila nu kulagana nakwe kunnepa uloi. ⁶ Yuda ngajeketela, ngabe akapala ndela jambone ju kunkamuya kwabe pangamanya bandu ajingi.

Kupanganakia chakulya cha Angwana mpapala gwa Pasaka

(*Matayo 26:17-25; Maluko 14:12-21; Yohana 13:21-30*)

⁷ Lichoba lya mikate janga jeligwa kimela ngiliika. Lye-nie nga lichoba lya mwana limbelele jwa lilumbo lya Pasaka.

⁸ Penia Yesu ngabakinga Petulo na Yohana, ngabalenge, “Nnyendange makatupanganakie mpapala ili tupate kulye Pasaka.”

⁹ Angweto ngabankonya, “Mpala tupangania ko chakulya?”

¹⁰ Ngabalengela, “Mpenikiange! Apampakube makajenda kunnyini, mankongana na munulome ojwapotwi kibega cha mache. Mankengamange mpaka munyumba ejapakujingila. ¹¹ Mannengela nkola nyumba, ‘Aboli bankonya, kibikole chumbi echimbakulele mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bango?’ ¹² Jwombe

mannangilage chumbi kiko-longwa kugolofa chombe kipanganigwe. Mpangania mwenio.”

¹³ Ngabajendanga, ngibikolanga kila kilebe tela andi Yesu apabalengalinge, ngabapangania mpapala gwa Pasaka.

Chakulya cha Angwana

(*Matayo 26:26-30; Maluko 14:22-26; 1 Akakolinto 11:23-25*)

¹⁴ Kingobu apachalenganila, Yesu ngatama kulye chakulya pamwe na achandundame bakwe. ¹⁵ Ngabalengelanga, “Mbaile muno kulye Pasaka jenje pamwe namangweto tango nu kupotekigwa. ¹⁶ Gambu nannengelanga, ndyeje kabele mpaka apipakulenganila Pasaka mu Kingwana cha Nnoongo.”

¹⁷ Penia Yesu ngatola kikombe cha divai, ngannumba Nnoongo, ngalenga, “Mpokelange, mmaganange. ¹⁸ Magambu nannengelanga, nyweje kabele divai ja zabibu mpaka Kingwana cha Nnoongo apikipakuika.”

¹⁹ Kabe ngatola nkate, ngalumba, ngaumetula, ngabapaganga ngalenga, “Gongo nga mmele gwango oguboigwa kamagambu ginu. Ntendange nyenie kukungombokela.” ²⁰ Ngatenda uyo na kikombe kuboka pukulye, akalenga, “Kikombe chenje nga cha myai jango, ejijitika kwa magambu ginu kupala kulenganakia lilagano liyono. Gongo nga mmele. Ejijitika kwinu, Gange majandiko gakwetije aya jenje.

²¹ “Nambu, nnolange! Jwajo ojwambakung'aluka abi nane upamba pamecha. ²² Kweli Mwana jwa Mundu ajenda ukomigwa anda apipangigwe, nambu kulaga kwakwe mundu ojwanng'aluka.”

²³ Penia ngabatumbu konyana nga meneke kati jito ojwapakamu nhwalo gwenio.

Kutaukana mene nkolongwa

²⁴ Ngukupitila kutaukana kati ja akinapunji benia nhwalo gwa mene kati jabe ojwapakube nkolongwa kupeta bange. ²⁵ Yesu ngabalengela, “Akangwana banga Akayahudi kalongolea bandu babe kwa makakala, na angweto ukemigwa akaganja ba bandu. ²⁶ Nambu ikabe yeneje kati jinu, ibe, jwajo ojwabi nkolongwa panakati jinu nga mpaka abe nchokochoko jwa boa, na ojwabi kilongoi mpaka abe anda mmanda. ²⁷ Gambu mana, nga meneke ojwabi nkolongwa? Jwajo ojwatama pamecha kulye chakulya. Nambu nenga mbile panakati jinu anda mmanda.

²⁸ “Mangweto makiba nanenga mangobu goa gu kulondoigwa kwango, ²⁹ na andi Awabango apabangamwiye Kingwana, uyo nanenga nankamuyanga mangweto kingwana. ³⁰ Manniaganga nu kunywe pamecha jango mu Kingwana chango nu kutama muitebu yi kingwana kugahukumu la makabi komi na mabena gi kilambo cha Kuisilaeli.

Yesu alondola kube Petulo apa kunkana

(*Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Yohana 13:36-38*)

³¹ “Simoni, Simoni! Mpenikie! Lichetani lipala lijeketeligwe kuntega mangweto, kuambugana gambone kube mabaja, andi mundu apaeba ngano. ³² Nambu nenga nannyopile ibe imani jinu jakaobaje. Na mwenga apampakumujila, balimbe moja akanunabinu.”

³³ Petulo ngannyanga, “Angwana, nenga mbi laachi kujenda pamwe na mwenga kukipungo, na ata kuwe.”

³⁴ Yesu ngannyanga, “Na nenge mwe Mapetulo, tango nkokoloko kubekaje leleno mpakungana patatu.”

Kingobu chu kujogoya

³⁵ Kubokapenia Yesu ngabakonya akinapunji bakwe, kingobu panankingangita pangapotola uloi na nhuku na ilatu maka pungukigwa na nikilebe chachoa?

Ngabajanga, “Kileje.”

³⁶ Yesu ngalenga, “Nambu ngoe jwajwoa juna nhuku guloi mpaka apotole, na jwajwoa jwangakola lipanga mpaka auche likoti na aemele lyene. ³⁷ Magambu nannengelanga Majandiko Gachwapi galenga, ‘Akabekigwa kikuta chimwe na akabaja,’ mpaka galenganile, magambu kila eliandikigwe kunenga nenga liba kweli.”

³⁸ Akinapunji ngabalenga, “Angwana!” Nnole pamba gabi mapanga mabena,

“Jwombe ngalenga, bai!”

Yesu agongalela panani pa Kitombi cha Mizeituni
(Matayo 26:36-46; Maluko 14:32-42)

³⁹ Yesu ngaboka pikilambo chenye andi pulukiba lukobo lyakwe ngajenda kukitombi cha Mizeituni, akinapunji bakwe ngabankengama. ⁴⁰ Paika kwenio ngabalengela, “Nng’ongalele kupala makalondoigwaje.”

⁴¹ Kuboka penia ngabaleka ngajenda kutaali pukuoto kuleke mundu liganga, ngakilakatila ngagongalela, ⁴² ngalenga “Awawa, andampaile kikombe chenye chukupotekigwa kimbete kutaali na nenga. Andampaile mwenga ngiti pambai neje.”

⁴³ Mpakachi kuboka Kumbengu ngampitila kummeka alimbe moja. ⁴⁴ Kiti abi ni nu kuechuka muno, ngagongalela ku kwaja liyuke ngilimpita andi matondogolo ga myai ngagatola pae.

⁴⁵ Kuboka pukugongalela ngabajendele akinapunji bakwe ngabakolela bagochile, gambu

bakate kuechuka. ⁴⁶ Ngabalengela, “Mbone nng’ochelanga? Nnyimukange nng’ongalele, kupala makalondoigwaje.”

Yesu bammeka mumakakala
(Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Yohana 18:3-11)

⁴⁷ Yesu apakiba tango akalongelaga na nkengeni gwa bandu nguika, akulongalea Yuda, jumwe jwa akinapunji bakwe. Yuda ngajenda kumpata abali Yesu kwa kunkumbatila. ⁴⁸ Nambu Yesu ngannenge, “Yuda! Bo, munng’aluka Mwana jwa Mundu kukunkumbatila?”

⁴⁹ Akinapunji bakwe bala apabalola genia ngabalenga, “Angwana, tutumia mapanga gito?” ⁵⁰ Na jumwe kati ja akinapunji ngamputa upanga mmanda jwa akung’i akolongwa, nganhweketa lichikilo lyakwe lya kalelo. ⁵¹ Nambu Yesu ngalenga, “Nkotoke! Bai.” Ngalikunyula lichikilo lya mundu jwenio, ngalilamia.

⁵² Penia Yesu ngabalenge akakung’i akolongwa, akananhota ba akalenda ba nyumba ngolongwa ja Nnoongo na akananhota abaikanga kunkamula, “Bo, nhwikangite na mapanga na imbonga kumbukila kube nenga na poki? ⁵³ Panakiba na mangweto kila lichoba ku Nyumba ja Nnoongo mambukije. Nambu, chenje ngi kingobu chinu ni kinala chulubendu.”

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:57-58; Maluko 14:53-54,66-72; Yohana 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Penia ngabampukila, ngabantola nu kujenda nakwe ku nyumba ja Nkung’i Nkolongwa. Petulo akiba akakengama unyuma kutaali. ⁵⁵ Mwoto bakakungana mu uwa, na Petulo akiba pamwe na abatamangite kujota mwoto gwenio. ⁵⁶ Kingobu

munkege jumwe kati ja akabanda apammona Petulo atamite penia papipi na mwoto, nga nnolokeya kipola na kulenga, “Mundu ojo uyo akiba pamwe na Yesu!”

⁵⁷ Nambu Petulo ngakana, ngalenga, “Mwe! Ne num-manyije.” ⁵⁸ Kingobu kachoko, jonge mundu ngammona Petulo, ngalenga, “Mwenga mmi pamwe nabo.”

Nambu Petulo ngajanga, “Mwe, neje!”

⁵⁹ Kingobu kachoko mundu jonge ngalenga uyo, “Kweli ojo abonekana akiba pamwe nabo, aboka kukilambo cha ku Galilaya!”

⁶⁰ Nambu Petulo ngajanga, “Angwana ne mbi kumanyaje channongela!” Na kingobucho, ogwakiba tango akalongela, nkokoloko ngabeka. ⁶¹ Angwana ngabatendebuka ngabannolakeya Petulo na Petulo ngakombakela gaga gabalenga Angwana, “Lele tango nkokoloko nukubekaje mpakungana patatu kutenda ne umanyije.” ⁶² Penia ngapita panja ngaguta muno.

Yesu abekigwa nhwenyo nu kuputigwa

(Matayo 26:67-68; Maluko 14:65)

⁶³ Bandu abanchunga Yesu ngabamputanga nu kummeka nhwenyo. ⁶⁴ Angweto ngabamputanga kongo bunhwekele kumio ngabankonya, “Bamputite beneke? Nnondole!” ⁶⁵ Na angweto ngabannongela malobe majingi ga kuntukano.

Yesu bampeleka nnongi ja Libalacha

(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Yohana 18:19-24)

⁶⁶ “Pukuchaga, akinanhota na akakung’i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa ngabakongana pamwe andi mahakimu,

na Yesu ngabanneta nu kummeka nnongi ja Libalacha lye-nie.” ⁶⁷ Ngabalenga, “Mutulengele mwe Kilisto ojwapambuligwe na Nnoongo?”

Yesu ngajanga, “Anda nannengile unhwaminije, ⁶⁸ na anda nankonyite lichwali, nnyangan-gaje. ⁶⁹ Nambu kuboka ngoe Mwana jwa Mundu abakutama kingonu cha kalelo ja Nnoongo juna Makakala.” ⁷⁰ Angweto boa ngabalenga, “Ikonda mwe ma Mwana ba Nnoongo?”

Jwombe ngajanga, “Mangweto nnengite, nenga nga jwenio.”

⁷¹ Angweto ngabalenga, “Bo tu-pala uchaili gonge? Tubene tu-joine palenga!”

23

Yesu bampeleka kwa Pilato

(Matayo 27:1-2,11-14; Maluko 15:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Penia nkengeni gwoa ngu-jema, ngugumpeleka Yesu ku Pilato, ² ngabatumbula kuntakiana bakalenga, “Tankolela mundu jonjo akaaoya bandu bito, bakanakia bandu kulepa kodi kwa Nkolongwa jwa Loma nu kukikema eti jwombe nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo.”

³ Pilato ngankonya Yesu, “Mwe nga Mangwana ba Akayahudi?”

Yesu ngajanga, “Mwe nnengite.”

⁴ Pilato ngabalengela akakung’i akolongwa nankengeni gwa bandu, “Mbi kulibonaje lilemwa kwa mundu jonjo.”

⁵ Nambu angweto ngabajendekea kulenga, “Babola bandu boa ba ku Yudea babe na kijonga. Atumbula ku Galilaya na ngoe abi pamba.”

Yesu bampeleka kwa Helode

⁶ Pilato apajoa genia, ngakonya, “Bo, mundu jonjo jwa ku Galilaya?” ⁷ Apamanya kube

Yesu abi pae ji kinala cha Helode, ngampeleka kwa Helode, ojwakiba Kuyelusalemu kingobu chenye. ⁸ Helode ngaala mwojo muno apammona Yesu, magambu ngajoa minhalo jakwe. Ahyobalela ammone Yesu akatenda ikobo. ⁹ Penia Helode ngankonya Yesu machwali ndu, nambu Yesu ajangiteje lilobe. ¹⁰ Akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa ngabapitila nnongi na ngabantakiana Yesu ngumbi ndu ngolongolo. ¹¹ Helode pamwe na manjolinjoli gakwe, ngagankoya oni Yesu nu kuntendela nhwenyo, kuboka penia ngabankwindiya ngobo ja kingwana, ngabamuyanga kwa Pilato. ¹² Helode na Pilato, pukutumbula bakibanga na bulwa, nambu kuboka lichoba lyenie ngababe maganja.

Yesu ahukumigwa kuwe

(Matayo 27:15-26; Maluko 15:6-15; Yohana 18:39-19:16)

¹³ Pilato ngakema ngongano ja akakung'i akolongwa na akiilongoi ba bandu, ¹⁴ na ngabalengela, "Mannetangite mundu jonjo kwango malenga akiba akaoyanga bandu. Ngoe mpenakiange! Kuboka pa kuingakia kilebe chenye nnongi jinu, nammwenije na lilemwa wala limwe nhwalo gwa ngumbi yinu kwakwe. ¹⁵ Nambu ne tuje, ati Helode alibwenije lilemwa lyalyoa magambu ammujikie kwango. Kweli kibije kilebe chacha echakamwile mundu jonjo cha kupaligwa kuwe. ¹⁶ Kuyenie, amulicha aputigwe iboko, kuboka penia nannekekea." Majandiko gange gakwetije aya ja ¹⁷ Kila lichoba lya Mpapala gwa Pasaka, Pilato akiba nu lukobo lwa kunnyogolela mpungwa jumwe.

¹⁸ Nambu boa ngabachobela pamwe, "Akomigwe! Mannekeke Balaba kwito!" ¹⁹ Balaba akiba ajigiligwe mukipungo magambu

gu kujambukia kijonga kunnyini uyo pamwe nu ukoma.

²⁰ Pilato ngapala kunnekekea Yesu, penia ngalongela nabo kabele. ²¹ Nambu angweto ngabachobela, "Mammambe munchalaba! Mammambe munchalaba!"

²² Pilato ngabalengela mala ja patatu, "Atei ubaja gani? Ne mbi kulibonaje lilemwa elyapaligwa komigwa! Namputa iboko nu kunnekekea."

²³ Nambu angweto ngabayangala kuchobela kanonoya, kube Yesu kupala abambigwe munchalaba, pukujomolela Pilato ngabajeketela. ²⁴ Pilato gatenda agabapalanga gakamuligwe. ²⁵ Pilato ngannekeke mundu ojwabampala, ojwakajiligwa mukipungo gambu gwa kijonga na ukomi, ngankamuya Yesu kwabe bantendelange andi pabalanga.

Yesu atenda kubambigwa

(Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Yohana 19:17-27)

²⁶ Manjolinjoli apabampeleka Yesu, undela apabakiba bakajabula, ngabakongana na mundu jumwe ojwakemigwa Simoni jwa Kulene, ojwakiba akabokela kunng'onda. Ngabampukila, ngabantweka nchalaba aupotole, kunyuma ja Yesu.

²⁷ Nkenga nkolongwa gwa bandu ngugunkengama, kati jabe bakiba akikege abakiba bakakokaleka na kung'utila.

²⁸ Yesu ngabagalambukila nu kulenga, "Makina mama ba Kuyelusalemu! Makang'utije

nenga, nambu nng'uta kwa magambu ginu na magambu ga ingota yinu. ²⁹ Magambu machoba gatenda kuika penia bandu mabalenga, 'Mbaya jabe akege bangabe na mwana na bangajonga ingota!' ³⁰ Kingobu chenye, bandu nga apabapakuilengela

itombi, 'Mutuponelange!' Ni itombi ichokoichoko, 'Tuekelelange!' ³¹ Gambu, anda bandu bantenda yene kwa nkongo mmehe, ipakubebo kwa nkongo nnyomo?"

³² Bakibanga bandu akabena uyo, akabaja, bakomigwe pamwe na Yesu.

³³ Apabaikanga paali apakemigwe, "Kitongo cha Mutwe," ngabammamba Yesu penia, pamwe na akabaja abena bala, jumwe kingonu chakwe cha kalelo na jumwe kangeja. ³⁴ Yesu ngalenga, "Awawa malekekeyange malemwa gabe magambu bamanyije echibakamula."

Ngababagana ngobo yakwe kwa kuoma kiumbuumbu. ³⁵ Bandu bakiba penia bakalolela kingobu akiilongoi ba Akayahudi apabantendela nhwenyo, "Akombwile bange, ngoe akikombole mwene, anda jwombe nga Kilisto Nkomboi, ojwapambuligwe na Nnoongo!"

³⁶ Manjolinjoli ngabantende nhwenyo uyo, ngabannyendela ngabampe siki, ³⁷ bakalenga, "Anda kweli mwe Mangwana ba Akayahudi, mikikombole mmene."

³⁸ Panani ja nchalaba ngababeka kibao echibaandike yene, "Jonjo nga Nngwana jwa Akayahudi."

³⁹ Jumwe kati ja akabaja abakiba babambigwe panchalaba, ngantukana akalenga, "Bo, mweje nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo? Mikikombole mmene na twe uyo."

⁴⁰ Nambu mmaja jonge jola ngankalapila nnyakwe akalenga, "Mwe kunnyogopaje Nnoongo? Mwe mpatite hukumu andi ujaje. ⁴¹ Mwe na nenga tupaligwa kupata hukumu jenje, magambu ganga nga malepo ga agatukamwile, nambu mundu ojo akamwije kilebe kibaja." ⁴² Penia

ngannengela Yesu, "Yesu ungom-bakele ne kingobu apampakujingi mu Kingwana chinu."

⁴³ Yesu ngannyanga, "Nannenge kweli, lele mma pamwe na nenga kupepo."

Kiu cha Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Ikiba anda saa sita ja mui, lichoba ngilileka kujaka na lubendu nguluekelela dunia joa mpaka saa tisa, ⁴⁵ panjia ejikiba jibekigwe panakati ja Nyumba ja Nnoongo ngijipachuka ipande ibena kuboka kunani mpaka pae. ⁴⁶ Yesu ngaguta kanonoya, "Awawa, mukuboko jinu nubeka mwojo gwango." Apajomola kulenga genia ngajomoka.

⁴⁷ Penia kilongoi jwa akalenda ba Loma apalola agapitile, nganumba Nnoongo akalenga, "Kweli ojo akiba mundu jwa mbone jwa Nnoongo!"

⁴⁸ Bandu boa abakiba bakonganinge penia kulola kilebe chenye, apabalola genia agapitile, ngababuja kachabe bikikiputa itibi yabe kukuechuka. ⁴⁹ Akaganja mundu boa pamwe na akikege bala abankengima kuboka ku Galilaya, ngabajema kutaali bakalolela kilebe chenye.

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:56-61; Maluko 15:42; Yohana 19:38-42)

⁵⁰ Kukiba na mundu ojwakemigwa Yusufu, akiba mundu jwa mwojo gwa mbone akatenda agunhwalali Nnoongo na akiba jumwe kati ja bandu bilibalacha likolongwa li Kiyahudi, ⁵¹ jwenio ngakana kujeketela chabaamua akilongoi ajabe. Yusufu akiba aboka kukijiji chimwe cha Akayahudi echikikemigwa Alimatayo. Akiba akalendela kuika kwa Kingwana cha Nnoongo. ⁵² Ngajenda kwa Pilato, ngajopa

bampe mmele gwa Yesu. ⁵³ Penia ngauluya mmele gwa Yesu kuboka munchalaba, ngaubiligila chanda cha kitani, ngaubeka mulikabuli elikiba baembite piliganga, elikiba tango lyanatumikaje. ⁵⁴ Lichoba lyenie likiba ijumaa, nu kupanganikia kwa Lichoba lya Kupomalela.

⁵⁵ Akikege abankengema Yesu kubokeye ku Galilaya ngabankengama Yusufu na ngibilibona likabuli na mmele gwa Yesu pubekigwe. ⁵⁶ Kuboka penia, ngababuja ukaja, ngabapanganila mauta ginakunungila nu kuu-pakaya mmele gwa Yesu.

Lichoba lya Kupomalela ngabapomolela andi apiamuligwe na Malagilo.

24

Kuyoka kwa Yesu

(*Matayo 28:1-10; Maluko 16:1-8; Yohana 20:1-10*)

¹ Jumapili kindabindabi muno, akikege bala ngabajenda kulikabuli bapotwi mauta ginakunungila agapanganile. ² Ngibilikolela libwe lela lipilimbiigwe libi pambwega ja nniango gwa likabuli. ³ Apabajingila nkati, bubwenije mmele gwa Nngwana Yesu. ⁴ Apabakibanga tango bakaomwanga ku nhwalo gwenio, kingobutu akinalome abena abakwindite ngobo ina kung'ala muno, bajemite papipi nabo.

⁵ Akikege benia ngababeganga na mbwele, ngabalitanga. Penia bandu bala ngabakonya, “Mboni mampalanga ojwabi mmomi kati ja abawile?” ⁶ Abije pamba, ayokite. Nkombokelange agan-nengelanga apakiba kwako ku Galilaya, ⁷ ‘Mwana jwa Mundu mpaka abekigwe kwa bandu akabaja, angweto mabammamba munchalaba na lichoba lya tatu mayoka.’ ”

⁸ Penia akinamama benia ngabagakombokela malobe gakwe, ⁹ ngababujanga kuboka pilikabuli, ngabapeganga achandundame bala komi na bamwe na akinapunji bange nhwalo gwa ilebe yenie yoa. ¹⁰ Benia abalenga nhwalo gwenio kwa achandundame nga, Maliamu Magidalena, Yoana na Maliamu amamundu Yakobo, pamwe na akanamama bange ababakalongwana nabo.

¹¹ Achandundame ngabagatolanga malobe genia anda gambonije, nyenie baamingije. ¹² Nambu Petulo ngaboka, ngajabu lubelo mpaka kumambi. Apalita kulinga nkati, ngajibona chanda jika tu. Ngabuja ukaja kongo akaomwanga ku genia agapitile.

Mwanja kujenda ku Emau

(*Maluko 16:12-13*)

¹³ Lichoba ulyo, abele kati ja akinapunji bakwe Yesu ngababe bakajenda ku kijiji chimwe echikikemigwa Emau, kulipa kwakwe maili saba kuboka Kuyelusalemu. ¹⁴ Bakibanga bakalongelanga genia goa agapitile. ¹⁵ Apabakibanga bakalongelanga na kugawachila, Yesu mwene ngapitila, ngatyanga pamwe nabo, ¹⁶ ngabammona kwa mio, nambu bummanyije.

¹⁷ Yesu ngabakonyanga, “Nnon-gelangani kongo makajendanga?” Angweto ngabajemanga nu, kumio kwabe bakiba baechwike. ¹⁸ Jumwe ojwakemigwa Keleopa, ngannyanga, “Bo, mwe nga mageni jika jinu Kuyelusalemu mangamanya agapitile kwenio machoba gano?”

¹⁹ Benia ngabajanga, “Nhwalo nike?” Angweto ngabannyanga, “Nhwalo ogugumpatite Yesu jwa Nazaleti,” ngabannyanga. “Mundu jonjo akiba nnon-doli jwa Nnoongo juna uwecho gwa ukamula na kubola nnongi ja

Nnoongo na nnongi ja bandu boa. 20 Akakung'i na akiilongoi bito ngabampiya aukumigwe kuwe, ngabammamba munchalaba. 21 Na ngutuhobalela kutenda jwenio mabakombola bandu ba Kuisilaeli! Genia goa, tangu gapitile lele lichoba lya tatu kuboka pa kutendigwa genia. 22 Bange akikege ba kachito butujitwie mwojo. Bajeilinge kulikabuli kindabi, 23 Nambu bubwenije mmele gwakwe. Ngababujanga ngabalenga angweto bapiti mpakachi kuboka kumbengu jwabalengi kube abi mmomi. 24 Bandu bito bange ngababujabu kuingikia nhwalo gwenio gubalengite akikege, nambu benia bamwenije."

25 Kuboka penia Yesu ngabalengela benia, "Mbone mmi makajinga yene, na myojo jinu kujundupa ku amini ilebe yoa ibalenga akalondoli ba Nnoongo! 26 Apaligweje Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo kupotekigwa, na yene ajingile mukibumo chakwe?" 27 Na Yesu ngabalandulila angweto Majandiko goa agannenga mwene, kutumbu kitabu cha Musa na majandiko goa ga akalondoli Nnoongo.

28 Angweto pabakibandakila kijiji chibikijendelelaga, Yesu ngajiga anda apa kukipeta kujendeke na mwanja, 29 Nambu benia ngaba nnyopa kulenga, "Ntame upambano natwenga lichoba litipike na lubakube lubendu." Yenye ngajenda kupomolela na benia. 30 Ngatama pae kulye nabenia, ngatola nkate, nganumba Nnoongo ngaumetula ngabapeganga. 31 Kingobu tu mio gabe ngagaotola kummona Yesu, nambu jwombe ngaoba paali penia. 32 Ngabalengelana bene kwa bene, "Bo myojo jito jijakiteje

nkati jito kingobu apatulandulila Majandiko kundela kola?"

33 Benia ngabajimukanga kingobucho ngababuja kukilambo cha Kuyelusalemu, kwenio ngabakolela achandundame komi na jumwe bakonganinge pamwe na bange. 34 Na ngabalenga, "Angwana bayokite kweli, ampiti Simoni!"

35 Bandu benia ngabalandulila agapitile kundela, na apabamanyanya Nngwana apakiba akame-tula nkate.

Yesu bapiti akinapunji bakwe (Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

36 Kingobu benia akabena pabalandulila genia, Yesu mwene ngajema panakati jabe nu kulenga, "Tengela jibe kwinu."

37 Angweto ngabajituka nu kube na mbwele, bakita bilibweni lihoka. 38 Nambu jwombe ngalenga, "Mbone nhwechukanga? Mbone mmi na mbwele mumyojo jinu? 39 Nnole maboko gango na makongono gango mamanya kube nga nnenga. Umbapayange mmone, magambu lihoka likwetije mmele na iyupa andi pummonanga."

40 Ngalenga genia nakalayanga benia maboko na makongono gakwe. 41 Pabakibanga tango bangaamini magambu ga laa jabe, na kongo bakaomwangwa, jwombe ngabakonya, "Nkweti kilebe chachoa chu kulye?" 42 Benia ngabampe kipande cha chamaki ju kuteleka, 43 ngatola ngalye boa ngabammona.

44 Penia ngabalengela, "Chenje nga chinannengelanga tango panakiba pamwe namangweto, kila kilebe echikiandikigwe nhwalo gwango nenga, mu Malagilo ga Musa na kitabu cha akalondoli, na Zabuli kilenganile lele."

⁴⁵ Penia ngabawekula mawacho gabe ibe bagamanye Majandiko Gachwapi. ⁴⁶ Ngabalengela, “Nga apiandikwe, kube Kilisto Nkomboi mabambigwa na lichoba lya tatu mayoka kuboka kwa abawile, ⁴⁷ na ku liina lyakwe nhwalo gwa kulapa mabaja na kulekekigwa malemwa mpaka oti utangachigwe mwilambo yoa, kutumbu Kuyelusalemu. ⁴⁸ Mangweto nga makachaili bu nhwalo gongo. ⁴⁹ Ne namwene manunnetela jwajo Awawa ojubalagila. Nambu munnendanga ukongo kunnyini mpaka pampakupoke makakala agaboka kunani.”

Yesu atoligwa kujenda kumbengu

(Maluko 16:19-20; Itendwa 1:9-11)

⁵⁰ Penia ngabalongolea panja ja nnyini mpaka ku Betania, ngatondobea maboko gakwe kunani, ngabalumika. ⁵¹ Apakiba akalumika, ngabalekanga, ngatoligwa kumbengu. ⁵² Angweto ngabanng'ongalela, penia ngababujanga Kuyelusalemu babi na laa ngolongwa, ⁵³ mangobu goa ngabatamanga kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo bakanumba Nnoongo.

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Yohana Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Yohana nga gumwe kati ja itabu ncheche mu Lilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe “Nhwalo gwambone.” Jenie jilandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Nhwalo gwambone gwa Yohana up- emeligwa uandikigwe na ndundame Yohana chaka 90 kuboka pukujomoka Kilisto. Iganukube kitabu kilengitije kutenda Yohana ngu nhwandiki, pikiandikigwe kilandine na balua ja 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Bange akaandiki ba lolo balenga Yohana kulingobu chenye atama ku Efeso kuyene iwechakine kitabu chenje kiandikigwa kukilambo chuku Efeso.

Yohana aandika kitabu chenje kupala chajangate bandu baamini kutenda Yesu nga Kilisto, Mwana jwa Nnoongo juna bwomi (Lipungu lya 20:31). Kukuamini yene tuotwi kube na bwomi kwa lina lyakwe. Kitabu kiandikigwa kwa akachomi boa Akayahudi na bandu banga Akayahudi. Nhwalo Gwambone gwa Yohana ulandine munoje ni minhalo jenge mitatu. Akachani muno kulenga minhalo ji ikobo yatenda Yesu nambu andiki munuje ilandanakio ya Yesu. Ilebe yenge ikolongwa andi kubatichigwa nu kulondoigwa kwa Yesu kupongoti iandikigwije Munhwalo Gwambone gongo.

Agabi mukitabu

Yohana atumbwi nhwalo gwambone mu (Lipungu lya 1:1-18).

Kabe aandike nhwalo gu ikobo ichoko ya tenda Yesu (Lipungu lya 1:19-12:50).

Kubokapenia alanduli ilebe mukutama kwa Yesu padunia yene nga eimpeleka mpaka muki nu kuyoka (Lipungu lya 13:1-20:31).

Yohana munhwalo gwambone ajomoli lipungu lya 21 alengiti kingobu chimwe Yesu ngabapiti bandu kuboka pukuyoka kuboka penia ngalenga chikintei aandike kitabu chenje.

Lilobe elilitupe bwomi

¹ Pitumbulaga pakiba jumwe ojwakemigwa Lilobe, jwombe Lilobe akiba kwa Nnoongo, na jwombe akiba Nnoongo. ² Kuboka pitumbula Lilobe akiba pamwe na Nnoongo. ³ Kwa kupetela jweno ilebe yowa ngipanganigwa, kikibaje wala chimwe chikipanganigwe panga jweno. ⁴ Jweno akiba kindumbutumbu cha bwomi, na bwomi gweno ukiba lumuli lwa bandu. ⁵ Na lumuli lweno lumulika pulubendu, nambu lubendu lweno luotwije kuluimia.

⁶ Nnoongo ngantuma mundu jumwe liina lyakwe Yohana, ⁷ ojwaika kachalakicha bandu nhwalo gwa lumuli lweno. Aika kalenge bandu boa nhwalo gwakwe na babapakujoa baamini. ⁸ Jweno akiba lumuliloje, nambu aika kachalakicha bandu nhwalo gwa lumuli lweno. ⁹ Londo nga lumuli lwa kweli, lumuli oluika padunia pano na kamulikila bandu boa.

¹⁰ Bai Lilobe akiba padunia pano. Iganu kube Nnoongo apangine dunia kupete jwenio, nambu bandu padunia bummanyije. ¹¹ Ngaika kachakwe mwene, nambu bandu bakwe bampokije. ¹² Nambu bandu baba abampokilinge, ngubunhwamini

ngabape kinala chukube ingota ya Nnoongo. ¹³ Ingota eibelwike kuwecho gwa munduje ngiti kwamakakala ga mmeleje ngiti kupala kwa munduje, ila kuboke kumwene Nnoongo.

¹⁴ Jwombe Lilobe ngabe mundu, ojwa tweli upeelee nakweli, ngatama kwito. Natwe ngitikibona kibumo chakwe, kibumo echapata ka Awawa mundu andi Mwana jwa jika.

¹⁵ Yohana ngabachalakicha bandu minhalo ja jwenio, ngalonge kanonoya, "Jwenio nga jwanongila minhalo jakwe kulenga, 'Aika mundu kuboka pangune nambu nkolongwa kumbeta ne, jwombe akiba ne tango nukubelekwise.'" "

¹⁶ Kwa magambu ga kulimba kwakwe twe tuboa tupokile upeelee nduu. ¹⁷ Nnoongo akatupe Malagilo kupetela kwa Musa, upeelee na kweli jituikalila kwa kupetela Yesu Kilisto. ¹⁸ Abije ngu mundu ojwammweni Nnoongo. Mwana jwa nnyika ojwabi tela na Nnoongo na ojwabi pamwe na Awawa, nga ojwatulandulila nhwalo gwa Nnoongo.

Yohana Mbatichi alandulila nhwalo gwa Yesu

(Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Gongo ngu uchaili gwapanga Yohana, kingobu akiilongoi ba Akayahudi bu Kuyelusalemu pabatuma akakung'i na Akalawi ku Yohana bankonye kulenga, "Mwe mabeneke?"

²⁰ Jwombe Yohana atindije kaja, ngalenga kipola, "Kilisto neje."

²¹ Penia ngabankonya, "Bai mwe mabeneke? Bo mwe nga Maeliya?"

Yohana ngajanga, "Je, ne je."

Ngabankonya, "Bo, mwenga nga Nnondoli jola?" Jwajo

ojwalondoligwe kupitila na atangacha kuika kwa Kilisto.

Yohana ngabajanga, "Je."

²² Angweto ngabankonya, "Bai mwe mabeneke? Bo mmene mikilenga mabeneke? Mutulengele, ibe twe takapegange majo angweto ababukingite."

²³ Yohana ngajanga, nenga nga jwajo nnondoli Isaya ojwakiba nnondoli jwa Nnoongo ojwalenga minhalo jango, kulenga, "Nenga nga lilobe lya mundu lijoanika pampongoti.

Mmeke kipola ndela ja Angwana bapete!"

²⁴ Bandu benia bakatumigwa na bange ba Mafalisayo, ²⁵ bai ngabankonya Yohana, "Andi mwe Kilistoje, wala Eliyaje, wala nnondolije mbona mmatacha bandu?"

²⁶ Yohana ngabajanga, "Nenga matacha kwa mache, nambu abi jumwe ajemite panakati jinu jwangamanyanga. ²⁷ Jweno atendakuika kuboka pangone nambu ne kuotoje kulita na ukulugula ngoji ya ilatu yakwe."

²⁸ Ilebe yenie itendigwa okwo ku Betania, kwie ja lukemba Yolidani apakiba akabaticha Yohana.

Yesu mwana jwa Limbelele jwa Nnoongo

²⁹ Malabo jakwe Yohana ngammona Yesu akanhwikilila, ngalenga, "Ojo nga Mwana Limbelele jwa Nnoongo ojwaboya mabaja ga padunia! ³⁰ Jwenio nga jwanongila minhalo jakwe kulenga, 'Kingobu tu kuboka pango ne, abakuika mundu jumwe ojwabi nkolongwa kupeta nenga, magambu akiba tango ne nukubelekwise.'" ³¹ Namwene ne numanyije, nambu naicha kubaticha kwa mache ili bandu ba Kuisilaeli bumanye."

³² Yohana ngachalakicha yene, "Nammweni Uhuke jwa Chwapi akauluka andi ngunda kuboka

kumbengu nu kutola panani jakwe. ³³ Nenga nummanyije, nambu Nnoongo ojwandumite kubaticha bandu kwa mache akanenge, 'Mundu ojumpakummona Uhuke jwa Chwapi akatola panani jakwe, jwenio nga ojwabaticha ku Uhuke jwa Chwapi.' " ³⁴ Yohana ngalenga, "Nenga noile, na njalakicha ojo nga Mwana jwa Nnoongo."

Akinapunji ba kutumbula

³⁵ Malabu jakwe, Yohana akabe penia kabele pamwe na akina-punji bakwe abele. ³⁶ Apamona Yesu akapeta, ngalenga, "Nnola! Jweno nga Mwana limbelele jwa Nnoongo."

³⁷ Akinapunji benia apabanyoa Yohana akalongila malobe genia, ngabankengama Yesu. ³⁸ Bai Yesu ngatendabuka, apababonanga akina-punji benia bakankengamaga, ngabakonyanga, "Mpalanga nike?"

Bombe ngabajanga, "Labi, ntama koo?" Labi mana gakwe Aboli.

³⁹ Yesu ngabalengela, "Tujendange, namangweto mannola." Jakiba saa komi kimuyo, akina-punji benia ngabalongwana nakwe. Ngabapabona patama, ngabatama nakwe kimuyo choa.

⁴⁰ Jumwe kati ja akina-punji abele bala akiba Andulea, nnung'una gwakwe Simoni Petulo. ⁴¹ Andulea akatumbu kunkole Simoni, nnung'una gwakwe, ngannenge, "Tumweni Masia" Masia mana gakwe Kilisto Nkomboi. ⁴² Kuboka penia ngampeleka Simoni kwa Yesu.

Jwombe Yesu ngannolokea Simoni ngalenga, "Mwenga ngama Simoni mamwana ba Yohana. Nambu kuboka ngoe nkemigwa Kefa." Kefa ku Kiyunani Petulo, mana gakwe "Libwe."

Yesu bakemanga Filipino na Natanaeli

⁴³ Malabu jakwe Yesu ngaa-mua kujenda ku Galilaya. Bai ngankolela Filipino ngannengela, "Ungengame." ⁴⁴ Filipino akiba jwa kilambo chuku Betisaida, kabatamanga Andulea na Petulo. ⁴⁵ Jweno Filipino ngankolela Natanaeli, ngannenge, "Tumweni jwajo ojwaandikigwe na Musa mukitaabu cha Malagilo, ojwaba nhwandikinga akalondoli mialo jakwe, yani Yesu Mwana jwa Yusufu, mundu jwa Nazaleti."

⁴⁶ Jwombe Natanaeli ngankonya Filipino, "Bo, kilebe cha mbone kiwechite kuboka ku Nazaleti?"

Filipino ngannengela, "Nhwike nnole."

⁴⁷ Yesu pammona Natanaeli akanhwikililaga, ngalenga mialo jwakwe, "Nnola, ojo nga Mwisilaeli pyuu wala kindondoje nkati jakwe!"

⁴⁸ Jwombe Natanaeli ngankonya, "Mwe mmanyitabo?"

Yesu ngajanga, "Pamakiba nhwina munkojo, tango Filipino nukunkemaje ne ngunummona."

⁴⁹ Penia Natanaeli ngannengela, "Aboli, mwe ma Mwana jwa Nnoongo! Mwe mangwana ba Kuisilaeli."

⁵⁰ Yesu ngannengela, "Bo, nhwamini magambu nannengile namweni nhwina munkojo? Mamibona ilebe ikolongwa muno kupeta yenje!" ⁵¹ Yesu ngajendekea kulenga, "Nannenge kweli, mamukubona kumbengu kukajogoka na akapakachi ba Nnoongo bakajenda kunani nu kuuluka kunani pa Mwana jwa Mundu."

2

Mpapala gwa kutola akege kikilambo cha Kanaani

¹ Lichoba lya tatu pakiba ngongano jukutola kukilambo

cha Kana, okwo ku Galilaya. Amamundu Yesu bakiba kweno, ² jwombe Yesu ate kokigwa penia pa mpapala gwa kutola akege pamwe na akinapunji bakwe. ³ Apajapeta divai, amamundu, ngabannenge Yesu, “Bakwetangi-tije divai.”

⁴ Yesu ngabajanga, “Amama, makanengeje chikutenda. Kingobu chango tango kuika.”

⁵ Penia amamundu ngabalen-gela akapakachi, “Chachoa chela achapakunengela ntendanga.”

⁶ Akayahudi bakiba na lukobo lwa ukuya, penia pakiba na ibega chita ya mabwe, kila kibega chimwe kijingi madebe mabele au matatu ga mache gukuya. ⁷ Yesu ngabalengela, “Ntweyange mache mweno muibega.” Ngabatweleya twe mpaka kunani. ⁸ Kubokapenia ngabalengela, “Ngoe ntekange mapelekele akilongochi ba mpapala.” Ngabatekanga mache gala, ⁹ Akilongoi ba mpapala apabapaya mache gala, ngaba manya genia gayokite divai, Bombe bamanyije divai jene jibokitako, nambu akapakachi bala bamanyangite jibokitako. Akilongoi ba mpapala ngabakema bene akola mpapala, ¹⁰ Akilongoi ba mpapala ngabalengela, “Kila mundu kutumbula kupangania oti divai jambone, kubokapenia anda batochike kupanga divai jambone. Nambu mwe mpangite divai jambone mpaka ngoe!”

¹¹ Yesu alaya iingi yi ikobo yu kutumbula okwo kukilambo cha Kana, Ku Galilaya, ngalaya kibumo chakwe, na akinapunji bakwe ngabanhwamini.

¹² Kubokapenia, Yesu pamwe na amamundu na inuna yakwe na akinapunji bakwe, ngaba-jendanga kukilambo chuku Kafalanaumu ngabatamanga

paali penia kwa machoba machoko tu.

Yesu ajenda munyumba ja Nnoongo

(*Matayo 21:12-13; Maluko 11:15-17; Luka 19:45-46*)

¹³ Mpapala gwa Pasaka ja Akayahudi jikiba jibandakile, yene Yesu ngajenda Kuyelusalemu. ¹⁴ Bai ngabakole-langa unyumba jenie bandu bakaucha ng'ombe, mambelele, na ngunda, na bandu abajangangana uloi bakiba batamite pamecha jabe. ¹⁵ Ngatengenecha iboko ya ngoji, ngabenga boa panja ja Nyumba ja Nnoongo pamwe na ng'ombe na mambelele gabe ngaambugana salafu ya abajangangina ela ngapendangula mecha yabe. ¹⁶ Ngabaamulicha baba abauchangita ngunda, “Mmoyange ilebe eye pamba. Makajitendaje nyumba ja Awawa bango kube choko!” ¹⁷ Akinapunji bakwe ngabakombakela Majandiko Machwapi galenga, “Kupala kwango kwa nyumba jinu ungoma.”

¹⁸ Akayahudi bange ngabankonya Yesu, “Nnaya kiingi nike chi ikobo kutenda nkwati uwecho gu ilebe yenie?”

¹⁹ Yesu ngabajanga, “Mmomole nyumba eje ja Nnoongo ne manjenga kwa machoba matatu.”

²⁰ Penia Akayahudi ngabalenga, “Nyumba ja Nnoongo eje jichengigwa kwa kingobu cha yaka alubaini na chita. Bo, mwe mpakuchenga kwa kingobu cha machoba matatu?”

²¹ Nambu Yesu alongela nhwalo gwa nyumba ja Nnoongo, jene ukiba mmele gwakwe. ²² Bai pubunhyoya, akinapunji bakwe ngabakombokela akiba alongela genia, ngabaaminianga Majandiko Machwapi na malobe gaga galongela Yesu.

Yesu amanya myojo ja bandu boa

²³ Yesu apakiba kukilambo cha Kuyelusalemu kumpapala gwa Pasaka, bandu akajingi ngubunhwamini pibibona iingi yi ikobo eyatendaga. ²⁴ Nambu Yesu akibaje na imani nabo magambu bamanyi boa. ²⁵ Penia apaije mundu jwajoa kunchalakicha minhalo ja bandu benia magambu mwene agamanyi goa agabi umojo jabe.

3

Yesu na Nikodemo

¹ Pakiba na kilongoi jumwe Nhyahudi, jwa kikundi cha Mafalisayo, liina lyakwe Nikodemo. ² Lichoba limwe kilo Nikodemo ngannyendelela Yesu nu kunnengela, “Aboli, tumanyi mwenga maboli mantumigwe na Nnoongo. Abije mundu ojwaotwi kulaya iingi yi ikobo eintenda mwe pangabe Nnoongo kube pamwe nakwe.”

³ Yesu ngannyanga, “Nannenge kweli, abije mundu ojwa pakubibona Kingwana cha Nnoongo pangabelekwa kabele.”

⁴ Nikodemo ngankonya, “Mundu munaota kuotolabo kublekwa kabele? Kuotoje kujingila mulutumbo lwa amamundu nukubelekwa kabele!”

⁵ Yesu ngannyanga, “Nannenge kweli, abije mundu ojwapakujingi Mukingwana cha Nnoongo nukubelekwa kwa mache na Uhuke ba Nnoongo. ⁶ Mundu kublekwa kwa mmele ka awawa na ka mama, nambu kublekwa kiuke kwa Uhuke ba Nnoongo.

⁷ Makaomwangaje magambu nannengile mpaka mmelekwe oti kabele. ⁸ Upepo kuuma ukujenda okupala, nnyoa lilobe lyakwe, nambu manyije okuuboka wala okujenda. Nga ibi kwa mundu

ojwabelekwa kwa Uhuke ba Nnoongo.”

⁹ Nikodemo ngankonya, “Ile yenje kuotwabo?”

¹⁰ Yesu ngajanga, “Bo, mwenga nga aboli ba Isilaeli na manyije ile yenje? ¹¹ Nannenge kweli, twe tulenga eituibweni na kachalakicha bandu ilebe itibweni, nambu mangweto kujeketeje nhwalo gwito. ¹² Kunhwaminije ne mangobu apanannengile mialo ja padunia pano, mpakunhwaminibo nenga, apambakunenge ilebe ya kumbengu? ¹³ Na abije mundu ojwaakajenda kumbengu ila Mwana jwa Mundu, aulwike padunia kuboka kumbengu.”

¹⁴ “Anda Musa palijinula lijoka lya liyaba kwako kupongoti, unyae Mwana jwa Mundu mpaka ajinuligwe. ¹⁵ Na kila mundu ojwanhwamini jwombe maba na bwomi gwa machoba goa pangapela. ¹⁶ Magambu Nnoongo atekupapala padunia pano muno ata ngammoya Mwana jwakwe jwajika, ibe kila mundu ojwapakunhwamini akaweje nambu apate bwomi gwa machoba goa pangapela. ¹⁷ Magambu Nnoongo antumitije Mwana padunia pano kahukumu bandu, nambu kakombolanga.

¹⁸ “Bena abanhwamini Mwana kuhukumuligwaje, nambu benabo banganhwamini bai bahukumuligwe, magambu bunhwaminije Mwana jwa jika jwa Nnoongo. ¹⁹ Jenje nga namuna ja hukumu ejipakube, Lumuli luike padunia, nambu bandu bapala lubendu kuliko lumuli, gambu mialo jabe mibaja. ²⁰ Kila mundu ojwatenda gamboneje aluchimwa lumuli, nu kuikaje pulumuli, magambu kupalaje mialo jabe mibaja jibonekane. ²¹ Nambu junakujali ukweli aika pulumuli, ili mialo jakwe

ibonekane itendigwa kwa kunyali Nnoongo.”

Yesu na Yohana Mbatichi

²² Kuboka kwa gena, Yesu na akinapunji bakwe ngabaika pikilambo cha Yudea, ngatama kweno pamwe nabo kwa mangobu ngabatacha bandu. ²³ Yohana uyo akiba akabatacha bandu kweno Kuainoni, papipi na Kusalemu, magambu kweno kwakiba na mache ndu. Bandu ngabannyendelela, jwombe ngababatichanga. ²⁴ Mangobu gena Yohana akiba tango anajigiligwaje kukipungo.

²⁵ Mitau ngijipitila kati ja akinapunji bange ba Yohana na Nhyahudi jumwe kuuchu lukobo lwabe lukuya. ²⁶ Bai akinapunji benia ngabannyendela Yohana nukunnengela, “Aboli, mundu jola ojwakiba pamwe na mwenga kwiye ja lukemba Yolidani, mwenga ngumunchalakicha, ngoe jweno atenda kubaticha, na bandu boa bannyendelela!”

²⁷ Yohana ngabajanga, “Mundu aotwije kube na kilebe mpaka ibe kuboka ku mbengu. ²⁸ Na mmenimangweto nhwotolinge kuchalakicha kutenda nganenga, ‘Nenga Kilistoje, nambu ndumigwe ili nanongalele Kilisto!’ ²⁹ Munkege jwatoligwe nkola jwatoile, nambu aganja ba jwatoile ojwajema nukupenikia, kuala moja muno apabanyoa jwatoile akalenga. Nga laa jango apijikamilika. ³⁰ Mpaka jweno akoliigwe, na nenga nakakoliigwaje.”

Ojwaika kuboka kumbengu

³¹ Ojwaika kuboka kunani kumbingu nga anaota kuliko boa, ojwaboka padunia nga jwa padunia, na kalengela ile ya pakilambo. Nambu ojwaika kuboka kumbingu nga anaota kuliko boa. ³² Jweno agagabweni nu kugajoa nga agachalakicha, nambu abije mundu ojwajeketela nhwalo

gwakwe. ³³ Nambu mundu jwajote ojwajeketela nhwalo gwakwe achalakicha Nnoongo nga kweli. ³⁴ Mwana ojwatumigwe kulongela malobe ga Nnoongo, jweno Nnoongo ampi Uhuke jwakwe changapemeka. ³⁵ Awawa bampala mwana na bampile ilebe yoa. ³⁶ Ojwanhwamini Mwana akweti bwomi gwa machoba goa pangapela, jwangannyali Mwana aibeje na bwomi gwa machoba goa pangapela, nambu kuchimwa kwa Nnoongo kuba kunani jakwe.

4

Yesu na munkege jwa Samalia

¹ Mafalisayo ngabajoa Yesu akapata akinapunji ajingi na kabaticha kuliko Yohana. ² Nambu ukweli, Yesu akibaje kabaticha bandu ila akinapunji bakwe. ³ Bai Yesu apajoa gena, ngaboka Kuyudea nukubuja Ku Galilaya. ⁴ Mumwanja gweno apaligwe kupetela Kusamalia.

⁵ Bai ngaika kukilambo chuku Sikali, kilambo chimwe cha ku Samalia, papipi na nng'onda gwa Yakobo gweno oguampile Mwana jwakwe Yusufu. ⁶ Paali penia pakiba na liliba lya Yakobo, jwombe Yesu gambu ja kutokela kwa mwanja, ngatama umbwega ja liliba. Ikiba nalumu.

⁷ Bai munkege jumwe jwa Samalia ngaika kuteka mache, Yesu ngannengela, “Umbe mache nywe.” ⁸ Mangobu gena akinapunji bakwe bakiba bajabulinge kunnyini kuemela ilyo.

⁹ Nambu munkege jweno ngannyanga Yesu, “Mwenga Mayahudi, nenga nakege ba Kusamalia! Nhwotobo kunyopa maache?” Akayahudi bakiba kujaikanaje ikombe na yani na Akasamalia.

¹⁰ Yesu nganyanga, “Anda makamanyi kilebe echapanga Nnoongo, nga mene ojwannyopa

mache, kabi mannyopite, najweno kabi ampile mache agaleta bwomi.”

¹¹ Amama benia ngabalenga, “Angwana nkwetije lindobo lya kutekela mache na liliba linyolike. Mampatako mache gina bwomi? ¹² Au mwenga mikitenda mananhota muno kapeta awabito Yakobo? Benia ngubutupe liliba lende, na benia bene, ingota yakwe na ilangwa yakwe ngabanywe mache ga liliba lende.”

¹³ Yesu ngajanga, “Kila ojwanywe mache ganga maba na nyota kabele. ¹⁴ Nambu abapakunywe mache agambakape neenga, abe kabeje na nyota mache agambakape magaba nkati jakwe chembwe cha mache ga bwomi nu kumpe bwomi gwa machoba goa pangapela.”

¹⁵ Amama benia ngabannengela, “Angwana, umbe nenga mache genia ili nakabeje na nyota kabele, na nakaikaje kabele pamba kuteka mache.”

¹⁶ Yesu ngannengela, “Nnyabule makakeme angwanabinu, nhwike pamwe nabo.”

¹⁷ Munkege jwenio ngannengela, “Ne ngwetije analome.”

Yesu ngannengela, “Nnengite kweli nkwetije analome. ¹⁸ Maana mmi na akinalome anhwano, na bena bantamanabo ngoe angwanabinuje. Penia nnengite kweli.”

¹⁹ Munkege jwenio ngabalenge, “Angwana, nammona mwe iotwi kube malondoli. ²⁰ Akaoko bito bagongalela pikitombi uchenje, nambu Makayahudi paali pinu pukung'ongale Nnoongo nnenga Kuyelusalemu.”

²¹ Yesu ngannengela, “jwenio, nhwamini ne, kingobu kitendakuika penia abagongole Awawa bagongalela pikitombi panoje, nu Kuyelusalemuje. ²² Makasamalia mang'ongolela nnoongo jwangampanya, nambu

Takayaudi tummanyi ojo-tung'ongolela, gambu ukomboi uboka kaka Yahudi. ²³ Nambu kingobu kitenda kuika, iba abagongole kwa kweli bagongalela Awawa kuhuke jwa kweli. Gambu Awawa bapala bandu abagongale yenie. Nnoongo ngu uhuke na abagongalela bapaligwa kugongalela kuhuke na kweli. ²⁴ Nnoongo ngu Uhuke, na bandu abagongalela bapaligwa kugongale kuhuke na kweli.”

²⁵ Munkege jwenio ngannenge, “Manyi Masia, jwakonda Kilisto atendakuika, na papakuika jwenio matulengela ilebe yoa.”

²⁶ Yesu ngannengela, “Nenga nanonge na mwenga ngajweno.”

²⁷ Penia akinapunji bakwe ngababuja, ngabaomongwa kummona akalongela numunkege. Nambu akibaje mundu ojwankonyite munkege, kutenda, “Mpala nike pamba?” Wala Yesu bankonyiteje kulenga, “Mbone nnonge numunkege?”

²⁸ Munkege jwenio ngakileka kiulo chakwe ngajenda kunyini kalenge bandu, ²⁹ Ngajemba chamila kulenga “Nhwikange mmoa makammone mundu ojwanengi ile yango yoa eindendite! Bo, jwenio aotwi kube Kilisto?”

³⁰ Bandu ngababoka kunyini, ngabannyendele Yesu.

³¹ Kingobucho akinapunji bakwe ngabannenge Yesu kulenga, “Aboli, nnieoti chakulya!”

³² Nambu Yesu ngabalenge, “Ne ngweti chakulya changikimanya mangweto.”

³³ Akinapunji bakwe ngabakonyana, “Bo, abimundu ojubaleti chakulya?”

³⁴ Yesu ngabalenge, “Chakulya chango, kugakamwa gabapala abatuite nyomole maengo gabe.

³⁵ Mangweto nnengalenga, “jiigi

myei nchechetu mauno magaiika! Nambu ne nannenge, nnolanga migonda jibi tayali kuunigwa! ³⁶ Nhwuni mapata lipungu lyakwe, na akongo mauno ga bwomi gwa machoba goa pangapela, iba mpandi na nhwuni baalala moja pamwe. ³⁷ Kilonge chenje chakweli jonge kupanda na jonge kuuna. ³⁸ Nenga nantumangite makaunange ilyo yangapiyanga liyuke. Bandu bange bakamwi liengo, nambu mangweto mukikonjanga kuboke muliuke lyaabe.”

³⁹ Akasamalia ajingi bi kijiji chenye ngubunhwamini Yesu magambu ga malobe gachalakicha munkege jwenio, kukulenga, “Anengi itendwa yoa eindendite.” ⁴⁰ Akasamalia ngabannyendele Yesu ngabanyopa atame nabo, na jwenio ngatama penia machoba mabele.

⁴¹ Bandu ajingi muno ngabaamini magambu ga nhwalo gwakwe. ⁴² Ngabalenge amama benia, “Twenga tuamini magambo ga lilobe linutuje, twetubene tujoine, na tumanyi jwenio nga kweli Nkomboi jwa dunia.”

Yesu annamia mwana jwana afisa

⁴³ Kuboka pa machoba mabele Yesu ngaboka penia, ngajenda kukilambo cha Ku Galilaya.

⁴⁴ Yesu mwene ngachalakicha kulenga, “Nnondoli kupataje ichima kukilambo chakwe mwene, nambu kuyenge ilaambo kupata ichima.” ⁴⁵ Bai paika kukilambo cha Ku Galilaya, Akagalilaya ajingi ngabampokela. Magambu angweto uyo bakibanga kumpapala gwa Pasaka, ngibibona ikobo yowa yatenda Kuyelusalemu kingobu cha kusikukuu jenie.

⁴⁶ Yesu ngaika kabele kukilambo cha Kana, kunkoa gwa Ku Galilaya, paali pa galambuya

maache kube divai. Penia kilongoi jumwe jwa chilikali akiba na mwana ntamwe okwo ku Kafalanaumu. ⁴⁷ Bai jweno ofisa apajoa Yesu akiba abokite Kuyudea nukujenda Ku Galilaya, ngannyendela nukunyopa ajende kunnamia mwana jwakwe ojwabi ntamwe lola. ⁴⁸ Yesu ngannen-gela, “Pangibona iingi yi ikobo nu gukuomongwa miaminije!”

⁴⁹ Kilongoi jweno ngabalengela, “Angwana, chonde tujende tango manango nukujomokaje.”

⁵⁰ Yesu ngannen-gela, “Nyabulage, mwanajwinu malama!”

Mundu jweno ngaamini malobe ga Yesu, ngajabula. ⁵¹ Apakiba undela, ngakongana na akabanda bakwe, ngabannengela, “Mwana jwinu alamite!”

⁵² Jwombe ngabakonya mangobugani mwana apalama, ngabajanga, “Licho saa saba mui, kitamwe ngikinneka.” ⁵³ Awawa bena ngabakombokela ikiba kingobu ucho Yesu apalenga, “Mwana jwinu malama.” Penia bena ngabaamini pamwe na akalongamundu boa.

⁵⁴ Yenye yakiba iingi yi ikobo ya pabele yatenda Yesu apakiba akaboka Kuyudea kujenda Ku Galilaya.

5

Yesu annamia mundu papipi na lilaba lya maache

¹ Kuboka pa genia, Yesu ngajenda Kuyelusalemu kukiba na mpapala gwa Akayahudi.

² Kweno Kuyelusalemu, papipi na nniango ogukemigwa nniango gwa limbelele, pakiba na lilaba lya mache elikemigwa kwa Akabulania Bethzatha, lyene lyakiba na nganya nhwano. ³ Munganya mweno mwakiba na akatamwe ajingi bagolokinge, bangalola na nangwaba na babapolite. Bakiba

bagalendela mache gatimbunike, ⁴ magambu kila kingobu Akapachi ba Nnoongo kuboka kumbengu batela kuika nukujingi umache nukutimbugana. Mundu jwajwoa ojwakiba jukutumbula kujingi umache kuboka pa mache kutimbunika ngalama kitamwe chachotichela echabinacho. ⁵ Pena pakiba na mundu jumwe ojwakiba ntamwe kwa mangobu ga yaka makomi matatu na nane. ⁶ Yesu apammona mundu jweno agolwike pena ngamanya akiba ntamwe kwa machoba majingi, ngankonya, “Bo, mpala kulama?”

⁷ Ntamwe jola ngajanga, “Angwana, nenga ngwetije mundu jwa kumbeleka kumache mangobu apagatimbunika. Kila apanyiga kujingila, mundu jonge kumbengelela.”

⁸ Yesu ngannengela, “Nyinuke, ntole likai linu nnyabule.” ⁹ Kingobu tu mundu jweno ngalama, ngatola likai lyakwe ngajabula.

Nhwalo gwenio utendigwa lichoba lya kupomalela, ¹⁰ nyenie akiilongoi ba Akayahudi ngabannengela mundu jwenio ojwalamiigwe, “Leleno nga lichoba lya kupomalela, kwa Malagilo gito chwapije kutola likai linu.”

¹¹ Jwombe ngabajanga, “Mundu ojwanamie ne nga jweno jwanengila ntole likai linu nnyabule.”

¹² Bombe ngabankonya, “Bene abannengi ntendi ganga?”

¹³ Nambu mundu jweno ojwalamiigwe ammanyije mundu jweno ojwa nnamie, maana Yesu akiba abokite paali penia, pakiba na bandu ajingi.

¹⁴ Kubokapenia, Yesu ngankolela jweno ojwa lamiigwe munyumba ja Nnoongo, nukunnengela, “Nnyoe, ngoe nnamite. Makatenda mabaja kabeje, manhwika

kupatikana na chenge kilebe kibaja muno.”

¹⁵ Mundu jweno ngajenda, ngabalengela achi ilongochi ba Akayahudi kutenda Yesu nga ojwanamie. ¹⁶ Magambu Yesu atenda kilebe chene lichoba lya Kupomalela, Akayahudi ngabatumbu kumpalapala. ¹⁷ Yesu ngabajanga, “Awawa bango bakamumaengo machoba goa, nane uyo ngamu maengo.”

¹⁸ Malobe ganga ngagatenda akiilongoi ba Akayahudi ngabapala ndela ja kunkoma Yesu. Bapalanga kunkoma magambu ga kualabia Malagilo ga lichoba lya Kupomolela tuje, ila magambu uyo akalenga kutenda Nnoongo nga Awamundu, na yenie ngakitenda tela na Nnoongo.

Uwecho gwa Mwana

¹⁹ Yesu ngabajanga, “Nanenge kweli, Mwana kutendaje kilebe jikajakwe, aotwi kutenda chachetu chababona Awamundu bakatenda. Mana chache chabatenda Awawa na mwana uyo kutenda. ²⁰ Awawa kumpala mwana, nukunaya kila kilebe chabatenda bene. Mabannangila ilebe ikolongwa kupeta yenje, namangweto mpakuomongwa. ²¹ Andi yene Awawa kayoya abawile na kapeganga bwomi, uyo na Mwana kape bwomi baba abapaile. ²² Awawa kuhukumulaje mundu jwajwa jola. Maengo goa ga hukumu bankamwie mwana, ²³ na yene kupala bandu boa bannyali Mwana andi pabajali Awawa. Bangankolea Mwana kakoleaje Awawa abantumite.

²⁴ “Nannengelanga kweli, ojwajwa lilobe lyango, nukunhwamini jwajo ojwandumite, akweti bwomi gwa machoba goa pangapela. Ahukumigwaje, nambu appetite kuboka muki uyo nukujingi

mubwomi. ²⁵ Nannengelanga kweli, kingobu kitenda kuika, na kabe kiike, penia abawile mabajoa lilobe lya Mwana jwa Nnoongo, nabenia abapakujoa, mabalama. ²⁶ Andi yene Awawa apababi kindumbutumbu cha bwomi, uyo pabampi kitoi Mwanagwabe kube kindumbutumbu cha bwomi. ²⁷ Kabe bampi kinala chaka hukumu, kumagambu jwenio Mwana jwa Mundu. ²⁸ Makaomongwaje kilebe chenje. Kingobu kitenda kuika penia boa abawile mabajoa lilobe lyakwe, ²⁹ na benia mabayoka, angweto abatendangite gambone bayoka nu kulama, na baba abatendangite mabaja mabayoka nu kuhukumigwa.

Machaili ga Yesu

³⁰ “Ne kuotoje kutenda kilebe kuuwecho gwango namwene. Ne hukumula andi panyoa kuboka ka Awawa, na hukumu jango nga jakweli. Magambu mbala kutenda pambala namweneje, ila apabapala baba abandumite.

³¹ “Andi nikichalakicha na mwene, uchalakichi gwango ujeketiligwaje kube gwa kweli. ³² Nambu abi jonge ojwa njalakicha ne, ne manyi kutenda goa agalongela mialo jango ne nga ja kweli. ³³ Mangweto ngantuma nhwalo kwa Yohana, na jweno ngauchalakicha ukweli. ³⁴ Ngati ne nhyobale kuchalakicha kwa bandu tuje, nambu nenga ikobo yenje ili mpatange ukomboligwa. ³⁵ Yohana akiba anda lumuli, olujaka nu kung’ala, mangweto makibanga tayali kualalila kung’ala kweno kwa kingobu tu. ³⁶ Nambu ne ngweti kuchalakicha kwango kulongwa muno kuliko ogwapia Yohana. Kwamaana maengo aganagatenda, maengo agabambile Awawa nagatende, nga

aganjalakicha kutenda Awawa nga abantumite. ³⁷ Awawa benabo abantumite banjalakicha. Mangweto mpatangitije kujoa lilobe lyabe, wala kukubona kumio kwabe, ³⁸ nu nhwalo gwabe kutamaje mummyojo jinu maana munhwamingije ojwa bantu-mite. ³⁹ Mangweto nhwingikia Majandiko Machwapi, nkitangita kutenda nkatijabe mampatanga bwomi gwa machoba goa pangapela. Na Majandiko ugogo aganjalakicha! ⁴⁰ Uyo, namangwetumwe mpailingije kuika kwangune mpatange bwomi.

⁴¹ “Ne mbaije kupata kibumo kuboka ku bandu. ⁴² Nambu mangwetumwe numanyi, mangweto kupalaje Nnoongo mummyojuje. ⁴³ Ne nhike kwa amuli ja Awawa bango, nambu mangweto kumbokelangaje. Jonge mundu anda aike kwa amuli jakwe mwene, mamumpokela. ⁴⁴ Nhwotolangabo kuamini, na kongo mangweto mpalanga kupokelanga kibumo kuboka kwinu mmeni mangweto, wala mmikupalangaje chiipa kuboka kwabe bena ababi jika jabe Nnoongo. Lele nhwaminabo nenga? ⁴⁵ Makakita ne mantakiana kwa Awawa. Musa jwombe mangweto mannyhobalela nga ojwa pa kuntakiana. ⁴⁶ Ikabi kweli munhwamini Musa, kabi nhwaminge na ne uyo, magambu Musa aandika minhalo jangone. ⁴⁷ Nambu magaamingije gaga agaandike, miaminangabo echi nikilongela?”

6

Yesu aupe chakulya nkengeni gwa bandu

(*Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17*)

¹ Kuboka pa gena, Yesu ngajomboka lilaba Galilaya andaje lilaba Tibelia. ² Nkenga

nkolongwa gwa bandu ngu-gunkengama, kwa magambu bandu bena bakate kibona iingi yi ikobo eyatenda kalamianga akatamwe.

³ Yesu ngaombe pikitombi, ngatama pamwe na akinapunji bakwe. ⁴ Mpapala gwa Akayahudi ejikemigwa Pasaka jakiba jiegalele.

⁵ Bai Yesu apalola nukubona nkengeni gwa bandu apuika kwabe, ngankonya Filipino, “Tuemekoo chakulya ili bandu bamba bapatange kulyee?”

⁶ Alenga nyenie kukunnyiga Filipino, gambu amaanyi mwene elya pakutenda.

⁷ Filipino ngannyanga, “Mikate ja ela denali mya mbili jatochangaje bandu bamba ata anda kila mundu jumwe aipata kipande kichokutu!”

⁸ Jumwe jwa akinapunji bakwe ojwa kemigwa Andulea, nnung'una Simoni Petulo, ngan-nengela, ⁹ “Abile pamba mwana jumwe ojwabi na mikate nhwano na yamaki ibele. Nambu yene itocha nike kwa bandu ajingi anda bamba?”

¹⁰ Yesu ngabalengela, “Matamikange bandu.” Pakiba na manyai nduu paali pena. Bai bandu ngabatamanga, bakibanga akina lome elufu nhwano.

¹¹ Yesu ngajitola mikate jenie, ngannumba Nnoongo, ngababaganikia bandu abakiba batamangite. Ngatenda uyo na yamakiye, kila mundu ngapata apapaile.

¹² Bandu apabajukuta Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Nkongolange imbolopolo eiigile yakaobaje.”

¹³ Bai ngabakongolanga imbolopolo ya mikate eibaigiinge bandu bala abalilangita, ngabatweleyanga ikapo komi na ibena.

¹⁴ Bandu apabibona iingi yi ikobo yene yakatenda Yesu, ngabalenga, “Kweli jonjo nga Nnon-doli ojwaika kudunia.” ¹⁵ Yesu

ngamanya bandu bapalanga kuntola abe nngwana, ngaboka kabele, ngajenda kukitombi jika jakwe.

Yesu ajenda panani ja mache

(Matayo 14:22-33; Maluko 6:45-52)

¹⁶ Apiikiba kimuyo akinapunji bakwe ngabaelela mpaka kulilaba, ¹⁷ lubendu lukiba lutandite na Yesu akiba tango anaikaje ngabaombela ntumbwi bajomboke kujenda ku Kafalanaumu.

¹⁸ Kingobu tu upepo nkolongwa ngutumbu kuguguma nu kutimbugana mache.

¹⁹ Akinapunji apabakiba bajandangite kwa maili nhwano au sita, ngaba mmona Yesu akajenda panani ja mache, apaubandakila ntumbwi, ngabajogopanga muno.

²⁰ Yesu ngabalengela, “Nga nenga, maka-jogopangaje!” ²¹ Bai ngabapala kuntola Yesu muntumbwi, na mangobu ugo ntumbwi nguika kujomo pabakiba bakajendanga.

Bandu bampalanga Yesu

²² Malabu jakwe nkengeni gwa bandu guigi kwiye ngabamanya pakiba na ntumbwi gumwe tu penia, na Yesu ajingije muntumbwi pamwe na akinapunji bakwe, ila akinapunji bena bakibanga bajendangita jika jabe.

²³ Mitumbwi jenge kuboka Tibelia ngijiika paali pena pabalya mikate bandu Angwana pabajomola kunnumba Nnoongo.

²⁴ Bai bandu bena apabamanya Yesu na akinapunji bakwe bakibangaje paali pena, ngabaombela ntumbwi, ngabajabula kukafalanaumu kunkengama Yesu.

Yesu nkate gwa bwomi

²⁵ Bandu bena apabankolela Yesu upandi gonge gwa lilaba ngabankonya, “Aboli, nhwikila like pamba?”

26 Yesu ngabajanga, “Kweli nannengelanga, umbalanga kwa magambu nnilangite mikate ngannyukuta, ngiti gambu mibweni iingi yi ikobo yan-goje. 27 Mukikibegelelaje chakulya chikialabika, mik-ibegelele chakulya chikilama cha bwomi gwa machoba goa pangapela. Mwana jwa Mundu ojwapambuligwe na Nnoongo, Awawa ampaganga chakulya chene.”

28 Benia ngabankonya, “Tutendi nike kwa gaga gapala Nnoongo?”

29 Yesu ngabajanga, “Lende nga liengo elyapala Nnoongo, kunhwamini ojwantumite.”

30 Ngabannengela, “Mpaku-tenda ikobo nike kupala tibone tunhwamini? Mpakutenda nike?”

31 Akaoko bito ngabalye chakulya echikikemigwa manna kweno kupongoti, anda apagalenga Majandiko Machwapi, ‘Ngabape kulyee nkate kuuluka kumbengu.’”

32 Yesu ngabalengela, “Nannen-gela kweli, Musa ampilingitije nkate kuuluka kumbingu. Awawa bango nga abampe mangweto nkate gwa kweli kuboka kum-bengu. 33 Maana nkate gwa Nnoongo nga jwajo ojwauluka kuboka kumbengu nga ojwaupe bwomi kwa bandu pa dunia.”

34 Ngabannyopa, “Angwana, mutupe nkate gweno machoba goa.”

35 Yesu ngabalengela, “Nenga nga chakulya echichimpe bwomi. Ojwaika kwango ne abeje na njala, ojwaamini abeje na nyota ngu. 36 Lele, nannengelinge nng'anwa umonangite nambu nhwaminije. 37 Boa abambi Awawa mabaika kwango ne. Nane ninekeje panja mundu jwa-joa ojwaika kwangone, 38 Nhike kuboka kumbengu ngati maga-mbu ga ukamu ilebe yangoje, ila

kulenganakia pabapala Awawa abandumite. 39 Na apabapala abo abandumite nga ganga, nakanhwoyaje ata jumwe kati baba abambile, ila kapeganga boa bwomi gwangapela maninnyoya mulichoba lya mwicho. 40 Maana Awawa bango nga echibapala kila ojubammona Mwana nukunhwamini abe na bwomi gwa machoba goa pangapela, nane maninnyoya mulichoba lyu kujomolela.”

41 Bai Akayahudi ngaba-tumbu ukokaleka Yesu magam-bu alengite, “Ne nga nkate oguulwike kuboka kumbengu.”

42 Ngabalenga, “Bo, ojo Yesu mwana jwa Yusufuje? Tamanyi awamundu na amamundu. Bai aotobo kulongela aulwike kuboka kumbengu?”

43 Yesu ngabalengela, “Nko-tokange ukokaleka mangweto jika. 44 Abije mundu ojwaotola kuika kwangone panga Awawa abandumite kunhwuta kuika kwangone, nane manunhyoya mundu jwenio lichoba lya mwi-cho. 45 Akalondoli baandikinge, ‘Bandu boa mababoligwa na Nnoongo.’ Mundu jwajoa ojwabajoine Awawa na kukibola kuboka kwabe kuika kwango ne. 46 Echinenga nga chenje, abije mundu oju babweni Awawa, ila jwajo ojwabokite kwa Nnoongo, jwenio nga ojubamweni Awawa. 47 Nannengelanga kweli, mundu ojwaamini akweti bwomi gwa machoba goa pangapela. 48 Ne nga chakulya chichampe bwomi. 49 Akinaota binu ngabalye mana kweno kumpongoti, nambu ngabajomokanga. 50 Nambu chenje nga chakulya kichiuluka kuboka kumbengu ili jwajoa ojwapakulye ajomokaje. 51 Ne nga chakulya china bwomi echikiulwike kuboka kumbengu. Mundu jwajoa anda alile chakulya

chenje, aitama nukupelaje. Na chakulya echimbakumpe nga mmele gwango, ogunuboya ibe bande boa ba padunia babe na bwomi.”

⁵² Ngapenia Akayahudi ngabatumbu kutaureka kati jabe, “Aotobo jonjo kutupe mmele gwakwe tulye?”

⁵³ Yesu ngabalengela, “Nanenge kweli, anda nukulyeje mmele gwa Mwana gwa Mundu nu kunywe myai jaakwe, mmegangaje na bwomi nkati jiinu. ⁵⁴ Ojwalye mmele gwango nukunywe myai jango akweti bwomi gwa machoba goa pangapela, nane manuhyoya lichobalyu kujomolela. ⁵⁵ Mana mmele gwango nga chakulya cha kweli, na myai jango nga chikunywe cha kweli. ⁵⁶ Ojwalye mmele gwango na kujinywe myai jango, atama nkati jango, na ne ndama nkati jaakwe. ⁵⁷ Andi Awawa papabi amomi bandumite, nane nama kumagambu ga benia. Uyo mundu ojwandye nenga aba kube mmomi uyo kumagambu gangone. ⁵⁸ Bai chenje nga chakulya echikiulwike kuboka kumbengu, ngiti andi mana yabalya akinaota bitoje, ngabaweganga. Ojwalye chakulya chenje aba mmomi gwangapela.”

⁵⁹ Yesu alenga genia pakiba akapundicha munyumba jukugongale kwako kukilambo cha Kafalanaumu.

Malobe agaleta bwomi gwangapela

⁶⁰ Ajingi ba akinapunji bakwe apabaoa genia, ngabalenga, “Mapundicho ganga gukujundupa! Bene abapakuotola kugapenikia?”

⁶¹ Yesu ngamanya nukunengeje mundu kutenda akinaapunji bakwe ngabang'ing'iyana kukilebe chenje, ngabakonya,

“Bo, kilebe chenje kimmekite mmegange na mbwele? ⁶² Ibakubebo pampakummona Mwana jwa Mundu akaombila kujenda kwako kwakiba? ⁶³ Uhuke jwa Nnoongo ngaojwaleta bwomi, makakala ga mundu kuoto kileje. Malobe ganannengilaga nga ga Uhuke jwa Nnoongo, na galeta bwomi. ⁶⁴ Iganu kube nyene babile kati jiinu bangaamini.” Yesu alenga nyene amanyi kuboka apitumbulaga beneke bangaamini, uyo na amanyi beneke abapa kung'aluka. ⁶⁵ Kuboka penia ngalenga kabele, “Ngakwamana nanengilinge abije jwa otwile kuika kwango nukunhwotoya Awawa bangoje.”

⁶⁶ Kuboka mugenia, akinapunji bakwe ajingi ngababuja unyuma nu kulongwana kabeje. ⁶⁷ Yesu ngabakonya baba akinapunji bakwe komi na abena, “Bo, namangwetomwe mpala kuboka uyoyo?”

⁶⁸ Simoni Petulo nganyanga, “Angwana, tupakujenda kubeneke? Mwe nkwati malobe agaleta bwomi gwa machoba goa pangapela. ⁶⁹ Twe tuamini, nu tumanyi mwe nga Machwapi ba Nnoongo.”

⁷⁰ Yesu ngabajanga, “Bo, nanchagulingeje mangweto komi nabena? Iganu kube nyene, jumwe jiinu nga Mmaja!” ⁷¹ Yesu alongela genia magambu ga Yuda, mwana jwa Simoni Isikaliti. Maana jwenio akiba ngajweno ojwa pakunng'aluka, iganukube akiba jumwe jwa baba akinapunji komi na abena.

7

Yesu na inuna yakwe

¹ Kibokachapena, Yesu ngajenda okwo kukilambo cha Ku Galilaya. Apaije kujenda kukilambo cha Yudea magambu

akilongoi ba Akayahudi bakiba bapaila kunkoma. ² Mpapala gwa Akayahudi ogukemigwa iteba, ukiba ubandikile. ³ Bai inuna yakwe nginnengela, “Mmoke pamba nnyende Kuyudea ili ak- inapunji binu bagabone maengo ga ntenda. ⁴ Mundu ukamulaje maengo gakwe kukuiya anda apala kumanyika na bandu. Yene nkamu ilebe yene, mikilaye kwa bandu boa.” ⁵ Ata inuna yakwe yunhwaminije.

⁶ Bai Yesu ngabalengela, “Kingobu chango chanaikaje. Nambu kwinu mangweto kila kingobu cha mbone. ⁷ Bandu boa kunchimwaje mangweto, nambu ne kunjimwa kwa magambu nenga, njalakicha benia bandwa itendwa yabe ibaja. ⁸ Mangweto nnyendange ku mpapala gwenio. Ne nyendaje ku mpapala gwenio magambu kingobu chango chambone chanaikaje.” ⁹ Alenga genia kimoka chapenia ngaigala kukilambo cha Ku Galilaya.

Yesu kusikukuu ja iteba

¹⁰ Kuboka pa inuna yakwe kujenda kusikukuu, najwombe Yesu ngajenda kusikukuu kwa kukiia. ¹¹ Akilongoi ba Akayahudi bakibanga kumpala kusikukuu jene, ngabakonyanga, “Abiko?”

¹² Pakiba na indondo ijingi pankengeni gwa bandu. Bange ngabalenga, “Nga mundu jwambone.” Na bange ngabalenga, “Baoyanga bandu.”

¹³ Nambu akibaje mundu ojwajigite kulenga nhwalo gwenio gwa Yesu pabandu kwa kajobokanga akilongoi ba Akayahudi.

¹⁴ Mpapala gwenio pagwaba panakati na kati, na jweno Yesu ngajabu kunyumba ja Nnoongo, ngatumbu kupundicha. ¹⁵ Akilongoi ba Akayahudi ngabaomongwa na kulenga,

“Mundu ojo apatita ko ilimu kiti atekuchoma chuleje?”

¹⁶ Penia Yesu ngajanga, “Mapundicho gambundicha gangoje nambu gabe benia abandumite. ¹⁷ Mundu andapai kutenda gaga gapai Nnoongo, mamanya mapundicho gango gaboka kwa Nnoongo, au ne ndenda kulongetu namwene. ¹⁸ Mundu jwa kilonge mwene apala kunnumbalila mundu mwene. Nambu jwa pala kibumo cha abatumite, jwenio nga kuaminika, na nkati jakwe ubije ubaja gwa gwoa gola. ¹⁹ Bo, Musa ampilingitije Malagilo? Ata yene, abije wala jumwe kwinu ojwa kamu malagano mpa kungomilanga nike?”

²⁰ Penia bandu ngabanyanga, “Mwe nkwati nchepela! Bene abapa kunkoma?”

²¹ Yesu ngajanga, “Natendite kikobo chimwe, na mangweto ntenda kuomongwa. ²² Musa ampilingite lukobo lwalo lukuina. Ngiti lukobo lwenio luboka ku Musaje nambu luboka kwa akaokolo nambu ngoe mangweto kuwina mwana munalome ata Lichoba Lya Kupomolela. ²³ Bai anda ibi yene mwana munalome kuwina Lichoba Lya Kupomolela kwa magambu Malagilo ga Musa gakaponiaje, mbona lele unjimwalanga magambu ga kunnamia mundu kube tegatega lichoba lya kupomalela? ²⁴ Makahukumu ilebe panjatuje, mpanganga hukumu ejipaligwa.”

Bo jwenio nga Kilisto?

²⁵ Bange bandu ba Kuyelusalemu ngabalenga, “Bo mundu jwajo jubampala kunkomajo jwajoje?”

²⁶ Nnolange ngoe! Alongela pukongolou, wala abije mundu ojwannenge kilebe. Bo, au akiilongoi bamanyi jwenio nga Kilisto? ²⁷ Kilisto papakuika abije mundu jwapa kumanya

aboke koo. Nambu twe tumanyi kwaboka mundu ojo!”

²⁸ Bai Yesu pakiba aka-pundichaga unyumba ja Nnoongo ngatondobea lilobe nu kulenga, “Mmanyangite ne na mukumanyi kumoka? Ne inkila ku amuli jango namweneje. Ila abo abandumite ne nga ba kweli, na mangweto mumanyije. ²⁹ Nambu ne nummanyi kumagambu moka kachakwe, jwenio nga ojwandumite.”

³⁰ Bai bandu bapala kumeka mumakakala, nambu akibaje mundu ojwajigite kunkamula kumagambu kingobu chakwe kikiba tango chanaikaje. ³¹ Ajingi abakiba pankenga pala bunhwamininge, ngabalenganga, “Bo, andaike Kilisto matenda ikobo ikolongwa muno kupeta yatei ojo?”

Manjolinjoli gatumigwa kunkamula Yesu

³² Mafalisayo gajowine bandu bakajojela malobe genia ga Yesu. Bai angweto pamwe na Akakung’i akolo ngabagakinga manjolinjoli gammeke Yesu mumakakala. ³³ Yesu ngalenga, “Tango mbi namangweto kingobu tu kubokapenia mbakunyendelela jwajo jwandumite. ³⁴ Mpakumbala nambu umonangaje, magambu papa pambakube namangweto kuotoje kuika.”

³⁵ Achilongochi ba Akayahudi ngabalonge bene kangweto kwa angweto, “Mundu ojo apa kujenda ko pangaoto kumpata? Apakujenda kukilambo cha Akagiliki kubabi bandu bito na kapundicha Akagiliki? ³⁶ Abi na mana gani palenga, ‘Mpakumbalanga nambu umbataje, na pamba kube ne mangweto kuotoje kuika?’ ”

Chembwe cha mache ga bwomi

³⁷ Lichoba lya kupela mpapala gwenio ngilikiba likolo, Yesu

ngajema ngalenga kulilobe likolongwa, “Mundu ojwabi na nyota aiche kwango anywe. ³⁸ Andi Majandiko Machwapi pagalenga, ‘Mundu ojwaamini ne, chembwe cha mache agaleta bwomi gaba kueluka kuboka umojo jakwe!’ ” ³⁹ Alenga genia kunenga Uhuke ba Nnoongo pikiba kube kwababala abanhwamini mabakipokela. Kingobu chenye Uhuke ba Nnoongo kikiba tango kuwika kwa magambu Yesu akiba tango anakoigwaje mukungwana.

Kupwilikana kwa bandu kwa magambu gwa Yesu

⁴⁰ Bandu bange ababi pankenga pala ngabajoa malobe genia, ngabalenga, “Kweli mundu ojo nga nnondoli!”

⁴¹ Bandu bange ngabalenga, “Ojo nga Kilisto Nkomboi!”

Nambu bange ngabalenga, “Bo, kube Nkomboi aboke kukilambo cha Ku Galilaya?” ⁴² Majandiko Machwapi galenga bole? Galenga, “Kilisto aboka kulungolo lwa nngwana Daudi, na apakubelekwa ku Beteleemu kilambo cha nngwana Daudi.” ⁴³ Yene ngukupitila kupwilikana panakati jankengeni gwa bandu magambu ga Yesu. ⁴⁴ Bandu bange bapala kumeka mumakakala, nambu akibaje mundu jwajigite kunkamula.

Akiilongoi ba Akayahudi bakwetije imani

⁴⁵ Kuboka penia manjolinjoli ngagabuja, akakung’i akolo na Mafalisayo ngabakonya, “Ku nike mannetangiteje?”

⁴⁶ Manjolinjoli ngagajanga, “Abije mundu ojwa akalongela andi palongela mundu ojo!”

⁴⁷ Mafalisayo ngagakonya, “Bo, namangwetomwe uyo nkoloigwe? ⁴⁸ Bo, mummanyije ata kilongoi jumwe au Mfalisayo jwajote jwombe munhwamini? ⁴⁹ Nambu

nkengeni gongo umanyije Malagilo ga Musa kwa nyene ulanigwe na Nnoongo!”

⁵⁰ Jumwe kati ja Mafalisayo akiba Nikodemo, jwenio atumbwi kunyendelela Yesu. Jwenio ngabalengela, ⁵¹ “Bo, Malagilo giito gutujeketela kuhukumu mundu tango nukunyoaje nu kumanya gatendite?”

⁵² Angweto ngabanyanga kukunkonya, “Bo, namwe uyo mmoka kukilambo cha Ku Galilaya? Aja makagaingikiye Majandiko Machwapi namwe mannola Ku Galilaya kubokeye nnonndoli ngu!” ⁵³ Kuboka penia bandu boa ngabajabula, kila mundu kachakwe.

8

Munkege bunhumbwi ugoni

¹ Yesu ngajenda kukitombi chikikemigwa Mizeituni. ² Malabo jakwe kindabi tango kilokilo ngajenda kabele ku Nyumba ja Nnoongo. Bandu boa ngabantindilanga, jwombe ngataama ngatumbu kapundichanga. ³ Akaboli ba Malagilo na Mafalisayo ngabannetela munkege ojubampuki akatenda ngongola. Ngabanyemeka panakati jabe, ⁴ kuboka penia ngabankonya Yesu, “Apundichi, munkege ojo tampuki akatenda ngongola. ⁵ Mumalagilo giito, Musa atupundicha munkege ojwa tunhubwile ugoni andi jonjo aputigwe maganga mpaka kuwe. Mwe nnenga bo?” ⁶ Balenga yene kuntegela Yesu ili bapatange kunkopakea. Nambu Yesu ngalita ngaandika pae nu lukonji. ⁷ Pabajendekea kunkonya, Yesu ngajinuka, ngabalengela, “Mundu jwajoa katijinu jwanga majambi abe ju kutumbula kumputa munkege ojo liganga.” ⁸ Kuboka penia ngalita kabele, ngabe

akaandika pae. ⁹ Pabajoa yene ngabatumbu kubokanga jumwe jumwe, balongalela akinanhota. Yesu ngaika jikajaakwe, nu munkegejo ajemite upapa. ¹⁰ Yesu pajinuka ngankonya munkegejo, “Banduba babiko? Bo, aigije wala jumwe jukunhukumu?”

¹¹ Munkege jwenio ngajanga, “Angwana, abije wala jumwe!”

Yesu ngannenge, “Nane nunhukumuje. Nnyabule, namakata-tenda kabeje malemwa.”

Yesu lumuli lwa padunia pano

¹² Yesu palongela nabo kabele ngabalenge, “Nenga nga lumuli lwa padunia pano. Mundu jwajoa ojwangengama nenga atyanga ngu mulubendu, ila apakube pa lumuli lwa bwomi.”

¹³ Mafalisayo ngagannenge, “Mwe mukichalakicha mmene, nayene uchaili gwinu gwambonije.”

¹⁴ Yesu ngabajanga, “Ataikabi nikichalakicha namwene, uchaili gwango gwa kweli kumagambu nenga manyi kumoka na kunyenda. Nambu mangweto mukumanyije kumoka wala kunyenda.

¹⁵ Mangweto nhukumu kwa mawacho ga mundu tu, nambu ne kunhukumu munduje. ¹⁶ Nambu ata nakanhukumwile, hukumu jango ja kweli magambu mbi jikajangoje. Awawa abandumite babi pamwe na ne. ¹⁷ Iandikigwe Mumalagilo giinu uchaili gwa bandu abele nga kweli ogujeketiligwa. ¹⁸ Ne nikichalakicha namwene, na Awawa abandumite, batenda kunjalakicha uyo.”

¹⁹ Penia ngabankonya, “Awawa binu babiko?”

Yesu ngabajanga, “Mangweto umanyije ne nawala Awawa manyije. Makamanyi nenga kabi mamanyi Awawa baango uyo.”

²⁰ Yesu alongela malobe genia goa apakiba akapundicha munyumba ja Nnoongo, muchumbi chukupanga lilumbo. Naakibaje

mundu jukummeka mumakakala kumagambu kingobu chakwe kiki-ibataango kuika.

Kunyenda mangweto kuotoje kuika

²¹ Yesu ngabalenge kabele, “Mwanja na maumbalanga, nambu mpakujomoka namabaja ginu. Kunyenda nenga, mangweto kuotoje kuika.”

²² Bai akilongoi ba Akayahudi ngabalenga, “Bo, apakikikoma? Mboni alenga, ‘Kunyenda mangweto kuotoje kuika?’ ”

²³ Yesu ngabajanga, “Mangweto mmokanga upamba pae, nambu nenga mmoka kunani. Mangwetomwe mapadunia pano, nambu nenga napadunia panoje. ²⁴ Magambu nannengila mangweto mpakujomoka mumabaja ginu. Anda nukuaminije kutenda, ‘Ne nga jwenio.’ Mpakujomoka na mabaja ginu.”

²⁵ Angweto ngabankonya, “Mwe mabeneke?”

Yesu ngabajanga, “Nannengalinge kuboka pukutumbula! ²⁶ Ngweti majingi gukulongela nu gukunhwukumula. Nambu jwajo ojwandumite nga kweli, nane nijilenge dunia ilebe yae tu injioa kuboka kwabe.”

²⁷ Bamanyangiteje Yesu akiba alongelanabo kunhwalo gwa Awawa. ²⁸ Bai Yesu ngabalengela, “Pampakunyinula Mwana jwa Mundu, penia nga pampa kumanya kutenda ‘Ne nga Nenga’. Na ndendaje kilebe namwene, ila nongela gagatu gabambundicha Awawa. ²⁹ Baba abandumita babi pamwe nane, benia banekiteje jika yene ngamu ndenda mangobu goa gaga gabaalali mojo.”

³⁰ Kuboka pukulenga genia bandu ajingi ngabaamini.

Kweli jipakummeka mme agabwa

³¹ Bai Yesu ngabalengela Akayahudi baba ababunhwamini, “Anda magaagabile mapundicho gango mmaganga makinapunji bango kweli. ³² Mpakujimanya kweli, na kweli jipakummeka agabwa.”

³³ Angweto ngabanyanga, “Twe twalungolo lwa Ulaimu, ngu tanabeje takabanda ba mundu jwa jwoa jola. Mmi namana gani pannenga mma kube agabawa?”

³⁴ Yesu ngajanga, “Nannenge kweli, kila mundu ojwatenda mabaja nga mmanda jwa mabaja. ³⁵ Mmanda akwetije kitamo cha machoba goa pakaja, nambu mwana akweti kitamo cha machoba goa. ³⁶ Anda Mwana ampilingite agabwa mmakube kweli agabwa. ³⁷ Maanyi mangweto malungolo lwa Ulaimu. Ata yene mpakungoma kumagambu mmikugajeketelaje mapundicho gango. ³⁸ Ne nongela gaga gabanangila Awawa, nambu mangweto ntendanga gaga gabanenge awabinu.”

³⁹ Angweto ngabanyanga, “Awawa bito Ulaimu!”

Yesu ngabalengela, “Ikabi mangweto makinangota ba Ulaimu kabi ntei andi patenda Ulaimu. ⁴⁰ Ne nannengile kweli gunujoa ku Nnoongo nambu mangweto mpala kungoma. Ulaimu atenda yeneje! ⁴¹ Mangweto ntendanga ilebe uyaye ibatenda awawa binu.”

Angweto ngabannengela, “Twe takanangota ba mumatutweje tukweti awawa bamwe yani Nnoongo.”

⁴² Yesu ngabalengela, “Ikabi Nnoongo nga awawa binu, kabi umbaille ne, mana ne mmoka ku Nnoongo na ngoe mbi pamba. Nkila kumadalaka gango namweneje ila benia abandumite. ⁴³ Kunike kumanyaje ganongela? Kumagambu

kuotoje kujoa nhwalo gwango. ⁴⁴ Mangwetomwe makinangota ba Mmaja na mpalanga ukengama ga awawa binu. Benia bakiba akomi kuboka paitumbalaga, bakwetije kijemo cha kweli, na yene kweli jibije nkati jabe. Kila apabalenga uwangi, balonge mukuboke muali jabe tangu apatumbalaga, mana benia awangi na awawa ba uwangi. ⁴⁵ Ne nonge kweli, nga kwamana mangweto kuaminije. ⁴⁶ Bene kati jinu abanjalakicha ne ngweti mabaja? Anda nonge kweli mboni kunhwaminije? ⁴⁷ Ojwabi jwa Nnoongo kupenakia malobe ga Nnoongo. Nambu mangweto kupenakiaje kumagambu mangwetomwe mabanduje ba Nnoongo.”

Yesu akiba tango Ulaimu nukubeje

⁴⁸ Akayahudi ngabankonya Yesu, “Bo, tulengiteje kweli mwe makabila ja Samalia, na kabe mmi nanchepele?”

⁴⁹ Yesu ngajanga, “Ne ngwetije nchepele, ne naamini Awawa bango, nambu mangweto kuaminije ne. ⁵⁰ Ne kupalaje kibumo chango namwene. Abile jumwe ojwapala kibumo chenye, Nnoongo nga ojwanumbane, jwombe nga hakimumu. ⁵¹ Nannenge kweli, ojwabegelela na mapundi-cho gango ajomokaje.”

⁵² Bai Akayahudi ngabalenga, “Ngoe tumanyi kweli mwe nkwati nchepele! Ulaimu ngawe, na akalondoli booa ngabawe, namwe nnenga eti, ojwabegelela na mapundi-cho ginu aweje mpaka! ⁵³ Bo mikitenda makolongwa kapeta Awawa bito Ulaimu nambu bombe bajomwike? Na ata akalondoli bajomwike Mwe mitenda babeneke?”

⁵⁴ Yesu ngabajanga, “Anda nikikoite namwene, kibumo chango kilebeje, ne mbata

kibumo Kawawa bango. Bombe mangweto makema ana Nnoongo binu. ⁵⁵ Mangwetomwe manyije, nambu ne manyi, andannengite manyije, mamba nawangi andi mangweto. Ne manyi na mbikamula nhwalo gwabe. ⁵⁶ Ulaimu, Awawa binu, ngabalulutila bilibone lichoba lyango, bombe ngabalibona, ngababe galaa.”

⁵⁷ Bai Akayahudi ngabannengela, “Mwe tango manaikaje yaka amsini nnengabo kutenda mumweni Ulaimu?”

⁵⁸ Yesu ngabajanga, “Nannenge kweli, tango Ulaimu nukubelekwaje ne mbile.”

⁵⁹ Penia ngabalokota maganga ili bannekelele, nambu Yesu ngakiiia, ngapita munyumba ja Nnoongo.

9

Yesu anamia Mundu ojwa belwike Jwangelola

¹ Yesu apakiba akapeta ngammona mundu jumwe, jwangelola kuboka pabelekwaka. ² Bai akinapunji ngabankonya, “Aboli, ngabeneke abatei mabaja jwombe mwene au amamundu na awamundu mpaka mundu ojo abelekwe jwangelola?”

³ Yesu ngajanga, “Kile chene chapiti kwa magambu ga mabaja gakweje na wala mabaja ga akapotoi bakwe. Ila abelwike jwangelola ili makakala ga Nnoongo gabonekane gakakamu maengo nkati jakwe. ⁴ Anda kubi tango nalumu tupaligwa kujendekea ukamwa maengo ga baba abandumite, maana kilo kিতenda kuika peni mundu aotwaje ukamwa maengo. ⁵ Mangobu mbi kudunia, ne nga lumuli lwa kudunia.”

⁶ Kuboka pukulonge genia, Yesu ngauna mafa pae, ngaunya mandope, ngampakaya jweno jwangalola mumio, ⁷ ngannengela, “Nnyendi makakuye mulilaba lya Siloamu.” (Siloamu maana jakwe, “abatumigwe.”) Penia jweno jwangalola ngajenda, ngakuya, kubokapenia ngabuja abi akalola.

⁸ Bai andamya ajabe na baba abakiba bumanyi jweno akiba nhwocho kijopajopa, ngabalenga, “Bo, ojo jwajoje nhwocho na kijopajopa?”

⁹ Bange bandu ngabalenga, “Ujojo.”

Bange ngabalenga, “Je, ila atekulandana.”

Nambu jweno ojwaakabe jwangalola ngalenga, “Nga nenga!”

¹⁰ Bai ngabankonya, “Lele, mio ginu gawekuka bo?”

¹¹ Na jweno ngabajanga, “Jwajo mundu ojwakemigwa Yesu akatenda mandope, ngambakaya kumio na nganengela, ‘Nnyabu makakuye mulilaba lya Siloamu.’ Penia, ne nganyenda, nganguya, ngambata kulola.”

¹² Ngabankonya, “Jweno abikole?”

Najweno ngabajanga, “Ne manyije!”

Mafalisayo gaingakia kulama kwa jwangalola

¹³ Kubokapenia ngampeleka mundu jweno ojwakiba jwangalola kwa Mafalisayo. ¹⁴ Lichoba lyene Yesu apaunya mandope na kuweku mio mundu jweno, lyakiba Lichoba Lya Kupomolela. ¹⁵ Bai Mafalisayo ngabankonya kabele mundu jweno, “Mpatitabo kulola?” Na jweno ngabalengela, “Ambakia mandope mumio, na ne nganguya na ngoe mbikulola.”

¹⁶ Bange Mafalisayo ngabalenga, “Mundu ojo aboka ku Nnoongoje, gambu kuagabaje

Malagilo gi Lichoba li Kupomolela.”

Nambu bange ngabalenga, “Mundu juna mabaja aotobo kulaya iingi yi ikobo andi yenje?” Ngapabe nu kupwilikana kati jabe.

¹⁷ Mafalisayo ngabankonya kabele mundu jweno ojwakiba jwangalola, “Nnenga anamie mio ginu, chwapi, mwe nnongebo kwa jweno?”

Jweno ngabalengela, “Jweno nga nondoli!”

¹⁸ Akilongoi ba Akayahudi baamingeje mundu jweno akiba jwangalola tangu kubelekwa kwakwe na ngoe atenda kulola, mpaka apapakama achikibelei bakwe. ¹⁹ Bai ngabankonya benia achikibelei bakwe, “Bo, jonjo nga kakombo jwinu jwombe mangweto nnenga akabelekwa jwangalola? Ngoe alamitabo?”

²⁰ Achikibelei bakwe ngabajanga, “Tumanyi jonjo mwana-jwito, na abelwike jwangalola. ²¹ Nambu tumanyije apalamita, na tumanyiye jwajo ojwanhwekwio. Munkonya mwene, jwenio munanhota, aotwile kulongela mwene.” ²² Achikibelei bakwe balenga nyenie kwa magambu batenda kujogopanga akikilongoi ba Akayahudi magambu akikilongoi bena bakiba bapataninge kutenda mundu jwajote ojwapa kunyeketela Yesu nga Kilisto bapakumenga panja ja nyumba ja kugongalela. ²³ Nga maana achikibelei bakwe ngabalenga, “Jweno mundu munaota, munkonyanga mwene.”

²⁴ Bai ngabankema kabele jweno ojwakiba jwangalola, ngabannenge, “Mumpe kibumo Nnoongo! Twe tumanyi mundu jonjo jwannamia nga juna mabaja.”

²⁵ Jweno ngajanga, “Anda nga juna mabaja ne manyije. Nambu

kilebe chimwe nikimanyi, nakiba nangalola, na ngoe ndenda kulola.”

²⁶ Bai ngabankonya, “Bantendi nike? Bunhwekwibo mio ginu?”

²⁷ Mundu jweno ngabajanga, “Nyomwi nganannengelanga, na mangweto manyoineje. Kwa nike mpala kumbenikia kabele? Bo, mangweto mpala kube akinapunji bakwe?”

²⁸ Nambu bena ngabantukana nu kulenga, “Mwe nga manapunji bakwe, nambu twe nga akinapunji ba Musa. ²⁹ Twe tumanyi Nnoongo alongi na Musa, nambu mundu jonjo tummanyije abokita ko!”

³⁰ Mundu jweno ngabajanga, “Chene nga kilebe cha kuomongwa! Mangweto mmanyije abokita ko, nambu anhwekwio mio gango! ³¹ Tumanyi Nnoongo kapenikiangaje bandu bina mabaja, ila ampenikia jwajote ojwannumba na kulenganakia agapala Nnoongo. ³² Tangu kutumbwa kwa dunia tanajoaje mundu agawekwile mio ga mundu ojwabelwike Jwangelola. ³³ Anda mundu jonjo akabokitije kwa Nnoongo, kabi aotwije kutenda chachoa.”

³⁴ Bena ngabannyanga, “Mwe ngammelekwa na kunnela mumabaja, nhwotobo kutubola twenga?” Bai ngabammenga munyumba.

Jwangelola cha kiuke

³⁵ Yesu ngajoa, bakate kummenga munyumba ja Nnoongo bai apankolela jwangelola ngankonya, “Bo, mwe muamini Mwana jwa Mundu?”

³⁶ Mundu jweno ngajanga, “Angwana, unengele bena beneke, ili mbate kaamini.”

³⁷ Yesu ngannengala, “Mamweni, najweno nga ojwalonge na mwe ngoe.”

³⁸ Bai mundu jweno ngakilikilita ngalenga, “Angwana amini!”

³⁹ Yesu ngalenga, “Nenga ikila kuhukumu dunia, ibe bangalola bapatange kulola, na abalola babegange bakalolaje.”

⁴⁰ Bange Mafalisayo abakiba pamwe nabo ngabajoa malobe gena, ngabankonya, “Bo nnenga natwe tangalola?”

⁴¹ Yesu ngabajanga, “Anda makabi bangalola, kabi mmilingitije na malemwa. Nambu ngoe mangweto nnenga, ‘Twe tubikulola, na nyenie ibonekana mmi tango na mabaja.’”

10

Kulandanakia kwa achungi

¹ Yesu ngalenga, “Nannenge kweli, jwajoti jola jwangajingila mukitundu cha mambelele kwa kukupetela panniango, nambu kupekenyela na kujingila kwa ndela jenge, jwenio nga nnyibi na mpoki. ² Nambu mundu ojwajingila kukupetela paniango, jwenio nga nchungi jwa mambelele. ³ Nnendei jwa niango gwa kitundu kunnyogolela nchungi, na mambelele kujoa lilobe lyakwe, na benia kagakema mambelele gabe kila limwe kwa liina lyakwe, na kugalongolea panja. ⁴ Anda agapiite panja, na genia mambelele kunkengama, mana gamaanyi lilobe lyabe. ⁵ Mambelele genia gaotwije kunkengama nng’eni, ila gapakuntula kwa magambu galimanyije lilobe lyabe.”

⁶ Yesu ngabalengelanga kulandanikia kweni, nambu benia bamanijije echapala kalengelanga.

Yesu nchungi jwa mbone

⁷ Bai Yesu ngalenga kabele, “Nannenge kweli, ne nga nniango gwa mambelele. ⁸ Bange bala boa abaike nnongi jango nga akajibi na akapoki, nabenia mambelele

gapenikije. ⁹ Ne nga nniango. Ojwajingi kwa kupete kwango ne maikomboligwa. Maijingila na kupita, nu kupata lulela. ¹⁰ Nnyibi kuika kwa magambu ga kujiba, ukoma na kualabiya. Ne inkila mpate kube na bwomi, bwomi gwa machoba goa pangapela.

¹¹ “Nenga nanchungi jwa mbone. Nchungi jwambone kuboya bwomi gwakwe magambu ga mambelele gakwe. ¹² Mundu jwa kibalua jwombe nchungije, na wala mambelele mali gakweje, apalola limei lyakaika, kagaleka mambelele nukutila, kubokape-
nia limei kagapukila na mambelele kupwilikana. ¹³ Jweno ku-gajalije mambelele kwa magambu jweno nga mundu jwa nchaala tu. ¹⁴ Nenga nachungi bambone. Nagamanyi mambelele gango, na genia gamanyi ne, ¹⁵ anda nyenie Awawa apabamanyi ne, nane apanamanyi Awawa. Nenga nuboya bwomi gwango kwa magambu ga mambelele. ¹⁶ Kabele ngweti mambelele gange gangabe mukitundu chenje. Mbaligwe kagaleta nagenia, nagenia magalijoa lilobe lyango, na mapaba na kipenga chimwe na nchungi jumwe.

¹⁷ “Awawa bambaile ne mana nuboya bwomi gwango mbate kuupokela kabele. ¹⁸ Abije mundu ojwa amboka bwomi gwango. Ne nuboya kwa iyali yango namwene. Ngweti kinala chu kuboya ni kinala chu kutola kabele. Nyene ngipibi Awawa apabaamuliche ndende.”

¹⁹ Ngukube kabe kupwilikana kati ja Akayahudi kwa magambu ga malobe genia. ²⁰ Ajingi ngabalenga, “Akweti nchepela, kabe nga machonjo! Ga nike kumpenikia?”

²¹ Bange ngabalenga, “Ganga malobe ga junanchepeleje. Bo,

nchepela kuotola kagaeku mio ga bangalola?”

Yesu akaanigwa na Akayahudi

²² Kweno Kuyelusalemu kukiba na chikukuu jukubeka chwapi nyumba ja Nnoongo. Mangobu gena gakiba ga malili. ²³ Jwombe Yesu ngabe akajenda munyumba ja Nnoongo panchana gwa Solomoni. ²⁴ Bai Akayahudi ngabantindila, ngabankonya, “Mpakutuleka nambwele mpaka lii? Anda mwe nga Kilisto, bai, mutulengele kipola.”

²⁵ Yesu ngabajanga, “Nan-nengelingi, nambu kuaminije. Maengo aga nagatenda ne kwa liina lya Awawa bango gatenda kunjalakicha. ²⁶ Nambu mangweto kuaminije magambu mangweto mambelele ganguje. ²⁷ Mambelele gango kulijoa lilobe lyango. Nenga nagamanyi, nagenia kungengama. ²⁸ Nenga nampeganga bwomi gwa machoba goa pangapela, na benia baobangaje machoba goa, wala abije mundu ojwa pakugaotola kagaboya mukuboko jango. ²⁹ Awawa bango bombe ngaba mbila gena nga kolongwa kuliko boa, wala abije ojwapakuotola kagaboya mukuboko jabe Awawa. ³⁰ Nenga na Awawa, tubi jumwe.”

³¹ Bai Akayahudi ngabatolanga maganga kabele ili bamptonange. ³² Yesu ngabalengela, “Nan-nangilingi maengo majingi kuboka kwa Awawa. Nga gako kati ja ganga agantenda umbutange maganga?”

³³ Akayahudi ngabannyanga, “Kwamaengo gambone tumputaje maganga, ila magambu gukuntukana Nnoongo! Maana mikitenda mwe ma Nnoongo kongo mwe mamundu tu.”

³⁴ Yesu ngajanga, “Bo, iandikigweje Mumalagilo ginu, Nnoongo

ngalenga, ‘Mangweto nga milongo?’³⁵ Nnoongo ngajikema milongo baba abapatite malagilo gakwe, natwe tumanyi Majandiko Machwapi galenga ukweli machoba goa.”³⁶ Yesu ngajendekea kulongela, “Awawa banyegwiye nu kunduma kudunia, kwa nike nnenga ndenda kutukana magambu nengite, ‘Nenga nga Mwana jwa Nnoongo?’³⁷ Anda mbi ukamulaje maengo ga Awawa bango, makaaminije.”³⁸ Nambu andambi kamula, ata ikabi nhwamingije, makabi kuamini oti maengo gena, mmanyange kutenda, Awawa bango babi nkatijango, nanenga mbi nkatijabe.”

³⁹ Ngabajiganga kabele kumpukila Yesu, nambu ngapokonyoka mumaboko gabe.

⁴⁰ Yesu ngajabu kabele kwie ja lukemba Yolidani, paali apakiba Yohana akabatiza, ngatama kweno.⁴¹ Bandu ajingi ngabanyendelela ngabalenga, “Yohana alaiteje iingi yi ikobo yayoa. Nambu gena goa Yohana agalenga gena magambu ga mundu jwenio ga kweli.”⁴² Paali penia bandu ajingi ngabanhwamini.

11

Kiu cha Lazalo

¹ Mundu jumwe ojwa konda Lazalo, ojwatama ku Betania, akiba ntamwe. Ku Betania kikiba kilambo echibatama Maliamu na Malita, akalombo mundu.² Maliamu nga jweno ojwampakaya Angwana mauta nukunhwungula kwanywili yakwe. Lazalo nkakamundu ngaojwakiba ntamwe.³ Bai akalombo bena ngabatuma nhwalo kwa Yesu kutenda, “Angwana, nng’anjagwinu jwa-mampala ntamwe!”

⁴ Yesu pajoa yene, ngalenga, “Kitamwe chenje kiletaje kiu, nambu kumagambu ga kunkoya

Nnoongo, alwalite kitamwe chenje kupala kumpe kibumo Mwana jwa Nnoongo.”

⁵ Yesu ngampala Malita na alombo mundu na Lazalo.⁶ Paupata nhwalo gwenio Lazalo ntamwe, Yesu ngajendekea kutama paali upo kwa machoba mabele.⁷ Kuboka penia ngabalengela akinapunji baakwe, “Tujende kabele kukilambo cha Kuyudea!”

⁸ Akinapunji ngabalengela, “Aboli! Kingobu kichokotu kipetite kuboka pa Akayahudi pabapala kunkoma na maganga, namwe mpala kujenda kabele kwenioko?”

⁹ Yesu ngajanga, “Bo, kingobu cha mui komi ni ibeleje? Bai mundu anda atyangite mui kuotoje ukobala magambu alola ndaa padunia.¹⁰ Nambu mundu anda ajendite kilo apakobala kumagambu lumuli lubije nkati jaakwe.”¹¹ Yesu pajomola kulongela malobe gena, ngabalengela, “Ng’anjagwito Lazalo abi lugono, nambu ne manyenda kunyimuya.”

¹² Akinapunji baakwe ngannen-gela, “Angwana, anda abi lugono, bai malama.”

¹³ Angweto bapemelela Yesu alengita kugoche lugono, bamanyije alenga kiu cha Lazalo.¹⁴ Bai Yesu ngabalengela kipola, “Lazalo awile!¹⁵ Nambu mbi na laa kumamagambu giinu, nakibaje na mangweto kwenio, na mpate kuamini. Aja, tujende kachakwe.”

¹⁶ Tomasi ojwakemigwa Mabela ngabalengela akinapunji akajakwe, “Tujende na twe tukawee tubo!”

Yesu kuyoya na bwomi

¹⁷ Yesu pajenda kwenio ankolela Lazalo abi mulikabuli machoba ncheche.¹⁸ Kukijiji cha ku Betania kukuba papipi na kilambo cha Kuyelusalemu, kulipa kwakwe kubi kilomita itatu.¹⁹ Akayahudi

ajingi bakiba baike kwa Malita na Maliamu kakokalekea kuki u cha nkaka mundu.

²⁰ Bai Malita pajoa Yesu atendakuika, ngajenda kumpokela, nambu Maliamu ngaika kachakwe. ²¹ Malita ngannengela Yesu, “Angwana, makabi upamba, Nhwacha gwito kabi ajomwikeje! ²² Nambu maanyi mpaka ngoe chachoa cha mpa kunnenge Nnoongo, mampa.”

²³ Yesu ngannengela, “Nhwacha gwinu mayoka.”

²⁴ Malita ngajanga, “Manyi mayoka mangobu ga kuyoka, lichoba lya kupela.”

²⁵ Yesu ngannengela, “Nenga nga kuyoka na bwomi. Ojwaamini nenga ata akajomwike malama. ²⁶ Na kila ojwalama na kuamini nenga aweje ngu. Bo, kuamini genago?”

²⁷ Malita ngannengela, “Elo Angwana! Nenga amini mwenga nga Kilisto, Mwana jwa Nnoongo, jwajo ojwaika padunia.”

Yesu atenda kuguta

²⁸ Bada ja kulenga genago, Malita ngajenda kunkema Maliamu nnombo mundu, ngannengela pantemela, “Mmoli abi pamba, ankema.” ²⁹ Jwombe apajoa gena kingobucho ngajinuka, nukunnyendelela Yesu. ³⁰ Yesu akiba anajingije pikijiji, ila akiba tango paali upapa apampokila Malita. ³¹ Bai Akayahudi babakiba pamwe kachakwe Maliamu babakiba kumpe pole pabamona ajinwike nukupita panja chokwe, ngabankengama. Bakita akiba kujenda kamakabuli kulombola.

³² Bai Maliamu apaika paali pena apabi Yesu nukummona ngakilikila, nukunnengela, “Angwana makabi upamba, akaka bango kabi bawije!”

³³ Yesu apammona akaguta na Akayahudi babaika pamwe, nangweto uyo baguta, ngabe na chimbaa, na laaje kumwojo gwakwe.

³⁴ Kibokachapenia ngabankonya, “Mammekiti ko?”

Ngabannyanga, “Angwana, nhwike nnole.”

³⁵ Yesu ngaguta. ³⁶ Akayahudi ngabalenga, “Nnolange apampaile!”

³⁷ Nambu kati jabe ngabalenga, “Bo, jonjo nganhwekwi mio jwangelola jola, kuotoje kuntenda Lazalo akaweje?”

Lazalo atenda kuyoigwa

³⁸ Bai Yesu akiba na laaje kabele kumwojo, ngaika kamakabuli likabuli lyene lyakiba nduka, liekiligwe kwa libwe! ³⁹ Yesu ngalenga, “Mmoyange libwe lyene!”

Malita, nnombo mundu jwajo ojwawile, ngannengela, “Angwana, tayali atumbu kununga, atamite mulikabuli machoba ncheche!”

⁴⁰ Yesu ngannengela, “Bo, nangenije anda nhwamini mamikibona kibumo cha Nnoongo?”

⁴¹ Bai ngabaliboya libwe lyene. Yesu ngalola kunani kumbingu, ngalenga, “Nanumba ma Awawa kwa magambu umbi kunyoya.

⁴² Maanyi umbi kunyoya machoba goa. Nambu nengite genago magambu ga bandu ababi pamba bapate kuamini kutenda mwenga maundumite.” ⁴³ Apajomola kulenga genago, ngakema kwa lilobe likolongwa, “Lazalo! Mpite panja!”

⁴⁴ Jwajo ojwakiba ajomwike ngapita panja, kongo bantabite chanda mumakongono na mumaboko, nukumio jakwe kuwekeligwe. Yesu ngabalengela, “Mankulugule, manneke ajabule.”

Njama ja kunkoma Yesu

(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Bai Akayahudi ajingi bakiba baike kwa Maliamu pabalola gena agatendite Yesu, ngaba nhwamini. 46 Nambu kati jabe ngabajenda kwa Mafalisayo ngabape nhwalo gwa ikobo eyatendite Yesu. 47 Akakung'i akolo na Mafalisayo ngababe na machabuli mako-longwa, ngabalenga, "Tutendi nii? Mundu jonjo alaya iingi yi ikobo nduu muno. 48 Anda tunnekite tu bandu boa mabanhwamini, na Akaloma mabaika kualabia nyumba jito ja Nnoongo na kilambo chiito!"

49 Pena jumwe kati jabe ojwakonda Kayafa, ojwabi nkung'i nkolo chaka chenye, ngalenga, "Mangwetumwenga, mmanyije kilebe! 50 Bo, mmikulolaje mbaya kwinu mundu jumwe awe kwa magambu ga bandu, kuliko kilambo choa." 51 Jweno alenga gena kwa iyali yakwe mweneje, ila magambu jwombe mwene akiba nkung'i nkolo chaka chene, ngalondola kita Yesu mawage magambu ga kilambo chakwe, 52 na kwa magambu gabetuje, nambu apate kuleta pamwe ingota ya Nnoongo abapwilikine.

53 Bai tangu lichoba lyene achikilongochi ba Akayahudi ngababeka njama ja kunkoma Yesu. 54 Kwagena Yesu atyangitije pakubonekana na Akayahudi, ila ngaboka pena, ngajenda paali papipi na mpongoti, pikilambo cha Kuefulaimu. Ngatama kweno pamwe na akinapunji bakwe.

55 Mpapala gwa Pasaka gwa Akayahudi gwakiba gubandakile, na bandu ajingi ngabajenda Kuyelusalemu bapaila biki-jeguyange tango na mpapala gwenio gwanatumbuje. 56 Bai ngaba mpala Yesu, na pabakongana pamwe munyumba ja Nnoongo ngabakonyana, "Nnolabo? Ibonikana aikaje ku mpa-

pala, andaje?" 57 Akakung'i akolo na Mafalisayo bakiba bapiite amuli anda mundu apamanyi paali apabi Yesu balengele ili bampukile.

12

Yesu bampakaya mauta Kubetania

(Matayo 26:6-13; Maluko 14:3-9)

1 Gakaigala machoba sita kube Mpapala gwa Pasaka, Yesu ngajenda kukilambo cha ku Betania kachakwe Lazalo ojwannyoya Yesu kuboka kwa abawile. 2 Kweno ngabampanganikia chakulya cha kimuyo, Malita akiba akatumika. Lazalo akiba pamwe nababa abakibanga pamecha pamwe na Yesu. 3 Bai Maliamu ngatola chupa cha mauta gabei, ngampakaya Yesu mumakongono nukuungula kwa nywili yakwe. Unyumba mwoa nginungila luumba lumauta.

4 Bai Yuda Isikalioti, jumwe kati ja akinapunji komi na abena jwenio ojwapakung'aluka Yesu, ngalenga, 5 "Kwanike mauta gena gauchigwije ku bei ngolongwa nu uloi gwene kape akaoko?"

6 Alenga genia ngiti kaagaba akaokoje nambu magambu akiba mmeka ela, namagambu akiba mwihhi, kwa machoba majingi akiba kujiba munkoba gwenio.

7 Nambu Yesu ngalenga, "Makachumbuyaje amama bamba! Maleke bagabeke magambu ga lichoba lya machiko gango. 8 Akaoko mamma nabo machoba goa, nambu mmegangaje nane machoba goa."

Njama ju kunkoma Lazalo

9 Akayahudi ajingi ngabajoa Yesu akiba ku Betania. Bai ngabajenda kweno ngiti kumagambu gukummona Yesu tu, unyae bapate kumona Lazalo

ojwanyoite Yesu kuboka kwa babawile. ¹⁰ Akakung'i akolo ngabatenda njama jukunkoma Lazalo, ¹¹ maana kumagambu ga Lazalo Akayahudi ajingi ngabagaluka achilongochi babe, ngabanhwamini Yesu.

Yesu ajingi Kuyelusalemu ni ilulu

(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Malabo jakwe, nkengeni gwa bandu abaika kusikukuu ngabajoa kube Yesu akiba undela kuika Kuyelusalemu. ¹³ Bai ngabatola makoti gi mitende, ngabajenda kumpokela kongo bakatondobea malobe nu kulenga,

“Alumbigwe Nnoongo! Abe ni kindimba jwenio ojwapakuika ku liina lya Angwana.

Babe ni kindimba Angwana bu Kuisilaeli.”

¹⁴ Yesu ngampata mwana liponda jumwe ngaombela panani jakwe anda Majandiko Machwapi apagalenga, ¹⁵ “Makajobokaje, kilambo cha Sayuni!

Nnole, Angwana binu batenda kuika,

anhwombi mwana liponda.”

¹⁶ Kingobu chenie akinapunji bakwe bamanyingitije ile yene, nambu Yesu apakiba akoigwe, penia ngabakombakela genia gakiba gaandikigwe kunhwalo gwa jweno, na kutenda bandu bakiba bantendila genia.

¹⁷ Bandu ajingi babakiba pamwe nakwe mangobu apabankema Lazalo mulikabuli, nganhyoya kuboka kwa babawile, ngabachalakicha gagapitile.

¹⁸ Kwagenia nkengeni gwa bandu ngujenda kumpokela, gambu boa ngabajoa kita Yesu alaite iingi yi ikobo yenie.

¹⁹ Mafalisayo ngabalengelana, “Mmikulola? Tuotwije kutenda

chachoa! Nnolange bandu boa bankengama.”

Bandu ba kilambo cha Kiyunani bapala kummona Yesu

²⁰ Pakiba na Akagiliki kati ja bandu babaika kuyelusalemu kugongalela mangobu ga mpapala gwenio. ²¹ Akangweto ngabannyendela Filipo, jwa kilambo chuku Betisaida kweni ku Galilaya, ngabalenga, “Angwana, tupala kummona Yesu.”

²² Filipo ngajenda, kunnengela Andulea, boa akabele ngabajenda kunnengela Yesu. ²³ Yesu ngabalengela, “mangobu gukoigwa Mwana jwa Mundu gaike!

²⁴ Nannengelanga kweli, mbonje ya mapemba maigala mbonje tu nambu anda igwile pulundope nukuwe. Anda iwile ipambika mbonji ndu. ²⁵ Mundu ojwapala bwomi gwakwe, abakuoya, nambu mundu ojwauchimwa bwomi gwakwe padunia jenje maubeka kumagambu ga bwomi gwa machoba goa pangapela.

²⁶ Ojwapala kundumikia mpaka angengame oti, magambu genia papotipala pambi nenga penia mpakachi jwango pabakube. Mundu jwajoa ojwandumikia, Awawa bango bapakunnyali jwenio.

Yesu alenga nhwalo gwa kiu chakwe

²⁷ “Ngoe mwojo gwango utenda kuwechuka, nongela nike? Bo, nenge, ‘Awawa, makakiluchuje kingobu chene kinhikalile?’ Nambu nhikila kwa magambu genia kupala mbete kingobu chukupotekigwa cheno.

²⁸ Awawa, mulikoleye liina linu.”

Penia lilobe ngililenga kuboka kumbengu, “Nankoliye, na mbakulikoleya kabele.”

²⁹ Nkenga gwa bandu gukiba ujemite peniapo ngabajoa lilobe

lyene, na bange angweto ngabalenga, “Alonge na mpakachi jwa Nnoongo alonginago!”

³⁰ Nambu Yesu ngabalengela, “Lilobe lyenie lipitila kumagambu gangoneje, ila kumagambu ginu. ³¹ Ngoe nga kingobu cha dunia jeno kuhukumigwa, ngoe nkolongwa jwa dunia jeno apakupenduligwa. ³² Nane pambakujinuligwa kunani ja dunia mbakunhuta kila mundu kwango.” ³³ Yesu alongela yene alaya apakuwe kiu gani.

³⁴ Nkenga gwenio ngugwan-nyanga, “Twe tulengaligwa na Malagilo giito kutenda Kilisto apakutama nukupelaje. Nhwotobo, bai kulenga eti Mwana jwa Mundu apakujinuligwa? Jwenio Mwana jwa Mundu nga meneke?”

³⁵ Yesu ngabalengela, “Lumuli lubi tango namangweto kuki ngobu kachoko. Nnyendange tango mminalo lumuli lwenio, ibe lubendu lukampataje, maana ojwajenda mulubendu kumanyaje kwajenda. ³⁶ Bai kingobu mminalo lumuli lwenio muluamini ili mpatange kube bandu bu lumuli.” Kuboka pa kulongela malobe genia, Yesu ngajabula nu kujoba kutaali na ngweto.

Bandu imanije

³⁷ Iganukube Yesu akalaya iingi yi ikobo yenie nnongi jabe, angweto bunhwaminije. ³⁸ Yene lilobe lyalongila Nnondoli Isaya ngagatimia, “Angwana, ngabene abaamini nhwalo gwito?

Na uwecho gwa Angwana ubonikini kubeneke?”

³⁹ Yene baotwije kuamini, na Isaya ngalenga kabele,

⁴⁰ “Nnoongo ateila babe injwiliio mio gabe, bateilinge ajinga,

bakalolangaje kwa mio gabe, bakamanyaje kwa malango gabe, na bakamujilangaje, alenga Nnoongo, kupa nalamiange.”

⁴¹ Isaya ngalenga malobe gena magambu ngakibona kibumo cha Yesu, ngalenga mialo jakwe.

⁴² Ata nyenie, akiilongoi ajingi ba Akayahudi ngabanhwamini Yesu. Nambu magambu ga Mafalisayo bannyeketilingije pukongolou kukujogopa kata kabenga muiteba yukugongalela. ⁴³ Bapala kupata kibumo ku bandu kuliko kupata kibumo na Nnoongo.

Lilobe lya Yesu lihukumu

⁴⁴ Kiboka cha pena Yesu ngalenga kwa lilobe likolo, “Mundu ojwaamini nenga, aamini netuje, ila anhwamini ojwandumite. ⁴⁵ Ojwa amona nenga amona ojwandumite. ⁴⁶ Nenga nga lumuli, nane inke padunia pano ibe boa abaamini bakabe mulubenduje. ⁴⁷ Ojwagajoa malobe gango nambu kugakamulaje, nenga nunhwukumuje, maana ikila padunia kuhukumuje ila kukombola. ⁴⁸ Jwanga gakamula malobe gango akweti jwa kunhwukumu. Lilobe lyale lyanongilage lela nga akimu jwabe lichoba lya kupela. ⁴⁹ Nenga nongila ku amuli jango namweneje ila Awawa abandumitage nga abaamulicha nonge nike na nengi nike. ⁵⁰ Nane manyi amuli jabe jileta bwomi gwa machoba goa pangapela. Bai neenga nenga gagatu gabanagila nenge.”

13

Yesu bajelea makongono akina-punji bakwe

¹ Likaiga lichoba limwe kube mpapala gwa Pasaka kujingila, Yesu ngamanya kube kingobu chakwe chukuboka padunia

nukujenda kwa Awawa kiike. Akiba bapaile kila kingobu bandu bakwe ababi padunia bapailinge mpaka kupela.

² Yesu na akinapunji bakwe bakiba batamite kulye ndalilo. Mmaja akiba anyeile Yuda, mwana jwa Simoni Isikali-oti, mawacho ga kung'aluka Yesu. ³ Yesu amanyi awa-mundu bankamwie madalaka goa, nukube jweno aboka ku Nnoongo. ⁴ Bai ngaboka penia pa mecha, ngabeka umbwega lutando lwakwe, ngatola kitambala nukukiundika mukibuno. ⁵ Kuboka penia ngajela maache muntungati, ngatumbu kajelea makongono akinapunji bakwe nukuungula nikitambala echi akiundike. ⁶ Bai nganhwikili Simoni Petulo, jwombe Petulo ngalenga, "Angwana, mwe mpa kunyelea nenga?"

⁷ Yesu ngajanga, "Echandenda ngoe mikimanyije, nambu mamanya mwenekandae."

⁸ Petulo ngannengela, "Mwe unyeleaje makongono!"

Yesu ngajanga, "Anda nukunyeleaje mme nanengaje pamwe kabele."

⁹ Simoni Petulo nganyanga, "Angwana makanyelea makongono tuje, unyeleye na maboko gango na mutwe uyo."

¹⁰ Yesu ngannengela, "Ojwa jomwi kujoga apaligwije ukuya ila makongono gambu abi chwapi mmele gwoa, mangweto mmi chwapi nambu mmoaje." ¹¹ Yesu ammanyi ojwapakung'aluka, nga maana alenga, "Mmoaje mammi chwapi."

¹² Pajomola kajelea makongono nukwinda kabele lutando lwakwe, ngatama pamecha ngabalenge, "bo, mmanyngite genia aganantendelingi? ¹³ Mangweto ungema aboli na Angwana, mangweto nnonge chambone,

ngapambile. ¹⁴ Bai andane nambi naboli na Angwana nan-nyeleinge mangweto makongono, na mangweto mpaligwa kujeleana makongono. ¹⁵ Nampilingite kulandanakia ibe mangwetumwe ntendi andi panantendilinge ¹⁶ Nannengelanga kweeli, mmanda nkolongwaje kumpeta nngwana mundu, wala ndundame nkolongwaje kupeta jwajo ojwantumite. ¹⁷ Bai anda mmikumanya genia mamma-ganga mbaya anda magatendite.

¹⁸ "Ganga ganongela gano giinu mmoaje. Ne namaanyi banachagwile. Nambu mpaka oti gatimie Majandiko Machwapi agalenga, 'Jwajo jwali chakulya chango ang'alambwike.' ¹⁹ Nenga nannengalinge ilebe yenje ngoe tango nukupitilaje, ibe paibakupitila mpatange kuamini kube 'nga nenga.' ²⁰ Nannenge kweli, ojwampoke jwajo junantuma amboke ne, na ojwamboke nenga bapoke abandumite."

Yesu alondola apakugalukigwa (Matayo 26:20-25; Maluko 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Pajomola kulonge genia, Yesu ngaechuka umwojo ngachalalicha kulenga, "Nannenge kweli, jumwe kati jinu apakung'aluka."

²² Akinapunji ngabalolana, baotwije kumanya bannonge mmene. ²³ Jumwe kati ja akinapunji, jwombe Yesu ojwakampala muno, akiba atamite papipi na Yesu. ²⁴ Simoni Petulo ngankinyila nukulenga, "Makonye balonge geniago kwa magambu ga beneke."

²⁵ Napunji jwenio ngaegelela papipi muno na Yesu, ngankonya, "Angwana, nga beneke?"

²⁶ Yesu ngajanga, "Jwajo jwambakumpe kipande cha nkate chanelite muchaani, ngajweno." Bai ngatola kipande cha nkate

ngalela muchaani ngampe Yuda mwana jwa Simoni Isikalioti. ²⁷ Yuda papokela kipande chenye, Lichetani ngilinyingila. Yesu ngannengela, “Champakutenda ntende chokwe!” ²⁸ Nambu akibaje wala jumwe kati jabe ojwatamite pamecha ojwaamanyi alenga genia kwa magambu gani. ²⁹ Kwa magambu Yuda akiba mmeka ela kati jabe, bapemelela Yesu annenge Yuda ajende akaemele eipaligwa kusikukuu, andaje annenge apange chachotichela kwa akaacho.

³⁰ Bai Yuda apajomola kutola kipande cha nkate chela ngapita panja chokwe. Ikiba kilo.

Amuli nhyono

³¹ Kuboka tu Yuda, Yesu ngalenga, “Ngoe Mwana jwa Mundu akoigwe, na Nnoongo akoigwe nkati jakwe. ³² Na anda kibumo cha Nnoongo kiekwike nkati ja Mwana, bai mwene Nnoongo apakuekula kibumo cha Mwana nkati jakwe mwene, na matenda genia chokwe. ³³ Akinangota bango, tango mbi namangweto kwa kingobu chenje tu. Mpakumbala, nambu ngoe nanenge gaga ganalengela achilongochi ba Akayahudi, ‘Kunyenda mangweto kuotoje kujenda!’ ³⁴ Nampeganga amuli nhyono, mpalane andi panampalanga mangweto. ³⁵ Anda mpaline mangweto jika, bandu mabamanya mangweto makinapunji bango.”

Yesu alondola Petulo apakungana

(*Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34*)

³⁶ Simoni Petulo ngankonya, “Angwana nyenda ko?”

Yesu ngajanga, “Kunyenda kuotoje kungengama ngoe, nambu maungengama mwenakandae.”

³⁷ Petulo ngankonya, “Angwana, kwani kuotoje kunkengama ngoe? Mbi laachi kuwe kwa magambu ginu.”

³⁸ Yesu ngajanga, “Bo, mmi laachi kuwe kwa magambu gango?” Nannenge tango na nkokoloko kubekaje mpakungana patatu.

14

Yesu Ndela ja kweeli kwa Awawa

¹ Yesu ngabalengela, “Makaechukaje mumyojo jinu. Muamini Nnoongo, nhwamiange na nenga uyo. ² Kachabe Awawa bango mubi niitamo ndu, ngoe nyenda kupanga paali kwa ajili jiinu. Ikabi yeneje kabi nanengalinge. ³ Anda nyabwile kumpanganakia paali kwa ajili jiinu, mambuja kuntolanga ili namangweto mmegange pambi nenga. ⁴ Mijimanyingite ndela ja kujenda kweno kunyenda.”

⁵ Tomasi ngankonya, “Angwana, tumanyiye ukwanyenda, tukupakutobo kujimanya ndela jene?”

⁶ Yesu ngajanga, “Nenga nga ndela, na kweeli na bwomi, abije jwaotwile kujenda ka Awawa ila kukupetela kwango. ⁷ Ngabalengela, anda umanyi nenga, mammanyi na Awawa bango uyo. Na mpaka ngoe mammanyi, kabe mabweni.”

⁸ Filipino ngannengela, “Angwana, mutulangile Awawa, na twe aputupala.”

⁹ Yesu nganyanga, “Ndamite na mangwetumwe kingobu choeche, na gwe Filipino umanyiye? Ojwa mweni neenga babweni Awawa. Nhwotobo kulenga ‘mutulangi Awawa’? ¹⁰ Bo Filipino, kuaminiye mbi nkati ja Awawa na Awawa babi nkati jango?”

Kibokachapena Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Malobe ganannenge kwa madalaka ganangoje, nambu Awawa bababi nkati jango, bakamu maengo gabe. ¹¹ Mpaligwa kuamini panenga nenga mbi nkati ja Awawa na Awawa babi nkati jango. Andaje, nhwaminiange kwa magambu ga ilebe yandenda. ¹² Nanenge kweeli, ojwanhwamini apakutenda ilebe yambakutenda nenga, abakutenda ata makolongwa muno, kwa magambu nyenda kwa Awawa. ¹³ Na chachoa chela champa kujopa kwa liina lyango mandenda, kupala Awawa balumbigwe nkati ja mwana. ¹⁴ Anda unyopangite chachoa chela kwa liina lyango, mandenda.

Uhuke ba Nnoongo

¹⁵ “Anda umbailinge makamula Malagilo gango. ¹⁶ Nanenga manajopa Awawa nabenia mabampa jonge jukunyangata, ojwapakutama na mangweto lemulemu pangapela. ¹⁷ Jweno nga Uhuke jwa kweeli jwa Nnoongo. Dunia kuotoje kumpokela magambu kuotoje kummona wala kumanya. Nambu mangweto mumanyi magambu baigi namangweto na babi nkati jinu.

¹⁸ “Nanekangaje mangweto ukeba, mainka kabele kwinu. ¹⁹ Tango kachoko na jene dunia jimonaje kabele nambu mangweto mammona, na magambu ne namomi, namangweto uyo mamma mammomi. ²⁰ Lichoba lyale palipa kuika mamanya nenga mbi nkati ja Awawa, na mangwetomwe mi nkati jango, nane nkati jinu.

²¹ “Ojwapokela amuli jango na kujikengama jweno nga ojwambala nenga. Na ojwambala nenga mapaligwa na Awawa

bango na nenga manampala na kukilaya kujweno.”

²² Yuda jweno Yuda Isikaliotije, ngannengela, “Angwana, kuotolabo mwe kukilaya kwito nukube kuduniaje?”

²³ Yesu ngannyanga, “Mundu anda ambaile akengame mapundicho gango, na Awawa bango mabampala, natwe matuika nukutama nabo. ²⁴ Jwangambala ukengamaje maboulo gango. Nililobe elimilijoina lela ngiti lyangoje, ila lyabe Awawa abandumitage.

²⁵ “Nannengilinge ilebe yene mangobu mbitango pamwe na mangweto. ²⁶ Nambu Nnyangati, jweno Uhuke jwa Chwapi, jwombe Awawa bapakuntuma kwa liina lyango, mammola kila kilebe nukunkombokelanga yoa einanengalinge.

²⁷ “Nanekela tengela, nampeganga tengela jango. Nampe andi pijitenda duniaje, makabe nambweleje wala kuechuka. ²⁸ Nganyoanga panannengala, ‘Ne ndendakujabula, mambuja kabele kwinu.’ Makambailinge kabi mmi nalaa, kumagambu nyenda ka Awawa, benia akolongwa kumbeta ne. ²⁹ Nannengelanga genia ngoe tango nukupitilaje, ibe pagapakupitila mme unhwamininge. ³⁰ Nonge kabeje namangwetomwe ilebe ijingi kumagambu nkolongwa jwa dunia jeno atendakuwika, akwetije makakala kumbeta ne. ³¹ Nambu dunia jipaligwa kumanya napala Awawa, ngakwamana ndenda kila kilebe andi Awawa pabaamuliche.

“Nnyemange tuboke pamba!

15

Yesu nga nzabibu gwa kweli

¹ “Nenga nzabibu gwa kweli, Awawa bango alemi ² Kila lutambi

nkati jango lwangapambika ngoko benia kuluboya, nakila lutambi olupambike kuluu- nila kupala lupambike muno. ³ Mangweto mwe mmilingite chwapi kwa magambu ga nhwalo go gunanengile. ⁴ Ntamange nkati jango, nane mandama nkati jinu. Andi yene lutambi kuotwaje jika jakwe kupambika ngoko nukutamaje munkongo gwa zabibu, na yene uyo mangweto mwe kuotwaje kupambika ngoko nukutamaje nkati jango.

⁵ “Nenga nga nzabibu, mangweto mwe ndambi. Ojwatama nkati jango na ne anda mbi nkati jakwe jweno mapambika ngoko majingi. Mana na neje, nhwotolangaje kutenda chachoa chela. ⁶ Mundu jwajoa jola anda nukutamaje nkati jango, kunneke panja andi lutambi nu kujoma. Bandu kulokota ndambi andi yene nukuilekela pamwoto itinike. ⁷ Anda ntamite nkati jango na malobe gango anda gatamite nkati jinu, bai, nnyopechachoa chela mampata. ⁸ Kibumo cha Awawa bango kibonekane anda mpambike ngoko majingi nukube akinapunji bango. ⁹ Nenga nampailinge andi Awawa pabambaile nenga, ntamanga mumapalano gango. ¹⁰ Anda nkamwile amuli jango mantamanga mumapalano gango, andi yene nenga pangamwile amuli ja Awawa nukutama mumapalano gabe.

¹¹ “Nannengile ilebe yenie mbala laa jango jibe nkati jinu nalaa jinu jikomale. ¹² Jenje nga amuli jango, mpalane andi panampala mangweto. ¹³ Gabije mapalano makolongwa muno kupeta mapalano ga mundu jwaboya bwomi gwakwe kumagambo ga kaganja mundu. ¹⁴ Mangweto mwe makaganja

bango anda nteilinge ganun- hwamulicha. ¹⁵ Mangweto mwe nankema kabeje makapakachi, mana mpakachi kumanyaje gabatenda angwana mundu, nambu nenga nankema mangweto makaganja kumagambu nanandulile goa ganajoa kuboka ka Awawa bango. ¹⁶ Mangweto unjagulingeje ne, nambu ne nanchagwile nukuntuma nnyende mukapambike ngoko, ngoko agalama, bombe Awawa bampe chachoachela champa kujopa kuliina lyango. ¹⁷ Bai amuli jango kwinu nga jenje, mpalane.

Kuchimwa kwa dunia

¹⁸ “Anda dunia janchimwa mangweto, nkombakela jin- jimwite oti nenga. ¹⁹ Makabi mabandu bapadunia, dunia kabi jimpaile andi bandu baakwe. Nambu kwa magambu mangweto bapaduniaje, ila ne nanchag- ulinge kuboka padunia, kwa mag- ambu genia dunia janchimwanga. ²⁰ Nkombokelange aganannen- gelinge, ‘Mmanda nkolong- waje kumpeta nngwanamundu.’ Anda bandu bambotike ne, bapakumpotekanga namangweto uyo, anda bandu bagapenekia maboulo gango, mabagapenekia naginu uyo. ²¹ Nambu genia goa mabantendela mangweto kwa magambu mangweto mwe bango, magambu bumanyije jwajo ojwa ndumite. ²² Nakabi nukuwikaje nukulonge nabo, bakabinagoje mabaja, nambu ngoe kuotwaje kukikoola kube banga mabaja. ²³ Abanjimwa nenga, bachimwa Awawa bango uyo. ²⁴ Ikabi nukutendaje kwabe eibi yangatenda mundu jwajotejola, bakabije na mabaja, nambu ngoe baloile gandendite ngabanjimwanga na Awawa bango uyo. ²⁵ Nga kwamaana gaga gagaandikigwe Mumalagilo

gabe kweli, 'Batekunjimwanga pangamalemwa.'

²⁶ "Papakuika nnyangati, jweno Uhuke jwa Nnoongo, jwambakuntuma kwinu kuboka kwa Awawa, jweno Uhuke ba Nnoongo, apakunjalakicha ne. ²⁷ Namangwetumwe uyo maunjalakicha kwa magambu makiba na ne pamwe pitumbala.

16

¹ "Nannengila genia kupala mikijilekaje imani jinu. ² Bandu bapakumenga mangweto mumajumba gabe ga kugongalela. Kabele kingobu kitenda kuika iba kila ojwapakunkoma mangweto akita atenda yapala Nnoongo. ³ Bapakuntenda ilebe yene kwa magambu bamanyije Awawa, na bammanyije ne. ⁴ Bai nannengile ilebe yene ibe kingobu chakwe echikipakuika nkombokele nannengile.

Maengo ga Uhuke ba Nnoongo

"Nanengilingeje ilebe yenje kuboka pitumbulaga magambu nakiba pamwe na mangweto. ⁵ Nambu ngoe nanyendelela jwajo ojwandumite, na abije na jumweje jwangonya nyenda ko? ⁶ Kwa magambu ngoe nanengelingile ilebe yene, mmilingite echu mumyojo jinu. ⁷ Nambu nanengelingile kweli, mbaya jinu mangweto ne nyabule, maana anda nukujabuje Nnyangati jo aikaje kwinu. Nambu anda nyabwile, manantuma kwinu. ⁸ Jwombe apapakuika apakalenge kweli bandu bapadunia mabaja gabe, na gapala Nnoongo na hukumu jakwe. ⁹ Balemwanga kwa magambu ga mabaja, babi kunhwaminije ne. ¹⁰ Balemwanga kwa magambu ga agapala Nnoongo, kwa yene nyenda kwa Awawa, mangweto umonangaje kabele, ¹¹ na balemwanga ku

nhwalo gwa hukumu, nkolongwa jwa dunia jenje ahukumigwe.

¹² "Mbinago nduu gu kunengela, nambu ngoe kuotoje kugakamula. ¹³ Nambu apapakuika Uhuke jwa kweli mabalongelea kukweli joa, mana ailenga kwa madalaka gakweje, nambu ainengala agapakujoa, na apakunenge ilebe ipakuika. ¹⁴ Jweno apakungoya nenga kwa magambu apakunnengela gaga agapakupata kuboka kwango. ¹⁵ Yoa ibakweti Awawa nga yango, ngamana nengita jweno Uhuke ba Nnoongo apakunenge gaga agapakupata kuboka kwango.

Kuwechuka mmojo na laa

¹⁶ "Kingobu tango kachoko mangwetumwe umonaje, nakuboka pakingobu kachoko maumona kabena!"

¹⁷ Penia akinapunji bakwe bange ngabakonyana, "Babi na mana gako pabatulenge, 'Tango kingobu kachoko mangweto umonaje, na kuboka pakingobu kichoko maumonage?' Kabe alenga, 'Nukube nyenda ka Awawa!'" ¹⁸ Bai ngababe bakakonyana, "Babi na mana gako pabalenga, 'Tango kingobu kichoko?' Tumanyije echa longela."

¹⁹ Yesu ngamanya bapaila kunkonya, bai ngabalenge, "Bo, nkonyana magambu ganongila gala, 'Tango kingobu kachoko mangweto umonaje, na kuboka pakingobu kachoko maumonanga kabele?'" ²⁰ Nanenge kweli, mangweto mpakuguta nu kokaleka, nambu dunia jipakube na laa. Mpakuwechuka nambu kuwechuka kwinu kuba kugalam-buka kube laa. ²¹ Kingobu amama pabakikombola mwana balola kuwechuka magambu ga kubinia kuiike, nambu anda bajomwi

kukikombola kukukomboke kabeleje kubinia ko kumagambu ga laa kube mundu abelwike padunia. ²² Mangwetu mwe uyo mmimukuwechuka ngoe, nambu manunhwikalila kabele, namangweto mpakube na laa mummyojo jinu, na laa jene abije mundu ojwapakuboya kwinu.

²³ “Lichoba lyene minyopaje chachoa. Kweli nanenge, chachoa champakajopa Awawa kulinalyango, mabampa. ²⁴ Mpaka ngoe manajopaje chachoa kuliina lyango. Nnyopange mangweto mampata kupala laa jinu jilimbe.

Nijiotwile dunia

²⁵ “Nanengila ilebe yenje kukichobo nambu kingobu makiika penia nonge kabeje kukichobo, ninengela ndaa ga Awawa. ²⁶ Lichoba lyene mpakujopa kulinalyango, na nanengije mbakajopa Awawa kumagambu ginu mangweto, ²⁷ mana Awawa bampala mangweto, kumagambu mangweto umbala ne na nhwamini moka ku Nnoongo, ²⁸ Nenga ngamoka ka Awawa, nganhika padunia nangoche ndenda kujileka dunia na kubuja ka Awawa.”

²⁹ Bai akinapunji baakwe ngabanenge, “Hoo! Ngoe nnenga kindema muno panga kichobo. ³⁰ Ngoe tumanyi mwe mmanyi kila kilebe, kibije kilebe chukunkonya mundu jwajoa, na yene tuamine mmoka ku Nnoongo.”

³¹ Yesu ngaba janga, “Bo, nhwaminge ngoe? ³² Kingobu kitenda kuika, kabe kiike, iba mangweto mmoa mmaganga mpwilikine kila mundu kachakwe na ne uneka jika jango. Pibile, nambu ne jika jangoje, magambu Awawa babi pamwe na ne. ³³ Nanengelinge ile yenje ili mmegange na tengela

kukulondana nanenga. Dunia jipakumpeganga kulaga, nambu nhwimbililange! Ne nijiotwile dunia!”

17

Yesu bajopela akinapunji bakwe

¹ Yesu apajomola kulenga genia, ngalola kunani kumbengu, ngalenga, “Awawa, mangobu gaikela! Mankoleye Mwana jwinu na jweno Mwana apate kunkoleya. ² Andi yene ngamampe mwanajwinu kinala kubandu boa, kupala mapegange bwomi gu machoba goa pangapela kubenia boa abamapile. ³ Nabwomi gwa machoba goa pangapela nga gongono, bummanywe mwenga mammi jika jinu Nnoongo jwa kweli, nukumanya Yesu kilisto oju muntumite. ⁴ Nenga nankolie pamba padunia, ngamilishe liengo eliumbile ndende. ⁵ Ngoe, Awawa, ungoleye nnongi jinu kukibumo cha ngweti tangu nukupanganaje dunia.

⁶ “Nantendite mmanyikane ku bandu baba abaumbile kuboka kudunia. Bakibanga bandu binu, nane ngumbe babe bango. Na benia bilikamulinge lilobe linu. ⁷ Ngoe bamanyi kila echiumbile kibokita kwinu. ⁸ Nenga napilangite malagilo agaumbile, na benia bapokalinge, bamanyangite kweli mokite kwinu, na baaminge mwenga makande kunduma.

⁹ “Najope angweto, nijijope duniaje, nambu najopela bum-bile, gambu nga binu. ¹⁰ Goa gambinago nga ginu, naginu nga gango, na kibumo chango kibonakine mubenia abaumbile. ¹¹ Na ngoe nhika kwinu. Mbikabeje padunia nambu angweto babi padunia. Awawa Bachwapi! Kwa makakala ga liina linu eliumbile, chonde malole-lange gwicho babegange kilebe chimwe. ¹² Apanakibanabo,

nenga nganalolelanga gwicho kumakakala ga liina linu liumbile. Nenga nalolile, abije ata jumwe jwajomwike. Nambu jwajo jumwe mwana jwa obite ili Majandiko Machwapi gati mie. ¹³ Bai ngoe nhika kwinu, nanongile ilebe yenje padunia, ili baotolange kutama kwambone mulaa jango. ¹⁴ Nenga napilangite malagilo giinu, na bandu bapadunia ngabaachimwanga, magambu angweto bapaduniaje, andi yene nenga napadunia panoje. ¹⁵ Nyopa maboyange paduniaje, nambu nyopa malolele na jwajo Mmaja. ¹⁶ Angweto bapaduniaje andi nenga nambi bapikilamboje. ¹⁷ Bajeguye kwa kweli, lilobe linu nga kweli. ¹⁸ Anda yene ungingita padunia, nane uyo natumangite padunia. ¹⁹ Na kwa magambo gabe namwene nikilumike kupala namangweto uyo bajeguigwe mukweli.

²⁰ “Najopilanga angwetotuje, nambu najopelanga na bange bandu abapa kuamini nenga kuboka mulilobe lyabe. ²¹ Nyopa ili booa babe kilebe chimwe. Awawa! Nyopa babe nkati jito, andi nyene mwe pammile nkati jango nane nkati jinu. Nyopa babe kilebe chimwe ilidunia jipate kuamini mwenga maungingite. ²² Neenga napilangite kibumo uchache chamamba nenga, ili babe kilebe chimwe andi twe tubi kilebe chimwe. ²³ Nenga mbe nkati jabe namwe mme nkati jango. Nanyopa malimbie na kube kilebe chimwe, ili dunia jimanye mwenga nte kunduma na ntenda kapala angweto andi paumbala nenga.

²⁴ “Awawa! Mbala aba abaubile, babe pamwe nane penia pambile, ili bakibone kibumo chaumbile, kwa magambu mam-bai tango nukupanganaje dunia. ²⁵ Awawa Bambone! Dunia jummanyije, nambu ne numanyi,

namweto bamanyi mwenga maundumite. ²⁶ Nammekite umanyikane kwabe, manyendekea kutenda nyene, ili mapalano gaminago kwango ube nkati jabe, nane mbe nkati jabe.”

18

Yesu bammeka mumakakala (Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Yesu apalongela genia, ngajenda kwiye ja lukemba olukemigwa Kidiloni, najweno pamwe nakinapunji bakwe. Paali penia pakiba na bositani, najweno Yesu ngajingi mweno pamwe nakinapunji bakwe. ² Yuda, ojwang'aluka Yesu, apamaanyi paali pena, kila kingobu Yesu akongana na akinapunji bakwe kweni. ³ Bai Yuda ngato kikundi cha manjolinjoli na akalenda kuboka kwa akakung'i akolo na Mafalisayo, ngaika nabo pabositani bapotwi muli, niim-belemele na chilaa. ⁴ Yesu, kongo akamanya goa agapakumpata, ngapitila, ngabakonya, “Mampalanga meneke?”

⁵ Nabenia ngabannyangula, “Yesu jwa ku Nazaleti!”

Yesu ngabalengela, “Nganenga.”

Yuda ojwa akanng'aluka Yesu, akiba ajemite penia pamwe nabo. ⁶ Bai Yesu apabalengelingi, “Nganenga,” ngababuja unyuma, ngabagweganga pae. ⁷ Yesu ngabakonya kabele, “Mampala mene?”

Ngabannyangula, “Yesu jwa ku Nazaleti!”

⁸ Yesu ngabalengela, “nanengalinge nganeenga. Anda umbala nenga malekange angweto bajabulange.” ⁹ Alenga genia ili gapate kutimia gaga agaakalenga, “Baba abaubile nunhwoiteje ata jumwe.”

¹⁰ Simoni Petulo akiba na upanga, bai ngaucholomola,

nganhweketa lichikilo lya kalelo mmanda jwa akung'i akolo. Mmanda jwenio akemigwa Malukusi. ¹¹ Bai Yesu ngannenge Petulo, “Mmuye upanga gwinu muala. Bo, nakanyweje kikombe cha matecho echibambi Awawa?”

Yesu nnongi ja Nkung'i Nkolongwa ojwakonda Anasi

¹² Kikuta cha akalenda, na akolongwa babe na akalenda ba Akayahudi ngabampuki Yesu, ngabantaba ¹³ ngabampeleka oti kwa Anasi. Anasi nga akimundu analome ba Kayafa, benia bakiba Akung'i Akolongwa chaka chene. ¹⁴ Jwenio Kayafa nga ojwa balengela Akayahudi nga mbaya mundu jumwe awe kumagambu ga bandu.

Petulo ankana Yesu (Matayo 26:69-70; Maluko 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Simoni Petulo pamwe na napunji jonge ngabankengama Yesu. Napunji jonge jweno akate kumanyikana kwa akung'i akolo, uyo ngajingi pamwe na Yesu unyumba panchana pa akung'i akolo. ¹⁶ Nambu Petulo akiba ajemite panja, papipi na nniango. Bai napunji jonge jweno ojwakiba amanyikine kwa akung'i akolo ngapita panja ngalonge na mmanda munkege, nnende nniango, ngannyingia Petulo unyumba. ¹⁷ Munkege nnenda jwa nniango ngankonya Petulo, “Bo, namwe uyo nga bamwe ba akina-punji ba mundu ojojo?”

Petulo ngannenge, “Neje!”

¹⁸ Akabanda na akalenda bakiba bakoite mwoto kumagambu pakiba na malili, ngaba jotanga mwoto. Jwombe Petulo akiba ajemite pamwe nabo ajota mwoto.

Akung'i akolo bankonya Yesu (Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Bai Akung'i Akolongwa ngaba nkonyeke Yesu nhwalo gwa akinapunji bakwe na maboulo gakwe. ²⁰ Yesu ngannyangula, “Nongile na kila mundu goa pukongolou. Kila kingobu mbundiche munyumba ja kunyopa Nnoongo na munyumba ja Nnoongo, paali apabakongana Akayahudi boa, na wala nengitije chachoti chela kwa kuiya. ²¹ Kwa nike ungonyekea nenga? Makonyeke baba abajoanginge nike nalengelingi. Angweto bamanyi aganalengelingi.”

²² Yesu palenga genia nnendei jumwe ojwa kiba ajemite penia ngamputa likopi nukulenga, “Bo, nga apamajanga akung'i akolo?”

²³ Yesu ngannyanga, “Anda nengite mabaja, nchalakiche ubaja gweno, nambu anda nengite gambone, mboni umbuta?”

²⁴ Bai Anasi ngampeleka Yesu abi atabigwe, kwa akung'i akolo Kayafa.

Petulo ankana Yesu kabele (Matayo 26:71-75; Maluko 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Petulo akiba penia ajota mwoto. Bai ngabankonya, “Bo, namwe uyo ngabamwe ba akina-punji bakwe?”

Jwenio ngakana nukulenga, “Neje!”

²⁶ Jumwe jwa akapakachi ba Akung'i Akolongwa, nnongo gwa ojwaeketigwa lichikilo na Petulo, ngankonya, “Bo, mwe namwenije kukijongo pamwe na jwenio?”

²⁷ Petulo ngakana kabele, kingobutu nkokoloko ngabeka.

Yesu nnongi ja Pilato (Matayo 27:1-2,11-14; Maluko 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Bai pakiba kilokilo, ngabantolanga Yesu kuboka kwa Kayafa, ngabampeleka kuboma. Nangweto kupala baotolange kulye Pasaka, bajingilingije

unyumba ja boma bakanangita kube nuchaapu. ²⁹ Kwa nyene, Pilato ngapita panja, ngalenga, “Mmilingiti na machitaka gani na mundu jonjo?”

³⁰ Ngabannyangula, “Anda jonjo akabi na malemwaje kabi tuneti-tije kwinu.”

³¹ Pilato ngabalengela, “Aja, muntolange mmenimangweto, maka nhwukumu ukengama na malagilo ginu.”

Akayahudi ngaba nnyanga, “Twe tukwetije amuli ja kunkoma mundu jwajotijola.” ³² Itendigwa nyenie japata kulenganila malobe agalenga Yesu kulaya apakuwe kiwe nike.

³³ Pilato ngajingi kabe unyumba muboma, ngankema Yesu nukunkonya, “Eti mwe ngama ngwana ba Akayahudi?”

³⁴ Yesu ngannyanga, “Bo, genia nga malobe ginu au bange baten-nengela mialo jango?”

³⁵ Pilato ngannyangula, “Bo, ne Nayahudi? Bandu binu na akakung'i bannetite kwangone. Ntendite nike?”

³⁶ Yesu ngannyanga, “Kingwana chango chapa dunia jenjeje. Anda kingwana chango chakabi cha dunia jenje, akapakachi bango kabibambutanile nakabekig-waje mumaboko ga Akayahudi. Nambu ngoe kingwana chango nga chapambaje.”

³⁷ Penia Pilato ngannengela, “Bai mwe nga Mangwana?”

Yesu ngajangula, “Mwe nnen-gite kutenda nenga Nangwana. Nenga melwike kwa magambu genia, na magambu genia nhike padunia nijichalakiche kweli ku bandu kila mundu jwabi mukweli jenie kumbenikia.”

³⁸ Pilato ngannenge, “Kweli nga nike?”

*Yesu aukumigwa kuwe
(Matayo 27:15-31; Maluko 15:6-20; Luka 23:13-25)*

Pilato apalenga genia, ngaba-jendele kabele Akayahudi panja, ngabalengela, “Nenga mbikulo-laje lilemwa lyalyoa kwakwe. ³⁹ Nambu lubi lukobo nenga kun-nekeke mpungwa jumwe man-gobu ga Pasaka. Bai mpalanga nannyogolelange Nngwana jwa Akayahudi?”

⁴⁰ Penia ngabatenda manjega, “Tje! Jwenio je, manyogolele Balaba!” Balaba jwenio akiba mpoki.

19

¹ Bai Pilato ngaamulicha Yesu atoligwe aputigwe iboko. ² Manjolinjoli ngagaloka ulem-balemba gwa miba, nga-bankwindiya umutwe, nga-gankwindiya ngobo ndandamau jibakwindanga akangwana. ³ Kunhwikalila nnongi jakwe nukulenga, “Shikamoo, Angwana ba Akayahudi!” Ngabamputa makopi.

⁴ Pilato ngapita panja kabele, ngabalengela, “Nnolange, nan-neta panja kwinu, mmegange mmanyi neenga nagabwenije malemwa gagoa kwakwe.” ⁵ Bai Yesu ngapita panja, akwindite ulebalemba gwa miba nilijou libakwindanga akangwana. Pilato ngabalengela, “Nnolange! Mundu jwene nga ojo.”

⁶ Akakung'i akolo na akalendei pabammona ngabatondobea lilobe, “Mammambe munchalaba! Mammambe munchalaba!”

Pilato ngalenga, “Bai mantolange, mmene mangweto makammambe munchalaba, magambu ne nagabwenije malemwa gagoa kwakwe.”

⁷ Akayahudi ngabannyanga, “Twenga tukweti Malagilo, naka-gakengama magambu ga Malagilo

genia mpaka awe, magambu akitenda Mwana jwa Nnoongo.”

⁸ Pilato apajoa malobe genia ngajogopa muno. ⁹ Bai Pilato ngajingi muboma kabele, ngankonya Yesu, “Mmoka kole mwe?”

Nambu Yesu ajangitije. ¹⁰ Pilato ngannengela, “Kulongelaje na nenga? Bo, umanyije kutenda ngweti kinala chu kunnekeke na kinala chu kummamba?”

¹¹ Yesu ngajanga, “Makabije na kinala chachoa kwango, akabi Nnoongo nukumpeje. Magambu genia, jwajo ojwangamuye ne kwinu abi na mabaja makolongwa muno.”

¹² Pilato apajoa genia, ngapala ndela jukunnekeke, nambu Akayahudi ngabachobela manjega, “Anda manekakie mundu jonjo, mwe maganjaje na nkolo jwa kilambo cha Loma. Kila mundu ojwakitenda nngwana ankana nkolo jwa kilambo cha Loma!”

¹³ Pilato apajoa malobe geniago, nganneta Yesu panja, ngatama pikitebwe cha hukumu, paali papakemigwa “Sakafu ja Maganga” kwa kilonge cha Akaebulania, ikonda Gabatha. ¹⁴ Ikiba kingobu cha nalumu, lichoba lya kupangania Pasaka. Pilato ngabalenge Akayahudi, “Jwenio Nngwana jwinu!”

¹⁵ Angweto ngabatondobea lilobe, “Mankome! Mankome! Mamambe munchalaba!”

Pilato ngabakonya, Bo, namambe nngwana jwinu?

Akakung’i akolongwa ngabajanga, “Twenga tukwetije angwana nambu nkolongwa jwa Loma tu!”

¹⁶ Penia, Pilato ngankamuya Yesu mumaboko ga Akayahudi kupala bammambe munchalaba.

Yesu abambigwa munchalaba (Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Bai ngabantola Yesu. ¹⁷ Na jwenio ngapita panja kongo apotwi nchalaba gwakwe kujenda paali papakemigwa “Kitongo cha Mutwe” Kwa kilonge cha Akaebulania ikonda Goligota.

¹⁸ Penia nga pabammamba Yesu, uyo bakabamba bandu bange abena, jumwe kingonu cha kalelo na jonge kingonu chakwe cha kangeja, Yesu panakati jabe.

¹⁹ Pilato ngaandika litangacho ngabeka panani ja nchalaba. Echibaandika, “Yesu ju Kunazaleti, Nngwana jwa Akayahudi.”

²⁰ Akayahudi ajingi ngabachoma litangacho lyene, mana paali penia pabambigwa Yesu pakiba papipi na Panyini. Kabe litangacho lyene likaandikigwa kwa kabila ja Kiebulania, Kilatini, na Kigiliki.

²¹ Bai akakung’i akolo ngabannenge Pilato, “Makaandikaje, ‘Nngwana jwa Akayahudi ila, Mundu jwenio alengita, nenga nangwana ba Akayahudi.’ ”

²² Pilato ngajanga, “Gaandike, andike!”

²³ Manjolinjoli kuboka pa kumamba Yesu, ngabatolanga ngobo yakwe, ngababagana mapungu ncheche, lipungu limwe kila linjolinjoli. Ngabatolanga na kanju jaakwe, kanju jene jikiba ilokigwe kukipande chimwe tu, janga nchono.

²⁴ Bai genia manjolinjoli ngabeka machabuli, “Takapachulaje, nambu tutendi kiumbuumbu jibe jabene.” Nhwalo gweni utendigwa ili gatimie Majandiko ga Machwapiagalenga,

“Ngababagana kikwinda chango, na ngobo yango ngabapigi kula.” Bai yene ngapagatenda manjolinjoli.

²⁵ Papipi na nchalaba gwa Yesu bakiba bajemangite Amamundu, na alombo ba amamundu, Maliamu aanaba Kilopa, na Maliamu Magidalena. ²⁶ Yesu

pababona amamundu, na papipi nabo ajemite jwajo napunji jwampaile, ngabalenge amamundu, “Amama, nnola, jweno nga mwana gwinu.”

²⁷ Kuboka penia nganenge napunji jo, “Nola, benia nga amabinu.” Na kuboka kingobu chenie napunji jo ngabantola atame kachabe.

Kiu cha Yesu

(*Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Kuboka penia Yesu ngalola goa gatimie, na ili Majandiko Machwapi gapate kutimia, ngalenga, “Nola nyota.”

²⁹ Penia pakiba na ntungati utweli siki. Penia ngabachwika litonji musiki ngababeka mulutela lwa isopo, ngabammeka pakano. ³⁰ Yesu pachwena siki jenie, ngalenga, “Galenganile!”

Kuboka penia ngakotima mutwe, ngajomoka.

Yesu aomigwa nkuki pulubao

³¹ Ikiba ijumaa, lichoba li kupangana. Yene kukupala mibele jikatamaje mumichalaba lichoba li Kupomalela, mana lichoba lyene li Kupomalela likiba likolongwa, Akayahudi ngabanyopa Pilato makongono ga benia ababambigwa gatwekuligwe na mibele jabe jiboigwe. ³² Bai manjolinjoli ngajenda, ngagatweku makongono ga jwajo mundu ju kutumbula na jwajo jwa pili benia bakiba bakabambigwa pamwe na Yesu. ³³ Nambu pabanhwikalila Yesu, ngabalola awile, ku yene bantunwije makongono. ³⁴ Linjolinjoli limwe ngalyampojola pulubao kwa nkuki, ni kingobu tu ngijipita myai na mache. ³⁵ Mundu ojwaubweni nhwalo gwenio achalakeke kupala mangweto mpate kuamini genia galongile nga ga kweli, kabe benia bamanyi

balonge kweli. ³⁶ Nhwalo gweno utendigwa kupala Majandiko Gachwapi galenganile, “Kubeje wala kiupa chakwe chimwe chikipa kutwekuligwa.” ³⁷ Kabe Majandiko gange galenga, “Bandu mabannolakea jwajo jubampo-jwile.”

Machiko ga Yesu

(*Matayo 27:57-61; Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Kuboka pa genia, Yusufu ju kilambo cha Alimatayo, ngannyopa Pilato ampe mmele gwa Yesu. Yusufu akiba napunji jwa Yesu, nambu jwachili, gambu bajogopa akiilongoi ba Akayahudi. Bai, Pilato ngajeketela. Yene Yusufu ngajenda, ngautola mmele gwa Yesu. ³⁹ Jwombe Nikodemo jweno akanyendele Yesu machoba ga unyuma kilo, ngaika kongo apotwile kiwanga cha mauta ga manemane na ubani kilo salasini.

⁴⁰ Bai ngubutola mmele gwa Yesu, ngaubiligila chanda pamwe na ilebe inakunungila andi lukobo lwa Akayahudi machiko gabe. ⁴¹ Paali penia pabammamba Yesu pakiba kijongo, ni kijongo chenie likiba likabuli liyono tango lyanga nchika mundu.

⁴² Bai kumagambu ga maengo ga Akayahudi ga kupanganikia lichoba lya Kupomolela, na kumagambu likabuli libile, ngabammeka Yesu mwenio.

20

Likabuli jika

(*Matayo 28:1-8; Maluko 16:1-8; Luka 14:1-12*)

¹ Kindabi ndabi Jumapili, pakiba tango nu lubendu, Maliamu Magidalena ngajenda kulikabuli ngalibona libwe lela liboigwe paniango gulikabuli. ² Bai ngajenda lubelo mpaka kwa Petulo na jwajo napunji jongo ojwampai muno Yesu, ngabalengelanga,

“Bammoite Nngwana mulikabuli, na tukumanyije kubummekite.”

³ Petulo pamwe na napunji jongi jola ngabajendanga kulikabuli. ⁴ Boa akabele babutuka lubelo nambu jwajo napunji jongi jola ngabutuka kumpeta Petulo, ngalongelela kuika kulikabuli ko. ⁵ Palita na kulinga mulikabuli ngakibona chanda, nambu ajingije nkati. ⁶ Simoni Petulo na jweno ngaika akankengama, ngajingila mulikabuli. Mweno ngakibona chanda, ⁷ na kitambala chache chabantabali Yesu umutwe. Kitambala chenye kikiba pamweje na chanda ila kikiba kitundanigwe kibi pajika jakwe. ⁸ Kubokapenia jwajo napunji jwalongalile kuika kulikabuli, ngajingi uyo nkati ngalola, ngaamini. ⁹ Bakiba tango banamanyaje Majandiko Machwapi gagalenga mpaka ayoke kuboka kwa abawile. ¹⁰ Bai akinapunji benia ngababuja kachabe.

Yesu ampitila Maliamu Magidalena

(*Matayo 28:9-10; Maluko 16:9-11*)

¹¹ Maliamu akiba ajemite panja ja likabuli, akaguta. Kongo abi tango akaguta, ngalita nukulinga mulikabuli, ¹² ngababona akapakachi abele bakwindite ngobo nhuu, batamite pubugonike mmele gwa Yesu, jumwe kumutwe na jonge kamakongono. ¹³ Akapakachi benia ngabakonya, “Amama mbona ntenda kuguta?”

Jwombe ngajanga, “Baboyangite Angwana bango, na nuku-manyije kababekite!”

¹⁴ Kuboka pa kulenga genia, ngatendabuka unyuma, ngamona Yesu ajemite penia, nambu amanyije kutenda Yesu. ¹⁵ Yesu ngankonya, “Amama, nng'uta nike? Mampala meneke?”

Maliamu apemelela jweno nnendei jwa bostani, ngannenge, “Angwana anda mwe ntekumoya, unengele kamabekite, nane nakatole.”

¹⁶ Yesu nganenge, “Maliamu!”

Na jweno Maliamu ngatend-abuka nganenge Kiebulania, “Laboni!” Laboni mana gakwe Apundichi.

¹⁷ Yesu nganenge, “Makangamuje, magambu nanajendaje tango kunani ka Awawa. Nambu nnyende kakanuna bango makalengele, ‘Nyenda kunani ka Awawa bango na Awawa binu, Nnoongo jwango na Nnoongo jwinu.’”

¹⁸ Yene Maliamu Magidalena ngajenda kwa akinapunji ngabalenge nhwalo gweno babweni Angwana, na banengi genia.

Yesu bapitila akinapunji bakwe (Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Ikiba kimuyo ja lichoba lyene lya Jumapili. Akinapunji bakiba bakongine pamwe unyumba, ni milyango jakiba jijigaligwe magambu batenda kajogopa achilongochi ba Akayahudi. Bai Yesu ngaika, ngajema panakati jabe, ngabalenge, “Tengela jibe kwinu.”

²⁰ Pajomola kulenga genia, ngabalaya maboko gakwe na lubao lwakwe. Bai akinapunji bakwe ngabaala mojo muno kabona Angwana. ²¹ Yesu ngabalenge kabele, “Tengela jibe kwinu! Andi Awawa apabandumite ne na ne nantuma mangweto.”

²² Kuboka penia ngabalumika angweto na kalenge, “Mpokelange Uhuke jwa Chwapi. ²³ Anda malekekeinge bandu mabaja gabe balekekeigwe anda nakalekejeje balekekeigwaje.”

Yesu na Tomasi

²⁴ Tomasi jumwe jwa akinapunji komi na abena, ojwa

kemigwa Mabela, akibaje pamwe na angweto kingobu paika Yesu. ²⁵ Bai baba akinapunji bangiba ngabanenge, “Tabweni Angwana.”

Tomasi ngabalenge anda, “Nagabwenije mabalilo ga michumali mukubokojabe na kubeka lukonji lwango palibalilo gena, na kubekaje luboko lwango pulubao lwabe, aminije.”

²⁶ Bai kuboka pa machoba nane akinapunji bala ngabakongana kabele unyumba, bakiba na Tomasi. Na milyango mujigale, nambu Yesu ngaika ngajema panakati jabe, ngalenga, “Tengela jibe kwinu.” ²⁷ Kuboka penia ngannenge Tomasi, “Nnete lukonji lwinu pamba na magabone maboko gango, nnete lukonji lwinu na meke pulubao lwango. Makabe na mbweleje, nhwuamini!”

²⁸ Tomasi nganyanga, “Angwana bango na Nnoongo jwango!”

²⁹ Yesu nganenge, “Bo, nhwamini magambu umweni? Mbaya abaamini nukumonaje, nambu baaminge.”

Magambu ga kuandika kitabu chenje

³⁰ Yesu akalaya iingi yi ikobo ijingi nnongi ja akinapunji bakwe yenge yangaandikigwa mukitabu chenje. ³¹ Nambu yenje iandikigwe ili mpate kuamini Yesu nga Kilisto, Mwana jwa Nnoongo, na kukunhwamini mpatange kube na bwomi kwa makakala ga liina lyakwe.

21

Yesu bapitilanga akinapunji saba

¹ Kuboka pagenia, Yesu ngabapitila akinapunji bakwe kabele umbwega ja lilaba lya Tibelia. Ngaba pitilanga yene, ² Simoni Petulo, Tomasi ojwa

kemigwa mabela, Natanaeli, jukukilambo cha Kana Galilaya, ingota ibele ya Zebedayo na akinapunji bakwe bange abele, bakibanga boa pamwe. ³ Simoni Petulo ngabalenge, “Nyenda kulopola yamaki.”

Bombe ngabannengela, “Na twe tupakulongwana namwe.” Bai ngabajenda, ngabaombe muntumbwi, nambu kilo jene bapatangitije kilebe. ⁴ Pitumbula kuchee, Yesu akajema umbwega ja lilaba likolo. Nambu akinapunji bamanyije kutenda jwenio akiba Yesu. ⁵ Bai Yesu ngabakonya, “Achikakombo mpatiteje yamaki?”

Ngabajanga, “Tupatitije kilebe.”

⁶ Yesu ngabalengela, “Nnekele lipelele kingonu chakalelo ja ntumbwi, namangweto mampata yamaki.” Bai ngabalekela lipelele nambu ngoe baotwije kuuta kabele, magambu ikajoloka yamaki.

⁷ Penia napunji jwajo ojwapaligwe na Yesu ngannenge Petulo, “Ngangwana!” Simoni Petulo apajowa Ngangwana, ngakitaba ngobo jakwe maana akiba makengele, ngagoloke umache. ⁸ Nambu baba akinapunji bange ngabaika kumbwani na ntumbwi kongo bakauta lipelele elitweli yamaki. Bakiba kutaalije na kujomo, ila bakiba kube kipemo cha meta mia jimwe kuboka muluboga. ⁹ Pabaika kujomo ngabaubona mwoto gwa makala upambigwe na panani jakwe pabekigwe yamaki na nkate. ¹⁰ Yesu ngabalengela, “Nnetange pamba yenge yamaki yannopwile.”

¹¹ Bai Simoni Petulo ngaombe muntumbwi, ngajomboka mpaka kujomo lipelele lyale elitweli yamaki ngolongolo mia jimwe na amusini na itatu, naiganukube yamaki ndu yene lipelele linyopwikije. ¹² Yesu ngabalengela,

“Nhwikange nnabuke.” Akibaje wala jumwe kati ja akinapunji jwajigite kunkonya Yesu, “Mwe mabene?” Maana bamanyi benia Angwana. ¹³ Yesu ngaika, ngatola nkate, ngabape. Ngatenda uyo na yamakiye.

¹⁴ Penia pakiba kingobu cha patatu Yesu kapitila akinapunji bakwe kuboka ja kuyoka kuboka kwa abawile.

Yesu na Petulo

¹⁵ Pabajomola kulye, Yesu ngankonya Simoni Petulo, “Simoni mwana jwa Yohana! Bo, umbaille nenga kupeta ababa?”

Petulo ngajanga, “Umo Angwana, umanyi nenga nam-paile mwe.”

Yesu ngannengela, “Nng'oye yana yamabelele gango.” ¹⁶ Yesu ngannenge mala ja pabele, “Simoni mwana jwa Yohana, umbaille?”

Petulo ngajanga, “Umo Angwana, umanyi nampaile.”

Yesu ngannengela, “Nng'oye mambelele gango.” ¹⁷ Yesu ngankonya mala ja patatu, “Simoni mwana jwa Yohana, Bo, umbaille?”

Petulo ngaechuka magambu ankonyite mala ja patatu, “Umbaille?” Ngannengela, “Angwana, mwe mmanyi goa. Mwe mmanyi kutenda mbi kumpala.”

Yesu ngannengela, “Nng'oye mambelele gango. ¹⁸ Nannengela kweli, pamakiba makakombo mayobalile kujenda okumpaala. Nambu pampakube machiokolo mpakutondobea maboko ginu, na mundu jonge apakuntaba na kumpeleka kwangapala kujenda.”

¹⁹ Kukulenga genia, Yesu alondola kiu chapakuwe Petulo na kunkoya Nnoongo. Kuboka penia ngannengela, “Ungengame!”

Yesu na jwajo napunji jonge

²⁰ Penia Petulo ngatend-abuka, ngammona jwajo napunji ojwampaile Yesu akakengama napunji jwenio ngajwajo jwatamita papipi na Yesu kingobu cha kulye ndalilo na kunkonya, “Angwana ngabeneke abapakung'aluka?”

²¹ Bai Petulo apammona jweno, ngankonya Yesu, “Angwana, ojo bo?”

²² Yesu ngannyanga, “Andambai aigale mpaka pambakuika, ganhusu nike? Ungengame!”

²³ Bai nhwalo gweno ngu-ujoanika kubene akangwetojika napunji jwenio ajomokaje. Nambu Yesu annengije kutenda ajomokaje. Ila ngalenga, “Anda mbala aigale mpaka pambakuika, ganhusu nike?”

²⁴ Jwenio nga napunji jwachalakicha genia nu kugaandika. Na twe tumanyi agalongile nga kweli.

Kupela

²⁵ Ibi ilebe yenge ijingi yaten-dite Yesu. Yene ikaandikigwe yoa, chimwe chimwe, mbemele ata dunia jene jakabi ikwelitije.

Itendwa Ya Achandundame Kilongoi

Kitabu chi Itendwa ngi milando nhwalo gu kutumbula kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na bandu benia pabakwela kuboka ku Yelusalemu mpaka ku Yudea na ku Samalia na mpaka kwiye kilambo yene, andi yene Yesu pabalengelanga akinapunji bakwe tangu nukujabwaje kumbengu (Itendwa 1:8). Kitabu chenje kiandikigwa na Luka uyo jwaandika kitabu chu Nhwalo Gwambone guandikigwe na Luka. Ojwakiba nng'anga na ojwaingikia kukipola muno nu kuiandika ilebe andi pikiba. Luka nganhwandakila Teofilo kitabu chi itendwa cheno ni kitabu chu Nhwalo Gwambone oguandikigwa na Luka. Teofilo jwenio akiba Nng'iliki, nambu kitabu chenye kipemaligwa kiandikigwa gambu ga bandu boa abunhwamini Kilisto pamwe na Akagiliki boa na Akayahudi (Lipungu lya 1:1).

Kitabu chenye kipemeligwa kiandikigwa kati ja chaka cha 60-64 kuboka pukubelekwa Kilisto, kitabu chenye pikipela kilaya Paulo akiba tango mukipungo. Uyo Luka atyanga pamwe na ndundame Paulo na ipemeliligwa kitabu chenye kiandikigwa ku Antiokia. Kitabu chi Itendwa ngu kujendeke kukitabu chu Nhwalo Gwambone guandikigwa na Luka kitumbu papa patoligwa Yesu kujenda kumbengu. Kupala kwa Luka kuandika kitabu chenye kubi telatu nu ukwako kukuandika Nhwalo Gwambone. Ampala Teofilo, pamwe na bandu abakiba bakajonjakeka mukunhwamini Kilisto hamanye kwambone kwa gababoligwe yene ngaandika tela

kila kilebe pikipitile mukutama kwa Yesu padunia nu kwela kwa imani ju kunhwamini Kilisto.

Kitabu chi Itendwa kitubeki kilandanakio cha bandu abatumbula kunhwamini Kilisto ni kibonekana na mana ga bandu kutama mukunhwamini Kilisto. Kilandanakio cha achandundame kitulaya ndela ju kuyobalela makakala gi Uhuke jwa Chwapi mukutangacha Nhwalo Gwambone kwa bandu bange.

Agabi mukitabu

Pukutumbula Uhuke jwa Chwapi aika kwa akinapunji na bandu abunhwamini Kilisto batumbu kujonjekeka (Lipungu lya 1:1-8:1).

Kabe bandu abunhwamini Kilisto bapotekegwa nu kutumbu kujomboka kuboka ku Yelusalemu kujenda kukilambo chenge (Lipungu lya 8:2-12:23).

Kubokapenia Paulo atumbu myanja jakwe ji kimisheni (Lipungu lya 12:24-14:28).

Kabe libalacha likongana ku Yelusalemu agabapaligwa kutenda ku bandu abatumbu kunhwamini Kilisto (Lipungu lya 15:1-35).

Kabe Paulo abwele mwanja gwakwe gwa pabena gu kimisheni (Lipungu lya 15:36-18:22).

Kubokapenia ajenda mwanja gwakwe gu kimisheni gwa patatu (Lipungu lya 18:23-20:38).

Kabe Paulo bampukila ku Yelusalemu (Lipungu lya 21-26).

Pukujomolela Paulo bampeleka ku Loma (Lipungu lya 27-28).

¹ Mana Teofilo,

Mukitabu chango chinalongola kuandika minhalo joa ejakamula Yesu nu kubola kuboka patumbula maengo gakwe, ² mpaka lichoba elyatoligwa kujenda

kumbengu. Apakiba tango nukutoligwaje kujenda kumbengu, ngabapeganga malagilo achandundame abapambuligwe kupetela Uhuke jwa Chwapi. ³ Ku kingobu cha machoba makomi ncheche kuboka pa kiu chakwe ngabapitilanga pajingi kwa ndela ndu kulaya akiba mmomi. Ngabammona na jwombe ngalongela nabo nhwalo gwa Kingwana cha Nnoongo. ⁴ Na apabakongana pamwe, ngabaamulicha yene, “Makabokaje Kuyelusalemu, nambu nnendelange hupo jibalagila Awawa, ejinnyoininga nakalongela. ⁵ Yohana abaticha kwa mache, nambu kuboka pa machoba machoko, mangweto mammatichigwa ku Uhuke jwa Chwapi.”

Yesu atoligwa kujenda kumbengu

(*Maluko 16:19-20; Luka 24:50-53*)

⁶ Achandundame apabakongana na Yesu, ngabankonya, “Angwana, kingobu chenje nga echampakabukia Kingwana Kuisi-laeli?”

⁷ Yesu ngabalengela, “Mangobu na minhalo jenie gabi mukinala cha Awawa bango, na mpaligweje kumanya gapakube lii. ⁸ Nambu kingobu Uhuke jwa Chwapi apapakunhwikilila mangweto, mpakube na makakala na mpakube makachaili bango kati ja Yelusalemu na kati ja kilambo choa cha Yudea na Samalia na mpaka kujipei dunia.” ⁹ Yesu kuboka pukulenga genia, boa bakiba bakannolekea, ngatoligwa kujenda kumbengu, ni liunde ngilinhwekelela bakammonangaje.

¹⁰ Apabakibanga tango bakalolanga kunani kuliunde apakiba akajabula, kingobu ucho ngababonanga bandu abena abakibanga bakwindangite ngobo

nhuu bajemangite papipi nabo, ¹¹ nukulenga, “Mangweto bandu ba ku Galilaya! Mboni nnyemangite kongo makalolanga kunani kumbengu? Yesu jwenio ojwatoligwe kuboka kwinu kujenda kumbengu akaika kabe anda apamammona akajenda kumbengu.”

Matia achaguligwa akamule paali pa Yuda

(*Matayo 27:3-10*)

¹² Penia achandundame ngababujanga Kuyelusalemu kubo ke kukitombi echikikemigwa kitombi cha Mizeituni echikibi papipi kuboka kunnyini. ¹³ Apabaikanga kunnyini ngabajingilanga muchumbi kugolofa mubatamangaga, bakibanga Petulo na Yohana na Yakobo na Andulea na Filipino na Tomasi na Batolomayo na Matayo na Yakobo mwana jwa Alufayo na Simoni Zelote na Yuda mwana jwa Yakobo. ¹⁴ Bamba boa ngabajendekea ukongana pamwe nu kugongalela, pamwe na akikege ndu, na Maliamu umamundu Yesu, na akalongamundu.

¹⁵ Machoba machoko mwena nakandae, kukiba na ngongano ja abajeketilinge, boa bakabandakila kuika bandu makomi komi na makomi mabele, na Petulo ngajema nnongi jabe, ¹⁶ ngalenga, “Akalongabango, ikiba mpaka oti Majandiko ga Chwapi, galanganile, Uhuke jwa Chwapi alongela kupetela Daudi ngalondola minhalo ja Yuda, ojwa balongelea abampukila Yesu. ¹⁷ Yuda akiba jumwe kati jito twe mana akate kupembuligwa tukamule pamwe na maengo aga.”

¹⁸ Jwenio ngaemela nng'onda kuloi gwapata kwa ndela mbaja, ngagwe munng'onda gwenio, ngapachuka lutumbo na matumbo gakwe ngagapita panja.

¹⁹ Kila mundu jwa Yelusalemu ngaujoa nhwalo gwenio, na yene kukilonge chabe ngubukema nng'onda gwenio Hakeli Dama, mana gakwe “Nng'onda gwa Myai.”

²⁰ Petulo ngalenga, “Magambu, iandikigwe mukitabu cha Zabuli, ‘Nyumba jabe jীগala jika, aitamaje mundu jwajoa nkati jakwe.’

Kabe iandikigwe, ‘Mundu jonge atola paali pa liengo lyakwe.’

²¹ “Kuyene, ipaligwa tumpambule mundu jumwe kati ja abalongwana natwenga machoba goa Nngwana Yesu apakiba akatama na twenga. ²² Jwenio apaligwa kube jumwe jwa abakiba munkenga gwito kingobu Angwana apapakiba bakatyanga pamwe natwe, kuboka kingobu Yohana akabaticha mpaka lichoba lyale Yesu apatoligwa kuboka kwito kujenda kumbengu. Jwenio aba pamwe na twe kuchalakicha kuyoka kwake Yesu Kilisto ojwapambuligwe na Nnoongo.”

²³ Pena ngabalenga maina ga bandu abele, Yusufu ojwakemigwa Basaba andaje Yusto, na jonge akiba Matia.

²⁴ Ngabagongalela, “Angwana, mwe mijimanyi myojo ja bandu boa. Yene, mutulangile jwa kati ja abele bamba ojwamanchagwile ²⁵ atole paali pa liengo lya undundame elialilekite Yuda ngajenda paali pakwe mwene.”

²⁶ Penia, ngabaoma kiumbuumbu kuchagula kati ja bandu abele, na ojwachaguligwa akiba Matia, ngabammeka munkenga gwa achandundame komi na jumwe.

2

Kuika kwa Uhuke jwa Chwapi

¹ Apalyaika lichoba lya Pentekoste, akaumini boa bakiba bakonganinge pamwe.

² Kingobutu lilobe ngilijoanika kuboke kunani lilobe elikiba anda lya kimboonga kina makakala, ngilitweleya nyumba joa omubakiba batamangite. ³ Kabe ngipitila ilebe eibonekana andi nimi ya mwoto, ngibaganika nu kutola panani ja kila mundu. ⁴ Boa ngabatweleigwa Uhuke jwa Chwapi, ngabatumbu kulongelanga kila mundu nikilonge chikigeni andi Uhuke jwa Chwapi apanhwotwiye.

⁵ Kwenio Kuyelusalemu bakibanga Akayahudi batamanga penia, bandu bambone kwa Nnoongo, ababokelinge kila kilambo kumbengu. ⁶ Apabilijoanga lilobe lyene, nkengeni nkolongwa gwa bandu nguukongana pamwe. Boa ngabaomongwa muno magambu kila mundu penia ngabajoa akaumini benia bakalongela kilonge chakwe mwene ojwajoa.

⁷ Ngabajitukanga nu kuomongwa bakalenga, “Bo, bamba boa abatajoanga bakalongela yene, bandu buku Galilayaje? ⁸ Iteibo twe tuboa, tajoa balonge kilonge chito tubene? ⁹ Twe tuboke kukilambo cha Kupatia na bange kukilambo cha Kumedina bange kukilambo cha Kuelamia, bange kukilambo cha Masopotamia na kukilambo cha ku Yudea na kukilambo cha Kapadokia na kukilambo cha Ponto na kukilambo cha Asia, ¹⁰ Kuboka kukilambo cha Fulugia na kuboke kukilambo cha Pamfilia na kuboke kukilambo cha Misili na kuboke kukilambo cha Kulibia papipi na Kulene. Bange bandu pamba akageni kuboke kukilambo cha Loma, ¹¹ Akayahudi na bandu bange banga akayahudi abajingi dini ja Kiyaudi, bange kuboke kukilambo cha Kulete na bange kubeke kukilambo cha Alabia.

Tuboa twenga tujoa bakalongela kukilonge chito tabene kuminhalo mikolongwa ejatei Nnoongo!”

¹² Boa ngabaomongwa nukube na mbwele kongo bakakonyananga, “Genia gabi na mana nii?”

¹³ Nambu bandu bange ngabatukananga bakalenga, “Bandu benia bate kulobela!”

Nhwalo gwa Petulo kwa bandu

¹⁴ Nambu Petulo ngajema pamwe na bange bala komi na jumwe ngatumbula kalengelanga bandu kulilobe lya kanonoya, “Makalongo Makayahudi na mmoa mantamanga pamba pa Yelusalemu, mpenekiange maha ganga gambakunnengela mana gakwe ganga. ¹⁵ Bandu bamba balobalingeje, anda apa nhwachanga, ngoe saa tatu tango kindabi tu. ¹⁶ Chenje kilebe chikipitile ngaechalenga Yoeli, nnondoli jwa Nnoongo.

¹⁷ ‘Nnoongo alengite chenje nga echimbakamula muma-choba ga kupela,

Manajelelanga bandu boa Uhuke jwango.

Ingota yinu ikinalome na ikikege, ipakulondola unhwalo gwango,

ikakombo inu ipakulondola, na akananhota binu mabalota maloto.

¹⁸ Uyo, ata akapakachi bango, akinalome na akikege,

Manajelela Uhuke jwango machoba genia,

bombe mabalondola nhwalo gwango.

¹⁹ Manaya gukuomongwa kunani kamaunde ni iingi pae ja dunia.

Kupakube na myai, mwoto na malyoi matopeu,

²⁰ lichoba libakujeligwa lubendu, na mwei upakube nkele anda myai,

tango nukuikaje lichoba lyale likolongwa lya kibumo cha Angwana.

²¹ Penia, mundu jwajoa ojwapakujopa kujangatigwa kwa lina lya Angwana makomboligwa.’

²² “Mabandu ba Kuisilaeli, mpenakiange malobe ganga! Yesu jwa ku Nazaleti akiba mundu jwenio amuli jakwe jiki Nnoongo ejibonekana kwinu kundela ji ikobo nu gukuomongwa ni iingi, eyakamula Nnoongo kupete jwombe. Mangweto mmene magamanyi ganga, gambu gapitila pamba kati jinu. ²³ Kuboka pitumbulaga mwene Nnoongo ngabeka kube Yesu abekigwe mumabokoginu, na mangweto ngamankoma kwa kalekelanga bandu akabaja hammambe panchalaba.

²⁴ Nambu Nnoongo nganhyoya kuboka kwa abawile, ngammeka agabwa kuboke mumakakala ga kiu, magambu kabi iwechakineje kiu kintabe. ²⁵ Gambu Daudi akalenga minhalo ja jwenio Yesu kulenga,

‘Nganabona Angwana nnongi jango kila kingobu,

babi papipi nane, na ne nagaje.

²⁶ Na kuyene mwojo gwango ngualalila,

kabe malobe gango nganonge kukuala mwojo.

Mmele gwango mautama mukuhyobalela,

mambomalela kukuhyobalela,

²⁷ magambu mulekaje mwojo gwango kumambi,

wala kunneka mmanda jwinu jwa chwapi abole kulikabuli.

²⁸ Unaite ndela ja bwomi, kube kwinu kumekite kube kuala mwojo.’

²⁹ “Makalongo bango, nanengalanga kipola nhwalo gwa Nngwana Daudi anhokabito. Bombe ngabawe na ngabachikwa, kabe ndunda yabe ibi pamba upamba

pito mpaka lele. ³⁰ Kwa nyenie akiba Nnondoli, na ngamanya goa Nnoongo atekunnabila, kutenda apakumpambu jumwe kati ji kibeledi chakwe nu kummeka pikitebu chakwe chutawala.

³¹ Daudi ngajibona minhalo ejapakamu Nnoongo nnongi, ku yene ngalenga nhwalo gwa kuyoka kwa Kilisto kingobu echalenga,

‘Bannekiteje kumambi, mmele gwakwe uboliteje mulik-abuli.’

³² Nnoongo ngannyoya Yesu kuboka kumambi na twe tuboa takachaili ba kunhwalo gwenio.

³³ Yesu ngajinuligwa kunani nu kummeka kingonu chakalelo ja Nnoongo Awamundu, ngapokela Uhuke jwa Chwapi kuboka ka Awamundu anda apabalagila. Penia ngatujela Uhuke jwenio ngachenie echimikibona nu kukijoa ngoe. ³⁴ Mana Daudi ajabwije mpaka kumbengu, nambu jwombe ngalenga, ‘Angwana ngabalengela Angwana bango,

Ntame kingono chango cha kalelo ³⁵ mpaka nabekange akangondwa binu pae ja makongono ginu.’

³⁶ “Bandu boa ba Isilaeli, bapaligwa, kumanya kweli kube Yesu, jwenio ojwa mammambangite, nga jwenio Nnoongo ammekite abe Nngwana na Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo!”

³⁷ Bandu apabajoanga genia, ngajabinia myojo ngabankonya Petulo na achandundame ajakwe bala, “Akalonga bito, tutenda bole?”

³⁸ Petulo ngajanga, “Kila mundu kati jinu alape mabaja gakwe na abatichigwe kuliina lya Yesu Kilisto, na Nnoongo mannekekea mabaja ginu, na mangweto mampokele lilagano lya Nnoongo lya

Uhuke jwa Chwapi. ³⁹ Gambu lilagano lyale lyakiba magambu jinu na ingota inu nu kubo abata-manga kutaali na magambu ga kila mundu ojwa apaukemigwa na Angwana ana Nnoongo bito.”

⁴⁰ Petulo ngabakwajilila kulenga gange ndu, akalenga, “Mikikombolange kuboka muhukumu ejiika mulungolo londo lubaja.” ⁴¹ Bandu ajingi abajoininge nhwalo gwakwe ngabajeketela ngabatichigwa, na bandu elufu tatu ngabajonjekeka munkenga gwenio lichoba lyene. ⁴² Bamba boa ngabajendekea kukibola kuboka kwa achandundame, kutama pamwe kiulongo, kulye pamwe na kugongalela pamwe.

Kitama cha bandu abannhwamini Yesu

⁴³ Iingi yi ikobo nu gukuomongwa majingi ngagakumuligwa kukupetela achandundame penia kila mundu ngabe na mbwele.

⁴⁴ Abunhwamine boa ngabajendekea kutama pamwe na ilebe yabe ngababagana na ilebe yabe. ⁴⁵ Bakiba bakaucha ilebe yabe na uloi gwabe, nukubagana uloi kubo, tela na kila mundu apapala. ⁴⁶ Ngabajendekea ukongana pamwe machoba goa Munyumba ja Nnoongo, na kingobu cha kulye chakulya ngabalyeganga pamwe muma-

jumba gabe, ngabalyeganga kukuala moja, ⁴⁷ Ngabannumba Nnoongo, ngabapaligwa na bandu boa. Kila machoba Angwana ngabajonjake bandu mukikuta chabe abakomboligwe.

3

Nangwaba alamiigwa

¹ Lichoba limwe saa tisa kimuyo, Petulo na Yohana bajendanga ku Nyumba ja Nnoongo kingobu cha kunn'ongalela

Nnoongo. ² Pakiba na nnyango gwa Nyumba ja Nnoongo ogukemigwa, Nnyango guna Kualala, pakiba na mundu jumwe nangwaba kuboka pabelekwa. Kila machoba bandu batela mpotola mundu jwenio kummeka pena bajope bandu chochoa kwa abakiba bakajingila Munyumba ja Nnoongo. ³ Apammona Petulo na Yohana bakajingila Munyumba ja Nnoongo, ngabajopa bampe chochoa chabakweti. ⁴ Petulo na Yohana ngabannolekea muno, jwombe Petulo ngalenga, “Mutulolekeye twe!” ⁵ Nangwaba ngabalolakeya, akahyobalela kupokela kilebe kuboka kwabe. ⁶ Nambu Petulo ngannengela jwenio, “Ngwetije uloi, nambu nampa chache echingweti, kuliina lya Yesu Kilisto jwa Nazaleti nannengela mwe nnyinuke na nnyende!” ⁷ Penia ngankamula luboko lwa kalelo ngannyinula. Kingobucho makongono na majugwa ga mundu jwenio ngagabe na makakala, ⁸ ngagoloka, ngajema nukutumbula kujenda. Penia ngajingila pamwe nabo mwibanja ya Nyumba ja Nnoongo, akajenda nukuomba omba kongo akankolea Nnoongo. ⁹ Bandu abakiba penia ngabammona akajenda nukunkolea Nnoongo, ¹⁰ na apabamanya kube nga jwajo ojwakiba akajopajopa papipi na Nnyango guna Kualala gwa nyumba ja Nnoongo, boa ngabaomongwa muno nu kuchipula kumanya agampitile.

Malobe ga Petulo muibanja ya Nyumba ja Nnoongo

¹¹ Mundu jwenio apakiba tango akalongwana na Petulo na Yohana papakemigwa pa Nchana gwa Solomoni, bandu ngabaomongwa nu kubutukila kwenio. ¹² Petulo apababona bandu bakonganinge, ngabalengela, “Mabandu ba

Kuisilaeli, bole mboni nhwomwanga kile chenjeno? Mboni mutulolekeanga muno nkitanga kwamakakala gito andaje nkita ku uwecho gwito twe tubene tantei mundu jonjo aotole kujenda? ¹³ Nnoongo jwa Ulaimu na Isaka na Yakobo na Nnoongo jwa akaok-abito, ankoliye Yesu Mpakachi jwakwe. Nambu mangweto ngamampukila nukumpeleka kwa akakolongwa na ngamankana nnongi ja Pilato, ati Pilato papala kunnekekea. ¹⁴ Akiba jwa chwapi na jwa mbone, nambu mangweto ngamankana jwombe, nu kumpala Pilato ampegange mundu jonge ojwakiba nkomi. ¹⁵ Ngamankoma ojwabalongolea bandu mubwomi, nambu Nnoongo nganhoya kuboka kwa abawile, na twe takachaili ba kikobo chenie. ¹⁶ Makakala ga liina lya Yesu elimpi uwecho nangwaba ojo. Chimikibona nu kukimanya kikamuligwe ku imani ja liina lyakwe, imani kwa Yesu ngaechantei alamite mundu jonjo anda apannolanga mmoa.

¹⁷ “Ngoe, mabandu ba Isilaeli, manyi kube mangweto na akiilongoi binu mantelinga Yesu genia gwanga manya gwinu. ¹⁸ Nambu Nnoongo ngalenga kukupetela akalondoli ba Nnoongo kube Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo mpaka apotekigwe, na genia galenganile kube kweli kundela jenje. ¹⁹ Nnapange mabaja ginu, mammujilange Nnoongo ibe jwombe annekekeange mabaja ginu. ²⁰ Kingobu cha kujeligwa makakala ga kiuke makiika kubokeye kwa Angwana, na Nnoongo mankinga Yesu, Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo kwinu. ²¹ Mpaka oti jwenio aigale kumbengu mpaka kiike kingobu cha kila kilebe

kitendekiigwe ibe iyono, anda Nnoongo apalengita kukupetela akalondoli bakwe bachwapi kutumbu lolu.²² Gambu Musa akalenga, 'Angwana ana Nnoongo binu bapannetelanga nnondoli, anda ne kubo ke kwinu mangweto. Mpaligwa kunnyali kila kilebe echapakunnengela.²³ Mundu jwajoa jwanga nnyali nnondoli jwa Nnoongo jwenio apakuboigwa nu kubekigwa kutaali na bandu bambone ba Nnoongo nu ukomigwa.'²⁴ Akalondoli ba Nnoongo boa, kutumbu Samweli na boa abankengime, uyo ngabatan-gacha minhalo ja ilebe yenje eikamuligwa machoba ganga.²⁵ Malagano agapia Nnoongo kupetela akalondoli bakwe ngaginu, namangweto mmekigwe kube bandu ba lilagano, elyabeka Nnoongo na akaoka binu. Andi apannengela Ulaimu, 'Kupetela lungolo lwinu, bandu boa bapadunia bapakupata upeepe.'²⁶ Yene Nnoongo nganhyoya mpakachi jwakwe, nu kunkinga oti kwinu, kunnunika mangweto kukummeka kila mundu kati jinu auleke ubaja gwakwe gwoa."

4

Petulo na Yohana pikitamo chakinanhota

¹ Petulo na Yohana apakiba tango bakalongela na bandu, ngabaika bange akakung'i akolongwa na kilongoi gwa akalenda ba Nyumba ja Nnoongo pamwe na Masadukayo.² Benia batekuchinwanga muno, magambu achandundame abena bakabolanga bandu kube Yesu akatekuyoka, nhwalo gulaya kipola kube abawile mabayoka babe na bwomi.³ Benia ngabatata angweto mukipungo magambu ikiba kimuyo bajogolalingeje, mpaka kindabi jakwe.

⁴ Nambu ajingi abajoa nhwalo gwabe ngabajeketela, na bandu boa abaamine bakiba kupeta elufu nhwano.

⁵ Kindabi jakwe, achilongoi ba Akayahudi, akinanhota na aboli ba Malagilo ga Musa ngabakongana pamwe kwenio Kuyelusalemu.⁶ Ngabakongana pamwe na Anasi na Kayafa na Yohana na Alekizanda na bange abakiba ba lungolo lwa Akung'i Akolongwa.⁷ Ngababeka achandundame bajeme nnongi jabe, ngabakonyanga, "Mangweto nkamulinge nhwalo gongo kwa makakala ga beneke? Andaje liina lya beneke?"

⁸ Petulo, akiba atweli Uhuke jwa Chwapi, ngabajanga, "Aki-longoi na Akinanhota ba bandu,⁹ mutukonya lele nhwalo gwambone ogwatendigwe mundu ojwakiba nangwaba nu kulama,¹⁰ mangweto mmoa mabandu ba Kuisilaeli mpaligwa kumanya kube mundu jonjo lele ajemite nnongi jinu, alamite, kwa makakala ga liina lya Yesu Kilisto ju Kunazaleti, mangweto ojwamankoma munchalaba, nambu Nnoongo ngannyoya kuboka kwa abawile.¹¹ Yesu nga jwenio ojugannenga Majandiko Gachwapi.

'Libwe elimilikananga makachengi lele libi lyambone kupeta goa.'

¹² Ukomboi kupatikana kwakwe Yesu, magambu libije lina lenge pae ja mbengu mundu ojwatupi Nnoongo atukombole."

¹³ Akanahota ba libalacha, bumanyi Petulo na Yohana kube bandu banga ilimu ngabaomongwa apababona bakalongela nukujogopaje. Ngabamanyanya kube balondine na Yesu.¹⁴ Nambu apabammona mundu jwajo ojwalamiigwe ajemite pamwe na Petulo na Yohana, baotolingeje kulongela

kilebe. ¹⁵ Yene, ngabaamulicha Petulo na Yohana bapitange panja ja Libalacha, na penia ngabatumbu konyana beneakangweto. ¹⁶ Ngabakonyana, “Tatendi bo bandu aba? Kila mundu ojwatama pa Yelusalemu amanyi kikobo chenje chukuomongwa kikamuligwe na angweto, natwe tuotwaje ukana kile chenie. ¹⁷ Nambu kukupala kakanakia nhwalo gongo gukajendakeaje kujoanika kwa bandu, takelabuye bakalongeje na mundu jwajoa kuliina lya Yesu.”

¹⁸ Yene ngabakemanga kabele unyumba, na ngabalengela bakalongeje pukongolou na bakabolaje bandu kuliina lya Yesu. ¹⁹ Nambu Petulo na Yohana ngabajanga, “Mmanyanga mmene mangweto chikipaligwa ku Nnoongo kunnyali mangweto andaje kunnyali Nnoongo. ²⁰ Gambu twe tuotwaje kotoka kulenga minhalo jaje ejitujibweni nu kujijoa.” ²¹ Penia, akanahota ba Libalacha ngabalapila, kuboka penia ngabalekekeya. Bahukumwije, magambu bandu boa bakiba bakankoleya Nnoongo magambu ga nhwalo gwenio. ²² Mundu jwenio ojwatendigwa kikobo chu kulamiigwa akiba na yaka alubaini.

*Abaamininge bannyopa
Nnoongo bape makakala*

²³ Kingobutu Petulo na Yohana kuboka pa kulekekigwa ngababuja kwa akajabe, ngabalenge gaga agalengigwe na akakung'i akolongwa na akinanhota. ²⁴ Apabujoa nhwalo gwenio, boa ngababe lyabe limwe kukunnyopa Nnoongo bakalenga, “Angwana, mwe mampangine mbengu na dunia na baali na yoa eibi mwenio! ²⁵ Ngamammeka mpakachi jwinu, nhwoko gwito

Daudi, alenge kwa makakala ga Uhuke jwa Chwapi.

‘Kwa nike bandu banga Akayahudi bachimwanga, Mboni bandu bakamwa ganga mbone?’

²⁶ Akangwana ba padunia ngibikibeka maha, na akakolongwa ngabakongana pamwe ibe bakanange Angwana na Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo jwakwe.’

²⁷ Gambu kweli Helode na Pontio Pilato na bandu ba Isilaeli na bandu banga Akayahudi ngabakongana upamba pannyini kunkana Yesu, Mpakachi jwinu jwa Chwapi, ojwamantei Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo. ²⁸ Benia ngabakongana bakamwa ilebe yae eimapaila ikamuligwe kuboka pitumbulaga kuwecho gwinu na kukupala kwinu. ²⁹ Nambu ngoe, Angwana, nnole kujogoya kwabe, nu mutuotoye twenga, takapakachi binu, tulenge lilobe linu panga jogopa. ³⁰ Ntondabeye luboko lwinu nnamie bandu, nnaye ikobo na gukuomongwa kulina lya Yesu Mpakachi jwinu jwa Chwapi.”

³¹ Apabajomola kugongalela, paali penia apabakakongana ngapalendemela. Ngabatweleigwa Uhuke jwa Chwapi na boa ngabatumbu kutangacha lilobe lya Nnoongo panga jogopa.

*Abaamininge ngabatamanga
pamwe*

³² Nkenga gwoa gwa abaamine gwakiba kile chimwe kukupalana na mwojo. Akibaje mundu jwajwoa ojwakiba na kile chochoa akakibeka kube chakwe jika, nambu ngababagana yoa eyabakiba nayo. ³³ Achandundame ngabachalakicha kwa makakala ndu ga kuyoka kwa Angwana

ana Yesu, na Nnoongo ngabape upeelee boa. ³⁴ Akibaje mundu ojwakapelelwa kilebe. Jwajo ojwakiba na migonda andaje nyumba akiba akaucha, nu kuleta uloi ogwaupatite, ³⁵ nukapeganga achandundame, nu uloi gwenio kubagana kila mundu andi papala.

³⁶ Pakiba na Mlawi jumwe, ojwabelekwa kukilambo cha Kupulo, liina lyakwe Yusufu, achandundame bankema Banaba mana gakwe “Mundu juna kape bandu mojo,” ³⁷ jwombe uyo akiba na nng'onda gwakwe, ngaucha, uloi gwene, ngajenda kakamuya achandundame.

5

Anania na Safila

¹ Akiba mundu ojwakemigwa Anania, na aanamundu Safila ngabauchanga nng'onda gwabe uyo. ² Nambu Anania ngabapangana na aanamundu, gonge uloi kukibeke bene akangweto na gonge ngabape achandundame. ³ Petulo ngankonya, “Anania, mboni Lichetani lintei mwe munkoloye Uhuke jwa Chwapi kukuiya uloi gonge ogumpatite kukuucha nng'onda? ⁴ Pamakiba tango nu kuuchaje ukiba gwinu, na kuboka pu kuucha, uloi gwenio ukiba mukinala chinu. Kwa nike ngampangana mummyo jinu kutenda kilebe anda cheniche? Mankolwi munduje, mankolwi Nnoongo!” ⁵ Anania kujoa tu genia, ngagwe, nu kuwe, na bandu boa abajoa nhwalo gwenio ngabajogopa muno. ⁶ Achakakombo ngabaika, ngubutabali chanda mmele gwakwe, ngubupia panja, ngubuchika.

⁷ Kubokapa masaa matatu nhwanamundu, nukumanyaje ilebe eipitile, ngajingila unyumba jenie. ⁸ Petulo ngankonya, “Unengele, uloi gongo nga

gwoa ogumpatangite mwenga na angwanabinu kukuucha nng'onda gwinu?”

Jwombe ngannyanga, “Elo, gwoa nga gwenio.”

⁹ Penia Petulo ngannengela, “Mboni mwe na angwana binu mpanganinge kunnondola Uhuke jwa Angwana? Bandu ababachikite angwana binu ngoe babi panniango, na bapakumpotola panja na mwe uyo!” ¹⁰ Upo Safila ngagwe nnongi ja makongono ga Petulo, ngawe. Achakakombo bala apabajingila, ngabammona awile, penia ngabampiya panja, ngabanchika papipi na angwana mundu. ¹¹ Kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto choa pamwe na bandu boa abajoa unhwalo gwenio ngabajogopa muno.

Ikobo na yukuomongwa

¹² Achandundame ngabakamwa ikobo na gukuomongwa majingi kati ja bandu. Abaaminge bakiba bakakongananga pamwe panchana gwa Solomoni. ¹³ Akibaje mundu jwangabe munkenga gwenio ojwajigite kube pamwe nabo, ati yenie bandu benia ngabalumbalila. ¹⁴ Bandu abaamine Angwana, akinalome na akikege, ngabajonjeke kube ajingi muno. ¹⁵ Magambu genia, bandu bakiba bapelekanga akatamwe undela na kagoneka panani ja indanda na makai ibe Petulo papakupeta, ata kiwili chakwe chawekelele bange. ¹⁶ Bandu ajingi ngabaika kuboka kuilambo ya papipi ja Yelusalemu, bakaleta akatamwe na abakiba na michepela, na boa ngabalama.

Kupotekigwa kwa Achandundame

¹⁷ Penia Akung'i Akolongwa na akajabe, abakiba bankengeni gwa Masadukayo ba paali penia, ngababone achandundame bwiu, yene benia ngabaamu

katakiana. ¹⁸ Ngabapukilanga achandundame ngabajigilila mukipungo. ¹⁹ Nambu kilo mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngajogola milyango ja kipungo, ngabapiyanga achandundame panja, na kalengela, ²⁰ “Nnyendange makajeme kwi-ibanja ya Nyumba ja Nnoongo, na makalengelange bandu kila kilebe nhwalo gwa bwomi gongo nnyono.” ²¹ Achandundame ngabajeketela, ngabajendanga kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo kindabi ndabi, ngabatumbu kubola.

Nkung'i Nkolongwa na akajabe ngabakemana pamwe akananhota ba Akasilaeli ngibe ngongano ji Kitamo chakananhota, kabe ngabakinga bandu kukipungo baletete achandundame. ²² Nambu akapakachi benia apabaika kwenio bakolalingeje achandundame mukipungo, ngababujanga ku Kulibalacha nu kalengela, ²³ “Kingobu putuika kunyumba ja kipungo, tujikolela jijigiligwe milyango joa na akalenda bakalenda pimilyango, nambu apatajogola milyango, tankolije mundu unyumba!” ²⁴ Kingobu akakung'i akolongwa na kilongoi jwa akalenda ba nyumba ja Nnoongo pabajoa nhwalo gwenio, ngabaomongwa achandundame chapiti kinii. ²⁵ Ngaika mundu jumwe, ngabalengela, “Mpenakiange! Bandu abamajigilila mukipungo, ngoe babilingite kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo, babolanga bandu!” ²⁶ Penia kilongoi jwa akalenda jupa Nyumba ja Nnoongo na bandu bakwe ngabajenda ku Nyumba ja Nnoongo, kaletanga achandundame. Baletange kwa makakalaje, magambu bajogopa bandu kaputa mabwe.

²⁷ Ngabaletanga achandundame, ngabajemeka nnongi ja

Kitamo chakananhota, na Nkung'i Nkolongwa ngabakonya angweto. ²⁸ Ngalenga “Ngatankelebuya makabolaje kuliina lya mundu ojo nambu nnolange echinkamulinge! Ntangachinge maboulo ginu Kuyelusalemu joa na mpalanga tukonda twe tukomite mundu jwenio!”

²⁹ Petulo na achandundame bange ngabajanga, “Tupaligwa kunnyali Nnoongo, nambu munduje. ³⁰ Nnoongo jwa akananhota bito ngaunnyoya Yesu kuboka pa mangweto kunkoma kukummamba panchalaba. ³¹ Nnoongo ngaunhyoya nukummeka kingonu chakwe cha kalelo, ngabe kilongoi na Nkomboi, ibe bandu ba Isilaeli bapatange kulapa mabaja gabe, ibe balekekekigwe mabaja gabe. ³² Na twenga takachaili ba minhalo jenie, pamwe na Uhuke jwa Chwapi jwenio bapile abannyoya Nnoongo.”

³³ Kingobu bandu boa ba Kitamo chakananhota apabajoa genia, ngabachimwa muno, ngabapala kakomanga achandundame. ³⁴ Nambu Mfalisayo jumwe ojuwakemigwa Gamalieli ojuwakiba mmoli jwa Malagilo ga Musa na bandu bakampe ichima, ngajema nnongi ja Kitamo chakananhota. Ngalenga achandundame bapiigwe panja kukingobutu, ³⁵ penia ngabalenge bandu ba Kitamo chakananhota, “Mabandu ba Kuisilaeli, mmaganga maha champakatendanga bandu aba. ³⁶ Nkombokela kube ngapitila mundu liina lyakwe Theuda, ngakilenga jwombe mundu jwa mbone bandu ngababe mia ncheche ngabalondana nakwe. Nambu ngakomigwa, kuboka penia abankengima boa ngabapwilikana na minhalo jakwe ngijiwe. ³⁷ Kuboka penia, kingobu uchache cha kubalanga

bandu, ngapitila Yuda jwa Galilaya. Jonjo uyo ngabauta bandu ngabankengama, nambu jwombe uyo ngakomigwa, na abankengama ngabapwilikana. ³⁸ Ngoe uyo ne nannengelanga, bandu bamba makatendakileje. Malekange! Anda ibi kile chenje akiletite mundu, makikotoka chene, ³⁹ nambu anda akiletite Nnoongo, nhwotolangaje kukiboya. Mannolanga mmene ntaukana na Nnoongo!”

Libalacha ngilijeketela machabuli ga Gamalieli. ⁴⁰ Ngabakema achandundame unyumba, ngabaamulicha baputigwe iboko na kakelebuyanga bakabolangaje kabe kuliina lya Yesu, na ngabalekekea bajabulange. ⁴¹ Achandundame apapapita Mukitamo chakanan-hota, ngabaala mwojo, magambu Nnoongo babeka angweto bapaligwe ukamuligwa yene magambu ga liina lya Yesu. ⁴² Kila machoba ngabajendanga kubola nu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo kuibanja ya nyumba ja Nnoongo na kachabe bandu.

6

Akajangati saba

¹ Machoba genia, akina-punji apabajonjakea kube ajingi, ngukupitila kokaleka Akayahudi kati ja abaamine abalongela Kigiliki na abalongela Kiebulania. Abalongela Kigiliki ngabakokaleka kutenda akanaweke babe batela kalibilila mukubagana ilebe ya kila machoba. ² Kuyenie akinapunji komi na abena ngubukema nkengeni gwoa gwa abaamine nu kulenga, “Ipaligweje twenga tuleke kulitangacha lilobe lya Nnoongo tubegele nu kubagana

ilebe. ³ Kuyenie makalongo, nchagulange bandu saba kati jinu abamachalakiche kube bambone na abatweli Uhuke jwa Chwapi, bina malango, natwe matabeka babegele na lyenie. ⁴ Na twe, matubegelela nu kugongalela ni liengo lya kutangacha lilobe lya Nnoongo.”

⁵ Nkenga gwoa pamwe na achandundame abachaguligwe, kuyenie ngabampambu Stefano mundu juna imani ngolongwa jwa tweli Uhuke jwa Chwapi, na Filipo na Polokolo na Nikanoli na Timona na Pamena na Nikolao abokela kukilambo cha Antiokia ngajingi dini ja Kiyaudi. ⁶ Nkenga ngugwabeka nnongi ja achandundame, angweto ngabann'ongale Nnoongo na kabeke maboko gabe panani jabe.

⁷ Lilobe lya Nnoongo ngilijendeke kujoanika. Na akinapunji Kuyelusalemu ngabajonjake kube ndu muno nankengeni nkolongwa gwa akakung'i ngabapoke imani.

Kupukaligwa kwa Stefano

⁸ Nnoongo ngannyalia Stefano upeele ndu, ngampe makakala ndu ngabe akakamula ikobo ikolongwa na gukuomongwa kati ja bandu. ⁹ Nambu bandu bange ngabapitila bataukane na Stefano. Bandu benia bakiba ba nyumba ja kugongalela ejikemigwa, “Nyumba ja kugongalela ja Bandu ba Agabwa,” angweto babokela Kulene na Kualekizanda, bange babokela ku Kilikia na Asia. ¹⁰ Nambu bunhotolingeje gambu gwa mwojo gwakwe gwambone na Uhuke jwa Nnoongo ojwan-nongelea kingobu chalongela. ¹¹ Kuyenie ngabaeme bandu bange balenge nhwangi kulenga, “Tannyoine Stefano akalenga malobe ga kuntukana Musa na ga kuntukana Nnoongo!” ¹² Kwa magambu genia, ngabakolakea bandu, akinanhota na aboli ba

Malagilo ga Musa. Penia ngaban-nyendela Stefano, ngabampukila, nu kunneta nnongi ja Kitamo chakananhota.¹³ Ngabaleta akachaili buwangi abalenga, “Mundu ojo kila machoba ajitukana Nyumba ja Chwapi ja Nnoongo na Malagilo ga Musa.¹⁴ Magambu tannyoine akalenga eti Yesu jwenio jwa ku Nazaleti apakapabomola pamba na kuboya lukobo olutupokela kwa Musa!”¹⁵ Boa abakiba pikitamo chakananhota ngabampikia mio Stefano, ngubukubona kumio jakwe kukiba andi kumio ja mpakachi jwa Nnoongo jwa kumbengu.

7

Stefano akikola kukitamo chakananhota

¹ Nkung’i nkolongwa ngankonya Stefano, “Bo, ile yenje nga kweli?”

² Stefano ngalenga, “Malongo bango na akinawawa, umbenakiange! Nnoongo juna kibumo ngabapitila awawa bito ana Ulaimu apakiba kukilambo cha Masopotamia tango nukujendaje kutama kukilambo cha Halani.³ Nnoongo ngabalengela, ‘Mmoke pikilambo chinu na mululeke lungolo lwinu na nnyende kukilambo chambakunnaya.’

⁴ Kuyenie, Ulaimu ngaama kilambo chuku Kalidayo, ngajenda kutama kilambo chuku Halani. Kuboka pa kiu cha awamundu, Nnoongo ngammoya kukilambo cha Halani ngaika kutama pi kilambo chenje chantamanga ngoe.⁵ Nnoongo ampije Ulaimu kipande ati chimwe cha kilambo chenje kibe chakwe, ati yene, ngalagila kumpe kilambo chenje kibe chakwe na kibelei chakwe. Kingobu chenye Nnoongo echalagila genia jwombe Ulaimu akwetije mwana.⁶ Nnoongo ngannengela yene, ‘Kingolo

chinu makipelekigwa kukilambo echikitawaligwa na bandu bange, na kwenio mababeka babe akabanda na katendanga mabaja kwayaka makomi komi ncheche.⁷ Nambu manahukumula bandu benia abapakummeka ubanda alenga Nnoongo. Kabe manuluboya lungolo lwinu kukilambo chenye luike kung’ongalela ne paali pamba.’⁸ Kuboka penia Nnoongo ngampe Ulaimu lukobo lukuinigwa kiingi chukulaya lilagano. Yene Ulaimu nganhwina mwana jwakwe Isaka, lichoba lya nane kuboka pa kubelekwa. Isaka uyo nganhwina mwana jwakwe Yakobo. Na Yakobo ngaina ingota yakwe komi ni ibena, ngabenia akaoka bito.”

⁹ “Ingota ya Yakobo ngibe na bwivu ku ununa gwabe Yusufu nu kunhucha abe mmanda kukilambo cha Misili. Nambu Nnoongo akiba pamwe na Yusufu,¹⁰ ngankombola mumalago gakwe goa. Kingobu Yusufu apaika nnongi ja nngwana juku Misili, Nnoongo ngampe malango nu kujeketeligwa nnongi ja Falao, ojakiba Nngwana juku Misili. Penia Falao ngammeka Yusufu abe nkolongwa ju kilambo chenye na nyumba joa jikingwana.¹¹ Kuboka penia, ngukupitila njala ngolongwa pikilambo choa cha Misili na cha Kanaani, ngijileta kulaga muno. Akahoko bito baotwije kupata chakulya chochoa chela,¹² na Yakobo apajoa kutenda ku Misili chakulya kibile, ngaituma ingota yakwe, akaoka bito, bajendange kwenio kwa mala ja kutumbula.¹³ Mumwanja gwabe gwa pabele, Yusufu ngakibeka amanyikane kwa akalongamundu, na Falao ngalumanya lungolo lwa Yusufu.¹⁴ Yene Yusufu ngalagila nhwalo kwa awamundu na akalongamundu boa, bandu makomi saba

na nhwano, baikange ku Misili.
¹⁵ Penia Yakobo ngajenda ku Misili okwa awaga jwombe na ingota yabe ngabawe. ¹⁶ Mibebe jabe ngijiletigwa kukilambo cha Shekemu, ngijichikigwa pilikabuli elyaemela Ulaimu kwa ela, kubandu ba kilambo cha Hamoli.”

¹⁷ “Kingobu apachaika cha Nnoongo apange tela na apalagana nu Ulaimu, ichabu ya bandu bala kwako ku Misili yakiba ijonjaki kube ngolongwa muno. ¹⁸ Kuboka pa kupeta machoba ndu, ngwana jumwe jwanga mmanyanya Yusufu ngatumbu kutawala kwenio ku Misili. ¹⁹ Ngababonela bandu ba kabi jito na katenda ubaja akawabito, kwakaamulicha bipiye ilemba yabe panja iwe. ²⁰ Kingobu chenye nga chabelekwa Musa, akiba mwana juna kualala muno. Ngabannela unyumba kawamundu kwa myei mitatu, ²¹ na kingobu Musa apapiigwa panja, mwana munkege jwa Falao ngantola, akannele andi mwana jwakwe. ²² Musa ngaboligwa gambone goa ga bandu ba ku Misili ngakola kwa malobe na itendwa.”

²³ “Musa apakiba na yaka makomi ncheche ngajenda kabona akalongomundu Akasi-laeli babone apabatendigwa. ²⁴ Kwenio ngammona nnyakwe akaboneligwa, ngajenda kunken-gela, nu kukubuya ngankoma Mmisili jwenio. ²⁵ Akita aka Isilaeli ajakwe kabi bamanyi kutenda Nnoongo ankingite jwombe kabekanga tengela, nambu angweto bamanyiye. ²⁶ Malabo jakwe, ngababona aka Isilaeli abena bakaputana, ngajiga kabekanga tengela akalenga, ‘Mangweto makalongo, mboni ntenda kubonelana?’ ²⁷ Nambu ojwakiba akammonela nnyakwe ngankanga Musa kumbwega

akakonya, ‘Bene abammekite mwe mme makilongoi na mak-engi bito?’ ²⁸ ‘Bo, mpala kun-goma anda apamankoma Mmisili jola licho?’ ²⁹ Musa apajoa genia, ngatila, ngajenda kutama kukilambo cha Midiani kwenio ngapata ingota ibena.”

³⁰ “Apayaika yaka makomi ncheche, mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngampitila Musa pikindumba chikikiba chakajaka mwoto kupongoti papipi na kitombi cha Sinai. ³¹ Musa ngaomongwa muno kukibona kile chenye, ngaegelela papipi aingakie. Nambu ngalijoa lilobe lya Angwana, ³² ‘Ne na Nnoongo ba akaokabinu na Nnoongo jwa Ulaimu na Isaka na Yakobo.’ Musa ngalendema kukujogopa muno na ajigiteje kujendeke kulola. ³³ Angwana ngabannengela, ‘Nhwule ilatu yinu, magambu paali pannyemite pano pachwapi. ³⁴ Nagabweni mabaja agatendigwa ku bandu bango ku Misili. Nyoine nguto jabe, nane inke kakombola. Nhwike ngoe, mbakunkinga ku Misili.’”

³⁵ “Musa jwenio nga jwajo ojwakanigwa na bandu ba Kuisilaeli, apabalenga, ‘Mene ojwammekite mwe mme makilongoi na matawala bito?’ Kukupetela mpakachi jola ojwampitila pikindumba echikikiba chakajaka mwoto, Nnoongo ngankinga Musa jwenio abe ntawala na nkombi. ³⁶ Nga ojwabalongelela bandu ba Isilaeli baboke ku Misili ku ukamwa ikobo na gukuomongwa pa kilambo cha Misili nuku baali ja Shamu na kupongoti kusingobu cha yaka makomi ncheche. ³⁷ Musa nga ojwabalengela bandu ba Kuisilaeli, ‘Nnoongo manchagulilinga nnonndoli andi ne kuboka kati ja akalongabinu mmene mangweto.’

³⁸ Musa akiba pamwe na bandu ba Isilaeli pabakongana kwako kupongoti, akiba na akahokabito nga ojwalongela na mpakachi jwa Nnoongo pikitombi cha Sinai. Nga ojwakamuigwa malobe ga bwomi atupe twenga.”

³⁹ “Nambu akaokabito ngabakana kumpenakia jwenio, ngabankanga kumbwega, ngabapala kubuja ku Misili. ⁴⁰ Ngabannenge Aluni, ‘Mututendekeye milongo ejipakutulongalea undela, magambu tumanyije agampatite Musa ojwatulongelea tuboke kukilambo cha Misili.’ ⁴¹ Penia ngibikitendekeya kinyago echikilandine na likoga, ngibikipangi lilumbo nu kukibeke mpapala kukugongalela kilebe chibikitendekekie benekangweto. ⁴² Nambu Nnoongo ngaboka kwabe, ngabaleka bagongalele ndondwa yu kumbengu, andi apiandikigwe mukitabu cha akalondoli ba Nnoongo, ‘Mabandu ba Kuisilaeli! Neje inyama imachinja nu kupanga lilumbo ku yaka makomi ncheche kupongoti.

⁴³ Mangweto mukipotola kiteba cha nnongo Moleki, na kinyago cha lutondwa nnoongo jwinu Lefani, yakiba inyago imatendakea kuigongalela. Kuyenie mbakumpeleka kubanda kutaali kupeta ku Babiloni.’”

⁴⁴ “Liteba lyu uchaili likiba pamwe na akaokabito kupongoti, andi Nnoongo apanangila Musa alitendekeye, tela na chache echaligwe na Nnoongo. ⁴⁵ Kuboka penia akaokabito ngabapokelana bombe kwa bombe mpaka kingobu cha Yoshua, apabakitola kilambo chache kuboka kwa ilambo eibabenga Nnoongo bandu bakwe nnongi jabe.

Kiteba chenie ngikitama penia mpaka kingobu cha Daudi. ⁴⁶ Daudi akate kupaligwa na Nnoongo, na jwombe ngannyopa Nnoongo annyeketele kunchenge kitamo jwenio Nnoongo jwa Yakobo. ⁴⁷ Nambu Solomoni nga ojwanchengela Nnoongo nyumba.”

⁴⁸ “Nambu, Nnoongo Nkolongwa kutamaje munyumba eichengigwe na bandu, anda apalenga nnondoli jwa Nnoongo, ⁴⁹ ‘Angwana balenga, mbengu nga kitebu chango chu kutawala, na dunia nga kitebu chukubeka makongono gango. Nyumba nike ejinhwotolinge kujenge nenga?

Paali gani apambakutama?

⁵⁰ Ilebe yenje yoa nipanginya neje?”

⁵¹ Stefano ngajendekela kulongela, “Mangwetumwe makamitau!” “Myojo jinu mitopeu na mmi mangajoa kwa Nhwalo gwa Nnoongo! Mmi andi akahoka binu. Mangweto machoba goa mankananga Uhuke jwa Chwapi jwa Nnoongo. ⁵² Bo, abi nnondoli jwa Nnoongo jwanga mmonela akaoka binu? Ngabakomanga angweto abakingigwe na Nnoongo kutangacha kuika kwakwe jwajo jwambone. Na ngoe mangweto mang'alwikinge nu kunkoma. ⁵³ Mangweto ngampokela Malagilo agaletigwa kwinu na Mpakachi kuboka kumbengu, nambu magajeketije.”

Kiu cha Stefano

⁵⁴ Bandu abakiba piki Kitamo cha akanahota apabajoa genia, ngabachimwanga muno, nu kuyaga mino kukuchimwa. ⁵⁵ Nambu Stefano kongo atweli Uhuke jwa Chwapi, ngalola kunani kumbengu, ngakibona kibumo cha Nnoongo na Yesu

ajemite kingonu cha kalelo cha Nnoongo. ⁵⁶ Ngalenga, “Nnolange! Nijibona mbengu jiekuligwe na Mwana jwa Mundu ajemite kingonu cha kalelo cha Nnoongo!”

⁵⁷ Penia, bandu boa abakiba pikitamo cha Akanahota ngabaibanga machikilo gabe kwa maboko gabe ngabatenda manjega. Kabe ngabanng'olokela boa pamwe, ⁵⁸ ngabampia panja ja kilambo, ngabamputa maganga. Akachaili ngababeka makoti gabe pu ulenda gwa kakombo jumwe liina lyakwe Sauli. ⁵⁹ Ngabajendekea kumputa Stefano kwa maganga kongo akann'gongolela Nnoongo, kulenga, “Angwana ana Yesu, mupokele mwojo gwango!” ⁶⁰ Ngakilikilita majugwa, ngaguta kulilobe likolongwa, “Angwana, makakombakeje kwa magambu gu ubaja gongo.” Kuboka puku-lenga genia, ngawe.

8

¹ Sauli ngalola ukomigwa kwa Stefano nga tela.

Sauli akipoteka kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto

Lichoba lyene kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto chu Kuyelusalemu ngikitumbu kupotekigwa. Abaamine boa, ngabatumbu kupwilikana papipi na migonda ja ku Yudea na ku Samalia nambu achandundame bapwilikineje. ² Bandu abampala Nnoongo ngabanchika Stefano nu kunkokalakea kwa nguto ngolongwa.

³ Nambu Sauli ngatumbu kukikoma kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Ngajenda kila nyumba, ngabapia panja abaamine, akinalome na akikege, ngababeka mukipungo.

Nhwalo Gwambone utan-gachigwa ku Samalia

⁴ Abaamine abapwilikine, ngabajenda kila paali bakatangacha Nhwalo Gwambone.

⁵ Filipino ngaika pikilambo chuku Samalia nu kuntangacha Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo kwa bandu ba penia. ⁶ Bandu ngabakongana kupenakia nhwalo gwa Filipino nu kuibona ikobo eyaikamula. ⁷ Michepela ngijapita bandu ndu kwa nguto ngolongwa, na bandu ajingi abakiba bapolite mmele na nangwaba ngabalamiigwa. ⁸ Kuyenie ngukube na laa ngolongwa pikilambo chenie.

⁹ Pakiba na mundu jumwe ojwakemigwa Simoni ojwakiba atei uwabe gwakwe pikilambo chenie kuingobu na kaomwayanga bandu ba Samalia, ngakikema jwombe mundu nkolongwa. ¹⁰ Bandu boa, bunuloi na akaoko, ngabampenakia bakalenga, “Simoni nga makakala ga Nnoongo agakemigwa, ‘Makakala Makolongwa.’ ” ¹¹ Simoni ngabauta bandu ajingi nukuomongwa kwa machoba goa kwa magambu ga uwabe gwakwe. ¹² Nambu ngubunhwamini nhwalo gwa Filipino kunhwalo gwa mbone gwa Kingwana cha Nnoongo na kwa liina lya Yesu Kilisto, akinalome na akikege ngabatichigwa.

¹³ Na mwene Simoni ngaamini, nu kuboka pa kubatichigwa ngabe akakengamana na Filipino na ngaomongwa apaibona ikobo eikiba ikatendigwa.

¹⁴ Achandundame ba Kuyelusalemu ngabajoa kube bandu ba Samalia bapokelingo lilobe lya Nnoongo, kuyenie ngabankinga Petulo na Yohana ku Samalia. ¹⁵ Pabaikangaga ngabanng'ongale Nnoongo bape Uhuke jwa Chwapi. ¹⁶ Gambu kingobu chenie Uhuke jwa Chwapi akiba tango anaikaje

kumundu jwajoa kati jabe, bakiba babatichigwe tu kuliina lya Angwana ana Yesu. ¹⁷ Penia Petulo na Yohana ngababekelanga maboko abaamine, na angweto ngabapokela Uhuke jwa Chwapi.

¹⁸ Penia Simoni ngalola kube abaamine bapokalinge Uhuke jwa Chwapi kwakabekelanga maboko ga achandundame. Kuyenie ngapala kape uloi Petulo na Yohana, ¹⁹ na ngalenga, “Umbe-gange na nenga kinala chenie kupala mundu jwajoa ojumba kummeke maboko, apoke Uhuke jwa Chwapi.”

²⁰ Nambu Petulo ngannyanga jwenio, “Mwe nnyomoke nu uloi gwinu magambu nkita nhwotwile kuemela hupo ya Nnoongo ku uloi! ²¹ Nkwetije kilebe chachoa wala mpaligweje muliengo lito, magambu mwojo gwinu ubi telaje nnongi ja mio ga Nnoongo. ²² Kuyenie, nnape ubaja gwinu gongo na majope Angwana na bombe baotwile kunnekekea mawacho ginu. ²³ Gambu ne nammona mwe ntweli bwiu na mapungwa ba ndela jinu mbaja.”

²⁴ Simoni ngannenge Petulo na Yohana, “Chonde unnyopele kwa Angwana, ibe lyakambataje wala limwe kati ja genia agannon-galinge.”

²⁵ Kuboka pa Petulo na Yohana kuchalakicha nu kutangacha nhwalo gwa Angwana, ngababuja Kuyelusalemu. Apakiba bak-abuja ndela ngabatangacha Nhwalo Gwambone pi ijiji ndu ya Samalia.

Filipo ammaticha mmeka uloi jwa Ethiopia

²⁶ Mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngannengela Filipino, “Mpanganike nnyende kubanda kupetela ndela ejiboke Kuyelusalemu kujenda ku Gaza.” Ndela jenie kupetekaje machoba

ganga. ²⁷ Filipino ngapanganika, ngatumbu mwanja. Kingobu-cho kukiba na mundu jumwe Muethiopia, mmeka uloi jwa linyongolo jwa Kandeke juku Ethiopia, ojwabekigwe panani ja ilebe yakwe yoa, na akiba ajeile Kuyelusalemu kunng'ongalela Nnoongo na kingobu chenie akiba akabuja kachakwe mumutuka jakwe jukuuta. ²⁸ Apakiba mumwanja akiba akachoma kitabu cha nnondoli Isaya.

²⁹ Uhuke jwa Chwapi ngannengela Filipino, “Nnyende mpaka ku mutuka makatame papipi najo.” ³⁰ Filipino ngabutukila papipi na mutuka, ngannyoa mundu jwenio akachoma paali pa kitabu cha nnondoli Isaya. Penia Filipino ngankonya, “Bo, magamanyi genia ganchoma?”

³¹ Mundu jwenio ngannyanga, “Nhotola bo kumanya panga mundu kunongolea?” Penia ngampembela Filipino aombebe mumutuka atame pamwe nakwe. ³² Paali pa majandiko Gachwapi apakiba akachoma pakiba paandikigwe yene, “Akiba andi limbelele elipelekigwa kuchinjigwa, andi mwana limbelele apatama nuu apabunhweketa majuni.

Jwombe alongi kileje.

³³ Ngakachipiigwa na ngajimigwa echapala.

Abije jwapakuotola kulongela na lungolo lwakwe, magambu bwomi gakwe padunia uboigwe.”

³⁴ Mwethopia jwenio ngannen-gela Filipino, “Unengele, nnondoli jwenio alenga nhwalo nike? Alenga ilebe yenje gambu gakwe mwene andaje magambu ga mundu jongo?” ³⁵ Penia, Filipino ngatumbula upapa pa Majandiko Gachwapi, ngannengela

Nhwalo Gwambone gwa Yesu. ³⁶ Apabakiba tango bakajenda undela, ngabaika paali pina mache, na ofisa jwenio ngalenga, “Paali pamba mache gabile, bo kinike chikipa kunhwibila kubatichigwa?” ³⁷ Filipo ngalenga, “Anda nhwamini kwa moja gwinu gwoa nhwotwile kubatichitigwa.” Jwombe ngajanga, “Elo, amine kube Yesu Kilisto nga Mwana jwa Nnoongo.”

³⁸ Penia, ofisa ngaamulicha mutuka jela jijeme, na boa Filipo na ofisa ngabaelela kumache, na Filipo ngammaticha. ³⁹ Apabapitanga umache Filipo ngatoligwa na Uhuke jwa Angwana. Ofisa amwenije kabele Filipo, nambu ngajendeke na mwanja gwakwe kongo aali mwojo. ⁴⁰ Filipo ajitukila abi kukilambo cha Azoto, ngapeta muilambo yoa akatangacha Nhwalo Gwambone mpaka paika kukilambo chuku Kaisalia.

9

Sauli annyekete Yesu
(Matayo 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kingobu chenie Sauli ngajonjake iticho ya kakoma akina-punji ba Angwana. Ngajenda kwa Akakung'i akolongwa, ² na ngajopa bampe balua ju kulaya ku majumba gukugongalela ga Akayahudi okwo ku Damasko, ibe anda bakolile kwenio akinalome andaje akikege abakengama ndela ja Angwana, bapukile na kaleta Kuyelusalemu.

³ Nambu apakiba undela papipi na kuika ku Damasko, kingobu tu lumuli kuboka kunani ngulumulika tii nde. ⁴ Ngagwe pae nu kulijoa lilobe lyakannengela, “Sauli, Sauli! Mboni umboteka?”

⁵ Sauli ngakonya, “Angwana Mwe mabeneke?”

Lilobe ngililenga, “Ne na Yesu maumboteka.” ⁶ “Nambu ngoe

nnyinuke nnyeme, nnyende kunnyini kwenio mamakalengaligwa echimpaligwa ukamula.”

⁷ Bandu abatyangita pamwe na Sauli ngabajema penia, bakiba nuu, ngibilijoa lilobe lela nambu bammwenije mundu jwajoa.

⁸ Sauli ngajinuka, apajiga kueku mio gakwe aotwije kukibona kilebe. Penia bandu bala ngabannongolea kukunkamu luboko mpaka ku Damasko. ⁹ Sauli ngatama kwa machoba matatu aotwije kulola, na kingobu chenie aliye kilebe andaje kunywe chochoa.

¹⁰ Kwenio, ku Damasko pakiba na napunji jumwe ojuwakemigwa Anania. Angwana ngabannengela mumalolo, “Anania!”

Anania ngajeketa, “Mbi pamba, Angwana.”

¹¹ Angwana ngabannengela, “Mpanganike nnyende kundela ejikemigwa Ndela ja Kipola, na kunyumba ja Yuda nkonyeke mundu jumwe ju kuboka ku Taso ojuwakemigwa Sauli. Ngoe atenda kugongalela, ¹² na mumalolo ngammona mundu ojuwakemigwa Anania akajingila unyumba kummekela maboko ibe aotole kulola kabele.”

¹³ Nambu Anania ngajanga, “Angwana, nyoine minhalo ja mundu ojo kuboke ku bandu ndu, nyoine nhwalo gwa mabaja agabatendeling bandu ba Nnoongo bu Kuyelusalemu. ¹⁴ Na aike pamba abi ni kinala kuboka kwa akakung'i akolongwa kapukilanga boa abanng'ongalela mwenga.”

¹⁵ Angwana ngabannengela, “Nnyenda tu, magambu nam-pambwi jwenio abe chombo chango, atangache liina lyango kuilambo yoa na akangwana nu kubandu bu Kuisilaeli. ¹⁶ Ne manannaya jwenio goa agapaligwa kupotekigwa magambu gwa liina lyango.”

¹⁷ Anania ngajenda, ngajingila munyumba omwakiba Sauli, na ngabeka maboko gakwe panani jakwe. Ngalenga, “Malongo ana Sauli, Angwana ana Yesu abampitila undela kingobu echimakiba makaika pamba, bangingite nenga ibe mpate kulola kabele na ntwele Uhuke jwa Chwapi.” ¹⁸ Upo ngitola ilebe andi mangalabata ga chamaki kuboke mumio ga Sauli, ngaotola kulola kabele. Ngajema nu ngabaticywa, ¹⁹ na kuboka pa kulye chakulya, makakala gakwe ngagamujila.

Sauli atangacha ku Damasko

Sauli ngatama machoba machoko pamwe na akinapunji ku Damasko. ²⁰ Ngajenda mpaka ku majumba gu kugongalela Nnoongo na ngatumbula kutangacha kutenda Yesu nga Mwana jwa Nnoongo.

²¹ Boa abannyoya ngabaomongwa nukonya, bakalenga, “Bo ojo ujwajoje jubakoma bandu Kuyelusalemu abakiba bakagongalela kwa liina lya Yesu? Kabe aikila pamba apaala kapukila bandu benia na kapeleka kwa akakung’i akolongwa?”

²² Nambu matangacho ga Sauli ngagajonjekea kube na makakala muno, nu kuchalakicha kube Yesu nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo, Akayahudi abatamanga ku Damasko banyangitije jwombe.

²³ Kuboka pa machoba ndu kupeta, Akayahudi ngabakongana pamwe na ngabapangana kunkoma Sauli, ²⁴ nambu Sauli ngalengeligwa njama jenie. Kilo na mui ngabannyobelanga pimilyango ji kujingalila kunnyini ibe bankomange. ²⁵ Nambu lichoba limwe kilo akinapunji bakwe Sauli ngabantola jwombe ngabampia panja kupete pililanga

li lumati, ngubunhuluya nkati ja kikapo kikolongwa.

Sauli abuja Kuyelusalemu

²⁶ Sauli ngabuja Kuyelusalemu na ngajiga kengamana na akinapunji. Nambu bunhwaminije kube akiba napunji, na boa ngabannyogopa. ²⁷ Penia Banaba ngaika kunnyangata nu kumpeleka kwa achandundame. Ngabalandulila angweto Sauli apababweni Angwana undela na Angwana ngabalonge nakwe. Ngabalenge uyo Sauli akiba akatangacha ku Damasko ku liina lya Yesu pangajogopa. ²⁸ Sauli ngatama pamwe na angweto, ngatyanga Kuyelusalemu kwoa akatangacha lilobe lya Angwana panga jogopa. ²⁹ Kabe uyo ngalongela nukutaukana na Akayahudi abalongela Kigiliki, nambu angweto ngabapala kunkoma. ³⁰ Abamine apabajoa kilebe chenye, ngabantola Sauli, ngabampeleka ku Kaisalia, ngabanneka ajende ku Taso.

³¹ Kingobu chenye kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngikibe tengela Kuyudea nu Kugalilaya nu Kusamalia joa. Ngikibe na makakala nukola na bandu ngabajonjekea kube ndu kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi.

Petulo ajenda ku Lida na ku Yopa

³² Petulo ngatyanga kila paali ngaika ku bandu ba Nnoongo abatamanga ku Lida. ³³ Kwenio ngankolela mundu jumwe ojwakemigwa Enea ojwakiba apolite mmele kusingobu cha yaka nane akiba agolwike pikindanda. ³⁴ Petulo ngannengela, “Enea, Yesu Kilisto annamia. Nnyinuke ntandike kindanda chinu.” Upo Enea ngajinuka. ³⁵ Bandu boa ba Lida na Solani ngabammona Enea, na boa ngababujila Angwana.

³⁶ Kukiba na munkege jumwe kukilambo cha Yopa ojawakemigwa Tabitha, Kukiyanani nga Dolika, mana gakwe, Mbala. Munkege jwenio akamula gambone kajangata akaocho. ³⁷ Kukungobu chenien akiba ntamwe, ngawe. Bandu ngubujoya nchiba gwakwe ngubugoneka muchumbi kugolofa. ³⁸ Kuyopa kukiba kutaliye na ku Lida, na bandu buku Yopa akinapunji pabamanya kutenda Petulo abi ku Lida ngabakinga bandu abena bakanenge Petulo nhwalo gwenio, "Chonde nhwike kongo chokwe." ³⁹ Penia, Petulo ngajabula pamwe nabo. Kuika tu ngabampeleka kugolofa kuchumbi. Kwenio akinawele ajingi ngabantindila Petulo bakaguta nukunnaya ngobo eyachona Dolika kingobu apakiba mmomi. ⁴⁰ Petulo ngabapia panja boa, ngakilikitila, ngagongalela Nnoongo. Kuboka penia ngautendebukia nchiba ngalenga, "Tabitha, nnyimuke." Na jwombe ngaekula mio gakwe na apamma Petulo, ngajimuka kutama. ⁴¹ Petulo ngannyangata kunnyinula, kuboka penia ngabakema bandu ba Nnoongo na akanawele, ngabakamuya abi mmomi kwabe. ⁴² Nhwalo gwenio ngujoanika kila paali ku Yopa, na bandu ajingi ngabaamini Angwana. ⁴³ Petulo ngatama machoba ndu ku Yopa, atama kwa mundu jumwe pundi jwa mambendela ojawakemigwa Simoni.

10

Petulo na Konelio

¹ Kukiba na mundu jumwe ku Kaisalia ojawakemigwa Konelio, nkolongwa jwa kikuta cha manjolinjoli chuku Loma kikemigwa, "Kikuta cha manjolinjoli guku Italia." ² Akiba mundu jwambone, jwombe pamwe na akalonga

mundu boa banng'ongalela Nnoongo, akiba akatenda ile ijingi ya kajangata akaocho ba Kiyaudi na akiba akagongalela Nnoongo kila kingobu. ³ Ikiba saa tisa kimuyo, mumalolo ngamma mpakachi jwa Nnoongo kuboka kumbengu akajingila unyumba nu kunnengela, "Konelio!"

⁴ Konelio ngannoleke muno mpakachi jwenio kukujogopa, ngannengela, "Kibi nike anan-hota?"

Mpakachi jwenio ngajanga, "Nnoongo annyeketile kugongalela kwinu na malumbo ginu kwa akaocho, na alibilije. ⁵ Ngoe makinge bandu ku Yopa bakankeme mundu jumwe ojawakemigwa Simoni, kuliina lenge Petulo. ⁶ Jwombe nng'eni jwa Simoni pundi jwa mambendela nyumba jakwe jibi papipi na baali." ⁷ Na mpakachi kuboka kumbengu apajomola kulenga genia ngajabula, Konelio ngabakema akapakachi abena bakachakwe na nnda, ojawakiba akanng'ongalela Nnoongo. ⁸ Ngabalengela goa agapitile, ngabakinga ku Yopa.

⁹ Malabo jakwe, bandu akatatu benia kongo babi tango mumwanja, nambu papipi na kuika ku Yopa, Petulo ngaombela kunani ja dali ikiba saa sita mui ibe akagongalele. ¹⁰ Ngijimmina njala ngapala kile chukulye, kingobu chakulya apikikiba chakatelekigwa, ngalola malolo. ¹¹ Ngajibona mbengu jiwekuligwe ni kilebe andi ngobo jikikiyeka ngolongwa jakaluigwa pae kongo jikamuligwe mumalombola gakwe ncheche. ¹² Nkati ja ngobo jikikiweka jenie mukiba na kila inyama, inyama ina makongono ncheche, inyama eikwaba ni ijuni yu kunani. ¹³ Ngaliyoa lilobe

lyakalenga, “Nnyinuke, Petulo, nchinje nnie!”

¹⁴ Nambu Petulo ngalenga, “Ije, Angwana! Ne nanalyeje kile chochoa chu nhwilo andaje kichapu.”

¹⁵ Lilobe lela ngilijoanika kabele lyakalenga, “Mikikemaje ichapu ilebe eyaijegwiye Nnoongo!”

¹⁶ Nhwalo gwenio upiti patatu, na pukujomolela yoa ngitoligwa kujenda kumbengu.

¹⁷ Petulo apakiba tango akaomongwa mana ja malolo genia, bandu abakakingigwa na Konelio, kuboka pa kuimanya nyumba ja Simoni, ngabaika nnongi ja nnyango. ¹⁸ Ngabakema nukonya, “Abi nng’eni pamba ojwakemigwa Simoni Petulo?”

¹⁹ Petulo akiba tango akajiga kugamanya malolo gala na penia Uhuke jwa Nnoongo ngannengela, “Mpenakie! Babi bandu akatatu pamba batenda mpalapala.

²⁰ Nhwuluke chokwe na makapweleje kujenda pamwe nangweto magambu nenga nanakingite.”

²¹ Penia Petulo ngauluka pae, ngabalengela bandu benia, “Nenga nga mundu jumampalapala. Kunike nhwikilinge?”

²² Angweto ngabannyanga, “Nkolongwa jwa akalenda Konelio mundu jwambone, ojwanng’ongalela Nnoongo na juna kupata ichima muno nnongi ja Akayahudi boa, atukingite. Ngalengeligwa na mpakachi jwa Chwapi kuboka kumbengu bakinge bandu kwinu, ankoke kachakwe kupala apenakie kilebe chochoa echimpakulongela.”

²³ Petulo ngabapokela unyumba, ngabape paali pu kugoloka kilo.

Malabo jakwe, Petulo ngatumbula mwanja pamwe na angweto, na bange abaamine ba kwenio ku Yopa ngabalongwana nakwe. ²⁴ Lichoba eliiika ngabaika ku Kaisalia na kwenio Konelio

atela kalenda pamwe na aka-longo na akaganja ababakokite.

²⁵ Petulo apakiba akajingila, Konelio ngapita panja kumpokela, ngakilikitila majugwa nnongi ja Petulo. ²⁶ Nambu Petulo ngannyinula, ngannengela, “Nnyeme, magabu nenga namundu tu.”

²⁷ Petulo ngajendekea kulongela na Konelio kongo bakajingila unyumba omwabakolela bandu ajingi bakonganinge. ²⁸ Petulo ngabalengela, “Mangweto mmene mmanyi kube Nnyahudi jwajoa akanakigwe na malagilo gakwe ga dini kube lyabe limwe na bandu banga Akayahudi. Nambu Nnoongo anaite nakanhwachilaje mundu jwajoa kube nhwilo andaje nchapu. ²⁹ Kwa magambu genia, apaungemangita nhike panga pwelea. Nankonyanga, ungemalinga nike?”

³⁰ Konelio ngalenga, “Machoba matatu agapetite kingobu andi uchenje, saa tisa kimuyo, nakiba nakagongalela kuchumbi jango. Kingobucho, mundu ojwakiba akwindite ngobo ina kung’ala ngajema nnongi jango, ³¹ ngalenga, ‘Konelio! Kugongalela kwinu na malumbo ginu kwa akaoho Nnoongo ajeketile. ³² Mankinge mundu ajende ku Yopa akankeme mundu jumwe ojwakemigwa Simoni, ku liina lenge Petulo. Jwombe nng’eni jwa Simoni pundi jwa mambendela papipi na baali.’

³³ Ku yenie nganagila nhwalo nhwike chokwe na mwe ntei chwapi kuika. Ngoe twe tubi nnongi ja Nnoongo, kupenakia chochoa echibunhwamuliche Angwana kulenga.”

Petulo batangachi bandu

³⁴ Penia Petulo ngatumbu kulenga, “Ngoe manyi kube kweli Nnoongo kupembulaje. ³⁵ Nambu kila kilambo mundu anda akamu galapa Nnoongo

kujeketiligwa na jwenio, kujalije mundu kilambo chaboka. ³⁶ Gongo nga nhwalo Nnoongo ogwaupelika ku bandu ba Isilaeli, akatangacha Nhwalo Gwambone oguleta tengela kundela ja Yesu Kilisto ojwapambuligwe na Nnoongo, ojwabi Nngwana jwa boa. ³⁷ Mangweto mmanyi nhwalo ogupitile kukilambo choa cha Kuyudea, kutumbu Ku Galilaya kuboka pa Yohana kutangacha nhwalo gwa kubaticha. ³⁸ Mummanyi Yesu jwa ku Nazaleti Nnoongo apampambwile kukunyelela Uhuke jwa Chwapi na makakala. Ngajenda kila paali, akatenda gambone na kalamia boa ababoneligwe na Mmaja, gambu Nnoongo akiba pamwe nakwe. ³⁹ Natwe takachaili ba minhalo joa ajatenda kukilambo cha Akayahudi na kukilambo cha Yelusalemu. Penia ngabankoma kukummamba panchalaba. ⁴⁰ Nambu Nnoongo ngannyoa lichoba lya tatu nu kuntenda abonekane, ⁴¹ kubandu boaje, nambu kwa baba Nnoongo abapambuligwe babe akachaili bakwe, yani twenga twatulile nu kunywe pamwe nakwe kuboka pa kuyoka kwakwe kubokeye kwa abawile. ⁴² Ngatuamulicha tutangache Nhwalo Gwambone ku bandu boa nu kuchalakicha kutenda jwombe nga ojwapambuligwe na Nnoongo abe akimu jwa ababi ammomi na abawile. ⁴³ Akalondoli boa ngabachalakicha nhwalo gwakwe kube kila mundu ojwapakunhwamini malekekigwa mabaja gakwe goa kulina lyakwe.”

Bandu banga Akayahudi bapokelanga Uhuke jwa Chwapi

⁴⁴ Kingobu Petulo apakiba tango akalongela malobe genia, Uhuke jwa Chwapi ngabaulukila boa abakiba bakapenakia nhwalo

gwenio. ⁴⁵ Akayahudi abaamine abaikalinge pamwe na Petulo kubokeye ku Yopa ngabaomongwa kube Nnoongo ngabape hupo ja Uhuke jwa Chwapi uyo bandu banga Akayahudi. ⁴⁶ Gambu ngabajoanga bakalongela kukilongwe kiyono bakankoleya Nnoongo. Petulo ngalenga, ⁴⁷ “Bandu bamba bapokile Uhuke jwa Chwapi andi twenga tubene apatumpokile. Bo, abi mundu jwajoa ojwaotwi kakanakia bakabatichigwaje kwa mache?” ⁴⁸ Kuyenie, ngaamulicha babatichigwe kuliina lya Yesu Kilisto ojwapambuligwe na Nnoongo. Penia ngabannyopa atame nabo kwa machoba machoko.

11

Petulo ajenda kulenga kalenge bandu abaamini ba Kuyelusalemu

¹ Achandundame na abaamine bange buku Yudea ngabajoa kutenda bandu banga Akayahudi uyo bapokalinge lilobe lya Nnoongo. ² Petulo apabuja Kuyelusalemu, Akayahudi abaamine abapala bandu banga Akayahudi bainigwe, ngabanchonjonya kulenga, ³ “Mwenga ngantama kachabe bandu banganigwa nu kulye nabo pamwe!” ⁴ Penia Petulo ngabalenge tela nhwalo ogupitila kuboka pututumbulaga,

⁵ “Kingobu apanakiba nakagongalela kunnyini ku Yopa, nganola malolo. Nginikibona kilebe chikaika pae kikiba andi ngobo jikikiyeka ngolongwa jakauluigwa pae kuboka kumbengu kongo jikumuligwe mumalombola gakwe ncheche, jibekigwe papipi jango. ⁶ Nganolakea muno kukuin-gakia nginibona inyama ina makongono ncheche, inyama ya mpongoti na yukulanga ni inyama

eikwaba ni ijuni yukunani. ⁷ Kubokapenia nginilijoa lilobe lyakalenga, ‘Petulo nnyinuke, nchinije nnie!’ ⁸ Nambu ne nganenga, ‘Ije, Angwana! Chanajingije mukano jango chakulya chu nhwilo andaje kichapu.’ ⁹ Lilobe lela ngilijoanika kabele kuboka kumbengu, ‘Mikikemaje ichapu ilebe ijeguigwe na Nnoongo.’ ¹⁰ Nhwalo gwenio upiti patatu, na pukujomolela yoa ngitoligwa kujenda kumbengu. ¹¹ Upo, bandu akatatu abakiba bakingigwe kwango kuboka kwa Kaisalia ngabaika kunyumba ejinakiba nakatama. ¹² Uhuke jwa Nnoongo nganengela nyende pamwe nangweto panga mbwele. Abaamine sita ngabalongwana pamwe na nenga kujenda ku Kaisalia na kwenio ngutuika kachakwe Konelio. ¹³ Jwenio ngatulengela apammona mpakachi kuboka kumbengu ajemite kachakwe nukunnenge, ‘Mankinge mundu ajende ku Yopa akankeme mundu jumwe ojwakemigwa Simoni, lengi liina Petulo. ¹⁴ Jwenio mannengela malobe agabakuntenda mwenga nakalongo binu nkomboligwa.’ ¹⁵ Na panatumbala kulongela tu, Uhuke jwa Chwapi ngabaulukila andi apatuulukila twenga pukutumbulaga. ¹⁶ Penia ngangombakela malobe ga Angwana gabalenga, ‘Yohana abaticha kwa mache, nambu mangweto mammatichigwa ku Uhuke jwa Chwapi.’ ¹⁷ Anda Nnoongo bapile lilumbo uyo bandu banga akayahudi lilumbo ulyale elyatupa twenga apataamina Angwana ana Yesu Kilisto, bo, ne nabeneke nhoto kunkana Nnoongo?”

¹⁸ Angweto pabajoa genia, ngabakotoka kutauka na ngaba nkolea Nnoongo, kulenga, “Nnoongo bapi lilanga bandu

banga akayahudi lyu kulapa mabaja gabe bapatange bwomi!”

Bandu abaamine buku Antiokia

¹⁹ Kuboke kupotekigwa kukupitila kingobu apakomigwa Stefano, abaamine ngaba pwilikana. Bange ngabajenda mpaka kilambo ya Kufoinike na Kukupulo na Kuantiochia bakatangacha nhwalo gwa Nnoongo kwa Akayahudi jika. ²⁰ Nambu abaamine bange kuboka kukilambo chiku Kupulo na Kulene, ngabajenda kukilambo cha Kuantiochia nu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Angwana ana Yesu ku bandu Akayahudi Bikigiliki. ²¹ Makakala ga Angwana ngagabe pamwe na angweto na bandu ajingi ngabaamini na kabuji Angwana. ²² Nhwalo gu kile chenie ngujoanika kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto chu Kuyelusalemu, yene ngabankinga Banaba ajende ku Antiokia. ²³ Kingobu apaika kwenio nakabona bandu Nnoongo pabapi upeele ngaala moja nakakwajalila angweto boa babe na imani ja kweli ka Angwana kumyojo jabe joa. ²⁴ Banaba akiba mundu jwambone ojwatweli Uhuke jwa Chwapi na imani, na bandu ajingi ngabautigwa ka Angwana.

²⁵ Penia Banaba ngajenda ku Taso kumpalapala Sauli. ²⁶ Apampata, ngabanneta Kuantiochia, na boa abena ngabatama ni kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Kwenio ku Antiokia, kukutumbula kakema akinapunji aka Kilisto.

²⁷ Kingobu chenie, bange akalondoli ngabaika ku Antiokia kuboke Kuyelusalemu. ²⁸ Jumwe kati jabe ojwakemigwa Agabo ngajema na kuwecho gwa Uhuke jwa Nnoongo ngalondola kutenda kupakube na njala ngolongwa kuilambo yoa. Njala jenie

jikiba kingobu Kilaudio apakiba ntawala.²⁹ Akinapunji ngabaamu kila mundu tela na uwecho gwakwe apeleke chachoa kupala kajangata abaamine abakiba bakatama ku Yudea.³⁰ Ngabatenda genia nukupeleka chango yabe kwa akinanhota bi ikuta ya bandu abanhwamine Kilisto kupete maboko ga Banaba na Sauli.

12

Likanicha liyanga kupotekigwa

¹ Kingobu chenye, Nngwana Helode ngatumbu kapoteka bange kati ja kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto.² Ngankoma ku upanga Yakobo nnongo gwa Yohana.³ Helode palola kube kikobo chenje kite kaalalila Akayahudi, ngajenda kumpuki Petulo. Kile chenye kikaumuligwa kingobu cha Mpapala gwa Mikate Jangajeligwa Amila.⁴ Kuboka pukupukaligwa, Petulo ngaba mmeka kukipungo, kwenio ngabammeka alendeligwe muikuta ncheche ina akalenda ncheche ncheche. Helode apanga kumpia Petulo pukongolou kuboka pa mpapala gwa Pasaka.⁵ Petulo apakiba mukipungo, kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kikiba chakagongalela ku Nnoongo.

Petulo alekekgwa kuboke mukipungo

⁶ Tango nukuikaje lichoba lyale Helode papala kumpia Petulo puukongolou, licho kilo jakwe Petulo akiba agolwike panakati ja akalendei abena. Akiba atabaligwe mitondolo mibena, na akalenda bakiba bakalendela nniango gwa kipungo.⁷ Upo, mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngajema papipi na jwenio na lumuli ngulumulika chumbi cha kipungo. Mpakachi

ngannyukanyuka Petulo pili-pamba akalenga, “Nnyinuke chokwe!” Kingobu uchache mitondolo ngijikuluguka kuboke mumaboko gakwe.⁸ Mpakachi ngannengela, “Mikitabe luunga lwinu, nkwinde ilatu yinu.” Ngatenda yene. Kuboka penia mpakachi jwenio ngannengela, “Nkwinde likoti linu, un-gengame.”⁹ Petulo ngankengama panja ja kipungo nambu amanyije kutenda genia gakumuligwe na mpakachi jwenio gakiba ga kweli, akita atela kulola malolo.¹⁰ Ngabapeta pukutumbu ulenda na pukubwelea ulenda, kuboka penia ngabaika pa nniango gwa choma kujenda kunnyini. Nniango gwenio ngujogoka gwene na angweto ngabapita panja. Ngababe kujenda pawe kingobu tu mpakachi jwa Angwana nganneka Petulo.

¹¹ Petulo ngamanya agampitile, ngalenga, “Ngoe manyi kipola! Angwana bankingite mpakachi jwabe kuboka kumbengu angombole kuboke mumakakala ga Helode nu kuboke mwilebe yoa eibayobalila bandu bu Kuhyahudi ipitile.”

¹² Apamanya yene ngajenda kachakwe Maliamu umamundu Yohana ojwakemigwa Maluko. Mwenio bandu ajingi bakiba bakonganinge bakagongalela.

¹³ Petulo ngagomba oti pa nniango panja na mpakachi jumwe nhwenja ojwakemigwa Loda, ngajenda pa nniango kujekete otina.¹⁴ Nhwenja jwenio ngalimanya lilobe lya Petulo ngaala moja muno ngabuja unyumba lubelo nakalenge bandu kutenda Petulo ajemite panja.¹⁵ Bandu gabannenga nhwenja jo, “Matamwe machonjo!” Nambu jwombe ngayangala kulenga kweli angweto ngabannengela lyenie lihoka lyakwe.

16 Petulo akiba akajendeke kugomba oti. Pukujomolela ngabajogolanga nniango na pabammona ngabaomongwa. 17 Petulo ngabaponge luboko batamange nu, ngabalandulila paboigwe mukipungo na Angwana. Penia ngabalagila, “Makannenge Yakobo na bandu bange abaamine,” kubokapenie ngabaleka ngajenda konge.

18 Pukuchaga, ngukupiti mbele kati ja akalenda, chikipiti kwa Petulo? 19 Helode ngaumulicha bampalepale nambu baotalingije kumpata. Penia ngaumulicha akalenda bala bakonyange, ngaumulicha bakomigwe.

Paulo kubokapenia ngaboka ku Yudea ngajenda ku Kaisalia okwatama kalakala.

Kiu cha Helode

20 Helode ngabachimwa bandu bi kilambo chi ku Tilo na Sidoni, nambu angweto ngaba kinga bandu kunnyendele Helode. Na ngweto ngabampata oti Bulasto, ojwakiba nkolongwa jwa Boma ja ngwana Helode. Kubokapenia ngabannyendele Helode kunnyopa kube tengela, magambu kilambo chabe kihyobalela kupata chakulya kuboke kilambo cha Angwana Helode.

21 Lichoba limwe elipambuligwe na Helode ngakwinda ngobo ikingwana, nukutama kitebu cha kingwana na ngalonge na bandu. 22 Bandu ngaba chobela kulenga, “Lilobe lende lya munduje, nambu nnongo.” 23 Upo mpakachi jwa Angwana nganng'wia Helode pae, magambu ampije kibumo Nnoongo. Ngaleligwa na mabongo nukuwe.

24 Lilobe lya Nnoongo ngilijendeke kujoanika nu kalala.

25 Banaba na Sauli ngabajomo liengo lyabe lyabakingigwe

ngababuja kabele Kuyelusalemu, uyo ngabantola Yohana ojwakemigwa Maluko.

13

Banaba na Sauli bapambuligwa nukingigwa

1 Kati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto Kuantiokia kukiba na akalondoli bange na akaboli. Benia nga Banaba na Simioni ojwakemigwa Mpili, Lukio kuboke ku Kulene, Manaeni ojwannela Nngwana Helode na Sauli. 2 Apabakiba bakagongalela kwa Angwana nu kupunga, Uhuke jwa Chwapi ngabalengela, “Umbambulilange Banaba na Sauli, bakamulange liengo elinakemile.”

3 Ngabapunga nu kugongalela, nu kabekelanga maboko panani jabe, ngabaleka bajabulange.

Kukupulo

4 Banaba na Sauli apabakingigwa na Uhuke jwa Chwapi, ngabajenda mpaka ku Seleukia nu kuboka kwenio ngabaombe mungalaba kujenda Kukupulo. 5 Kingobu apabaikanga ku Salami, ngabatangacha lilobe lya Nnoongo ku nyumba ya kugongalela ya Akayahudi. Na angweto bakiba na Yohana abe mpakachi jwabe.

6 Angweto ngabatyanganga kupete kingono chimwe cha kichilu mpaka ku Pafu, okwabankolela mundu jumwe nhwabe ojwakemigwa Bali Yesu, Nhyahudi ojwakitenda nnon-doli. 7 Mundu jwenio akiba nng'anja jwa nkolongwa jwa kichilu, ojwakemigwa Segio Paulo ojwakiba juna malango, ngabakema Banaba na Sauli magambu apala kupenakia lilobe lya Nnoongo. 8 Nambu nhwabe jwenio Bali Yesu, liina Iyenie ku Kukiyanani mankema Elima, ngajiga katauka Banaba na Sauli

na kunhwibalakia nkolongwa jwa kichilu akaaminije imani yene. ⁹ Penia Sauli ojakemigwa Paulo, kongo atweli Uhuke jwa Chwapi, ngampikia mio nhwabe Elima ¹⁰ kulenga, “Mwe mamwana jwa Mmaja! Namangondwa kukilebe chochoa chambone chapala Nnoongo. Mwe ntweli ndela ndu yubaja na mwe kila kingobu nnyiga kujigalambuya kweli ja Angwana kube uwangi! ¹¹ Ngoe luboko lwa Angwana lupakunhukumu, mma kinjwilili na milibonaje lichoba kusingobu.”

Upo ngongobwi nulubendu ngulunhwikalila Elima na ngabe kinjwilili na ngatumbu kupupukia kongo na kongo akampalapala mundu jukunkamu luboko anongaleye. ¹² Nkolongwa jwenio apalola agapitile, ngaamini, ngaomongwa maboulo ga nhwalo gwa Angwana.

Kuantiokia ja Kupisidia

¹³ Paulo na akajakwe ngabaombe muntumbwi kuboke Kupafa ngabaika Kupega kunyini Kupamfilia, kwenio Yohana ngabaleka ngabuja Kuyelusalemu. ¹⁴ Angweto ngabajendeke na mwanja kuboke ku Pega mpaka kunyini ku Antiokia ku Pisidia, na Lichoba lya Kupomolela ngabajingi munyumba ja kugongalela Nnoongo, ngabatama. ¹⁵ Kuboka pa kuchoma kitabu cha Malagilo ga Musa na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo, akakolongwa ba nyumba ja kugongalela ngabalagi nhwalo gongo, “Makalongo, anda nkwati nhwalo gwa kalengela bandu kupala balimbe mwojo, nnengange.” ¹⁶ Paulo ngajema, ngaponga luboko, ngatumbu kulenga,

“Mabandu ba Kuisilaeli na bandu manga akaisilaeli munng’ongale Nnoongo, umbe-

nakiange! ¹⁷ Nnoongo jwa bandu ba Kuisilaeli ngabapambula akahoka bito na kape indimba muno bandu aba kugeni okwo Kumisili. Nnoongo ngababoya kwenio kuwecho nkolongwa, ¹⁸ na ngabaimbali yaka alubaini kupongoti. ¹⁹ Ngabajomo bandu makabila saba kukilambo chi Kanaani na kape kilambo chenie kube chabe. ²⁰ Goaga gatendigwa kwa yaka alubaini nu nhwano.

“Kuboka penia ngabape bukuhukumula mpaka kingobu cha n nondoli Samweli. ²¹ Penia ngabajopa bape nngwana, Nnoongo ngabape Sauli mwana jwa Kishi jwa kabi ja Benjamin, kube nngwana jwabe ku yaka alubaini. ²² Kuboka pu kummoya Sauli, Nnoongo ngampambu Daudi kube nngwana jwabe. Ngachalakicha kulenga, ‘Nammweni Daudi mwana jwa Yese mundu ojanampala, mundu ojwapakamu goa aganampala akamule.’ ²³ Jwenio nga Yesu ju kibeledi cha Daudi, Nnoongo ojwantei Nkomboi jwa bandu bu Kuisilaeli, andi apalagila. ²⁴ Tango Yesu nu kutumbwaje maengo gakwe, Yohana ngatangacha ku bandu boa bu Kuisilaeli kutenda balape mabaja gabe na batabichigwe. ²⁵ Na Yohana apabandakila kujomola liengo lyakwe, ngabalenge bandu, ‘Mangweto nhwachanga ne nabeneke? Ne ojumunnenda kuika joje. Nambu mpenekiange! Jwombe maika kuboka pango ne, nane kuotwaje kulugula ngoji yi ilatu yakwe.’

²⁶ “Malongo bango bu Kuisilaeli, lungolo lu Ulaimu, na mmandu mmoa manga Makayahudi munng’ongale Nnoongo, nhwalo gukomboi gono uletigwe kwito!

²⁷ Gambu bandu abatama Kuyelusalemu na akiilongoi babe bummanyije kutenda jwenio nga Nkomboi na bamanyije

malobe ga akalondoli ba Nnoongo agachomigwa Machoba goa gu Kupomalela. Na yene bagatei malobe ga akalondoli ba Nnoongo galenganile kukunhwukumu Yesu awe. ²⁸ Iganukube apatikiniye ni lilemwa li ukomigwa, ngabannyopa Pilato anhwukumu ukomigwa. ²⁹ Angweto kuboka pu kamula kila kilebe chikilengigwe Mumajandiko Gachwapi kwajwenio, angweto ngubunhwuluya kuboka munchalaba ngaba mmeka mundundangele. ³⁰ Nambu Nnoongo ngannyoya kuboka kwa abawile, ³¹ na kwamachoba ndu ngabapiti abatyanga nakwe kuboka ku Galilaya mpaka Kuyelusalemu. Ngoe nga akachaili bakwe ku bandu bu Kuisilaeli. ³² Na twe tubi pamba kunnetelanga Nhwalo Gwambone, kile chache echalagila Nnoongo kwa akaoko bito, ³³ ngoe Nnoongo alenganakie magambu ga ingota yabe kukunnyoya Yesu kubo ke kwa abawile. Andi piandikigwe mu Zabuli ja pabele,

‘Mwe Mamanango,
lele nonge bandu boa bamanye
kutenda ne nawabinu.’

³⁴ Na chenje nga echalenga Nnoongo ngannyoya jwenio kubo ke kwa abawile na anekitije akabola mundundangele. Nnoongo ngalenga,

‘Manampa upeelee gwachwapi na
gwa kweli
gunalagana na Daudi.’ ³⁵ Nu uyo
ngalonge kabele,

‘Mannekaje mmanda jwinu
jwachwapi abole mu ndun-
dangele.’

³⁶ “Gambu Daudi akabegele agapala Nnoongo kulingobu chakwe, penia ngawe, ngachikigwa pamwe na akaoka mundu na mmele gwakwe ngubola mu ndundangele. ³⁷ Nambu jwajo ojwayoigwe na Nnoongo kubo ke

kwa abawile aboliteje. ³⁸ Tupala mangweto mmanyange, makalongo ba Kuisilaeli, kupete Yesu nhwalo gwa kulekekegwa mabaja utangachigwa kwinu, ³⁹ na kila mundu ojwanhwamini Yesu kulekekegwa mabaja gakwe goa, kile chenye kabi kiwechakineje kundela ja Malagilo ga Musa. ⁴⁰ Yene mma maha, gakampataje gaga agalengigwa na akalondoli ba Nnoongo gakampitije mangweto.

⁴¹ “ ‘Mpenekiange, mangweto mammembula! Nhwomwange na nhwobange!

Magambu chandenda lele
nhwaminangaje kile chenye,
ata ikabi mundu akannandulile
mangweto!’ ”

⁴² Paulo na Banaba pababokanga munyumba ja kugongalela, bandu ngabakoka baike kabele lenge Lichoba li Kupomolela eliika na balanduli muno nhwalo gwenio. ⁴³ Bandu apababoka pangongano, Paulo na Banaba ngabakengamigwa na Akayahudi ajingi na bandu banga Akayahudi aba amininge dini ja Kiyahudi. Achandundame benia ngabalonge nabo na kakweleka bajendeke kutama mu upeelee gwa Nnoongo.

⁴⁴ Apalibandakila Lichoba li Kupomalela bange bandu kuboka kunnyini ngabaika kupenikia lilobe lya Angwana. ⁴⁵ Kingobu Akayahudi apabubona nkengeni gwa bandu, ngababe na bwu, angweto ngabatauka agalenga Paulo nu kuntukana. ⁴⁶ Nambu Paulo na Banaba ngabalonge pangajogopa, kulenga, “Lilobe lya Nnoongo likiba mpaka oti lilengigwe kwinu. Nambu kuboka pu kulikana maachangitije kutenda mpaligwa kube na bwomi gwa machoba goa pangapela, tupakunneka mangweto na kajendele bandu banga Akayahudi.

47 Magambu jenje nga amuli ejibutupi Angwana, 'Na ntei mwe mme lumuli kwa bandu banga Akayahudi, yene dunia joa majikomboligwa.'

48 Kingobu bandu banga Akayahudi apabajoa yene, ngaba alamwojo ngubulumbalila nhwalo gwa Angwana, na abapambuligwe kube na bwomi gwa machoba goa pangapela ngabaamine.

49 Lilobe lya Angwana ngilijoanika kilambo chenie. 50 Nambu Akayahudi ngabakolekea akikege bunuuwecho biilambo yenge abakiba banga Akayahudi bakagongale Nnoongo na akinalome abajoanika bikilambo chenie. Benia ngabatumbu kapotekanga Paulo na Banaba na kabenga kilambo chenie. 51 Nambu benia ngabapyata litukunda mumakongono gabe andi kabeka nhwilo kuboka penia ngabajenda Kuikonio. 52 Nambu akinapunji buku Antiokia ngaba alamwojo na kutwele Uhuke jwa Chwapi.

14

Ku Ikonio

1 Ku Ikonio Paulo na Banaba ngabajenda ku nyumba ja kugongalela ja Nnoongo andi Kuantiokia ngabalongela panga jogopa mpaka Akayahudi ajingi na Akagiliki ngubunhwamini Yesu. 2 Nambu Akayahudi bange abakananga kuamini ngabakolakea bandu banga Akayahudi babembu abanhwamini Yesu. 3 Paulo na Banaba ngabatama kwenio kwa machoba majingi, ngabalongela panga jogopa nhwalo gwa Angwana, na Angwana ngabachalakicha nhwalo gwenio gubupiyanga kwa gwambone gwa Angwana, kwa kaotoya kamula ikobo na gukuomongwa. 4 Bandu hi

kilambo chenie ngibikibagana, bange ngababe kingonu cha Akayahudi na bange kwa achandundame.

5 Penia bandu bange banga Akayahudi na Akayahudi, pamwe na akilongoi babe, ngabaamua katenda ubaja achandundame na kupala kaputa mabwe. 6 Kingobu achandundame apabamanya kile chenie, ngabatilila ku Lusta na ku Debe ilambo ya Lukonio na ilambo ya papipi jakwe. 7 Kwenio ngabatangacha Nhwalo Gwambone.

Paulo na Banaba kwenio kilambo cha Lusta na Debe

8 Kukilambo cha Lusta kukiba mundu ojawakiba nangwaba kuboka pukubelekwa. 9 Ngatama penia kupenakia malobe galongela Paulo. Paulo ngannolekea kukunhwingakia, apammona mundujo abi ni imani yukuoto kulamiigwa, 10 na ngalenga kulilobe likolongwa, "Nnyeme gwema kwa makongono ginu!" Mundu jwenio ngaomba nu kutumbu kujenda. 11 Nkenga gwa bandu apaulola genia agatei Paulo, ngabatumbu kutenda manjega kukilonge chabe cha Kilukaonia, kulenga, "Milongo jituikalile kwito jibi andi putubi tubandu!" 12 Ngabampe Banaba liina lya Zeu na Paulo magambu akiba nnongei ngabampe liina lya Heme. 13 Nkung'i jwa nnongo ojawakemigwa Zeu ojawakiba nikitembe chakwe kutaali na kilambo ngaleta ng'ombe na maloba nnongi ja nniango, gambu jwenio na akajakwe bapala kupanga lilumbo kwa achandundame.

14 Nambu achandundame Paulo na Banaba apabajoa echibapala kamula, ngabajwepu ngobo yabe nu kubutukila panakati jankengeni gwa bandu, kongo bakapeta kuchobela, 15 "Kunike mangweto ntendanga yenela? Twe uyo tabandu andi mangweto!

Tubi pamba kupala kutangacha Nhwalo Gwambone, kupala mileke ilebe yenie yangapaligwa, mantendebuki Nnoongo ojwabi mmomi, Nnoongo ojwapangine mbengu na dunia baali na yoa eibi nkati jakwe. ¹⁶ Kalakala Nnoongo ngabaleka bandu batendi agabapala. ¹⁷ Nambu Nnoongo akotwikeje kunnayanga iingi kutenda abile, kuilebe yambone, kunkomelanga ula kuboka kumbengu na mauno kukungobu chakwe, ampeganga chakulya nukumpeganga kuala mwojo.” ¹⁸ Achandundame baganwa kulongela genia baotalingeje kaibi bandu kape lilumbo.

¹⁹ Nambu bange Akayahudi ngabaika kuboka Antiokia nu ku Ikonio, na katenda bandu balondane na angweto, ngabamputa Paulo maganga nu kuhuta mpaka kutali ni kilambo bakita awile. ²⁰ Nambu akinapunji pabakongana pamwe nu kuntindila, ngajimuka ngabuja kunnyini. Malabo jakwe, jwombe pamwe na Banaba ngabajabula kunnyini ku Debe.

Paulo na Banaba babuja kukilambo cha ku Antiokia Kusilia

²¹ Paulo na Banaba ngabatan-gacha Nhwalo Gwambone ku Debe na kapata akinapunji ajingi. Kuboka penia ngababuja ku Lusta na ku Ikonio mpaka ku Antiokia Kupisidia. ²² Ngabaotoya akinapunji bi ilambo yenie na kape mwojo batame gwicho mu imani. Ngabalenge, mpaka oti tupete mumalago ndu kupala tujingi mukungwana cha Nnoongo. ²³ Paulo na Banaba ngabapambu akinanhota ba kila kikuta cha bandu abunhwamine Kilisto kalongeleya akaamine, kuboka penia, kukugongalela nu kupunga, kabeka mulenda gwa Angwana akaamina.

²⁴ Kuboka pa kupete kilambo chi ku Pisidia, ngabaika ku Pamfilia. ²⁵ Kuboka pukutangacha Nhwalo Gwambone ku Pega ngabajenda ku Atalia. ²⁶ Kuboka kwenio ngabajingi mumeli kubuja ku Antiokia kwenio kalakala bakiba mupeele gwa Nnoongo na ngoe kupala bajomole liengo.

²⁷ Apabaika ku Antiokia ngababeka ngongano ya kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bapenia, ngabalandulila minhalo joa Nnoongo ejatei pamwe na angweto, na apabajogolile bandu banga Akayahudi nniyango baamini. ²⁸ Na ngabatama kwa machoba ndu kwenio pamwe na akinapunji.

15

Ngongano Kuyelusalemu

¹ Bandu bange ngabaika kubokeye ku Yudea ku Antiokia ngabatumbu kabolanga abaamine balenga, kulenga, “Mangweto nukuinigwaje nkomboligwaje andi pagapaligwa Malagilo ga Musa.” ² Kile chenye ngikibeka ndu ngabatenda Paulo na Banaba balonge nabo, ngiamuligwa Paulo na Banaba pamwe na abaamine akachoko abanhwamini Yesu buku Antiokia, bajende Kuyelusalemu kalenge achandundame na akinanhota kile chenye.

³ Penia kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngabalondana na angweto apapetela ku Foinike na Samalia ngabalandulila bandu banga Akayahudi pabantendebuki Nnoongo, nhwalo gwenio ngugwaalali muno abaamine boa. ⁴ Kingobu apabaikanga Kuyelusalemu, ngabapokeligwa na kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na achandundame na akinanhota, nangweto ngabalengela nhwalo gwoa Nnoongo ogwatenda pamwe nangweto.

⁵ Nambu aba

nhwamini Yesu bange abakiba bikikuta cha Mafalisayo ngabajema, kulenga, “Mpaka oti bandu banga Akayahudi bainigwe na kabola bagakengame Malagilo ga Musa.”

⁶ Penia achandundame na akinanhota ngabakongana pamwe nu kuwacha muno nhwalo gwenio. ⁷ Kuboka pu konyana muno, Petulo ngajema, ngalenga, “Makalongo bango, mangweto mmanyi kutenda kalakala Nnoongo apala kunjagu nenga kati jinu ndangache Nhwalo Gwambone ku bandu banga Akayahudi, bajoe nukuamini. ⁸ Na Nnoongo, ojwamanyi mwojo gwa kila mundu, ngachalakicha kutenda bajekatile na kape angweto Uhuke jwa Chwapi andi patupi twenga. ⁹ Abagwije kati jito na angweto, ngajijeguya myojo jabe kuimani. ¹⁰ Lele, kunike kuntega Nnoongo katweka miigo akinapunji ba Yesu ata akahokabito baotwije kupoto miigo jenie, wala twenga tuotwije kupotola? ¹¹ Yeneje! Twe tuamine nu komboligwa kwa upeele gwa Angwana ana Yesu, andi apabakomboligwe angweto.”

¹² Kikuta choa ngikitama nuu, kupenakia Banaba na Paulo bakalandulila ikobo na yukuomongwa eikamuligwa na Nnoongo kupete maboko gabe kati ja bandu banga Akayahudi. ¹³ Apabajomola kulongela, Yakobo ngalenga, “Makalongo bango, umbenakiange! ¹⁴ Simoni alandulila agalaya Nnoongo kubandu banga akayahudi kapambu bange kati jabe babe bandu bakwe. ¹⁵ Nhwagongo ubi tela na malobe ga akalondoli ba Nnoongo. Andi apagalenga Majandiko Gachwapi, ¹⁶ ‘Kuboka paganga mambuja kabena, balenga Angwana, nu kuchenga kabena kiteba cha Daudi chikibomwike.

Mandendekea kabele maami gakwe nu kugalimbua.

¹⁷ Penia bandu boa abaigile mabaika kwango, bandu boa banga Akayahudi bapalapala Angwana.

¹⁸ Nga apabalenga Angwana, ababikibeka kile chenje kimanyikane.’”

¹⁹ Yakobo ngajendeke kulenga, “Ne mbala yene,” “Takachumbuyaje bandu banga Akayahudi abammuji Nnoongo. ²⁰ Nambu tapelekelange balua kalengelanga makalyegangaje yakulya eipangigwe lilumbo ku inyago, bileke ngongola, bakalyegangaje kinyama chochoa echikipopotoligwe na bakanywegangaje myai. ²¹ Gambu Malagilo ga Musa ngagatangachigwa tangu lolo mukila kilambo nu kuchomigwa mumajumba goa gukugongale Nnoongo kila machoba Lichoba li Kupomolela.”

Balua ja bandu banga Akayahudi abaamine

²² Achandundame na akinanhota, pamwe na kikuta cha bandu abunhwamini Kilsto boa, ngabamuanga kapambula bandu kati jabe na kakinga ku Antiokia pamwe na Paulo na Banaba. Angweto ngabampambula bandu abena Yuda ojwakemigwa Basaba na Sila benia boa bakiba akilongoi bi kikuta cha bandu abunhwamini Kilsto, ²³ na ngabapenganga balua jenie,

“Twenga achandundame na akinanhota, takalongo binu, chalamu chinu mangweto makalongo manga Akayahudi mammelwike nukutama ku Antiokia na ku Silia na ku Kilikia. ²⁴ Tujoine kutenda bandu bange kuboka kachito ngabantindagana kwa malobe gabe, ngibibeka myojo jinu mumbwele. Nambu twe tatumitije genia. ²⁵ Nayenie,

tuamwi pamwe kampambula bandu achoko na kakinga kwinu pamwe na akaganja bito Banaba na Paulo, ²⁶ ababekita bwomi gwabe mungondo magambu gwa liina lya Angwana ana Yesu Kilisto abapambuligwe na Nnoongo. ²⁷ Tankinga Yuda na Sila kwinu, benia angweto mabannengelanga ganga agatugaandike. ²⁸ Uhuke jwa Chwapi atulaite kutenda takantwekangaje nhwigo guna kutopa muno kupeta minhalo jenje jambone, ²⁹ makalyegangaje yakulya eipangigwe lilumbo ku inyago, makanywegangaje myai, makalyegangaje nyama ja kinyama chochoa echikipopopotoligwe, nnekange ngongola. Mantendanga chwapi anda nnyepangite kamu minhalo jenie. Makajimukage.”

³⁰ Kuboka pa katabuka, bandu benia ngabaleka ngabajenda ku Antiokia kwenio kukikongine kikuta choa cha bandu abaamine ngabape angweto balua jenie. ³¹ Bandu pabachoma balua jenie, malobe gakwe ngagape mojo, ngabaala mojo muno. ³² Yuda na Sila, angweto bakibanga akalondoli ba Nnoongo, ngabalongela na angweto bea bakapa mojo na makakala. ³³ Kuboka pa kutama kulingobu kwenio, bandu abaamine buku Antiokia ngabatabuka kwa tengela, penia ngabaleka nu kubuja kwa ababakingite. ³⁴ Nambu Sila ngaamu kuigala kwenio.

³⁵ Paulo na Banaba ngabaigala ku Antiokia kulingobu, angweto pamwe na bandu ajingi ngababola nu kutangacha lilobe lya Angwana.

Paulo na Banaba batenda kulekana

³⁶ Kuboka pa machoba machoko, Paulo ngannengela Banaba, “Tubuje takatyangile akalongo mukila kilambo

okututangiche lilobe lya Angwana, takalole apabajendeke.” ³⁷ Banaba ngapala kuntola na Yohana ojwakemigwa Maluko, ³⁸ nambu Paulo apaije kulongwana na Maluko, gambu pukutumbula jwenio ngabaleka ku Pamfilia nukana kujangatana muliengo lyabe. ³⁹ Penia, ngukupitila mitau muno kati jabe, ngabalekana. Banaba ngantola Maluko, ngabaombe mungalaba kujenda ku Kupulo. ⁴⁰ Na Paulo ngampambula Sila, bandu abunhwamini Yesu ba paali penia ngaba mmeka pulenda gwa upeelee gwa Angwana, ngajabula. ⁴¹ Mumwanja gwakwe ngapetela ku Silia nu ku Kilikia, kukipe makakala kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto.

16

Timoteo akwamwa maengo pamwe na Paulo na Sila

¹ Paulo ngaika ku Debe na ku Lusta, okwatama napunji jumwe ojwakemigwa Timoteo. Umamundu uyo akiba aamine, akiba Nhyahudi, nambu awamundu bakiba Agiliki. ² Timoteo ngabanchalakicha kwambone bandu boa abaamine buku Lusta na buku Ikonio. ³ Paulo ngampala Timoteo alongwane nakwe, ku yenie nganhwina. Atenda nyene magambu Akayahudi boa abatama penia bamanyi kube awamundu Timoteo bakiba Agiliki. ⁴ Apabakiba bakapeta muilambo yene, ngabalengela bandu abaamine amuli ejiamuligwe na achandundame na akinanhota ba Kuyelusalemu, na ngabalengela angweto bijijali amuli jenie. ⁵ Penia, kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngikijendeke komala kuimani nu kola kukujonjake bandu kila machoba.

Malolo ga Paulo ku Toloa

⁶ Angweto ngabatyanga kupete ku kilambo cha Fulugia na kilambo cha Galatia magambu Uhuke jwa Chwapi ngabakanakia batangache nhwalo gwenio kuilambo ya Asia. ⁷ Apabaikanga kumipaka ja Bisinia, ngabajiga kujingila ku ilambo ya ku Betania, nambu Uhuke jwa Yesu ngabakanakia benia. ⁸ Kuyenie, ngabapetela ku Bisinia, ngabajenda mpaka ku Toloa. ⁹ Kilo jenie, Paulo ngalola malolo agammona mundu jumwe jwa Makedonia ajemite papa nu kunnyopa, “Nnyombeke, nhwike Makedonia mutujangate.” ¹⁰ Kingobutu Paulo pukulola malolo genia, ngutupanganika chokwe kujenda Makedonia, gambu tumanyi kutenda Nnoongo atukemite tatangachile bandu Nhwalo Gwambone.

Ukomboka kwa Lidia kukilambo cha Filipi

¹¹ Kuboke ku Toloa, ngutujenda kwa ngalaba mpaka ku Samotilake, na malabo jakwe ngutuika ku Neapoli. ¹² Kuboke kwenio, ngutujenda mpaka kukilambo cha ku Filipi, pannyini pikilambo kikolongwa cha mukilambo cha Makedonia, apapakiba na kingwana cha Loma. Ngututama pikilambo chenie kwa machoba majingi. ¹³ Lichoba lya Kupomolela ngutupita panja ja kilambo, ngutujenda pambwega ja lukemba tupemelela penia paali pa Akayahudi pabakongana kunng'ongalela Nnoongo. Ngututama, ngutulongela na akikege abakonganinge paali penia. ¹⁴ Kati ja abakiba bakatupenakia akiba munkege jumwe ojwanng'ongale Nnoongo ojwakemigwa Lidia kuboke ku Tiatila, ojwakiba nhucha ngobo ya bei ngolongwa. Angwana

ngubujogola moja gwakwe ngagapokela malobe ga Paulo agakiba akalongela. ¹⁵ Kuboka pa bandu ba nyumba jakwe kubatichigwa, ngatukoka akalenga, “Anda kweli nnoilinge kube nenga naamini Angwana, nhwikange ukaja ntamange.” Ngatukwajalila tujende.

Paulo na Sila babekigwe mukipungo ku Filipi

¹⁶ Lichoba limwe putujenda paali pukugongalela, ngutukongana na mpakachi kamwale ojwakiba na nchepela ogunhwotwiya kulondola agaika. Oju bachumila uloi ndu akangwana mundu kukulondola kwakwe. ¹⁷ Ngankengama Paulo na twenga, akapeta kuchobela nu kulenga, “Angwetwa nga akapakachi ba Nnoongo Nkolongwa Ojwabi kunani! Bantangachilanga ndela ju komboka!” ¹⁸ Ngatenda yene kwa machoba majingi, mpaka Paulo ngachimwa yene ngatendabuka ngaulengela nchepela gwenio, “Ku liina lya Yesu Kilisto nunhwamulicha mampite mundu jonjo!” Nchepela ngugummoka kingobucho.

¹⁹ Akangwana mundu pabamany kuhyobale kwabe kupata uloi kupeile, ngabampuki Paulo na Sila ngabautanga mpaka kukitamo chakananhota kwa akakolongwa. ²⁰ Ngabaleta angweto mpaka ku akilongoi ba Loma nu kulenga, “Bandu bamba Akayahudi na baletanga kijonga pikilambo chito. ²¹ Angweto babola ikobo yangapaligwa muma lagilo gito tubandu ba Loma na tupaligweje kuijeketela ikobo yene nu kamula.” ²² Nkenga gwa bandu ngabalondana pamwe ngugu nnyingalila Paulo na Sila.

Penia Akilongoi ba Loma ngabaulanga ngobo Paulo na Sila na ngaamulicha baputigwe iboko. ²³ Kuboka pa kuputigwa

muno, ngabajingia mukipungo, na nnenda jukipungo ngaa-mulichigwa kabeke ulenda nkolongwa muno. ²⁴ Nnenda jwenio papokela amuli jenie ngababekanga chumbi cha nkati na katabanga makongono panakati ju lueke.

²⁵ Panakati juwiku Paulo na Sila bakiba bakagongalela nukujemba miambo ju kunnumbali Nnoongo na akapungwa bange bakibanga bakajoa. ²⁶ Kingobutu ngukupiti kulendema kukolongwa kulundope, ngilitikatika nyumba ja kipungo. Upo milyango ngijijogoka na mitondolo ngijikuluguka kuboka mwa akapungwa boa. ²⁷ Nnenda jwa kipungo pajimukaga, nukujibona milyango jijogwike, apemelela kutenda akapungwa batilangite, nayene ngacholomo upanga gwakwe apalakukikoma mwene. ²⁸ Nambu Paulo ngakwaja kulilobe likolongwa, “Mikikikomaje mmene! Twe tuboa tubi pamba!”

²⁹ Nnenda jwa kipungo ngankema mundu alete lumuli, nnenda jwenio ngabutiki unyumba, nu kugwe pamakongono ga Paulo na Sila kongo akalendemela kukujogopa. ³⁰ Penia ngabalongaleya panja nukonya, “Ananhota, ndendani mbate komboka?”

³¹ Angweto ngabajanga, “Maamini Angwana ana Yesu na mwe mankomboka pamwe na nyumba jinu joa.” ³² Penia angweto ngabatangachi lilobe lya Angwana kumundu jwenio pamwe na bandu boa buunyumba jabe. ³³ Kilo ujo nnenda jwa kipungo ngajenda kajeleya mabanga gabe na benia boa buunyumba jabe ngabatichigwa kingobucho. ³⁴ Kubokapenia ngabatola Paulo na Sila kachakwe

ngabape chakulya chukulye. Beniabo na bandu bunyuumba jabe ngaba alamwojo magambu benia ngoe bunhwamini Nnoongo.

³⁵ Piika kindabi akakolongwa ba Loma ngabakinga akalenda akolongwa ngabaamulicha, “Maleke bajabule.”

³⁶ Yene nnenda jwa kipungo ngannenge Paulo, “Akakolongwa ba Loma bapangite amuli kwinu nuku Sila tunnekekeye. Ngoe mmokange nnyabule kwa tengela.”

³⁷ Nambu Paulo ngabalenge nkolongwa jwa akalenda, “Twe tubonikinije nililemwa lya lya, ngubutuputanga nnongi ja bandu na twe tubandu ba Loma! Na benia ngubu tubeka mukipungo. Na ngoe bapalanga kutulekekeya twenga kinunu. Kubeje! Maleke akakolongwa ba Loma baikange kutupia twe.”

³⁸ Akakolongwa ba akalenda ngabajenda kulanduli genia kwa akakolongwa ba Loma, na kingobu apabajoa kutenda Paulo na Sila bakibanga bandu ba Loma angweto ngaba jogopa muno. ³⁹ Yene akolongwa ba Loma ngabajenda kapembelanga, kubokapenia angweto ngabalenge bajabulange Paulo na Sila na kalongolea baboke kilambo chenye. ⁴⁰ Paulo na Sila ngaba pita mukipungo ngabajabu kunyumba ja Lidia. Penia angweto ngaba kongana na bandu abaamini, nukulonge malobe gakape moja angweto na ngababoka.

17

Kusesalonike

¹ Paulo na Sila ngabajenda ku Kusesalonike kupetela Amfipoli na Apolonia, ngabaika kwenio kwajenda kunyumba ja kugongalela ja Akayahudi. ² Paulo ngabe pamwe na angweto

anda apibile lukobo lwakwe ngajenda ku nyumba ja kugongalela ja Akayahudi. Kwenio ngalongela nabo bandu kwa Machoba matatu gu Kupomolela, akatumia Majandiko Gachwapi³ nu kulandulula Majandiko Gachwapi nu kulaya kube kwa magambu gabe Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo apaligwa kupotekigwa na kuyoi-gwa kuboka kwa abawile. Paulo ngalenga, “Yesu jonjo jwanantangacha kwinu nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo.”⁴ Bandu bange ngabaamini malobe ga Paulo na Sila. Bange bandu abakiba banga Akayahudi, akikege bunuwecho na kikuta kikolongwa cha Akagiliki abanng'ongale Nnoongo.

⁵ Nambu Akayahudi bange ngababe na bwiu ngabakoka bandu bina ng'omo nu kubeka kikuta. Na kutenda kijonga kunnyini kwoa na ngabajijingilila nyumba ja Yosani, bahyobalela kapatanga mwenio Paulo na Sila kupala bapeleke kubandu.⁶ Nambu bapatangitije, ngubunhwuta Yosani pamwe na abaamine bange mpaka kwa akinanhota bi kilambo nu kuchobela, “Bandu bamba batenda kijonga padunia! Ngoe babi pannyini pano,⁷ na Yosani bapokilinge kachakwe. Boa abaalabia amuli ja angwana bu Loma, eti balenga kita abi jonge nngwana, ojawakemigwa Yesu.”⁸ Kwa malobe genia ngababe na mbelele akananhota ba kilambo nankengeni gwa bandu.⁹ Ngabantocha Yosani na akajakwe bapange uloi, penia ngabaleka bajabulange.

Kilambo cha ku Belea

¹⁰ Kingobutu apiika kilo, abunhwamini Yesu ngabannenge

Paulo na Sila bajabulange kukilambo cha Belea. Pabaika kwenio, ngabajabulanga kunyumba ja kunng'ongalela ja Akayahudi.¹¹ Bandu bakwenio bakiba bukujoanga muno kupeta bandu bu Kusesalonike. Ngabapenakia malobe kwa chuna muno, ngabaingikia Majandiko Gachwapi kila machoba, kupala bamanye anda gaga agalenga Paulo na Sila gakiba kweli.¹² Akajingi kati jabe ngabaamini, na akikege Bikigiliki bina uwecho na akinalome ba Kiyunani uyo ngabaamini.

¹³ Nambu Akayahudi ba ku Kusesalonike apabajoa kube Paulo akiba akatangacha malobe ga Nnoongo kwenio ku Belea, ngabajenda kwenio na ngabatumbwa kutenda kijonga na kikolakeya ikuta ya bandu.¹⁴ Abunhwamine Yesu ngabanhwindikila chokwe ajabule kumbwani nambu Sila na Timoteo ngabaigala ku Belea.¹⁵ Bandu ababunhwindikila Paulo ngabajabula pamwe nakwe mpaka ku Atene. Kubokapenia ngababuja pamwe na malagilo kuboka kwa Paulo kutenda Sila na Timoteo bankengame chokwe andaiwechikine.

Paulo alongela na bandu ba ku Atene

¹⁶ Kingobu Paulo apakiba akannenda Sila na Timoteo ku Atene, ngachimwa umwojo apalola kilambo chenye pikitweli milongo ji inyago.¹⁷ Penia ngalonge nabo munyumba ja kugongalela na Akayahudi na bandu banga Akayahudi abanng'ongalela Nnoongo, nu uyo pukongolou pamwe na bandu boa abapitila penia.¹⁸ Bange akaboli ba Epikulo na Stoiki uyo ngabataukana nakwe. Bange ngabakonya, “Apakulongela nike ojo mpuchi?”

Bange ngabajanga, “Abonekana andi alonge nhwalo gwa milongo ja kigeni.” Balenga genia magambu Paulo akiba akatangacha nhwalo gwa Yesu nu kuyoka. ¹⁹ Yenie ngabantola Paulo, ngabampeleka kitamo chakananhota echikikemigwa Aleopago, ngabalenga, “Tupala kumanya nhwalo gongo nhyono ogumakiba makalongela. ²⁰ Yengi ilebe eitjoine kwa machikilo gito ibonekana kutenda ilekaleka kwito. Tupala kumanya nhwalo gwenio ubi na mana gani.” ²¹ Bandu ba ku Atene na akageni abakiba bakatama kwenio bapalanga mangobu goa kube bakalandulila nu kupenikia minhalo miyono.

²² Paulo ngajema nnongi ja libalacha lya Aleopago, ngalenga, “Bandu ba Atene nammonanga kube mabandu ba dini muno. ²³ Gambu apanakiba nakatyanga mukilambo chinu nu kupabona paali panng'ongalela, ngunubona utala uandikigwe, ‘Kwa Nnoongo jwangamanyika.’ Jwenio nga jumannng'ongalela, iganukube mummanyije, jwenio nga ojunantangachilanga mangweto ngoe. ²⁴ Nnoongo, ojwapanganie dunia na yoa eibile, nga Angwana ba mbengu na ilambo, jwenio kutamaje mu nyumba ejichengigwe kamaboko ga bandu. ²⁵ Kabe kubegeleligwaje kwa maboko ga bandu andi ojwapala kilebe chachoa, kwa magambu jwenio mwene nga ojwabape bandu bwomi, ojubaotoya kupomola na kapeganga bandu ilebe yoa. ²⁶ Kuboke mu mundu jumwe Nnoongo ngapangana bandu boa abatama padunia joa ngapangana kutumbu kalakala, balame mpaka lii na koo. ²⁷ Atenda nyenie, kupala bandu boa bampalepale, pangaje mabammona ati ikabi

kukupapaya. Nambu Nnoongo abikutaalije na twe. ²⁸ Andi apalenga mundu jumwe, ‘Nkati jakwe twe tutama na tubi kujenda na tubi na bwomi gwito.’

Ibi andi nhwambo gwa mundu jumwe ulenga,

‘Na twe uyo talungolo lwabe.’

²⁹ Bai, twenga ingota ya Nnoongo, ipaligwije kunhwachila Nnoongo kube andi jaabu andaje uloi andaje ata libwe elitengenechigwe na kulembelekea na mundu. ³⁰ Nnoongo ngakibeka anda abikulolaje kingobu chache bandu apabakiba akajinga. Nambu ngoe, amulicha bandu boa kila paali balapange mabaja gabe. ³¹ Kwa mana abekite lichoba lyene aihukumula bandu boa andi pipaligwa kwa kupete mundu jumwe ojwapambuligwe na Nnoongo. Nnoongo balenganakiye boa nhwalo gongo kwa kila mundu kukunnya mundu jwenio kuboka kwa abawile!”

³² Kingobu apabannyoa Paulo akalenga nhwalo gwa kuyoka kwa abawile, bandu bange ngabaekanga, nambu bange ngabalenga, “Tupala kunnyoa kabele ku nhwalo gongo!” ³³ Penia, Paulo ngaboka pangongano. ³⁴ Nambu bange bandu ngibikilonda na jwenio, nukuamini. Kati jabe bakibanga Dionisi, jumwe kati ja ojwakiba pikitamo cha kanahota echikikemigwa Aleopago, uyo akiba munkege akemigwa Damali na bange bandu.

18

Paulo kukilambo cha Kolito

¹ Kuboka pa genia, Paulo ngaboka ku Atene, ngajenda ku Kolinto. ² Kwenio ku Kolito, ngankolela Myahudi jumwe ojwakemigwa Akila, ojwabelwike ku Ponto. Akila pamwe na

nhwanamundu ojwakemigwa Pilisika, bakiba babujangite kuboka ku Italia machoba ugo kwa magambu Kaisali Kilaudio akiba amuliche Akayahudi boa babokange ku Loma. Paulo ngajenda kabona, ³ na ngatama nabo nukamula maengo pamwe, magambu jwenio akiba pundi mahema andi angweto. ⁴ Ngalonge na Akayahudi na Akagiliki munyumba ja kugongalela kila Lichoba li Kupomolela ajiga kauta bunhwamini Yesu.

⁵ Sila na Timoteo pabaika Makedonia, mangobu goa, Paulo ngatangacha nhwalo, akachalakicha kwa Akayahudi kuntenda Yesu nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo. ⁶ Angweto pabankanga nu kuntukana, ngakung'unda litukunda mungobo yakwe na kalenge, "Myai jinu jiba mumitwe jinu, ne mbi chwapi! Kutumbu ngoe mbakujenda kwa bandu banga Akayahudi." ⁷ Yene ngabalekanga angweto ngajenda kutama ku mundu jumwe jwanga Nhyahudi akemigwa Tito Yusto, ojwanng'ongalela Nnoongo, nyumba jakwe jikiba papipi ja nyumba ja kugongalela. ⁸ Kilisipo akiba kilongoi jwa nyumba ja kugongalela, ngaba amini Angwana pamwe na nyumba jakwe joa. Na bandu bange ajingi ku Kolinto abubujoine nhwalo gwenio ngabaamini na ngaba batichigwa.

⁹ Lichoba limwe kilo Angwana ngabannenge Paulo mumalolo, "Makajogopaje, nnongelatu, ¹⁰ magambu ne mbi pamwe na mwenga. Babije abaotwi kuntenda kilebe, bandu ajingi bikilambo chenje bango." ¹¹ Kuyene Paulo ngatama kwenio kwa chaka chimwe na myei sita, akabola bandu lilobe lya Nnoongo.

¹² Kingobu Galio apakiba nkolongwa ju Loma jwa Akaya, Akayahudi ngaba kongana pamwe, ngabampukila Paulo, nu kumpeleka kukitamamo chakanan-hota. ¹³ Ngabalenga, "Tuntakiana mundu jonjo magambu gwa kakweleya bandu banng'ongale Nnoongo kundela jangapaligwa muma lagilo gito!"

¹⁴ Paulo kuwakalikaje ku-longela Galio ngabalenge Akayahudi, "Mpenikiange mangweto Makayahudi! Ikabi kweli nhwalo gongo ubi na malemwa andaje ubaja kabi nampenikiinge. ¹⁵ Nambu kutumbu pukutaukana nhwalo gwa malobe na maina na malagilo ginu, nhwamuanga mmenimangweto. Mbeje na amuli ja ilebe yenie!" ¹⁶ Jwombe ngababenge panja ja kitamo chakananhota. ¹⁷ Angweto boa ngabampukila Sositenesi, kilongoi jwa nyumba ja kugongalela, nu kumputa nnongi ja kitamo chakananhota. Nambu Galio ajalitiye kile chenye na pachokochokuje.

Paulo abuja ku Antiokia

¹⁸ Paulo ngatama na bandu abaaminge ku Kolinto kwa machoba majingi, na ngabaleka ngaombe mungalaba pamwe Pilisika na Akula kujenda ku Silia. Kwenio ku Kenkelea tangu nukutumbuje mwanja ngacheku mutwe gwakwe magambu ga nalili jabekite. ¹⁹ Angweto ngabaika ku Efeso, Paulo ngabaleka Pilisika na Akila. Ngajenda ku nyumba ja kugongalela ngabeka ngalonge pamwe na Akayahudi. ²⁰ Bandu ngabannyopa ajendeke kutama, nambu ajeketije kutama. ²¹ Nambu apakiba akajabula ngalenga, "Andapai Nnoongo maniika kabe kwinu." Ngaboka ku Efeso mu ngalaba.

22 Paika ku Kaisalia, ngajenda Kuyelusalemu ngajenda kukipata abali kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto, kubokapenia ngajenda ku Antiokia. 23 Kuboka pukutama machoba majingi ku Antiokia, ngaboka nu kujenda kupete ku ilambo ya Galatia na ku Fulugia, kape makakala akinapunji boa.

Apolo ku Efeso na ku Kolinto

24 Kingobu chenye Nhyahudi jumwe ojwakemigwa Apolo, ojwabele kwa Kualekizanda, ngaika ku Efeso. Akiba nnongei muno na akiba mundu jwagamanyi muno Majandiko Gachwapi. 25 Akiba aboligwe ndela jenie ja Angwana, magambu mwojo gwakwe ukiba gwakajaka ngatumbu kukutan-gacha nu kubola kweli ja Yesu. Iganukube, akabaticigwa ubati-cho gwa Yohana tu. 26 Ngatumbu kulongela panga jogopa munyumba ja kugongalela. Kingobu Pilisika na Akila apabannyoa jwenio ngabantola kujabu nakwe kachabe ngaba mmola majingi ga ndela ja kweli ja Nnoongo. 27 Penia Apolo ngaamua kujenda ku Akaya, yene abaamine ba ku Efeso ngabannyangata kaandik-ilinga akinapunji buku Akaya, bampokele. Kingobu apaika, jwenio ngabajangata muno kwa bandu abaamini ba kwenio abapatite upeelee gwa Nnoongo chukube abaamine. 28 Apolo ngabapeta Akayahudi pukongolou akachalakicha Mumajandiko ga Chwapi kutenda Yesu nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo.

19

Paulo ku Efeso

1 Apolo apakiba ku Kolinto, Paulo ngajenda kupete kujomo ngaika ku Efeso. Kwenio ngabakolela akinapunji bange

2 na ngabakonya angweto, “Mangwetumwe mpokilinge Uhuke jwa Chwapi kuboka pukube makaumini?”

Ngabajanga, “Tanajoaje kutenda abi Uhuke jwa Chwapi.”

3 Paulo ngabakonya, “Mmatichigwe ku ubati cho gani?”

Angweto ngabajanga, “Ubaticho gwa Yohana.”

4 Paulo ngabalengela, “Ubaticho gwa Yohana ulaya kutenda bandu balapite malemwa gabe, na Yohana balengela bandu bunhwamini ojwapa kuika yaani, Yesu.”

5 Apabajoa genie, ngababaticigwa na ubati cho ku liina lya Angwana ana Yesu. 6 Paulo ngabeka maboko gakwe panani ja angweto, nu Uhuke jwa Chwapi ngabaulukila, ngabatumbu kulonge kilonge kiyono na uyo kutangacha nhwalo gwa Nnoongo. 7 Ngababe jumula bandu komi na abena.

8 Paulo ngajenda ku nyumba ja kugongalela na kwa myei mitatu akiba akalongela na bandu panga jogopa, ngabe akataukana na angweto na ngatumbu kalanduli kingwana cha Nnoongo kupala baamini. 9 Nambu bange bakiba na mitau ngabakana kuamini, na nnongi ja kikuta choa ngabatumbu kulongela ilebe ibaja nhwalo gwa ndela ja Angwana. Kuyene Paulo ngabaleka angweto nu kube na akinapunji, kila machoba ngalongo nabo munyumba ji kubola ja mundu ojwakemigwa Tulano. 10 Minhalo jenie ngiji-jendekea kwa yaka ibena, yene bandu boa abatama kuilambo ya Asia, boa pamwe na Akayahudi na Akagiliki, ngibilijoa lilobe lya Angwana.

Ingota ya Sikewa

11 Nnoongo ngakamula ikobo ikolongwa muno kupete Paulo.

12 Bandu bakiba bakatola mikunge na ngobo yenge ya maengo eikiba itumiigwe na Paulo, ngibipeleka kwa akatamwe, nangweto ngabalami-gwa itamwe yabe, ni michepela mibaja ngijaboka abakiba ni michepela jenie. 13 Akayahudi bange abajenda bakatindila kongo na kongo, ngabajiga kujibenga michepela kutumia liina lya Angwana ana Yesu. Ngibijilenge michepela mibaja, “Nunhwamulicha kwa liina lya Yesu, ojwantangacha Paulo.” 14 Ingota saba, eikiba ingota ya Nhyahudi nkung’i nkolongwa ojwakemigwa Sikewa, abateilinge genia.

15 Nambu nchepela mmaja ngugwakonya, “Numanyi Yesu, na numanyi Paulo, nambu mangwetomwe makinabene?”

16 Penia mundu ojwakiba na nchepela mmaja ngabagolekela angweto ngabapeta kwa makakala na kaputa. Ningota ya Sekewa ngipita panja mbelo, kongo babi makengele na mabanga. 17 Akayahudi boa na bandu banga Akagiliki abatamanga ku Efeso apabajoa genia, boa ngababe na mb-wele, na liina lya Angwana ana Yesu ngililumbigwa muno. 18 Abaamine ajingi ngabaika, ngabalenga pukongolou ilebe yoa eibakiba bakamulinge. 19 Na bandu ajingi abakiba akahabe ngabaleta itabu yabe ngabapamba mwoto nnongi ja bandu boa. Ngababalanga bei ja itabu yenie kube iotwi kuika ipandi yuloi elufu amsini. 20 Ku ndela jenie lilobe lya Angwana ngilijendeke kwela kila paali nu kube na makakala muno.

21 Kuboka pa ilebe yenie kupitila, Paulo ngaamu umwojo kujenda Kuyelusalemu kupete Kamakedonia na Kuakaya. Ngalenga, “Anda nyabwile kwenio mpaka nyende kabona ku Loma.” 22 Kuyene ngabakinga akabena Timoteo na Elasto, kati ja akajangati bakwe, ka Makedonia, kingobu jwombe abi tango ku ilambo ya Asia.

23 Kingobu chenie nga apakiba na kijonga muno ku Efeso magambu gwa ndela ja Angwana. 24 Kukiba na pundi jwa uloi jumwe ojwakemigwa Demetilio, ojwakiba na liengo lya kubacha inyago ya madini ga ela agabachigwe ibe inyago ya nyumba ja nnongo munkege ojwakemigwa Atemi. Liengo lyakwe lyenie ngilyape mapundi bakwe nyonjakea ngolongwa.

25 Demetio ngabakongolanga benia akakamwa maengo pamwe na bange abakiba na liengo anda lyenie, ngabalengela, “Akakola kilambo, mmanyange kube nyonjekea jito jiboke na kutenda biachala jenje. 26 Ngoe, nhwotolinge kujoa na kulola mmenimangweto ilebe eyakamula Paulo, pambatuje pa Efeso, nambu ku Asia kwao. Jwombe ngabalengela bagalambuya bandu ngabajeketela kube milongo jaje ejitengenechigwe na bandu milonguje ata kachoko. 27 Yene liengo lito libakubembuligwa nu kube na liina libaja. Yenetuje, nambu nhwalo gwenio uotwi kujibeka nyumba ja nnongo Atemi kube kilebe changa mbone. Penia kulumbaligwa kwa jwenio na kugongaligwa kwajwenio ku bandu ba Asia na dunia joa kubakupela!”

28 Nkenga gwa bandu pujoa malobe genia, nguchimwa nukutumbu kuchobela, “Atemi nga nkolongwa ku Efeso!” 29 Pannyini

poa ngapabe na kijonga. Kikuta ngikinnyingili Gayo na Alistako, bandu ba Makedonia abatyanga pamwe na Paulo, ngabatila nabo mpaka kukibanja cha kuina ng'oma. ³⁰ Paulo mwene apala kujenda nnongi jankengeni gwa bandu kuchindana nabo, nambu akinapunji ngabankanania. ³¹ Akiilongoi bange bilambu yenie, abakiba akaganjamundu, uyo ngabannagi nhwalo kutenda akikilayaje pikibanja. ³² Kingobu chenie abakongine boa bakiba bakakwaja, bange nyenela na bange nyenela, magambu ajingi kati jabe bamanyiye angweto baikilinga kutenda nike. ³³ Bange bandu bapemelela kutenda Alekizanda nga jwenio, mpaka Akayahudi pabannengela ajendi nnongi. Kubokapenia Alekizanda ngatondobe luboko kwa bandu kupala batamange nuu, na ngatumbu kukikombola. ³⁴ Nambu angweto pabamanya Alekizanda nga Nhyahudi angweto boa ngabachobela pamwe kilebe ucho kwa kingobu cha masaa mabena, "Atemi nga nkolongwa ku Efeso!"

³⁵ Penia kalani jukilambo chenie ngaoto kakotoya. Kulenga, "Makajango buku Efeso, kila mundu amanyi kutenda kilambo chenje cha Efeso nga cha ulenda cha nyumba ja nnongo Atemi na nnendei jwa inyago yae ejigwa kuboka ku mbengu. ³⁶ Abije mundu ojwaotwi kana nhwalo gwenio. Kwa yene nkotokange makapotekanaje. ³⁷ Maletangite bandu aba pamba baganu kube bijitukiniye nyumba ja nnoongo wala nnoongo jwito munkege. ³⁸ Anda Demetilio na akakamwa maengo bakwe bakweti lukumbi na mundu jwajoa, tukweti amuli na machoba ga kongana piitamo yito ngumbi baotwi kupeleka kwenio. ³⁹ Nambu anda nkwetangite minhalo jenge mpelekanga

pangongano ejipaligwa ja bandu. ⁴⁰ Kwa magambu gwa ganga, agapitile leleno butulekaje kututakiana, matukolaje majango ga kajanga." ⁴¹ Kuboka pa kulongegenia lukumbi ngulupela.

20

Kilambo cha Makedonia na ku Akaya

¹ Kuboka pa kijonga kotoka, Paulo ngabakema pamwe akina-punji na ngabalimbi mwojo na ngabatabuka. Ngabaleka ngajenda kilambo chu Makedonia. ² Ngapetela kuilambo yenie na kape mojo bandu abaamine kwa malobe ndu. Penia ngaika Kugiliki, ³ kwenio ngatama myei mitatu. Ngapanganika kujenda ku Silia apang'anyama kube babi Akayahudi bange bunhwachila mabaja, ngaamua kubuja kupetela ka Makedonia. ⁴ Sopata mwana jwa Pilo, kubo ke ku Belea, ngalongwana nakwe, uyo pamwe na Alistako na Sekundo, kubo ke ku Kusesalonike, Gayo kubo ke ku Debe, Tukiko na Tolofimo, kubo ke kukilambo cha Asia, na Timoteo. ⁵ Angweto ngabalongalela nu kutulenda ku Toloa. ⁶ Ngutuombe mungalaba kubo ke ku Filipi kuboka pa Mpapala gwa Mikate janga jelwa Kimela, machoba nhwano ngatakolela ku Toloa, kwenio ngututama machoba saba.

Paulo ajenda mala ja mwicho ku Toloa

⁷ Jumamosi kimuyo ngutukongana kulye nkate pamwe. Paulo ngalonge na bandu mpaka kilo puwiku, apanga kujabula malabo jakwe. ⁸ Imbelembele ijingi ikiba yakajaka kuchumbi kugolofa okutukonganaga. ⁹ Kakombo jumwe ojwakemigwa Yutiko akiba atamite pilidilicha na kongo

Paulo akajendekea kulongela, Yutiko akiba nulugono muno, Paulo apajendekea kulongela ngayanga kugochela na ngagwe kuboke kugolofa ja tatu mpaka pae. Apabanyinulaga, akiba ajomwike.¹⁰ Nambu Paulo ngauluka pae ngalita ngankumbatila na kalenge bandu, "Makabeganga na mbweleje abi tango bwomi!"¹¹ Penia ngaombela kabele ku golofa, ngametula nkate, ngalye. Kuboka pu kulonge nabo muno angweto, mpaka pilipita lichoba, Paulo ngajabula.¹² Akaumini ngabampoleka kakombo jo kachabe, kongo abi momi na ngabaala mojo muno.

Kuboke kilambo cha Toloa kujenda ku Mileto

¹³ Twenga ngutuombe mumeli ngutujenda kukilambo cha Aso, Tupeta kuntola Paulo. Akutulenge mwene tupete kwenio, magambu ajenda kwenio kupete kilambo kijomo.¹⁴ Kingobu apakongana na twenga kukilambo cha Aso, ngutuombe mungalaba pamwe ngutujenda ku Mitulene.¹⁵ Malabo jakwe ngutujenda kwa ngalaba kuboke kwenio nu kuika kukilambo cha Kio. Lichoba elika ngutuika ku Samo, na lichoba lenge ngutuika kukilambo cha Mileto.¹⁶ Paulo ngaamu kujendeke na mwanja kwa ngalaba mpaka ku Efeso, apaije kuchelwa kuilambo ya Asia. Ngajenda chokwe Kuyelusalemu kubutuki lichoba lya Pentekoste, anda iwechakine.

Paulo batabuka akinahota ba ku Efeso

¹⁷ Kuboke kilambo cha Mileto ngakinga nhwalo ku Efeso, kupala akinanhota bi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bakongane nakwe.¹⁸ Kingobu angweto pabaika kwenio ngabalengela, "Mmanyi kutenda

kingobu choa nakiba namangweto, kuboka lichoba lya kutumbula panaika kuilambo ya Asia.¹⁹ Kukunyenyepe na manjochi twee ngangamwa maengo andi nammanda jwa Angwana kingobu chu ukomo ogunapata magambu gwa itendwa ibaja ya Akayahudi.²⁰ Mmanyi kutenda nakotwikeje kamula kilebe chachoa chinapaligwa kunyangata mangweto kukutangacha nu kubola pukongolou nu muikaja.²¹ Kwa Akayahudi na bandu banga Akayahudi nganakelebuyanga balape malemwa gabe nu kummuji Nnoongo na kaamini Angwana ana Yesu.²² Na ngoe, kukunnya Uhuke jwa Chwapi nyenda Kuyelusalemu, manyije kwenio chikipakupitila kwango.²³ Chinikimanyi nenga kila kilambo Uhuke jwa Chwapi nganenge tango nu kupitaje kutenda ipungo nu kulaga kutenda kunenda.²⁴ Nambu bwomi gwango nubona kilebe chamboneje kwango, mbala nenganikie undundame gwango na nyomole liengo lyale libambi Angwana ana Yesu kamula, kuchalakicha Nhwalo Gwambone gupeepe gwa Nnoongo.

²⁵ "Ndyangite panakati jinu mmoa, kuntangachi Kingwana cha Nnoongo. Na ngoe manyi mmoa ne umonaje kabele.²⁶ Yene nannengelanga chengeni, anda mundu jwajoa kati jinu aobite ne ngoligwaje.²⁷ Kwa magambu ne ngotwikeje kuntangachilanga goa agapala Nnoongo.²⁸ Mmaganga maha mmenemangweto na mikilendele kikuta echampi Uhuke jwa Chwapi. Mmegange makachungi bi kikuta cha bandu ba Nnoongo abunhwamini Kilisto echapata kupete myai ja Mwana jwakwe.²⁹ Manyi kutenda kuboka kwango ne tu, mamei

makale gabakuika kwinu, gabeje na kia kukikuta. ³⁰ Kingobu kitenda kuika bandu bange kuboke mukikuta chinu balongela gu uwangi na kaoyanga akinapunji bakengame angweto. ³¹ Mma maha, na nkombakele kutenda kwa manjochi twe, kilo na mui, nakotwikeje kummola mmoa kwa yaka itatu.

³² “Na ngoe nammekanga mangweto mulenda gwa Nnoongo na nhwalo gwa upeelee gwakwe. Jwenio akweti uwecho gwa gukunchenga nu kunhotoya mpatange kindimba cha Nnoongo chababeki bandu bakwe boa abajeguigwe. ³³ Natoije uloi gwa mundu wala jaabu wala ngobo. ³⁴ Mmenemangweto mmanyi kutenda nakamula maengo kwa maboko gango kupata gambala na kakajango. ³⁵ Nannayangite mangweto kila kilebe kukulandanikia ku kamu maengo kukachana kundela jenie tajangata abanying'anyile, tukombakele lilobe lya Angwana ana Yesu bene balenga, ‘Chwapi kupanga kuliko kupokela.’”

³⁶ Kingobu Paulo pajomola kulongela, ngakilakitila majugwa pamwe na angweto nu kunng'ongale Nnoongo. ³⁷ Boa bakiba bakagutanga ngabankumbatila na ngabatabukana. ³⁸ Bakibanga nu kuechuka muno magambu balengi bimmonaje kabele. Kuyene ngubunhwindikilanga mpaka ku ngalaba.

21

Paulo kujenda Kuyelusalemu

¹ Ngatatabuka angweto ngutujabula. Kuboka pu kuombela muntumbwi ngutujenda mpaka ku Kosi, malabo jakwe ngutuika ku Lode, nu kuboke kwenio ngutujenda mpaka ku Patala.

² Kwenio ngitijikolela meli ejijenda ku Foinike, kuyenie ngutujingila nu kujabula. ³ Ngutuika paali aputuotola kukubona ku Kupulo, nu kuboka penia kupete kubanda ku Silia. Ngutuika mpaka ku Tilo, kwenio meli jakiba jakauluya miigo jakwe. ⁴ Kwenio ngatakolela akinapunji bange nu ngututama na angweto kwa machoba saba. Kwa makakala gu Uhuke jwa Chwapi ngabannengela Paulo akajandaje Kuyelusalemu. ⁵ Nambu kingobu cha twe kutama na angweto apikipela, ngutujabula. Angweto boa, pamwe na akahanamundu ni ingota, ngubutuindakila mpaka panja ja kilambo kumbwani, kwenio tuboa ngutukilakitila nu kunng'ongalela Nnoongo. ⁶ Penia ngututabukana, twe ngutujingila mumeli na angweto ngababuja kachabe.

⁷ Twenga ngutujendeke na mwanja, kuboke ku Tilo ngutuika ku Tolemaisi, kwenio ngatapata abali abaamine akajito nu kutama nabo kwa lichoba limwe. ⁸ Malabo jakwe ngutuboka ngutuika ku Kaisalia. Kwenio ngututama ku nyumba ja Filipo ojawakiba ntangachi. Filipo ojawakiba jumwe kati ja bandu saba abapambuligwa Kuyelusalemu babe akajangati. ⁹ Akiba na akaenja ncheche abakiba tango bangatoligwa, abalondola nhwalo gwa Nnoongo. ¹⁰ Tukiba tutamite penia kwa machoba machoko kingobu tu nnonboli ojawkemigwa Agabo ngaika kuboke ku Yudea. ¹¹ Atuikalila twenga, ngatola luunga lwa Paulo, ngakitaba makongono maboko gakwe, nu kulenga, “Uhuke jwa Chwapi alenga yene, mundu juna luunga londo nga apapakutabigwa yene na Akayahudi Kuyelusalemu, nu kunkamuya kwa bandu banga Akayahudi.”

¹² Apatujoa genia, twenga pamwe na akajito ngutumpembela Paulo akajendaje Kuyelusalemu. ¹³ Nambu jwenio ngajanga, “Ntendanga nike, mapala kunyituya mwojo kwa nguto andi jenje? Ne mbi tayali ati kukutabigwa tuje Kuyelusalemu nambu ati kuwe kwenio magambu gwa Angwana ana Yesu.”

¹⁴ Apatuchipula kunhwibila, ngutunneka nu kulenga, “Elibapala Angwana likamuligwe.”

¹⁵ Kuboka pu kutama machoba machoko kwenio, ngutubeka ilebe ito tela nu kujenda Kuyelusalemu. ¹⁶ Bange akinapunji kubo ke ku Kaisalia ngabajenda pamwe na twenga ngubutupeleka ku nyumba ja Mnasoni ojwabokela ku Kupulo, putukiba tukajenda kutama kulingobu tu. Nasoni akiba ojwaamine jwa machoba majingi.

Paulo antyangi Yakobo

¹⁷ Kingobu apatuika Kuyelusalemu abaaamine ngubutupokela kwa mbone. ¹⁸ Lichoba eliiika Paulo ngalongwana na twenga kujenda kunnola Yakobo, na akinanhota bi likanicha bakiba. ¹⁹ Paulo ngabapata abali na kalandulila kila kilebe echatei Nnoongo panakati ja bandu banga Akayahudi kupete maengo gakwe. ²⁰ Kuboka pu kumpenakia jwenio, boa ngabanumba Nnoongo. Kuboka penia ngabalenga, “Malongo ana Paulo, nhwotwi kulola Akayahudi alenga abaaamine, apabakengama Malagilo. ²¹ Bajoine kutenda mwe mabolangita Akayahudi abatamanga kwa bandu banga Akayahudi kulenga bakakengamaje Malagilo ga Musa, ni bikiinaje ingota yabe na wala bakakengamaje ikobo ya Akayahudi. ²² Bamanyangite kutenda nhwike. Lele tutenda, bo? ²³ Yene nguputupala mwe ntende. Pamba

babi akinalome ababekite nalili. ²⁴ Nnyende makalongwane nabo ku mpapala gwa kukijeguya, makalepe chikipaligwa, penia bachekuligwe mitwe yabe. Penia bandu mabamanya kube minhalo jaje ejibijoina kwinu jambonije, gambu mmene ntama nu kengamana na Malagilo ga Musa. ²⁵ Nambu ku bandu banga Akayahudi abaaaminege tapeleki balua kalenge twe tuamwi angweto bakalyeje chakulya cha chochoa chikipangigwe kwa milongo juwangi, andaje myai andaje inyama yayoa ipopotoligwe, ku yenie bapaligwa babe kutaali na ngongola.”

²⁶ Yene Paulo ngabatolanga bandu bala na lichoba elikengima ngabeka mpapala gukukijeguya pamwe na benia. Kuboka penia ngajenda kuibanja ya nyumba ja Nnoongo na ngabatangachi machoba balenga mpaka kujomola kukijeguya nga lichoba lya kupanga lilumbo lya kila mundu.

Kujigaligwa kwa Paulo

²⁷ Nambu machoba saba genia pagabandakila kupeta, bange Akayahudi kuboka kuilambo ya Asia ngabammona Paulo kuibanja ya nyumba ja Nnoongo. Ngabakolake bandu bampukile Paulo. ²⁸ Angweto ngabachobela, kulenga, “Bandu ba Kuisilaeli mutujangate jonjo nga mundu ojwajenda kila paali kummola kila mundu gangapaligwa ku bandu ba Kuisilaeli, Malagilo ga Musa na nyumba ja Nnoongo. Na ngoe baletite bandu banga Akayahudi ku nyumba ja Nnoongo nu kupabeka paali pa Chwapi uchapu!” ²⁹ Balenga yene magambu bammweni Tolofimo kubo ke ku Efeso abi pamwe na Paulo pannyini, angweto bapemelela kutenda Paulo antoi

jwenio nu kunneta kuibanja ya nyumba ja Nnoongo.

³⁰ Kilambo choa ngikibe na kijonga na bandu ngabaika kuboka kila kingonu ngabanyingili Paulo nu kunhuti panja ja ibanja ya nyumba ja Nnoongo. Kingobutu milyango ja ibanja ya nyumba ja Nnoongo ngijijigaligwa. ³¹ Nkenga gwenio ngujiga kunkoma Paulo, nambu nhwalo gwenio ngaujoa nkolongwa jwa Loma kilongoi jwa manjolinjoli kutenda Yelusalemu joa jibi ni kijonga. ³² Upo nkolongwa jwa manjolinjoli ngabatola akalenda na kilongoi ngabajenda kunkengeni gwa bandu. Kingobu bandu apabamona jwenio pamwe na manjolinjoli, ngabakotoka kumputa Paulo. ³³ Nkolongwa jwa manjolinjoli ngannyendelela Paulo, ngabampukila, nu kuamulicha atabigwe mitondolo mibena. Penia ngakonya, “Ojo mene, na atei nike?” ³⁴ Bandu bange pankenga gwenio ngabachobela kile chenje na bange chenge. Magambu gwa kijonga chenye, nkolongwa jwa manjolinjoli aotwije kumanya nhwalo ogupitile, kuyenie ngaamulicha bandu bakwe bantole Paulo mpaka muboma. ³⁵ Pababandakila kuika nakwe pangacha, manjolinjoli genia ngagampotola Paulo magambu gwa kijonga cha bandu. ³⁶ Angweto boa ngabankengama kongo bakachobela kulenga, “Mankome jwenio!”

Paulo akikombola mwene

³⁷ Manjolinjoli apagapala kunyingiya Paulo muboma, Paulo ngannengela nkolongwa jwa manjolinjoli, “Nhotwi kunnenge kilebe?”

Jwenio ngankonya, “Mmanyi kulongela Kigiliki?” ³⁸ “Mwe jwa-joje Mmisili ojwatumbula kijonga

lichana tu na kalongelea akan-gondwa elufu ncheche mpaka kupongoti?”

³⁹ Paulo ngajanga, “Nenga Nhyahudi namelikwa ku Taso ku Kilikia, mundu jwa kilambo echikimanyikana. Chonde nannyopa uneke nongele na bandu.”

⁴⁰ Nkolongwa jwa akalenda ngajeketela, yene Paulo ngajema panani ja ngachi ngabapongela luboko bandu bakotoke manjega. Kingobu apabakotokanga, Paulo ngalongela nabo ku Kiebulania,

22

¹ “Makalongo bango Akayahudi, umbenakiange nikipikombola nnongi jinu!” ² Kingobu pabannyoa jwenio akalongela nabo ku Kiebulania, ngabayanga kutama nuhu, na Paulo ngajendeke,

³ “Nenga na Yahudi, melikwa ku Taso ku Kilikia, nambu neligwa upamba pa Yelusalemu nakiba napunji jwa Gamalieli. Ngambata maboulo ga malagilo ga akahoka bito ngamegele kwa moja gwoa kwa Nnoongo anda mangweto mmene mammi ngoe. ⁴ Nganapotekanga na kakoma baba abakengama ndela jenje. Nganapukila akinalome kwa akikege na kajigililanga mukipungo. ⁵ Nkung’i nkolongwa

na kitamo choa cha akinanhota na akananhota baotolinge kuchalakicha nhwalo gwenio. Kuboka kwabe ngambokela balua ejibaandikila akalongo Akayahudi ababi kwenio ku Damasko. Nganyenda ku Damasko ibe napukile bandu benia natabe kwa mitondolo na kaleta Kuyelusalemu bapotikigwe.

Paulo alongela nhwalo gwa komboka kwakwe
(Matayo 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “Apanakiba undela papipi kuika ku Damasko, ikiba saa sita nalumu, lumuli luna kung’ala

muno kuboka kumbengu ngulupitila kingobutu ngulumulika ingonu yoa. ⁷ Penia ngang'we pae, nginilijoa lilobe lyakanengela, 'Sauli, Sauli! Kwa nike umboteka?' ⁸ Ngangonya, 'Mwe mabeneke, Angwana?' Nganengela, 'Nenga nga Yesu jwa ku Nazaleti, jwamampoteka mwenga,' Ngannyangula. ⁹ Akajango bala ababulubona lumulilo, nambu bajoiningije lilobe lya jwajo ojwalongela na nenga. ¹⁰ Ne ngangonya, 'Ndendi nike Angwana?' Bombe Angwana ngabannengela, 'Nnyeme, nnyende ku Damasko na kwenio mabanengela goa Nnoongo agapala nkamule.' ¹¹ Kuboka pu kumulika lumulilo naotwije kulola na nyenie akajango ngabangamula luboko kunongalea mpaka nganhika ku Damasko.

¹² "Kukilambo chenie kukiba na mundu jumwe ojwa kemigwa Anania, mundu jwa nng'ongale Nnoongo, juna kujali Malagilo ga Musa, Akayahudi abakiba bakatama ku Damasko ngabachalakicha gwambone gwakwe. ¹³ Jwenio ngaika kunola, ngajema papipi na nenga, ngalenga, 'Malongo ana Sauli, nnole kabele!' Upo nganola kabele, nganannolakea. ¹⁴ Penia Anania ngalenga, 'Nnoongo jwa akanhota bito ampambwile mpate kumanya mapalano gakwe na kummona jwajo mpakachi jwakwe jwambone na kunnyoa mwene akalongela kulilobe lyakwe. ¹⁵ Kwa magambu manchalakicha kwa bandu boa makalengela gaga agamagabweni na kugajoa. ¹⁶ Lele, kwa nike nchelwa muno? Nnyeme, na mmatichigwe na kuboigwa mabaja ginu kwa kunng'ongalela jwenio.'

Paulo akemigwa katangachila kwa bandu banga Akayahudi

¹⁷ "Ngambuja Kuyelusalemu, na apanakiba nakagongalela kuibanja ya nyumba ya Nnoongo, nganola malolo, ¹⁸ nganabona Angwana bakanengela, 'Chokwe! Mmoke Kuyelusalemu chokwe kwa mana bandu ba penia bajeketeje kuchalakicha kwinu kwango.' ¹⁹ Nane nganajanga, 'Angwana, angweto bamanyi kube nenga nganyenda mukila nyumba ja kugongalela kataba na kaputa bandu ababunhwamini mwenga. ²⁰ Na kingobu nchaili jwinu Stefano apakomigwa, ne namwene nakiba penia, nganyeketela ukomigwa kwakwe nu kulende ngobo ya abakiba bakankoma.' ²¹ Na Angwana ngabanengela, 'Nnyende, gambu mbankinga kutaali ku bandu banga Akayahudi.' "

²² Bandu ngabampenaki Paulo mpaka apalenga genia, nambu angweto ngabatumbu kuchobela kulilobe likolongwa, kulenga, "Mammoye jwenio! Mankome jwenio! Apaligwije kulama!" ²³ Ngabajendeke kwajuka, kongo bakanyukanyuka ngobo yabe, na bakalekela matukunda kunani. ²⁴ Nkolongwa jwa Loma ngabaa-mulicha bandu bakwe bampeleke Paulo muboma, ngabalengela bampute iboko bamanye kwa nike Akayahudi batela nchobelega jwenio. ²⁵ Nambu kingobu apabantaba ibe bampute iboko, Paulo ngankonya kilongoi jumwe ojwajemite penia, "Bo, ipaligwe kwinu kumputa iboko mundu jwa Loma tango nu kuhukumigwaje?"

²⁶ Kilongoi jwenio apajoa yene, ngajenda kwa nkolongwa jwa manjolinjoli ngankonya, "Mpakutenda boo? Ojo mundu juku Loma!"

²⁷ Kuyenie nkolongwa jwa manjolinjoli ngannyendela Paulo ngankonya, "Unengele, mwe mamundu ba Loma?"

Paulo ngajanga, “Elo.”

²⁸ Nkolongwa jwenio ngalenga, “Mbi na mundu ba Loma kukuemela uloi ndu.”

Paulo ngajanga, “Nambu nenga namundu ba Loma kukubelekwa.”

²⁹ Upo bandu abajenda kunhwingakia Paulo ngabatila, na nkolongwa jwa manjolinjoli ngajogopa kingobu apamanya kube Paulo akiba mundu jwa Loma nu magambu akantaba mitondolo.

Paulo nnongi ja libalacha

³⁰ Nkolongwa jwa manjolinjoli ngapala kumanya lukumbi Akayahudi olukiba bammekile Paulo, kuyenie lichoba elikengima ngankulugula Paulo mitondolo na ngaamulicha akakung'i akolongwa na kitamo cha akinahota choa bakongane. Penia nganneta Paulo ngannyemeka nnongi jabe.

23

¹ Paulo ngabalolakea muno bandu ba kitamo cha akinahota ngalenga, “Makalongo bango Makasilaeli! Mpaka lele mbi nakatama kwa moja gwa mbone nnongi ja Nnoongo.”

² Nkung'i nkolongwa Anania ngabaamulicha angweto abajemite papipi na Paulo bampute likopi pakano. ³ Paulo ngannengela, “Nnoongo amputa likopi mwenga mammi andi lipamanda elipakaigwe chwakala! Nhwotobo kutama penia nu kuhukumu kuboke Mumalagilo kongo mmene magaalabia Malagilo makaamulicha mbutigwe?”

⁴ Bandu abakiba bajemite penia ngabannengela Paulo, “Mantukana Nkung'i Nkolongwa jwa Nnoongo!”

⁵ Paulo ngajanga, “Makalongo Makasilaeli, namanyije kube ojo

nga Nkung'i Nkolongwa. Majandiko Gachwapi galenga, ‘Makalongo mabajaje ku ntawala jwa bandu binu.’”

⁶ Penia Paulo apamanya kube kati ja bandu benia gabi Masadukayo na Mafalisayo, Ngatondabeya lilobe nnongi ja kitamo cha akinahota, “Makalongo Makasilaeli! Nenga Nafalisayo, mwana jwa Mafalisayo. Nenga netigwe nnongi ja kitamo chakinahota magambu gwa kuhyobalela abawile mabayoka.”

⁷ Kingobutu kuboka pa kulongela yene, Mafalisayo na Masadukayo ngabatumbu kutaukana muno, bandu benia ngababaganika. ⁸ Gambu

Achamasadukayo bakalenga yene bandu bayokaje kuboka pa kuwe na kutenda babije akapakachi kuboka kumbengu na wala uhuke, nambu Mafalisayo kujeketela goa matatu gano. ⁹ Bandu ngabayanga kuchobela, bange akaboli ba Malagilo ga Musa ababi munkenga gwa Mafalisayo ngabajema nu kutumbu kulonge kwa makakala muno, “Tubi kukibonaje kile chochoa chela kibaja kumundu jonjo! Pangaje alongi nakwe uhuke andaje mpakachi kuboka kumbengu!”

¹⁰ Mitau ngijibeka kijonga muno mpaka nkolongwa jwa manjolinjoli ngajogopa kutenda Paulo kabi bantopaline. Kuyenie, ngaaamulicha manjolinjoli gakwe gajingalile kati ja kikuta chenye, bamoye Paulo penia, nu kumpeleka nu boma.

¹¹ Kilo jenye Angwana ngabajema papipi na Paulo nu kulenga, “Makajogopaje! Anda apamachalakicha bandu nhwalo gwango pamba pa Yelusalemu, nu uyo mpaligwa kalenge kukilambo cha Loma.”

Njama ja kunkoma Paulo

12 Apakuchaga, Akayahudi bange ngabakongana pamwe nu kupangana njama. Ngabalapila kutenda balyeje kilebe wala kunywe mpaka apabankoma Paulo. 13 Bakiba bandu kupeta makomi ncheche abapanganila genia pamwe. 14 Kuboka penia ngabajenda kwa akakung'i akolongwa na akinahota, bakalenga, "Twenga tutekulapila pamwe takalyeje kilebe mpaka apatupa kunkoma Paulo. 15 Ngoe, mangweto pamwe na kitamo cha akinahota nkingange chalamu kwa nkolongwa jwa manjolinjoli kutenda annete Paulo, makakopakea kutenda mpalanga kumanya kipola nhwalo gwakwe jwenio. Nambu twenga tuba tela kunkoma jwenio tango nu kuikaje pamba."

16 Nambu mwipa gwakwe Paulo ngajoa machabuli genie, kuyenie ngajenda ku boma nu kunnenge Paulo. 17 Penia Paulo ngankema kilongoi jumwe jwa akalenda ngannengela, "Mantole kakombo jonjo mpaka kwa nkolongwa jwa akalenda, akweti nhwalo gwakalengela bombe." 18 Kilongoi jwa akalenda jwenio ngantola kakombo jwenio, ngampeleka kwa nkolongwa jwa akalenda, kulenga, "Ojwajigiligwe Paulo ngangema nenga nukunyopa nannete kakombo jonjo kwinu, magambu akweti nhwalo gukunengela mwenga."

19 Nkolongwa jwa manjolinjoli ngankamula kakombo jwenio luboko, ngajenda nakwe pantemela, nu kunkonya, "Nkweti kini chukunengela?"

20 Jwenio ngalenga, "Akayahudi bapangine bannyope mwenga malabo bantole Paulo kukitamo cha akinahota, bakakopakea kutenda kitamo cha akinahota bapala kumanya kipola nhwalo gwa jwenio. 21 Nambu mwenga

makapenakiaje angweto, magambu babi bandu makomi ncheche abapakukiiya nu kunnenda jwombe. Balapilinge balyeje wala kunywe mpaka apabapa kunkoma. Ngoe babilingite tela balendela pampa kuamua mwenga."

22 Nkolongwa jwa akalenda nganneka ajabule nu kunnagi, "Makannengeje mundu kutenda unengi nenga."

Paulo apelekigwa kwa Felisi ntawala jwa kilambo

23 Penia nkolongwa jwa akalenda ngabakema akilongoi abena ba akalenda ngabalengela, "Mpanganie akalenda ichilini bu kujenda ku Kaisalia, pamwe na akaombe falasi makomi saba na akalenda makomi komi mabena bina miko, na mme tela kuboka lele saa tatu ja kilo. 24 Mmekange falasi yenge ya Paulo mumpelekeke kwa tengela mpaka kwa ntawala jwa kilambo jwakemigwa Felisi." 25 Penia nkolongwa jwa akalenda ngaandika balua yene,

26 "Makolongwa ana Felisi chalamu chinu. Nenga Kilaudio Lusua nunhwandikila. 27 Akayahudi ngabampukila mundu jonjo na bapala kunkoma. Ngamanya kube akiba mundu jwa Loma, kuyenie nganyenda pamwe na manjolinjoli gango nu kunkombola. 28 Nganampeleka ku kitamo cha akinahota lyabe mbala kumanya kipola nhwalo gwa lukumbi lwabe. 29 Ngamanya kube ateije kile chochoa chela echapaligwa kuwe andaje kujigaligwa mukipungo, lukumbi lwene lukiba nhwalo gwa malagilo gabe. 30 Na kingobu panamanya kutenda Akayahudi bapalanga ndela ja kunkoma jwombe, upo ngaamua kunneta

kwinu. Nganalengela abantakiana balete lukumbi lwabe kwinu.”

³¹ Manjolinjoli genia ngagatenda apabaamiluligwe. Ngabantolanga Paulo kilo jenie mpaka ku Antipatili. ³² Lichoba elikengima manjolinjoli agatyanga kwa makongono ngababuja ku boma na ngabaleka achamanjolinjoli abatyanga mufalasi bajendeke na mwanja pamwe na Paulo. ³³ Na apabaika ku Kaisalia, ngamampe ntawala jwa kilambo balua jela na kummeka Paulo pulenda gwa benia. ³⁴ Ntawala jwa kilambo ngachoma balua jenie nu kunkonya Paulo aboke kilambo nike. Pimanyika kutenda aboke kilambo cha Kilikia, ³⁵ ngalenga, “Mambenakia lukumbi lwinu apabapakuika abantakiine.” Penia ngaumulicha Paulo alendigwe pulenda gwa panchana gwa Helode.

24

Lukumbi lwa Paulo

¹ Kuboka pa machoba nhwano, nkung'i nkolongwa Anania ngaika ku Kaisalia pamwe na akinanhotu akachoko pamwe na mundu jwa chalia ojwakemigwa Tetulo. Ngabannyendelela ntawala Felisi nu kumpeleke lukumbi lwa Paulo. ² Paulo ngakemigwa na Tetulo ngatumbu kuntakiana Paulo yene, “Anahota Felesi! Ulongoi gwinu gwa mbone uletite tengela kwa machoba majingi na mawachoginu mayono kukugalambuya iletite ibe chwapi mukilambo chito. ³ Genia goa tagapokile kukualali mwojo nu kunnumba muno kila paali. ⁴ Nambu, nu kuchelwa, tunnyopa kwa mwojo gwinu gwa mbone, mpenakie nhwalo gwito nchoko. ⁵ Tumanyi kutenda mundu jonjo nga jwa ngondo muno. Jwombe atumbula kijonga kwa Akayahudi kila paali

padunia nu uyo nga kilongoi jwa chama cha Akanazaleti. ⁶ Kabe ngajitukana nyumba ja Nnoongo, natwe ngutumpukila. Natwe ngutupala kuhukumu kuboke mumalagilo gito. ⁷ Nambu Lusua, nkolongwa jwa manjolinjoli, ngajingilila panakati, ngantola kwa makakala mukuboko jito. ⁸ Anda mankonyite mundu jwenio, mwe mmene maumanya kipola ku jwenio ilebe yoa twenga eyatantakiana. ⁹ Akayahudi ngababe pamwe mukuntakiana jwenio nukulenga kutenda genia goa gakiba kweli.

Paulo akikombola nnongi ja Felisi

¹⁰ “Penia nkolongwa jwa kilambo ngampongela luboko Paulo alongele, na Paulo ngalenga,

“Manyi kube mwe manahakimu ba kilambo chenje kwa yaka ndu, kuyene nhali mwojo kukikobola nnongi jinu. ¹¹ Mwe mmene nhwotwi kuingakia nu kumanyi kutenda nakiba Kuyelusalemu machoba komi na mabele ganapetaje tangu mujite kwenio. ¹² Akayahudi bangolalingeje nakataukana na mundu kuibanja ya nyumba ja Nnoongo, wala bangolalingeje nakakolakea bandu, kunyumba ja kugongalela na wala paali popoa kunnyini. ¹³ Na kuotwaje kulonge uchaili gu lukumbi londo lubandakiine. ¹⁴ Echinyeketela nnongi jinu nga chenje, Nenga nanng'ongalela Nnoongo jwa akinahota bito nakakengama ndela ejibikema ndela jinhwangi. Nambu nenga nhamini kila kilebe echikiandikigwe Mumalagilo ga Musa na muitabu ya akalondoli ba Nnoongo. ¹⁵ Nenga nunhyobalela Nnoongo, nangweto uyo, kutenda bandu, bambone na akabaja, mabayoka kuboka kwa abawile. ¹⁶ Kuyenie ngachana

kwa makakala muno kube na mwojo gwa mbone nnongi ja Nnoongo na nnongi ja bandu.

¹⁷ “Panakiba kutaali na Kuyelusalemu kwa yaka ndu kachoko, nganyenda kabe Kuyelusalemu kupeleka uloi ku bandu bango nu kupanga lilumbo.

¹⁸ Ogunakiba nakakamula genia nga apabangolela kuibanja ya nyumba ya Nnoongo, kiti nyomwile kugongalela kukukijeguya. Kukibaje nkenengi gwa bandu andaje kijonga. ¹⁹ Nambu kukiba na Akayahudi bange kubo ke kukilambo cha Asia, benia nga abapaligwa kube nnongi jinu nu kubeka lukumbi lyabe anda kweli bakweti chochoa chukundakiana nenga. ²⁰ Andaje, maleke aba ababi pamba balenge lilemwa elibilikolela kwango kingobu apanajema nnongi ja kitamo chabe cha akinahota, ²¹ nambu tu malobe ganga aganengita ogunyemita nnongi jabe, ‘Bandakiana lele nnongi jinu magambu gwa kujendeke kuamini kutenda abawile mabayokage.’ ”

²² Penia Felisi, ojawakiba ajimanyi ndela jenie kwambone, ngaekalela oti lukumbi lwenio. Ngabalengela, “Mabanga hukumu ja lukumbi londo apakuika pamba Lusua, nkolongwa jwa manjolinjoli.” ²³ Penia Felisi nganhwamulicha nkolongwa jwa manjolinjoli ojawakiba akalenda penia ammeke Paulo pulenda, nambu baleke akaganja mundu bantyangile nu kunnete gapala.

Paulo nnongi ja Felesi na Dulusila

²⁴ Kuboka pa machoba machoko, Felisi ngaika pamwe na nhwanamundu Dulusila ojawakiba Nhyahudi. Ngaamulicha Paulo aletigwe, bampenakia akalongela nhwalo gwa kunhwamini Yesu Kilisto. ²⁵ Nambu kingobu Paulo apajendekea kulongela nhwalo

gwa ilebe yaipala Nnoongo, na kikibeka maha mwene na nhwalo gwa lichoba lya hukumu eliika, Felisi ngajogopa, ngalenga, “Ngoe nhwotwi kujabula, tankema kabela apatupakube na napachi.”

²⁶ Kingobu chenie ahyobalela kutenda Paulo kabi ampi uloi, yene ngabe akankema Paulo kila kingobu nu kulongela nakwe.

²⁷ Kuboka pa yaka ibena kupeta, Felisi ngato liengo lya Pokio Festo atawale kuboka pa jwenio. Na Felisi ngapala kube jwambone kwa Akayahudi kuyene nganneka Paulo mukipungo.

25

Paulo ajopa lufa kwa angwana akolongwa ba Loma

¹ Festo paika ku Kaisalia kuboka pa machoba matatu ngaboka ku Kaisalia, ngaika Kuyelusalemu, ² akakung’i akolongwa pamwe na akiilongoi ba Akayahudi ngabannete lukumbi lwa Paulo. Ngabampembe Festo, ³ batendele gambone kukunneta Paulo Kuyelusalemu, bakiba bapangine njama ja kunkoma undela. ⁴ Nambu Festo ngajanga, “Paulo abi kukipungo ku Kaisalia, na nenga namwene manyenda kwenio machoba uganga. ⁵ Malekange akiilongoi binu bajende ku Kaisalia pamwe na nenga kwenio bakapiange uchaili gwa lukumbi lwenio anda atei chochoa kibaja.”

⁶ Festo ngatama nangweto kusingobu cha machoba nane andaje komi, kuboka penia ngabuja ku Kaisalia. Kindambi jakwe ngajenda kukitamo cha akinahota, ngaamulicha Paulo aletigwe unyumba. ⁷ Kingobu Paulo apaika, Akayahudi abaikanga kubo ke Kuyelusalemu ngabantindila ngabatumbu kulenga ngumbi ndu ngolongolo kuntakiana jwenio

nambu baotwije kuchalakicha. ⁸ Nambu kwa kukikombola, Paulo ngalenga, “Nenga ndeije lilemwa lyalyoa nhwalo gwa Malagilo ga Akayahudi, andaje nhwalo gwa nyumba ja Nnoongo, andaje nhwalo gwa nngwana nkolongwa jwa Loma.”

⁹ Nambu Festo apala kube jwambone kwa Akayahudi na kuyenie ngankonya Paulo, “Bo, mpaille kujenda Kuyelusalemu na kwenio makahukumuligwe nnongi jango nhwalo gwa lukumbi londo?”

¹⁰ Paulo ngalenga, “Nyemite nnongi ja mahakama ga nngwana nkolongwa jwa Loma, nga pambaligwa kupata hukumu. Ne nalemwitije ubaja gwagoo Akayahudi mwe umanyi kipola. ¹¹ Anda nemwite magambu gwa malagilo na ndeile kile chambaligwa komigwa, nyopaje kulekekekigwa magambu gwa chenie. Nambu andi kweli jibeje nhwalo gu lukumbi londo, abije mundu ojwapakumbeleka kwabe. Nyopa lufaa kwa nngwana nkolongwa jwa Loma.”

¹² Festo kuboka pu kulongela na kitamo cha akinahota bakwe, ngannengela Paulo, “Nnyopite lufa kwa angwana ba Loma, mikikombola kangwana ba Loma.”

Paulo nnongi ja Agilipa na Benike

¹³ Machoba nduje kuboka penia, Nngwana Agilipa na Benike ngabajenda ku Kaisalia kumpata abali nu kumpoke Festo. ¹⁴ Kuboka pukutama machoba machoko kwenio, Festo ngalandulila lukumbi lwa Paulo, “Abi mundu jumwe pamba Felisi anneka mikipungo, ¹⁵ na apanajenda Kuyelusalemu, Akakung’i akolongwa ba Akayahudi na akinahota ngabanete lukumbi kuntakiana Paulo bakapala

nunhukumu. ¹⁶ Nambu nenga nganalengela kutenda lukoboje kwa bandu ba Loma kumpia mundu ahukumigwe panga jwatakiinigwe anakonganaje na bandu abantakiine kumio nu kumio nu kumpe kingobu cha kukikombola nhwalo gwa lukumbi lwenio. ¹⁷ Kingobu apabaika pamba, nenga nachelwiteje, nambu malabo jakwe ngandama pikitamo chakananhota nu kuamulicha mundu jwenio aletigwe. ¹⁸ Bandu abantakiana ngabajema nambu bapiiteje lukumbi lubaja anda apanolela. ¹⁹ Nambu kukiba na mitau kachoko pamwe na jwenio nhwalo gwa dini jabe na nhwalo gwa mundu jumwe ojwakemigwa Yesu, ojwawile, nambu Paulo ngakachana kulenga abi momi. ²⁰ Namanyije chukamula nhwalo gwa kile chenie, kuyenie nganankonya Paulo anda kabi apaille kujenda kukitamo chakananhota ba Kuyelusalemu magambu gwa lukumbi lwenio. ²¹ Nambu Paulo ngajopa lufaa, ngajopa banneke mikipungo mpaka angwana ba Loma pabakujomola lukumbi lwenio. Kuyenie ngaamua atame mikipungo mpaka apambakumpeleka kwa angwana ba Loma.”

²² Agilipa ngannengela Festo, “Mbala kumpenakia mundu jwenio namwene.”

Festo ngajanga, “Mampenakia malabo.” ²³ Malabo jakwe Agilipa na Benike ngabaika pamwe na ilulu ku nchana gwa lukumbi kongo balongwine na akakolongwa ba manjolinjoli na akiilongoi ba kilambo. Festo ngaamulicha Paulo aletigwe unyumba. ²⁴ Festo ngalenga, “Nngwana Agilipa na mmoa mammilingite pamba pamwe na twenga! Nnongi jinu abi

mundu jwenio Akayahudi boa ba pamba na ba ku Kuyelusalemu ngabakwajalila nu kutenda ngajega kutenda apaligwije kulama. ²⁵ Nambu nenga nikiwenije kilebe echateile echikibi kibaja chukupaligwa komigwa. Nambu magambu Paulo mwene ngajopa lufaa ku nkolongwa jwa Loma, ngaamua kumpeleka. ²⁶ Nambu kingonu chango ngwetije uchaili gu nhwalo gwenio gukuoto kunhwandikila nkolongwa jwa Loma. Ne nga nannetite pamba nnongi jinu na kwinu mangwana ana Agilipa, ibe kuboka pa kunhwingakia, nhotole kube na chukuandika nngwana jwa ku Loma. ²⁷ Mbemelela kube chwapije mbakamu chukuomongwa kumpeleka ojwajigiligwe panga lenga kipola lukumbi olubantakiana.”

26

Paulo akikombola kwa Agilipa

¹ Agilipa ngannengela Paulo, “Nnyeke tiligwe kukikombola mmene.” Paulo ngatondabea luboko lwakwe ngalenga yene,

² “Nngwana Agilipa! Niki-bona ngweti upeelee lele gu kujopa nnongi jinu nhwalo gwa lukumbi lwoa lwa Akayahudi lubandakiana nenga, ³ muno magambu mwenga mmene mmanyi lukobo lwa Akayahudi na ukomo gwabe, nanyopa yene umbenakie kukunhimbilila.

⁴ “Akayahudi bamanyi nenga kubo ke ungota gwango. Panatama kutumbu kubandu, kutumbu kukilambo kachango na mpaka Kuyelusalemu. ⁵ Benia bamanyi kwa kingobu choa, na baotwi kuchalakicha, anda bapailinge, kutenda kubo ke pukutumbula natama andi jumwe kati ja kikuta china ukale muno mudini jito, yani kikuta cha Mafalisayo. ⁶ Na ngoe mbi pamba

nhukumigwa kwa magambu gwa kuhyobalela malagano ga Nnoongo galagana na akahok-abito. ⁷ Lilagano lyene nga ulyale eligahyobalela makabila komi na mabele ga kilambo chito, kunng'ongalela Nnoongo kwa machoba goa kilo na mui. Angwana, Akayahudi bandakiana kwa magambu gwa kuhyobalela kwenio! ⁸ Kwa nike mangweto kuaminije kutenda Nnoongo bayoyanga abawile?

⁹ “Ne namwene ngaamini kutenda nhotwi kamula ilebe ijingi kulikana liina lya Yesu juku Nazaleti. ¹⁰ Minhalo jenie nga ejinakamula kwenio Kuyelusalemu. Ne namwene, nakiba bambile kinala kuboka kwa akakung'i akolongwa, ngambata kabeka mukipungo ajingi bandu ba Nnoongo. Angweto apabaukumigwa komigwa, na ne nganyeketela. ¹¹ Pajingi nganatendanga bapote kigwe mu nyumba ya kugongalela yoa nakapoteka bijikanange imani yabe. Lilaka lyango kwabe likiba likolongwa ata nganapalanga mpaka ilambo ya kutaali.

*Paulo alenga apakombwike
(Matayo 9:1-19; 22:6-16)*

¹² “Kwa liengo ulyo, nganyenda ku Damasko, mbi ni kinala na chalamu kuboka kwa akakung'i akolongwa. ¹³ Angwana,

panakiba undela, saa sita nalumu, ngunulubona lumuli lwakumulika muno kupeta lichoba jakumulika kuboka kumbengu, ngulundindila nenga na baba akamwanja jango. ¹⁴ Twe tuboa ngutugwe pae, nane nganyoa lilobe lyakanengela ku Kiebulania, ‘Sauli, Sauli! Kwa nike umboteka? Mikipoteka mmene panga kilebe anda liponda eliputa liteke bokola ja angwanamundu.’

¹⁵ Nenga ngangonya, ‘Nga

mabeneke mwe ma Ngwana? Bene Angwana ngabajanga, 'Nenga na Yesu jwenio mwenga mampoteka. ¹⁶ Nambu nnyinuke, nnyeme kwa makongono ginu. Nampitile lele ibe nammeke mme mapakachi na machaili bi ilebe yenje eimibweni, nu kuilebe eimbakunnaya. ¹⁷ Manankombola na bandu ba ku Isilaeli na bandu banga Akayahudi bombe nenga nankinga kwabe. ¹⁸ Mamaekula mio gabe na kaotoyanga baboke pulubendu na kujingila mulumuli, baboke mu makakala ga Lichetani, bammuji Nnoongo, kupala kukuamini, baotolange kulekekigwa mabaja gabe nu kutola ulichi kati ja baba abajeguigwe ku imani ejibi ku Nnoongo.'

Paulo alonge nhwalo gu upakachi gwakwe

¹⁹ "Kwa yene, Ngwana Agilipa, naotwije kube nimitau kwa malolo genia ga kumbangu. ²⁰ Nambu natumbula kutangacha kwa bandu buku Damasko, penia kwa baba bandu ba Kuyelusalemu na kilambo choa cha ku Yudea, na uyo kwa bandu ba ilambo yenge. Nganakwajalila baleke mabaja babe bammuji Nnoongo na kulaya kuitendwa kube balapite mabaja gabe. ²¹ Kwa magambu genia, Akayahudi ngabambukilanga mbi munyumba ja Nnoongo, ngabajiga kungoma. ²² Nambu Nnoongo nganyangata na nyenie mpaka lichoba lya lele nyemite maha nakachalakicha kwa boa, akananhota na ingota. Ganongela nga gaga agakiba akalondoli ba Nnoongo na Musa ngabalenga magapitila, ²³ yani apaligwa Kilisto apotekigwe na kube jwa kutumbula kuyoka kuboka kwa abawile, ibe atangache kube lumuli lya ukomboi kwa Akayahudi na bandu banga

Akayahudi." ²⁴ Paulo mpaka penia mu kukikombola kwakwe, Festo ngalenga kwa lilobe likolongwa, "Paulo! Mmi namachonjo! Kuchoma kwinu kujingi kummeka machonjo!"

²⁵ Nambu Paulo ngalenga, "Ngwetije machonjo angwana ana Festo. Chanenga nga kweli jika. ²⁶ Mwe mangwana mmanyi minhalo jenje, kwa nyenie nhotwile kulongela panga jogopa nnongi jinu. Magambu manyi mwe mijimanyi minhalo jenie magambu kile chenie kitendigwe kukuiyaje. ²⁷ Angwana ana Agilipa, bo, mmi na imani na akalondoli ba Nnoongo? Manyi kube nhwamini." ²⁸ Angwana ana Agilipa ngabanga Paulo, "Mpemele kukulonge genia nhwotwi kumeka na Kilisto?" ²⁹ Paulo ngajanga, "Nannyopa Nnoongo kutenda, kwa kingobutu andaje kwa mangobu ndu, ngati mwetuje nambu kwa boa abanyoa lele bapatange kube anda apambi nenga, nambu panga mitondolo jenje."

³⁰ Penia nngwana Agilipa na ntawala jwa kilambo na Benike, na boa abakiba pamwe nabo, ngabajema. ³¹ Apababokanga, ngabalengelana, "Mundu ojo ateije kilebe chikipaligwa kunnhwukumula kuwe andaje kipungo." ³² Nngwana Agilipa ngannengela Festo, "Mundu ojo kabi alekekigwe anda akabi ajopitije lufaa kwa nkolongwa jwa Loma."

27

Paulo ajenda kilambo chuku Lumi

¹ Kingobu apikiamuligwa tujende kukilambo chuku Italia, ngabammeka Paulo pulenda gwa Yulio ojwakiba kilongoi jwa manjolinjoli kukikuta echikikemigwa, "Kikuta cha Agosto." ² Ngutuombe

meli kuboke ku Adilamito ejikiba jakajenda kupete kubandali yenge yi kilambo chenye cha Asia, ngututumbwa mwanja. Al-istako, mundu jwa Kamakedonia kuboke Kusesalonike, akiba pamwe na twenga. ³ Lichoba elikengima ngutuika kubandali ja Sidoni. Yulio ngantende Paulo gambone kukunneka balole akaganja mundu nu kupata ilebe eyapala. ⁴ Ngutujendeke na mwanja kuboke penia, nambu magambu upepo gwakiba gwakaguguma kwa makakala muno gukutuikalila nnongi jito, ngutupetela kingonu cha kichilu cha ku Kupulo kwenio upepo gwakiba nduje. ⁵ Penia ngutujomboka baali ja Kilikia na Pamfilia, ngutuika ku Mula, kilambo cha Lusia. ⁶ Kwenio kilongoi jola ngajikolela meli jimwe ja Alekizandalia ejikiba jakajenda ku Italia, na yene ngatuombe mwenio.

⁷ Kulingobu cha machoba ndu ngutujenda kachokochoko na kukulaga ngutuika papipi na Nido. Magambu upepo gwakiba tango gukutupenga, ngutujendeke nnongi kipola ngutupetela na kingonu cha Kulete papipi na Solomoni kwenio upepo gwakiba nduje. ⁸ Ngutupeta pambwega jakwe kachokochoko ngutuika paali apakemigwa, “Bandali jatengela,” papipi na kilambo cha Lasea.

⁹ Machoba ndu gakiba gapetite na lichoba likolongwa lya kuchikichana likiba lipetite. Ngoe ikiba kujogoya kikoko kutyanga mumeli. Kuyenie Paulo ngabakelebuya, ¹⁰ “Makinahota, nubona mwanja gongo kutenda upakube gwa kupotekigwa muno na asala ndu ngiti kwa miigo na meli tuje, nambu uyo kwa bwomi gwito.” ¹¹ Nambu kilongoi jola agajoa muno ga nahodha na ga juna meli ngabembu ga Paulo.

¹² Bandali jenie jikiba jambonije kutama machoba ga malili, ajingi ngaba palanga kujendeke na mwanja, andaiwechikine mpaka ku Foinike. Foinike nga bandali ja kilambo cha Kulete ejilola kubanda kundonde na kuchanya kundonde, na kwenio kabibaotwile kutama mangobu ga malili.

Upepo nkolongwa kubaali

¹³ Upepo nchokochoko gwa kubanda ngutumbu kuguguma, angweto bakita bapatangite chabapalanga, nyene ngababoya nanga, ngabaendeche meli papipi muno na kumbwani ja Kulete.

¹⁴ Nambu kipetitije kingobu, upepo nkolongwa ogukemigwa “Upepo gwa Kuchanya” ngutumbwa kuguguma kuboka kukichilu.

¹⁵ Upepo nguputa melije, na kwa magambu tuotwije kujilongolea meli, ngutujileka jitungwe na upepo.

¹⁶ Kichelu chimwe echikikemigwa Kauda ngikitukenga kachoko na upepogo, na apatapeta kubanda kwakwe ngutuotola iganukube kwa kulaga muno kubeka gwicho ntumbwi gwa mumeli.

¹⁷ Angweto ngubuuta ntumbwi nkati, penia ngabajitindikia meli lugoji na kujitaba kwa makakala. Bajogopa kutenda kabi bakwamite umbwega ja baali, kumbwani ja Libia. Kwa nyenie ngabauluyanga matanga na kujileka meli jitungwe na upepo.

¹⁸ Upepo nkolongwa gujendeke kuguguma na malabo jakwe ngabatumbu kulekela panja miigo ja meli. ¹⁹ Lichoba lya tatu, ngabatumbwa uyo kulekela mumache ilebe yumumeli kwa maboko gabe bene.

²⁰ Kwa machoba majingi tuotwije kuli-bona lichoba wala ndondwa, upepo ngolongwa ngujendeke kuguguma muno, ata kuhyobalela

kwito kwa komboligwa ngagapela.

²¹ Kubokapa kutama kingobu kijingi pangalye chakulya, Paulo ngajema panakati jabe, ngalenga, “Akangwana, ikabimbaya anda makambenekie na kotoka mwanja kuboka Kulete. Anda makatei nyene kabitujepite upepo nkolongwa kabi tupatitije asala jenje joa. ²² Nambu ngoe nannyopanga mme na moja, abije ata jumwe katijito ojwapakuoya bwomi gwakwe, meli tu nga ejipakuoba. ²³ Magambu lichana kilo mpakachi jwa Nnoongo kuboka kumbengu jwenio nenga nga bakwe na jwombe ne nanng’ongalela ngambitila, ²⁴ nganengela, ‘Paulo, makajogopaje! Nga mpaka nnyeme nnongi ja Nngwana nkolongwa jwa Loma. Gwambone gwa Nnoongo, ampile bandu boa ababi mumwanja pamwe na mwenga.’ ²⁵ Nyenie, akangwana, nnimbange moja! Magambu nanhwamini Nnoongo kutenda iba tela anda apabanengila. ²⁶ Nambu nga mpaka matulekeligwa umbwega ja kichilu chimwe.”

²⁷ Kilo chi lichoba lya komi na ncheche, takiba takautigwa kongo na kongo mu baali ja Adulia. Papipi na kilo puwiku akakamwa maengo bumeli ngabapemelela kube papipi na kujomo. ²⁸ Nyene bapalanga kipemo cha baali kwa kuuluya lugoji olukiba lutabigwe na kilebe kitopeu, ngabapala kipemo cha meta makomi ncheche. Uyo ngabapema kabele ngabapata meta makomi matatu. ²⁹ Kwa magambu ga kujogopa ukolimwa mumaganga, ngabauluyanga nanga ncheche unyuma ja meli, ngabajopa kuche chokwe. ³⁰ Akakamwa maengo bu mumeli bapala kutoloka na bakiba bauluinge ntumbwigo mu-

mache, bakakikopakea kutenda bajenda kuuluya nanga nnongi ja meli. ³¹ Nambu Paulo ngannen-gela nkolongwa jwa manjolinjoli na akalenda bakwe, “Anda akakamwa maengo aba kuigaje nkati ja meli, nkomboligwaje.” ³² Penia manjolinjoli gala nga-gaeketa ngoji eibakiba batabali ntumbwi ngubuleka ujabule na mache. ³³ Papipi nu kuche, Paulo ngabapembela boa balyegange chakulya, “Kwa machoba komi na ncheche ngoe nnilingitije kilebe. ³⁴ Kuyenie, chonde nannyopanga nniagange chakulya kwa magambu mikipalanga ibe nhwotolange kulama. Magambu ata lunywili lumwe lwa mitwe jinu luobaje.” ³⁵ Kubokapa kulenga yene, Paulo ngatola nkate, ngannumba Nnoongo nnongi jabe boa, ngaumetula, ngatumbu kulye. ³⁶ Penia boa ngababe na mwojo, nangweto uyo ngabalye chakulya. ³⁷ Tuboa takiba bandu makomi komi mabele na makomi saba na sita mu meli. ³⁸ Kila mundu pajukuta chakulya, ngabapunguya kutopa kwa meli kwa kulekela ilyo mubaali.

Meli jibomoka

³⁹ Pukuchaga, akakamwa maengo ba mumeli baotwije kukimanya kilambo chache, nambu ngabapabona paali pina nhwangi, ngabaamua kujijemeka kubeka nanga kweno anda iwechekine. ⁴⁰ Nyenie ngaeketa nanga na kuileka mubaali, na mangobu ugoto ngabakulugula ngoji eikiba batabaliile nchukani, penia ngababeke nanga jimwe nnongi ukamula upepo, ngabajenda kumbwani kola. ⁴¹ Nambu ngabaika paali pa ngongano ibena ja baali na meli ngijikwama. Nnongi kwakiba kujingi pae piminhyangi nukuinainaje. Kunyuma ja meli ngijitumbu kueketeka

ipandi pandi ku kuputigwa na mawimbi gina makakala.

⁴² Akalenda bapalanga kakoma akapungwa boa ku kujogopa kube kabibaotwile kuogela mpaka kwie na kutoloka. ⁴³ Nambu kwa nyenie kilongoi jwa manjolinjoli apala kunkombola Paulo, ngabaibila bakatendanga yaneje. Ngaamulicha abamanyi kuogela batumbu kuomba kuboka mumeli na kuogela mpaka kwie, ⁴⁴ na bange bakengame bakakumulila mbao andaje mu ipandi ya meli ejieketike. Nga twenga tuboa aputuika tela kwie.

28

Kilambo cha Malita

¹ Aputuika kujomo tengela, ngutumanya kutenda kichelu che kikemigwa Malita. ² Bandu ba penia bakiba maganja muno na twenga. Ula jakiba jakatumbula koma na bakiba na malili, kuyenie ngabakoya mwoto, ngubutupokela. ³ Paulo ngalokota nhwigo nchokochoko gwa anju na ngakolake pamwoto. Penia, magambu ga mwoto, lijoka ngilipita muanju mola ngilinyengelela Paulo mukuboko. ⁴ Bandu ba penia apabilibona lijoka linyengali mukuboko jakwe ngabalengelana, “Pangaje mundu ojo nkomi, iganukube akombwike mubaali, haki jannekaje ajendeke kulama.” ⁵ Nambu Paulo ngalimichila lijoka lyenie pamwoto na apotekigwije ati kachoko. ⁶ Bandu bala ngabalolela jwenio atupe andaje kingobucho kabi agwile pae nu kuwe. Kuboka pa kulendela kwa kingobu muno panga lola kutenda Paulo champatite kile chochoa chela changa pemelela, ngabaailicha mawacho gabe ngabalenga, “Jwenio nnoongo!”

⁷ Papipi na penia pakiba na nng'onda gwa Pubulio, nkolongwa jwa kichilu chela. Pubulio

ngatupokela kwambone, kwa machoba matatu takiba takageni mundu. ⁸ Awamundu Pubulio bakiba pikindanda, atamwe, bakweti mbenduka nu kualicha. Paulo ngajenda muchumbi chabe, ngang'ongalela Nnoongo, ngabeka maboko gakwe panani jabe, ngannamia. ⁹ Kingobu apagapitila genia, bandu akatamwe bange boa ba kichilu chenye ngabaika ngabalamiigwa. ¹⁰ Bandu ngubutupe hupo ndu na kingobu pututumbula kabena mwanja, ngababeka nkati ja meli machulupu agatagapaile.

Kilambo cha Malita ku Loma

¹¹ Kuboka pa myei mitatu ngututumbwa kabe mwanja gwito kwa meli jimwe ja kilambo echikikemigwa Alekizandalia ejikemigwa, “Milongo Mabela.” Meli jenie jakiba jijemite pikichilu kingobu cha malili choa. ¹² Ngutuika pikilambo cha Silakusa, ngututama penia kwa machoba matatu. ¹³ Kuboka kwenio ngutujenda ngututindila ngutuika kilambo cha Legio. Lichoba elikengima upepo ngutumbu kuguguma kuboka kubanda, na machoba mabele agakengama ngutuika kubandali ja Potioli. ¹⁴ Kwenio ngatakolela abaamine bange benia ngubutujopa tutame na angweto kwa machoba saba. Na ngutuika ku Loma. ¹⁵ Abaamine buku Loma apabajoa minhalo jito, ngabaika kutupokela kuchoko ja Apio na Mikahawa Mitatu. Paulo apababona ngannumba Nnoongo, ngabe na makakala.

Paulo kukilambo cha Loma

¹⁶ Aputuika ku Loma, Paulo ngajeketiligwa atame jika jakwe pamwe na linjolinjoli limwe lya kunnenda.

¹⁷ Kuboka pa machoba matatu, Paulo ngabakema pamwe aki-ilongoi ba Akayahudi ba paali penia. Apabakongana, Paulo ngabalengela, “Makalongo Makasi-laeli, nenga, ng’anukube ndeiye chachoa kibaja wala kutauka lukobo lya akinahota bito, ngambukaligwa okwo Kuyelusalemu na ngambukaligwa na bandu ba Loma. ¹⁸ Apabangonya nu kulola kutenda nakibaje ni lilemwa, ngabapala kuneka. ¹⁹ Nambu Akayahudi bange ngabakana kile chenie, nane ngambaligwa kujopa tengela kwa Angwana akolongwa ba Loma, iganukube nakibaje na kilebe chochoa cha katakiana bandu akajango. ²⁰ Kwa magambu genia nnyopite kongana nu kulongela na mangweto. Ndabigwe mitondolo jenje gambu gwa kilebe echibahyobalela bandu Kuisilaeli.”

²¹ Angweto ngabannengela, “Twenga tupokije balua jajoa jela kuboka ku Yudea, wala nnongo gwito ojwaike pamba kulenga minhalo jenie andaje kile chochoa kibaja nhwalo gwinu mwenga. ²² Nambu ipaligwa kunnyoa mmene manhwacho ginu, magambu tumanyi kutenda kila paali bandu batenda kutauka kunhwalo gwa kikuta chenie echimmi mwenga.”

²³ Penia ngabapangania na Paulo lichoba elibapakongana, na bandu ajingi ngabaika kwenio okwakiba akatama. Kuboke kindabi mpaka kimuyo Paulo ngabalandulila na nhwalo gwa kingwana cha Nnoongo na akajiga bajeketele nhwalo gwa Yesu kupete Malagilo ga Musa na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo. ²⁴ Bange kati jabe ngabajeketela malobe gakwe, nambu bange baamingije. ²⁵ Kuyenie ngabaleka, ngukube na kupwilikana na mumawacho

kati jabe. Apabakiba bakajabula, Paulo ngalenga, “Kweli nga tela Uhuke jwa Chwapi agalongela kupete nnondoli Isaya kwa akahoka binu! ²⁶ Gambu alenga, ‘Nnyende kwa bandu bamba makalengele,

Kupenakia mampenakia, nambu mmanyaje, kulola mannola, nambu mi-bonaje,

²⁷ magambu malango ga bandu bamba gatekupunganikwa, baibangite machikilo gabe nu kuchwili mio gabe.

Na yeneje, kabi baloi kwa mio gabe,

kabi bajoine kwa machikilo gabe, kabi bamanyi kwa malango gabe, nu kung’alambuki, alenga Nnoongo,

nane kabi nalamiinge.’ ”

²⁸ Penia Paulo ngalenga, “Mmanyange kube, lilobe lya Nnoongo nhwalo gwa ukomboligwa upelekigwe kwa bandu banga Akayahudi. Angweto mabupenakia!” ²⁹ Paulo apajomola kulonge genia, Akayahudi ngababoka kongo bakataukana muno bene akangweto.

³⁰ Kukingobu cha yaka ibena Paulo ngabe akatama munyumba ejajaika mwene, ngabe akapokela bandu boa abakiba bakaika kunnola. ³¹ Akiba akatangacha nhwalo gwa kingwana cha Nnoongo nukubola nhwalo gwa Angwana ana Yesu Kilisto panga jogopa na kwa agabwa.

Balua ja Paulo kwa Akaloma Kilongoi

Kitabu cha Akaloma kiotwi kube kiandikigwa na Ndundame Paulo kati ja chaka cha 54-58 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba tango anatyangije ku Loma yene ngakinga balua jenje kupala kalagi bandu boa, Akayahudi na banga Akayahudi abunhwamini Kilisto abatama ku Loma. Aandika balua jenje pakiba akatama ku Kolinto kingobu chenye. Paulo aandika balua jenje kupala bandu bilambo yoa bunhwamini nu kunnyali Yesu Kilisto (Lipungu lya 16:26).

Kitabu cha Akaloma ngi kitabu chakajangata muno bandu abunhwamini Kilisto ba kila paali ni kingobu choa kwa gambu Paulo aandike kwambone muno nhwalo gu ukomboi, nu putuotwi kupata kundela ja Yesu Kilisto. Uyo Paulo alondine Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto ku lilagano lya lolu. Akachomi ajingi balenga nsitali gu kijemo mu kitabu chenye nga lipungu lya 1:16 lyenie lilenga, “Nuboneje oni Nhwalo Gwambone, kwa magambu nga makakala ga Nnoongo ku ukomboi gwa kila mundu ojwaamini, kutumbu oti kwa Akayahudi kuboka penia kwa bandu banga Akayahudi.” Paali pukutumbula pi kitabu chenye kilenga muno kumanya ku nkati nhwalo gwa Nnoongo (Lipungu lya 1-12). Na paali papaigile (Lipungu lya 13-15). Pabi na malagilo majingi kukamula mukutama kwa bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

Paulo atumbu balua jakwe andi pahyobalile kukilaya mwene nu kulenga bandu abaandakila (Lipungu lya 1:1-15)

Kabe alenga mundu pabile na paoto koligwa kundela ja Yesu Kilisto (Lipungu lya 1:16-11:36).

Kuboka penia Paulo alagi ilebe yukamula mukutama mukunhwamini Kilisto (Lipungu lya 12:1-15:13)

Paulo ajomole mukitabu chenye kwa kapatanga abali bandu abunhwamini Kilisto buku Loma (Lipungu lya 16).

¹ Nenga Napaulo andika balua jenje, napakachi jwa Yesu Kilisto, nandundame nambambuligwe nukemigwa kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo.

² Kutumbu lolu, Nnoongo akalagi Nhwalo Gwambone kupete akalondoli bakwe andi piandikigwe Mumajandiko Gachwapi.

³ Nhwalo gongo ulenga Mwana jwa Nnoongo, Nngwana jwito Yesu Kilisto, jwenio umundu gwakwe, akiba kibebei cha Daudi,

⁴ nhwalo gongo gunnenga Yesu Kilisto Nngwana jwito, ku nhwalo gu Uchwapi gwakwe guki Nnoongo ngalaigwa kuwecho nkolongwa kukuyoigwa kwakwe.

⁵ Kupete kwa lina lya jwenio twenga tupatite upeelee kukube tandundame, kupala kundela jakwe talongoleye bandu ba makabila goa bajali kupete imani.

⁶ Mangweto uyo kati ja bandu mme mabandu ba Yesu Kilisto.

⁷ Nunhwandikilanga mmoa mammi ku Loma mampaligwa na Nnoongo, ngankemigwa mmegange bandu bakwe ba Chwapi.

Awabito ana Nnoongo na Angwana bito ana Yesu Kilisto bampegange upeelee na tengela.

Lilumbo ku Nnoongo

⁸ Kukutumbula, nannumba Nnoongo jwango kupete Yesu Kilisto kwa magambu ginu mmoa,

magambu imani jinu jjoanika padunia joa. ⁹ Nnoongo nga nchaili jwango echinenga nga kweli, Nnoongo ojunammegelela kwa mwojo gwango gwoa kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Mwana jwakwe. Nnoongo amanyi kube mbinkombokelanga, ¹⁰ kingobu choa pang'ongalela. Ngoe nannyopa Nnoongo anda-paile, nanyangilange. ¹¹ Kwa magambu ndekumpalanga muno kummonanga kupala nammaganakie hupo iboke mukihuke nu kunnimbua mwojo. ¹² Mana gakwe, yene, kukuamini kwango ne kupakunnimbua mangweto, kuamini kwinu mangweto kupakunnimbua nenga.

¹³ Akalongo bango, mbala mmanyane kube pajingi nakapala kuntyangilanga, nambu ikiba ilebe ijingi einhibila kuwika kwinu. Napaile bandu bummanyane Yesu kati jinu mangweto andi pikiba kwa bandu banga Akayahudi. ¹⁴ Mbaligwa kajendelela bandu boa, Akagiliki na banga Akagiliki, bina kumanya na banga manya. ¹⁵ Kuyenie mbala kutangacha Nhwalo Gwambone uyo kwinu mangweto mammi kwenio Kuloma.

Makakala gu Nhwalo Gwambone

¹⁶ Ne kulolaje oni kutangacha Nhwalo Gwambone, gwenio nga makakala ga Nnoongo ogugwakombola boa abaamini, kutumbu Akayahudi na bandu banga Akayahudi uyo. ¹⁷ Kwa magambu Nhwalo Gwambone ulaya kipola kube Nnoongo andi pabatenda bandu kube bambone, nhwalo gwenio utendigwa ku imani, kuboka pukutum-bula mpaka kupela, Majandiko Gachwapi galenga, "Mundu ojwabekigwe jwambone kuimani malama."

Malemwa ga bandu

¹⁸ Lilaka lya Nnoongo lilengigwe kuboka kumbengu kati ja malemwa na ubaja gwoa gwa bandu gwenio kwa ndela yabe mbaja abakana ukweli gwaka manyikanaje. ¹⁹ Nnoongo bahukumu angweto, magambu ilebe yoa kumanyikana ku nhwalo gwa Nnoongo ibi kipola kwabe, magambu mweni Nnoongo abekite yenie. ²⁰ Kutumbu Nnoongo papangania dunia kuwecho gwakwe, nu Unnongo gwakwe gwa machoba goa, iganukube ibikubonekanaje kwa mio, imanyikine kipola. Bandu baotwile kumanya ilebe yenie kuboke ni ilebe eyapanganie Nnoongo. Kwa yenie bakwetije ndela jajoa ja kukikola! ²¹ Iganukube bamanyi Nnoongo abile, nambu babikumpeje ichima ejipaligwa, kabe nukunnumbaje. Gambu mawacho gabe gabi nikilebije na malango gabe gabi nikilebije, gatweli lubendu. ²² Bikitenda kube bina malango, kumbe banga malango. ²³ Ngabagalambuya kibumo cha Nnoongo ojwalama machoba goa pangapela, nambu bigongalela inyago yukubacha eilandine na mundu jwawe, andaje ijuni andaje inyama andaje ikoko.

²⁴ Kuyenie, Nnoongo ngabaleka batende ilebe yanga mbone ibi mumyojo jabe na kutendelana ilebe ya oni mumibele jabe bene akangweto. ²⁵ Bagalambuya kweli ja Nnoongo kube uwangi, bigongalela nu kuibegelela ilebe yapangine mweni Nnoongo, kunneka mwene jwapanginiage, jwapaligwa kulumbigwa pangapela! Unhyo.

²⁶ Yene Nnoongo balekite bakengame tama mbaja. Akikege bagalambwike nu kotoka kapalanga akinalome nu ku-

jingililana bene akangweto. ²⁷ Na akinalome uyo, ngabakotoka kutenda ile yikibelekwa kwa akikege na ngabajingililana angweto kwa angweto. Akinalome ngabatenda ilebe ya oni kwajabe, kwa yene ngabapatanga hukumu jabe ejipaligwa tela na itendwa yabe ibaja.

²⁸ Magambu bandu bakatekana kumanya Nnoongo, Nnoongo ngabaleka mumawacho gabe mabaja, ngabatenda ganga paligwa kutenda. ²⁹ Batwelelinge ubaja na tama ju kupala kube ni ilebe nduu na chojo na kuponja. Batwelelinge bwii na ukoma na bulwa na uwangi na mawacho mabaja. Kung'ing'ia, ³⁰ nu ukopekeana, nga bandu abanchimwa Nnoongo, michwembo, bina lunjonjo na kulokaloka, nukujogopaje kutenda ilebe ibaja, kajeketeje achikibelei babe, ³¹ kuotwaje kumanya nu kulengenekia malagano gabe, bambonije na kiaje kwa akajabe. ³² Bamanyi kube Malagilo gambone ga Nnoongo galenga kube bandu abatamanga yene, bapaligwa kuwe. Na genia ngiti batendanga bene akangweto tuje, nakabe balumbalila bange abatendanga andi genia.

2

Hukumu ja Nnoongo

¹ Yene, maganja, anda mahukumula bange panga paligwa, nhwotoje kukikola, ata makabi mwe mabeneke. Magambu, kwa kahukumu bange, mikhukumula mmene magambu mmene ntenda ilebe andi uyo yamahukumu bange. ² Ngoe tumanyi kube hukumu ja Nnoongo nga ja haki kwa abatenda ilebe andi yenie. ³ Nambu mwe maganja mamahukumula abatenda ilebe andi yenie

na mwenga uyo ntenda, bo, nkita mamijijepa hukumu ja Nnoongo? ⁴ Andaje mubembula gwambone gwa Nnoongo, kuimbalila kwakwe muno, pangamanya kube gwambone gwakwe gwenio upala kunnongalea nnape? ⁵ Nambu nkwati moja gumitau nu kujundupa na nyenie mikibeke hukumu kwa lichoba lyenie lya lilaka lya Nnoongo na hukumu jinu ja kweli ejipakubonekana. ⁶ Lichoba lyenie Nnoongo mannepa kila mundu kubo ke kuitendwa yateile. ⁷ Abaimbalila nu kujendeke kutenda gambone kukupalapala kibumo ni ichima na bwomi gwa machoba goa pangapela, Nnoongo mabapa bwomi gwa machoba goa pangapela, ⁸ Nambu abapala ilebe yabe bene bijikana kweli nu kupala kengama itendwa ibaja, lipakagwele lilaka lya Nnoongo. ⁹ Kulaga na kubinia kupakumpata mundu jwajoa ojwatenda ubaja. Kupakapata Akayahudi oti, uyo na bandu banga Akayahudi. ¹⁰ Nambu Nnoongo mabapa kibumo, ichima na tengela abatenda gambone, Akayahudi oti uyo na bandu banga Akayahudi. ¹¹ Magambu Nnoongo bahukumu bandu boa telatela.

¹² Baba abatenda ubaja panga gamanya Malagilo ga Musa mabawaganga iganukube bagamanyije Malagilo. Na baba abakamu ubaja kongo magamanyi Malagilo mabahukumigwa kwa Malagilo. ¹³ Ngiti abajoa Malagilo nga ababi bamboneje nnongi ja Nnoongo, nambu abaagabala Malagilo. ¹⁴ Bandu banga Akayahudi bakwetije Malagilo ga Musa, nambu kila apabatenda agabi Malagilo ga Musa genia umwojo jabe, benia angweto babaganga kipemo cha Malagilo iganukube bagamanyije

Malagilo ga Musa. ¹⁵ Itendwa yabe ilaya kube pagapala Malagilo gaandikigwe mu myojo jabe. Myojo jabe jilaya kile chenye nga kweli, chengi kingobu mawacho gabe katakiana na chengi kingobu kakola. ¹⁶ Yenye, kuboke Munhwalo gwa Mbone gongo ogundangacha, nga apipakube mangobu Nnoongo apapakuhukumu ilebe ya bandu eikiite, kwa ndela ja Yesu Kilisto.

Akayahudi na Malagilo gabe

¹⁷ Na mwe, bo? Mmene mikikema Mayahudi, magahyobalela Malagilo ga Musa na kulokaloka kube ba Nnoongo, ¹⁸ kwa ndela ja Malagilo mmanyi apapala Nnoongo na nhwotwile kupambula kilebe chambone, ¹⁹ mwenga mikibona kube makilongoi ba bangalola na lumuli ku bandu ababi mulubendu, ²⁰ mikibona kube maboli ba mandokoma na maboli bi kingota, nkwati malango mu Malagilo nu umanyi gwa kweli. ²¹ Bai mwenga mabolanga bange, mboni mmene mmi kukibolaje? Matangachila bange bakajibaje, nambu mmene mboni nnyiba? ²² Mwenga nnenga, “Makatenda ngongolaje,” na kongo mmene ntenda ngongola? Mwenga mijichimwa milongo ji inyago na kongo mmene nnyiba muiteba yabe? ²³ Ku kulenga eti nkwati Malagilo ga Nnoongo, bo nnolaje kube kukualabiya Malagilo mammembu Nnoongo? ²⁴ Majandiko Gachwapi galenga, “Magambu ginu Makayahudi, bandu banga Akayahudi bilitukana liina lya Nnoongo!” ²⁵ Anda mmi kagaagabala Malagilo ga Musa, kuinigwa kwinu kupakube kwambone, nambu anda mmi kagaagabaje Malagilo mbaya makainigwije. ²⁶ Anda mundu jwanga Nnyahudi jwangainigwa

ojwaagabala Malagilo ga Musa, bo Nnoongo ammalangije kube ainigwe? ²⁷ Bandu banga Akayahudi bapakunhukumula panga paligwa mwenga Mayahudi anda nhwalabiye Malagilo, iganukube nkwati majandiko ga Malagilo na nhwinigwe na angweto bagajeketela Malagilo iganukube bainigweje. ²⁸ Ngiti, kila mundu ojwabonekana kunja Nnyahudi nga Nnyahudi jwa kweli na wala mundu kubeje Nnyahudi jwa kweli eti mpaka ainigwe. ²⁹ Nnyahudi jwa kweli nga jwajo ojwabi Nnyahudi mpaka mmojo, nga ojwainigwe umwojo. Gongo ngu nhwalo gu Uhuke, ngiti nhwalo gwa majandiko ga Malagiloje. Mundu andi jwenio apatachipa, ngiti kuboka kwa banduje, nambu kuboka ku Nnoongo.

3

¹ Nnyahudi akwati nike chakapeta bandu banga Akayahudi? Andaje kibi chambone kuboke mukuinigwa? ² Elo, kibile chambone kuingono yoa. Pukutumbu, Nnoongo ngabapeganga Akayahudi Lilobe lyakwe. ³ Nambu ibabole anda bange bandu bakiba bangaaminika? Bo, kile chenye kibakuboya kuaminika kwa Nnoongo? ⁴ Napachokuje! Nnoongo nga jwa kweli machoba goa, iganukube kila mundu abi nuwani. Andi Majandiko Gachwapi pagalenga ku nhwalo gwa Nnoongo, “Anda malobe ginu gabi gambone pamme nulukumbi mwenga kuotola.”

⁵ Nambu, anda ubaja gwito ulaya Nnoongo atenda pipaligwa, tulenga nike? Bo, tulenga atenda telatelaje patuhukumula? Pamba nonge kimundu. ⁶ Napachokuje! Ikabi yene, Nnoongo akaotolabo kujihukumu dunia?

7 Nambu anda ibi kundela ju uwangi gwango ukweli gwa Nnoongo ubonekana na jwombe abi ni kibumo muno, bai kwanike ndenda kuhukumigwa anda namundu bina malemwa? 8 Andaje tulenga, tukamwa mabaja ibe tupate gambone! Yenie bange nga apabututukana kukututakiana kube tubolite yenie. Mabahukumigwa panga paligwa!

Abije mundu ojwabi jwambone

9 Tulenga nike? Bo, twenga Takayahudi tambone kapeta bange? Napachokuje! Kwa magambu nengite pukutumbula kube Akayahudi na bandu banga Akayahudi boa batei mabaja. 10 Anda Majandiko Gachwapi pagalenga, “Abije na jumwije ojwabi jwambone,

11 abije mundu junamalango, wala ojwampalapala Nnoongo.

12 Boa bannekite Nnoongo, boa babi andi batekubola, abije ojwatenda gambone, najumweje.

13 Kano yabe anda makabuli gana-gaelekea, nimi yabe itweli uang,

ng'omo yabe gapita malobe gina uchungu andi gwa lijoka,

14 kano yabe itweli minhilo jikubinina.

15 Angweto kutenda chokwe ukoma,

16 kila pabajenda kwipulana nu kupoteka.

17 Angweto bijimanyije ndela ja tengela,

18 kunnyogopa ngu Nnoongo.”

19 Tumanyi kube Malagilo ga Musa gapalanga ababi Mumalagilo genia, kuyenie kolaje chukopakea, ilambo yoa ibi muhukumu ja Nnoongo.

20 Gambu abije mundu jwambone nnongi ja Nnoongo kukutenda pagapala Malagilo ga Nnoongo,

liengo lya Malagilo kunnaya tu mundu kube atei mabaja.

Kujeketeligwa na Nnoongo kuimani

21 Nambu ngoe, ndela ja Nnoongo ja katenda bandu kube bambone nnongi jakwe jiekuligwe, kabe panga hyobalela Malagilo. Malagilo ga Musa na Majandiko ga akalondoli bachalackicha kilebe chenie. 22 Nnoongo batenda bandu babonekane kube bambone nnongi jakwe kwa ndela ja kunhwamini Yesu Kilisto. Nnoongo atenda genia ku bandu boa abaamini. Magambu kubije kubagulana kwakwoa, 23 bandu boa balemwite na babi kutaali na kibumo cha Nnoongo. 24 Nambu mu upeele gwa hupo ya Nnoongo, bandu boa batendigwa kube bambone kupete Yesu Kilisto ojwababeka bandu babe agabwa. 25 Nnoongo ngampanga Yesu, kupala kwa myai jakwe, abe ndela ja kabokea bandu mabaja kukuamini kwabe. Atenda genia kupala alaye gapala Nnoongo. Lolo Nnoongo atela kuimbalila mabaja ga bandu panga hukumula, 26 atenda yene kupala kulaya gwambone gwakwe ku bandu kingobu chenje jwenio nga ojwabi jwambone na kabeka bandu abunhwamini Yesu babonekane kube bambone nnongi ja Nnoongo.

27 Tukilumbalila nike? Kibije! Kwa nike? Bo, kwa magambu ga kulenganakia Malagilo ga Nnoongo? Ije! Nambu kwa magambu tunhwamini Yesu Kilisto. 28 Gambu Nnoongo antenda mundu kube jwambone ki imani na ngiti kukulenganakia Malagiloje. 29 Andaje bo, Nnoongo nga Nnoongo jwa Akayahudi tu, andaje uyo jwa bandu banga Akayahudi? Elo, jwa bandu banga Akayahudi uyo. 30 Nnoongo nga jumwe, jwombe mababeka

Akayahudi abainigwe kube bambone kuimani jabe na bandu banga Akayahudi banga inigwa uyo kuimani jabe. ³¹ Bo, tutumi imani kukuleke kutali Malagilo? Napachokuje, nambu tagajemeka Malagilo.

4

Kulandanakia nu Ulaimu

¹ Tulenga nike nhwalo gwa aokabito ana Ulaimu? Iebe nike eibapitile mummele?

² Anda Ulaimu akabekigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo, kuilebe yateile, akweti kilebe chukulokeloke, ngiti nnongi ja Nnoongoje.

³ Majandiko Gachwapi galenga, “Ulaimu nganhwamini Nnoongo, kukutenda yenie Nnoongo ngammona kube jwambone nnongi jakwe.” ⁴ Boa abakamu maengo kulepigwa nchaala, nchaala gwenio ngiti hupoje, nambu chabapaligwa kupata.

⁵ Nambu bandu bangahyobalela itendwa yabe, nambu bunhwamini Nnoongo ojabalekekea akabaja, penia Nnoongo kuliagabala lihyobalelo lya bandu benia na kabona kube bambone nnongi jakwe. ⁶ Anda Daudi palenga mbaya jakwe mundu ojabonekana jwambone nnongi ja Nnoongo, pangalolakea itendwa yakwe,

⁷ “Mbaya baba abalekekeigwe malemwa gabe, bombe mabaja gabe gaboigwe.

⁸ Mbaya mundu jwajo Angwana bagabalangaje mabaja gakwe.”

⁹ Bo, mbaya jenie jalenga Daudi kwa bandu abainigwe tu? Ije! Andaje pamwe na bandu bangainigwa. Magambu tulengite kutenda, “Ulaimu nganhwamini Nnoongo, gambu gwa kuamini kwakwe Nnoongo ngammona kube jwambone nnongi jakwe.”

¹⁰ Genia gatendigwa kingobu gani, tango Ulaimu nukuinigwaje? Andaje itendigwa kuboka pa kuinigwa? Tango nukuinigwaje, ngiti kuboka pa kuinigwaje.

¹¹ Ulaimu ngajeketela kiingi chu kuinigwa kulaya kutenda ajekataligwe kube jwambone nnongi ja Nnoongo, gambu gu kuhyobalela kwakwe tango nu kuinigwaje. Kwa nyenie, Ulaimu nga awawa ba boa abaamine nu kubekigwa kube bambone nnongi ja Nnoongo gambu gukuamini kwabe iganukube bainigweje.

¹² Ulaimu uyo aokabito ba boa abainigwe, nambu ngiti magambu gukuinigwa kwabije, nambu kwa magambu gukengama ndela ujaje ja imani ja aokabito ana Ulaimu ejibakengama tango nu kuinigwaje.

Lilagano lya Nnoongo lipokaligwa kuimani

¹³ Nnoongo ngalagana na Ulaimu ni ibelei yakwe kube dunia majiba jabe. Nnoongo atela yene ngiti kwa magambu Ulaimu akaagabala Malagilo ga Musaje, nambu magambu gukunhwamini Nnoongo ngam-meka kube jwambone nnongi jakwe.

¹⁴ Andaibi lilagano lya Nnoongo libi kwa baba tu ababagakengama Malagilo ga Musa, imani jiba jambonije, uyo lilagano lya Nnoongo liba kile chamboneje. ¹⁵ Malagilo ga Musa galeta lilaka lya Nnoongo, nambu pangabe Malagilo, kubeje kualabia Malagilo.

¹⁶ Nayene lilagilo likiba muimani, kupala lilagilo lye-nie libe, lilame nukujendekaa andi hupo kuboka ku Nnoongo kwa boa ababi kukibelei cha Ulaimu, ngiti kwa abahyobale Malagilo ga Musa tuje, nambu uyo kwa abaamini andi patenda Ulaimu. Gambu Ulaimu nga

awabito bu Uhuke tuboa, ¹⁷ andi Majandiko Gachwapi pagalenga, “Nammekite mme mawawa ba makabila nduu.” Lilagano lyenie libi kweli nnongi ja Nnoongo nu Ulaimu nganhwamini Nnoongo. Jwenio nga Nnoongo jwabape bwomi bandu abawile, kwa amuli jakwe, ilebe yangabe ibe. ¹⁸ Ulaimu ngaamini gangaoto kuhahyobalela, nyanenie, ngibe andi Majandiko Gachwapi galenga, “Awawa bi ilambo ijingi na kibe lei chinu kiba nduu!” ¹⁹ Ulaimu akiba okolo abandakila kube nayaka makomi komi, nambu kuamini kwakwe kupolitije iganukube amanyi kube mmeli gwakwe ukiba andi uwile, nu nhwanamundu Sala akiba ntonga. ²⁰ Ulaimu alipwelije lilagano lya Nnoongo, kuamini kwakwe ngukumpe makakala, ngampe kibumo Nnoongo. ²¹ Amanyi pe kutenda Nnoongo malenganakia lilagano lyakwe. ²² Nga mana Nnoongo ammona kube jwambone nnongi jakwe. ²³ Pilengigwa, “Ngalalangigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo,” ilengigwa magambu gwa jwenio tuje. ²⁴ Genia gaandikigwa pamwe na twenga uyo tatu jeketeligwe kube tambone tatunhwamini Nnoongo ojwanhoyote Yesu Nngwana jwito kuboka kwa abawile. ²⁵ Magambu gwa mabaja gito Yesu ngabekigwa akomigwe, ngayoigwa kube mmomi kupala atubeke twe tambone nnongi ja Nnoongo.

5

Kupaligwa na Nnoongo

¹ Gambu tujeketeligwe kubekigwa tambone nnongi ja Nnoongo kuimani, tukweti tengela na Nnoongo kupete Nngwana gwito Yesu Kilisto. ² Kuimani jito, jwenio atuletite tube mupeele gwa Nnoongo. ogututama nago ngoe. Tuala

mwojo kulihyobalelo litukweti likube pamwe mukibumo cha Nnoongo. ³ Elo, ngiti genia tuje, nambu tualalila mukulaga kwito uyo, magambu tumanyi kutenda kulaga kuleta kuimbalila, ⁴ nu kuimbalila kuleta kube mundu jwambone nu kulimba mwojo kuleta kuhyobalela. ⁵ Na lihyobalelo lyenie liwangije magambu Nnoongo ajeile lipalano lyakwe mumyojo jito ku ndela ja Uhuke jwa Chwapi, jwatupi twenga.

⁶ Putukiba tanga uwecho, kukungobu chapala Nnoongo Kilisto ngawe kupala atukombole mabaja gito. ⁷ Kindemaje mundu kuwe magambu ga mundu jwambone, pangaje mundu aotwile kujiga kuwe magambu ga mundu jwambone. ⁸ Nambu Nnoongo alaite kube abi kutupala, gambu putukiba tango tana mabaja, Kilisto ngawe kwa magambu gito. ⁹ Magambu tubekigwe kube tambone muno kwa myai ja Kilisto, ilaya kweli kube kukupete jwenio matukola kuboka mulilaka lya Nnoongo. ¹⁰ Takiba takangondwa ba Nnoongo, atuchikachine kupete kiu cha Mwana jwakwe. Ngoe tubi takaganja ba Nnoongo, nga kipola muno kube matukomboligwa kwa bwomi gwa Kilisto. ¹¹ Genia tuje, nambu uyo tuala mwojo ku Nnoongo kwa ndela ja Nngwana jwito Yesu Kilisto ojwatuchikachine na Nnoongo.

Adamu na Kilisto

¹² Kupete mundu jumwe mabaja ngagajingila padunia na genia ngagaleta kiu. Nhyene kiu kijendekie mu bandu boa, kwa magambu boa batei mabaja. ¹³ Gambu tango nu kubeje Malagilo mabaja gakiba padunia, nambu mabaja kubalangigwaje kube mabaja panga Malagilo. ¹⁴ Nambu kutumbu mangobo

ga Adamu mpaka mangobu ga Musa, kiu ngikibe panani ja bandu boa, uyo ngikibe nu kubandu bangatenda mabaja tela na Adamu apakana amuli ja Nnoongo.

Adamu andi kilandanikio cha Kilisto jwaika. ¹⁵ Nambu ile ibele yenie ibi telaje, magambu gwa hupo ya tengela ya Nnoongo telaje na mabaja ga Adamu. Kweli kutenda bandu ajingi ngabawe magambu ga mabaja ga mundu jumwe. Nambu upeelee gwa Nnoongo ubi nkolongwa muno, hupo yakwe yenie ya tengela kwa bandu ajingi kupete upeelee gwa mundu jumwe, Yesu Kilisto. ¹⁶ Hupo ya Nnoongo na mabaja ga mundu jumwe ibi telaje. Mana, kuboka pa lilemwa lya mundu jumwe, Nnoongo ngapanga hukumu, nambu kuboka pa malemwa ga bandu ajingi, Nnoongo ngabaupa upo yakwe kwa kalekeke. ¹⁷ Kweli kwa mabaja ga mundu jumwe, kiu ngikitumbu kutawala kwa bandu magambu gwa mundu jumwe. Nambu chambone muno echatei mundu jwenio, Yesu Kilisto! Boa abapokela gwambone gwa Nnoongo na hupo yenie nu kutendigwa babonekane bambone nnongi ja Nnoongo, mabatawala mu bwomi kundela ja jwenio jumwe jwenio nga Yesu Kilisto.

¹⁸ Andi yene lilemwa lya mundu jumwe lyahukumula bandu boa panga paligwa, uyo kupete kitendwa chambone cha mundu jumwe bandu boa mababekigwa kube bambone nnongi ja Nnoongo na bwomi. ¹⁹ Andi yene kwanga jali kwa mundu jumwe ngukwabeka bandu mumalemwa uyo kuagabala kwa mundu jumwe makabeka bandu ajingi bajeketeligwe nnongi ja Nnoongo.

²⁰ Malagilo ga Musa, pagaika

itendwa ibaja ngijonjeke kube ndu, nambu mabaja pagakiba ndu, upeelee gwa Nnoongo ngube ndu muno. ²¹ Andi mabaja pagatawala kukuleta kiu, uyo gwambone gwa Nnoongo utawala kukuleta ilebe einhwalali Nnoongo nukuleta bwomi gwa machoba goa pangapela kupete Yesu Kilisto Nngwana gwito.

6

Tulama kukulimba kwa magambu ga Kilisto

¹ Tulenga nike kabele? Tujendekeya kutenda mabaja kupala kindimba cha Nnoongo kijonjake kube ndu? ² Napachokuje! Tukotwike kutawaligwa na mabaja, tujendekeabo kutama mumabaja? ³ Gambu manyi kube twenga tatubaticigwe kulondana na Yesu Kilisto, putubaticigwa ngutulondana na kiu chakwe. ⁴ Apatabaticigwa kututumbukia mumache ngutulondana na kiu chakwe, ngutuchigwa pamwe najwenio, kupala andi Kilisto apayoigwe kuboka kwa abawile kukibumo cha makakala ga Awawa, twenga uyo matuba mubwomi nhyono.

⁵ Gambu andi putulondine nakwe mukuwe, uyo nga putupakulonda nakwe mukuyoka. ⁶ Tumanyi kutenda bwomi gwito gwa kalakala uwile panchalaba pamwe na Kilisto, kupala makakala ga mabaja mumibe jito gaalabiigwe, kuyene takabeje kabe takabanda ba mabaja. ⁷ Gambu mundu jwajoa ojwawe abi agabwa na mabaja. ⁸ Andaibi tuwile pamwe na Kilisto, uyo tuamini kutenda matulama pamwe na jwenio. ⁹ Gambu tumanyi kube Kilisto ayokite, aweje kabele, kiu kintawalaje kabena. ¹⁰ Yene, magambu awile pakamwe tu, mabaja gakwetije makakala kujwenio, na ngoe

atama kitamo chakwe mutawala gwa Nnoongo. ¹¹ Na mangweto uyo mikibalangila kube nhwile ku nhwalo gwa mabaja na ntamanga kukummegelela Nnoongo kupete Yesu Kilisto.

¹² Yene, mabaja gakajendekeje kutawala mibele jinu ejiwe, nu kujijeketela tama yakwe. ¹³ Na makaboyangaje ipagwa imibele jinu kube yombo yukutende mabaja. Mbaya mmeni mangweto mikibekange ku Nnoongo, andi bandu abayoigwe kubokeye kwa abawile, mmekange mibele jinu joa kwa agapala Nnoongo. ¹⁴ Magambu mabaja gantawalaje kabele, mangweto mmi kulongaleigwaje na Malagilo nambu nnongaleigwa na gwambone gwa Nnoongo.

Akabanda abapaligwa

¹⁵ Tulenga nike? Bo, tu-tendi mabaja magambu tubije Mumalagilo gambu tubi muu-peelee gwa Nnoongo? Ije napachokuje! ¹⁶ Mmanyi kube anda mikibekangite mmene makangweto kube makabanda ba mundu mmaganga kweli makabanda ba mundu jwenio, andaje makabanda ba mabaja mmanya kipakumpata kiu, andaje akabanda abannyali Nnoongo mpakube mambone nnongi jakwe. ¹⁷ Nambu nannumba Nnoongo! Kagaagaba maboulo gamaboligwe kumyojo jinu joa, iganukube lolo makiba mabanda ba mabaja. ¹⁸ Ngammekigwa agabwa kuboka mumabaja, na mmi makabanda bi ilebe yaipala Nnoongo. ¹⁹ Pamba nonge kilonge chamachoba goa magambu gwa kulegaleka kwa mibele jinu. Andi kingobu chenge pamabekanga ipagwa inu itendi ilebe ichapu na mabaja ngamme makachapu, uyo ngoe mmekange ipagwa

ynu itendi ilebe yapala Nnoongo mmegange chwapi.

²⁰ Pamakiba mabanda ba mabaja makiba agabwa mukutenda ilebe yaipala Nnoongo. ²¹ Makapatanga nyonjakea nike kubokeye mukutendanga ilebe yae eintei mme na oni? Magambu ile yenie yoa kupela kwakwe kuwe! ²² Nambu ngoe mmekigwe agabwa kuboka mubanda gwa mabaja na mmi makapakachi ba Nnoongo. Nyonjakea jankweti ngoe chwapi, kubokapenia mpata bwomi gwa machoba goa pangapela. ²³ Kwa magambu lipungu lya mabaja nga kiu, nambu hupo ejapanga Nnoongo nga bwomi gwa machoba goa pangapela kukulondana na Yesu Kilisto, Angwana bito.

7

Nhwalo gukulolana

¹ Makalongo bango, mam-manyanga agambakunnengela, gambu mmoa magamanyangite Malagilo. Malagilo gantawala mundu mangobu abi mmomi. ² Magambu munkege ojwatoligwe na analome kila kingobu atabigwa na malagilo kingobu angwanamundu pababe bwomi, nambu angwanamundu pabajomoka malagilo genia gantabaje kabena munkege jwenio. ³ Yene munkege jwenio andatoline na analome bange nakongo angwanamundu babi amommi, akemigwa nngongola, nambu anda angwanamundu bajomwike, munkege jwenio aba agabwa mumalagilo na ata akatoline na analome bange, nngongolaje. ⁴ Yene nga apammilingite makalongo, mangweto uyo nhwilangite, mmi kutawaligwaje na Malagilo gambu mangwetomwe ngi ipagwa ya mmele gwa Kilisto, ngoe mmi bakwe ojwayoigwe

kuboka kwa abawile yene tupaligwa kummegele Nnoongo. ⁵ Gambu apatakiba takatama kimmele tu, tama mbaja ngijikolakeigwa na malagilo, ubaja ngutenda maengo mummele gwito, nu tuboa ngutugwele mukiu. ⁶ Nambu ngoe tubi agabwa kuboka mumalagilo, tubokite mukilebe chache echikitubeka tube takabanda. Ngoe tubegelela kabeje na ndela ja lolola ja Malagilo ga Musa agaandikigwe nambu kwa ndela nhyono ja Uhuke.

Malagilo na Mabaja

⁷ Bo, tulenga, kube Malagilo ga Musa nga mabaja? Napachokuje! Nambu panga Malagilo, nenga kabi manyije kulokalela ilebe yabange nga nike, anda Malagilo gakalengitije, "Makalokaleje." ⁸ Kukube muamuli jenie, mabaja ngagapata ndela jukolakea mabaja ndu nkati jango. Panga malagilo malemwa kilebe chikiwe. ⁹ Pukutumbula nenga nakiba namomi kutaali na malagilo, nambu malagilo apagaika, mabaja ngagayoka, ¹⁰ nenga nganhwe. Malagilo genia gakita galete bwomi, nambu kwango ganeti kiu. ¹¹ Gambu, mabaja ngagapata ndela kuboka kwa malagilo, ngagangoloya ne nukungoma.

¹² Malagilo gene gabi chwapi na amuli jene jibi chwapi, nga ejipaligwa na jambone. ¹³ Bo, ikonda kilebe echikibi chambone kijambuki kiu chango? Napachokuje! Apibile nga yene, mabaja gabonekane kipola kube mabaja, gapeti muchache chambone nu kunyambukia kiu chango. Yene mabaja kwa ndela ja malagilo ibonekana kipola kube mbaja muno.

¹⁴ Tumanyi kube Malagilo gu uhuke, nambu nenga na bammele tu, nenga nhuchigwe kube nabanda ba mabaja. ¹⁵ Nikimanyije chandenda, magambu chache chinikipala kutendaje, nambu chinikichimwa nga echindenda. ¹⁶ Andaibi, ndenda gangapala, ilya kube nyekete kube malagilo nga gambone. ¹⁷ Ibonekana kipola neje nandenda kilebe chenye, nambu mabaja agabi nkati jango. ¹⁸ Manyi kube ngwetije chambone nkati jango, mu umundu gwango. Kwa magambu, iganukube mbaile kutenda kilebe chambone, kuotoje kulilenganakia. ¹⁹ Pambala kutenda kilebe chambone kutendaje, nambu kilebe kibaja changakipala nga chandenda. ²⁰ Anda ndenda gangapala, ilya kube neje nandenda genia, nambu mabaja agabi nkati jango. ²¹ Bai ng'anyime lukobo londo, pambala kutenda kilebe chambone, ni kibaja kibi upo. ²² Nkati mumwojo gwango nagapala Malagilo ga Nnoongo. ²³ Nambu nola kube gabi malagilo gange agatenda maengo mummele gwango, malagilo gangachikachana na malango gango. Genia gameka mbe nabanda ba malagilo mabaja agatenda maengo mummele gwango. ²⁴ Naocho nenga! Beneke abapakungola kuboka mummele gongo ogumbeleka kuki? ²⁵ Nannumba Nnoongo ojwatenda genia kwa ndela ja Nngwana jwito Yesu Kilisto!

Malango gango gabegele Malagilo ga Nnoongo, nambu mmele gwango ubegele malagilo gubaja.

8

Kutama mu Uhuke jwa Nnoongo

Ngondo nkati ja mundu

¹ Yene, ngoe hukumu janga paligwa jibije kwa boa abalondine na Yesu Kilisto. ² Magambu, Malagilo gu Uhuke gwa Nnoongo agaleta bwomi ogubi mu Yesu Kilisto gangombwile kuboka mu malagilo mabaja na kiu. ³ Nnoongo ngalenganakia kilebe changalenganakia Mumalagilo ga Musa, ngankinga Mwana jwakwe kiti abi na mmele tela na mmele gwito twenga tatubi na malemwa, kwa magambu ga mabaja na kwa mmele gwenio ngagahukumu mabaja. ⁴ Nnoongo atela genia kupala gaga agapaligwa Mumalagilo galenganile nkati jito, twenga tanga kengama tama ja ilebe ya mmele, nambu kwa makakala gu Uhuke. ⁵ Baba abatama kukengama pupala mmele, kulongaliigwa na mawacho ga mmele. Nambu abatama kukunkengama Uhuke jwa Chwapi mawacho gabe kulongalaigwe na gaga agapala Uhuke jwa Chwapi. ⁶ Mawacho ga mmele galeta kiu, nambu mawacho ga Uhuke galeta bwomi na tengela. ⁷ Gambu ojwatawaligwa na mawacho ga mmele jwenio nngondwa jwa Nnoongo, kujaliye Malagilo ga Nnoongo na kuotwaje kugajali. ⁸ Bandu abalongaleigwa na agapala mmele gwa mabaja kuotwaje kunhwalalila Nnoongo. ⁹ Nambu mangweto kulongaleigwaje nu pupala mmele gwa mabaja, nambu ntamanga kukengama papala Uhuke, anda ibi Uhuke jwa Nnoongo atama nkati jinu. Jwajwoa jwanga Uhuke jwa Kilisto, jwenio nga jwakuje Kilisto. ¹⁰ Nambu anda Kilisto abi nkati jinu, iganukube mibele jinu jiwile magambu ga mabaja, kwinu Uhuke nga bwomi kwa magambu gukutenda agapala Nnoongo.

¹¹ Anda abi Uhuke jwa Nnoongo ojwanhyoya Kilisto atama nkati jinu, jwenio jwanhyoite Yesu

kuboka kwa abawile majipa bwomi mibele jinu ejiwile, matenda yene kupete Uhuke jwakwe ojwatama nkati jinu. ¹² Yene, akalongo bango, tukweti liengo, ngiti likutama kukengama agapala mmele gwa mabaje. ¹³ Magambu anda ntamanga kukengama agapala mmele gwa mabaja mmanya mpala kuweganga. Nambu, anda kwa ndela ja Uhuke miikoma itendwa inu yangambone, mannamanga. ¹⁴ Boa abalongaleigwa na Uhuke jwa Nnoongo ngi ingota ya Nnoongo. ¹⁵ Magambu, mpokelingije Uhuke jukummeka mangweto makabanda nu kummeka mbwele, nambu mpokilinge Uhuke jukummeka mangweto mme ingota ya Nnoongo, kwa Uhuke jwenio twe tunkema Nnoongo, "Aba," ikonda, "Awawa!" ¹⁶ Na Uhuke jwa Nnoongo mwene achalakicha ni iuke ito kube twenga ngi ingota ya Nnoongo. ¹⁷ Lele twenga anda tubi ingota ya Nnoongo, matupokela upeele gwoa Nnoongo ogubabekalinge bandu bakwe, matuba pamwe muulichi gwenio na Kilisto, magambu anda tukilondite mukupotekigwa kwakwe Kilisto, uyo matuba pamwe mukibumo chakwe.

Kibumo chikiika

¹⁸ Nola kube kupotekigwa kwa kingobu chenje cha ngoe ngikilebe chambonije anda tulandanakie na kibumo chache chitupakupata twenga. ¹⁹ Ipanganyigwe yoa ilende kwa chuuna muno kupala kulola Nnoongo apailaya kipola ingota yakwe. ²⁰ Kwa mana, ipanganyigwe ibekigwe kube pangaotola, ngiti kukupala yenije, nambu ibekigwe yene kukupala mwene Nnoongo. Na yenie ibi

ni lihyobalelo, ²¹ magambu ipanganigwa yenie maikomboligwa kuboka mu ubanda gu ubou, iba agabwa mukibumo cha ingota ya Nnoongo. ²² Magambu, tumanyi mpaka ngoe, ipanganigwe yoa iguta kukubinia andi kubinia kwa kukikombola mwana. ²³ Yenetuje, ipanganigwe na twenga tatubi na Uhuke jwenio, ojwabi hupo ikutumbula ya Nnoongo, twe uyo tuguta nkati jito, tulendela tubekigwe kube ingota ya Nnoongo na myojo jito jikomboligwe. ²⁴ Magambu kukuhyobalela kwenio twe tukomboligwe. Nambu lihyobalelo kubeje lyambone andibi tupeta kukibona echituhobalela. Gambu meneki ojwahyobalela chache chakibona? ²⁵ Anda tukihyobale kilebe tango changakibona, tukilendela kukuimbilila.

²⁶ Uyo, Uhuke abikutujangata mukulegeleka kwito. Magambu twe tumanyije apipaligwe kunyopa Nnoongo, nambu Uhuke mwene atujopela ku Nnoongo kukulwala kwangalandulila. ²⁷ Jwombe Nnoongo ojwalola mpaka nkati ja myojo ja bandu, amanyi mawacho ga Uhuke jwenio, Uhuke jwenio kajopela bandu ba Nnoongo akengama papala Nnoongo.

²⁸ Tumanyi kube, ilebe yoa ilenganile telatela, Nnoongo atenda maengo pamwe na abampala nakape gambone, yani abakemigwe kwa maengo gakwe. ²⁹ Gambu benia Nnoongo bamanyi kuboka pukutumbula, nga abapambwile balandane na Mwana jwakwe, kupala Mwana abe nkolongwa kati ja akalongo ajingi. ³⁰ Bai baba Nnoongo abapambwile nga benia abakemite na benia abakemite nga abatei kube ingota yakwe na benia batei kube bambone nnongi jakwe benia nga abaletite babe

pamwe mukibumo chakwe.

Lipalano lya Nnoongo

³¹ Mugenia, tulenga nike kabele? Andaibi Nnoongo abi pamwe na twe, beneke abapakuotola kutukana? ³² Nnoongo ankanakije Mwana jwakwe jwa jika, nambu ngammoya kwa magambu gito twenga tuboa. Anda ibi atei genia, bo, matupeje upeelegwoa? ³³ Bo, beneke abapakatakiana abapambuligwe na Nnoongo? Nnoongo mwene kulenga batei babe bambone! ³⁴ Bo, beneke abaotwi kutuhukumula? Babije! Mana Yesu Kilisto nga ojwawile, kabe ngayoka kuboka kwa abawile na atama kingono cha kalelo cha Nnoongo. Jwombe atujopela! ³⁵ Nga mene ojwaotola kutulekania na kupalana kwito na Kilisto? Kulaga andaje malola andaje ngondo andaje njala andaje uwocho andaje kupotekigwa andaje kiu? ³⁶ Anda Majandiko Gachwapi apagalenga,

“Kwa magambu ginu, tubi mukioya chu kuwe lyoele tipi, tutendigwa andi mabelele gu kuchinjigwa.”

³⁷ Nambu, muilebe yenie yoa, matuotola kukutujangata jwenio jwatupaile. ³⁸ Gambu manyi kube kibije kilebe echikiotwi kutulekania lipalano lyabe, nakiuje, nabwomije, wala na akapakachi kuboka kumbenguje andaje makakala gange ga kumbenguje andaje agapitila ngoe andaje agapakupitila andaje uwecho gwagwoa, ³⁹ wala eibi kunani na wala eibi pae wala kipanganigwa chochoa. Kibije echikipanganigwe chachoa echikipakuotola kutukolobana na lipalano lya Nnoongo mu Kilisto Yesu Angwana bito.

9

Nnoongo na bandu bakwe

¹ Mwojo gwango anda ulongoleigwa nu Uhuke jwa Chwapi inenge kutenda nonge uwangije.

² Mbala kulenga yene, mbi nukuwechuka muno nu kubinia kwanga pela umojo gwango.

³ Kwa magambu ga akalongo bango bu lungolo lumwe, ikabi kwa magambu gakajangata angweto tu, kabi nyeketi kubekigwa nhwilo nu kubekigwa kutali na Kilisto kummele.

⁴ Benia nga bandu ba Kuisilaeli abapambuligwe na Nnoongo kube ingota yabe, ngababeka mukibumo chakwe, ngalagana nabo, ngabape Malagilo na kabola pipaligwa kugongalela. ⁵ Angweto nga ichokolo ya akahokolo ba Akayahudi na jwenio Kilisto, ku umundu gwakwe, nga julungolo lwabe. Nnoongo jwatawala goa, alumbigwe pangapela! Unhyo.

⁶ Nongeje kutenda Nnoongo agalambwi malagano gakwe, gambu bandu boa ba Kuisilaeli ngiti bandu ba Nnoongoje. ⁷ Ngiti ibelei yoa yu Ulaimu ngi ingota ipatite lilagoje. Nnoongo ngalonge na Ulaimu kulenga, “Nannagila kupete Isaka mpakupata ibelei.” ⁸ Mana gakwe, ingota ya Nnoongo ngiti iibelwike kundela ja mmeleje, nambu ingota iibelwike kwa malagano ga Nnoongo. ⁹ Lilagano lyene nga lende, “Mangobu agajeketeligwe manhika, Sala maipata mwana.”

¹⁰ Yene tuje, nambu uyo Lebeka ngapoto ingota ibele ka awawa bamwe, awawa benia nga anhoka bito ana Isaka. ¹¹ Kupala Nnoongo amanyikane kutenda abi nuwecho gukupambula,

tangu niingotaye kubelekwaje na tangu nukumanyaje gambone na mabaja, ¹² Nnoongo ngannenge Lebeka, “Nkolo ammegelela

unung'una.” Yene kupambu kwa Nnoongo kukengamana nulukemo lwakwe mwene, ngiti itendwa ya munduje. ¹³ Andi Majandiko Gachwapi pagalenga, “Yakobo nakate kumpala, nambu Esau nakate kunchimwa.”

¹⁴ Tulenga nike? Bo, Nnoongo jwa apaligweje? Napachokuje!

¹⁵ Magambu akannenge Musa, “Manammonela kia mundu jwajoa junampala kummone kia, manankole kia mundu jwajoa junampala.” ¹⁶ Yene, ilebe yoa ihyobalela kia ja Nnoongo, ngiti ukachana andaje kukupala kwa munduje. ¹⁷ Magambu Majandiko Gachwapi galenga yene ku Falao, “Nakammeka mangwana ibe kwa ndela jinu, uwecho gwango umanyikane, li-

ina lyango litangachigwe padunia joa.” ¹⁸ Ibonekana kipola kube, Nnoongo kummone kia mundu jwajoa ojwampala nu kummeka mundu jwajoa abe nimitau.

Lilaka na kia ja Nnoongo

¹⁹ Pangaje maungonya, “Anda ilebe ibi nyenie, Nnoongo aotobo kunng'amba mundu? Beneke abaotola ukana mapalano gakwe?” ²⁰ Nambu, mwe mamundu, nhwotobo kunng'amba Nnoongo? Bo, kibega kiotwile kakonya abombi bakwe, “Mboni umombite yene?” ²¹ Mmombi akweti kinala chukubomba itope papala mwene nu kubomba ibega ibele ku utope ugwo, chimwe chambone muno na chenge chamboneje.

²² Nyenie nga apibile ku Nnoongo. Apaila kulaya lilaka lyakwe na kumanyikana uwecho gwakwe. Akiba nu kuimbalila muno, baimbalila bandu abapaligwa kupata lilaka lyakwe, kwa abapaligwe komigwa. ²³ Uyo apala kulaya kujoloka kukibumo chakwe echatupongolela twenga

tatubi mukia jakwe, tatubekigwe kukipokela kibumo chakwe.

²⁴ Magambu twenga nga baba abakemite, ngati kuboka kwa Akayahudi tuje nambu uyo kuboka kwa bandu ba ilambo yenge. ²⁵ Andi palenga mukitabu cha nnondoli Hosea, “Baba abakiba, bandu bangoje manakemanga, ‘Bandu bango!’ Jwombe, nampaije aikemigwa, ‘Junampala.’

²⁶ Na papa pabalengigwa, ‘Mangwetomwe bandu banguje.’ Penia bikemigwa, ‘Ingota ya Nnoongo ojwabi bwomi.’”

²⁷ Jwombe nnondoli Isaya, magambu ga Isilaeli atondobea lilobe, “Ata ikabi ingota ya Kuisilaeli ibi ndu andi nhwangi gwa kumbwani, nambu achokutu abapakomboligwa, ²⁸ Magambu Angwana, bachelwaje kuleta hukumu jabe tegatega kudunia joa.” ²⁹ Andi Isaya apalenga pukutumbula, “Anda Angwana ba matyala bakabi nukutuigakiaje kibeledi chenge chu Kuisilaeli, kabitubi andi ku Sodoma, kabitubi anda ku Gomola.”

Kuisilaeli nu Nhwalo Gwambone

³⁰ Tulenga nike? Bandu banga Akayahudi bangapalapala ndela ju kubonekana bambone nnongi ja Nnoongo, nambu babekigwe kube bambone, kundela ja imani, ³¹ kongo bandu ba Kuisilaeli abapalanga malagilo ga kabeka babe bambone nnongi ja Nnoongo, bapatangitije. ³² Kwa nike? Kwa magambu bahyobale itendwa yabe panga nhwamini Nnoongo. Ngabakoba panani ja, “liganga lyukobala,” ³³ anda pagalenga Majandiko Gachwapi, “Nnola, mbakubeka kukilambo chu Kusayuni liganga elipakakwalambu, liganga elipakabeka bandu bagwegange.

Nambu ojwapakuamini aikolaje oni.”

10

¹ Makalongo bango, cham-bala umwojo gwango ajango Akasilaeli bakomboligwe. Kabe najope ku Nnoongo. ² Nhotwile kuchalakicha kulenga bandu benia kutenda babi kachana kung'ongale Nnoongo, nambu kugongale kwabe ngiti kukumanya Nnoongo jwa kwelije. ³ Magambu bijimanyangitije ndela ja Nnoongo ejibabeka bandu babe bambone nnongi jakwe, bajigangite kubeka ndela jabe na nyene bijijeketelingije ndela ja Nnoongo ja kubeka babe bambone. ⁴ Magambu kukuika kwakwe Kilisto, malagilo galenganile, kupala boa abaamini babekigwe bambone nnongi ja Nnoongo.

Ukomboi kwa bandu boa

⁵ Nhwalo gukutenda ilebe yapala Nnoongo kukujali malagilo, Musa aandika yene, “Mundu jwajoa jwalenganakia pagapala Malagilo malama.” ⁶ Nambu nhwalo gukutenda gapala Nnoongo ku ndela ja imani, ilenga yene, “Makalengaje umwojo gwinu, ‘Bene abapa kujenda mpaka kumbengu?’ Iboneka, munhuluya Kilisto pae, ⁷ na makalengaje, ‘Bene abapakuuluka mpaka kumambi?’ Iboneka, kunneta Kilisto kuboka kwa abawile.” ⁸ Majandiko Gachwapi galenga nyene, “Nhwalo gwenio gwa Nnoongo ubi papipi na mwenga, ubi nkano jinu na kumwojo gwinu” na gwenio nga imani ejitujitangacha. ⁹ Anda nnyeketile kwa kano jinu kube Yesu nga Angwana nu kuamini kumwojo gwinu kube Nnoongo nganhyoya kuboka kwa abawile, mankomboka. ¹⁰ Magambu umwojo mundu kuamini mpaka

kujeketeligwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo, na kwa kano mundu kujeketela mpaka koligwa. ¹¹ Majandiko Gachwapi galenga, “Kila ojwanhwamini Nnoongo akolaje oni.” ¹² Nhwalo gongo kwa boa, kabe ulekinije kati ja Akayahudi na bandu banga Akayahudi, Angwana ba boa nga bamwe, bombe ukina muno kwa boa abannyopa. ¹³ Magambu Majandiko Gachwapi galenga, “Kila mundu jwapakujopa ku liina lya Angwana, makomboligwa.”

¹⁴ Bannyopabole jwenio kongo kunhwaminije? Kabe, bunnhwaminabo anda banajoaje nhwalo gwakwe? Na bajoabo nhwalo gwakwe anda abije mundu jukutangacha? ¹⁵ Na bandu batangachabo anda bakingigweje? Anda pagalenga Majandiko Gachwapi, “Kilebe chu kualala muno kuika kwa baba abatangacha Nhwalo Gwambone!” ¹⁶ Nambu boaje abajekatile Nhwalo Gwambone. Na Isaya alenga, “Angwana, nga beneke abaamine nhwalo gwito?” ¹⁷ Kuamini kubo ke pu kujoa nhwalo, nu nhwalo gwenio uboke mulilobe lya Kilisto.

¹⁸ Nambu ngonya, bo, bujoiningije nhwalo gwenio? Elo, bujoininge, anda Majandiko Gachwapi pagalenga, “Lilobe lyabe lijoinike padunia poa, malobe gabe gaike mpaka kujipei dunia.”

¹⁹ Ngonya kabele, bo, iotwi kube bandu ba Kuisilaeli bamanyangitije? Mwene Musa nga jukutum-bula kujanga, “Manammekanga mabonelange bwuu kubandu banga kilambo, manammeka mme na lilaka kwa ilambo ya bandu akatokamau.”

²⁰ Kabe Isaya ajiga kulenga,

“Baba bangambalapala bambat-ite, nikilaite kwabe banga konya nhwalo gwango.”

²¹ Nambu kwa bandu ba Kuisilaeli alenga,

“Lyoele tipi nganatondabekea maboko gango kakemanga bandu abankanite Nnoongo na bangajali.”

11

Kiya ja Nnoongo Kuisilaeli

¹ Ngonya, bo, Nnoongo ate kakana bandu bakwe? Napachokuje! Nenga namwene nga Naisilaeli, kibe lei cha Ulaimu, jwa kabi ja Benjamini. ² Nnoongo bakanitije bandu bakwe ababapambwile kuboka pitumbulaga. Nkombokela apagalenga Majandiko Gachwapi mangobu Eliya apakokaleka ku Nnoongo nhwalo gwa Kuisilaeli, ³ “Angwana, bakomangite akalondoli binu nu kubomola kitembe chinu. Nga ne tu jika jango naigile, kabe bambalapala bangome!” ⁴ Bo, Nnoongo annyanga bole? Nnannenge, “Nikibekile bandu elufu saba bombe bikigongalelije kinyago Baali.” ⁵ Nga apibi ngoe, babile bandu abaigile benia Nnoongo bapambwi kupeelee gwakwe. ⁶ Kupambu kwakwe kikengamana ni upeelee gwakwe. Ngiti kwa magambu ga itendwa yabeje, anda kupambu kukengamana na itendwa ya bandu, upeelee gwakwe chikakonda upeelee kabe.

⁷ Ngoe, bo? Bandu ba Kuisilaeli bapatangitije chibakiba bakapalapala nambu boa abapambuligwe ngibikipata. Bange ngabapungania, ⁸ andi Majandiko Gachwapi pagalenga,

“Nnoongo agatei malango gabe na mwojo jabe kube mitopeu, mpaka leleno kuotoje kulola kwa mio gabe

andaje kujoa kwa machikilo gabe.”

⁹ Na Daudi alenga,

“Michopi jabe jibe ntambo gu kujonjigwa,

bagwegange na kahukumula.

¹⁰ Mio gabe gabekigwe lubendu gakaotoje kulola.

Migongo jabe jipende kwa kulaga kwangapela!”

¹¹ Ngonya, bo, Akayahudi bakobalinge nu kugweganga mbyuu? Napachokuje! Kulemwa kwabe kutei ukomboi gwaikalile bandu ba ilambo yenge, kupala Akayahudi babone bwii.

¹² Mabaja ga Akayahudi gajambukie kindimba nduu padunia joa, gwangaamini gwabe uletite kindimba nduu ku bandu bi ilambo yenge. Ibonekana kulenganakia kwabe kubakuleta kindimba nduu muno.

Ukomboi gwa bandu ba ilambo yenge

¹³ Ngoe nannengelanga mangweto mabandu manga Akayahudi, gambu ne mbi nandundame ku bandu bange banga Akayahudi, kuyene nokeloke liengo lyango. ¹⁴ Kupala nabekange bwii akakola ilambo ajango pangaje nakombolange katijabe. ¹⁵ Magambu andaibi ukanigwa kwabe kuletite dunia jichikachane na Nnoongo, ipakubebo anda pabapa kujeketeligwa na Nnoongo? Abawile bapakuyoka!

¹⁶ Andaibi kipande cha nkate chukutumbula kibekigwe chwapi magambu gwa Nnoongo, mmanyapa kipande choa kibi chwapi magambu gwa jwenio, mikega ja mikongo andajibi jina kualala, ndambi yakwe uyo iba ina kualala. ¹⁷ Elo, ndambi yenge ya nzeituni kubositani ngiekatigwa,

paali pakwe ngabalondana lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti. Mangweto mabandu ba ilambo yenge mmi tela nu lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti, ngoe ntumiyanga makakala na malelalela ga nzeituni gu kubositani. ¹⁸ Makabembuje baba abaeketigwe andi ndambi! Na ati kikabi chukulokeloke nkombokelanga kube mangweto mweje mamijibeka mikega jibe na makakala, nambu mikega nga ejimpe mangweto makakala.

¹⁹ Nambu mannenga, “Ndambi ieketigwa magambu ne mbandakigwe paali pakwe.” ²⁰ Tela! Ieketigwa kwa magambu gukotoka kunhwamini Nnoongo, nambu mwenga nnyema gambu gwa imani jinu, makalokalokaje nambu nnyema kukujogopa.

²¹ Magambu, anda Nnoongo babonije kia Akayahudi ababi andi ndambi ikibelekwa, nkita mankolela kia mwenga?

²² Nnolaoti, Nnoongo apabi jwaki na nkale. Jwombe nkale kwa baba abagwile, na jwaki kwinu mwenga anda mannyendekea kube mukia jakwe, andaje, namwe uyo manhweketigwa. ²³ Na Akayahudi, uyo, anda bakotwike kuamini kwabe mabalonda kabena gambu Nnoongo aotwile kalonda kabena. ²⁴ Mangweto mabandu ba ilambo yenge, kukubelekwa andi lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti, nambu mmoigwe kwenio nganondigwa mu nzeituni gu kubositani paali panga pinu. Nambu, Akayahudi kukubelekwa andi nzeituni gwa kubositani, maiba kindema muno kwabe kupandakigwa kabele munkongo ugwo gwabe.

Komboka bandu buku Isilaeli

²⁵ Makalongo bango, mbala mmanyange nhwalo gongo

ogugukiite manhwacha kita nkweti malango muno. Mitau ja Akasilaeli jikiba jikingobu tu, nambu mpaka bandu ba ilambo yenge balengenile kumuji Nnoongo. ²⁶ Penia nga kilambo choa chu Kuisilaeli apikipa komboligwa, anda pagalenga Majandiko Gachwapi,

“Nkomboi maika kuboka Kusayuni, mauboya ubaja gwa kibeledi cha Yakobo.

²⁷ Lende nga lilagano elimbakulagana nabo mangobu apambakuboya mabaja gabe.”

²⁸ Kwa magambu bukana Nhwalo Gwambone, Akayahudi babi akangondwa ba Nnoongo, nambu ngu upeelee gwinu mabandu banga Akayahudi. Nambu, magambu kukupambuligwa kwa akahokomundu, maganja tango na Nnoongo. ²⁹ Magambu Nnoongo anda bandu bapile hupo yakwe na kapambula, kugalambukaje.

³⁰ Kutumbu kalakala mangweto makanemwa Nnoongo, nambu ngoe mmoneligwe kia jakwe kwa magambu ga malemwa gabe.

³¹ Uyo, na kia ejimpatite mangweto, Akayahudi ngoe banemuki Nnoongo ibe uyo na angweto bapokele ngoe kia ja Nnoongo.

³² Magambu Nnoongo abatabangite bandu boa mu malemwa gabe ibe boa bakolelange kia.

Nnoongo alumbigwe

³³ Utajili na gwambone na ilimu ja Nnoongo nga ngolongwa muno! Hukumu jakwe kupemekaje na ndela yakwe kumanyikanaje!

³⁴ Andi pagalenga Majandiko, “Bene agabagamanyi mawacho ga Angwana? Bene abaotwi kumpangila?

³⁵ Andaje bene abampi ote kilebe

kuboka penia kabukia kabele chenie?”

³⁶ Magambu ilebe yoa ipanganigwa na benia, yoa ibi ku uwecho gwabe nu kukupala kwabe.

Kibumo kibe kwabe machoba goa pangapela! Unhyo.

12

Kutama kukummegele Nnoongo

¹ Kwa nyene, akalongo bango, magambu Nnoongo nga juna kia ndu, nannypa kwa mojo gwoa, mpangange mibele jinu kwa Nnoongo ibe lilumbo elibi li mmomi, ilibi chwapi na linakualala. Jenie nga ndela jinu jambone ju kugongalela.

² Makajigaje ilekaleka ya padunia pano, nambu Nnoongo ang'alambuyee nu kutenda mayono mawacho ginu. Penia nga pampakuoto kumanya gapala Nnoongo nu kumanya nhwalo ogubi gwambone, ogunhwalalila nu kulimba.

³ Kuboka mu upeelee ogwambi Nnoongo, nannengelanga mmoa, mikikibona mambone muno kupeta apampaligweje. Kuwacha kwinu kuba tela na kipemo cha imani andi Nnoongo elyampile kila mundu. ⁴ Mmele ukweti ipagwa ndu, kila kipagwa kikweti liengo lyakwe. ⁵ Uyo iganukube twenga tubi tajiingi kukulondana na Kilisto, kila jumwe nga kipagwa cha jounge. ⁶ Tukweti itoi ijingi andi putupatite upeelee. Ojwakweti kitoi chukulonge lilobe lya Nnoongo atenda yene tela na kuamini kwakwe. ⁷ Mundu juna kitoi cha kubegelele na abegelele. ⁸ Juna kitoi cha kalimbua mwojo bange na atende nyenie. Juna kabaguli ilebe ajakwe eyakweti na atende kwa mwojo lachi. Kilongoi alongoleya kukachana, juna kia na atenda nyenie kukuala mwojo.

9 Kupalana kwinu kuba kuwangije. Mikichimwange kilebe chachoa kibaja, nambu nkamulila yambone. ¹⁰ Mpalanange andi makalongo, kila mundu anhwachila oti nnyakwe kuichima. ¹¹ Makalegelekaje mukachana, nambu nkalamuke mummyojo jinu kwakabegele Angwana. ¹² Kuhyobalela kwinu machoba goa kummekange kube nu kuala mwojo, mmegange nu kuimbalila mumalola, kugongalela machoba goa. ¹³ Majangatange bandu ba Nnoongo bapate ilebe ibipala, mapokelange akamageni ku mwojo gwambone.

¹⁴ Malumbilange kindimba boa abampoteka malumbilange makabeka nhwiloje. ¹⁵ Nhwilalange mwojo pamwe na abaala mwojo, nng'utange pamwe na abaguta. ¹⁶ Ntamange kukuchikachana kwambone mangweto jika. Makapalangaje makolomakolo, nambu magabegelele machokomachoko. Mikikibonaje kube mmi namalango muno.

¹⁷ Makabuyanaje ubaja kwa ubaja. Mmegelelange ilebe ya mbone nnongi ja boa. ¹⁸ Ntendanga andi punhwotolanga na mma natengela na bandu boa. ¹⁹ Makaganja bango, makabuyanaje, nambu mannekele Nnoongo kilebe chenye, magambu Majandiko Gachwapi galenga, "Kubuya liengo lyango nenga mamuyage, balenga Angwana." ²⁰ Gange Majandiko, galenga, "Nngondwa jwinu andabi na njala, mampe chakulya, andabi na nyota, mampe chukunywe. Magambu kukutenda nyenie mamummeka abe na oni ngolongwa andi makala ga mwoto umutwe gwakwe." ²¹ Makajeketeje kuchipula na ubaja, nambu muotole ubaja kwa gambone.

13

Kujali madalaka

¹ Kila mundu apaligwa kajali bina kinala mu chilikali, magambu kinala choa kiboka ku Nnoongo, bombe bina kinala babekigwe na Nnoongo. ² Ojwakana kinala chi ilongoi akana ulongoi gwa Nnoongo, abatenda genia bikilete hukumu bene. ³ Magambu, akatawala kabekaje bandu bambone mbwele, nambu ku bandu akabaja. Bo, mpala makannyogopaje mundu juna kinala? Ntenda gambone jwombe ma nnumbalila, ⁴ magambu jwombe mpakachi jwa Nnoongo jwa kamwa maengo magambu gukunyangata mangweto. Nambu andankamwi mabaja, ipaligwa kunnyogopa, magambu kweli aotwile kunhwukumula. Jwombe nga mpakachi jwa Nnoongo, alaya lilaka lya Nnoongo kwa abatenda mabaja. ⁵ Yene ipaligwa kajali bina madalaka, ngiti magambu gwa kujogopa lilaka lya Nnoongo tuje, nambu mwojo ngapupala.

⁶ Kwa magambu ugo mangweto nnepanga kodi, magambu ilongoi yenie immegelela Nnoongo bakalenganakia agapaligwa. ⁷ Mampagange kila mundu echapaligwa kupata, mundu jwa uchulu mumpe uchulu na jwa kodi mumpe kodi na ojwapaligwa ichima mumpe ichima.

Kupalana kwakalongo

⁸ Makabegangaje na ligambo kwa mundu jwajoa, nambu tu ligambo lya kupalana. Jwampala nndami nnyakwe agalengenakia Malagilo ga Musa. ⁹ Magambu, amuli yenje, "Makatenda ngongolaje, makakomaje, makajibaje na makalokaleje kilebe cha mundu," nayenge yoa, ibi mu amuli jenje jimwe, "Mampale nndami nnyinu andi pimikipala mmene."

¹⁰ Jwampala nndami nnyakwe antende ubajaje. Bai lipalano lilenganakia Malagilo.

¹¹ Mangweto mmanyi muno kube kingobu chenye nga kingobu gani, ngoe nga mangobu gu kujimuka mulugono, elo, ukomboi gwito ubi papipi muno ngoe kupeta mangobu gaga apatatumbula kuamini. ¹² Kilo jitenda kupeta na ngoe kuchile. Tileke kutaali ilebe yoa yulubendu, takatole chila ja ndaa. ¹³ Tutama gwi cho andi bandu tatutama pulumuli, ngiti kumipapala jukulye nu kulobela na ngongolaje andaje bulwa na bwii. ¹⁴ Yene munkwindange Nngwana Yesu Kilisto mikikilekekeje kuutigwa na mmele nu kubegele na tama yakwe mbaja.

14

Makanhukumuje nnongo gwinu

¹ Mapokelange kachinu bandu abalegalike imani, nambu makabembuje mawacho gabe.

² Bandu bange imani jabe kulye ilebe yoa, nambu mundu jwalegalike imani alye likolo tu.

³ Bandu abalye kila kilebe bakabembuje bangalye, kongo abalye likolo tu bakahukumuje abalye kila kilebe, gambu Nnoongo bajeketile. ⁴ Mwenga mabeneke manhwoto kunhukumu mpakachi jwa jonge? Anda ajemite andaje agwile bamanya Angwanamundu, elo, majema ndii, magambu Angwana baotwile kunnyemeka.

⁵ Mundu aotwi kuwacha lichoba limwe nga lyambone muno kupeta gange, mundu jonge aotwile kagawachila machoba goa kube tela. Kila mundu akengame apagapala malango gakwe. ⁶ Abaacha kube lichoba limwe nga lyambone muno lyukunumba Nnoongo, jwombe jwalye kile chochoa atenda yene

kakoya Angwana nu kunnumba Nnoongo. Uyo jwakana kulye chakulya atenda yene magambu ga kakoya Angwana jwombe uyo annumba Nnoongo. ⁷ Magambu abije mundu jwajoa kati jito jwatama kukukibegele mwene, wala abije jwawe kukukibegele mwene. ⁸ Magambu anda tulamite tulama kwa magambu ga Angwana, anda tuwile, tuwe kwa magambu ga Angwana. Anda tulamite andaje tuwile, twenga tabandu ba Angwana. ⁹ Magambu Kilisto ngawe, ngayoka kupala abe Nngwana jwa ababi ammomi na abawile. ¹⁰ Kwa nike, mwenga munhukumu nnonga gwinu?

Namwe, kunike mammembula nnonga gwinu? Twenga tuboa tijema nnongi ja kitebu cha hukumu ja Nnoongo. ¹¹ Magambu Majandiko Gachwapi galenga,

“Andi panama, balenga Angwana, kila mundu makilikitila nnongi jango,

kila mundu majeketela ne nga Nannoongo.”

¹² Kwa nyenie, kila mundu kati jito mapanga minhalo jakwe mwene nnongi ja Nnoongo.

Makannyambuki kugweje nnongo gwinu mumabaja

¹³ Bai, tukoto kuhukumulana, nambu ibe kutenda mundu akatendaje kilebe chukunnyambuki mundu agwe mumalemwa.

¹⁴ Mukube pamwe na Nngwana Yesu, manyi kube kibije kilebe chachoa kichapu chene, nambu, mundu andapemele kube kilebe chenye kichapu, kwa jwenio kiba kichapu. ¹⁵ Anda nnongogwinu mantei achinwe magambu ga chakulya chinu, mmanyi mmije mukupalana. Makajeketeje chakulya chinu kimmeke mundu aobe magambu Kilisto ngawe magambu ga jwenio! ¹⁶ Makajeketelangaje

kilebe echimikibona kube chambone kitukanigwe. ¹⁷ Magambu Kingwana cha Nnoongo ngiti kulye nu kunyweje, nambu ipaligwa kutenda gapala Nnoongo na tengela na kuala mwojo okuletigwa na Uhuke jwa Chwapi. ¹⁸ Ojwammegele Kilisto andiyene anhwala Nnoongo nu kujeketeligiwa na bandu.

¹⁹ Kwa yene tuagabale ilebe ileta tengela na eituotoya kulimbiana mwojo. ²⁰ Makaalabiaje liengo lya Nnoongo kwa magambu ga kutaukana ku nhwalo gwa chakulya. Yakulya yoa ibi chwapi, nambu ipaligwije kulye chakulya echikimmeke mundu agwe mu mabaja. ²¹ Mbaya kuleka kulye nyama nu kunywe divai, andaje ukamwa chachoa chikiotwa kunnyambukia nnongogwinu agwe mumabaja. ²² Nkamulile echinhwamini kati jinu na Nnoongo jwinu. Mbaya mundu jwajoa aiganwaje echapakutenda. ²³ Nambu mundu jwabi na mbwele kunhwalo gwa chakulya nambu kulye, Nnoongo kunhukumula pipaligwa gambu abi kamwaje agapaligwa muimani. Ni kilebe chachoa changabe muimani ngu ubaja.

15

Tukikipala tubenituje, tapala na bange

¹ Twenga tatubi ndii mu lihyobalelo tupaligwe kajangata abalegalike lihyobalelo bagaotole malola gabe. Tukikikonjale tubeneje. ² Kila mundu kati jito apaligwa kunhwala ndami nnyakwe kwa mbone aoto kutama mulihyobalelo. ³ Magambu Kilisto akikonjelije mwene, nambu akiba andi Majandiko pagalenga, “Lukolo lwoa lubankolila mwenga lumbatite nenga.”

⁴ Magambu, goa agaandikigwe gaandikigwa kwa magambu ga kutubola twenga tube mukuimbilila nukuala mwojo kuboke Mumajandiko Gachwapi gutuhyobalela. ⁵ Nnoongo jwabi kindumbutumbu chukuimbilila nu kulimba mwojo, anhwotoyange mangweto kube nu Uhuke ju kulondana kengama andi kulandanakia kwa Yesu Kilisto, ⁶ ibe mangweto mmoa, kwa lihyobalelo limwe na lilobe limwe, mankoleye Nnoongo, Awawa ba Nngwana jwito Yesu Kilisto.

Nhwalo Gwambone kwa bandu boa

⁷ Nnyeketelane magambu ga kibumo cha Nnoongo andi jwombe Kilisto apanyeketilinge. ⁸ Magambu, nannengelanga Kilisto ngababegelela Akayahudi apate kulaya kuaminika kwa Nnoongo, lyale lilagilo lya Nnoongo apapapile akaokabito lilenganila, ⁹ ibe bandu ba ilambo yenge bannyali Nnoongo kwa magambu ga kia jakwe. Andi Majandiko Gachwapi pagalenga, “Kwa yene ninnumbalila panakati ja bandu ba ilambo yenge. Nijemba nhwambo kwa liina linu.”

¹⁰ Kabe Majandiko galenga, “Nhwala moja, mabandu ba ilambo yenge, nhwala moja pamwe na bandu bakwe.”

¹¹ Na kabe, “Mangweto ilambo yoa, malumbali Angwana, mangweto bandu boa, malumbalile.”

¹² Kabe Isaya alenga, “Mulungolo lwa Yese mapitila mundu, jwombe mabalongalea bandu ba ilambo yenge, bombe mabunhyobalela.”

13 Yene Nnoongo jwabi kin-dumbutumbu cha bwomi, antweleyange kuala mwojo kwoa na tengela kuboke mu muimani jinu, kuhyobalela kwinu kujonjakeke mu makakala gu Uhuke jwa Chwapi.

Liengo lya Paulo

14 Makalongo bango, ne namwene manyi kipola kutenda mangweto uyo ntweleringe gwambone na ilmu yoa, nhwotwile kubolana mmene-mangweto. 15 Mubalua jenje ilebe yenge nunhwandikilinge pangajogopa. Ndeli nyenie kwa gwambone gwa Nnoongo, 16 chukube napakachi jwa Yesu Kilisto kwa bandu banga Akayahudi. Liengo lyango likube Nakung'i kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo kupala bandu banga Akayahudi babe lilumbo elijeketeligwe na Nnoongo, lilumbo elijeguigwe nu Uhuke jwa Chwapi. 17 Bai kukulondana na Yesu Kilisto nokenoke liengo lyango magambu ga Nnoongo. 18 Mbaligwije kulonge kilebe chenge chachoa nambu tu chache chatei Yesu Kilisto kupete nenga ibe bandu banga Akayahudi bannyali Nnoongo. Atei nyenie kwa malobe na itendwa, 19 kwa makakala ga ikobo na gukuomongwa, kwa makakala ga Uhuke jwa Nnoongo. Kwa kutyanga kila paali, kutumbwa kukilambo chu Kuyelusalemu mpaka kukilambo cha Iluliko, nuutangiche tegatega Nhwalo Gwambone gwa Kilisto. 20 Echimbala machoba goa kutangacha Nhwalo Gwambone papoa pangajoanika liina lya Kilisto, nakaikaje kuchenga panani ja kijemo cha mundu jonge. 21 Anda pagalenga Majandiko Gachwapi, "Bandu boa bangalengigwa minhalo jakwe mabijibona,

na banga joa minhalo jakwe, mabamanya."

Mawacho ga Paulo gu kutyangila Kuloma

22 Kwa magambu genia nakaibilikigwa pajingi kuika kwinu. 23 Nambu ngoe nyomwile liengo lyango kingonu chenje, kwa kube kwa yaka ndu nakate kupala muno kuika kwinu, 24 nhyobale ukamwa nyenie ngoe. Napaile kupeta kunnolanga mangweto mumwanja gwango gukujenda Kusipania nu kupala unyangatange mu mwanja gwenio kuboka pu kualala mwojo pukube pamwe na mangweto. 25 Nambu, kwa ngoe nyenda kabegelela bandu ba Nnoongo kwako Kuyelusalemu. 26 Magambu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bikilambo cha Makedonia na bu Kuakaya balengite bapakupanga nchango gwabe kajangata bandu ba Nnoongo ababi aochi okwo Kuyelusalemu. 27 Benekangweto bapaile kutenda nyenie, nambu, kweli lyenie ngi liengo lyabe. Anda babi bandu banga Akayahudi bapokile kindimba chiki Uhuke kuboka kwa Akayahudi, nangweto uyo bapaligwa kabegelela Akayahudi mu ilebe ipaligwa mukutama kwabe. 28 Pamba kulenganakia liengo lyenie na kakamuya nchango gwenio gukongoligwe kwa magambu gabe, manuntyangilanga mangweto pamba kujenda Kusipania. 29 Manyi kube andanhike kwenio maninnetelanga indimba nduu ya Kilisto. 30 Akalongobango, nannyopanga ku Nngwana jwito Yesu Kilisto na mapalano agaletigwa nu Uhuke, nnandane na nenga mumaengo gango kukunyope nenga ku Nnoongo. 31 Nnyopange mbate

komboka kati ja bandu bangahy-obalela ababi Kuyudea, liengo lyango kwenio Kuyelusalemu lijeketeligwe na bandu ba Nnoongo ababi kwenio. ³² Nyenie, andapaile Nnoongo, manhotola kuika kwinu kukuala moja, mambomolela pamwe namangweto. ³³ Nnoongo jwabi kindumbutumbu cha tengela abe namangweto mmoa! Unhyo.

16

Napatanga abali bandu boa

¹ Mbala kunneta kwinu nnombo gwito Foibe ojwabi mpakachi mu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kenkelea. ² Mumpokelange kwa magambu ga Angwana andi apipaligwa ku bandu ba Nnoongo. Mannyangate kuilebe yayoa yapakuipala kwinu, gambu jwombe abi jwambone muno kwa bandu ajingi na kwango uyo. ³ Makapatange abali Pilisika na Akula, akakamwa maengo ajango mu kummegelela Yesu Kilisto. ⁴ Angweto ngibikibeka mukupotekigwa kwa magambu gango. Ipaligwa kulumbigwa, ngati kuboka kwango tuje, nambu uyo kuboka muikuta ya bandu abunhwamini Kilisto muilambo yenge. ⁵ Makapatange abali bandu bunhwamini Kilisto abakongana kachabe.

Makampate abali nng'anja gwango jwanampala Epaineto ojwakiba jukutumbula mu kunhwamini Kilisto kukilambo cha Asia. ⁶ Makampate abali Maliamu ojwakamwi maengo kuukachana kwa magambu ginu. ⁷ Mapatange abali Andiloniko na Yunia, akakola kilambo ajango abatabigwe kukipungo pamwe na nenga, angweto bamanyakine muno kati ja achandundame, kabe bakibanga Akakilisto tangu ne kubeje Nakilisto.

⁸ Makampate abali Ampiliato, nng'anja gwango jwanampala mu kulondana na Angwana. ⁹ Makampate abali Alubano, nkamwa maengo nnyango mu kummegelela Kilisto, uyo makampate abali nng'anja gwango Staku. ¹⁰ Makampate abali Apele jwombe kuaminika kwakwe kwa Kilisto kumanyikine. Mapatange abali boa ba kachakwe Alistobulo. ¹¹ Makampate abali Helodiana, nkola kilambo nnyango, na kwa bandu boa ba kachakwe Nakisi babikilondite na Angwana.

¹² Mapatange abali Tulufena na Tulufosa abakamu maengo mu kabegele Angwana na nng'anja gwango jwanampala Felisi munkege jonge jwababegali Angwana. ¹³ Makampate abali Lufo, mundu jwapambuligwe na Angwana pamwe na amamundu ababi andi amamabango uyo. ¹⁴ Mapatange abali Asunikilito na Fulegoni na Helime na Patuloba na Helima na akalongo boa ababi pamwe nabo. ¹⁵ Mapatange abali Filologo na Yulia na Nelea na alombomundu na Olumpa na bandu ba Nnoongo boa ababi pamwe nabo.

¹⁶ Mpatanange abali ku kulaya mapalano ga Kilisto. Ikuta yoa ya bandu abunhwamini Kilisto yapatanga abali.

Maboulo gu kujomolela

¹⁷ Akalongobango, nanyopanga malangi boa abajambukia kupwilikanana na katenda bandu bange bagwegange, pangapala maboulo agammoligwe. Majepange bandu benia, ¹⁸ magambu bandu andi benia bammegele Nngwana gwito Kilistoje, nambu bibegele ndumbo yabe bene. Kwa malobe gabe ginakanoga na guwangi kupala kuoya myojo ja bandu banga malemwa. ¹⁹ Kila mundu ajoine

nhwalo gwa kujali kwinu na nye-
nie mmi magambu ga kuwalalila
kwango. Nampalanga mmagange
na malango kuile yambone na
panga lilemwa ku ilebe ibaja.
²⁰ Jwombe Nnoongo jwabi kin-
dumbutumbu cha tengela achel-
waje kulitimba Lichetani pae ja
makongono ginu.

Kindimba cha Nngwana gwito
Yesu Kilisto kibe na mangweto.

²¹ Timoteo, nkamwa maengo
nnyango, ampata abali. Uyo
Lukio na Yasoni na Sosipateli na
akakola kilambo akajango bam-
pata abali.

²² Nane Telitio nanhandika
balua jenje, nampatanga abali
kwa liina lya Angwana.

²³ Gayo jwambokile kachakwe
uyo akipokile kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto, ampatanga
abali. Elasto, mmeka uloi gwa kil-
ambo chenje, pamwe na nnongo
gwito Kwalito, bampatanga abali.

²⁴ Kindimba cha Nngwana gwito
Yesu Kilisto kibe namangweto
mmoa. Unhyo.

Kugongale   kukunnumba
Nnoongo

²⁵ Ngoe tunnumbe Nnoongo!
Jwenio aotwile kunnimbua moja
mu Nhwalo Gwambone gu-
natangacha gwa Yesu Kilisto,
gwenio gukiba chili ejiekuligwe
jombe jikiba jiiigwe kwa yaaka
lemulemu. ²⁶ Nambu, ngoe kweli
jenie jiekuligwe kupete Majandiko
gakalondoli, na kwa amuli ja
Nnoongo jwa machoba goa
pangapela kupala bandu bilambo
yoa baamini nu kuagabala.

²⁷ Kana Nnoongo ababi jika
jabe bambone, kibumo kibe ku-
pete Yesu Kilisto, changapela na
changapela! Unhyo.

Balua ja Paulo jukutumbula kwa Akakolinto Kilongoi

Kitabu cha 1 Kolinto kiandikigwa na nndundame Paulo 55 kuboka pukuyoka Kilisto (Lipungu lya 1:1) Jenje nga balua ju kutumbula kati ja balua ibena ya Paulo itubinayo yenie Paulo akakiandikila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Iwechakine aandika balua jenje pakiba ku Efeso tango nu kuamuje katyangi ku Kolinto mumwanja gwakwe gukujenda nu kubuja Makedonia (Lipungu lya 16:5-9).

Balua jenje nga majango ga mialo jombe Paulo jajipokile kuboka kwa akaamini bi likanicha kunhwalo gwa itendwa ichapu panakati ja bandu abunhwamini Kilisto, ikiba pamwe nu kukibagana pamwe na itendwa ya ngongola. Kilambo cha Kolinto chakamanyikana ku itendwa ya ngongola ku yene iomwangikije ati kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngibikilonda umwo. Uyo 1 Kolinto libi lipungu elimanyakina muno nhwalo gu kupalana (Lipungu lya 13).

Agabi mukitabu

Paulo bapatanga abali Akakolinto nu kunnumba Nnoongo kwa magambu gabe (Lipungu lya 1:1-9).

Kabe ngalenganakia nhwalo gwaupatite gu kubaganika kwa bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto (Lipungu lya 1:10, 4:21).

Kuboka penia ngalenganakia minhalo ja ngongola nu kupelekana mumabalacha akangweto kwa akangweto (Lipungu lya 5-6).

Kiboka pa genia ngababolo ku nhwalo gu kutolana, nu nhwalo gukupangi lilumbo inyago nu kugongale ni itoi ikihuke nu kuyoka (Lipungu lya 7-15).

Paulo ajomolile kukupanga ilebe yukamula kwa kila mundu (Lipungu lya 16).

¹ Nenga Napaulo, nangemigwe kube nandundame ba Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo. Balua jenje tuandika nenga na nnongo Sositenezi, ² ku kikuta cha bandu ba Nnoongo abunhwamini Kilisto ababi Kukolinto, ku bandu boa abajeguigwe mu Yesu Kilisto nu kemigwe babe chwapi, pamwe na boa abikema liina lya Angwana ana Yesu Kilisto kila paali, Angwana babe na bito. ³ Awawa bito ana Nnoongo na Angwana ana Yesu Kilisto bampegange upeelee na tengela.

Kindimba Kunnoongo

⁴ Kila kingobu nannumba Nnoongo jwango magambu ga upeelee gwampilingite mangweto kupete kwa Yesu Kilisto.

⁵ Gambu kukulondana na Kilisto kummekangite kube nu uwecho gwa ilebe yoa. Nnoongo ampi ilimu nuwecho gukutangacha.

⁶ Gambu nhwalo gwa Kilisto uchalakichwe kipola nkati jinu,

⁷ yene kipungukaje kitoi chachoa chela chikiuke kwinu mangweto anda mmi makalendela pabapakuekuligwa Angwana bito ana Yesu Kilisto. ⁸ Bombe mabampa makakala mpaka pukupela makabonekanaje na malemwa Lichoba lyale lya Angwana bito ana Yesu Kilisto. ⁹ Nnoongo juna kuaminika, jwombe ankemite mangweto mmegange kilebe chimwe na Mwana jwabe Yesu Kilisto.

Kupwilikana kwa bandu abunhwamani Kilisto bu Kukolinto

¹⁰ Kwa lina Iya Angwana bito ana Yesu Kilisto, chonde nannyopanga nchikachane kwa kila kilebe channongelanga, makapwilikanaje kati jinu. Mmaganga kilebe chimwe, champala chimwe na mawacho gamwe. ¹¹ Makalongo bango, bandu bange bakachakwe Kaloe bannengile ilebe ilaya kube ubi bulwa. ¹² Mbakulenga yene, kila mundu kati jinu alonge gakwe. Jumwe alenga, “Nankengama Paulo,” jonge, “Nankengama Apolo,” jonge, “Nankengama Kefa,” na jonge, “Nankengama Kilisto.” ¹³ Bo, Kilisto ate kikibagana ikuta ikuta! Bo, Paulo nga ojwakabambigwa panchalaba kwa magambu ginu mangweto? Andaje makabaticigwa kwa lina Iya Paulo? ¹⁴ Nannumba Nnoongo kwa magambu nammatichije mundu jwajwoa kati jinu nambu Kilisipo na Gayo. ¹⁵ Mundu akalengaje abaticigwe kwa lina Iyango. ¹⁶ Oho! Elo, nakammatica Stefano na akalongo mundu, nambu mbikobakelaje kube nammatiche mundu jonge. ¹⁷ Kilisto angingitije ne kubaticha. Nambu angingita kutangacha Nhwalo Gwambone nu kutangacha kwenio panga kengama malobe ga bandu bina malango kupala makakala ga kiu cha Kilisto panchalaba gakabembuligwaje.

Kilisto makakala na gwambone gwa Nnoongo

¹⁸ Kunhwalo gwa kiu cha Kilisto panchalaba upuuchi kwa bandu ababilingite mukuoba, nambu kwito twenga tatubi mundela ja ukomboi nga makakala ga Nnoongo. ¹⁹ Gambu Majandiko Gachwapi galenga, “Mbakualabiya malango ga bandu bina malango

nu kubeka pambwega ilimu ya bandu ababoligwe.”

²⁰ Babiko, bina malango? Babiko, aboli ba malagilo? Apundi kutaukana ba yaka yenjeno babi koo? Nnoongo abekite malango ga dunia jenje kube upuuchi. ²¹ Gambu malango ga Nnoongo, bandu kuotoje kumanya Nnoongo kwa malango gabe bene. Kinyume chakwe Nnoongo apala kakombolanga abaamini kundela ejibijibonanga bandu bina malango kube upuuchi, yani nhwalo ogututangacha. ²² Akayahudi bapalanga kuingikiya iingi, Akagiliki bapalanga malango, ²³ nambu twenga tuntangacha Kilisto ojwabambigwe panchalaba. Kwa Akayahudi kauchi na kwa bandu banga Akayahudi upuuchi. ²⁴ Nambu kwa boa abakemigwe na Nnoongo, kwa Akayahudi na Akagiliki, Kilisto nga makakala ga Nnoongo na malango ga Nnoongo. ²⁵ Gambu chikibonekana kube upuuchi gwa Nnoongo, kikweti malango kupeta malango ga mundu.

²⁶ Makalongo, nkombakelanga kingobu pamakemigwa, akajingi bakibangaje bina malango ata kukuwacha tu kimundu, ajingi bakibaje na makakala andaje bandu bina kujoanika. ²⁷ Nnoongo aichagwi ilebe ibonekana nadunia kube upuuchi, kupala bakoye oni bandu bina malango, na ngagachagula gaga dunia eigabona kube gina kulegeleka, kupala kakoya oni bina makakala. ²⁸ Nnoongo ngachagu ilebe ibonekana na bandu kube yanga mbone na ina kubembuligwa nu kuiwachi kube yanga mbone, kupala kuialabia ilebe ibawachi bandu kube yambone. ²⁹ Nnoongo atela yene kupala akabeje mundu ojwaoto kulokaloka nnongi jakwe.

³⁰ Nambu Nnoongo mwene nga ojwammekite mangweto kube pamwe na Yesu Kilisto, Nnoongo antei Kilisto abe malango gito. Kupete jwenio twe tubekigwa kube tambone nnongi ja Nnoongo, tube tabandu bachwapi ba Nnoongo nu kombaligwa. ³¹ Anda pagalenga Majandiko ga Chwapi, “Ojwapala kulokaloka, balokeloke Angwana.”

2

Nhwalo gwa kubambigwa kwa Yesu

¹ Akalongo bango panaika kachinu kuntangachilanga chili ja Nnoongo nalongije malobe matopeu andaje kengama malango ga mundu. ² Kingobu panakiba kachinu, makalongo ngaamu kube andi jwangamanya kilebe chachoa chela nambu chache tu kumanya kiu cha Yesu Kilisto, ojwabambigwa panchalaba. ³ Kingobu panakiba kachinu nakiba negalike, nakalendema kwa mbwele nu kujoboka muno. ⁴ Undo yango na matangacho gango gakiba gakaalali banduje na kakweleka banduje nambu kuuchaili nkolongwa gwa makakala ga Uhuke jwa Nnoongo. ⁵ Natenda yene kupala imani jinu jikunhyobale munduje nambu makakala ga Nnoongo.

Malango ga Nnoongo

⁶ Ata yene, twenga tulonge malobe gina malango kwa abakomalinge Kiuhuke, nambu malango genia ngiti ga padunia panoje, wala ga akatawala ba dunia jenjeje gambu benia babilingite mukuoba. ⁷ Malango ganeenga nga malango ga chili ja Nnoongo, malango agagikiite, agabekigwe kwa magambu ga kibumo chito kuboka pitumbu-laga. ⁸ Abije ntawala jwa dunia jenje ojwamanyi malango ganga,

bakamanyi kabi babambiteje Angwana ba kibumo. ⁹ Majandiko ga Chwapi galenga, “Ilebe yangalibona lio, wala lichikilo lyanajoaje, wala mundu anawachaje umojo, genia nga agabekite Nnoongo kwa abampala.”

¹⁰ Genia nga Nnoongo gatu-jogolile kugamanya kukupete Uhuke gwakwe. Gambu Uhuke kuingakiya kila kilebe, ata ilebe ya Nnoongo eikiite. ¹¹ Mene ojwaotwile kuimanya ilebe eibi nkati ja mundu, uhuke tuje jwabi nkati ja mundu jwenio? Uyo Uhuke jwa Nnoongo tu ojwaotwi kumanya ilebe ya Nnoongo. ¹² Twenga tupokije kiuke jwa padunia pano nambu tupoki Uhuke jwaboka Kunnoongo kupala atuotoye kugamanya gatupile Nnoongo. ¹³ Yene twenga tuboulaje malobe agaboligwe kwa malango ga bandu, nambu tuboula malobe agatuboligwe na Uhuke jwa Nnoongo, tukalenganikia ilebe yikihuke kwa bandu ababi na Uhuke jwenio. ¹⁴ Mundu jwa dunia kupokeje ilebe i Uhuke jwa Nnoongo. Kwa magambu kwa mundu jwenio ilebe yenie yupuuchi, kuotoje kuimanya, gambu iotwi kumanyikana kukujangatigwa na Uhuke tu. ¹⁵ Nambu mundu jwakweti Uhuke jwenio aotwi kumanya kweli ja kila kilebe, nambu mwene kumanyikanaje na mundu. ¹⁶ Andi Majandiko pagalenga, “Beneke abagamanyi malango ga Angwana?”

Beneke abaotwile kaboula?” Nambu twenga tukweti malango ga Kilisto.

3

Mmanda jwa Nnoongo

¹ Makalongo nenga nhotwije kulonge na mangweto andi nonge na bandu abakweti Uhuke, napaligwa kulonge na mangweto andi kulonge na bandu ba padunia, andi ilemba mulihy-obalelo lya Kilisto. ² Mbaligwa kumpeganga mabele ngiti chakulya kijomoje gambu mmilingiti tango kukiotola. Na mpaka ngoe tango kukiotoje. ³ Gambu mmilingite tango mabandu ba dunia. Bo, kweli kutenda kwinu ubi bwivu nu kutumbakana kati jinu? Ilebe yenie ilaya kipola kutenda mangwetumwe tango mabandu ba padunia, ntamanga tela na kitama cha dunia. ⁴ Jonge panakati jinu alenga, "Nenga jwa Paulo," na jonge alenga, "Nenga jwa Apolo," bo, yene ibikulayaje kube mangweto tango makatama kitama cha padunia pano?

⁵ Apolo nga meneke? Paulo nga meneke? Twenga takapakachi tatunnetalinga imani mangweto. Kila mundu akamwa liengo andi Angwana pabampile. ⁶ Nenga nakapanda mbeju na Apolo ngajitilila mache, nambu Nnoongo nga ojwaiteila imalike. ⁷ Jwapanda na jwajitilila mache boa bambonije, jwambone nga Nnoongo ojwaitela mbeju imalike. ⁸ Penia kibije chikipetine kati ja abapandite na abajitilila mache iganukube kila mundu abakupokela hupo jakwe kengama maengo gakwe gakamwi mwene. ⁹ Gambu twenga takalongo tatukamu maengo pamwe na Nnoongo. Na mangweto nga nng'onda gwakwe, mangweto nga nyumba jwakwe.

¹⁰ Kukupete upeelee gwambi Nnoongo, nhotwile kubeka kijemo chambone andi nachengi bina malango, chenye mundu jonge aotwile kuchenga panani jakwe. Nakila mundu aba maha papakuchenga panani jakwe. ¹¹ Abije mundu ojwaotwi

kubeka kijemo chenge paali pa chache chekibekigwe, yani Yesu Kilisto. ¹² Panani ja kijemo chenye mundu aotwile kuchenga kwa jaabu na jonge kuuloi andaje maganga ga bei ngolongwa, aotwile kuchege mikongo andaje maamba andaje manyai. ¹³ Na gwambone gwa kila liengo lya mundu ubonekana lichoba lya Kilisto pilipakuekuligwa. Gambu, lichoba lyenie libakupiti na mwoto, mwoto gwenio nga ogupakupema liengo lya kila mundu kulaya gwambone gwakwe. ¹⁴ Anda ibi liengo lya mundu elyachengite panani ja kichemo chenye liimbaleli mwoto gwenio, mapata hupo. ¹⁵ Nambu anda echachengite kitinike, mmanya ipakuoba hupo yakwe, nambu mwene aiba akombwike andi mundu ojwaponiigwe na mwoto. ¹⁶ Bo, mmanyangitije kutenda mangwetomwe nga nyumba ja Nnoongo, na yene Uhuke jwa Nnoongo atama nkati jinu? ¹⁷ Mundu ojwapakubomola nyumba ja Nnoongo, Nnoongo apakummomola mundu jwenio, gambu nyumba ja Nnoongo jibi chwapi, na mwenga nga nyumba jakwe. ¹⁸ Mikikikoloyaje! Mundu jwajoa kati jinu anda akita jwombe juna malango tela nikitama cha padunia pano, mbaya abe ntokamau kupala abe juna malango ga kweli. ¹⁹ Gambu malango ga padunia pano nnongi ja Nnoongo upuuchi. Gambu Majandiko ga Chwapi galenga, "Nnoongo bajonjanga bandu bina malango kukalamuka kwabe." ²⁰ Majandiko gange galenga, "Angwana bamanyi kutenda mawacho ga bandu bina malango kuchataje." ²¹ Mundu akalokelokeje bandu gambu kila kilebe nga chinu. ²² Paulo na Apolo na Kefa, dunia nu kulama nu kuwe, ilebe ya

ngoeno na eipakuika yowa nga inu. ²³ Nambu mangweto nga ba Kilisto na Kilisto nga jwa Nnoongo.

4

Achandundame ba Kilisto

¹ Kila mundu atumanye twe kube takapakachi ba Kilisto tatukamuigwe chili ja Nnoongo. ² Chikipaligwa kwa mundu jwajwoa jola ojwakamuigwe liengo apaligwa kube juna kuaminika. ³ Ne kileje anda unhukumwile mangweto andaje jinhukumwi dunia, namwene ne kukihukumuje. ⁴ Kumwojo jango mbi kutakiinigwaje ni kilebe chachoa chela, nambu mbi kubonekanaje nambone nnongi ja Nnoongo gambu gwa genia. Angwana nga abanhukumula nenga. ⁵ Yene makanhwukulajaje mundu tango nikingobu chakwe, nnekange mpaka oti pabapakuika Angwana. Benia bapakuumbula ilebe yowa iiigwe, nukulaya pukongolou agabagawachi bandu umwojo jabe. Penia kila mundu mapata lilumbo elipaligwe kuboka ku Nnoongo.

⁶ Makalongo genia gowa ganongila nhwalo gwa Apolo nu nhwalo gwango namwene, gabe andi kilandanikio kwinu, magambu gwa kilandanikio chango nenga na Apolo mbala mmanyange kilonge chenje, “Magabekange umojo agaandikigwe.” Kati jinu pakabeje na mundu jwannokenoke mundu jumwe nu kummembula jonge. ⁷ Bene abantei mwe makabe telaje na bange? Bo, Nnoongo ampige mwe kila kilebe chankweti? Kunike kulokeloke ilebe yenie andi inu mmene?

⁸ Anda mpatite kila kilebe champala. Tayali nkwati uloi. Mmilingite makangwana panga twenga. Elo, anda kweli makabi

makatawala, kupala twenga uhyo tutawale pamwe na mangweto. ⁹ Ne mbemele Nnoongo atubekite twenga takandundame kube tubandu bukujalaulika muno, andi bandu abahukumigwe komigwa, gambu tubi andi kinyepe padunia joa, nnongi ja akapakachi kuboka kumbengu na bandu. ¹⁰ Twenga takapuuchi magambu gwa Kilisto, nambu mangweto kukulondana na Kilisto mina malango! Twenga tulegalike, nambu mangweto mmilingite na makakala. Mangweto mmi kuichimika nambu twenga tutenda kubembuligwa. ¹¹ Mpaka ngoche tubi nanjala na nyota, tukwetije ngobo, tuputigwa makopi, tukwetije pukutama. ¹² Kabe tubi kulaga nu kamwa maengo kwa maboko gito tubene. Pututukanigwa, twenga kajopelanga kindimba, putuponjigwa, twenga tubi kuimbilala. ¹³ Anda butukopakiye kajanga majango gichima. Mpaka ngoe bututendanga andi uchapu gwa dunia, na kwa kila mundu twenga uchapu tu!

¹⁴ Andika ganga ngati kupala kunkoya onije nambu kupala nammolange mangweto andi makinangota bango banampaile. ¹⁵ Ata makabi na makomi elufu bukunnela mukutama kwinu na Kilisto, awabinu bamwe tu, gambu mukulondana na Kilisto Yesu nenga nga nanampotolinge kukutangacha Nhwalo Gwambone.

¹⁶ Kwa yene nannyopanga chonde nnandane na nenga. ¹⁷ Nga magambu nankingite Timoteo kwinu. Jwombe nga manango junampala na juna kuaminika mukulondana na Angwana. Mainkombakelanga ndele jangengama kukulondana na Kilisto Yesu, ndela jamola kila paali mukikuta cha bandu

abunhwamini Kilisto choa.

¹⁸ Bange kati jinu batumbwile kulokaloka bakitanga yene nhikaje kabena kachinu. ¹⁹ Anda bapai Angwana, mainka chokwe kachinu, penia ngapambakulola namwene, ngiti chabalonge angweto abalokaloka tuje, nambu uhyo na chache chibaotwi kamula. ²⁰ Magambu Kingwana cha Nnoongo malobetuje nambu makakala. ²¹ Mpalanga chako? Inke kachinu na bokola andaje inke na mwojo gukupala nu kunyenypala?

5

Ngongola jilichapuya likanicha

¹ Jibi minhalo ja kweli ejilenga ibi ngongola muno kwinu mangweto na janapitije ata kwa bandu bangammanya Nnoongo. Banengile kube abi mundu ojwatyanga na aanaba awamundu! ² Nhwotolangabo kulokeloke? Mbaya ikabi kwinu ukokaleka, na mundu jwenio ojwatei kilebe chenie aboigwe kwinu. ³ Nenga, ng'anu kube kwa mmele mbi kutali namangweto, nambu kuhuke mbi upo pamwe namangweto na yene anda mbi upo, nunhukumwile mundu jwenio ojwatei kilebe chenie cha oni. ⁴ Kingobu pankongananga pamwe kwa lina lya Angwana ana Yesu, nane kitimbi pamwe namangweto kuhuke, kuwecho gwa Angwana bito ana Yesu, ⁵ mundu jwenio munkamuye ku Lichetani kupala mmele gwake upotekigwe nu uhuke gwakwe ukomboligwe lichoba lya Angwana.

⁶ Kulokaloka kwinu kuchata kileje! Bo, mmanyangiteje kutenda kimela kachoko kunyeya libolonge lyoa lya unga? ⁷ Mikijeleyange, makaleke kutali kimela cha lolu mmegange libolonge liyono lyanga jela kimela

andi pampaligwa kube, magambu Kilisto, Pasaka jito, apangigwe kube lilumbo. ⁸ Tubeke mpapala gwenio ngiti kwa kimela cha lolu chelaje, kimela chiubaja na malemwa, nambu kwa nkate gwanga jela kimela, nkate gwambone na kweli.

⁹ Ngununhwandakila mubalua jango makabe pamweje na akangongola. ¹⁰ Kweli nga yene nakiba na mana kutenda akan-gongola boa ba paduniaje, andaje bachojoje, andaje bina lwina, andaje akagongale manhokaje. Magambu ikabi kupala kajepanga benia boa makapaligwa kuama padunia pano! ¹¹ Chaandike nga chenje, makabeganga pamweje na Nkilisto nngongola andaje jwachojo andaje jwagongale mahoka andaje ndumbakani andaje jukulobela andaje juna lwina. Mundu andi jwenio ati kulye makalye nakweje.

¹² Bo, ne mbaligwe kahukumula bandu ababi panja? Benia Nnoongo mabahukumula. Bo, mangwetomwe mpaligwaje kahukumula ababi mulungolo lwinu mmele? ¹³ Nambu angweto ababi panja Nnoongo mabahukumula Mammengange abe kutali mmaja jwenio.

6

Kuntakiana nnyinu Nkilisto

¹ Ajigabo jumwe kati jinu kuntakiyana nnyakwe ojwaamine kwa bandu banga mmanya Nnoongo kotoka kuntakiyana ku bandu ba Nnoongo? ² Bo, mmi kumanyangaje kutenda bandu ba Nnoongo mabijihukumula dunia? Anda ibi mangweto mpa kujihukumula dunia, kunike kupaligwaje kuhukumula ati ilebe ichoko ichoko? ³ Bo, mmanyangitije kutenda iganukube mihukumula ilebe ichoko ichoko ya

machoba goa, matahukumula ati akapakachi kuboka kumbengu? ⁴ Pammeganga na bulwa gwa ilebe ichoko ichoko, bo, mmi kakemanga babe achamahakimu bandu banga agabala bandu ba Nnoongo? ⁵ Oni mmene! Ikonda abije mundu wala jumwe kati jinu juna malango jukuoto kujomo malobe? ⁶ Badala jakwe, ibonekana lubi lukobo nnongo kumpeleka nnongo gwakwe kamahakama, kabe nnongi ja achamahakimu banga nhyobale Nnoongo.

⁷ Pibonekana ngumbi ya mmene kangweto jika nchipulinge! Bo, ikabije kilebe chambone kwinu kuboneligwa? Ikabi chwapije kwinu kupokigwa ilebe inu? ⁸ Nambu, badala jakwe mangweto ntenda kuboneligwa nu kupokonyola, kabe, genia goa matendelanga akalongo binu! ⁹ Andaje mmanyiye kutenda bandu akabaja balichije kingwana cha Nnoongo? Mikikikoloyaje! Bandu abatenda ngongola na abagongalela inyago na abatenda malaya andaje akalawiti, ¹⁰ akajibi na bachojo na bukulobela na ba kung'ing'iya na akapoki benia boa balichije kingwana cha Nnoongo. ¹¹ Mmange makibanga yenie, nambu ngoe nnyeguigwe, mmekigwe kube chwapi, nukube bandu ba Nnoongo kwa liina lya Angwana ana Yesu Kilisto na ku Uhuke jwa Nnoongo jwito.

Mmele gwinu utumike kukunkoya Nnoongo

¹² Mundu aotwile kulenga, “Nenga kila kilebe nyekataligwe kutenda.” Tela, nambu yambone yowaje. Nenga nyeketile kutenda kila kilebe tela kwango, nambu mbaije kutawaligwa na kilebe chachoti chela. ¹³ Nhwotwile kulenga, “Chakulya kwa magambu

ga lutumbo, na lutumbo lubi kwa magambo gwa chakulya.” Tela, nambu Nnoongo apakualibiya yoa ibena. Mmele gwa mundu ngiti kwa magambu ga ngongolaje nambu kwa magambu ga kabegele Angwana, na Angwana magambu ga mmele. ¹⁴ Nnoongo ojabayoite Angwana kuboka kabawile uhyo apakutuyoya twenga kwa makakala gakwe.

¹⁵ Bo, mmanyangiteje kutenda mibele jinu ngi ipagwa ya mmele gwa Kilisto? Bo, mpemele nhotwile kutola kipande cha mmele gwa Kilisto kuubeka ube mmele gwa munkege nngongola? Napachokuje! ¹⁶ Gambu andi pummanyi, kutenda mundu ojwatyanga nu munkege nngongola akilondana na jwenio? Andi piandikigwe, kulenga, “Nabenia akabena mababa mmele gumwe.” ¹⁷ Nambu ojwakilondite na Angwana aba Uhuke jumwe na benia.

¹⁸ Ntilange kutali na ngongola. Malemwa gange goa gatendigwa panja ja mmele, nambu mundu jwatenda ngongola atenda mabaja mummele gwakwe. ¹⁹ Bo, mmi kumanyangaje kutenda mibele jinu nga Nyumba ja Uhuke jwa Chwapi ojwabi nkati jinu, ojwamapokela kuboka ku Nnoongo? Jwenio jwinu mangwetoje. ²⁰ Nhwemeligwe kwa bei ngolongwa. Nayene ntumiyange mibele jinu kukunkolea Nnoongo.

7

Konyakea nhwalo gwa kutola akege

¹ Nhwalo gwa ilebe yae einhwandikinge, mbaya ngoe mundu akatolaje akege. ² Kwa magambu ga ngongola mbaya kila munalome abe na aanamundu mwene na kila munkege abe na angwanamundu mwene.

³ Munalome alenganakie agapaligwa kwa aanamundu nu munkege alenganakie agapaligwa kwa angwanamundu. ⁴ Aano kutawalaje mmele gwabe, nambu angwanamundu kutawala, nu uhyo analome kutawalaje mmele gwabe, nambu aanamundu kutawala. ⁵ Kila mundu akannyimaje nnyakwe, kiti mpataninge kuingobu tu, kutenda genia kupala mpatange kingobu chu kugongalela, kuboka penia mmujilana kabele mumapatano ginu. Kwa ndela jenie mamulijepa Lichetani kunnyonjanga magambu gwangakamilika gwinu. ⁶ Ganannenge ngoe gangone tu ngiti malagiloje. ⁷ Kweli kabimbaile bandu boa babe andi pambi nenga, nambu kila mundu apatite kitoi chakwe kuboka kwa Nnoongo, jonge chenje na jonge chache.

⁸ Ngoe kwa bangatola akege na akanawele nannenge mbaya ikabi kutama uolo andi nenga. ⁹ Anda mundu kuotoje kuimbalila mbaya atole akege. Mbaya kutola akege kuliko kulokalela.

¹⁰ Kwa baba abatoline ngweti amuli, jenie jangoneje nambu ja Angwana, akege bakalekanaje na angwanamundu, ¹¹ na anda atei yene, apaligwa kutama uolo, andaje achikachane na angwanamundu. Na analome bakapeje talaka aanamundu.

¹² Nambu kwa bandu bange nalenge nenga ngiti Angwanaje, anda mundu Nkilisto akweti munkege jwangaamini na ajeketile kujendekeya kutama na jwenio akampeje talaka. ¹³ Akege Akilisto anda batoligwe na analome banga nhyobale Nnoongo, analome benia bajeketile kutama nabo akege benia bakalekanaje na angwanamundu. ¹⁴ Magambu analome

banga nhyobale Nnoongo benia bajeketeligwa na Nnoongo kukulondana na aanamundu, na akege banga nhyobale Nnoongo benia bajeketeligwa na Nnoongo kukulondana na angwanamundu. Na yeneje ata ingota yabe ikaba ichapu, nambu ngoe ngi ingota ya chwapi. ¹⁵ Anda ibi, jwanga nhyobale Nnoongo jola apala kaleka angwanamundu Akilisto, penia, baleka tu. Penia munkege Nkilisto andaje munalome Nkilisto aba tengela. Magambu Nnoongo ankemangite ntamange kwa tengela. ¹⁶ Mwe makege Makilisto mmanyabo pangaje mpakakombola angwana binu? Andaje mwe manalome Makilisto mmanyabo pangaje mpakakombola aanabinu?

Ntama andi pankemigwe na Nnoongo

¹⁷ Mundu apaligwa kutama tela ni kitoi chabampi Angwana, andi apakemigwe na Nnoongo. Lyene nga lilagilo lyango kwa makanicha goa. ¹⁸ Anda mundu akemigwa na Nnoongo na kongo ainigwe, bai akakopakeaje kube jwanga inigwa, anda akemigwa tango nu kuinigwaje, bai akainigwaje. ¹⁹ Gambu kuinigwa andaje gwangainigwa kile chamboneje, nambu chambone kengama malagilo ga Nnoongo. ²⁰ Kila mundu aigale uhyo andi apakemigwa na Nnoongo ²¹ Bo, mwe apankema Nnoongo makiba mabanda? Tela, makajalije, nambu andampatite uwecho gukube tengela mutumie gwenio. ²² Gambu ojwtakemigwe na Angwana ata akabi mmanda jwenio aba tengela jwa Angwana. Uhyo na mundu ojwtakemigwe jwatengela, aba mmanda jwa Kilisto. ²³ Magambu Nnoongo anhwemalinge mmoa kwa bei ngolongwa, yene makabeje

kabele makabanda ba bandu.
²⁴ Makalongo bango kila mundu aigale uhyo andi apakemigwa na Nnoongo.

Nhwalo gwa banga tola akege na akinanhwele

²⁵ Nhwalo gwa achikabale na bangatolana na akinalome ngwetije amuli kuboka ka Angwana, nambu nampeganga mawacho gango nenga kwa kia ja Angwana mbaligwa kuaminika.

²⁶ Magambu gwa malola agabi ngoeno mbaya mundu atame uhyo. ²⁷ Bo, nkweti akege? Bai, makajigaje kaleka benia. Bo, ntoije akege? Makatolaje akege. ²⁸ Nambu anda ntoi akege nnemwiteje, nakamwale anda atoligwe nanalome alemwiteje. Angweto abapakutolana bapakupata malola ga dunia jenje, nambu nenga napaije gampatange malola andi agabapatanga abatoline.

²⁹ Makalongo mbala kunnenge yene, kingobu chikiigile kichoko tu. Na mpaka ngoe abatoline babegange andi bangatolana. ³⁰ Abaguta babe andi bangaguta, abaala moja babe andi banga ala moja, abaemela babe andi banga kola ilebe. ³¹ Abakweti liengo padunia pano babegange andi babi kuliagabaje. Gambu dunia jeno andi putujimanyi jiten-dakupeta.

³² Pambailage makabe na mbweleje. Mundu jwanga akege abegele liengo lya Angwana pabapa kaalalila Angwana.

³³ Nambu munalome ojwatoi akege abegele ni ilebe ya dunia pabapa kaalalila aanamundu,

³⁴ na benia bikibagine. Munkege jwangatoligwa na analome andaje nhwenja abegele ni ilebe ya Angwana apange mmele gwakwe nu uhuke gwakwe kutama kwa Chwapi ka Angwana. Nambu

munkege ojwatoligwe nanalome abegele ni ilebe ya dunia jenje bakakonjale angwanamundu.

³⁵ Nannenge genia mbala kunyangatanga. Ngiti kupala kunkanakiaje. Mbala mmegange ni kijemo cha mbone, mmaganga na limwe kwa moja kabegelela Angwana. ³⁶ Anda mundu

alola atenda gamboneje kunneka munkege jwankobike, nukuimbali chepa mbaya antole, wala atenda malemwaje kuntola. ³⁷ Nambu

anda mwene munalome abi lachi akatolanaje nu munkege na aotwi kuimbali mmanya atenda gambone nukutolaje. ³⁸ Ku yenie, jwajo ojwatola akege atenda gambone, na jwajo jwangatola akege atenda gambone muno.

³⁹ Munkege ojwatoligwe atabigwe na angwanamundu kwa machoba goa gababi angwanamundu bomi. Nambu anda angwanamundu bajomwike, amama benia babi tengela, na anda bapaile baotwile kutolana na analome nambu babe Akilisto. ⁴⁰ Nambu panola nenga ikabi mbaya kutama uhyo. Genia gango nenga, mbemele nanenga ngweti Uhuke jwa Nnoongo.

8

Yakulya ikugongalela mahoka

¹ Ngoe ku nhwalo gwa yakulya ikugongalela mahoka, tumanyi kutenda twenga tuboa tukweti upundi, nambu upundi gwenio gwabeka bandu kulokaloka nambu mapalano kuchenga.

² Ojwapemele kube amanyi kilebe jwenio amanyiye andi apipaligwe.

³ Nambu ojwampala Nnoongo jwenio amanyakine na jwenio.

⁴ Kwa yenie nhwalo gwa yakulya ibagongali mahoka, tumanyi kutenda mahoka kilebe chamboneje padunia na tumanyi kutenda Nnoongo jumwe tu. ⁵ Ata ikabi ilebe ikemigwa milongo

padunia andaje kumbengu na ata jikabi milongo na akangwana ajingi, ⁶ yene abi Nnoongo jumwe tu, Awawa, Chapanganya jwa ilebe yoa, kwa kupala kwabe twe tubile. Nu uhyo babi Angwana bamwe tu, ana Yesu Kilisto benia kwa ndele jabe ilebe yoa ngipanganigwa na twe tutama kwa ndela jabe.

⁷ Nambu bandu boaje abamanyi kweli jenie. Gambu babi bandu bange abayobali mahoka, bandu benia mpaka ngoe apabalyeganga yakulya yenie bibonanga tango andi yakulya igongaligwe kwa mahoka. Gambu balegalike lihyobalelo, bapata kinyela. ⁸ Nambu chakulya kuotoje kutubeka kube papipi na Nnoongo. Anda tukilekite tupungukaje ni kilebe chachoa, anda tulile kutujonjakeaje kilebe.

⁹ Nambu mma maha, tengela jinu jakatendaje abalegalike imani kugwe mumalemwaje. ¹⁰ Gambu mundu jwalegalike lihyobalelo, anda amweni mwenga mankomi lihyobalelo makalya yakulya yenie pikitembe cha mahoka, bo, mabeje na mwojo kukulye yakulya igongaligwe kwa mahoka? ¹¹ Yene Nkilisto nnyinu jwenio jwanga komala lihyobalelo Kilisto ngawe kwa magambo ga jwenio, apakuoba kwa magambu ga kumanya kwinu. ¹² Kwa ndela jenie mpakutendanga malemwa kwa Kilisto kwa kagwiyanga akalongo Akilisto abalegelike mwojo. ¹³ Anda yakulya yamemeka nnongo gwango kugwe mumalemwa bai ndyeje nyama manammeke nnongo gwango kugwe mumalemwa.

9

Kupaligwa na maengo ga ndundame

¹ Bo, nenga ngwetije tengela? Bo, ne nandundameje? Bo, ne nabwenije Angwana bito ana Yesu? Bo, mangwetomwe nhwaminingeje kwa magambu ga liengo lyango Kangwana? ² Ata ikabi bange kunyeketeje nenga kube nandundame, nambu kwinu mangweto ne nandundame. Mangwetomwe nga maunayanga ne kube nandundame kwa magambu gwa kulondana kwinu na Angwana.

³ Yene nga panyanga kwa bandu boa abangonya. ⁴ Bo, tupaligweje twe kulye nu kunywe? ⁵ Bo, tupaligweje kuntola munkege Nkilisto mumyanja jito, andi achandundame bange pabaten-danga na akanuna ba angwana nu uhyo na Kefa? ⁶ Andaje ne na Banaba tu tatupaligwe kupata mapungu kwa maengo gito? ⁷ Bo, lityala lyako elilikilepa lyene kwa maengo gakwe kukigono cha matyala? Nnemi ni jwangalye yakulya ya munng'onda gwakwe? Nchungi gani jwanganywee mabeele ga ilangwa yakwe?

⁸ Bo, ilebe yenje nonge kimundumundu? Malagilo ga Musa galenga yeneje? ⁹ Malagilo ga Musa galenga, "Makantabaje kano ng'ombe papuluya mbonji." Bo ikonda Nnoongo abegelela na ng'ombe? ¹⁰ Bo, atuwachije twenga apalenga geniaga? Genia gaandikigwa kwa magambu gito twenga, gambu ojwalema na ojwauna boa akabele bapaligwe kuhyobalela kupata lipungu lyabe lya mauno. ¹¹ Anda twenga tupandite mbeju ikihuke kwinu, bo, ubaja anda tutoi kwinu nyonjakea ya padunia? ¹² Anda bange bahyobale kupata genia kuboke kwinu mangweto, bo, twenga tupaligweje kupata kupeta angweto? Nambu twenga tutumije genia. Nambu, tutela kuimbalila goa kupala

tukuwibije Nhwalo Gwambone gwa Kilisto. ¹³ Bo mmanyangiteje kutenda ababijibegelela Nyumba ja Nnoongo bapatanga chakulya chabe pa Nyumba ja Nnoongo, na abapangi lilumbo pikitembe cha Nnoongo bapata lipungu lya lilumbo lyenie? ¹⁴ Angwana balagila uhyo, akatangacha Nhwalo Gwambone bapatange chakulya chabe kupete mwenio.

¹⁵ Nambu nenga ndumiije panapaligwe na wala andika ganga mbate je. Kwango nenga mbaya kujomoka mbaije kunnaya mundu kube ndenda kukiluya jagi. ¹⁶ Anda ndangacha Nhwalo Gwambone, mbaligwaje kukikoya. Lyenie nga liengo lyambaligwe ukamula. Mbakulaga anda nukutangachaje Nhwalo Gwambone. ¹⁷ Liengo lende nakachagwi kwa mele, kabi hyobalile lipungu, nambu ngamwa kwa magambu Nnoongo annengi ngamule, penia pabi namana liengo lyambaligwa kamula. ¹⁸ Lipungu lyango nike? Lipungu lyango uwecho guku-tangacha Nhwalo Gwambone bule, nakalongaje lipungu andi pambaligwe.

¹⁹ Nenga nabandaje ba mundu jwajwoa, nambu nikibekite mbe nabanda ba bandu boa kupala nampe Kilisto bandu ajingi anda iwechekine. ²⁰ Kwa Akayahudi natama andi Nayahudi kupala kapata Akayahudi, iganukube ne mbije Mumalagilo ga Musa, nikibeka kube pamwe nabo Mumalagilo ga Musa kupala kapata ababi Mumalagilo. ²¹ Kwa bangabe Mumalagilo ga Musa, ndama andi angweto banga Malagilo. Kupala napate ababi panja ja Malagilo. Ngiti mbije Mumalagilo ga Nnoongo ije, gambu mbi Mumalagilo ga Kilisto. ²² Kwa bandu abalegalike nane

kulegaleka uhyo kupala kapata bandu abalegalike. Nikitei kube kila kilebe kwa bandu boa kupala kakombola kati jabe anda iwechakine.

²³ Ngamwa genia goa kwa magambu ga Nhwalo Gwambone, kupala mbate kindimba chakwe. ²⁴ Bo, mmanyi kutenda ababutuka mbelo kupetana kupala kupata lilumbo, nambu mundu jumwe tu ojwapata lilumbo? Na mwe uhyo mpaligwa kubutuka andi angweto. ²⁵ Ababutuka mbelo bikibeke chalia ngolongwa, batendange yene kupala bapate hupo eialabika! Nambu twenga tutenda genia tupate hupo yangaalabika. ²⁶ Nga kwamana mutuka yene kupala nhotole, ngapambutana, ngiti andi ojw-puta lingumi panyengelejagije. ²⁷ Nuhyobeke mmele gwango mukomo nkolongwa, kupala namwene nakakanigwaje kuboka pakatangachila bange.

10

Kelebuya nhwalo gwa mahoka

¹ Makalongo nkombakelanga kutenda akaokobito pabakiba na Musa balendeligwa na liunde na boa ngabajomboka baali kwa tengela. ² Kukubeganga nhwina ja liunde nu kukubeganga nkati ja baali boa ngababatichigwa kube pamwe na Musa. ³ Boa ngabalyaganga chakulya uchache chikihuke. ⁴ Na ngabanyweganga kinywagi uchache chikihuke, gambu ngabanyweganga kuboke mulibwe lya kiuhuke elyabak-engamaga, libwe lyenie likiba Kilisto mwene. ⁵ Ata yene bandu bange bankonjalije Nnoongo, ngabaweganga papongote.

⁶ Ilebe yene yoa kilandanakiyo tu kwito, tukakamuje mabaja andi angweto pabatendaga. ⁷ Makagongaleje mahoka andi

bange pabatendaga, andi Majandiko pagalenga, “Bandu ngabatamanga kulye nu kunywe, ngabajema kuina.”⁸ Wala tukatenda ngongolaje andi apabatendaga bandu bange, ngabaweganga lichoba limwe bandu elufu ichilini na tatu.⁹ Takategaje Angwana andi bandu bange ngabatega ngabaweganga na majoka.¹⁰ Takakoolaje andi bange ngabatenda yenie ngabakomigwa na Nkomi.

¹¹ Ilebe yene yoa ipitila kupala kulandanakiya kubange, na gaandikigwa kupala kutukelebuya tatubi padunia ejipela.¹² Abapemele bajemite tela babe maha bakagweje.¹³ Kulondoligwa kunnondoligwe nga kwa machoba goa kwa bandu boa. Nambu Nnoongo juna kuaminika, jwombe annekaje nnondoligwe kagapeta makakala ginu, iganukube kubi kulondoligwa, jwombe ampeganga makakala gukuimbilila na ndela ja kuboka mwenio tegatega.

¹⁴ Yenie makalongo bango nkotokange kugongalela mahoka.¹⁵ Nonge namangweto andi bandu bina malango, nhwachanga mmene genia agannongile.¹⁶ Putunnumba Nnoongo kukikombe chache chikindimba, bo, tubi kukilondaje na myai ja Kilisto? Putumetu nkate bo, tubi kukilondaje na mmele gwa Kilisto?¹⁷ Magambu nkate gwenio nga gumwe tu, iganukube twe, tubi ndu, tubi mmele gumwe, gambu tuboa tulye nkate ugwo.¹⁸ Maachanga bandu ba Kuisilaeli bene, abalyeganga malumbo bikilonda pikitembe cha Nnoongo.¹⁹ Nenga bole? Chakulya chikilumbigwa kwa mahoka chambone kupeta mahoka? Andaje bo, mahoka gambone?²⁰ Ije napachokuje! Chanenga yene lilumbo lyabalumba bandu

bangammanya Nnoongo bagape mahoka, ngiti Nnoongoje. Ne mbaije mangweto mikilonde na mahoka.²¹ Mangweto mpaligweje kunywela kikombe chimwe na Angwana kuboka penia kunywe pamwe na mahoka, mpaligweje kutama pamecha ja Angwana na pamecha ja mahoka.²² Andaje tupala kabeka bwiu Angwana? Nkita tukweti makakala muno kapeta beniabo.

²³ Ilebe yoa ijekatiligwe kamula nambu yoaje yambone. Ilebe yoa ijekatiligwe nambu yoaje eichenga.²⁴ Mundu akabegele ilebe yakweje nambu ya jonge.²⁵ Yoa iuchigwa kuchoko nhwotwile kulye nambu makakonyakonyaje kwa magambu ga kulegaleka moja kwinu.²⁶ Kwito twenga majandiko galenga, “Dunia na ilebe yoa nga ya Angwana.”

²⁷ Anda mundu jwanga amini ankokite kulye na mangweto nnyeketile kujenda makalya yowa ibekigwe kwinu makakonyakonyaje kwa magambu ga kulegeleka moja kwinu.²⁸ Nambu anda mundu annengi kita chakulya chenje kipangigwe kwa mahoka, makalyeje kwa magambu ga ojwannengile na kwa magambu ga kulegeleka moja.²⁹ Nenga, “magambu ga kulegeleka mwojo,” ngiti myojo jinuje, nambu mwojo gwa jwenio ojwannengalinge. Kwanike tengela jango ihyobalele mwojo gwa mundu jonge?³⁰ Anda ibi nenga ndye chakulya kukunnumba Nnoongo mboni ndukanigwa magambu gwa chakulya na kongo nannumbite Nnoongo?³¹ Yene chachoa chankamula, chachoa channie andaje kunywe, ntenda genia ku kibumo cha Nnoongo.³² Makauchije Akayahudi andaje Akagiliki andaje bandu ba

likanicha lya Nnoongo. ³³ Mma andi nenga, nyiga kalenganakiya bandu boa, kwa kila ndela, panga palapala nyonjakea jango namwene nambu nyonjakea ja bandu boa, bakomboligwe.

11

¹ Unyigange nenga andi ne panannyiga Kilisto.

Kuekele mutwe kingobu cha kugongalela

² Nannumbalilanga magambu umbikungombakela na mmi kugakamula gaga ganannagilaga.

³ Nambu mbala mmanyange kutenda Kilisto nga mutwe gwa kila munalome, na munalome nga mutwe gwa aanamundu, na Nnoongo nga mutwe gwa Kilisto.

⁴ Na kila munalome ojwagongalela andaje kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo na kongo aekalile mutwe, anyalau Kilisto.

⁵ Na munkege ojwagongalela andaje kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo na kongo kuelelelaje luchunge umutwe, babembu angwanamundu, ojwatenda yene tela tu na munkege ojwachekwile.

⁶ Munkege jwanga ekele mutwe gwakwe mbaya achekule nywili yakwe. Anda munkege alola oni kubota nywili yakwe andaje kuchekula, mbaya aekele mutwe gwakwe.

⁷ Kualaje munalome kuelele mutwe gwakwe, magambu jwenio ngi kilandanakio na Nnoongo nalindala lya kibumo cha Nnoongo, na munkege nga lindala lya kibumo cha angwana mundu.

⁸ Munalome apitila kumunkegeje, nambu munkege apitila kumunalome. ⁹ Munalome apanganigwa kwa magambu ga munkegeje nambu munkege apanganigwa kwa magambu ga munalome.

¹⁰ Nga kwa mana munkege aekele mutwe gwakwe, kupala kiingi chi kinala echikibi

panani jakwe, uhyo gambu ga akapakachi bukumbengu.

¹¹ Na yene nnongi ja Angwana munkege kilebeje panga analome, uhyo analome nnongi ja Angwana kilebije panga munkege.

¹² Andi yene munkege papitila kumunalome, uhyo munalome abelekwa kwa munkege, ilebe yoa ipiti ku Nnoongo.

¹³ Nnyomolanga mmene makangweto, bo, chwapi munkege annyope Nnoongo kongo nu kueleleje mutwe? ¹⁴ Bo, kibekekwa chene kibi kulayaje kipola kutenda munalome anda akweti nywili ndu oni mwene?

¹⁵ Nambu ku munkege kube na nywili ndu kibumo kwakwe, nywili yakwe ndu apatite kupala inhwekelele.

¹⁶ Anda mundu atenda kutauka kilebe chenjeno, bai amanya kutenda twenga tukwetije lukobo longwe, na makanicha ga Nnoongo gakwetije lukobo longwe.

¹⁷ Kongo mbi tango nam-paganga malagilo ganga, nannumbalilangaje magambu gwa ganga, ngongano inu mangweto Makakilisto yammekanga mumabaja kupeta gambone.

¹⁸ Nyoa, kutenda pankongananga pamwe andi likanicha kupiti kupwilikana panakati jinu. Nane kuwamini kachoko, ¹⁹ gambu kulekana mawacho mpaka kupitile kwinu, kupala ababi tela bamanyikane.

²⁰ Kweli, mmi kongananga, nambu magambu gu kulye chakulya cha Angwanaje, ²¹ gambu pannieganga kila mundu kikitamalila chakulya chakwe mwene, bange kuba nanjala na bange balobile.

²² Bo, nkwetingitije kachinu kukunywe nukulye? Andaje bo, milibembula likanicha lya Nnoongo na kabeka oni angweto bangakola kilebe? Nannengalanga nike? Nannumbalile? Ije napachokuje!

Kunhwalo gongoje.

²³ Gambu nenga napokela Kangwana malagilo ganannekalinge, kutenda uwiku gwago pabapangigwa Angwana ana Yesu, ngabatola nkate, ²⁴ ngalumba, ngabametula ngabalenga, “Gongo mmele gwango oguboigwa kamagambu ginu ntendanga yene kukungombokela.” ²⁵ Uhyo kuboka pukulye ngabatola kikombe ngabalenga, “Chenje kikombe cha lilagano liyono lyanaya kwa myai jango. Ntendanga yene kila punnywe, kukungombakela.”

²⁶ Magambu kila pannie nkate gongo nu kunywela kikombe chenje, ntangachanga kiu cha Angwana, mpaka pabapakuika. ²⁷ Kwa yene, kila ojwalye nkate gongo andaje kunywela kikombe cha Angwana pangapaligwa, apakube na malemwa kummele na myai ja Angwana. ²⁸ Kila mundu akiwachila mwene oti, kuboka penia alya nkate andaje kunywela kikombe chenje. ²⁹ Gambu ojwalye nu kunywe pangamanya mana ga mmele gwa Angwana, anywe nu kulye hukumu jakwe mwene. ³⁰ Nga mana akajingi panakati jinu akatamwe nu kunyililika, nabange bandu bawilangite. ³¹ Ikabi tukipemite tubene kwa mbone kabi tuhukumuligweje. ³² Nambu anda tuhukumuligwe na Angwana, tuboligwa tube na ichima, tukaika kuhukumuligwaje pamwe na dunia. ³³ Kwa, yene makalongo bango, pankongananga kulye chakulya cha Angwana, ntenda kulendana. ³⁴ Na anda mundu jwajwoa abi na njala, alyeoti kachakwe, kupala kongana kwinu kukammekanga muhukumuje. Nambu gange gala, nimpaganga milandu pam-bakuika.

12

Itoi kuboka ku Uhuke jwa Chwapi

¹ Ngoe makalongo bango, mbala mmanyange kipola nhwalo gu itoi ya Uhuke jwa Chwapi. ² Mmanyi kutenda, pamakiba tango nu kummanyaje Nnoongo, ngannongaleigwa mundela mbaja kugongale inyepe yangaoto kulongela. ³ Mbala mmanyange kutenda abije mundu ojwalongaleigwa na Uhuke jwa Nnoongo ojwaoto kulenga, “Yesu abekigwe nhwilo!” Uhyo, mundu jwajoa kuotoje kulenga “Yesu nga Nngwana,” pangalongoigwa na Uhuke jwa Chwapi.

⁴ Itoi ya kihuke itekulekania, nambu Uhuke ojwapanga jumwe tu. ⁵ Ibi ndela ndu ikubegelela, nambu Angwana nga bamwe. ⁶ Gabi maengo ndu gukamula nambu Nnoongo jumwe tu, ojwaotoya bandu boa kamwa maengo goa. ⁷ Kila mundu apata kitoi cha Uhuke kwa magambu ga kajangata bandu boa. ⁸ Uhuke ampe jumwe kube na nhwalo gwa malango, jonge ampe nhwalo gwa maboulo, apapala Uhuke ujwo. ⁹ Uhuke ujwo ampe jumwe imani, jonge ampe kitoi chu kulamiya. ¹⁰ Uhuke ampe jonge mundu kitoi chukulaya ikobo, jonge mundu ampe lilobe lya Nnoongo, jonge mundu ampe uwecho gu kumanya maengo ga Uhuke na gangabe maengo ga Uhuke, kumpe jonge kitoi chu kulongela kilonge kiyono na jonge mundu kulandulila kilonge chenje. ¹¹ Nambu Uhuke ujwo jumwe ojwakamu maengo genia goa, kummagulila kila mundu kitoi chachoa chela andi papala.

Mmele gumwe nambu ipagwandu

¹² Andi pubi mmele gumwe guna ipagwa nduu, ipagwa yenie iganukube nduu, ipangania mmele gumwe, nga apibile kwa Kilisto. ¹³ Natwe tubi uhyo, tube Akayahudi andaje bandu banga Akayahudi, takabanda andaje takangwana, tuboa ngutubaticigwa Kuhuke jumwe mu mmele gumwe, tuboa ngutunywe Uhuke ujwo jumwe.

¹⁴ Mmele upanganigwa kukipagwa chimwe tuje nambu ku ipagwa ijingi. ¹⁵ Lukongono anda lulenga, “Magambu nenga lubokoje, bai ne nammeleje,” bo, kwa magambu genia ibakotoka kube lwammele? ¹⁶ Na ikabi lichikilo lilengite, “Magambu nenga nalioje bai ne nammeleje,” bo, kwa magambu genia ibakotoka kube lyammele? ¹⁷ Ikabi mmele gwoa lio, gukaotolabo kujoa? Ikabi lya lichikilo, gukaotolabo kunuya? ¹⁸ Nambu Nnoongo abekite ipagwa yoa mummele gwa mundu andi papaile jwombe. ¹⁹ Nambu yoa ikabi kipagwa chimwe, mmele gukaba koo? ²⁰ Andi pibi, ukweti ipagwa ijingi, mmele gumwe.

²¹ Lio kuotoje kululenge luboko, “Nampaije mwe!” Mutwe kuotoje kugalenge makongono, “Nampailingije mangweto!” ²² Kupeta genia, ipagwa yenge ya mmele eibonekana kube kunyililika, yenie nga eipaligwa muno. ²³ Kabe ipagwa yenge eimpemele kube ipaligweje kupata ichima muno, nga eituigoya muno, ipagwa ya mmele eibonekana kube yamboneje nga eituibeka gwicho muno. ²⁴ Ipagwa yenge ipaligweje kuigoya. Mwene Nnoongo aubekite yenie mmele, ngakipe ichima muno kipagwa chache chikipungwike ichima. ²⁵ Kupala ipagwa ikikibaganaje ipagwa yoa ijangatane. ²⁶ Anda kipagwa

chimwe kitamwe ipagwa yoa kubinia pamwe na chenie. Anda kipagwa chimwe kilumbaligwe yoa kuala mojo pamwe na chenie.

²⁷ Yene mangweto mmoa nga mmele gwa Kilisto na kila mundu kipagwa cha mmele gwenio. ²⁸ Nnoongo abekite mulikanicha, kutumbu achandundame kuika akalondoli ba Nnoongo kuika akaboli kuika abalaya ikobo, uyo na boa abalamiyanga naboabaotolanga kajangata bange na boa bina itoi ya kube achilongoi na boa abalonge kilonge kiyono. ²⁹ Bo, boa nga achandundame? Boa nga akalondoli? Boa akaboli? Boa balayanga ikobo? ³⁰ Bo, boa nga bina kitoi chikulamiya? Bo, boa nga bina itoi yu kulonge kilonge kiyono? Bo, boa bamanyangite kulandulila kilonge kiyono? ³¹ Yene mpalange muno itoi eibi ikolongwa. Nane ngoe nannayanga ndela yambone kupeta yoa.

13

Mapalano

¹ Ata nakalongi kilonge cha bandu na cha akapakachi kuboka kumbengu na anda na mapalanoje nenga mbi andi lilobe lya lidebejika andaje njuga. ² Kabe, nhotwi kube na kitoi cha kutangacha nhwalo gwa Nnoongo, nu kumanya ilebe yoa iigwe, nhotwi kube na imani ju kuiboya itombi nambu anda ngwetije mapalano, ne kileje. ³ Nhotwi kupanga ilebe yango yoa yangweti kakaicho nukuboya mmele gwango utinike mwoto nambu anda na mapalanoje genia kuchataje.

⁴ Juna mapalano kuimbalila nu kube na kia, juna mapalano bwijuje, na kukilumbaje nu kulokalokaje. ⁵ Juna mapalano ligouje nu kupalaje ilebe yajika nu

kubeje nililaka nu kombakelaje mabaja. ⁶ Juna mapalano kualalije mabaja, nambu kuala moja mukweli. ⁷ Juna mapalano kuimbalila goa nu kuamini goa nu kulimba mwojo kwa goa. ⁸ Mapalano gapelaje ngu. Anda kibi kitoi cha kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo, mmanya ipa kuboka lichoba limwe tu, anda kitoi cha kulonge kilonge kiyono, ipa kupela, anda kubi kuboala, kupa kupeta. ⁹ Magambu tumanyi kachoko na tukweti kitoi cha kutangacha lilobe lya Nnoongo kachoko. ¹⁰ Nambu pikipakuika chache chikilenganile, kichokochoko chela kipakuboka.

¹¹ Kingobu panakiba namwana, nalongela kingota nu kumanya kwango kingota nu kuwacha kwango kingota. Nambu ngoe mbi nanahota ilebe yoa ikingota nilekite. ¹² Chitikibona ngoe andi kiwili tu mulindala, nambu makiika kingobu matuibona lio kwa lio. Ngoe manyi kachoko tu nambu makiika kingobu manyi yoa chwapi andi Nnoongo pamanyi nenga. ¹³ Kwa ngoe ibi ilebe yenje itatu imani nukuhyobalela na mapalano nambu kikolongwa muno mapalano.

14

Itoi kuboka ku Uhuke jwa Chwapi

¹ Nkachana kube na mapalano. Uhyo nnokalela yenge itoi ikiuhuke, muno mpate kitoi chu kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo. ² Mundu ojwalonge kilonge kiyono alonge na banduje nambu alonge na Nnoongo, gambu abije mundu jwamanya. Jwenio alonge kwa makakala ga Uhuke ilebe ikiite. ³ Nambu juna kitoi chukutangacha Nhwalo gwa Nnoongo, alonge na bandu magambu ga kajangata na

kapeganga moja na kakweleka. ⁴ Boa abalonge kilonge kiyono bikijangata bene tu, nambu boa abatangacha Nhwalo gwa Nnoongo bajangata bandu abunhwamini Kilisto boa. ⁵ Nenga kabi mbai mmoa nnongelange kilonge kiyono, nambu kabi mbai muno mmoa mmegange na kitoi cha kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo, gambu mundu ojwatangacha Nhwalo gwa Nnoongo jwambone muno kupeta ojwalonge kilonge kiyono, nambu tu anda abi mundu jukulandulila chalongela, yene bandu abunhwamini Kilisto boa baotwi kujangatigwa. ⁶ Yene, makalongo bango, anda nhike kachinu nu kulonge kilonge kiyono mpa kupatanga nike? Kibije champakupata, nambu tu anda nannengalinge agaekeligwe kuboka ku Nnoongo andaje ilimu andaje Nhwalo gwa Nnoongo andaje maboulo.

⁷ Andi pibi yombo yangapomola ijemba andi pilimbi andaje kilimba anda ibi kupiaje lilobe kipola. Mundu aotolabo kumanya nhwambo ogujembigwa? ⁸ Lipenga anda libi kujembaje gwicho beneke ababakukibeka tela kwa ngondo? ⁹ Uhyo namangweto, anda lulimi lwinu lulonge ilebe yangamanyika, bene abapa kumanya channongela? Gambu malobe ginu andi nnonge panyengelejagi. ¹⁰ Ibi ilonge aina ijingi padunia, ni kibije changa mana. ¹¹ Nambu anda ne manyije mana ga kilonge cha mundu jwajwoa jola yoa ibalongela iba igeni kwangone na mundu jwenio nng'eni kwango. ¹² Na mangwetomwe uhyo, kwa magambu mpalanga itoi ya Uhuke, nkachananga muno kupata yae eijangata kachenga bandu boa bi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. ¹³ Kwa yene, ojwalonge kilonge kiy-

ono annyope Nnoongo apate kitoi chikulandulila. ¹⁴ Nambu anda ng'ongali kukilonge kiyono mwojo gwango uhyo utenda kugongalela, nambu malango gango gabi kupata kileje. ¹⁵ Lele ndendabole nenga? Ng'ongalela kwa kihuke chango, ng'ongelela uhyo kwa malango gango, nyemba kwa kihuke chango uhyo nyemba kwa malango gango. ¹⁶ Anda munnumbali Nnoongo kwa kihuke chinu tu anda abi mundu nng'eni ojwabi pangongano apakumanya bole kujeketela pannumba kulenga "Unhyo," anda amanyije channongela? ¹⁷ Kugongale kwinu kwa kunnumba Nnoongo kuotwi kube chwapi nambu jwenio kunnyangata kilebeje. ¹⁸ Ne nannumba Nnoongo kukumbe kulongela kilonge kiyono kumpeta mangweto mmoa. ¹⁹ Nambu mulikanicha mbala muno kulonge malobe nhwano agamanyikana kupala nabolange bange, kupeta malobe elufu ga kilonge kiyono. ²⁰ Makalongo bango, makawachanga andi ingotaje. Kwa mabaja mmegange andi ingota, nambu punhwacha mmaganga andi makinahota. ²¹ Iandikigwe Mumalagilo ga Musa kulenga, "Angwana balenga yene, 'Kwa ndela ja kilonge kiyono, kwang'omo ya akageni, manongela na bandu benia, ata yene banyoangaje.'"

²² Yene kitoi cha kulonge kilonge kiyono ngi kiingi, ngiti kwa bandu abaaminije, nambu kwa bandu bangaamini, nambu kitoi cha kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo nga magambu ga bandu abaamini ngiti bangaaminije.

²³ Anda bandu abunhwamini Kilisto boa bakongine pamwe na boa anda batumbu kulonge kilonge kiyono, anda baike bandu

akageni andaje bandu bangahyobalela, bo, balengaje mangweto kube nkwati machonjo? ²⁴ Nambu boa anda batangacha Nhwalo gwa Nnoongo, andaikie mundu nng'eni andaje jwangahyobalela goa agapakujoa gapakulaya ubaja gwakwe mwene, goa agapakujoa gapakunhukumula. ²⁵ Ilebe yoa iikiite umojo jakwe ibakubonekana, najwenio apakilikitila nu kung'ongale Nnoongo kulenga, "Kweli Nnoongo abi pamwe na mangweto."

Pipaligwa mulikanicha

²⁶ Makalongo bango, tulenga nike? Pankongana pamwe, jumwe ajembe nhwambo, jonge abolage, jonge alenga ilebe iigwe kuboka kwa Nnoongo, jonge alongela kilonge kiyono na jonge alenganakia agalongaligwa. Goa gaba kwa magambu ga kajangata bandu ba likanicha. ²⁷ Anda babi bukulonge kilonge kiyono, balongela abena andaje atatu, akajonjake jongije, nambu alongela jumwe jumwe na kongo aba mundu jonge jukulandulila agalongaligwa. ²⁸ Nambu anda abije mundu junkunnandulila agalongeligwa, bai, ojwalongela kilonge kiyono akotoke pangongano penia, alonge mwene tu na Nnoongo. ²⁹ Akalondoli ba Nnoongo, balondola abena andaje atatu na kongo bandu bange bagapeme malobe ga benia. ³⁰ Nambu anda mundu jumwe pangongano akalongelaga na jonge kati ja abapenakia aekuligwe Nhwalo gwa Nnoongo bai jwajo ojwalongela akotoke. ³¹ Mmoa nhwotwile kutangacha Nhwalo gwa Nnoongo, jumwe jumwe, kupala kila mundu aotole kukibola alimbe moja. ³² Ihuke ya akalondoli kajoa akalondoli. ³³ Gambu Nnoongo ngiti Nnoongo jwa kijongaje, nambu

jwa tengela, uhyo andi pibile mumakanicha goa ga bandu ba chwapi. ³⁴ Akikege batame nuu pangangano. Bapaligwaje kulongela, bapaligwa kube ni ichima, andi pagalenga Malagilo ga Akayahudi. ³⁵ Anda bapala kumanya kilebe chachoa chela, bakonya akangwanamundu kachabe. Gambu oni munkege kulonge milikanicha.

³⁶ Bo, nkita lilobe lya Nnoongo liboke kwinu mangweto andaje linhwikili mangweto jika jinu? ³⁷ Anda abi mundu jwajwoa akipemele kube jwenio nga nnon-doli jwa Nnoongo andaje akweti kitoi cha Uhuke, amanya kutenda ganuandikila mangweto gano malagilo ga Angwana. ³⁸ Nambu mundu anda agabembwile genia na jwenio abembuligwe. ³⁹ Yene makalongo bango, mpaligwa kube na chuna cha kutangacha lilobe lya Nnoongo, nambu mukunkanakiaje mundu kulonge kilonge kiyono. ⁴⁰ Nambu kila kilebe kitendigwe kuichima na maha.

15

Kuyoka kwa Yesu

¹ Ngoe makalongo bango mbala kunkombake, Nhwalo Gwambone ogunantangachilanga mangweto, namangweto ngumupokela nu kugwenio nnyemangite kwambone. ² Ku Nhwalo Gwambone gwenio mangweto nkomboligwe, na ngunhwagabala malobe ganantangachilinge nu kutenda yenieje kuamini kwinu kukaba jagi.

³ Nankamuinge mangweto ilebe yambone muno kwinu einipokile, kutenda Kilisto awa kwa magambu ga mabaja gito, andi piandikigwe Mumajandiko ga Chwapi, ⁴ kutenda ngabanchika nu kuyoka lichoba lya itatu,

andi apiandikigwe Mumajandiko, ⁵ penia ngampiti Kefa kuboka penia ngabapitila achandundame boa komi na abena. ⁶ Kuboka penia ngabapitila akalongo akajingi kupeta bandu mia nhwano kingobu chimwe, ajingi kati jabe babilingite tango bakalama mpaka ngoe, nambu bange bajomokinge. ⁷ Kuboka penia ngampiti Yakobo na achandundame boa. ⁸ Pukujomolela ngambiti nenga andi namundu namelwike tango kingobu chakwe. ⁹ Magambu nenga nachokochoko kupeta achandundame boa na mbaligweje kemigwa nandundame kwa magambu nakapoteka bandu bikikuta cha Nnoongo. ¹⁰ Nambu upeelee gwa Nnoongo undei mbe andi pambile nu upeelee gwambile ukiba guhyoje. Nenga ngamwi maengo kapeta boa, ngiti neje nambu upeelee gwa Nnoongo ogukamwi maengo pamwe nane. ¹¹ Nambu ata ikabi nenga andaje akajango abatangacha, chenie nga echinhwamini.

Kuyoka kwito

¹² Lele anda itangachigwa kutenda Kilisto ayoigwe kuboka kwa abawile, bange bandu kati jinu baotwabo kulenga kita kuyoka kubije? ¹³ Anda kuyoka kubije, bai, Kilisto ayokiteje, ¹⁴ anda Kilisto ayokiteje kuboka kwa abawile, kutangacha kwito kwamboneje na imani jinu jambonije. ¹⁵ Elo genia tuje twenga tubonekana kube takachalakichi buhwangi nnongi ja Nnoongo, gambu tulenga kutenda Nnoongo nganyoya Kilisto kuboka kwa abawile na kumbe jwombe anhyoiteje anda kweli bandu abawile bayoigwaje. ¹⁶ Gambu anda abawile bahyoigweje, mmanya na Kilisto ahyokiteje. ¹⁷ Na anda Kilisto ahyoigweje, mmanya imani jinu ja jagi, mmi tango mumabaja

ginu. ¹⁸ Uhyo abajomokinge pamwe na Kilisto baobangite boa. ¹⁹ Anda kuhyobalela kwito kwa Kilisto kubi kwa bwomi gongo tu mmanya twenga nga tubandu bukutukokalekea kupeta bandu boa.

²⁰ Kweli Kilisto ayoigwe kuboka kwa abawile, jwenio nnembu gwa boa abawile. ²¹ Andi yene kiu padunia ajambukiya mundu jumwe, uhyo kuhyoka kuboka kwa abawile padunia ajambukia mundu jumwe. ²² Gambu kupete Adamu bandu boa baweganga nu kupete Kilisto bandu boa babaganga mmomi. ²³ Nambu kila mundu na paali pakwe, kutumbu Kilisto kuika bandu bakwe kingobu apapakubuja Kilisto. ²⁴ Kuboka pa genia, kubakuika kupela penia Kilisto apakakamuya kingwana chabe Awawa ana Nnoongo, kuboka pa kuboya kila utawala nu uwecho na makakala. ²⁵ Gambu Kilisto apa kutawala mpaka apapakapeta na kabeka akangondwa bakwe pae ja makongono gakwe. ²⁶ Kiu nga nngondwa jukujomo komigwa. ²⁷ Majandiko galenga, “Nnoongo abekite ilebe yoa pae ja makongono gakwe.” Nambu Majandiko pagalenga, “Ilebe yoa ibekigwe pae ja makongono gakwe aitawale,” ilebe yenie ngiti pamwe na Nnoongoje, magambu jwenio nga ojwaibeka ilebe yenie pae ja Kilisto. ²⁸ Nambu kingobu apapakubeka ilebe yoa ku utawala gwa Kilisto, penia Mwana nga apapakukibeka pae ja Nnoongo, ojwabekite ilebe yoa pae jakwe, kupala Nnoongo atawale gwicho ilebe yoa.

²⁹ Anda kuyoka kubije, bo bandu ababaticigwa magambu ga abawile bahyobale kupata nike? Anda abawile bayoigweje, kwa nike bandu babaticigwa kwa magambu

gwabe? ³⁰ Na twenga kwa nike kukibeka mukioya kila kingobu?

³¹ Makalongo bango, nikibeka mukuwe kila machoba! Kukiluya kwango kwinu mangweto kukulondana na Yesu Kilisto Angwana bito indenda ndangache kilebe chenje. ³² Ikabi kupala kwango kukiba kimundumundu tu, kujomana kwango ni inyama ikale ku Efeso nakapata nike? Anda abawile kuhyokaje, bai, “Tulye tunywe magambu malabo tupakuwe.”

³³ Makakoloigwaje, “Maganja mabaja kwalabia itendwa yambone.” ³⁴ Nnyimukange! Ntumbalange kutama kwambone andi pampaligwa nkotokange kutenda mabaja. Bandu bange kati jinu bummanyije Nnoongo. Nannengalanga genia kunkoyanga oni mangweto.

Mmele gukuhyoka

³⁵ Nambu mundu aotwi konya, “Abawile kuhyoka bole? Babakube na mmele nike?”

³⁶ Kwenio konya kukutokamala! Mbeju yampanda kumalikaje mpaka iwe oti. ³⁷ Yampanda mapeije nambu mbeju tu, ibe mapemba andaje yenge tu. ³⁸ Nnoongo aipe mbeju yenie mapei agapala mwene, kila mbonji ibe yannyika jakwe.

³⁹ Na mibele ja kila chekipan-ganiigwe kulandanaje. Mibele ja bandu jannyika na mibele ja inyama jannyika na mibele ja ijuni jannyika na mibele ja chamaki jannyika.

⁴⁰ Yene jibi mibele ja kumbengu na mibele ja padunia, nu kwalala kwa mibele ja kumbengu kwannyika nu kwalala kwa mibele ja padunia kwannyika. ⁴¹ Lichoba ni kialala chakwe na mwei ni kialala chakwe na ndondwa ni kialala chakwe na ata ndondwa ilekine kulala kwakwe.

⁴² Yene nga paipakube kuhyoka kwa bandu abawile. Mmele apubuchika, ube mmele gual-abika nambu puhyoka ube gwangaalabika. ⁴³ Apuchikigwa, ube guna oni nambu uhyoka kukibumo, uchikigwa gwanga makakala uhyoka guna makakala. ⁴⁴ Apuchikigwa ube mmele gwa kimundumundu uhyoka mmele gukihuke. Kubi mmele gukimundumundu uhyo ubi mmele gukiuhuke. ⁴⁵ Malagilo galenga, “Mundu jukutumbula, Adamu, ngabe mmomi,” nambu Adamu jukujomole nga Uhuke ojwapanga bwomi. ⁴⁶ Gutumbula mmele gu kihukije, nambu mmele gukimundumundu, kuika mmele gu kihuke. ⁴⁷ Mundu ju kutumbula, apanganigwa kwa mandope, na abokila mulundope, nambu ngaika mundu jonge abokita kumbengu. ⁴⁸ Boa ababi ba padunia babi andi jwajo ojwapanganigwa kwa mandope uhyo boa ababi ba kumbengu babi andi jwajo ojwaika kuboka kumbengu. ⁴⁹ Andi yene putulandine na mundu ojwapanganigwe kulundope uhyo tubakulandana na jwajo ojwaboka kumbengu.

⁵⁰ Makalongo bango, channenga chenje, mmele na myai kuotoje kulichi kingwana cha Nnoongo, chukualibika kuotojo kulichi ilebe yanga alabika. ⁵¹ Nnyoanga, nannengelanga chili, twenga tujomoka tuboaje, nambu tuboja tubakugalambuigwa, ⁵² piliba kujemba lipenga lya kujomolela, kukujitukila, bandu abawile mabahyoigwa ni mibele jiba jangawe kabena na twenga matugalambuigwa. ⁵³ Gambu kila kilebe chikialabika mpaka ote kibe changaalabika, mmele gukuwe ube mmele gwangawe. ⁵⁴ Kingobu mmele gongo guna kualabika pupakube gwanga

alabika na chache chukuwe pikipakube changawe, penia nga pilipakulenganila lilobe lela elilandikigwa Mumajandiko, kulenga, “Kiu kialabigwe nu uwecho!”

⁵⁵ “Mwe makiu, uwecho gwinu ubiko? Mwe makiu, ubiko uchungu gwinu gukupoteka?”

⁵⁶ Uchungu gwa kiu nga mabaja na makakala ga mabaja nga malagilo. ⁵⁷ Nambu tunnumbe Nnoongo ojwatupi uwecho kupete kwa Angwana bito ana Yesu Kilisto! ⁵⁸ Yene makalongo bango manampala, nyemange gwicho na kwa makakala. Nkachane kila kingobu na maengo ga kabegele Angwana andi mmanyiela kutenda maengo gankamula ka Angwana gaoba jagije.

16

Chango ya akaumini

¹ Ngoe kunhwalo gwa chango ya ela kwa magambu ga kape bandu ba Nnoongo, ntendanga andi panalagalinge bandu ba makanicha guku Galatia. ² Kila Jumapili kila mundu abeke ela tela na apapata, kupala gukabeje michango kingobu pambakuika. ³ Kingobu pambakuika kwinu, nakinga bandu abampa kachagula kati jinu bapeleke balua na hupo inu Kuyelusalemu. ⁴ Anda ipaligwe kujenda na nenga, tjabulanga nanenga.

Mawacho ga Paulo

⁵ Mainka kwinu kuboka pa kupete Kamakedonia magambu mbakupete kwenio. ⁶ Mbemele nitama kwenio kwa machoba machoko pangaje nitama machoba goa ga malili, kupala unyangatange mumwanja gwango kokotikola okumbakujenda. ⁷ Mbaije kupeta kwinu chokwechokwe nu kujendeke na

mwanja. Mbemele mandama kwinu machoba lya majingi anda Angwana bapaile.

⁸ Nambu mba upamba pa Efeso mpaka lichoba lya Pentekoste. ⁹ Pamba napabona pabi kipola pukamu maengo gango gambone, iganukube abangana babilingite ndu. ¹⁰ Anda aike Timoteo makammeke kube na mbweleje, magambu jwenio akamu maengo ga Angwana andi pangamu nenga. ¹¹ Makammembulaje, nambu munyangate ajendeke na mwanja gwakwe kwa tengela kupala aoto kubuja kwango, magambu twenga tutenda kunnolela aike na akalongo bito. ¹² Apolo nnongo gwito, ndekumpembela muno kupala aike kwenio pamwe na bange abanhyobale Nnoongo, apaije kuika machoba gano, nambu maika kwenio anda aotwile.

Malobe gu kupela

¹³ Nkelukiange, ntamanga maha muimani jinu, nkachanange nu kube na makakala. ¹⁴ Kila chankamula nkamulanga kwa mapalano. ¹⁵ Mikimanyi kibeledi cha Stefano, angweto bakiba bukulongalela kupokela lihyobalelo lya Kikilisto kukilambo cha Kuakaya, ni bikibekangite beneakangweto kabegelela bandu ba Nnoongo. Nanyopanga makalongo bango, ¹⁶ mikibekange pae ja ulongochi gwa bandu andi benia na mulongochi gwa kila mundu ojuwakamu maengo nu kubegelela pamwe nangweto.

¹⁷ Nhala moja muno kutenda Stefano na Fatunato na Akaiko baikangite, baibangite lilanga elikiba gwanga beganga gwinu. ¹⁸ Bikialali kiuhuke chango na kiuhuke chinu uhyo. Yene ipaligwa kakombakela bandu andi benia. ¹⁹ Bandu boa ba kukilambo chuku Asia abahyobale Nnoongo bampatanga abali. Akula na Pilisika

pamwe na bandu ba likanicha boa ababilingite munyumba jabe bampatanga abali ku lina lya Angwana. ²⁰ Akalongo boa bampatanga abali. Namangweto uhyo mpatananga abali kukiingi cha mapalano ga Nnoongo. ²¹ Nenga Napaulo nampatanga abali, andika balua kuluboko lwango namwene. ²² Mundu jwajwoa jwangapala Angwana, abekigwe nhwilo. Angwana nhwike! ²³ Upeele gwa Angwana ana Yesu ube pamwe na mangweto. ²⁴ Mapalano gango gabe pamwe na mangweto mammi nkati ja Yesu Kilisto.

Balua ja Paulo ja pabele kwa Akakolinto Kilongoi

Balua ja 2 Akakolinto jilandikigwa kati ja chaka cha 55 andaje 56 kuboka pukubelekwa Kilisto (Lipungu lya 1:1). Jenje nga balua jimwe kati ja balua ibena yutukweti Paulo baandakila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Akachomi baamini kutenda kalakala Paulo akalongale kuandika balua jukale kwa Akakolinto. Machoba ganga tukwetije balua jukale jenie ejilaigwe mu, (Lipungu lya 2:3-4). Balua jenje jibonekana jilandikigwa na Paulo kingobu pakiba Kamakedonia (Lipungu lya 2:13).

Balua ja 2 Akakolinto nga ja nnyika na kabe gambu gwa mundu mwene na balua jenie kujingi mpaka umwojo. Paulo alanduli kuala mwojo kwakwe kukujoa ilebe yambone yaipokela kuboka kwa Tito ku nhwalo gu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Mubalua jenje tagabona maboulo agabekigwe kwambone kunhwalo gukupanga lilumbo andi pibi Mulilagano Liyono, muno paali papa Paulo palagila ukongo uloi nu kuupeleka Yelusalemu gambu gwa kajangata bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 8-9). Ibonekana kutenda achandundame bange buwangi kuboka bangabe nkati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto batumia bulwa ogukiba kati ja Paulo na bange bandu nkati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kukikwea beneakangweto. Angweto ngabakolakea bandu babe na mbwele gambu gu kinala cha Paulo, kilebe chenie

nga echikintenda Paulo alonge pangajogopa nhwalo gu kinala chakwe chu kube ndundame jwa Yesu Kilisto pajomole balua jenje 2 Akakolinto.

Agabi mukitabu

Paulo mubalua jakwe atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 1:1-7).

Kabe Paulo alonge nhwalo gu kugalambuya mawacho ga mwanja gwakwe kabe alenga minhalo jajipokile ku bandu benia na majango gabe kwa balua jakwe jukutumbula (Lipungu lya 1:8-7:16).

Kuboka penia Paulo ngabape malagilo kunhwalo gu kongo uloi gukajangata bandu abunhwamini Kilisto buku Yelusalemu (Lipungu lya 8:1-9:15).

Pukujomolela Paulo alikengeleke liengo li undundame gwakwe na kalenge nhwalo gwa katyangila (Lipungu lya 10:1-13:10).

¹ Nena Paulo nandundame jwa Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo mbi pamwe na nnongo gwango Timoteo. Nunhwandiki balua jenje mangweto mabandu mamunhwamine Kilisto bu kilambo chuku Kolinto, pamwe na bandu ba Nnoongo bi ilambo yu Kuakaya. ² Ana Nnoongo Awabito na Angwana ana Yesu Kilisto bampe gwambone gwabe na tengela.

Paulo annumba Nnoongo

³ Tunnumbe Nnoongo na Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto, Awawa bina kia na Nnoongo ojwabajangata bandu mumalola goa. ⁴ Nnoongo jwenio ojwatujangata mumalola gito goa, yene na twenga tuotwile kajangata bange bandu abakweti malola gagoa, kundela ujaje

ejatujangata jwenio. ⁵ Putuyanga kupotekigwa kwa magambu ga kummegele Kilisto, uyo Kilisto nga payanga kutupoya mwojo. ⁶ Anda tutenda kupotekigwa, tupotekigwa kwa magambu gukunyangata mangweto nu komboligwa kwinu. Anda tutenda kujangatigwa nga gambu gukunyangata mangweto kupala mpatange makakala gukuoto kuimbalila kupotekigwa ukwako gutupata twenga. ⁷ Kuhyobalela kwito kwinu mangweto kute kulimba muno, magambu tumanyi kutenda anda mmi pamwe na twenga mukulaga kwito uyo mma pamwe mukujangatigwa kwito.

⁸ Makalongo tupala kunnenge kulaga kutulaga kunkoa gwa Asia, kulaga kwenio kukiba kukolongwa muno, kupeta kuimbali kwito, mpaka ngitikibona tukwetije makakala gujendekeje kulama. ⁹ Elo, mummyojo jito ngitikibona andi tubandu tatuhukumigwe komigwa. Genia gapitila kupala tuboligwe kunhyobale Nnoongo ojubahyoya bandu abawile, tukahyobale makakala gito tubeneje. ¹⁰ Jwenio ngatukombola kuboka mukioya kikolongwa cha kiu chache chekipala kutukoma na ajendeke kutukombola, nu tuhyobale matukombola kabele. ¹¹ Mangweto mutujangata kukutujopela. Nnoongo atupi kindimba chakwe kubo ke gongalela kwa bandu ajingi, yene ibakatenda bandu ajingi banumbe Nnoongo kwa magambu gito twenga.

Paulo agalambuya mwanja gwakwe

¹² Twenga tulokeloke kilebe chimwe tu, kuchalakicha kwa myojo jito jilenga kutenda tutamite padunia pano, muno

panakati jinu, kukunyenyepe na kuaminika kwatupi Nnoongo. Tulongaliigweje na malango gi kimundumundu nambu kwa gwambone gwa Nnoongo. ¹³ Tunhwandikilanga mangweto ilebe yu nhwoto kuchoma nu kumanya. Nhyobale kutenda mammanya goa pe, ¹⁴ gambu mpaka ngoe mutumanyi kachoko tu. Tumanyi kutenda lichoba likubuja Angwana ana Yesu mangweto mamutulumbalila twenga andi twe putunnumbalila mangweto.

¹⁵ Nakahyobalela genia, ngambanga kutumbu kuika kachinu kupala mpatanga kindimba mala pabena kukumona ne pabena. ¹⁶ Napala kupete kachinu kingobu panajenda kukilambo cha Kamakedonia, uyo na mabuja kupala unyangatange mumwanja gwango gu kujenda kukilambo chuku Yudea. ¹⁷ Bo nkita pandenda yene nakiba namundu ba nagalambu? Bo, nkita ndenda genia kwa mawacho gi kimundumundu andaje nenga, “Elo,” andaje, “Ije,” upopo? ¹⁸ Nnoongo nga kweli jika, kuyenie, chache chitunnengila mangwetoche ngiti kilebe, “Chukujeketela,” nu “Kanaje.” Kukungobu chimwe. ¹⁹ Gambu Yesu Kilisto, Mwana jwa Nnoongo, nga jwenio ojutuntangacha kwinu, nenga na Silwano na Timoteo, jwenio akiba mundu jukulenga “Elo,” andaje “Ije,” je, nambu jwenio, machoba goa nga “Elo,” ja Nnoongo. ²⁰ Gambu nkati ja Yesu malagano goa ga Nnoongo gabi “Elo” kwa magambu genia “Unhyo,” mana gakwe, “Elo,” jito jilengigwa kwa ndela ja Kilisto kupala kumpe kibumo Nnoongo. ²¹ Mwene Nnoongo nga ojwatulimbia twenga na mangweto mukulondana na Kilisto. Nga ojwatupambwile, ²² atupi Uhuke jwakwe jwa Chwapi mummyojo

jito abe kiingi chu kulaya twenga tabandu bakwe na nnolei jwito ju ilebe yoa eyatubekile.

²³ Nnoongo nga nchaili jwango, jwenio aumanyi mwojo gwango! Nenga ngaamu kotoka kuika kabena ku Kolinto kupala nukunhwechuyangaje kukunnenge malobe makale. ²⁴ Tupaije kutumi makakala gambu ga echinhwamini, mangweto mmilingite ndii muimani jinu. Nambu tupala kamwa maengo pamwe na mangweto kupala nhwalalange mwojo.

2

¹ Yene mbangite nakantyangije kabena nu kunhwechuyanga. ² Gambu anda nunhwechuinge mangweto bene abapakunhalali mwojo? Gambu mangweto nga mampaligwa kunhalali mwojo nenga! ³ Nga mana ngununhwandikilanga kulenga nhikaje kabele kachinu kupala nakaechukaje na bandu abapaligwa kunhalali mwojo gambu manyi kipola kutenda nenga anda nhali mwojo uyo na mangweto mmoa mpakuala mwojo. ⁴ Pununhwandikilanga balua jaje nakiba chiimba umwojo nu kokaleka na manjochi twe, ngiti ikiba kupala kunhwechuya mangwetuje, nambu magambu gu kunnayanga kutenda ndenda kumpalanga muno.

Kunnekekeya nnemwa

⁵ Ngoe abi mundu ojwanhwechwiye nnyakwe mundu jwenio anhechwiye netuje, nambu anhwechuyanga mmoa nane mbaije kube nakale muno. ⁶ Hukumu ejapatite mundu jwenio kuboka ku bandu ajingi kuntocha. ⁷ Lele ipaligwa mangweto munnekekeye mundu jwenio na mannimbie mwojo kupala akaechuka munoje nu

kuchipula. ⁸ Yene nampembela, mangweto mannayange mundu jwenio kutenda mmi kumpala muno. ⁹ Naandika balua jaje kupala manye anda mmi kunyoya ku kila kilebe. ¹⁰ Anda mannekekiye mundu ojwalemwite nane uyo nannekekeya, anda kweli kibile kilebe chukulekekea, nekekea nnongi ja Kilisto magambu ginu mangweto, ¹¹ kupala takalipeje Lichetani ndela litukoloye, gambu tumanyi kalamuka kwakwe.

Paulo kukilambo chuku Toloa

¹² Panaika kukilambo chuku Toloa kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Kilisto, napakolela Angwana banyogoli ndela ju kamwa maengo ga Angwana. ¹³ Nambu nakiba na mbwele muno gambu nankolije nnongo gwango Tito. Yene nganatabukanga bandu boa ba penia nganyenda kukilambo cha Makedonia.

Kuotola kupete Kilisto

¹⁴ Nambu alumbigwe Nnoongo ojwatulongaleya machoba goa mumwanja kiti tubi mukikuta chukulaya kuotola kwito mukulondana na Kilisto. Jwenio atubeka tutangache kweli ja Kilisto andi luumba lunakanungila kila paali. ¹⁵ Gambu twenga tubi andi ubani guna kunungila gwenio Kilisto ampangi Nnoongo, ubani guna kunungila ogugwaikalila bandu boa, abakomboligwa na abaobanga. ¹⁶ Kwa bandu abaobanga kunungila kwenio nga kiu, nambu kwa bandu abakoligwa kunungila kwenio nga bwomi. Beneke abaotwi kamu liengo lyenie? ¹⁷ Nambu twenga andi bangeje abachulucha Lilobe Iya Nnoongo, twenga tutangacha mukweli nnongi ja Nnoongo, andi tubandu tatukingigwe na Nnoongo kiti tulondine na Kilisto.

3

Akapakachi bi lilagano liyono

¹ Bo, tutumbu kabele kukilumbalila tubene? Bo, tupaligwa kube na balua jikikilandulila kwinu, andaje kuboke kwinu andi bange bandu? ² Mmene mangweto nga balua jito, balua ejiandikigwe mumyojo jito, kupala kila mundu ajibone nu kuchoma. ³ Nga kweli kutenda mangwetumwe nga balua ejiandikigwe na Kilisto kuboke mumaengo gito panakati jinu. Balua jenie jandikiigwe kwa winoje nambu jandikigwe ku Uhuke jwa Nnoongo ojwabi mmomi, ngiti iandikigwe mukipande chiliganga chikibangigweje, nambu mummyojo ja bandu.

⁴ Tuoto kulenga genia panga mbwele magambu gu kuhyobale kwito kutukweti ku Nnoongo gambu gwa gaga agatei Kilisto. ⁵ Ngiti tuoto kamu kilebe chachoa tubenije, nambu uwecho gwito gwoa uboka ku Nnoongo. ⁶ Gambu jwenio nga ojwatuotoya kube takapakachi bi Lilagano Liyono lyenie ngiti Lilagano eliandikigweje nambu Lilagilo li Uhuke jwa Nnoongo. Gambu Malagilo agaandikigwe galeta kiu, nambu Uhuke aleta bwomi. ⁷ Malagilo gaandikigwa muipande imaganga ibangigwe. Iganukube kujomole kwakwe ngukuleta kiu, nambu kibumo chakwe kikiba kikolongwa muno ata Akaisilaeli ngabachipu kukulolakea kumio ja Musa gambu ga kukung'ala kwakwe. Kung'ala kwenio kukiba kusingobu tu. Yene anda ibi Lilagilo elijambukia kiu litendigwa kukibumo kikolongwa yenela, ⁸ bo, liengo li Uhuke jwa Chwapi libeje nikibumo kikolongwa muno? ⁹ Anda kikiba kibumo kuliengo lyale elileta hukumu, mmanya kutenda liengo

elileta ilebe yaipala Nnoongo iba ni kibumo kikolongwa muno. ¹⁰ Chekikiba ni kibumo kalakala kioite kibumo chakwe gambu kibumo chekibi ngoe kikolongwa. ¹¹ Gambu anda echikikiba chikingobutu kikiba nikibumo chakwe, mmanya chikibi changapela kibi ni kibumo muno.

¹² Magambu tukweti lihyobale lyenie tuotwi kulongela pangambwele. ¹³ Twe tubi andi Musaje, ojwabeka kitambala kumio jakwe kupala bandu ba Kuisilaeli bukukubonaje kung'ala kukuika kuimika. ¹⁴ Nambu bandu benia malango gabe ngagapunganikwa mpaka ngoe pilichomigwa Lilagano Iya Lolo kiekelo chenie kubitango upapa. Kiekelo chenie kuboigwa anda mundu akilondite na Kilisto. ¹⁵ Mpaka ngoe kila pagachomigwa Malagilo ga Nnoongo agampa Musa malango gabe gaekaligwe ni kitambala. ¹⁶ Nambu kingobu tu mundu patendabuka kwa Angwana ana Yesu kiekelo chenie kuboigwa. ¹⁷ Pamba "Angwana," nga Uhuke jwa Chwapi, na apabi Uhuke jwa Angwana nga pijibi agabwa.

¹⁸ Yene twe tuboa tangaekelala kumio jito, tulaya kibumo cha Angwana andi kung'ala kukuboka mulindala nu tugalambuigwa tulandane ni kilandanikio chakwe kukibumo kijingi muno. Lyenie ngi liengo lyu Uhuke jwa Angwana.

4

Lupambo lwa Uhuke muyombo yutope

¹ Yene Nnoongo kwa kiya jakwe atukamwiye liengo lende na yene tubujaje unyuma. ² Bai tuilekite ilebe yoa inaoni ni ilebe yoa itendigwa kukuiya. Tunkoloyaje

mundu jwajoa, wala kuliponangana Lilobe Iya Nnoongo. Kukulonge kweli kubakatanda bandu boa bamanye mumyojo jabe putubile nnongi ja Nnoongo. ³ Anda Nhwalo Gwambone gongo gututangacha utekikiiya, gukiite kwa bandu abaobanga tu. ⁴ Benia kuaminije magambu Lichetani nnoongo jwa padunia pano abekite lubendu mumalango gabe kupala bukulubonaje lumuli lu Nhwalo Gwambone gu kibumo cha Kilisto, ojwabi andi Nnoongo pabile. ⁵ Magambu twe tukitangacha tubenije nambu tuntangacha Yesu Kilisto ojwabi Nngwana, tubene twenga takapakachi binu kwa magambu ga Yesu. ⁶ Nnoongo ojwalenga, "Lumuli lumulike kuboka mulubendu," nga Nnoongo ujwajo ojwatei lumuli lung'ale mumyojo jito, kupala kutupe lumuli lu kumanya lu kibumo cha Nnoongo chikimulika kumio ja Yesu Kilisto.

⁷ Twenga tatubi nu lupambo lu Uhuke tubi andi yombo yutope ibi ni ilebe yuhuke nkati jakwe, kupala ibonekane kutenda makakala genia makolongwa muno gaboka kumwene Nnoongo ngiti gaboka kwituje. ⁸ Mangobu goa tubi kulaga nambu tubi kupondekaje. Tubi na mbwele nambu tubujaje unyuma, ⁹ tubi kupotekigwa nambu Nnoongo atulekaje. Iganukube mabutugwia pae nambu tukomigwaje. ¹⁰ Machoba goa tutyanga na kiu cha Yesu mumibele jito kupala bwomi gwa Yesu ubonekane mumibele jito. ¹¹ Machoba goa pututama tubi mukioya chu kuwe kwa magambu gu kummegele Yesu kupala bwomi gwa Yesu ubonekane mumibele jito ejiwe. ¹² Yene ibi na mana tujekatile kuwe kupala mangweto mpatange bwomi gwa machoba

goa pangapela.

¹³ Majandiko ga Chwapi galenga, "Ngaamini magambu nganongela." Natwe uyo tubi na mwojo gwa imani ujo nga magambu tulongela. ¹⁴ Tumanyi kutenda Nnoongo ojwanhyoite Angwana ana Yesu, apakutuhyoia natwenga uyo pamwe na Yesu nu kutubeka nnongi jakwe pamwe na mangweto. ¹⁵ Ilebe yenia yoa ipiti kwa magambu ginu mangweto, kupala gwambone gwa Nnoongo gwaikali bandu ajingi muno na muno nu kulumba kwabe kujonjake kuleta muno kibumo cha Nnoongo.

Kutama kuimani

¹⁶ Kwa magambu geniaga tubujaje unyuma, iganukube mibele jito kwa panja jipakulala nambu umyojo jito tubekigwa kube takayono machoba goa. ¹⁷ Kulaga kutulaga kachoku tu, kabe kulingobu tu, nambu kubakutupe kibumo changapemeka na cha machoba goa pangapela kibumo chekibi china kualala. ¹⁸ Magambu twenga tuagabala ilebe eibonekanaje, nambu tuagabala ilebe yangabonekana. Magambu ilebe eibonekana ikingobu tu, nambu ilebe yangabonekana ya machoba goa pangapela.

5

Mmele nhyono

¹ Magambu tumanyi kutenda liteba lende litutama padunia pano yani mmele gwito, anda libomoligwe, Nnoongo matupa kitamo cha machoba goa pangapela kumbengu, kitamo changa tengenecha mundu. ² Ngoe itubinia muno umyojo tukalendela kwa chuna muno chukutupe mibele minhyono ju kumbengu. ³ Kukupata mibele jenie tibonekanaje kube tanga mibele nnongi ja Nnoongo.

⁴ Kingobu tubi tango ni liteba lya padunia pano tutenda kulwala nu kupotekigwa ngiti tupala kuulaje mmele gongo guwe, nambu tubi na chuna chu kupata mmele gwangawe kupala chache china kuwe chela kigalambuigwe nabwomi. ⁵ Nnoongo mwene nga ojwatupanganakia kugalambuka kwenio, najwenio ngatupe Uhuke jwakwe abe nnendei jwa goa gatubekile. ⁶ Tumanyi kipola kutenda anda tutamite na mmele machoba goa nga kutama kutali na Angwana. ⁷ Gambu tumama kuimani ngiti kukuibonaje. ⁸ Nambu tubi ndii nu tupaile kuuleka mmele gongo nu kujenda tukatame ka Angwana. ⁹ Nambu kilebe chambone muno, tupala kakonjale Angwana, kiti tubi mummele ja padunia pano andaje mummele gu kumbengu. ¹⁰ Magambu tuboa tupaligwa kujema nnongi ja kitebu cha hukumu cha Kilisto, kupala kila mundu apokele chapaligwe kupokela kuitendwa eyateile kingobu apakiba ku mmele padunia, anda ikiba yambone andaje yangambone.

Kuchikachana na Nnoongo kupete Kilisto

¹¹ Twe tumanyi mana ga kajali Angwana, na yene tukachana kakokanga bange bandu. Nnoongo atumanyi pe, nane mbemele kutenda na mangwetumwe uyo umanyingite muno. ¹² Gambu tupaije kukilumbalila kabena kwinu, nambu tumpe-ganga ndela jikikilumbalila kwa magambu gito, kupala majange abikilumba ku ilebe ya panja tu, nambu ku ilebe yumwoje. ¹³ Na anda tubonekana takatamwe machonjo, genia kwa magambu ga kunhwalali Nnoongo na anda tubi na malango tegatega genia gambu ginu mangweto. ¹⁴ Magambu

mapalano ga Kilisto gutulongalea twenga twatumanyi kutenda mundu jumwe tu ojwawile kwa magambu ga bandu boa, mana gakwe boa bikilonda mukiu chakwe. ¹⁵ Jwenio awa kwa magambu ga bandu boa, kupala abalama bakalama kwa magabu gabe benije. Nambu batama kukunhwalali Kilisto, ojwawa nu kuyoigwa kwa magambu gabe. ¹⁶ Kutumbu ngoe twenga tumpemaje mundu kukunno-lakea, iganukube kikiba kingobu tampemite Kilisto kukunolakea ngoe kabeje. ¹⁷ Mundu jwajwoa anda alondine na Kilisto aba mundu nhyono, minhalo ja kalakala jipetite, nnole ngoe jibi mihyono. ¹⁸ Goa nga maengo ga mwene Nnoongo kutuchikachana twenga namwene kupete kiu cha Kilisto, nu kutupe liengo lya kachikachania bange najwenio. ¹⁹ Gongo nga nhwalo gwito, Nnoongo ate kachikachania bandu boa na mwene kupete kiu cha Kilisto, pangajali malemwa gabe bandu benia. Jwenio atupi twe liengo lya kachikachania bandu na mwene.

²⁰ Kuyene twenga tulonge papala kulonge Kilisto, tulonge andi mwene Nnoongo alonge na mangweto kupete twenga. Tutenda kunnyopa papala kunnyopa Kilisto, nchikachane na Nnoongo. ²¹ Kilisto akibaje na mabaja, nambu kwa magambu gito twenga Nnoongo ammekite atole mabaja gito, kupala twenga kukikilonda na jwenio, kupala tuoto kujeketeligwa kube tambone nnongi ja Nnoongo.

6

¹ Anda tubi takamwa maengo pamwe na Nnoongo, tumpembela makajeketeje kukioya kilebe chambone champokile kuboka ku

Nnoongo. ² Nnoongo alenga yene Mumajandiko Gachwapi,

“Kingobu chekipaligwa nganamp-
enekia,

kingobu chu kunkombola nganan-
nyangata.”

Mpenakie! Ngoe ngi kingobu
chikipaligwa, ngoe ngi, lichoba
liukoli!

³ Tupala mundu tukunhwibije
kunhwamini Kilisto, kupala tuk-
abeje nu lukolo mumaengo gito.

⁴ Kupala kila kilebe chitutenda
tukilaya kutenda takapakachi ba
Nnoongo kukuimbilila kingobu
chu kupotekigwa nu kulaga
nu mumalola.

⁵ Tuputigwe
nu tutabigwe mukipungo nu
kutuchobalela pukongolou, pa-
jingi tukamwi maengo nu ku-
totakela nu kelukia nu kutama
pangalye.

⁶ Tukilaya kutenda
takapakachi ba Nnoongo kwa
mwojo chwapi, kumanya nu
kuimbilila na gwambone. Tun-
hyobale Uhuke jwa Chwapi
na tapala bandu panga un-
dendemundu.

⁷ Tutangiche
nhwalo gwa kweli kwa makakala
ga Nnoongo. Chilaa chito
chikuputanila nu chikukilendela
kutenda ilebe yaipala Nnoongo
ingonu yoa.

⁸ Tubi kupata
kibumo nu kubembuligwa nu
kutukanigwa nu kulumbaligwa.
Butukita takawangi nakumbe
twe takakweli.

⁹ Tubonekana
andi tangamanyikana kumbe
tubi kumanyikana kubandu boa,
andi tubandu butuwile kumbe
tubi takammomi.

Tuputigwe
nambu tubi komigwaje, ¹⁰ anda
tuechuigwa, nambu tuala mwojo
machoba goa. Tubonekana andi
takahocho, nambu tukweti kila
kilebe. Andi banga kilebe nambu
tukweti ilebe yoa.

¹¹ Makalongo
Makakolinto tulongi namang-
weto pangunhwiya kilebe, tubi
kumpalanga kwa myojo jito joa.

¹² Tukotwikeje kumpala mang-
weto nambu mangweto nkotwike
kupala twenga. ¹³ Ngoe nonge
namangweto andi ingota yango
mutupale andi twe putumpalanga
mangweto.

*Makabe linu limweje na bandu
banga umanya Kilisto*

¹⁴ Makabengana pamweje na
bandu banganhwamini Kilisto.
Bo, ilebe yambone ni ibaja
kuoto kutama pamwe? Bo,
lumuli nu lubendu kuoto kutama
pamwe?

¹⁵ Bo, Kilisto kuotola
kuchikachana na Beliali yani
Lichetani? Bo, ojwanhwamini
Kilisto kubabo maganja na jwan-
ganhwamini Kilisto?

¹⁶ Nyumba
ja Nnoongo jibi na machikichano
gako nu kugongale inyago?
Magambu twe nga Nyumba ja
Nnoongo ojwabi mmomi! Andi
mwene Nnoongo palenga Muma-
jandiko Gachwapi,

“Mammeka
itamo yango kwabe nu kutama
panakati jabe. Maniba Nnoongo
jwabe, nangweto biba bandu
bango.”

¹⁷ Kuyene Angwana
balenga, “Mmokange panakati
jabe, makabe kutali nabo.
Makakunyuje kilebe kichapu
nane manumpokela.”

¹⁸ Nane
niba Nawabinu, namangweto
mma makinangota bango, akikege
na akinalome, balenga Angwana
bina uwecho gwoa.

7

¹ “Makalongo anda ibi butupi
malagano ganga goa tupaligwa
tukijeleye ni ilebe yoa iotwi ku-
tuakaya mibebe ni ihuke ito tube
tubandu chwapi muno nu tutame
kukunyalila Nnoongo.”

Paulo aala mwojo

² “Tujopa mutujogole myojo
jinu! Tunnemwiteje mundu
jwajwoa, tanampotekaje wala
tanankoloyaje mundu jwajwoa
jola.” ³ Nonge ilebe yenje

ngiti kukunhwukumu munduje. Gambu andi pandumbula kulongela, mangweto mmi mumyojo jito, tuwa pamwe na tulama pamwe. ⁴ Mbi kunhwamini muno panonge namangweto ndenda kunnemela muno mangweto! Mukulaga kwito umboite mwojo muno, na mbi kuala mwojo.

⁵ Putuika kukilambo cha Macedonia, tupomolije. Kujomana na bandu bange nu umwojo mbwele. ⁶ Nambu Nnoongo ojwabalimbia mwojo bina mbwele, ngatulimbia mwojo na muno apaika Tito. ⁷ Magambu gukuika Tito tuje nambu tujoine pamannimbie mwojo Tito, jwenio atulengile pampala kumona nenga na pammi nu kuechuka kwa agapitile, na pampalanga kunyangata. Kilebe chenye kimbe kuala mwojo muno.

⁸ Magambu ata kwa balua jango jela nhwechukinge nambu mbi kuganwaje. Iganukube nganhechuka kukungobu kachoko, panamanya kutenda balua jenye jitekunhwechuyanga nambu ikiba kukungobu tu. ⁹ Ngoe nhala mwojo ngiti magambu gukuechuka kwinuje, nambu kuechuka kwinu kunteilinge nng'alambuye mawacho ginu nu kulapa. Nhwechwike andi papai Nnoongo, kuyene tampotekije. ¹⁰ Kuechuka kuboke mu agapala Nnoongo kujambuki kugalambu mwojo, kugalambuka kwenio kuleta ukoli, wala kuganwa kubije. Nambu kuechuka kwa bandu bapadunia kuleta kiu. ¹¹ Ngoe nnolange nkati jinu chikiletigwe gambu gu kunhechuka andi papala Nnoongo, kukikola, kuchimwa, mbwele, chuna, kachana, nu kulepelekea! Kukila ndela mikilaite kutenda mmi chwapi kukilebe chenye.

¹² Yene ng'anu kuandika balua jela ngiti jikiba kwa magambu

ga ojwalemwiteje, andaje kwa magambu ga ojumunnemwiteje. Naandika kupala ibonekane kipola nnongi ja Nnoongo pammilingite nu kachana kutubegelela magambu gito twenga. ¹³ Kuyene twenga ngutuala mwojo muno.

“Ngiti tukaala mwojo tuje, nambu uyo Tito akutualali mwojo kukuala mwojo kwakwe kuboke mangweto pumunhwalili mwojo.” ¹⁴ Nenga nde kunnumbalilanga nnongi jakwe magambu ginu, yene umbije oni. Tunnengilinge kweli machoba goa, na kunnumbalilanga nnongi ja Tito kweli jika. ¹⁵ Yene mapalano gakwe gumwojo kwinu mangweto gajonjake kube nduu muno pakombake kutenda mangweto pumunnyoa, nu kumpoke kuichima muno. ¹⁶ Mbi kuala mwojo muno kutenda nhotwi kunhyobale mangweto kukila kilebe.

8

Kupanga lilumbo kwa mwojo gwambone

¹ Makalongo tupala tunnenge minhalo ja jambone ja Nnoongo jakipile kikuta cha bandu ababunhwamini Kilisto okwo kunkoa gwa Macedonia, ² bandu benia bakate kulondoigwa mukulaga, nambu kuboka penia ngababe mukuala mwojo muno mpaka ngabapanganga kukina muno, iganukube bakibanga akahocho muno. ³ Nhotwi kuchalakicha kulenga bakibanga nukina muno, kukupala kwabe bene akangweto ngabapanga panga kakwajalila muno kupeta uwecho gwabe. ⁴ Bate kutujopa muno kunhwalo gwa gwambone gongo, kupala babe pamwe na twenga muliengo lende lya kajangata bandu ba Nnoongo buku Yudea. ⁵ Kilebe chenye tukihyobalije ngu! Kuntumbu oti ngibikipanga bene

akangweto ka Angwana, kuboka penia ngibikipanga kwito twenga tela na mapalano ga Nnoongo.

⁶ Kwa magambu genia ngutun-nyopa Tito ojwatumbula liengo lyenie ajendeke kunnyangata kulenganakia liengo lyenie li kupanga hupo kwa mwojo lachi.

⁷ Mangwetumwe mmilingite nnongi ku ilebe ijingi imani nu kuoto kulongela nu kuchoma nu ukachana kamu gambone na mapalano ginu kwito. Uyo tampalanga mmegange nnongi kube na mwojo ku liengo lende li kupanga.

⁸ Nampaganga amulije nambu mbala kupema mapalano ginu ga kweli kukulandanakia na mapalano ga bandu bange.

⁹ Magambu mangweto mumanyi gwambone gwa Nngwana jwito Yesu Kilisto. Jwenio aganukube akiba na kila kilebe, ngakibeka kube nhwocho kwa magambu ginu mangweto kupala kuboke muwocho gwakwe antweleyange ilebe ndu.

¹⁰ Kuboke mukilebe chenje nampeganga mawacho ilebe yamakamula makacho nka-mulange na chakacheno. Mang-wetomwe ngamme bukutumbula kupanga hupo na ngamme buku-tumbula kutenda genia.

¹¹ Yene nnenganakie liengo lyenie, andi pamakiba na chuna chukujangata uyo nnenganikiange liengo lyenie. Mpanganga tela nu wecho gwinu.

¹² Gambu mundu anda abi na mwojo gukupala kajangata bandu, Nnoongo kupokela tela na echapanga mundu, kulongaje kupeta penia.

¹³ Nenga genia ngiti kupala mangweto nnagange gambu ga kajangata bange, nambu mmoa mme tela. ¹⁴ Anda mpatangite ilebe nduu mape bange banga kola. Kupala angweto pabapakupata ilebe ndu bampegange mangweto pamme na malola. Kuyene ibatela.

¹⁵ “Andi Majandiko Gachwapi pagalenga,

Ojwakongwi ndu akwetije nyon-jakea,

na jwajo ojwakongwi kachoko apungukigweje.”

Tito na akajakwe

¹⁶ Nannumba Nnoongo ojwabekite chuna chukujangata nkati ja mwojo gwa Tito andi pangweti nenga.

¹⁷ Tito ajeketile echitunnengile kukupala kwakwe mwene aika kwinu kiti abi na chuna muno chakajangata bandu, mpaka mwene ngaamu kuika kachinu kukupala kwakwe.

¹⁸ Pamwe na jwenio tunkinga mundu jumwe juna kuechimika jwenio alumbaligwa kuku-tangacha Nhwalo Gwambone kuikuta yoa ya bandu abunhwamini Kilisto. ¹⁹ Pamwe na genia jwenio achaguligwe ni ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto abe nnyito mumyanja mupeelee gongo, ogutubegelela, kupala kape kibumo Angwana, kulaya kutenda tupaile kujangata.

²⁰ Tupala kulujepa lukolo pulu-pakupitila mulolei gwito muile yene ipangigwe kwa mwojo.

²¹ Gambu tupala ukamu gambone ngiti nnongi ja mio ga Angwana tuje, nambu na nnongi ja bandu.

²² Pamwe na akalongo benia, tunkinga jonge mundu jwombe mala pajingi tunnonduweye, ngutummona abi na mwojo gu kajangata bandu kupeta kalakala, mpaka ngoe abi kunhwamini mangweto.

²³ Tito nga nnyito, tukamu maengo pamwe kwa magambu ginu, nambu kunhwalo gwa akalongabito, angweto nga achandundame bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto, benia bampe kibumo Kilisto.

²⁴ Yene malayange kijemo cha mapalano ginu, kupala ikuta yabe ya bandu abunhwamini Kilisto

balole kutenda kulokaloka kwito nga kwa kweli.

9

Kajangata ajito akaumini

¹ Kunhwalo gu kupeleka chango ku bandu ba Nnoongo buku Yudea ipaligwe munoje kunhwandikilanga. ² Nummanyangite pammilingite na mwojo gu kajangata bandu, ne nganemela kwinu mangweto ku nhwalo gwenio nnongi ja bandu ba Kamakedonia. Nganalenge, “Akalongo bito buku Akaya babilingite telatela kutumbu makacho.” Yene kachana kwinu kwatei bandu ajingi bapange muno. ³ Natumangite akalongo bito benia, kupala kulokaloka kwito kwinu mangweto kukabe malobe jikaje, nukube mmilingite telatela, kwa kajangata kwinu bandu andi panalenga. ⁴ Ikapitije kube bandu ba Kamakedonia pabapakuika pamwe na nenga kunkolila mmekangitije ilebe telatela, penia twe tiba na oni muno, pangalenga oni jampakupata mmene mangweto magambu tute kunhyobale muno. ⁵ Yene nganola najopange akalongo benia balongalele kuika kwenio, kupala babeke tela hupo itulagana mpakupanga yela. Yenie ibonekana kweli kube ipangigwa kukupala kwinu ngiti kwelekeyaje. ⁶ Nkombakelanga kutenda, mundu ojwapanda mbeju njoko kuuna njoko, mundu ojwapanda mbeju ndu kuuna ndu. ⁷ Kila mundu apanga tela na apaacha umwojo gwakwe, ngiti kukuechukaje andaje kwelekeyaje, magambu Nnoongo ampala jwajo ojwapanga kukuala mwojo. ⁸ Nnoongo aotwile kumpaganga mangweto gampala nu kupeta penia, kupala kila machoba mme na kila kilebe champala, na yene nhwotolange kajangata bange mumaengo

gambone. ⁹ Andi Majandiko Gachwapi pagalenga, “Jwenio apanga kukina, bapeganga akahocho.

Gwambone gwakwe kulama machoba goa pangapela.”

¹⁰ Nnoongo jwampe nnemi mbeju na chakulya, uyo mampaganga mangweto mbeju imipala, maibeka imalike, ni ikole nukumpeganga mauno gambu ga kina kwinu. ¹¹ Jwenio mampaganga mangweto kila kilebe ndu, kupala mapegange bandu ku kina na benia banumbe Nnoongo magambu ga hupo ibapokela kuboka kwito. ¹² Magambu liengo lende likupanga elimmegalela ngiti lyajangata bandu ba Nnoongo kupata ilebe ibipala tuje, nambu libakata-tenda bandu ajingi bannumbe Nnoongo. ¹³ Kuboke muchaili ogulaigwa kukupanga kwina, bandu mabankoya Nnoongo kwa magambu gu kuagabala kwinu Nhwalo Gwambone gwa Kilisto nu kujeketela mukano inu, uyo magambu gukina kwinu kukape ilebe angweto na bandu boa. ¹⁴ Yene mabannyopilanga mangweto kumwojo gwa mapalano magambu ga upeelee gwa Nnoongo ogubi nduu nkati jinu. ¹⁵ Tunnumbe Nnoongo kwa magambu ga hupo yakwe yangaoto kulandulika!

10

Paulo aliputani liengo lwakwe

¹ Nena Paulo namwene mon-ekana kulita anda mbi na mangweto, nambu anda mbi kutali na mangweto nakale, ndenda kumpembela kwa kiya na gwambone gwa Kilisto.

² Nannyopanga makameka mbe nakaliye kingobu pambakuika, magambu manyi kube nhotwi kube nakale kwa boa bala abapemele kita twe tubi na tama

andi bandu ba padunia. ³ Kweli tutama padunia nambu ngondo jito tuputana andi bandu ba paduniaje. ⁴ Magambu chilaa chituputilana ngiti chilaa cha duniaje, nambu makakala ga Nnoongo agaalabiya boma yoa ya akangondwa na agaalabia mawacho guwangi, ⁵ nu kubomola kila kilebe chikibekigwe na bandu na chi bikilokelokela nukutauka kummanya Nnoongo, tugakamula mawacho goa nu kugabeka gannyali Kilisto. ⁶ Anda nnimbangite mukujali, twe tuba tayali kunhwukumula mundu jwajoa jwanga jali.

⁷ Mangwetumwe nnola ilebe kwa panja tu. Bo, abi mundu jwajwoa ojwapemele kube jwenio nga jwa Kilisto? Tela! Nambu, awache na twe uyo tubandu ba Kilisto andi jwenio apabi jwa Kilisto. ⁸ Ne mbi kulolaje oni kulokeloke kinala chabambi Angwana kinala chukunnimbua mwojo mangweto ngiti chukunhwechuyaje ata yene mbi kupweleje wala pachoko. ⁹ Ngiti mbala nannyogoyeje mangweto kwa balua yango. ¹⁰ Mundu aotwi kulenga, “Balua ya Paulo inukale na inamalobe matopeu nambu anda mwene Paulo abi upopo abonekana mundu jukulita na palonge malobe gakwe anda gambonije.” ¹¹ Mundu ojwalongegenia mbaya akombakele kutenda gaga agutuandika mubalua kingobu tubi kutali nga agutukamula kingobu tubi pamwe na mangweto.

¹² Atayene kabi tujigiteje kukibeka tela na bandu abikilumbalila bene. Bandu abikipema nu kukilandanikia angweto jika, bandu benia nga akatokamau. ¹³ Twenga tulokalokaje kupeta pipaligwa, nambu kulokaloka kwito kuigala mumaengo gatupi Nnoongo, maengo genia uyo tagakamu kwinu. ¹⁴ Twe tu-

lokitelokitiye kupeta pipaligwa kingobu putukiba kachinu. Gambu putuika kachinu kuntangachila Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto tukiba nkati ja mipaka. ¹⁵ Kabe twe tubi kulokalokaje gambu ga maengo gabakamulinge bandu bange nambu tuhyobale kutenda imani jinu pijijendeke kola natwe tupata lilanga likamwa maengo muno panakati jinu tela na mipaka jatupi Nnoongo. ¹⁶ Penia matuotola kutangacha Nhwalo Gwambone kuilambo yenge, kutali na mangweto penia tilokaloka gambu ga maengo gito ngiti maengo gabakamwi bandu bange kilambo yengeje.

¹⁷ Nambu andi Majandiko Gachwapi pagalenga, “Ojwapala kulokaloka alokeloke maengo gabatei Angwana.” ¹⁸ Gambu mundu jwajeketeligwa ngiti jwakilumbali mweneje, nambu jwajo jwalumbaligwa na Angwana.

11

Paulo na achandundame buwangi

¹ Nhyobale kabi nhwimbalilinge kachoko, ati ikabi ne natokamau kachoko! Elo, nhwimbalilinge kachoko. ² Nammonelanga bwu andi pabi Nnoongo, magambu mangweto nga andi mwale jwa chwapi banalenga mpakutulana na munalome jumwe jwenio nga Kilisto. ³ Nambu nyoboka kube andi lijoka ku uenje gwakwe guwangi ngilinkoloya Hawa, mawacho ginu gaotwi kuoigwa, nu kutoka kuaminika kwinu kwa kweli ku Kilisto. ⁴ Magambu mundu jwajwoa anda aike kwinu kuntangacha Yesu jwanganalanda na jwajo jutuntangachaga, omongwa magweto kumpokela kwa maboko mabele nu kunnyekete uhuke na

nhwalo gwambone gonge gwanga landana na gumapokela kwito!

⁵ Ne mbemelije kube nachokochoko kumbeta angweto abakemigwa, “achandundame akolongwa.” ⁶ Pangaje ngwetije uwecho gukulongela chwapi. Nambu ngweti umanyi, kilebe chenje tukibekite kipola kwinu, paali poa ni kingobu choa.

⁷ Nenga ngandangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo kwinu na nannongitije kunepa, bo, penia natei libaja nike, kunyenyepa kwango kwinu kupala nantondobeyange mangweto? ⁸ Panakamula maengo panakati jinu, ngambata ilebe inapala kuboke ku ikuta yenge ya bandu abunhwamini Kilisto. Pamba nhotwi kulonge napokonyola bange angweto ilebe yabe mbate kummegelela mangweto. ⁹ Panakiba na mangweto nanchumbwije mundu panapala kilebe chachoa, akalongo ba kilambo cha Makedonia ngabanete kila kilebe chinapalaga. Nakatama maha muno kupala nukunhyobale kuilebe yoaje na manyendekeya kutenda yene. ¹⁰ Kwa kweli ja Kilisto ejibi nkati jango, abije mundu jwajoa jwaotwi kunhibi kulokaloka kunhwalo gongo kukilambo choa chuku Akaya. ¹¹ Kwa nike nonge yenela? Kwa magambu mbi kumpalangaje mangweto? Ije! Nnoongo amanyi kutenda mbi mpalanga!

¹² Manyendekea kamwa andi pangamu ngoe, kupala nakapeje lilanga likulokaloka kwa baba ababikikema kita achandundame akolongwa, kutenda bakamu maengo andi twenga. ¹³ Magambu angweto achandundame buwangi, akakamwa maengo kukobola ababikitenda achandundame ba kweli ba Kilisto. ¹⁴ Genia kuomongwaje,

gambu ata Lichetani lyene likitenda kube mpakachi julumuli kuboka kumbengu! ¹⁵ Genia ngiti gukuomongwaje akapakachi bakwe bikitenda bambone nnongi ja Nnoongo. Pukujomolela bipata hukumu tela na itendwa yabe.

Paulo apotekigwa gambu gukube ndundame

¹⁶ Mbuji kabe kulongela, mundu akapemeleje ne kube natokomau. Na anda nhwachanga yene, bai, umonanga ne kube natokomau kupala nane mbe ni kilebe chukulokeloke ata kachoko. ¹⁷ Chanonge ngoe chabandumita Angwanaje, nhwalo gongo gukulokaloka, ndenda kulonge tu andi mundu ntokomau. ¹⁸ Gambu ajingi balokeloke andi pabatenda bandu bapadunia pabatendanga nane uyo mpaka nokelokele. ¹⁹ Mangwetumwe mikitenda nkwati malango nga magambu maimbalila akatokamau! ²⁰ Mangweto munhwimbilila ata mundu ojwammekanga mangweto kube makabanda nu kutola ilebe inu na ojwampondanga na ojwammembula na ojwamputa makopi kumio! ²¹ Nola oni kulenga twenga tukiba kulegaleka.

Ata ikabi yenela nambu anda mundu ajiga kulokeloke kilebe, nane uyo ndenda kujiga, nambu ngoe nonge andi natokamau. ²² Bo, angweto nga Akaebulania? Nane uyo. Bo, angweto nga Akaisilaeli? Nane uyo. Bo, angweto nga achikibelei ba Ulaimu? Nane uyo. ²³ Angweto nga akapakachi ba Kilisto? Nane uyo, nonge genia andi jwapunganikwe nandundame ba Kilisto kapeta angweto ne ngamwi maengo mala pajingi muno ndamite mukipungo, mbutigwe mala pajingi na mbonigwe kuwe mala pajingi. ²⁴ Nganjapigwa mala punhwano iboko salasini na tisa

na Akayahudi. ²⁵ Ngambutigwa bokola patatu na Akaloma, ngambutigwa maganga pakamwe, ngijimomoke meli mubaali mala patatu na pakamwe ngambe umache lyoele tipi kelu ndaa. ²⁶ Kila kingobu mumyanja jango nakiba mukioya cha chembwe cha ngemba na kioya chi inyama na kioya kuboka kwa Akayahudi ajango nu kuboka ku bandu banga Akayahudi. Kioya pannyini na kioya kupongoti, kioya undela na kioya mubaali na kioya kuboka kwa akalongo buwangi. ²⁷ Ngamwi maengo nu kulaga, pajingi ngelukie panga lugono. Ndamite na njala na nyota, pajingi ngabungu nu kutama namalili kukupelelwa ngobo. ²⁸ Kupeta genia goa, kila machoba mbaligwa kiwachila ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto. ²⁹ Anda mundu jwajwoa abi nnegalau nane uyo nannegalau, mundu jwajwoa anda ajambukigwe kulemwa, nenga mina mwojo kulilaka.

³⁰ Anda mbaligwa kulokaloka manokaloka kwa magambu kukulegeleka kwango. ³¹ Nnoongo na Awawa ba Angwana bito ana Yesu, lina lyabe lilumbigwe machoba goa pangapela, benia bamanyi kube nonge uangije. ³² Panakiba ku Damasko, nkolongwa jwa nkoa, jwakiba pae ja nngwana Aleta, ngabeka akalenda kulende kilambo chuku Damasko kupala bambukile. ³³ Nambu akajango ngabanhuluya mikikapo kikolongwa kupete pililanga li lumati, ngambokonyoka mumaboko gakwe.

12

Malolo ga Paulo nu kuekuligwa

¹ Manokaloka iganukube kualaje! Nambu ngoe manandulila nhwalo gwa malolo nu

kuekuligwa kwabamba Angwana. ² Nummanyi mundu jumwe jwanhwamini Kilisto, yaka komi na ncheche tu ipetite ojwayungigwa mpaka kumbengu kunani muno kutenda kwenio akiba mummele andaje mukihuke, Nnoongo amanyi. ³ Muji kabele, manyi kutenda mundu jwenio ngayungigwa mpaka kupepo. Nambu manyije kutenda kwenio akiba mummele andaje mukihuke, Nnoongo amanyi. ⁴ Kwenio ngajoa ilebe yukuomongwa yenie mundu apaligwaje kulandulila. ⁵ Nenga mananokelokela mundu andi jwenio nambu nokalokaje namwene, nambu tu kukulegaleka kwango namwene. ⁶ Anda nakapai kulokaloka kabi ndokamije na pachokuje, gambu nakalongila kweli tu. Nambu nokalokaje, mbaije mundu agawachile gange kupeta gaga agabona na kagajoa kuboka kwango. ⁷ Nambu kupala ilebe ikolongwa yanhekuligwe yakammeka kulokalokaje, ngambata kubinia mummele andi mwiba, akiba andi jwatumigwe na Lichetani ngilimboteka, kupala nakalokaloka munoje. ⁸ Nganapembela Angwana patatu kupala kilebe chenie kimoke. ⁹ Nambu ngannengela, "Gwambone gwango kunkwela, gambu uwecho gwango ujonjake kube nduu pannegaleka." Yene mbi tela kulokeloke magambu ga kulegeleka kwango kupala uwecho gwa Kilisto ube panani jango. ¹⁰ Yene nyeketile kumwojo lachi kulegaleka nu kubembuligwa nu kulaga nu kupotagigwa kwa magambu gu kummegele Kilisto, gambu pambe nukulegaleka nga pambe namakakala.

Paulo bawachila Akakolinto

¹¹ Mbi andi natokomau, nambu mangweto maumekite mbe yene.

Mangweto nga mamapaligwe kunumbalila. Iganukube ne kilebije, ata ikabi yene nenga nachokochokoje kupeta angweto abikikema, “achandundame akolongwa.”¹² Ikobo na ikuomongwa eilaya kipola kutenda nenga nandundame kweli, eitendigwa panakati jinu kukuimbilila kwoa.¹³ Bo, kini chanatei ku ikuta yenge ya bandu abunhwamini Kilisto changatenda kwinu? Andaje gambu ne nannyopangiteje kupala unyangatange, unekeke ku lilemwa lyene!¹⁴ Ngoe mbi tela kupala kuika kwinu mala ja tatu, nanchumbuyangaje. Magambu mbala ilebe inuje, nambu mmene makangweto. Nga pabatendanga achikibelei kabeke lupambo akinangota mundu ngiti ingota kabeke achikibeleije.¹⁵ Yene manhalala mwojo kutumi kila kilebe changweti ata ikabi kikipanga namwene kwa magambu gu kunyangata mangweto. Bo, anda nenga mbi kumpalanga muno, mangweto maumbalanga kachoko?

¹⁶ Mannyeketela kutenda nenga nahyobalije kupata kila kilebe kwinu. Pangaje mundu jonge aotwi kulenga, “Magambu Paulo nkalamui, atekunkoloyanga.”¹⁷ Bo, nakampoka ilebe inu kupete bandu banatuma kwinu?¹⁸ Nenga nganankema Tito nganampembela aike kwinu, na nnongo gwito jonge. Bo, Tito akampoka ilebe inu? Bo, mmanyije kutenda twenga tulongaleigwa nu uhuke ujwajo na majendo gito gamwe?

¹⁹ Pangaje mpemele twe tutenda kukikengelekea tubene nnongi jinu! Nambu tulonge ilebe yene nnongi ja Nnoongo, kiti tukilon-dite na Kilisto. Makalongo ilebe yene yowa, magambu kupala kunnimbua mwojo mangweto.²⁰ Nyogopa, kutenda pangaje pam-

bakuika kwinu mbankole na ali jangajipala, nane nipaligwa kube na ali mangajipala mangweto, nyoboka pangaje kupakube bulwa na bwu na lilaka nu kutaukana nu kung'ing'iyana na matukano nu kulokaloka ni kijonga panakati jinu.²¹ Nyogopa pangaje pam-bakuika mwanja gonge Nnoongo jwango apakungoya oni nnongi jinu, nane mbakokaleka gambu gwa bandu ajingi abateilinge mabaja nambu balapangitije uchapu gwabe na tama yabe mbaja na ngongola yabateilinge.

13

Paulo babola bandu abunhwamini Kilisto

¹ Gongo mwanja gwango gu-patatu gwambakuika kuntyangila kachinu, andi pagalenga Majandiko Gachwapi, “Kila nhwalo upakuamuligwa na machaili abena andaje nduu.”² Nganakelebuya abatei malemwa na abajendekeka kutenda malemwa na bange boa, pam-bakuika mbeje na kiya.³ Penia mangweto mannolanga mmene kutenda Kilisto nga ojwalonge na mangweto kupete nenga. Yene Kilisto pammegele mangweto alegalikije, nambu malaya makakala gakwe panakati jinu.⁴ Iganukube akiba jwanga makakala pabambigwa panchalaba, nambu ngoe alama kuwecho gwa Nnoongo. Natwe uyo tubi tanga makakala kukulondana nakwe nambu tiba na bwomi pamwe na jwenio kuwecho gwa Nnoongo kupala tuoto kamwa maengo kati jinu.

⁵ Mikilolange mmene makangweto mmanyanga kweli mmilingite ndii muimani. Mikiingakia mmene makangweto. Bo, mmanyije kutenda Yesu Kilisto abi nkati jinu? Anda abije nkati jinu, mangwetumwe nchipulinge.⁶ Nambu nhyobale kutenda

mangweto mmanyi kutenda twenga tuchipwije. ⁷ Tunnyopa Nnoongo makatendaje ubaja gwagwoa, ngiti tubonekane tabandu tatuotwileje, nambu mpatange kamwa gambone, ata ikabi twe tubonekana tuchipwile. ⁸ Magambu twe kuotoje kijikana kweli nambu tujendeke kijitan-gacha kweli. ⁹ Tuala mwojo kube twenga tubi kulegaleka, nambu mangweto nkwati makakala, yene tunnyopa makapunguka ni kilebeje. ¹⁰ Kuyene andika balua jenje kiti mbi kutali, kupala pambakuika kachinu nakabe nakaliye kwinu kuboke mukinala chibambi Angwana, elo, kinala chu kunchanga ngiti chukubomolaje.

Ajomole kapata abali

¹¹ Ngoe makalongo nantabukanga! Makapungukigweje ni kilebe na nkamule malobe gango na mmegange ni kijemo chimwe ntamanga kwa tengela. Jwombe Nnoongo jwa mapalano na tengela maba pamwe na mangweto. ¹² Mpatana abali kukulaya kiingi chwapi chukupalana. ¹³ Gwambone gwa Angwana bito ana Yesu Kilisto na mapalano ga Nnoongo nu kube pamwe nu Uhuke jwa Chwapi ube kwinu mmoa. ¹⁴ Gwambone gwa Angwana ana Yesu Kilisto na mapalano ga Nnoongo kukulondana nu Uhuke jwa Chwapi ube na mangweto mmoa.

Balua ja Paulo kwa Akagalatia Kilongoi

Kitabu cha Akagalatia kiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Jenje nga balua jaandika Paulo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia kati ja chaka cha 48-57 kuboka pukujomoka Kilisto. Akagalatia iwechakine bakiba bandu abatama kukilambo chuku Loma nkoa gwa Galatia. Akachomi bamanyi kipolaje kutenda Paulo akiba kole kingobu paandika balua jenje, nambu iwechakine aandika pakiba ku Efeso andaje ku Kolinto.

Paulo aandike kalaya bandu abunhwamini Kilisto, boa Akayahudi na bandu banga Akayahudi, mu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia. Aandika kupala kakelebuya akaboli buwangi abalenga kita bandu abunhwamini Kilisto bapaligwa kengama malagilo ga Akayahudi kubo ke Mulilagano lya Lolo, muno kuinigwa. Kikiba kikuta cha bandu kati ja bandu abunhwamini Kilisto kikemigwa Yuda abakwajalila bandu banga Akayahudi abunhwamini Kilisto bainigwe. Nu uyo bakonya liengo likindundame lya Paulo. Paulo aliputani liengo lyakwe liundundame kukulanduli minhalo jakwe (Lipungu lya 1:11-2:14). Na aputani Nhwalo Gwambone kukulenga kipola kutenda ukomboi upatikana kukunhwamini Yesu Kilisto tu (Lipungu lya 2:16). Genia gambu ga kia Nnoongo alaite ngiti kwa chatei munduje.

Agabi mukitabu

Paulo mubalua jakwe atumbu kapata abali bandu abun-

hwamini Kilisto buku Galatia (Lipungu lya 1:1-5).

Kuboka penia Paulo alanduli minhalo jakwe junyuma ejin-tei ajeketeligwe kubola nu kulaya kutenda ngajiga kutama kukengama chalia nambu inyangite kileje (Lipungu lya 1:6-2:21).

Kabe alandulile kipola pagabi malagilo na gwambone mukomboi (Lipungu lya 3-4).

Alanduli pipaligwa kutama kwa mundu jwanhwamine Kilisto (Lipungu lya 5:1-6:10).

Paulo mubalua jakwe ajomole kwa chalamu nu kugongalela kwakakombake bandu abagalambuigwe na Nnoongo kube mundu nnyono ngi kile chambone muno kabe amuli ja nnyika, andi kuinigwa (Lipungu lya 6:11-18).

Paulo bapatanga abali bandu ba Kugalatia

¹ Nenga Napaulo ngemigwije wala ngingigweje na mundu kube nandundame, nambu kwa uwecho gwa Yesu Kilisto na gwa Awawa ana Nnoongo abunhyoite Yesu kubo ke kwa abawile, ² akalongo boa ababi pamwe nane tapata abali bandu abuhyobalela Yesu ababi kukilambo cha ku Galatia. ³ Tunnyopelanga upeepe na tengela ka Awawa bito ana Nnoongo na kubo ke ku Nngwana Yesu Kilisto.

⁴ Kilisto ngakiboya mwene magambu ga malemwa gito ukengamana na mapalano ga Nnoongo ababi Awabito, kupala butukombole mu dunia jenje mbaja ja ngoe. ⁵ Ku Nnoongo kube nikibumo changapela na changapela! Unhyo.

Nhwalo Gwambone gumwe tu

⁶ Omongwa yene kingobu kichokutu kipetite, namangweto mannekite Nnoongo

ojwankemite ku upeelee gwa Kilisto, nkengamanga gonge nhwalo gwambone. ⁷ Nambu ubije Nhwalo Gwambone gonge. Nambu nonge yene magambu babi bandu abankolobana, bandu abapala kugalambuya Nhwalo Gwambone gwa Kilisto. ⁸ Nambu, anda mundu kati jito andaje mpakachi kuboke kumbengu, akantangachila nhwalo gonge na gwangabe tela na gwago ogututangachila twenga, jwenio Nnoongo ammeki nhwilo! ⁹ Anda panalongelaga, ngoe nonge kabele, anda mundu jwajoa antangachilanga nhwalo gonge gwangabe tela na gwago ogumapokile, jwenio Nnoongo ammeke nhwilo!

¹⁰ Genia nonge kupala nyeketeligwe nabene, na bandu, andaje na Nnoongo? Andaje bo, mbala naalalile bandu? Anda ndei yene, nenga kabi mbije napakachi ba Kilisto ngu.

Lukemo lwa Paulo kube ndundame

¹¹ Akalongo, mbala mmanyange kube Nhwalo Gwambone gwago ogununtangachila gola ngiti nhwalo gu kimunduje. ¹² Nenga nupokije kuboka kwa mundu, wala moligwije na mundu. Nambu Yesu Kilisto mwene nga ojwanhekulile.

¹³ Ngannyoanga panakiba nakatama kalakala ku kengama dini ja Kiyahudi, pinikipoteka kikuta cha bandu ba Nnoongo abunhwamini Kilisto nu kupala kukijomola. ¹⁴ Elo, nenga nganapetanga Akayahudi ajingi akakola kilambo ajango ba malenga gango mu ukengama dini ja Kiyahudi, ngangachana muno kagakamula maboulo ga akananhota bito.

¹⁵ Nambu Nnoongo, kwa gwambone gwakwe, ngambambula tango nu kubelek-waje, ngangema nammegelele. ¹⁶ Kingobu tu panhekulila Mwana jwakwe kupala ndangache Nhwalo gwakwe gwa Mbone kwa bandu banga Akayahudi, nabutakije konya mawacho kwa bandu, ¹⁷ tangu nukujendaje Kuyelusalemu kwa achandundame abakiba tangu nenga kubeje nandundame. Nganyenda oti kunkoa gwa Kualabia, kibokachapenia ngambuja kabele kukilambo chuku Damasko. ¹⁸ Kuboka pa yaka itatu, penia nganyenda Kuyelusalemu kubonangana na Kefa*, ngandama kachakwe machoba komi nu nhwano. ¹⁹ Kwenio nabonangitije achandundame bange ila Yakobo, nnunu gwa Nngwana ana Yesu. ²⁰ Ganunhwandikilanga gano Nnoongo amanyi, nonge uwangije.

²¹ Kubokapenia nganyenda muilambo ya Silia na Kilikia. ²² Kingobu chenye, nakiba namanyakineje ni kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bikilambo chu Kuyudea. ²³ Echibajoine chache tu bandu bange chabalenga, "Mundu ojwatupoteka jola, ngoe atangacha imani ujaje ejapala jakajendekeje." ²⁴ Penia bandu ngabankolea Nnoongo kwa magambu gango nenga.

2

Paulo na achandundame bange

¹ Kuboka pa yaaka komi na ncheche, nganyenda kabele Kuyelusalemu pamwe na Banaba, uyo nganantola Tito ngutube pamwe nanenga. ² Kujenda kwango kukiba andi apanaya Nnoongo. Ni pikitamo cha ntemela kwenio

* 1:18 Kukigiliki "Petulo."

Kuyelusalemu nganalengelanga akiilongoi Nhwalo Gwambone ogunutangacha kwa bandu banga Akayahudi. Ngandenda yene magambu kwa liengo lyango elinakiba ngamwile na lyale elingamu ngoe, lyakabe liengo lya jagije. ³ Nnyango Tito jwombe aganukube Mgiliki, bankingilikije kuinigwa, ⁴ iganukube pakiba na bandu bange abanhyobale Yesu bu uwangi abapala ainigwe. Bandu benia ngabajingi kwito ku kalamuka kupala kuingakia agabwa jitubinajo ku kulondana na Yesu Kilisto, kupala bututendi takabanda. ⁵ Tapenekiingije malobe gabe napachokuje kupala Nhwalo Gwambone uigale namangweto machoba goa.

⁶ Nambu bandu benia ijoinika kube akiilongoi anda kweli bakiba nyenie andaje nyenieje, kwale, gambu Nnoongo kuhukumuje ilebe ibonekana panja akiilongoi benia bamolite kilebeje. ⁷ Nambu echibamanyi, kutenda Nnoongo angingite kutangacha Nhwalo Gwambone kwa bandu banga Akayahudi anda nyenie Petulo apakiba akingigwe kutangacha Nhwalo Gwambone kwa Akayahudi. ⁸ Gambu jwajo ojwanhotwiye Petulo kube ndundame kwa Akayahudi abainigwe, nga ojwanhotwiye nanenga uyo kube nandundame kwa bandu banga Akayahudi. ⁹ Yakobo na Kefa na Yohana, ababonekana kube akiilongoi akakolongwa, ngabamanya kube Nnoongo kwa gwambone gwakwe, ngambe liengo lyenie yene ngubutupe nkono nenga na Banaba, ibe kiingi chukube pamwe. Twenga tupaligwa tukakamu maengo kati ja bandu ba ilambo yenge na angweto kati ja Akayahudi. ¹⁰ Nambu ngubutujopa kilebe chimwe, taagabale akaicho abanhyobalela Yesu ba Kuyelusalemu, kilebe

chenie nginikikachanakia muno kukibegelela.

Paulo ankelebuya Kefa Kuantiolia

¹¹ Nambu Kefa apaika Kuantiohia ngandaukana nakwe pukongolou gambu akapaligwa kuhukumigwa. ¹² Kalakala Kefa akiba alya pamwe na bandu banga Akayahudi nambu pabaika bandu abakingigwe na Yakobo ngakotoka kulye pamwe na bandu banga Akayahudi kukujogopa kikuta chenie echikikiba chakapala bandu bainigwe. ¹³ Ata Akayahudi bange ngabannonda Kefa kukitenda kube bambone ati Banaba uyo ngatoligwa nangweto kukitenda kube jwambone. ¹⁴ Pinikibona kijemo chabe kube changakipola mu kweli ja Nhwalo Gwambone, nganannenge Kefa nnongi ja bandu boa, "Iganukube mwenga Mayahudi, ntama anda bandu banga Akayahudi na mmi andi Mayahudije! Nhwotobo, kujiga kakwajalila bandu banga Akayahudi kutama andi Akayahudi?"

Akayahudi na bandu banga Akayahudi bakomboligwa kwa lihyobalelo

¹⁵ Twenga Takayahudi kukubelekwa, ngiti andi bandu banga Akayahudije, "Abakemigwa akabaja". ¹⁶ Nambu, tumanyi kube mundu kuotoje kubekigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo kukengama Malagilo ga Musa, nambu tu kukunhwamini Yesu Kilisto. Na twe uyo tunhwamini Yesu Kilisto ibe tupate kubekigwa kube tambone kwa ndela ja kuamini kwito kwa Kilisto, ngati kukengama Malagilo ga Musaje. Magambu abije mundu ojwapakubekigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo kukengama Malagilo ga Musa. ¹⁷ Andatujiga kupalapala

tubekigwe tambone nnongi ja Nnoongo kwa kulondana na Kilisto twe tubonekana tubi na malemwa, bo, kilebe chenje kibi na mana kube Kilisto ajambuki tutendi mabaja? Napachokuje! ¹⁸ Nganhalabia ndela jikuhyobale Malagilo. Anda ngoe nyiga kuchenga kabele, monekana nenga nabaja. ¹⁹ Gambu, kukengama Malagilo genia, nenga nhwile, Malagilo gene gangomite, mbate kulama kwa magambu ga Nnoongo. Nenga ngomigwe pamwe na Kilisto panchalaba, ²⁰ ngoe mbi kulama, nambu neje kabele nanama, nambu Kilisto atama nkati jango. Kulama kongo okunama kummele ngoe nama kuimani, imani mu Mwana jwa Nnoongo ojwambaile na ngauboya bwomi gwakwe kwa magambu gango nenga. ²¹ Ne nganaju upeele gu Nnoongo. Anda mundu abekigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo kundela ja kulenganakia Malagilo ga Musa, mmanya, Kilisto akawe jagi!

3

Lihyobalelo andaje Malagilo ga Musa

¹ Mangweto bandu buku Galatia, makamajinga muno! Bannogangite beneke? Nhwalo gwa kubambigwa kwa Yesu Kilisto ngulanduligwa kipola nnongi jinu. ² Mbala manye kilebe chimwe tu kuboke kwinu. Bo, ngampokelanga Uhuke jwa Nnoongo kwa magambu ga kulenganakia kwa Malagilo ga Musa andaje kwa magambu ga kugajoa nu kuamini Nhwalo Gwambone? ³ Bo, mangwetomwe makamajinga yenela? Mangweto ngantumbulanga Nuhuke jwa Nnoongo, bo, ngoe mpalanga kujomolela kwa makakala ginu ga mmele? ⁴ Bo, malola goa agampatite gakiba gajagi? Kubeje!

⁵ Bo, Nnoongo ampeganga Uhuke gwakwe kulaya ikobo panakati jinu nkita kwa magambu gukulenganakia agapaligwa Mumalagilo ga Musa, andaje kwa magambu mujoa Nhwalo Gwambone nu kuamini?

⁶ Nhwachanga minhalo ja Ulaimu, andi pagalenga Majandiko ga Chwapi, “Nganhyobalela Nnoongo, magambu gu kuhyobalela kwakwe Nnoongo ngammona kube jwambone nnongi jakwe.” ⁷ Ngoche, mmanyanga kube kibeledi cha Ulaimu nga bandu abakweti imani. ⁸ Tango lolo Majandiko ga Chwapi ngagalaya kutenda Nnoongo mababeka bandu banga Akayahudi kube bambone kwa ndela ja imani. Na Majandiko ga Chwapi ngagantangachi Ulaimu, Nhwalo Gwambone kulenga, “Kupete mwenga Nnoongo mabapa kindimba bandu ba kabila yoa ya padunia.” ⁹ Kuyene ababi na imani babi nikindimba pamwe na Ulaimu ojwaamine.

¹⁰ Nambu boa abakengama nu kulenganakia agapaligwa Mumalagilo ga Musa, babakubekigwa munhwilo na Nnoongo. Magambu, Majandiko ga Chwapi galenga, “Mundu jwajoa jwanga abaagala nu kulenganakia goa agaandikigwe mukitabu cha Majandiko ga Musa, babakubekigwa munhwilo na Nnoongo.” ¹¹ Ngi kipola kube Malagilo ga Musa kuotwaje kummeka mundu kube jwambone nnongi ja Nnoongo, magambu, Majandiko galenga, “Jwajo tu ojwabonekana na Nnoongo kube jwambone kupete imani malama.” ¹² Nambu Malagilo ga Musa kuotoje kujitenda kilebe imani. Nambu Majandiko galenga, “Mundu ojwalenganakia ilebe eipaligwa Mumalagilo ga Musa malama muilebe yenie.”

¹³ Kilisto ngatukola munhwilo gwa Malagilo ga Musa kukutola nhwilo gwenio kwa magambu gito twenga, Majandiko galenga, “Mundu jwajoa anda mmele gwake ukobakigwe munkongo abekigwe nhwilo na Nnoongo.”
¹⁴ Kilebe chenye kitendigwa kupala kindimba chatatite Ulaimu chaulukilange bandu banga Akayahudi kundela ja Yesu Kilisto, kupala kwa imani, tumpoke Uhuke jwa Chwapi ojwalagila Nnoongo.

Malagilo gabi telaje na Malagano

¹⁵ Makalongo, manannan-danakia kubo ke mu bwomi gwito gwa machoba goa. Kingobu bandu abele pabalagana kilebe nu kubeka uchaili, abeje mundu jwaotwi kualabia malagano genia andaje kujonjakea kilebe chenge.
¹⁶ Ngoe Nnoongo abekite lilagano kwa Ulaimu ni kibe lei chakwe. Majandiko galenga ibeleije, kulenga bandu nduu, nambu jumwe, “kibe lei,” mana gakwe mundu jumwetu, ojwakonda, Kilisto.
¹⁷ Chambala kulenga nga chenje, Nnoongo abekite lilagano na Ulaimu nu kulagana maligooya. Malagilo ga Musa ngagaika kwa yaaka mia ncheche na makomi matatu kubokapa genia, yene Malagilo kuotwaje kulialabia lilagano lyenie kupala kuliboya.
¹⁸ Magambu, anda hupo ja Nnoongo iboke Mumalagilo, kuotwaje kubo ke mu malagano. Nambu Nnoongo akalagana kumpe hupo yenie Ulaimu.
¹⁹ Malagilo genia gakiba gukutende nike? Gabekigwa kupala kulaya ubaja nga nike, mpaka apapakuika kibe lei ju Ulaimu, ojwalagana na Nnoongo. Malagilo ga Musa galetigwa na akapakachi kuboka kumbengu, kwa ndela ja mundu nchikachani.

²⁰ Nambu nchikachani kupaligwaje andaibi kilebe chene cha mundu jumwetu, na Nnoongo nga jumwe.

Pagapala Malagilo

²¹ Bo, Malagilo ga Musa kanana na lilagano lya Nnoongo? Napachokuje! Gambu, ikabi kubekigwa kwa Malagilo gaotwi kape bandu bwomi, penia, kila mundu kabi aotwi kubekigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo kwa ndela ja Malagilo.
²² Nambu yeneje, Majandiko Gachwapi galengite kube dunia joa jibi mumakakala ga mabaja, na yene, Nnoongo balengenikie lilagano elyabekite, kukunhwamini Yesu Kilisto.

²³ Tango nu kuikaje imani, Malagilo ga Musa ngugutubeka tube takapungwa, takalendela imani jenie jiekuligwe.
²⁴ Malagilo genia gakiba andi aleli bito mpaka apaika Kilisto, ibe kwa ndela ja imani tubekigwe tambone nnongi ja Nnoongo.
²⁵ Magambu imani jiike pamba, twenga tubije kabele mumabouto ga akaleli.

²⁶ Ku ndela ja imani, mangweto mmoa nga makinangota ba Nnoongo kwa kulondana na Yesu Kilisto.
²⁷ Mangweto mmoa mammatichigwe ngannondana na Kilisto kupala nnandane na Kilisto.
²⁸ Yene, ilekinije kati ja Nhyahudi na Mgiliki andaje mmanda na mundu ojwabi agabwa andaje munulome nu munkege. Mmoa mmi kilebe chimwe kwa kulondana na Yesu Kilisto.
²⁹ Andaibi mangweto mabandu ba Kilisto, nga ibelei ya Ulaimu, mampokela lilagano lya Nnoongo.

4

¹ Nambu nenga nonge yene, nnichi, andabi tango mwana ilekinije na mmanda iganukube

ilebe yoa yakwe. ² Kingobu chenye choa abi mumaboko ga akalenda na akaleli mpaka kingobu chikibekigwe na awamundu. ³ Uyo na twe apatakiba takanangota, takiba takabanda mumakakala gi ibwebwe eitawala dunia. ⁴ Nambu kingobu chekipaligwa pikilenganila, Nnoongo ngankinga Mwana jwakwe jwabelwike nu munkege, ngatama tela na malagilo, ⁵ kupala kakola ababi Mumalagilo, tube ingota ya Nnoongo.

⁶ Magambu mangweto ngi ingota yakwe, Nnoongo ankingite Uhuke jwa Mwana gwakwe mummyojo jinu, Uhuke ojwaguta "Aba," yani "Awawa." ⁷ Mwenga mabandaje kabele, nambu mamwana. Andammi mamwana, mampokela yoa Nnoongo eyaibekile ingota yakwe.

Mbwele ja Paulo kwa Akagalatia

⁸ Lolo mummanyije Nnoongo na yene makibanga makabanda bi milongo ejikiba milongo jakwelije. ⁹ Nambu ngoe, mummanyi Nnoongo, andaje tulenge mmanyikana na Nnoongo, nhwotolangabo kubuja ku ibwebwe iocho yanga makakala kube makabanda babe kabele? ¹⁰ Mmi tango makaagabala mipapala ja lichoba, myei na ibole na yaka! ¹¹ Mbwele pangaje liengo elingamwile kwinu mangweto ngi liengo lyajagi!

¹² Akalongo, nannyopanga mmagange andi nenga, ne mbi andi mangweto. Unemwitije ubaja gwagwoa. ¹³ Mmanyi kube kitamwe chamina nga echikimweka nantangachilange Nhwalo Gwambone kukutumbula. ¹⁴ Pamwe na genia, kingobu chache mamembwije wala manganitije magambu gwa kulegeleka kwango iganukube kitamwe chamina kimmekite

ukomo, nambu ngumbokelanga andi napakachi ba Nnoongo kuboka kumbengu, andi Yesu Kilisto mwene. ¹⁵ Ngamme makaalala moja, ngoe kupiti nike? Nenga njalakicha yene kingobu chache kabi makaotwi ata kuboya mio ginu nu kumbe nenga. ¹⁶ Bo, ngoe mbi nangondwa binu kwa magambu gu kunnengelanga kweli? ¹⁷ Bandu benia bikilayanga kube bunhwagabala mangweto, nambu mawacho gabe gambonije. Bapalanga kunekania nanenga bampala mangweto myojo jinu jakengame bombe. ¹⁸ Kweli kilebe chambone machoba goa myojo jinu kuagabala ilebe yambone, ngiti pambe pamwe namangweto tuje. ¹⁹ Makinangota bango, andi pibi munkege pibinia kingobu cha kukikombola mwana, nenga naga uyo magambu ginu mangweto mpaka Kilisto abombigwe nkati jinu. ²⁰ Mbaya nakabi pamwe na mangweto ngoe, kabi nongi kukaleje kwinu! Magambu mbi na mbwele muno na mangweto!

Kulandanakia kwa Hagali na Sala

²¹ Unengelange, mangweto mampalanga kutawaligwa na Malagilo ga Musa, bo, nnyoine apagalenga Malagilo? ²² Iandikigwe Mumalagilo ga Musa kutenda Ulaimu akiba na ingota ibele, jumwe kwa munkege mmanda, jonge kwa munkege jwabi agabwa. ²³ Munkege mmanda ngabele kwa mmele, nu munkege jwabi agabwa, kuboke mulilagano lya Nnoongo. ²⁴ Ilebe yene ikiba ikulandanakia, akina mama benia abele nga kulandanakia kwa malagano mabele, lyukutumbula nga lyale elitendigwa kukitombi cha Sinai, mpakachi jwakwe nga Hagali, ingota yakwe ibele kwa muubanda. ²⁵ Hagali andi kitombi cha Sinai

echikibi kukilambo cha Alabia, nga andi Yelusalemu ja ngoe, ejibi jubanda pamwe na bandu bakwe. ²⁶ Nambu Yelusalemu ju kunani kumbengu ngi kilambo chikibi agabwa, chenye nga amabito. ²⁷ Gambu iandikigwe Mumajandiko ga Chwapi kulenga, “Nhwala moja, mwenga mammi mantonga, ntondobeye lilobe kululuta mwe mangapoto mwana, gambu ingota ya jwajo ojwalekigwe ibi ndu, kupeta ya jwajo ojwabi nanalome.”

²⁸ Ngoe, makalongo, mangweto nga ingota ya Nnoongo kuboke mu lilagano lyakwe andi pakiba Isaka. ²⁹ Nambu andi machoba gaga mwana jwabelwike kwa ndela ujaje ja mmele, apampoteka mwana jwabelwike kwa makakala ga Uhuke jwa Nnoongo, unyaela na machoba ganga. ³⁰ Nambu Majandiko ga Chwapi galenga bole? Galenga, “Kabenga akege abanda pamwe na mwana jwabe, magambu mwana jwa mmanda kulichije pamwe na mwana jwa munkege jwabi agabwa.” ³¹ Yene, akalongo, twenga nga ingota ya mmandaje nambu ya munkege ojwabi agabwa.

5

Nng'oyange agabwa jinu

¹ Kilisto ngatupe agabwa, ngapala tubenajo agabwa. Nnye-mange mahaa makajeketeje kabe kube mu kingolingoli chiubanda. ² Mpenekiange! Ne Napaulo nanongela namangweto! Anda nnyeketi kuinigwa, Kilisto abakube kilebe chambonije kwinu. ³ Nonge kabele kipola, kila mundu jwajeketela kuinigwa apaligwa akamu Malagilo ga Musa goa. ⁴ Anda nrende kubekigwa kube mambone kwa

ndela ja Malagilo, mmanyana mmi kutaali na Kilisto, mmi panja ja upeele gwa Nnoongo. ⁵ Nambu twenga, tulolela kukuhyobale kwa makakala gu Uhuke jwa Chwapi tubekigwe kube tambone nnongi ja Nnoongo kupete imani. ⁶ Magambu andaibi tulondine na Yesu Kilisto, kuinigwa andaje pangainigwa kilebeje, chambone nga imani ejikamu maengo kwa mapalano.

⁷ Majendo ginu gakiba gambone! Bene abankolobine ukengama kweli? ⁸ Jwajambukia kile chenye Nnoongoje, ojwanke-mangite. ⁹ “Amila njoko jiotwi kuumula unga gwoa!” ¹⁰ Magambu gukulondana na Angwana, nhyobale kube mangweto mmegan-gaje na mawacho gangabe tela nanenga. Kabe jwajoa ojwapa kunkolobana atikabi meneke abakuhukumigwa na Nnoongo.

¹¹ Na kwango nenga, makalongo, anda tango nakatangacha kube kuinigwa kilebe chambone, kwa nike, tango nakapotekigwa? Anda ikabi yene, matangacho gango nhwalo gwa nchalaba gwa Kilisto kabi gabekitiye bandu kuchimwa. ¹² Kabe angweto abankolobana kabi bikibekite mbende bene!

¹³ Mangweto makalongo, ngankemigwa mmegange agabwa. Nambu agabwa jenie jakabe kikopakeyoje chu kulongaleigwa na tama mbaja ja mmeleje, nambu mpaligwa kubegelelana kwa mapalano. ¹⁴ Gambu Malagilo ga Musa goa galenganakia mukamu amuli jenje jimwe, “Mumpale nndamya nnyinu andi pimikipala mmene.” ¹⁵ Nambu andaibi nnumana nu kumemenana andi inyama, mma-ganga maha makaika komanaje mangweto jika!

Bwomi gwa Uhuke jwa Nnoongo ulekine na gwa tama

mbaja

¹⁶ Nongwe yene, kutama kwinu kulongaleigwe nu Uhuke jwa Nnoongo, namangweto mikengamangaje tama ja mmele. ¹⁷ Magambu tama ya mmele ejibi nkati jinu kanana na papala Uhuke jwa Nnoongo, nukupala kwa Uhuke jwa Nnoongo kanana na tama ya mmele ejibi nkati jinu. Ilebe yene ibele kuchikichanaje, kuyene anda nnongaleigwe na Uhuke jwa Nnoongo nkamulangaje agampala mmene mangweto. ¹⁸ Anda nnongaleigwa na Uhuke, mmanya, mmije kabe Mumalagilo.

¹⁹ Itendwa ya mmele imanyikine, ngayenje, ngongola na malaya na kupunganikwa, ²⁰ kugongalela inyepe na uwabe na ungonidwa na bulwa na bwuu na lilaka na chojo na mitau na kupwilikana, ²¹ lwina na kulobela na kulya na ilebe yenge anda yenje. Nankelebuya kabele andi apanakelebuya, bandu abakamu ilebe anda yenje bajingalangaje mukingwana cha Nnoongo.

²² Nambu mundu ojwalongaleigwa na Uhuke jwa Nnoongo aba na, mapalano na kuala moja na tengela na kuimbalila na gwambone na kina nu kuaminika, ²³ kulita na kachoko. Gabije malagilo agaotola kana ilebe yene. ²⁴ Baba ababi na Yesu Kilisto bijibambite mibele jabe pamwe na mawacho gabe na tama mbaja yoa eikiba nkati jabe. ²⁵ Anda tutamite kukujangagigwa ni Uhuke jwa Nnoongo, tukengame ulongoi gwakwe. ²⁶ Takalokalokaje, takabe na nnomuje wala kubonelana bwuu.

6*Tuimbalilane nu kujangatana*

¹ Akalongo anda mamweni mundu jwajoa ojwalemwite,

mangweto mannongoleigwa na Uhuke jwa Nnoongo mankelebuye mundu jwenio aileke itendwa yene, munkelebuyanga nambu kwanga ukale, kongo mmi maha makaikaje kulondoligwa mmene. ² Mpotolelane miigo jinu na kwa ndela jene mpakagajali malagilo ga Kilisto. ³ Mundu anda akipemele kube kilebe na kongo kilebije, jwenio akikoloya mwene. ⁴ Nambu kila mundu na akiingikiye oti mwene itendwa yakwe. Anda ibi yambone, aotwile kukilumbalila ku ilebe yakamwile panga kilandanakia na mundu jonge. ⁵ Gambu kila mundu mapotola nhwigo gwakwe mwene.

⁶ Ababoligwa lilobe lya Nnoongo bapaligwa kabagulila akaboli babe ilebe yoa yambone yabakweti.

⁷ Makakoloigwaje, Nnoongo kubekigwaje nhwenyo. Echapan-dite mundu ngucho echapakuuna. ⁸ Mundu jwapanda nukualalila mu tama mbaja ya mmele, mauna ubaja mwenio, nambu anda apandite mu kunhwalalila Uhuke jwa Nnoongo, mauna bwomi gwa machoba goa pangapela kuboke mu Uhuke. ⁹ Takatotakeje kutenda gambone, magambu anda tulegalekaje kingobu maki-ika chukuuna mauno. ¹⁰ Yene, putukola kingobu, tatendelange gambone bandu boa, muno akalongo abaamine.

Maboulo gu kujomolela na kap-atanga abali

¹¹ Nnolange panhandike kwa nembo ngolongolo, kuluboko lwango namwene. ¹² Abapalanga kubonekana bambone kwa ilebe ya mmele nga abapala kunkingilikia mangweto nhwinigwe. Batendanga yene kukilebe chimwe tu, bakaika kupotekigwa benekangwetoje magambu ga nchalaba gwa

Kilisto. ¹³ Magambu, bene angweto abainigwe babikamuje malagilo, bampalanga nhwinigwe angweto balokeloke chache chikitendigwe mumibele jinu.

¹⁴ Nambu nenga nokelokeje ngu kilebe chachoa nambu chimwe tu nchalaba gwa Nngwana gwito Yesu Kilisto, magambu kwa ndela ja nchalaba gwenio bwomi gwa bandu ba padunia joa bawile kwango, nanenga nhwile magambu gwa bwomi gwa bandu ba padunia. ¹⁵ Kuinigwa andaje

gwangainigwa kilebe Chambonije, Chambone kube melwike kabele. ¹⁶ Bandu abakengamanga ndela jenje najopelanga tengela na kia, uyo tengela na kia Kuisilaeli bandu ababi ba Nnoongo.

¹⁷ Ngoe mundu jwajoa akanjumbuyaje kabele, magambu mabalilo gangweti mummeli gwango gambu nenga napakachi ba Yesu.

¹⁸ Makalongo, nanumbilanga upeelee gwa Nngwana jwito Yesu Kilisto nu ube mumyojo jinu. Unhyo.

Balua ja Paulo kwa Akaefeso Kilongoi

Balua kwa Akaefeso jilandikigwa kingobu chimwe na balua ja Akakolosai chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Nhwandiki akilenga mwene kutenda nga ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Akachomi ajingi bajekatile kutenda Paulo baandakila Akaefeso iganukube yalamu yakwe ibonakineje mwenio nambu ibonekana mubalua ja Akakolosai. Magambu genia ngipaligwa jitindile mumakanicha goa ga nkoa gwenio. Uyo Paulo alengite ajiandika balua jenie pakiba mukipungo (Lipungu lya 3:1, 4:1, na 6:20). Paulo ngampeleke balua Tikiko ku nhwalo gwa mwanja gwakwe gukutyangi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso (Lipungu lya 6:21-22).

Efeso, ikiba kilambo kiko-longwa na boma jutawala gwa Loma munkoa gwa Asia njoko. Ku Efeso ikiba kilambo chikimanyakine muno kitembe nnoongo munkege ojwakemigwa Atemi jwa Akagiliki (Itendwa 19:23-31). Kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso ngabatumbu kwa makakala, kuboka penia ngababe banga makakala gambu gukotoka kumpala Kilisto andi pukutum-bula (Kuekuligwa 2:1-7).

Paulo nusu ja balua jakwe alanduli Nnoongo pabapambwi bandu bakwe na kakombola angweto kuboke mumabaja gabe kupete Yesu Kilisto. Ngabeka kilandanakio kati ja kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na mmele, na Kilisto nga mutwe gwa mmele gwenio na alandanaki nyumba na Kilisto kube liganga likolongwa li pikimbetule lya nyumba jenie.

Mu nusu jakwe ja pili jikitabu Paulo abekite ulongoi pipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

Paulo akilenga mwene na kapata abali bandu buku Efeso (Lipungu lya 1:1-2).

Alanduli pikibi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto pabalondigwe na Kilisto (Lipungu lya 1:3-3:21).

Kabe Paulo aandike pabapaligwa kutama bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 4:1-6:20).

Paulo ajomole balua jakwe kwa kalumbi kindimba (Lipungu lya 6:21-24).

¹ Ne nana Paulo, nandundame ba Yesu Kilisto kwa mapalano ga Nnoongo. Nunhwandikila mangweto mabandu ba Nnoongo kwenio ku Efeso, manhwaminike mu kulondana na Yesu Kilisto. ² Nannyopelanga upeelee na tengela kuboka ku Nnoongo Awawa bito na kwa Nngwana Yesu Kilisto.

Kindimba kuboka kwa Kilisto

³ Akoliigwe Nnoongo Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto! Magambu, mu kulondana kwito na Kilisto kukutupe indimba yoa eiboka kumbengu kupete Uhuke jwa Chwapi. ⁴ Tango nu kupanganiaje dunia, Nnoongo ngatupambula tube bakwe mu kulondana na Kilisto kupala tube chwapi na tanga malemwa nnongi jakwe. Kwa magambu ga mapalano gabe, ⁵ Nnoongo ngatupambu nu kupangania kutumbu lolo kutubeka tube ingota yakwe mwene kwa ndela ja Yesu Kilisto. Kwa laa jakwe nu kupala kwakwe mwene. ⁶ Yene tunnumbe Nnoongo magambu ga gwambone gwakwe gukuomongwa gambu atupile Mwana jwakwe jwampala abe hupo yangalepa!

7 Gambu kwa myai jakwe Kilisto Nnoongo atukombwile, yani mabaja gito galekekeigwe. Yene gwambone nkolongwa gwa Nnoongo, ⁸ atupi ndu muno! Magambu ga malango nu kumanya kwakwe kwoa, ⁹ Nnoongo ngakamwa chache chakipai mwene, ngatubeka tumanye nhwalo gwakwe ogugukiite, gwenio ukiba ubekigwe kubegelela ku ndela ja Kilisto. ¹⁰ Nhwalo gwenio kabi aulenganakie kukungobu chabekite mwene, kongola ipanganigwa yoa pamwe, ilebe yukumbengu na padunia, kubeka mukinala cha Kilisto.

¹¹ Mu kulondana na Kilisto, twenga atuchagwi kube bandu bakwe andi papai Nnoongo, alenganakia kila kilebe kukupala kwakwe mwene kutumbu lolu. ¹² Twenga tatulongalile kunhwamini Kilisto tupaligwa kukilumbalila kibumo cha Nnoongo!

¹³ Namangweto uyo mmi mabandu ba Nnoongo, pumujoa nhwalo gwa kweli yani Nhwalo Gwambone ogunnetila ukomboi, mangweto uyo ngumunhwamini Kilisto, Nnoongo kukulaya kutenda mangweto nga bakwe, ngammekanga muuli gwakwe kukumpeganga Uhuke jwa Chwapi ojwatulagila. ¹⁴ Uhuke jwa Chwapi jwenio nga poni kulaya kutenda matupokela chache chatulagile Nnoongo agabalagila bandu bakwe, ilebe yene itulenge kweli kube Nnoongo mabakombolanga boa ababi bakwe. Tukilumbalile kibumo chakwe!

Paulo annumba Nnoongo

¹⁵ Kwa magambu genia, kuboke apanajoa imani jinu kwa Nngwana Yesu na mapalano ginu kwa bandu ba Nnoongo, ¹⁶ ngotwikije ngu kunnumba Nnoongo kwa magambu ginu. Nankombakelanga mu kugongalela kwango,

¹⁷ kupala Nnoongo jwa Nngwana gwito Yesu Kilisto, Awawa bina kibumo, bampegange Uhuke jwabe ojwapakumpe mme na malango nu kunhweku Nnoongo kupala mummanye. ¹⁸ Nannyopa Nnoongo ajieku myojo jinu jioto kulola lumuli lwakwe, nhwoto kulimanya lihyobalelo elyankemile nu kumanya kibumo nduu chi kindimba chabalagi kape bandu ba Nnoongo, ¹⁹ nu kumanya uwecho gwakwe nkolongwa muno kwa magambu gito twenga tatuamini. Uwecho gukamu liengo nkati jito nga tela na makakala makolongwa muno, ²⁰ makakala ganga ngu ugaga agunhyoya Kilisto kuboka kwa abawile, ngantamika kingonu chakwe cha kalelo chu kumbengu. ²¹ Kwenio, Kilisto atawala kila kinala, makakala ni kingwana, liina lyakwe likolongwa ku dunia jenje na ejipakuika. ²² Nnoongo abekite ilebe yoa mumaboko gakwe, nu kumpambula Kilisto jwatawala kila kilebe, abe mutwe ku bandu boa abunhwamini Kilisto, ²³ benia nga mmele gwa Kilisto, mmele gwenio gunnimbua Kilisto na Kilisto nga ojwalenganikia ilebe yoa kila paali.

2

Kuboka mukiu nu kujingi mubwomi

¹ Mangwetomwe makiba nhwilangite muhuke gambu ga malemwa na mabaja ginu. ² Kingobu chache matamanga kengama ndela mbaja ja nnema gongo, makannyali ntawala ju michepela juna makakala gu kunani kamaunde, jwenio ojwabatawala bandu ngoe banga nnyali Nnoongo. ³ Na twe tuboa takiba andi benia, ngututama ukengama tama jito mbaja ja mmele ja dunia nu ukamwa ile

eipala mibele jito na malango gito. Twenga uyo tatama andi angweto, tukapaligwa kupata hukumu ja Nnoongo.

⁴ Nambu Nnoongo juna kia muno. Ngatupala kwa mapalano makolongwa, ⁵ iganukube takiba tuwile mukihuke kwa magambu ga mabaja, ngatutenda kube tammomi pamwe na Kilisto. Gwambone nkolongwa gwa Nnoongo mangweto nkoligwe. ⁶ Mukube pamwe na Yesu Kilisto, Nnoongo ngatuyoya pamwe na jwenio, ngatubeka tutame pamwe nakwe kumbungu. ⁷ Atenda genia kupala kulaya ku ibelei yoa ipakuika gwambone gwakwe nkolongwa gukuomongwa gwenio aulaite kwito mukulondana kwito na Kilisto Yesu. ⁸ Magambu, kwa gwambone gwa Nnoongo nkomboligwe kwa ndela ja imani. Kile chenye ngiti magambu ga kachana kwinuje, nambu hupo ya Nnoongo. ⁹ Ngiti kiboke muitendwa yinuje, mundu akalokelokeje kilebe. ¹⁰ Nnoongo atutei andi putubile, kukulondana na Kilisto Yesu, Nnoongo ngatupangana kupala tutame ku itendwa yambone eyatupan-ganakia tutende.

Kube pamwe mu Kilisto

¹¹ Nkombakelange pamakiba kalakala mangweto mammi mabandu banga Akayahudi mankemigwa, mangainigwa, na Akayahudi, abikikema, abainigwe, kwa magambu ga chache chibatendanga mumibele jabe kwa maboko kulaya kutenda nga bandu ba Nnoongo. ¹² Kalakala mangweto matamanga panga Kilisto, makiba panja ja lungolo lwa Isilaeli, makiba makamageni na makibangaje na paali papoa mu lilagano elyalagila Nnoongo. Makibanga panga lihyobalelo andi bandu

bangammanya Nnoongo pan-nema pano. ¹³ Nambu ngoe, ku kulondana na Yesu Kilisto, mangwetu mamakibanga kutaali kalakala, mmekigwe papipi na Nnoongo pokaligwe ku ndela ja myai ja Kilisto. ¹⁴ Gambu Kilisto mwene atuletile tengela kwa kabeka Akayahudi na bandu banga Ayahudi kube lungolo lumwe. Ku mmele gwakwe mwene ngabomola lipamanda libalekania na kabeka kube angondwa. ¹⁵ Ngaboya malagilo ga Akayahudi pamwe na maboulo gakwe. Kupala kuboke bandu banga Akayahudi na Akayahudi babe kilebe chimwe mukulondana na Kilisto nu kuleta tengela. ¹⁶ Ku kiu chakwe, Kilisto ngaboya ungonidwa gwabe, kwa nchalaba gwakwe ngaibeka pamwe ikuta ibena ku mmele gumwe na kachikachana na Nnoongo.

¹⁷ Kilisto ngaika ngatangacha Nhwalo Gwambone gwa tengela ku bandu boa, mangweto mabandu banga Akayahudi mammi kutaali na Nnoongo, nu uyo kwa Akayahudi abakiba papipi na Nnoongo. ¹⁸ Yene, kwa ndela jakwe, twenga tuboa tajendele Awawa kundela ju Uhuke jwa Chwapi ujwajo jumwe.

¹⁹ Kuyene mangweto maka-genije kabele, kabe mabandu ba panjaje. Mangweto nga makakola kilambo pamwe na bandu ba Nnoongo uyo mabandu bu lungolo lwa Nnoongo. ²⁰ Nchengigwe panani pi kijemo chikibekigwe na achandundame na akalondoli ba Nnoongo, jwombe Kilisto Yesu mwene nga libwe likolongwa likijemo. ²¹ Jwenio nga ojwalondana nyumba joa nu kujitenda jikole nu kube nyumba Chwapi ejipangigwe kwa Angwana. ²² Mukulondana Kilisto, mangweto pamwe na bange boa nchengigwe pamwe

mmegange kitamo cha Nnoongo kwa ndela ja Uhuke jwakwe.

3

Liengo lya Paulo ku bandu banga Akayahudi

¹ Magambu gwa genia, ne Paulo, nandabigwe magambu ga kummegele Kilisto Yesu na gambu gukuntangachi mangweto mabandu manga Akayahudi. ² Kweli nnyoininge kutenda Nnoongo, kwa gwambone gwakwe, ngangamuya liengo lende nilikamule kwa magambu ginu. ³ Nnoongo anhekulile ilebe yakwe eikiite. Andi pandumbwi kuandika kachoko, ⁴ namangweto andanchomangite malobe gango mamanya panamanya chili jenie ja Kilisto. ⁵ Lolo bandu bamanyije chili jenie, nambu ngoe Nnoongo bapi kumanya achandundame na akalondoli bakwe bachwapi kwa ndela ju Uhuke. ⁶ Chili jene nga jenje, ku ndela ja Nhwalo Gwambone gwa Yesu bandu banga Akayahudi bapatanga lipungu lyabe pamwe na Akayahudi kuboke mukindimba cha Nnoongo, angweto uyo ipagwa ya mmele ugwago, na angweto uyo babi mulilagano ulyale lyalagila Nnoongo ku ndela ja Kilisto Yesu.

⁷ Nenga mekigwe kube napakachi ba Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto kwa gwambone gwannyika gwambi Nnoongo ku uwecho gwakwe nkolongwa. ⁸ Nenga nachokochoko kupeta bandu ba Nnoongo boa, ata yene Nnoongo ambi gwambone gwakwe, kupala nantangachilange bandu banga Akayahudi kindimba cha Kilisto changape-meka, ⁹ kabe namulikilange bandu boa balole kupala kwa Nnoongo kukukiite putendigwa. Nnoongo ngaojwabi mpangani

jwa ilebe yoa ngaiya chili jenje tango lolo, ¹⁰ kupala ngoe kupete bandu boa abunhwamini Kilisto, Nnoongo mabatenda akakolongwa na akatawala kumbengu bamanye kinala chakwe pikibonekana kundela nduu. ¹¹ Nnoongo atenda nhwalo gwenio tela na apapangite pangapela genia atenda ku ndela ja Yesu Kilisto Nngwana gwito. ¹² Ku kulondana na Kilisto na kunhwamini jwombe twenga tuotwi kunnyendele Nnoongo kongo tubi ndii panga mbwele. ¹³ Kuyene, nanyopanga makatopoka mwujoje magambu gu kupotekigwa kwango kwa magambu ginu, genia gabi kwa magambu gi kibumo chinu.

Mapalano ga Kilisto

¹⁴ Kwa magambu genia, nakilikitila majugwa Awawa, ¹⁵ jwabi kindumbutumbu chi ingolo yoa pannema na kumbengu. ¹⁶ Nannyopa Nnoongo, kibumo chakwe pikibi chukuomongwa, ampegange uwecho ku Uhuke jwakwe, nnimbanje mumyojo jinu, ¹⁷ Kilisto atame mumyojo jinu ku imani. Nanng'ongale mmegange ni mikega ni kijemo mulipalano lya Nnoongo, ¹⁸ kupala mabandu ba Nnoongo mmoa mmanyange mapalano ga Kilisto pagajoanika na mapana nu kutandamala, nu kola nu kunyolika. ¹⁹ Elo, milimanye lipalano likolongwa lya Kilisto elipeta malango goa, na mangweto mantwelela kindimba tegatega ku ndela yoa andi pabi Nnoongo.

²⁰ Nnoongo kwa makakala gakwe agakamu maengo nkati jito baotwile kutenda minhalo nduu muno kupeta agutujopa andaje kuwacha. ²¹ Kibe kibumo ku Nnoongo ku bandu boa gambu ga kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na Kilisto

Yesu mwene ku ingobu yoa, machoba goa pangapela! Unhyo.

4

Kulondana mumele gwa Kilisto

¹ Ne nambi napungwa kwa kabegelela Angwana, nanny-opanga ntamange tela andi pankemigwe na Nnoongo ntame. ² Mmaganga mabandu ba kunyenyepe, nuu na kuimbilila. Kuimbililana mmene makangweto kwa mapalano. ³ Nkachanange kugoya kulondana kwinu okuletigwa nu Uhuke jwa Nnoongo kundela ja tengela ejijimmeka mme pamwe. ⁴ Kubi na mmele gumwe gwa Kilisto nu Uhuke jwa Chwapi, jumwe, anda yene libi lihyobalelo limwe lyankemi Nnoongo. ⁵ Kubi na Angwana bamwe, imani jimwe nu ubaticho gumwe, ⁶ kubi na Nnoongo jumwe benia nga Awawa ba boa abunhwamini Kilisto, benia bakamwa maengo ku bandu boa, na babi umyojo ja bandu boa.

⁷ Kila mundu kati jito apatite hupo kuboka Nnoongo tela ni kipemo chatupi Kilisto. ⁸ Anda pagalenga Majandiko, “Apajenda kumbengu kunani muno, ngabalongalea pukongolou nnongi ja bandu andi bandu abapukaligwa mateka kungondo kulaya baotwile, ngapanga hupo kubandu.”

⁹ Apilengigwa, “Ngajenda kunani,” ibi na mana nike? Mana gakwe yene, pukutumbula ngaika mpaka pae ja nnema. ¹⁰ Jwenio ojwauluka pannema pano nga ojwajenda kunani ku mbengu yoa kupala autwelea nnema. ¹¹ Nga ojwabapa bandu hupo, bange ngababeka babe achandundame, bange akalondoli, bange babe akatangacha Nhwalo

Gwambone, bange akachungi na akaboli ba bandu abunhwamini Kilisto. ¹² Atenda yene kupala bapanganiki bandu ba Nnoongo gambu ga liengo likummele Kilisto kupala kuchenga mmele gwa Kilisto, ¹³ kuyene tuboa tuba pamwe kile chimwe ku imani nu kummanya Mwana jwa Nnoongo penia tuba tukomile nu kuika kulenganila andi pabi Kilisto mwene. ¹⁴ Tubeje kabe andi ingota, nu kutoligwa na mawimbi nu kugoloigwa na kila aina ju upepo gwa maboulo agaletigwa na bandu buwangi kupala baoyange bange kukalamuka. ¹⁵ Anda tulengaline ukweli ku mwojo gwa mapalano matujendekea komala mukila kilebe kunhwiki Kilisto ojwabi mutwe. ¹⁶ Mu ulongoi gwakwe, ipagwa yoa ya mmele ikamulana pamwe, na mmele gwoa uhyobe ipagwa yakwe. Penia kila kipagwa kikamwa liengo lyakwe telatela, mmele gwoa kola nu kukichenga mumapalano.

Bwomi nhyono mu Kilisto

¹⁷ Kwa liina lya Angwana, nankelebuya, makatamangaje kabele andi bandu bangummanya Nnoongo, ababi na mawacho gukutokamala, ¹⁸ bandu benia malango gabe gabi mulubendu. Babi kutaali na bwomi gwapanga Nnoongo magambu bummanyije Nnoongo magabu gukutokamala kwabe kukubi nkati jabe ni mitau jabe. ¹⁹ Bakwetije oni, ngibikibeka mungongola mbaja, angweto kutenda kila ile ya oni panga kotoka.

²⁰ Nambu mangwetumwe mikibolangitije yene kunhwalo gwa Kilisto. ²¹ Ngi kipola kutenda ngannyoanga chwapi jakwe, makiba akinapunji bakwe ngammoligwa kweli ejibi mu Yesu. ²² Mmoligwe kuula majendo

ginu mabaja ga kalakala andi mundu paula ngobo, kuula umundu gwinu gwa lolo ogual-abigwe na tama yakwe yuwangi. ²³ Mwojo gwinu na malango ginu gagalambuke kube mayono. ²⁴ Nkwindange umundu nhyono ogupanganigwe ogubi andi Nnoongo, ogukilaya mukitamocha kweli, nu kutenda gapala Nnoongo na chwapi.

²⁵ Ku yene, muleke uwangi. Kila mundu apaligwa kunnenge nnyakwe kweli, magambu kila mundu kati jito ngi kipagwa cha mmele gwa Kilisto. ²⁶ Anda nchimwangite, makajeketeje lilaka linu lyannyambuki kutenda malemwa, wala makatamaje ni lilaka lyoele tipi. ²⁷ Makampeje Mmaja lilanga. ²⁸ Ojwakiba akajiba, akajibaje kabele, nambu akamu maengo gambone kwa maboko gakwe, abe ni kilebe chu kumpe mundu nhwocho. ²⁹ Malobe gangambone gakajoanikaje ngu katijinu, machoba goa malobe ginu gabe gambone nu gukujangata kabeka bange chwapi, kupala baalalange mwojo abannyoanga. ³⁰ Mukunhwechuyaje Uhuke jwa Chwapi jwa Nnoongo, gambu jwenio ngi kiingi cha Nnoongo ilaya kutenda lichoba lya Nnoongo elyaika kombola bandu bakwe mankomboligwa. ³¹ Kubinia mwojo nu kuchimwa ni lilaka na manjega na matukano. Nnekange kila ubaja! ³² Mmegange na mwojo gwa mbone na bina ukolelana kia, kila mundu anekekee nnyakwe andi Nnoongo apannekiinge mangweto kwa ndela ja Kilisto.

5

Kutama mulumuli

¹ Kuyene manyigange Nnoongo, magambu mangweto

ngi ingota yakwe yaipala. ² Lipalano lilongalea bwomi gwinu andi Kilisto apatupaile, kwa magambu gito ngapanga bwomi gwakwe andi lilumbo lina kunungila na elilinhwalali Nnoongo. ³ Ku yene mangweto nga mabandu ba Nnoongo, ngongola, uwenje gwagwoa gola andaje tama mbaja yakajoanikaje kwinu. ⁴ Kabe malobe ga oni na gu upuchi andaje mitau, genia goa gapaligwije kwinu, malobe gu kunnumba Nnoongo nga agapaligwa. ⁵ Mmanyanga kipola kutenda nngongola jwajwoa andaje nchapu andaje tama mbaja, tama mbaja tela nu kugongale inyago, andaje mundu jwajwoa jwa aina jenie ajambulije chachoa mu kingwana cha Kilisto na cha Nnoongo.

⁶ Makajeketeje ukoloigwa na mundu kwa malobe gupuuchi, kwa magambu ga ilebe andi yenie Nnoongo mabahukumula bandu boa bangannyali. ⁷ Mikikilondaje pamwe na angweto ku kilebe chochoa. ⁸ Kalakala mangweto makibanga pulubendu, nambu ngoe mangweto mmi mu lumuli kukulondana na Angwana. Kuyene ntamanga andi bandu ababi mulumuli, ⁹ magambu lumuli luleta kutenda ilebe yoa yambone, yapala Nnoongo nu kulonge kweli. ¹⁰ Mikibolange kumanya agabapala Angwana. ¹¹ Makakamuje ganga mbone andi agatendigwa na bandu bumulubendu, nambu mabekange bandu benia pulumuli. ¹² Ilebe yabatendanga angweto kwa chili oni kulandulila. ¹³ Nambu ilebe eitendigwa mu lumuli, kubonekana, ¹⁴ gambu lumuli lubeka kibonekane kila kilebe. Gambu Majandiko galenga, “Nnyimuke mwenga mang’ochile, nhyoke kuboka kwa abawile, Kilisto mammulikila.”

¹⁵ Mmaganga maha panta-manga. Makatamangaje andi makajinga, nambu andi bina malango. ¹⁶ Ntumianga gwicho kila lilanga lyampatanga magambu machoba ganga gambonije. ¹⁷ Makabegangaje makajinga, nambu mmanyange gabapala Angwana. ¹⁸ Nkoto kulobela divai gambu jenie jipakunhwalabia, nambu ntweleigwe Uhuke jwa Nnoongo. ¹⁹ Nnongelange malobe ga zabuli, minhambo ja kalumba ana Nnoongo ni minhambo ju kugongalela. Majembelange Angwana minhambo jakalumba mummyojo jinu. ²⁰ Malumbe ana Nnoongo Awawa machoba goa kwa magambu ga ilebe yoa, kwa liina lya Angwana bito Yesu Kilsto.

Akikege na akinalome

²¹ Kila mundu annyali nnyakwe kwa magambu ga kunnyali Kilsto.

²² Akikege bajali akangwanamundu anda kajali Angwana. ²³ Magambu analome nga mutwe gwa aanamundu andi Kilsto pabi mutwe gwa kikuta cha bandu abunhwamini Kilsto mwene na jwenio Nkomboi ku bandu abunhwamini, yani mmele gwakwe. ²⁴ Andi yene kikuta cha bandu abunhwamini Kilsto pabannyali Kilsto, uhyo na akikege bajali akangwanamundu mu ilebe yoa.

²⁵ Namakinalome, mapalange akaanabinu andi Kilsto apabapalanga bandu abunhwamini, ngakipanga bwomi gwakwe ube lilumbo kwa magambu gabe. ²⁶ Atenda yene kupala babeke chwapi bandu abunhwamini nnongi ja Nnoongo, kwa kajeleya ku lilobe lyakwe elibi andi mache.

²⁷ Atela yene kupala akibeke kikuta cha bandu abunhwamini Kilsto kibe china kualala muno, kikuta cha bandu chwapi changa malemwa, changa malelalela

andaje mangwinyali andaje cho-choa andi chenie. ²⁸ Akinalome bapaligwa kapalanga akaanamundu andi mmele gwabe. Mundu jwabapala aanamundu akipala mwene. ²⁹ Abije mundu jwajoa ojwauchimwa mmele gwakwe, nambu kupe chakulya nu kukwindia. Andi Kilsto apababegela bandu abunhwamini, ³⁰ magambu twenga ngi ipagwa ya mmele gwakwe. ³¹ “Kwa magambu genia, analome mabaleka awawamundu na amamamundu nu kulondana na aanamundu, na abele benia biba andi mundu jumwe.” ³² Ubi ukweli nkolongwa ogukite gwa malobe ganga genia Nnoongo anhekulile ne, panole nenga kunhwalo gwa Kilsto ni kikuta cha bandu abunhwamini. ³³ Kwinu mangweto ipaligwa uyo, analome bapale aanamundu andi pibikipala bene na akege ipaligwa bajali angwanamundu.

6

Ingota na achikibelei babe

¹ Makinangota magambu maamini Angwana majoe awabinu na amabinu, magambu chenie kile Chambone. ² Mumajandiko ga Chwapi jibi amuli ejilenga, “Majoe awabinu na amamabinu,” jenie nga amuli jukutumbula ejikweti malagilo, ³ “Mme na bwomi na ntame kwa yaaka ndu pannema.” ⁴ Machikibelei mikutumbuje nnomo ingota inu nambu milela nu kuikelebuya nu kuibola ndela yabapala Angwana.

Akabanda na akakolongwa babe

⁵ Mangweto makabanda, majali akangwana binu padunia pano kukupwelela nu kulendema, nten-danga yene kukuala mwojo andi kummegele Kilsto. ⁶ Ntendanga yene ngati pabannoleke tuje

kupala bammonange mambone, nambu mmegelelange kwa mwojo gwinu andi papala Nnoongo magambu mangwetumwe makapakachi ba Kilisto. ⁷ Ntendanga maengo ginu andi makabanda kongo mmi lachi, andi mabegele Angwana ngiti gambu ga banduje. ⁸ Nkombakela kutenda kila mundu ojwakamu gambone, abe mmanda andaje agabwa, mapokela hupo yakwe kuboka kwa Angwana. ⁹ Mangweto mamme galigwa, matendelanga uyo akabanda binu, nkoto kajogoyanga. Nkombakela kutenda mangweto mmi andi angweto, Angwana binu ubo bukumbengu, benia kubagwaje.

Ngondo yu uhuke

¹⁰ Kabe, nampalanga nnimbange mukulondana na Angwana na kukujangatigwa kwa makakala gabe makolongwa. ¹¹ Nkwindange ilebe yukuputani ngondo eyampe Nnoongo kupala makajonjigwaje mumitambo ja Mmaja. ¹² Gambu kujomana kwito ngiti na banduje nambu tuputana na matyala gi michepela kunani kamaunde bina utawala na akangwana bina makakala abatawala dunia ju lubendu. ¹³ Magambu gwa genia nkwindange ilebe yampe Nnoongo yukuputani ngondo. Kupala lichoba lyubaja pilipakuika penia mpakulimbanga kujingiligwa na akangondwa kuboka pu kuputana mpaka kujomola penia nhwoto kujema ndii.

¹⁴ Nnyemanga ndii, kweli jibe andi luunga mikibumo chinu, nu kutenda gapala Nnoongo andi kuibalaki kitibi, ¹⁵ chuna chu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa tengela ibe andi ilatu mumakongono ginu. ¹⁶ Kupeta genia, imani jiba machoba goa andi ngao mukuboku jinu,

junhwotoye kujiimia michale jina mwoto ja Mmaja. ¹⁷ Mpokelange ukoli andi kopia jinu ja choma, lilobe lya Nnoongo andi upanga ogwampe Uhuke jwa Nnoongo. ¹⁸ Nng'ongalelanga machoba goa, mannyopanga Nnoongo annyangate. Nng'ongalelange machoba goa andi Uhuke jwa Nnoongo pannongalea. Nkelukianga panga totakela makagongalela ku Nnoongo kwa magambu ga bandu ba Nnoongo boa. ¹⁹ Uyo unyopelanga nanenga kupala apanongela Nnoongo ambe chukulongela, nhoto kalenge bandu chili ju Nhwalo Gwambone gwa Yesu panga jogopa. ²⁰ Nenga natangachi bu Nhwalo Gwambone gono iganukube ngoe mbi mukipungo. Nnyopange, kupala nakabe na bwogaje kutangacha andi pipaligwe.

Kupata abali kukujomolela

²¹ Tukiko, nnongo gwito ojutumpala na mpakachi ojwaaminike mukulondana na Angwana, annengela ile yango yoa kupala mmanyange changamula. ²² Nankinga kwinu anenge ilebe ito kupala annimbie mwojo.

²³ Nannumbilanga makalongo tengela, lipalano na imani kuboka ku Nnoongo Awawa nu kuboka ku Nngwana Yesu Kilisto. ²⁴ Mmoa nannumbilanga gwambone gwa Nnoongo ube kwa bandu ababapala Angwana bito ana Yesu Kilisto kwa mapalano gangapela nannumbilanga gwambone gwa Nnoongo na mapalano ga machoba goa.

Balua ja Paulo kwa Akafilipi Kilongoi

Paulo ngabaandakila balua kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi kati ja chaka cha 61 pakiba mukipungo, kuboka pukuwe Kilisto (Lipungu lya 1:13), iwechakine ku Loma. Balua ngi-jiandakigwa kukikuta cha bandu abunhwamini kilisto bikikilambo chuku Filipi. Tuotwi kikibola majingi kuboke mukitabu chi itendwa. Filipi ikiba kilambo kikolongwa cha nkoa gwa Macedonia. Uyo likiba likanicha likutumbula elichengigwa Kamakedonia. Paulo na Sila ngabatumbu kuchenga likanicha pamwe na iganukube bakiba mukipungo kilo jenie kingobu chabakiba penia (Itendwa 16).

Paulo akiba ni minhalo nduu jikuandika balua jenje. Ngabeka ilandanakio ya kalumba bandu abunhwamini Kilisto gambu gwa hupo yabampelekela pabajoa abi mukipungo (Lipungu lya 4:10-19). Ngababeka tengela angweto pakiba mukipungo nu kulenga malemwa gabe Timoteo na Epafaladito kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 2:19-30) yene bapaligwa kapokela angweto na kajoa akiilongoi babe.

Agabi mukitabu

Paulo aandike balua jakwe kukutumbu kapata kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe balengi ilebe eimpitile ni minhalo jakweti (Lipungu lya 1:3-2:30).

Kabe apangite ndela ejipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:1-4:9).

Paulo ajomole kwa kalumba bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi kwa hupo yabe nu kinga yalamu yakwe (Lipungu lya 4:10-23).

¹ Nenga Paulo pamwe na Timoteo, takabanda ba Kilisto Yesu, tunhwandikilanga mangweto mabandu ba Nnoongo mantama Kufilipi mannondine na Kilisto Yesu pamwe na makiilongoi na makajangati abajangata akiilongoi kalongele bandu abunhwamini Kilisto. ² Tunnumbilanga mpate upee na tengela kuboka ka Awawa ana Nnoongo na Angwana bito ana Yesu Kilisto.

Paulo bajope bandu abunhwamini Kilisto bu Kufilipi

³ Nalumba ana Nnoongo bango kila kingobu panankombakelanga, ⁴ na kila panannyopelanga mmoa nannyopelanga kukuala moja, ⁵ magambu nnonndine na nenga muliengu likutangacha Nhwalo Gwambone kuboke lichoba likutumbula kuiki lele. ⁶ Yene ne manyi kube Nnoongo ojwalitumbula liengo lyambone lende nkati jinu, malibeka lijen-dekeye mpaka lilenganile lichoba likubuja kabena Kilisto Yesu. ⁷ Iyalile nenga kunkombakelanga yene, gambu mmi umojo gwango. Magambu mangweto mmoa mikilondite pamwe na nenga mulilanga lya Nnoongo kulendela nu kuchalakicha Nhwalo Gwambone, ngoe pandabigwe na kalakala panakiba nangatabigwa. ⁸ Nnoongo nchaili jwango, amanyi kutenda nengite kweli pangawajalila kutenda, kukupalana ukwako kukuboke kwa Yesu Kilisto, mbi na chuna muno kummonanga.

⁹ Nannyopa Nnoongo kutenda kupalana kwinu kujendekeye muno na muno pamwe na kumanya kwa kweli na malango

goa, ¹⁰ kupala nhwotolange kupambula kilebe chikibi chwapi. Penia nga pampakube chwapi panga lugambo lwalwoa lichoba likubuja Kilisto. ¹¹ Mubwomi gwinu gatwele majendo gambone agapala Nnoongo, kuboka ku Yesu Kilisto, gambu gwa kibumo nu kunnubalila Nnoongo.

Kutama kukummegele Kilisto

¹² Makalongo bango mbala umanyange kutenda ilebe eimbitile imbitila kupala Nhwalo Gwambone ujendekeye kutangachigwa. ¹³ Magambu gwa genia, akalendei boa ba nyumba ji kingwana, pamwe na bange boa ba pamba bamanyi kube ndabigwe kwa magambu nenga nammegele Kilisto. ¹⁴ Nu kukutabigwa kwango kwatei akalongo ajingi bahyobale muno Angwana, nu kube na mwojo gukachana kutangacha lilobe lya Nnoongo panga jogopa.

¹⁵ Kweli, bange bandu bantangacha Kilisto kwa bwu na nnomo, nambu bange bantangacha Kilisto kwa mawacho gambone. ¹⁶ Benia batendanga yene kulipalano, bamanyi kube Nnoongo ambi liengo lende kuulende Nhwalo Gwambone. ¹⁷ Bange bala bantangacha Kilisto kukikitondabea ngiti kwa moja gwa mboneje, bakitanga kutenda kabi banyonjakei kupotekigwa kwango mukutabigwa.

¹⁸ Nambu genia goa kwan-gone kileje! Ne aala mwojo bandu pabatangacha Nhwalo gwa Kilisto kwa kila ndela, ibe kwa mwojo gwa mbone andaje kwa mwojo gwanga mbone. Ne manyendekea kuala mwojo. ¹⁹ Gambu manyi kube kukugongalela kwinu nu kuku-jangatigwa okuboke ku Kuhuke jwa Yesu Kilisto, manyogoligwa. ²⁰ Chuna chango kikolongwa nu

kuyobalela kwango, kutenda ati ikabi bole ngolaje oni, nambu mbala nimbe mwojo machoba goa muno ngoe, kupala Kilisto akoli-gwe mukulama kwango anda mbi nammomi andaje nhwile. ²¹ Magambu kwangune kulama nga kummegele Kilisto, kuwe nga nyonjakea. ²² Anda nyendaki kulama mangamula liengo lina nyonjakea ndu, lele, manyije njagula nike! ²³ Nhutigwa na mabena gano. Mbi kupala kuuleka bwomi gongo, nakatame pamwe na Kilisto, chenje kile chambone muno, ²⁴ nambu ngi kilebe chambone muno kwinu anda nyendakie kulama. ²⁵ Ne manyi kweli kutenda manama, na manyendekea kutama na mangweto, kupala kunnyangata muimani inu nu kuala mwojo kwinu kujendekeye, ²⁶ kupala pambakube pamwe na mangweto kabele mamma ni kile chukulokeleke kwa agatei Kilisto Yesu kupete ne.

²⁷ Nambu, kilebe chambone nga chenje machoba goa majendo ginu gaba andi pipaligwa mu Nhwalo Gwambone gwa Kilisto, kupala anda nhike kachinu andaje njipwile, nyoe makajema ndii kumwojo gumwe na mputana ngondo kumwojo gumwe magambu ga imani ja Nhwalo Gwambone. ²⁸ Makajogopangaje akangondwa binu, nambu mmegange ndii kingobu choa na yenie ipakumanyikana kutenda angweto nga ababakuoba, na mangweto mpakomboligwa, gambu ilebe yenie iboke ku Nnoongo. ²⁹ Gambu mangweto mpatangite lilanga li kummegelela Kilisto, ngiti kunhwamini tuje, nambu nu kupotekigwa kwa magambu gakwe. ³⁰ Ngoe mikilondite pamwe na nenga mungondo kujomani Nhwalo Gwambone.

Ngondo ujaje ejiummonangita nakaputana kalakala na mpaka ngoe mbi tango mungondo andi pannyoanga.

2

Kunyenyepa nu ukolongwa gwa Kilisto

¹ Bo, bwomi gwinu ku Kilisto kubi kumpe makakala? Bo, mapalano gakwe gabi kumpembeleanga? Bo, mikilonditeje ni Kihuke jwa Chwapi nu kubonelana kia nukokelekeana?

² Nnenganakiange kuala mwojo kwango kukube niliwacho limwe ni lipalano limwe na mwojo gumwe kuwacha kumwe.

³ Makatendangaje kile chochoa kukupetana andaje kukulokaloka jagi, nnyenyepane mangweto kwa mangweto, kila mundu ammone nnyakwe jwambone kumpeta mwene.

⁴ Pakabeje na mundu ojwapalapala ilebe yaipala mwene tu nambu uyo apalepale ilebe ibapala ajabe.

⁵ Mma na mwojo ugwago andi gwa Kilisto Yesu.

⁶ Jwenio pabile akiba Nnoongo, nambu aloije kube tela na Nnoongo ngi kile chu kuonenela.

⁷ Nambu kukupala kwakwe mwene, ngaileka yoa yakweti, ngabe andi mmanda pabile. Ngabelekwa mundu, andi bange bandu.

⁸ Nganyenyepa nu kujali mpaka kuwe, nu kuwe panchalaba.

⁹ Magambu gwa genia Nnoongo ngantondabeya kunani muno, ngampe liina elibi likolongwa kupeta maina goa,

¹⁰ kupala ku liina lya Yesu, ipanganigwe yoa ya kumbengu na padunia nu kumambi inkilakitila majugwa nnongi jakwe,

¹¹ na kila lulimi lulenga kutenda Yesu Kilisto nga Nngwana, kukibumo cha Awawa ana Nnoongo.

Kube andi lumuli padunia

¹² Makaganja bango manampala, panakiba pamwe na mangweto ngunyoa machoba goa, ngoe nga pipaligwa muno kwinu mangweto kunnyoa pambi kutali. Kwa mbwele nu kulendema nnayange itendwa inu kube nkombaligwe, ¹³ magambu Nnoongo nga ojwakamu maengo nkati jinu kingobu choa nu kumpeganga mwojo gu kupala nu uwecho gu kutenda ilebe yaipala mwene.

¹⁴ Ntendange kila kilebe panga kokaleka andaje kutauka, ¹⁵ kupala mme ingota ya kweli ya Nnoongo mabandu mambone, banga malemwa, andi abatamanga mudunia mbaja na bandu abaobite. Mmonekane kati jabe andi ndondwa ping'ala kunani, ¹⁶ kongo nkamulinge maha nhwalo gwago gwa bwomi. Anda ntei yene ne mbakube ni kilebe chukulokaloka magambu ginu mu lichoba likubuja Kilisto, magambu maibonekana kipola kube ukachana kwango na liengo lyango liobite jagije.

¹⁷ Ata ikabi bwomi gwango umiminigwe kube andi lilumbo pamwe ni liengo linu likuaminika elibi lilumbo nnongi ja Nnoongo, ne manhalala mwojo mukulondana pamwe na mangweto mmoa. ¹⁸ Namangweto uyo nhwalalange mwojo kabe nhwalalange mwojo pamwe na nenga.

Timoteo na Epafaladito

¹⁹ Enoeno cheno mbemele anda Angwana ana Yesu bapaile mbakunkinga Timoteo kwinu machoba uanga, mbala mbe na mwojo kukujoa ile ya kwenio. ²⁰ Ngwetije mundu jonge andi

jwombe ojwanhwagabala muno. ²¹ Magambu bandu bange baagabala ilebe yabe bene tu kubegeleje ilebe ya Yesu Kilisto. ²² Mangweto mmoa mmanyi Timotoe pabegalile pamwe na nenga, magambu gwa Nhwalo Gwambone andi mwana na awamundu. ²³ Kuyenie nhyobale kunkinga kwinu machoba uganga pambakumanya ile pipakumbitila. ²⁴ Ne naamini Angwana kutenda namwene ambanhika chokwe kwenio.

²⁵ Nola chwapi kummuya kwinu Epafolodito nnongo gwango na mpakachi nnyango kukuputani Nhwalo Gwambone pamwe na nenga uyo jwenio nga ndundame jwinu ojumunneta anyangate. ²⁶ Abi na chuna muno chukummonanga mmoa, kabe atekuechuka muno gambu makajoa atenda kubinia. ²⁷ Elo, akiba ntamwe papipi nukuwe. Nambu Nnoongo ngammone kia, ammonela kia jwombe jika jakweje, nambu na nenga uyo kupala nakaechuka munoje. ²⁸ Yene, mbai muno kunkinga kwinu, kupala pam-pakummona nhwala mwojo kabena, nukuechuka kwango kuboke. ²⁹ Mampokelange kukuala mwojo andi nnongo ka Angwana. Maagabale bandu andi jwenio, ³⁰ gambu jwombe akiba papipi nukuwe magambu gwa liengo lya Kilisto, ngaubeka mukioya bwomi gwakwe kupala anyangate pamachipulanga kunyangata.

3

Tubonekane tambone nnongi ja Nnoongo

¹ Kuboka penia, makolongo bango, nhwalaalange mwojo mukulondana na Angwana. Mbi kutotakelaje kubujila gaga agandumbwi kuandika, gambu gapannyangatanga kummeka maha. ² Mmaganga maha

na bandu abatenda mabaja, benia nga andi imbwa, bandu abakwajali kuinigwa. ³ Twenga nga tabandu tatuinigwe kweli, angwetoje, gambu twenga tanng'ongalela Nnoongo kundela ja Kihuke jwakwe, nukulokelokela kukulondana na Kilisto Yesu. Twe kihyobaleje ilebe yammele. ⁴ Nenga namwene kabi nhotwi kihyobale ilebe yenie, anda abi mundu jonge jwaotwi kihyobalela ilebe yenie, jwenio kumbetaje nenga, ⁵ nenga ngainigwa lichoba lya nane, nenga namundu ba Kuisilaeli, kabila ja Benjamini, Naebulania pyuu. Nhwalo gwa kugaagabala malagilo ga Musa gapata ku Nnoongo nenga nakiba Nafalisayo, ⁶ nenga ngangachana muno mpaka nginiipoteka ikuta einhwamine Kilisto. Ku nhwalo kukubonekana nambone nnongi ja Nnoongo nu kamu malagilo, nenga nakibaje nililemwa. ⁷ Nambu kwa magambu gwa Kilisto goa aganagabona gambone, ngoche nagabona kileje. ⁸ Kabe genia tuje, goa nagabona kileje, magambu gi kilebe kicolongwa muno chukummonya Kilisto Yesu Nngwana jwango. Magambu gwa jwenio nekile kutali kila kilebe, nola genia goa andi mai, kupala nampate Kilisto, ⁹ monekane nondine nakwe tegatega. Nenga mbaije kabe kubonekana nambone nnongi ja Nnoongo kukuagaba malagilo nambu mbaije monekane nambone kukunhwamini Kilisto, gwambone uboka ku Nnoongo kupete imani. ¹⁰ Chambala, kummonya Kilisto na makakala gu kuyoigwa kwakwe, mbala mbotekigwe pamwe na jwenio nu kulandana nakwe mukiu chakwe, ¹¹ kongo nane nakahyobalela mahyoigwa.

Mutuki kumbaligwa kuika

¹² Ngiti nenga inke andaje nimbite ije. Nambu mbi naka-jendekea kachana mbate upo jaje, gambu kupete Yesu Kilisto mwene ngambata nenga. ¹³ Makalongo bango, ne mbemelije kutenda mbatite upo jenie, nambu ngamwa kile chimwe tu, nagalibalila gu unyuma na kagaagabala ga nnongi. ¹⁴ Mutaki kumbaligwa kuika, kupala mbokele upo ya bwomi gwa machoba goa, upo yangemi Nnoongo kupete Yesu Kilisto. ¹⁵ Twe tuboa tatukomile mubwomi gwito gu kulondana na Kilisto tupaligwa kagawachi ugo. Nambu anda bandu bange kati jinu baachanga gange, Nnoongo mannayanga kipola kile chenie. ¹⁶ Ati ikabibole tujendeke nnongi ku ndela ujaje ejitukengima kalakala mpaka ngoe.

¹⁷ Makalongo bango, nkengamange kulandanikia kwango. Mma maha na angweto abakengama majendo ga bandu agabagabona kwito. ¹⁸ Nannengilinge kilebe chenje pajingi, ngoe muji kabele kwa manjochi, bandu ajingi batamanga andi akangondwa ba lilobe lya Kilisto kukuwe kwakwe panchalaba. ¹⁹ Angweto bajo-molela kumwoto, gambu nnoongo jwabe tama yabe ya mmele, kibumo chabe kibi muitendwa yabe ya oni, bawachilanga ilebe ya padunia tu. ²⁰ Nambu twenga tubandu bukumbengu nu tulende kwa chuna muno Nkomboi aike kuboke kumbengu, Nngwana Yesu Kilisto. ²¹ Jwombe maji-galambuya mibele jito ejibola nu kujibeka jibe andi mmele gwakwe gu kibumo, kwa makakala agaoto kuibeka ilebe yoa mukinala chakwe.

4

Malobe gukulimbia mwojo

¹ Kuyenie, makalongo bango, manampalanga, mbi na chuna muno kummonanga, mangweto mammi kualali mwojo kwango nu luchengo lwango, nnyemange ndii mukulondana na Angwana, mangweto manampalanga.

² Chonde nannyopanga Eudia na Sunitike, nchikachane andi makalongo mukulondana na Angwana. ³ Namwe malongo bango mina kuaminika, nannyopa majangate akina mama benia, magambu angweto bakachaninge kamu liengo likutangacha Nhwalo Gwambone pamwe na nenga na Kelemesi na akakamu maengo akajango boa abaandikigwe maina gabe mukitabu cha bwomi.

⁴ Machoba goa nhwalalange mwojo kukulondana kwinu na Angwana. Nonge kabele, nhwalalange mwojo!

⁵ Nuu jinu jimanyikane na bandu boa. Angwana ambabaika. ⁶ Mikikichumbuyaje ku kilebe chochoa, nambu kukila kilebe munnyopange Nnoongo gampala, nu kunnumba. ⁷ Na tengela ja Nnoongo ejipeta malango ga bandu boa jipakujilendela myojo na malango ginu, mukulondana na Kilisto Yesu.

⁸ Kuboka penia, makalongo bango, ntendange ilebe yambone eilumbaligwa, ilebe ya kweli na ilebe eibi yambone nnongi ja Nnoongo na ilebe ya chwapi na ilebe yukualala na ilebe ina ichima. ⁹ Nnenganikiange agamikibolite nu kupokela kuboka kwango, goa agamajoine nakagabona kwangone. Na Nnoongo jwabatenda bandu kube na tengela apakube pamwe na mangweto.

Paulo balumba Akafilipi kwa hupo

¹⁰ Nhali mwojo muno mukulondana kwango na Angwana magambu ungombakalinge kabena. Kweli mmi kungombakela machoba goa, nambu mpatangiteje napachi jukulaya mmi kungombakela. ¹¹ Nonge genia ngiti mbate kilebeje, gambu nikibolite kujeketela kube ni ilebe eingweti ati ikabi ichokutu. ¹² Manyi ibibo panga kola ilebe nu kola ilebe nduu. Nikiyobaliki nu kujeketela kube muali jojoa, anda mbi nyukwite andaje mbe na njala, mbe nikipato andaje naocho. ¹³ Nhotwi kutenda ilebe yoa kupete Kilisto jwambe makakala.

¹⁴ Nambu mangweto ntei kilebe chambone kunyangata nenga mukulaga kwango. ¹⁵ Mangweto Makafilipi mmanyi mmene kube panatumbula kutangacha Nhwalo Gwambone panaboka Makedonia, kikibaje kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto abanyangite maengo gu kupokela nu kupanga nambu mangwetomwe tu. ¹⁶ Gambu ata panakiba Kusesalonike ngunetelanga ilebe, kabe pajingi. ¹⁷ Ngiti nenga mbala kupoke upoje, nambu mbala kumona nnyonjakiigwe gambone goa gankamulinge. ¹⁸ Ne, mbokile ilebe yoa eyumbile, kabe nduu telaje na eimbalita. Ngoe ngweti kila kilebe magambu Epafolodito tayali ambile hupo eiboka kwinu. Hupo yenje nga andi lilumbo lina kunungila, lilumbo elijeketeligwa nu kunhwalila Nnoongo. ¹⁹ Na Nnoongo jwango jwakweti ilebe nduu muno mantwelekea yoa ku kibumo chakwe tela na pampala kuwecho gwakwe nkolongwa kundela ja Kilisto Yesu. ²⁰ Kibumo kibe na Nnoongo Awawa bito, machoba goa pangapela. Unhyo.

Kupatana abali kukujomolela

²¹ Umbatilange abali bandu ba Nnoongo boa abanhwamine

Kilisto Yesu. Akalongo ababi pamwe na nenga pamba bampatanga abali. ²² Bandu ba Nnoongo boa ba pamba, muno ababi munyumba ja ngwana jwa Loma bampatanga abali.

²³ Nannumbilanga mmoa gwambone gwa Nngwana jwito Yesu Kilisto nu ube pamwe mummyojo jinu.

Balua ja Paulo kwa Akakolosai Kilongoi

Balua kwa Akakolosai jiaandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Iwechakine ajiandika balua jenje kingobu pakiba mukipungo ku Loma kati ja chaka cha 60 kuboka pukubele kwa Kilisto. Kitabu cha Akakolosai na Akaefeso ni kitabu cha Filemoni, ikemigwa balua imikipungo gambu Paulo aiandika yenie kingobu pakiba mukipungo. Balua jenje baandakila bandu abunhwamini Kilisto bikilambo cha Kolosai. Paulo atumbwiye kalenga bandu abunhwamini Kilisto buku Kolosai, andi pabalengite mulipungu lya 2:1, nambu amanyi kutenda nga jumwe jwa genia. Iwechakine Epafaladito nga ogwatumbula kuchenga likanicha tangu pabokela ku Kolosai.

Paulo ngaga kana maboulo gu wangi mulikanicha lya ku Kolosai. Ngakinga balua nduu eilenga nhwalo gwenio. Kukiba na kikuta cha Akayahudi abunhwamini Kilisto abajiga kakwajali akau mini ajabe bakengame malagilo giki Yahudi kubo ke Mulilagano lya Lolo, muno nhwalo gu kuinigwa. Paulo ngaandika kipola kutenda bandu abunhwamini Kilisto kibije chenge chabapala andaje mundu nambu tu Kilisto kupala bajeketeligwe na Nnoongo (Lipungu lya 1:15-20). Na maboulo genia galenda bandu akakata (Lipungu lya 2:8).

Agabi mukitabu,

Paulo mubalua jakwe atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto buku Kolosai (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe aandike nhwalo gu ukolongwa gwa bandu abun-

hwamini Kilisto muno kagakana maboulo gu wangi Kukolosai (Lipungu lya 1:3-3:4).

Paulo mubalua yakwe ijingi mukila balua aandike nusu ile yulongoi pipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:5-4:6).

Paulo ajomoli kapata abali na kalenge balua jenje jipaligwa kuuchomigwa kanonoya ku kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 4:7-18).

¹ Nenga Napaulo, nandundame ba Kilisto Yesu kukupala kwa Nnoongo, pamwe na nnongo gwito Timoteo, ² tunhwandikila mangweto bandu ba Nnoongo mantama Kukolosai, makalongo manhwaminike mu kulondana na Kilisto, tunnumbilanga upee le na tengela kubo ke kana Nnoongo Awabito.

Paulo annyopa Nnoongo nu kunnumba

³ Machoba goa putunnyopelanga tunnumba Nnoongo, Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto, ⁴ gambu tujoine pumunhwamini Kilisto Yesu na mapalano ginu ku bandu ba Nnoongo boa. ⁵ Kuamini kwinu nu kupalana kwinu kubo ke mulihyobalelo elibam meki kumbengu. Lihyobalelo elimilijoa lichoba likutumbula kingobu chatatangachigwa nhwalo gwa kweli gwenio nga Nhwalo Gwambone. ⁶ Nhwalo Gwambone gwenio ngunhwikali mangweto, nu kujendeke kwela padunia joa na kabeka bandu batende gambone nu kola andi pitei nkati jinu kutumbu lichoba lyamajoaga nu kumanya upee le gwa Nnoongo pubile. ⁷ Ngammoligwa upee le gwa Nnoongo na Epafulo, mpakachi nnyito jutumpala, mpakachi

juna kuaminika jwa Kilisto kwa magambu gito twenga. ⁸ Jwenio ngatulenge lipalano lyampatite ku Uhuke jwa Nnoongo.

⁹ Kwa magambu genia kuboke putujoa minhalo jinu, tujendeke kunnyopelanga. Tannyopa Nnoongo ampegange kumanya goa agagapala, malango goa nu kumanya kwampatite ku Uhuke jwakwe. ¹⁰ Tujopa yene kupala nhwotolanga kutama andi pabapala Angwana nnyendeke kamu gabaalali benia. Mannyendeke kamu itendwa yambone nu kola kukumanya Nnoongo. ¹¹ Nnoongo ampe makakala kuwecho gwakwe guna kibumo kupala nhwoto kulendela nu kuimbali goa panga totakela, ¹² kukuala mwojo malumbange Awawa, abantei nhwoto kupokela lipungu lyababeki bandu ba Nnoongo mukungwana chulumuli. ¹³ Nnoongo ngatukola mumakakala gu lubendu, ngatupeleka mukungwana cha Mwana jwakwe ojwampala, ¹⁴ kupete jwenio twenga tukoligwa, yani kulekekigwa mabaja gito.

Ukolongwa gwa Kilisto niliengo lyakwe

¹⁵ Kilisto abonekana kipola kube alandine na Nnoongo jwangabonekana, jwombe akiba tango ni ipanganigwa yoa kupanganigwa.

¹⁶ Gambu kupete jwenio, Nnoongo ngapangania ilebe yoa, eibi kumbengu na eibi padunia, eibonekana na yangabonekana, akangwana na akatawala na bina inala bina makakala. Yoa ngipanganigwa kupete jwenio kwa magambu gakwe.

¹⁷ Kilisto akiba tango ilebe yoa nukupanganigwaje, kukulondana na Kilisto ilebe yoa ikamulana.

¹⁸ Jwenio nga mutwe gwa mmele, mmele gwenio ngi kikuta cha bandu boa abunhwamini Kilisto.

Jwenio ngi kindumbutumbu cha bwomi kupala abe jukutumbula kuyoka kilebe yoa.

¹⁹ Gambu Nnoongo apala unnoongo gwakwe ubonekane kupete nkati ja Kilisto.

²⁰ Kupete Mwana jwakwe, Nnoongo aichikachine yoa eipanganigwe immujile, na kwa myai jakwe ejijitike panchalaba abekite tengela na ilebe yoa yapadunia nu kumbengu.

²¹ Pukutumbula mangweto uyo makiba kutali na Nnoongo na makiba mangondwa bakwe magambu ga mawacho ginu mabaja ni itendwa inu ibaja. ²² Nambu ngoe, Nnoongo ante mangweto mme makaganja mundu kupete kiu cha mmele gwa Mwana gwakwe, kupala ampeleke mangweto nnongi jakwe kongo mmi chwapi, panga malemwa. ²³ Nambu mpaligwa, kujendeke kuhyobalela nu kube ndii mu imani, maka-jeketeje kuboigwa mulihyobalelo lyale lyamapata kuboke pamajoa Nhwalo Gwambone. Nenga Paulo bande mbe napakachi bu Nhwalo Gwambone ogutangachigwe ku bandu boa padunia.

Liengo lya Paulo ku bandu abunhwamini Kilisto

²⁴ Ngoe nhalali kupotekigwa magambu ginu mangweto, nu tweleke mmele gwango gaga agapelewike mukupotekigwa kwa Kilisto magambu ga mmele gwakwe, yani nga kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. ²⁵ Nane mekigwe na Nnoongo mbe napakachi ba bandu abunhwamini Kilisto. Bambi liengo

lyukutangacha lilobe lyabe li-manyikane kipola, ²⁶ nhwalo gwenio nga bandu ngabaiigwa bukumanyaje kubokeye kalakala, nambu ngoe baekulile bandu bakwe. ²⁷ Nnoongo akapala bandu bakwe bamanye gwambone nu ukolongwa gwa chili, chili jenie nga jenje, Kilisto abi nkati jinu, jwenio nga ojwatulaya kutenda matukilonda mulihyobalelo likibumocha Nnoongo. ²⁸ Nyene tuntangacha Kilisto kwa malango goa, takelebuya nu kummola mundu jwajoa kupala tuoto kumpeleka kila mundu nnongi ja Nnoongo kiti akomile mukulondana na Kilisto. ²⁹ Kukutangacha nhwalo gwenio nenga ndenda kulaga nu kamwa maengo kwa makakala makolongwa ga Kilisto agakamu maengo nkati jango.

2

¹ Mbala mmanyange apangamu maengo kukachana magambu ginu, nambu uyo ku bandu bu kilambo cha Laodikia na gambu ga bandu bange banga bonangana na nenga. ² Ndenda yene kupala kape moja na balondane pamwe mulipalano kupala batwele malango ga kweli, kupala bijimanye chili ja Nnoongo chili jenie nga Kilisto mwene. ³ Nkati jakwe iigwe mbambo yoa yambone, malango nu kumanya.

⁴ Nannengelanga yene makajeketeje koloigwa na mundu jwajoa kwa malobe guwangi, ati ikabi kukunogela muno. ⁵ Iganukube nenga mbi kutali na mangweto, nambu kwa mmele mbi kuhwagabala muno mangweto, mbi kualali mwojo panammona makajema ndii mukunhwamini Kilisto.

Bwomi gwa kweli mukulondana na Kilisto

⁶ Andi pamannyeketela Yesu Kilisto kube Nngwana, nnyendekeange kulondana nakwe.

⁷ Mmegange andi ngega imikongo ejionene pae nkati jakwe, na bwomi gwinu uchengigwe panani jakwe nu kube ndii muimani andi pammoligwe. Na mmaganga bandu bina lilumbo.

⁸ Mmaganga maha, mundu akantendanga makabandaje kwa maboulo ga jagi, guwangi jika agahyobale maboulo ga bandu na gimichepela ejitawala dunia, ngiti gaboka ku mwene Kilistoje! ⁹ Gambu, nkati ja Kilisto ku mmele gwakwe, kulenganile Unnoongo gwoa, ¹⁰ mangweto mpatite bwomi tegatega mukulondana nakwe. Jwombe akweti uwecho gukutawala kujipeta michepela ejitawala na bina kinala boa.

¹¹ Mukulondana na Kilisto mangweto nhwinigwe kukuula umundu gwa mabaja, ngiti kuinigwa kubatenda banduje, nambu kuinigwa kuku-tendigwa na mwene Kilisto. ¹² Kingobu pamabatichigwa, machikigwa pamwe na Kilisto, kukubatichigwa mangweto uyo ngunhyoigwa pamwe na jwombe mukuamini makakala ga Nnoongo ojwanhyoya Kilisto. ¹³ Mangweto makibanga andi nhwile magambu ga malemwa ginu na magambu umundu gwinu gwa mabaja ukiba ulekekigweje. Nambu ngoe Nnoongo ammekangite mme na bwomi pamwe na Kilisto. Nnoongo atulekie mabaja gito goa, ¹⁴ pajomola kuimia malemwa agaandikigwe agutukong'ondela na malagilo gukutuhukumu twenga, ngaimia mbyuu, nu ngakong'andela panchalaba. ¹⁵ Panchalaba gwenio Kilisto ngabapoka makakala gabe achimichepela abatawala na akakolongwa, ngabalongalea pukongolou nnongi ja bandu andi bandu abapukaligwa mateka kungondo kulaya baotwile.

16 Yene, makajeketeje mundu kummeke amuli ja chakulya andaje chukunywe, andaje mipapala, andaje mipapala ja mwei andaje Lichoba Lyu Kupomolela. 17 Ilebe yenie kiwili tu chi ilebe eipakuika, nambu ukweli gwene nga Kilisto. 18 Makajeketeje kuhukumuligwa na mundu jwakitenda nkolongwa kwa magambu gwa malolo ga jika jakwe ojwakwajali kunyenyepa kuwangi nu kagagongale apakachi bukunani. Mundu andi jwenio alokaloka gambu gwa ilebe yaibweni na magambu gwa malango gakwe, 19 akotwike kukilonda na Kilisto ojwabi mutwe gwa mmele. Kupete Kilisto mmele gwoa kamulana nu kulondigwa pamwe ku ipagwa na ndandamba yakwe, nu kola andi papala Nnoongo.

Kuwe nu kutama pamwe na Kilisto

20 Mangweto nhwile pamwe na Kilisto nu komboligwa mumakakala ga michepela ejijitawala dunia. Kwanike mangweto ntama andi mabandu ba padunia jenjeno? Kwanike nkamu malagilo andi geniga? 21 “Makakamuje chenje na makapayaje chenje na makakunyuje chache?” 22 Ilebe yoa kualabika kingobu pitumika, genie nga malagilo na maboulo ga bandu tu. 23 Malagilo genia gabonekana gina malango kundela jukugongalela kubabekangite beneakangweto, kukunyenyepa, nu kukitawala mmele gwabe kukale, nambu genia kuotwaje kujiibila tama mbaja ja mmele.

3

1 Lele anda uhyoigwe pamwe na Kilisto, nhwachilange ilebe yukunani, kwabi Kilisto, kwenio atama paali pukutawala kingonu cha kalelo cha Nnoongo. 2 Miwachilange ilebe yukunani,

ngiti ilebe eibi padunia panoje. 3 Gambu mangweto nhwilangite, na bwomi gwinu uhiigwe pamwe na Kilisto mu Nnoongo. 4 Bwomi gwinu gwa kweli nga Kilisto, kingobu chapakupitila kabele na mangweto uyo miba pamwe na jwombe mukibumo.

Bwomi gwa kalakala na bwomi nhyono

5 Yene, mikome ilebe ibaja nkati jinu ya padunia pano, ngongola nu uchapu na tama mbaja jukupala kube ni ilebe nduu, kwenio nga kugongale inyago. 6 Magambu gwa ilebe yenie lilaka lya Nnoongo lipakaikalila bandu boa banga nnyali. 7 Kalakala mangweto makatama kengama ilebe yenie, pantawaligwa na mabaja genia. 8 Nambu ngoe mpaligwa kuileka ilebe yenie yoa, lilaka na tama nu kutenda ubaja. Makantukanaje Nnoongo na malobe gukung'ing'ia makalongeje mukano yinu. 9 Makakoloyanaje, magambu mangweto mulekite umundu gwa kalakala pamwe na itendwa yakwe yoa ibaja, 10 nu kwindu umundu nhyono. Umundu nhyono gwenio ujen-deke kutendekiigwa na Nnoongo, Mpangani, kukulanda nakwe, kupala mummanye kipola. 11 Penia palekineje kati ja Mgiliki na Nhyahudi, ojwainigwe na jwanga inigwa, akageni andaje akola kilambo, mmanda andaje mundu ojwabi agabwa. Nambu Kilisto nga goa, na abi kwa goa.

12 Gambu mangweto nga bandu ba Nnoongo, jwenio ampaile nu kumpambula mme bandu bakwe. Kuyenie, mme na kia na gwambone, kunyenyepa na nuu nu kuimbalila. 13 Nhwimbalilane nu kulekekeana anda mundu anng'amba nnyakwe. Mpaligwa kulekekeana malemwa andi

Angwana pabannekieke mangweto. ¹⁴ Chikilimbite kati ja genia, nnyonjake kupalana, magambu mapalano galondana ilebe yoa nu kube kile chimwe chinakulimba. ¹⁵ Na tengela ja Kilisto jitawale mummyo jinu, gambu Nnoongo ankemite mangweto mme na tengela ku mmele gumwe. Kabe mmegange ni lilumbo! ¹⁶ Nhwalo gwa Kilisto utwele muno nkati jinu, mmolane nu kelebuyana kwa malango goa. Kongo makajemba zabuli, minhambo ji kulumba na ji kunng'ongale Nnoongo, na nnyembange minhambo jukunnumba Nnoongo mummyo jinu. ¹⁷ Kila chantendanga na channongela, ntendanga yoa ku liina lya Angwana ana Yesu na kalumba Awawa ana Nnoongo kundela jabe.

*Maboulo munyumba ya akau-
mini*

¹⁸ Makajumbo, majoe akangwana binu, gambu nga pabapala Angwana. ¹⁹ Na makinalome, mapalange akaana binu, makabe iyobeje kwabe.

²⁰ Na makinangota, majoe achikibelei binu kukila kilebe gambu genia gaalalila Angwana.

²¹ Na machikibelei, mikitumbu nnomoje ingota inu, penia mpaki-topoya mwojo.

²² Na makabanda, majoe akangwana binu ba padunia mugoa. Ngiti pabannolekea tuje kupala mmonekane mambone nambu ntenda genia kwa mwojo gwambone magambu ga kajali Angwana. ²³ Chachoa echintendanga, ntendange kwa mwojo gwoa, andi matende Angwana ana Yesu ngiti munduje. ²⁴ Nkombakelanga kutenda Angwana mabampaganga upo eibabeki bandu bakwe. Kilisto

nga Nngwana jwa kweli jukum-megelela! ²⁵ Ojwatenda mabaja malepigwa tela na mabaja gakwe, gambu Nnoongo kupala kwakwe kubaguje.

4

¹ Na mangweto makangwana, matendelange akabanda binu kwa mbone na agunhwalali Nnoongo, makakombakela kutenda mangweto uyo nkwati Angwana kumbengu.

Maboulo gukujonjakea

² Nnyendekeange mukugongalela na pang'ongalela mmegange maha, na munnumbe Nnoongo. ³ Uyo, mutujopele na twenga kupala Nnoongo atupe lilanga lyambone likutangacha nhwalo ogubi chili ja Kilisto. Magambu gwa chili jenie ne ngoe ndabigwe. ⁴ Lele nnyopange kupala nphoto kutangatacha andi pambaligwa nu kundela ejipakujibeka chili jenie kipola.

⁵ Mmegange na malango pantamanga na bandu banga nhwamini Kilisto, ntumianga gwicho lilanga lyampatanga. ⁶ Machoba goa nnongelanga gambone gakajangata bandu, na mpaligwa kumanya ndela ju kunnyanga kwambone kila mundu.

Abali jukujomolela

⁷ Tukiko nnongo gwito jutumpala nkamwa maengo juna kuaminika na mpakachi nnyito muliengo lya Angwana, apakunenge minhalo jango joa. ⁸ Nankinga kwinu, kupala ampegange mwojo kukunngelanga minhalo jito. ⁹ Aika kwenio pamwe na Onesimo, nnongo gwito jutumpala na juna kuaminika jwenio nga nnyinu. Bapakunngelanga ilebe yoa eikamuligwa pamba.

¹⁰ Alistako, jwatabigwe pamwe nanenga, tumpatanga abali, pamwe na Maluko, nhwibani jwa Banaba. Mbemele nnyoininge malagilo gakwe, anda aike kachinu mampokelange. ¹¹ Na Yesu ojwakemigwa Yusto, ampatanga abali. Kati ja Akayahudi abijipokile imani bamba tu abakamu liengo pamwe na nenga li kingwana cha Nnoongo na angweto banimbua mwojo muno. ¹² Epafulo, jwabi pamwe na mangweto na mmanda jwa Kilisto Yesu, ampatanga abali. Machoba goa annyopelanga kukachana kupala nkomale nnyemange ndii, na nnyendeke kuamini nu kamu gapala Nnoongo. ¹³ Nhotwi kuchalakicha kutenda akachana kamwa maengo kwa magambu ginu na kwa magambu ga bandu buku Laodikia nu buku Hilapoli. ¹⁴ Luka, nng'anga jwito jutumpala na Dema bampatanga abali. ¹⁵ Mapate abali akalongo ababi ku Laodikia na nnombo gwango Nifa pamwe na kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto abakongana munyumba jakwe. ¹⁶ Anda nnyomwi kuchoma balua jenje, mikipe kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto chuku Laodikia nangweto bachome na balua jimaandikila bandu buku Laodikia bampe mangweto, na mangweto nchome. ¹⁷ Mannengelange Alikipo, "Abegelele gwicho liengo lyale lyabampi Angwana." ¹⁸ Ne Paulo andika ganga ku luboko lwango namwene, kumpatanga abali. Nkombakelanga ne mbi mukipungo. Nannumbilanga upeelee kuboka ku Nnoongo.

Balua ja Paulo ju kutumbula kwa Akasesalonike Kilongoi

Balua ja 1 Sesolonike jilandikigwa na ndundame Paulo kwa Akasesalonike (Lipungu lya 1:1). Iwechekine balua jukutumbula ejaandika Paulo nga paali pa Bibilia na iandikigwa chaka cha 51 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba Kukolinto pajiandika balua jenje mukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto Kusesolonike, kikuta chakitumbula mumwanja gwakwe gwa pabele gu kimisheni (Itendwa 17:1-10). Ilengigwe mukitabu chi Itendwa kutenda likanicha lichengigwa na Akayahudi na Akagiliki ajingi.

Paulo ajendekije kutama Kusesolonike kuboka pukutumbula kikuta chenye, kuboka penia ngajikinga balua jenie kupala kalimbua mwojo akaumini kwenio. Balua jikiba ni ilebe ijingi nu yulongoi ku bandu abunhwamini Kilisto pabapaligwa kutama. Paulo akwajali kubuja kabena kwa Kilisto. Iwechekine akaumini buku Sesolonike ngibilipala muno lipungu lyenie. Paulo atumi kubuja kwa pabena kwa Kilisto andi kalimbua mwojo batame kukunhwalali Nnoongo (Lipungu lya 5:6-8).

Agabi mokitabu

Mubalua jenje Paulo atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto nu kunnumba Nnoongo magambu gabe (Lipungu lya 1).

Kabe alandulile nhwalo gu itendwa yakwe ni ile iyono yaleta Timoteo (Lipungu lya 2-3).

Kuboka penia Paulo apangiti ulongoi pabapaligwa kutama

bandu abunhwamini Kilisto gambu gwa kubuja kwa pabena kwa Kilisto (Lipungu lya 4:1-5:15).

Paulo ajomoli kapata abali bandu abunhwamini Kilisto na kakwajali kutenda kila mundu kati jabe apaligwa kuchoma balua jenie (Lipungu lya 5:16-28).

¹ Ne Paulo na Silwano na Timoteo, tukiandiki kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ba kilambo cha Kusesalonike, ababi nkati ja Awawa ana Nnoongo na nkati ja Angwana ana Yesu Kilisto.

Tunnyopelanga upeepe gwa Nnoongo na tengela.

Kutama nu kuamini kwa bandu ba Kusesalonike

² Tunnumba Nnoongo machoba goa kwa magambu ginu mangweto mmoa, machoba goa putugongalela tubi kunkombakela.

³ Gambu nnongi ja Nnoongo Awawa bito, tukotokaje kombakela imani inu ibonekana kuitendwa na mapalano ginu paganhwotoya kamu maengo kukachana, na lihyobalelo linu kwa Angwana bito ana Yesu Kilisto pilibi ndii.

⁴ Makalongo bito mangweto mpaligwe na Nnoongo tumanyi kutenda ate kunchagula, ⁵ Nhwalo Gwambone punhwikilila uika kwa malobe tuje, nambu kwa makakala nu Uhuke jwa Chwapi kongo tumanyi muno kutenda nhwalo gwenio gwa kweli.

Mmanyi kitama chitutamite pamwe na mangweto, tutama gwicho kupala kunnyangatanga mangweto.

⁶ Mangweto makengama majendo gito twenga nu uyo ga Angwana. Iganukube mate kupotekigwa muno, nambu ngampoke nhwalo gwenio kukuala mwojo kuboka ku Uhuke jwa Chwapi.

⁷ Kuyene mangweto mmilingite kilandanakio cha mbone kwa bandu abunhwamini

Yesu ababi kukilambo cha Kamakedonia nu Kuakaya. ⁸ Gambu kukachana kwinu nhwalo gwa Angwana ujoinike ngiti Kamakedonia nu Kuakaya tuje nambu imani jammi najo ku Nnoongo ilenganile kila paali. Tukwetije chukujonjekea muno, ⁹ magambu bandu benia balonge nhwalo gwa mwanja gwito putunyangilaga na pumutupokelaga na pimilekaga inyago na pamantebukila nu kummegele Nnoongo ojwabi mmomi na jwa kweli. ¹⁰ Nu uyo butulenge ngoe mannende mwana jwakwe auluke kuboka kumbengu, mwana jwenio nga Yesu ojwanhyoyaga, jwenio apakutukombola mulilaka lya Nnoongo elipakuika.

2

Liengo lya Paulo kwenio Kusalonike

¹ Makalongo mmene makangweto mmanyangite kutenda mwanja gwito kwinu ukiba jagije. ² Mmanyi putupotekigwe nu kutukanigwa kwako kukilambo cha Kufilipi tango nukuikaje Kusesalonike. Iganukube kukiba kanigwa kukolongwa Nnoongo jwito ngatupe mwojo gukuntangachila mangweto Nhwalo Gwambone panga jogopa. ³ Kilebe chitunkwajalila mangweto ngiti kilebe chuwangije andaje kupala mawacho mabaja, wala tupaije kunkoloya mundu jwajwoa. ⁴ Twe machoba goa tulonge gapala Nnoongo magambu atubweni tuotwile, ngatukamuya kutangacha Nhwalo Gwambone gongo. Ngiti tupala kaalali banduje na pachokochokoje nambu tupala kunhwalali Nnoongo jwenio nga ojwajimanyi myojo jito mpaka nkati, ⁵ Nnoongo nga nchaili jwito gambu andi pummanyi kutenda, twenga tulongije malobe

gukupembela andaje gukuia tama jito mbaja kupala kupata ilebe yinu kwa chili! ⁶ Tupaije kupata kibumo ku bandu na wala mangweto, andaje mundu jwajwoa. ⁷ Twenga iganukube nga tachandundame ba Kilisto, kabi tuotwile kulonga ilebe yoyoa kwinu. Nambu twenga ngututama kwa nuu kwinu andi amama pabalela ingota yabe. ⁸ Tukatekumpala muno mangweto mpaka ngutunnete Nhwalo Gwambone gwatupi Nnoongo na bwomi gwito. Gambu makiba bandu tatampala muno! ⁹ Makalongo bito, mangweto mmi kombakela patukamula maengo nu kupotekigwa kilo na mui kupala takabeje nhwigo kwa mundu jwajwoa panakati jinu putukiba takantangachila Nhwalo Gwambone oguboka ku Nnoongo.

¹⁰ Mangweto makachaili na Nnoongo uyo, kube majendo gito kwinu mangweto manhwamini gakiba gambone, gujeketeligwa nnongi ja Nnoongo panga lukolo. ¹¹ Mmanyi kube twenga tundenela kila mundu kwinu andi awawa pabatende akinangota mundu. ¹² Ngutunnimbiya mwojo, ngutumpembela nu kunkwajalila kupala ntamange papala Nnoongo jwankema nnyingi mukingwana pamwe ni kibumo chakwe.

¹³ Uyo twe tujendeke kumba Nnoongo machoba goa, magambu patannetelanga Nhwalo gwa Nnoongo, mangweto ngumupokela andi nhwalo gwa Nnoongo ngiti nhwalo gwa munduje, nga pubile. Magambu Nnoongo akamu maengo nkati jinu mangweto mamunhwamini. ¹⁴ Makalongo mangweto gampatite ugaga gabapata bandu ba Nnoongo kikuta chikinhwamini Kilisto chikibi kwako Kuyudea, minhalo ujaje jibapata

bandu ababi ba Kilisto Yesu. Mangweto ngampotekigwa na bandu bikilambo chinu uyo andi angweto pabapotekigwa gambu ga Akayahudi ajabe, ¹⁵ abakoma Angwana ana Yesu na akalondoli ba Nnoongo na twe ngubutupoteka. Bandu benia banchimwi Nnoongo, kabe angondwa ba kila mundu! ¹⁶ Na ngabajiga kutuibilikia tukatangachije bandu banga Akayahudi Nhwalo ogubakalete koligwa. Penie nga pabatwelekeya mabaja goa gabatendanga machoba goa nambu ngoe lilaka lya Nnoongo lyaulukile.

Chuna cha Paulo katyangi kabena bandu bu Kusesalonike

¹⁷ Makalongo kulekana kwito na mangweto kukiba kusingobu tu, kabe kulekana kwenio kukiba kwa mmele tu ngiti kwa mawachojje. Kuboka pamachoba machoko ngutupala kummona kabele! ¹⁸ Penia ngutupala kunyangilanga kabele. Ne Paulo ngambala kuika kachinu pajingi, nambu Lichetani ngilituibila. ¹⁹ Bo, putupa kujema nnongi ja Angwana ana Yesu kingobu chabapakuika hupo ikulokeloke kwito iba nike? Mangwetomwe ngi lihyobalelo lito nu kuala mwojo kwito! ²⁰ Elo, magambu mangweto nga kibumo chito nu kuala mwojo kwito!

3

¹ Putuchipula kujendeke kuimbalila, yene ngutuamu kutama jika jito Kuatene, ² nukunkinga kachinu nnongo gwito Timoteo, ojawakiba nkamu maengo nnyito liengo lya Nnoongo lya katangachi bandu Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto. Tankinga kupala kumpe mwojo nu kunnimbia mu imani jinu.

³ Kupala imani ja mundu jwajoa panakati jinu jakapolaje magambu gukupotekigwa kwenio. Mangwetomwe mmanyi kutenda tupaligwa kupotekigwa. ⁴ Magambu, putukiba pamwe na mangweto, ngutunnengela kutenda tupakupotekigwa, andi pummanyi, ngapipitile. ⁵ Magambu naotwije kuimbalila kabele nganankinga Timoteo kwinu. Nankinga kupala manye nhwalo gwa imani inu. Napwelela pangaje Mmaja atekunondoya ni liengo lya elitutei panakati jinu kabi liobite jagi!

⁶ Ngoe Timoteo abujite, jwombe atulandulile minhalo jukuala mwojo nhwalo gwa imani jinu na mapalano ginu. Jwenio atulengi kutenda mangweto mutuwachi gambone kila machoba, kabe mmilingite na chuna chu kutubona twenga andi twe putubi na chuna chu kummonanga. ⁷ Makalongo bito nhwalo gu imani jinu jitupi mwojo mukulaga nu kupotekigwa kwito kwoa. ⁸ Gambu ngoe tubi kupomola anda mangweto nnyemanga ndii kukulondana na Angwana. ⁹ Ngoe tuotwile kunnumba Nnoongo kwa magambu ginu mangweto. Tunnumba kukuala mwojo kutubinako nnongi jakwe kwa magambu ginu. ¹⁰ Tujendeke kunnyopa Nnoongo kilo na mui kumwojo gwito gwoa kupala tammonange nu kunnyonjake ipungwike muimani inu.

¹¹ Tajopa ana Nnoongo Awabito na Angwana ana Yesu, butujogolele ndela jikuika kwinu. ¹² Angwana bannyonjakeye mangweto kupalana na kapala bandu boa, andi twe putumpala mangweto. ¹³ Yene Timoteo majipa makakala myojo jinu na mangweto mma manga malemwa bachwapi nnongi ja Nnoongo

na Angwana bito ana Yesu pabapakuika pamwe na boa ababi bakwe. Unhyo.

4

Kulama kukunhwalali Nnoongo

¹ Ngoe makalongo mikibolite kwito ndela ejimpaligwa kutama nu kupala kunhwalali Nnoongo. Yene nga apantamanga. Lele tunnyopanga nu kumpembela kulina lya Angwana ana Yesu nnyendekeye kupeta penia. ² Magambu mmanyi maboulo gutumpa kuwecho gwa Angwana ana Yesu. ³ Nnoongo ampalanga mangweto mmegange machwapi ni milekange ngongola. ⁴ Kila mundu kati jinu apaligwa kumanya kutama na aana-mundu kwa chwapi ni ichima, ⁵ ngiti kwa tama mbajaje andi bandu bange banga mmanyi Nnoongo. ⁶ Mundu jwajoa akannemwaje nnyakwe andaje kummonela nnyakwe ku kile chenie. Magambu Angwana bapahukumula boa abatenda genia andi pututumbula kunnengela nu kunkelubuya muno. ⁷ Nnoongo atukemiteje tube tangongola, nambu tube chwapi. ⁸ Na yene mundu jwajoa ojwakana maboulo ganga ankanali munduje, nambu ankanali Nnoongo ojwampeganga Uhuke jwakwe jwa Chwapi.

⁹ Ku nhwalo gu lipalano, tupaije kunhwandikila, magambu mangweto mmene ngammoligwa na Nnoongo pampaligwa kupalana. ¹⁰ Magambu yene nga pamatendelanga akalongo binu boa ababi kilapaali Kamakedonia. Nambu makalongo tunnyopanga nnyendeke kutenda genia muno na muno. ¹¹ Nkachananga kutama kitama chu kutamiana, kila mundu abegelele ilebe yakwe

mwene na akamu maengo kam-aboko gakwe mwene andi putulagila. ¹² Kukutenda yene genia mampatanga kulumbaliligwa na bandu banga mmanyi Kilisto, nu munhyobalelaje mundu jwajoa kuilebe imipala.

Kuika kabena kwa Angwana

¹³ Makalongo bito, tupaije makamanyaje kweli ku nhwalo gwa bandu abajomwike magambu makaika kuechukaje andi bange banga lihyobalelo. ¹⁴ Twenga tuamini kutenda Yesu ngawe na ngayoka kabele na yene twenga tuamini kutenda Nnoongo mabaleta pamwe na Yesu boa abajomwike kongo bukunhwamini. ¹⁵ Ganga gutunnenge gano nga lilobe lya Angwana, twenga tatubi tammomi tatupa kuigala mpaka kingobu Angwana pabapakuika kabele, kweli twenga talongaleje baba abajomwike. ¹⁶ Gambu Angwana bene biuluka kuboka kumbengu pamwe na amuli ni lilobe lya mpakachi nkolongwa ju kumbengu pamwe na lilobe li lipenga lya Nnoongo, na bandu abajomwike kongo bukunhyobalela Kilisto bitumbula kuhyoigwa. ¹⁷ Penia twenga tatubi tammomi, tatuigile titoligwa kujenda kamaunde kapoke Angwana panyengalele. Na yene titama na Angwana pangapela. ¹⁸ Ngoe mpegane mwojo kwa malobe ganga.

5

Mpanganike kuika kwa Angwana

¹ Akalongo tubi kukibonaje chukunhwandikila ku nhwalo gwa mangobu na lii pagapakupitila, ² gambu mmene makangweto mmanyi kutenda lichoba libapakubuja Angwana liika andi mmui apaika kilo. ³ Bandu

pabapakulenga, “Kila kilebe kibi tengela na tegatega,” penia ubaja pupakaikili kukujitukila! Andi yene utandu gu munkege juna ndumbo papoto mwana, bandu biotoje kujepa. ⁴ Nambu makalongo mangwetumwe mmi mulubenduje lichoba lyenie linhwikalilaje kukujitukila andi mmui paika. ⁵ Mangweto mmoa ingota ya mulumuli ni ingota ya mui. Twenga tubandu bulubenduje andaje kilo. ⁶ Yene tukagocheje lugono andi bange, tupaligwa kelukia nu kukitawala. ⁷ Gambu bandu abagochela bagoche kilo, na bandu abalobela balobe kilo. ⁸ Nambu twenga tatubi tamui nu tupaligwa kukitawala tubene. Tukwinde imani na mapalano andi ngobo ja choma kuibilikia muitibi ito ni lihyobalelo lito li ukoli andi kopia ja choma jukuibiliki mitwe jito. ⁹ Magambu Nnoongo atupambwije kupala tuhukumuligwe mulilaka lyakwe, nambu tukoligwe kundela ja Angwana bito ana Yesu Kilisto. ¹⁰ Jwenio awa kwa magambu gito, kupala tutame pamwe nakwe, anda tubi tammomi andaje tuwile papakubuja. ¹¹ Mpegane myojo nu kujangatana andi pantendanga ngoe.

Malagilo gujukjomolela na chalamu

¹² Makalongo tunyopanga majoange abakamu maengo kati jinu abannongeleya nu kumolanga kutama kukulondana na Angwana. ¹³ Mapegange ichima ngolongwa na kapalanga magambu ga maengo gabakamula. Ntamanga kwa tengela.

¹⁴ Makalongo tunnyopa makelebuyanga bandu akamakata, malimbiyange mwojo ababi na mbwele majangatange abalegalike, maimbalile bandu boa.

¹⁵ Mma maha mundu akannepaje nnyakwe libaja anda antendi libaja, nambu machoba goa ntendelana gambone na katende bandu boa gambone.

¹⁶ Nhwalaalanga mwojo machoba goa, ¹⁷ mannyope Nnoongo panga totakela, ¹⁸ nu kube ni lilumbo mukila kilebe. Gambu genia nga gapala Nnoongo mubwomi gwinu kukulondana na Kilisto Yesu.

¹⁹ Makaibilikije liengo lyu Uhuke jwa Chwapi, ²⁰ makabembuje nhwalo guboka ku Nnoongo. ²¹ Nambu miingakie ilebe yoa nu kutenda agabi gambone, ²² ntamanga kutali nu ubaja.

²³ Nnoongo mwene jwatupe tengela annyeguyange jegwa, myojo jinu ni ihuke ni mibele jinu jibekigwe panga malemwa mpaka pabapakubuja kabele Angwana bito ana Yesu Kilisto. ²⁴ Jwenio ojwankema mangweto matenda yene, magambu atekuaminika. ²⁵ Makalongo mutugongalele ku Nnoongo.

²⁶ Mapatange abali bandu boa abunhwamini Kilisto kukiingi cha mapalano.

²⁷ Tunkwajali ku uwecho gwa Angwana, balua jenje machomelanga bandu boa abunhwamini Kilisto.

²⁸ Tunnyopelanga upeepe gwa Angwana bito ana Yesu Kilisto ube pamwe na mangweto.

Balua ja Paulo ja pabele kwa Akasesalonike Kilongoi

Balua ja 2 Sesolonike jilandikigwa na ndundame Paulo kwa Akasesalonike (Lipungu lya 1:1). Ajiandika balua jenje nyipi kubokapa balua ja 1 Sesolonike, chaka cha 51 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba tango Kukolinto pajiandika balua jenje kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sesolonike, ngi kikuta chakitumbula mwene mumwanja gwakwe gwa pabele (Itendwa 17:1-10). Ilengigwe mu kitabu chi Itendwa kutenda likanicha lyenie lichengigwa na Akayahudi na Akagiliki nduu.

Likanicha lya Akasesalonike ngiliundigwa gambu gwa magobu gukupela gano nu kubuja kwa pabele kwa Kilisto, gambu Paulo agaandike genia goa mubalua yakwe yoa kwa Akasesolonike. Nusu ja 2 Sesolonike nga magambu gu nhwalo gwa machoba gukupela gano. Uyo Paulo akelebwie nhwalo gwa chojo. Kila mundu apaligwa kamwa maengo gambu gwa chakulya (Lipungu lya 3:6-10).

Agabi mukitabu

Paulo mubalua jakwe atumbwi kikilenga mwene na kapata abali akajakwe (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe annumbite Nnoongo gambu gu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sesolonike nakajoe ku Nnoongo (Lipungu lya 1:3-12).

Mulipungu lya 2, Paulo alonge nhwalo gwa mangobu gukupela gano.

Kabe akelebwie nhwalo gwa chojo nambu bapaligwa

kamwa maengo (Lipungu lya 3:1-15).

Paulo ajomoli kikipata abali kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:16-18).

¹ Ne Paulo na Silwano na Timoteo, tunhwandikilanga mabandu mamunhwamine Kilisto ba kwenio Kusesalonike, mammi mabandu ba Nnoongo Awawa bito na Angwana bito ana Yesu Kilisto.

² Tunnyopelanga ku Nnoongo Awabito na Angwana ana Yesu Kilisto bampe upeele na tengela.

Hukumu kingobu chu kuika Kilisto

³ Makalongo twenga tupaligwe kunnumba Nnoongo machoba goa kwa magambu ginu mangweto, ipaligwe twe kutenda yene magambu imani nu kupalana kwinu kila mundu na nnyakwe jijonjeke kola. ⁴ Nga kwa magambu twe tunnokeloke mangweto ikuta ya bandu ba Nnoongo mamunhwamine Kilisto. Mannyendekea kaamini Angwana nu kuimbalila kulaga nu kupotekigwa kukumpatanga.

⁵ Genia goa galaya kube hukumu ja Nnoongo nga eji-paligwa, kupala mmonekane kutenda nnyeketeligwe kujingi mukungwana cha Nnoongo, nga magambu mpotekigwa nago.

⁶ Nnoongo atenda andi pipaligwa, mabalepa kupotekigwa boa ababampoteka, ⁷ mampaganga kupomolela mampotekigwa natwe uyo. Bitenda genia kingobu Angwana ana Yesu pabapakupitila kuboka kumbengu pamwe na akapakachi bakwe bukumbengu bina makakala. ⁸ Apakuika na nimi ya mwoto kahukumu bandu abankana Nnoongo na abakana kujoa Nhwalo Gwambone gwa Angwana bito ana Yesu.

⁹ Mabaukumigwa kupotekigwa

machoba goa pangapela nu kubekigwa kutaali na Angwana na kibumo cha makakala gabe. ¹⁰ Lichoba lyenie elyapakuika alumbigwa na bandu bakwe nu kuomongigwa na bandu abunhwamini, mangweto uyo mibaganga pamwe nabenia, magambu uchaili gwito nguaminika kwinu.

¹¹ Kwa magambu tunny-opelanga ku Nnoongo jwito machoba goa anhwotoye mangweto kuimbilila nu kutama kitamo chenie echankemilinge ntame, tunnyopa kwa makakala gakwe, alengenakie mawacho ginu gu kutenda gambone na kila liengo lya imani. ¹² Tujopa yene, kupala liina lya Angwana bito Ana Yesu lilumbigwa panakati jinu na mangweto mipata ichima kuboka kwakwe ku upeelee gwa Nnoongo jwito na Angwana ana Yesu Kilisto.

2

Mundu mmaja

¹ Gongo nga nhwalo gu kuika kwa Angwana bito ana Yesu Kilisto na twenga tukongana nnongi jakwe. Makalongo bito tunnyopa kukumpembela, ² makajojoke kuechukaje umwojo gwinu, andaje kube na mbwele kwa magambu kulenga lichoba lya Angwana liike. Pangaje ikita kutenda nhwalo gongo uboke mulondoi gwa bandu bange, matangacho andaje balua ejilengigwa jiboke kwito. ³ Mundu akankoloyangaje kwa ndela jajoa, magambu lichoba lyenie liikaje mpaka lichoba lyale li kunkanalila Nnoongo lipitile na mundu jwakemigwa Mmaja abonekane, ojwapakujomale kualabigwa. ⁴ Jwenio apakikikana kila kilebe echibikigongalela bandu nu kukikema Nnoongo, akitenda nkolongwa kukila kilebe

kabe aijingila nu kutama Mundayumba ja Nnoongo nu kukikema mwene kita Nnoongo.

⁵ Bo, mmikombakelaje kutenda nannengalinge genia goa kingobu panakiba pamwe na mangweto? ⁶ Nambu ngoe kibi kilebe chikinhwibila, namangweto mikimanyi kilebe chenie. Maliika lichoba lya Mundu Mmaja malibonekana kusingobu chikipaligwa. ⁷ Magambu

makakala ga Mundu Mmaja ga chili gakamu maengo ngoe nambu abonekana otije mpaka aboigwe oti ojwaibilikia. ⁸ Penia Mundu Mmaja jwenio apakuekuligwa, nambu Angwana ana Yesu pabapakuika bapakunkoma kuhuke gwa kano jabe nu kuntimba kukung'ala kwabe. ⁹ Mundu Mmaja jwenoi aika kwa makakala gi Lichetani lilaya ikobo ndu ikuomongwa yuwangi, ¹⁰ atumia uwangi gwa gwoa kwa kakoloya abaobanga. Angweto biobanga kwa magambu bapokilingeje ni kujipala kweli jakombolange. ¹¹ Yene Nnoongo babekangite bandu benia babe pae ja makakala guwangi, baamini yuwangi. ¹² Yene boa abakanite kujiamini kweli nambu bualali ubaja, bapakuhukumuligwa.

Mpambuligwe kupala nkoligwe

¹³ Nambu ngoe tupaligwa kunnumba Nnoongo machoba goa kwa magambu ginu mangweto, mampaligwa na Angwana, magambu kuboka pitumbulaga Nnoongo ngampambula nkomboligwe kupete liengo lya Uhuke jwakwe, nu kummeka mme bandu bakwe bachwapi magambu ga kuamini kwinu kweli. ¹⁴ Nnoongo ankemangita mangweto kupete Nhwalo Gwambone gutuntangachila kupala mmagange pamwe mukibumo cha

Angwana bito ana Yesu Kilisto.
¹⁵ Bai makalongo mma maha na magaagabale maboulo gutun-nengila na gutunhwandakila.

¹⁶ Tajopa Angwana bito bene ana Yesu Kilisto na ana Nnoongo Awabito abutupaile nu ku upeelee gwabe ngubutupe tengela machoba goa pangapela ni lihyobalelo lya kweli, ¹⁷ annimbie mwojo na ampegange makakala gi itendwa nu kulonge gambone.

3

Mutujopele ku Nnoongo

¹ Pukujomolela makalongo bito mutujopele kupala Nhwalo gwa Angwana ujoanike chokwe na upokeligwe kuichima andi pibi kwinu mangweto. ² Uyo mutujopele kupala Nnoongo atukombole na bandu akabaja na bandu bina kijonga gambu boaje abaamini Nhwalo gongo.

³ Angwana nga bina kuaminika. Bombe bannimbia nu kummeka tengela na Mmaja jola. ⁴ Angwana bututenda tunhwamini mangweto kube mannyendekea kutenda agatunnengalinge.

⁵ Angwana bijilongaleye myojo jinu mukulimanya lipalano lya Nnoongo nu kuimbalila kwatupi Kilisto.

Malagalakio gu kamu maengo

⁶ Makalongo kulina lya Angwana bito ana Yesu Kilisto tunnagi, ntamanga kutali na bandu boa abunhwamini Kilisto ababi akata banga kengama malagilo gutulagile. ⁷ Magambu mangweto mmene mmanyi kutenda mpaligwe kengama andi pututenda twenga. Twenga tukiba takakataje putukiba na mangweto, ⁸ tulije chakulya kwa mundu panga lepa. Nambu ngutukamu maengo kilo na mui kukachana nu kulaga kupala tukabeje nhwigo ku mundu

jwajoa kwinu. ⁹ Tutenda genia ngiti tapaligwije kujangatigwa na mangweto, nambu kwa magambu kupala kunnayanga kilandanikio kwinu. ¹⁰ Putukiba pamwe na mangweto ngutunnengela, “Mundu jwajoa jwakana kamu maengo, akalyeje chakulya.”

¹¹ Tulonge ilebe yene magambu tujoine kutenda babi bandu bange kati jinu akakata na kabe babi kamuje maengo, nambu angweto kikichumbuya kulonge minhalo ja bandu bange. ¹² Kuliina lya Angwana bito ana Yesu Kilisto nalagila na kakelebuyanga bandu benia babegange na majendo gambone nu kamu maengo kupala bapatange chakulya chabe bene akagweto.

¹³ Nambu mangweto makalongo, makatotakaje kutenda gambone. ¹⁴ Anda abi mundu kwenio jwanga agabala nhwalo gwito gwa balua jenje, mammekange pukongolou mundu jwenio na makatama nakweje, kupala abe naoni. ¹⁵ Nambu mundu jwenio makantenda andi nngondwaje, nambu mankelebuya andi nnongo.

Chalamu chukujomolela

¹⁶ Bene Angwana abaleta tengela, bampegange tengela machoba goa ku ndela jajoti jela. Na Angwana batame pamwe na mangweto.

¹⁷ Ne Paulo, nampatanga abali kukunhwandiki ku luboko lwango namwene. Chene nga kiingi chango paandika kila balua, yene ngapaandika.

¹⁸ Nnoongo ampegange upeelee gwa Angwana bito ana Yesu Kilisto ube pamwe na mangweto mmoa.

Balua ja Paulo ju kutumbula kwa Timoteo Kilongoi

Kitabu cha 1 Timoteo nga balua ejiandikigwa na ndundame Paulo kwa napunji jwakwe Timoteo. Kitabu chenye 1 Timoteo ewechakine kiandikigwa chaka cha 62-64 kuboka pukubelekwa Kilisto. Balua jenje jibonekana jiandikigwa papipi nu kujomoka Paulo kingobu patama padunia pano. Paulo akiba maganja na Timoteo nu kuyene pajingi ankema Timoteo mwana gwakwe nnola, (Akaf 2:22, 1 Timoteo 1:2, 1:18).

Jenje nga balua jimwe kati ja balua ncheche yaandika Paulo ku mundu jumwe jumwe papala kukiandaki kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga 2 Timoteo na Tito na Filemoni. Balua 1 Timoteo jiandikigwe minhalo nduu pipaligwa kugongalela ku bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 2:1-15), pipaligwa kube akilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:1-13), nu kelebuya nhwalo gwa akaboli bu wangi (Lipungu lya 1:2-11, 4:1-5, 6:2-5). Yene ilaite Paulo pammola Timoteo kube kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Mubalua ja 1 Timoteo ibi ndela nduu iotwi kajangata akilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bamachoba ganga baoto kalongolea bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mokitabu

Paulo atumbu kumpata abali Timoteo (Lipungu lya 1:1-2).

Kuboka penia ankelebuya Timoteo kunhwalo gwa akaboli buwangi (Lipungu lya 1:3-11).

Paulo ajendaki kulandulila panumba Yesu Kilisto (Lipungu lya 1:12-19).

Kabe annagila Timoteo ku nhwalo guku gongalela na akilongoi (Lipungu lya 2-3).

Paulo mubalua jakwe ajomoli kumpe Timoteo malagilo gujukujomolela (Lipungu lya 4-6).

¹ Ne Paulo, nambi nandundame ba Kilisto Yesu kwa amuli ja Nnoongo Nkomboi jwito na Kilisto Yesu lihyobalelo lito, ² nunhwandakila Timoteo manango makweli mu imani.

Nannyope gwambone na kia na tengela kuboka ku Nnoongo Awabito na Yesu Kilisto Nngwana gwito.

Kelebuya maboulo gu uwangi

³ Mbala ntame kwenio ku Efeso, andi panannyopita apanakiba nakajenda ku Makedonia. Babi bandu bange kwenio ababola maboulo gu uwangi, makanakie bandu benia. ⁴ Malengele bilekange omo nu nhwalo gwa ibelei ndu ilondana, jenie jileta kutaokana tu, kamwaje maengo ga Nnoongo agapaligwa kamuligwa mukuamini. ⁵ Kilebe kikolongwa cha malagilo gango nga kwajalila mapalano agaboka mu mwojo gwa chwapi na mwojo gu kupala kupembu gambone na imani ja kweli.

⁶ Bandu bange bijilekite ilebe yenie nu kugalambuki ilebe yangambone. ⁷ Bapalanga kube akaboli ba Malagilo ga Musa, nambu bikimanyije chabalongela andaje chibakwajalila. ⁸ Tumanyi kutenda Malagilo ga Musa gambone, anda gatumike pipaligwa. ⁹ Nambu ipaligwa ukombokela kutenda Malagilo gabekigwe kwa magambu ga bandu bamboneje. Nambu kwa magambu ga bandu bangajijoa

chalia na bangajoa Malagilo, banga nnyogopa Nnoongo na akabaja, bandu banga gongalela abakengama dunia. Bandu ababakoma akawamundu na akamamundu na akakomi ba baboa bala,¹⁰ malagilo gabekigwe kwa magambu ga akangongola na akinalome abagoloka na akinalome ajabe, abaucha bandu na akawangi na abalapila kuwangi andaje abatenda kilebe chachoa changapaligwa na maboulo ga kweli.¹¹ Maboulo genia gabi mu Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo juna kibumo, juna kindimba chenye bangamwie nenga ndangache.

Lilumbo kwa magambu ga kia ja Nnoongo

¹² Nannumba Nngwana jwito Kilisto Yesu ojwambi makakala kwa magambu ga liengo lyango. Nannumba gambu amweni ne mbi kuaminika, ngambambula ne nammegelele.¹³ Iganukube kalakala nenga ngununtutana na kumpoteka nu kuntende chanaki. Nambu Nnoongo ngamone kia, kwa magambu nakiba natokamau kabe nanga imani.¹⁴ Nambu Nngwana jwito ngandweleke gwambone nduu, ngambe imani ni lipalano elibi lito mukulondana na Kilisto Yesu.¹⁵ Kilonge chenje nga chakweli, kabe ipaligwe kujeketeligwa, Yesu Kilisto ngaika padunia pano kakombola bina mabaja. Nane nga nanemwite muno kupeta benia boa,¹⁶ nambu Nnoongo ngamone kia nenga nambi nabaja kupeta bandu boa, kupala Yesu Kilisto alaye kuimbalila kwakwe kwoa kwango nenga, andi kulandanakia kwa boa abapakunhwamini kingobu chikiika nu kupokela bwomi machoba goa pangapela.¹⁷ Kwa jwenio jwabi Nngwana jwa machoba goa pangapela na

jwangawe na jwangabonekana na jwabi Nnoongo jika jakwe, ku jwenio kube ni ichima ni kibumo machoba goa pangapela! Unhyo.¹⁸ Manango Timoteo, nankamuya amuli jenje tela na malobe gulondoi agalengigwe kalakala kwinumwe. Nannagi magagoye malobe genia gabe chilaa chukuputanila gwicho ngondo ja Nhwalo Gwambone,¹⁹ mijikamulile imani kupala mme na mwojo gukupambula agabi gambone. Bange bandu bapaije kube na mwojo gukupambula agabi gambone ku yene ngibi-jialabia imani jabe.²⁰ Panakati jabe abi Humeneyo na Alekizanda bombe nakamuinge ku Lichetani, kupala baboligwe bakantukanaje Nnoongo.

2

Maboulo nhwalo gu ku-gongalela

¹ Kilebe chukutumbula nanyopanga, mannyope Nnoongo ilebe eimpala, kugongalela ku Nnoongo, ng'ongalele magambu ga bandu bange nu kunnumba Nnoongo kwa magambu ga bandu boa,² na mannyopange Nnoongo gambu ga akangwana na bandu akatawala, kupala nhwoto kutama kwambone na tengela pamwe na kung'ongale Nnoongo na majendo gambone.³ Kilebe chenje chambone na kinhwalali Nnoongo Nkomboi jwito,⁴ jwenio apala bandu boa bakomboligwe nu kuumanya ukweli.⁵ Gambu abi Nnoongo jumwe, uyo abile jumwe ojwabachikachana bandu na Nnoongo, mundu jwenio nga Kilisto Yesu,⁶ jwenio ngakipanga mwene kakombolanga bandu boa. Penia ichalakicha kutenda, kingobu chikipaligwa pikipakuika Nnoongo apakombolanga bandu boa.⁷ Kwa magambu

genia nenga ngabambambu mbe nandundame na naboli ba bandu banga Akayahudi, ndangache nhwalo gwa imani na kweli. Nenga kweli, ngiti uwangije!

⁸ Papoa pankongananga kugongalela, mbala bandu bagongalele ababi na myojo chwapi, benia baotwile kutondobea maboko gabe bakagongalela panga lilaka wala mitau.

⁹ Kabe, napalanga akikege bakwindange ngobo ina ichima nnongi ja bandu pamwe na majendo gambone ngiti kukulembeke kukuchuka nywilije kikilemba ku jaabu na lulu andaje kuikwindo ya ngobo ya bei ngolongwa, ¹⁰ nambu ku itendwa yambone andi pipaligwa kwa akikege abanng'ongale Nnoongo.

¹¹ Akikege bapaligwa kutama nuu nu kunyenyepe kingobu chibikibola.

¹² Ne nannekaje munkege babole andaje antawale munalome, apaligwa kutama nuu.

¹³ Gambu Adamu jwatumbula kupanganigwa, kuboka penia ngapanganigwa Hawa. ¹⁴ Na ngiti Adamuje ojwakoloigwa, nambu munkege nga ojwakoloigwa, ngannemwa Nnoongo. ¹⁵ Nambu munkege makoligwa mukioya kingobu chukupoto ingota, anda atamite muimani ni lipalano na chwapi na majendo gambone.

3

Ilongoi mukikuta cha abunhwamini Kilisto

¹ Kilonge chenje nga chakweli, mundu ojwapala kube kilongoi jwa kikuta cha abunhwamini Kilisto, jwenio aganwa liengo lyambone.

² Kilongoi jwa kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto apaligwa kube mundu jwanga koligwa, apaligwa kube nu munkege jumwe, apaligwa kube jwaotwi kikitawala mwene, ojwaechimika nu kina, na

ojwaotola kuboola, ³ akabeje jukulobela andaje mundu juna kijonga, nambu aba jwa nuu, jwapala tengela, akabeje mundu jukupala uloi, ⁴ apaligwa abe mundu jwaotola kagoya bandu pa bapachakwe nu kabeka babe bukujoa ni ichima muno.

⁵ Anda mundu kuotwaje kijigoya nyumba jakwe, aotolabo kugoya kikuta cha bandu ba Nnoongo?

⁶ Anda mundu jwaamine enoeno akabekigwaje kube kilongoi, akaika kulokalokaje nu kuhukumigwa andi Mmaja. ⁷ Apaligwa kuchalakichigwa na bandu banga nhwamini Kilisto, kupala akakoligwaje nu kolwa muntambo gwa Mmaja.

Akajangati mu mukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto

⁸ Nu uyo akajangati ba kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bapaligwa babe na majendo gambone, bina kuaminika na abalonge kweli bakabe akanywagije na bandu bukupala kupata uloi kutama mbaja, ⁹ bapaligwa kujiagabala kweli ja muimani kwa mwojo chwapi.

¹⁰ Nambu bapaligwa kajiga oti anda babonakine kuotola kamu liengo lyenie. ¹¹ Akaanamundu bapaligwa kube na majendo

gambone, bangang'ing'ia akajabe bandu, bina kikitawala bene na bina kuaminika ku ilebe yoa.

¹² Nnyangati mu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto apaligwa kube nu munkege

jumwe, ojwaotwi kigoya chwapi ingota yakwe na nyumba jakwe.

¹³ Gambu akajangati abakamu maengo gabe kwambone babeka bandu bajoe kabe akajangati benia baotwi kulonge panga jogopa nhwalo gwa imani jabe ku Kilisto Yesu.

Kweli ejiekuligwe

14 Pununhwandaki balua jenje nhyobale kutenda manhika kachinu machoba uganga. 15 Nambu anda njelwite, balua jenje jinnenganakia majendo gutupaligwa kube nago mu nyumba ja Nnoongo, jenie nga bandu abunhwamini Kilisto ababi ba Nnoongo jwabi mmomi jwenio nga lueke ni kijemo cha kweli. 16 Kubije mbwele jaoa ku nhwalo nkolongwa gwa imani jito, Ngabonekana na mmele andi mundu, Uhuke jwa chwapi annaite jwenio kube jwambone nnongi ja Nnoongo, ngabonekana na akapakachi bu kumbengu. Ngatangachigwa mu ilambo yoa, bandu ba padunia ngubunhwamini, ngatoligwa kunani kumbengu kukibumo.

4

Akaboli buuwangi

1 Uhuke alenga kipola kutenda machoba agaika bandu bange mabijikana imani, ni kijoa ihuke yuwangi nu kengama maboulo gi michepela. 2 Maboulo andi genia gatangachigwa na bandu akawangi na akandendemundu, benia mwojo jabe ju kupambu gambone andaje mabaja uchipwile andi upojoligwe na choma cha mwoto. 3 Bandu benia babola kutenda malemwa kutola akege nu kulye yenge yakulya. Nambu Nnoongo apanganya yakulya yenie, kupala balye kukunnumba Nnoongo bandu abaamine na abijimanyi kweli. 4 Kila kilebe chapanganie Nnoongo chambone, kibije chikipaligwa ukanigwa, nambu yoa ipokeligwe kukunnumba Nnoongo, 5 magambu ku lilobe lya Nnoongo nu kugongalela kukibeka kilebe chenie kijekatiligwe na Nnoongo.

Mpakachi jwambone jwa Yesu Kilisto

6 Anda malengalinge akalongo boa malagilo ganga, mamma mapakachi ba mbone ba Yesu Kilisto, anda ntei genia mmene mannyendakea kola mu uhuke kwa maboulo ga imani na maboulo ga kweli gamakengama. 7 Nambu mwe ma Timoteo mikane homo yangabe ya Nnoongo na yanga mana. Mikihyobalekea kutama kukunhwali Nnoongo. 8 Kikihyobalekea kugolola mmele mbaya kachoko, nambu kutama kukunhwali Nnoongo kwambone muno mu kila kilebe, gambu gutulagalaki bwomi mukulama kwito ngoeno nu kulama kwito kukupakuika. 9 Kilonge chenje nga kweli muno na kpaligwa kujeketeligwa. 10 Twenga tundo ndika nkunge nu kamu maengo kukachana kwani tummekile lihyobalelo lito Nnoongo jwabi mmomi jwombe nga Nkomboi jwa bandu boa, muno bandu abanhwamini Kilisto. 11 Mmole ilebe yenje na makwajalile kana ilebe yenie. 12 Makajeketeje mundu jwajoa ammembule magambu mwe nga makakombo, nambu nkachane mma kilandanikio kwa abanhwamine Kilisto, mu kilonge chinu na itendwa iinu na lipalano na lihyobalelo na majendo ga chwapi. 13 Machoba goa nnyendekea kachome bandu pukongolou Majandiko Gachwapi, kutangacha na kubola, mpaka pambakuika. 14 Makakotokaje kutumia upo yampatite kubo ke ku Uhuke jwa Chwapi ibi nkati jinu champata kwa malobe ga akalondoli ba Nnoongo nu kummeke maboko ga akinanhota bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. 15 Nhwachila muno genia goa nu kubegelela kupala kujendeke kwinu kubonekane kwa bandu boa. 16 Mma maha pantama na pammola. Nnyendekea

kamu genia, magambu anda ntei nyenie, mamikikola mmene na abampenekia.

5

Pampaligwa kutama na akau-mini ajinu

¹ Makankalapilaje mundu munanhota, nambu malengela andi awabinu. Matendelange achakakombo anda akalongo binu, ² akikege akinanhota andi amabinu, achakabale andi akalombo binu, panga mawacho mabaja.

³ Maagabale akanawele ababi na malola. ⁴ Nambu nawele jwabi ni ingota andaje ichokolo, yenie ipaligwa kagoya achikibelei babe andi papala Nnoongo, yene babukia maboko achikibelei babe kukutenda yene bunhwalalila Nnoongo. ⁵ Ojwabi nawele kweli, jwanga mundu jukunyangata, jwenio anhyobale Nnoongo ajendeke kung'ongale Nnoongo nu kunnyopa annyangate kilo na mui. ⁶ Nambu nawele jwatama kukikikonja, jwenio abi andi awile, iganukube abi mmomi. ⁷ Makwajalile bandu batendi ilebe yenie, kupala bakapatangaje lukolo. ⁸ Anda mundu kagoyaje akalongo mundu, muno ababi kunyumba jakwe, mundu jwenio ajikana imani, nga mmaja muno kupeta mundu jwangaamini.

⁹ Mukunhwandikaje mukitabu cha akinawele mundu jwangaika yaka sitini. Kabe aba atoligwe na analome bamwe, ¹⁰ na abe banchalakiche kwa maengo gakwe gambone, jwalelite ingota yakwe kwambone, jwalendekie akamageni kachakwe, jwabapoki bandu ba Nnoongo na katawacha makongono, ngajangata bandu bina malola, jwakitabite kamu gambone. ¹¹ Makaandikaje akanawele bale, gambu tama

yabe yu kupala kutoligwa nanalome kabeka bagalambuke nu kunneka Kilisto Nkomboi, ¹² bikilete hukumu bene gambu bukulekite kuamini kwabe kwa kalakala. ¹³ Akanawele andi benia bikibola ukata nu kutumbu kutindila nyumba na nyumba, kabe nyenie tuje nambu andumbakani na kang'ing'ina akajabe nu kujingi muilebe ya bandu bange bakalenga minhalo janga paligwa kulongela. ¹⁴ Kwa yene kabi mbaile akanawele baale batoligwe na analome, bapate ingota na kugoya nyumba yabe kupala akangondwa bito bakabeje na nililanga lya kulongela minhalo mibaja kati jito. ¹⁵ Magambu akanawele bange baobite nu kunkengama Lichetani. ¹⁶ Nambu anda amama Akilisto bakweti akanawele mulongo gwabe, benia bapaligwa kagoyanga na ngiti kukileke kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto tuje liengo lyenie. Kupala kikuta cha abunhwamini Kilisto kioto kagoyanga akanawele bangakola bandu bakajangata.

¹⁷ Akinanhota abalongaleya kwambone akaamini, bapaligwa kupata mapungu gabe pabena, muno kutangacha nu kubola. ¹⁸ Gambu Majandiko Gachwapi galenga, "Makantabaje kano ng'ombe pamatumia kupuluya ilyo," uyo, "Nkamwa maengo apaligwa malepo kawe." ¹⁹ Makajeketeje kupokela lukwemi lwa ananhota abalongaleya kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto andaje pabe na akachaili abena andaje atatu. ²⁰ Abajendeke kutenda mabaja makelebuya pabandu nduu, kupala bange bajogope.

²¹ Nunhwamulicha nnongi ja Nnoongo na nnongi ja Kilisto Yesu na nnongi ja akapakachi ba kumbengu, magaagabale malagilo ganga panga nchimwa mundu,

makammagu munduje kukunoleke kumio. ²² Makabyalaje kummeke mundu abe kilongoi kukabegele Angwana. Mikikilon-daje mu mabaja ga bange, ntama chwapi kukunhwalila Nnoongo.

²³ Makanywe mache tuje, nambu nnywa divai kachoko kwa magambu ga lutumbo lwinu, gambu ga itamwe eyampata kila kingobu.

²⁴ Malemwa ga bandu bange gabonekana kipola, tango nakapelekaje kuhukumu, nambu mabaja ga bandu bange gamanyikana kingobu cha kapeleka kuhukumu. ²⁵ Yene, itendwa yambone ibonekana kipola na yangabonekana kipola kuotoje kikiiya.

6

¹ Akabanda boa bapaligwa kaechimu akinanhota mundu kukila kilebe kupala lina lya Nnoongo lyakatukanigwaje andaje maboulo gito. ² Akabanda abakweti akakolongwa babe akaumini bakabembuje kwa kawachi kutenda akaumini ajabe tu. Nambu bapaligwa kabegelela kwambone muno, gambu akakolongwa benia bikikonja kuboke mumaengo ga akabanda abunhwamini Kilisto benia ababampalanga, yene mpaligwa kubola nu kutangacha nhwalo gwenio.

Maboulo gu uwangi ni kipato cha kweli

³ Mundu jwajoa jwabola maboulo gange gangabe tela na ganga, na jwanga jeketela malobe ga kweli ga Angwana bito ana Yesu Kilisto nu kutama andi papala Nnoongo, ⁴ jwenio kutweli kulokaloka na amanyi kileje. Mundu ntamwe mitau na bulwa mumalobe ganga mbone, genia galeta bwiau na bulwa na matukano na kawachi bange mabaja, ⁵ mitau janga

pela kuboka kwa bandu benia malango gabe gapungwanikwe kabe bakwetije kweli. Bakitanga kummegele Nnoongo nga ndela jikipato. ⁶ Kweli kummegele Nnoongo kummeke mundu abe nikipato, anda ajeketile kube ni ilebe yakweti. ⁷ Magambu tuikije kilebe chachoa padunia pano, wala tubokaje ni kilebe chachoa padunia pano. ⁸ Yene, anda tukweti yakulya na ngobo, tupaligwa kujeketela kube na yenie. ⁹ Nambu abapala kube ni kipato kugwe mukujigigwa, nu kujonjigwa mutama mbaja nduu yukutokamala yenie kauta bandu mukualabika nu kujomoka. ¹⁰ Gambu kupala muno uloi ngi kindumbutumbu cha ubaja gwoa. Bandu bange balokalile muno kupata uloi ata ngababe kutaali na imani na myojo jabe jitweli kubinia.

Malagilo kwa Timoteo

¹¹ Nambu mwe, mamundu ba Nnoongo, nneke kilebe chenie. Nnyendekea kube mambone nnongi ja Nnoongo, mang'ongale Nnoongo, imani na mapalano na kuimbalila mma manuu. ¹² Nkachana muno kagaoto malola gankweti gambu ga imani, kupala mpate bwomi gwa machoba goa pangapela ogwankemi Nnoongo kingobu pamajeketela mmene imani jinu pakachaili nduu. ¹³ Nannagila nnongi ja Nnoongo jwaipe bwomi ilebe yoa na nannagalakia nnongi ja Yesu Kilisto jwapanga uchaili nu kulenga kweli mwene nnongi ja Pontio Pilato, ¹⁴ nkamule malagilo ganga na kugaagabala na ntenda kuaminika mpaka lichoba libapakubuja Angwana bito ana Yesu Kilisto. ¹⁵ Kubuja kwabe kutendigwa mangobu apagaligwa agabekigwe na Nnoongo jwalumbigwa jwabi

Ntawala jika jakwe, Nngwana jwa akangwana na Ungwana jwa Mangwana. ¹⁶ Jwenio jika jakwe atama machoba goa pangapela mu lumuli lwanga oto kuluegelela mundu. Abije mundu jwawaite kummona andaje jwaotwi kummona. Kwakwe ibe ichima nu utawala gwa machoba goa pangapela! Unhyo. ¹⁷ Malengele bandu ababi ni ipato mu bwomi gongo gwangoe, bakalokalokaje nu kihyobale ilebe yanga hyobaleka nambu buhyobale Nnoongo jwatupe kukina ilebe nduu kupala tuialalile mwojo. ¹⁸ Malenge batendange gambone, babe ni itendwa ndu yambone na babe binukina na abajeketile kape bange ile yabe. ¹⁹ Ku yene mabikibekela lupambo kumbengu lwenio kwabe kiba kijemo chambone kulimba machoba agaika. Penia mabapata bwomi gwenio nga bwomi gwa kweli. ²⁰ Mwe ma Timoteo, nng'oye kwambone goa gala agankamwiigwe. Nnyepe kulongela kwanga nhwalali Nnoongo ni mitau jangamana nu nhwalo gu kilebe bandu bange chibikikema, kumanya. ²¹ Gambu bandu bange bikitenda bakweti kumanya kupeta kwenio, kujomole kwakwe bijioite imani. Nnoongo ampegange upeelee gwakwe!

Balua jenge ja Paulo kwa Timoteo Kilongoi

Kitabu chenye cha 2 Timoteo kiandikigwa na ndundame Paulo ku napunji jwakwe jwakemigwa Timoteo. Kitabu chenye kiandikigwa papipi nu kupela kwake patama padunia pano. Kingobu chenye akiba mukipungo kukilambo chuku Loma (2 Timoteo 1:16). Paulo akiba kupalana nu kujoana muno na Timoteo mpaka Paulo ankema mwana gwakwe nnola (Akafilipi 2:22, 1 Timoteo 1:2, 1:18).

Jenje nga balua jimwe kati ja balua nchenche eyaandika Paulo kujenda ku mundu jumwe jumwe papala kuandika kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga, 1 Timoteo na Tito na Filemoni. Kingobu chenye chi kiandikigwa balua jenje 2 Timoteo, bandu abunhwamini Kilisto abakiba bakatawaligwa ni kingwana cha Loma batenda kupotekigwa muno. Pangaje chenye ngi kilebe chikintenda Paulo atabigwe, yene akiba akannagila Timoteo aimbalile kulaga. Andi pibi 1 Timoteo, Paulo nganhunda muno Timoteo ku nhwalo gwa akaboli buwangi (1 Timoteo 1:16-18). Uyo annenge Timoteo kutenda kiika kingobu chukulaga nnongi jito (Lipungu lya 3:1).

Agabi mukitabu

Paulo atumbu kukumpata abali Timoteo, kuboka penia animbibia mwojo (Lipungu lya 1:1-18).

Kabe ankawajali Timoteo aimbalile (Lipungu lya 2:1-13).

Kuboka penia ampe malagilo ku nhwalo gu kutama kukun-

hwamini Yesu (Lipungu lya 2:14-26).

Kabe annenge ilebe eipakuika nnongi na pipaligwa kamula (Lipungu lya 3:1-4:8).

Paulo ajomole kukunnagila mwene Timoteo (Lipungu lya 4:9-24).

1 Ne Napaulo nandundame ba Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo. Mekigwe ndangache bwomi ogwatulagila Nnoongo mu kulondana na Kilisto Yesu, 2 nunhwandaki mwe ma Timoteo mamanango manumpala muno, Nunnyope kana Nnoongo Awabito na Yesu Kilisto Angwana bito bampe gwambone gwa Nnoongo na kia na tengela.

Lilumbo na malobe gu kumpe mwojo

3 Nannumba Nnoongo junamegelela ku mwojo chwapi andi apabatenda akananhota bango, nannumba kila apanankombokela mu kugongalela kwango kilo na mui. 4 Mbi kombakela manjochi ginu na mbi nachuna muno nammone, kupala ndwele kualala mwojo. 5 Mbi kombakela imani yinu ya kweli, imani eibakweti awibinu Loisi nu uyo eibakweti amabinu Eunike. Manyi kutenda namwe uyo nkwati imani jenie. 6 Magambu gwa genia nankombakela nkolokeye kitoi champi Nnoongo mangobu panammekela maboko gango.

7 Kwa magambu Nnoongo atupi Uhuke jwa Chwapi jukutubeka tube takabwogaje, nambu Uhuke jukutupe makakala na mapalano na mwojo kukikitawala.

8 Yene makalola onije kachalakicha Angwana bito, kabe makalola onije magambu gango nenga nandabigwe mukipungo kwa magambu ga benia. Nambu mikilonde nane mukulaga kwa magambu gu Nhwalo Gwambone,

andi Nnoongo pampe makakala.
⁹ Nnoongo atukolite, atukemite tube bandu bakwe mwene, ngiti gambu ga itendwa yito yamboneje, nambu andi papaile Nnoongo na gwambone gwakwe. Ngatupe gwambone gwenio kwa magambu ga Yesu Kilisto tango dunia kupanganigwaje, ¹⁰ Nambu ibekigwe kipola kwinu ngoe kukuika kwakwe Nkomboi jwito, Yesu Kilisto. Jwenio aboite mbyu makakala ga kiu nu ku ndela ju Nhwalo Gwambone ngauhekula ndaa bwomi gwanga kiu.

¹¹ Nnoongo ambambwile ne mbe nandundame na naboli kwa magambu gu kutangacha Nhwalo Gwambone, ¹² genia nga agameka ne mbotakigwe ngoe. Nambu ne mbi kupweleje magambu nummanyi kipola jununhwamini, kabe manyi kutenda jwenio makilendela chambile, mpaka lichoba lyapakubuja. ¹³ Nkamula gwicho maboulo ga kweli ganamolite andi kilenganakio kwinu. Na nnyendekeye mu imani na mapalano agankweti mukulondana na Yesu Kilisto. ¹⁴ Kwa makakala gu Uhuke jwa Chwapi jwatama nkati jito mikigoye gwicho kile chache chambone chankamuigwe.

¹⁵ Andi pummanyi, bandu boa bi kilambo chuku Asia banekite, kati jabe abi Fugelo na Helimogene. ¹⁶ Najopa Angwana babonelange kia akalongo ba Onesifolo, kwa magambu akanimbibia mwojo pajingi. Na aloije oni kutenda nakiba kukipungo, ¹⁷ nambu kingobutu apaika kukilambo chuku Loma, ngatumbu kumbalapala kukachana mpaka ngambata. ¹⁸ Najopa Angwana bankole kia Nnoongo lichoba lyapakuhukumu bandu! Namwe mmanyi gwicho majingi agandendile okwo ku Efeso.

2

Mpakachi juna kuaminika jwa Kilisto Yesu

¹ Mwe mamanango Timoteo, mma na makakala mwgawambone gutupatite mu kulondana na Yesu Kilisto. ² Na maboulo agunyoina nakabola nnongi ja akachaili ajingi, ugo mabolange bandu abaaminika na benia baoto kabola bandu bange.

³ Na mwe mikilonde mukupotekigwa andi lityala lina kuaminika lya Kilisto Yesu. ⁴ Lityala elibi kungondo kupaligwaje kamu maengo gangabe gumungondo, kupala aotole kunhwalalila nkolongwa jwa matyala. ⁵ Uyo mundu jwapetana mukubutuka mbelo kupataje upo panga agabala malagilo kukubutuka agabekigwe. ⁶ Nnemi jwakamwi liengo kukachana nga ojwapaligwa kupata lipungu likutumbula lya mauno. ⁷ Magabekange umwojo genia gannongela na Angwana mabanhwotoya kimanya ilebe yoa.

⁸ Mankombakela Yesu Kilisto ojwayoigwa, jwakiba ju lungolo lwa Daudi, andi pulenga Nhwalo Gwambone gundangacha. ⁹ Magambu gakwe ne mbotekigwa na ndabigwe mitondolo andi nabaja, nambu lilobe lya Nnoongo litabigweje mitondolo, ¹⁰ ku yene nhimbilila kila kilebe kwa magambu ga bandu ba Nnoongo, kupala angweto uyo bapatange ukoli ogupatikana kwa ndela ja Kilisto Yesu, gwenio uleta kibumo cha Nnoongo machoba goa pangapela.

¹¹ Kilonge chenje nga chakweli, “Anda ngutuwe pamwe nakwe, matulama pamwe nakwe.

¹² Anda tujendakie kuimbalila, matutawala pamwe nakwe.

Andatunkanite, jwenio uyo matukana.

¹³ Anda tubi kuaminikaje,

jwenio majendekea kuaminika machoba goa, magambu jwenio kikikanaje mwene.”

Nkamwa maengo jwa-jeketeligwe na Nnoongo

¹⁴ Makombakeye bandu binu minhalo jenje na kakelebua nnongi ja Nnoongo bakotoke mitau kwa malobe. Mitau jenje kualaje, gambu jaalabiya abajoa. ¹⁵ Nkachana kamwa ilebe enhwalali Nnoongo mme makamwa maengo mambone makalola onije ku liengo lyakwe na jwombe abola telatela nhwalo gwenio gwa kweli. ¹⁶ Mme kutali ni minhalo jikipuuchi janganhwalali Nnoongo gambu genia gajendeke kabeka bandu kutali na Nnoongo. ¹⁷ Maboulo andi genia nga andi libanga lyangalama elilye mmele. Kati ja akaboli benia nga Humeneyo na Fileto. ¹⁸ Benia bijilekangite kutali ndela ja kweli ni bijialabia imani ja bandu bange kukulonge kwabe kulenga kuyoigwa kwa bandu boa kupetite. ¹⁹ Nambu kweli ja Nnoongo jibi ndii andi libwe panani jakwe paandikigwe malobe ganga, “Angwana bamanyi baba ababi bakwe,” na “Kila jwalenga jwenio nga jwa Angwana, nga mpaka alekane na mabaja.”

²⁰ Mu nyumba ngolongwa mubi ni mitungati na yombo ya kila aina, yenge itenganichigwe ku uloi na jaabu gambu gwa liengo lya nnyika na yenge itenganichigwe ni mikongo yenge nu utope gambu gwa liengo lya kila machoba. ²¹ Anda mundu aki-jegwiye nu kube kutali ni minhalo mibaja, aba kilebe chukamuli maengo gannyika magambu abekigwe kube jwa Angwana, baalali Angwana mundu jwenio abi tela kamu liengo lyambone.

²² Mma kutali na tama jukombo na ntama tela na papala Nnoongo na imani nu kupalana na tengela pamwe na bandu boa abajopa Angwana ku mwojo gwa chwapi. ²³ Ntama kutali ni mitau janga mana nu jukutokamala, mmene umanyi kutenda genia galeta bulwa. ²⁴ Mpakachi jwa Angwana akajomanaje, apaligwa kube jwa nuu ku bandu boa, jwaotwi kubola na juna kuimbalila. ²⁵ Jwa nuu pabakelebua bandu abankana, gambu benia Nnoongo aotwi kape kingobu chukulapa nu kujimanya kweli. ²⁶ Penia malango gabe magabujila kabele, mabapokonyoka muntambo gu Lichetani ogubajonjite na kabeka bannyali.

3

Machoba gukupela

¹ Nkombokela kutenda, mu machoba gu kupela kupakube na mangobu gu kulaga. ² Bandu bapakikipala bene, bina kupala uloi na bina kukilumbalila na bina lunjonjo na bina kuntu-kana Nnoongo na bangajoa achikibelei babe, banga lumba na bangang'ongale Nnoongo. ³ Bandu banga mapalano na banga pala kuchikachana bina kung'ing'ia bina nnomo na akakale, mabachimwa kila chikibi chambone, ⁴ bapakagaluka akajabe banga jali na abatweli lunjonjo, bipala kikikonja muno nu kotoka kumpala Nnoongo. ⁵ Kwa kunja bibonekana andi bandu bina kung'ongale Nnoongo, nambu bagakana makakala gakwe. Mikijepange muno na bandu andi benia. ⁶ Bange bandu kujenda mu nyumba ya bandu na kagaluya akikege abapunganikwe abalemile ni miigo ja mabaja na abalongaleigwa na tama mbaja ya kila kilebe, ⁷ akikege benia

bajiganga kukibola kila machoba nambu ngu kujimanyaje kweli. ⁸ Bandu benia bijikana kweli andi Yane na Yambule apankana Musa. Bandu bamba baobite mumalango gabe bachipwile muimani. ⁹ Nambu biotwaje kujendeke muno magambu kutokamala kwabe makubonekana kipola ku bandu boa, ngapikiba ku Yene na Yambule.

Undo yukujomolela

¹⁰ Nambu mwenga ma Timoteo, magakengime maboulo gango na majendo gango na gambala mu kutama kwango na imani jango na kuimbalila kwango na mapalano gango na kulende kwango, ¹¹ nu kulaga kwango nu kupotekigwa kwango. Kabe magamanyi agambatite okwo ku Antiokia nu Kuikonio nu Kulusta. Ngaimbalila kupotekigwa kukolongwa muno! Nambu Angwana ngabangola mu genia goa. ¹² Kila mundu jwapala kutama kukunhwalali Nnoongo mu kulondana na Yesu Kilisto apa kupotekigwe. ¹³ Bandu akabaja na akakoboi bapakube akabaja muno, bakakoloya bange na beni angweto bikoloigwa. ¹⁴ Nambu mwe ntama mu kweli ujaje ejimmoligwe ngumujeketela muno. Mamanyi abakiba akaboli binu, ¹⁵ mmi kombakela kutenda tango ungota gwinu mmanyi Majandiko Gachwapi genia gaotwile kumpe malango agaleta ukoligwa ku ndela ja imani ku Kilisto Yesu. ¹⁶ Majandiko Gachwapi goa gabi nu uhuke gwa Nnoongo gaotwi kajangata kubola kweli nu kelebuya nu kugalambuya mabaja gabe gambone na kalongolea bandu batame andi papala Nnoongo, ¹⁷ kupala mundu jwammegelela Nnoongo abe na kila kilebe chikipaligwa muliengo lyakwe na abe tayali kamu maengo goa agabi gambone.

4

¹ Nnongi ja Nnoongo na nnongi ja Kilisto Yesu jwapakahukumu bandu ababi bwomi na abawile na kwa magambu atenda kuika kutawala kongo abi Nngwana nannagila, ² ntangacha lilobe lya Nnoongo, mpanganike kutangacha kingobu chambone andaje kingobu changa mbone na nkalipe nkelebuye na mape bandu mwojo makabola kukuimbalila kwoa. ³ Gambu makiika kingobu penia bandu bipenikije maboulo ga kweli, nambu bikengama tama yabe bene ni kikikongole akaboli nduu abapakalengela ilebe yae yibipala kijoa. ⁴ Bikananga kujoa kweli, bigalambukila omo yu uwangi. ⁵ Mwenga, nambu mma mio kila ali, nhwimbalila kupotekigwa na ntenda liengo lya ntangachi jwa Nhwalo Gwambone na nnen-ganakia kwambone upakachi gwinu ku Nnoongo.

⁶ Kingobu chango chu kuwe kibandakile na myai jango jimiminigwa andi yene akakung'i pabamimina lilumbo lya divai nnongi ja Nnoongo. ⁷ Mbutine ngondo kwambone, mwanja gwango nyomwile, imani ngo'ite gwicho. ⁸ Ngoe iigi kupata hupo yambaligwa gambu gukunhwalali Nnoongo hupo ejibi Angwana, ojwahukumu pipaligwa ku lichoba lyenie ngiti netuje na baba abalende kwa chuna kubuja kwabe.

Malagilo ga mwene Timoteo kuboka kwa Paulo

⁹ Makachelwaje kuika kwangone. ¹⁰ Gambu Dema aipai ile ya padunia pano nganeka nu kujenda Kusesalonike. Kelesike ajei ku Galatia na Tito ajei Kudalimatia. ¹¹ Luka tu nga ojwabi pamba pamwe na nenga. Mantole Maluko nhwika nakwe, kwa magambu maotola kunyangata mu

liengo lyango. ¹² Nakankinga Tukiko kukilambo chuku Efeso. ¹³ Pampakuika umbotalele likoti lyango linililekite kwa Kalipo kukilambo cha Kutoloa, uyo unetele ni itabu muno yae itendakigwe kulimbendela.

¹⁴ Pundi kipala jwakemigwa Alekizanda andendi mabaja majingi, Angwana mabannepa kuboke mu itendwa yakwe.

¹⁵ Namwe mma maha najwenio kwa magambu akate kana muno nhwalo gwito.

¹⁶ Pinikikola pu kutumbula akibaje mundu jwajemite kingono chango, boa ngabaneka. Nnoongo balekeke malemwa gabe! ¹⁷ Nambu Angwana ngabatama pamwe nane, ngabambe makakala, mpaka nganhotola kutangacha nhwalo gwoa, kupala bandu banga Akayahudi bujoe, kabe ngakomboligwa mu hukumu ja kiu andi mukano ji liimba.

¹⁸ Angwana mabangombola na mabaja goa nu kundola tegatega mpaka ku kingwana chabe chu kumbengu. Kwabe kube ni kibumo cha Nnoongo machoba goa pangapela! Unhyo.

Kapata abali kukujomolela

¹⁹ Mapatange abali Pilisika na Akula, pamwe bandu ababi kunyumba ja Onesifolo. ²⁰ Elasto ngaigala ku Kolinto na Tolofimo ngananneka Mileto kwa magambu akiba ntamwe.

²¹ Nhwika chokwe tango nu kuikaje kipepwe. Ebulo na Pude na Lino na Kelaudio bampatanga abali uyo na akalongo bange abunhwamini Kilisto.

²² Angwana babe namwe umwojo gwinu. Nannyopelanga mmoa upeepele gwa Nnoogo.

Balua ja Paulo kwa Tito Kilongoi

Kitabu chenye cha Tito nga chimwe kati ja balua ncheche ya Paulo yaandika ku mundu jumwe jumwe papala kaandiki bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga 1 Timoteo na 2 Timoteo na Filemoni. Iganukube Paulo anhwandaki balua jenje Tito, nambu jibonekana andi jipaligwe kuchomigwa kanonoya pabandu. Tuotwi kumanya lende gambu Paulo alandulile yoa eintenda abe ndundame, kile chenye Tito akiba akimanyi. Pangaje balua jenje jiaandikigwa na Paulo panakati ja yaka 63-65 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Paulo ngannagi Tito kilongalea ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto eikiba ku ichilu ya Kulete. Aandika balua jenje kupala kunnagila Tito kunhwalo gu kupambula na kabola akiilongoi bi ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto. Ngalagi uyo mubalua jakwe ku Timoteo. Balua jakwe jilenga akiilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto pabapaligwa kube kilandanikio cha majendo gambone. Ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto na akiilongoi babe ba ngoe bapaligwa kutenda nu kamula goa agapaligwa mulongoi.

Agabi mukitabu

Paulo annagila Tito kupambula bandu abannyali Nnoongo kube akiilongoi (Lipungu lya 1:1-16).

Kabe annagila kabola bandu kutama kukunyalali Nnoongo (Lipungu lya 2:1-3:11).

Paulo alonge malobe gukujo-molela (Lipungu lya 3:12-15).

¹ Ne Napaulo mpakachi jwa Nnoongo na ndundame jwa Yesu Kilisto nhandika. Nenga mbambuligwe kachenga imani bandu ba Nnoongo na kalongalea bijimanye kweli nu kutama andi papala Nnoongo, ² kweli jenie jitupe lihyobalela li kube na bwomi gwa machoba goa pangapela. Nnoongo jwanga lenga nhwangi, ngatulagalakia bwomi gwenio tango dunia kupanganigwaje, ³ ni kingobu chekipaligwa apikiika, ngaulaya Nhwalo gwakwe. Ngangamuigwa Nhwalo gwenio nutangache kukengama amuli ja Nnoongo, Nkomboi jwito.

⁴ Nunhwandikila mwenga mana Tito, mamanango makweli muimani twe tuboa tubi mwenio. Nnoongo Awawa na Kilisto Yesu, Nkomboi jwito ampe tengela ni kindimba.

Liengo lya Tito ku Kulete

⁵ Ngananneka ku Kulete kupala nnyomolele maengo agakiba tango na kapambula akinanhota akiilongoi bi ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto mukila kilambo. Nkombokele malagilo gango.

⁶ Munanhota kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto apaligwa kube jwanga lukolo, juna akege bamwe tu, ningota yakwe ipaligwa kube einhwamine Kilisto, jwanga manyikana kube juna nnomo andaje juna mitau. ⁷ Magambu kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto nga nnolei jwa liengo lya Nnoongo, apaligwa kube mundu jwanga lokaloka. Jwanga chimwa chokwe, nnywagije, juna nnomoje andaje juna kupala uloi kundela mbaja. ⁸ Nambu apaligwa kube mundu juna kina, ojwapala ile yambone. Apaligwa kube mundu jwakitawala, jwanga bagu bandu, jwatenda gachwapi nnongi ja Nnoongo na jwanga

kijonga. ⁹ Apaligwa aagabale telatela maboulo gukuaminika andi pagaboligwa. Penia ngapapakuotola kalimbia mwojo bandu bange kwa maboulo ga kweli nu kugapia panja malemwa ga bandu abakana maboulo genia.

¹⁰ Gambu babile bandu bange banga jali abalonge malobe ganga mana muno bandu ababoka mi kikuta chi Kiyahudi nu kunhwamini Kilisto baoyanga akajabe. ¹¹ Ipaligwa kakotoyanga malobe gabe, gambu batindagana bandu boa munyumba yoa kukubola ilebe yanga paligwa babole, batendanga yenie kwa mawecho mabaja gukupata uloi. ¹² Nnondoli jwabe jumwe, Nkelete, ngalenga, "Akakelete akawangi machoba goa, babi andi inyama ikale, ba chojo na bina ukata!" ¹³ Uchaili gwenio kweli, na magambu gwa genia, mpaligwa kakalapila muno, kupala babegange niimani inakulimba. ¹⁴ Bakapenekije homo yuwangi ya Akayahudi andaje malagilo ga bandu abijikana kweli. ¹⁵ Kila kilebe nga chwapi kwa bandu abajeguigwe, nambu kibije kilebe echikibi chwapi kwa abachapuigwe na banga imani, gambu malango nu kupala kwabe gukupala kupembu gambone kuchapuligwe. ¹⁶ Bandu benia bajeketela kutenda bummanyi Nnoongo, nambu kuitendwa yabe batenda nkana. Nga bandu bi kinyela muno ni mitau, kupaligwaje kamula maengo gambone.

2

Mmole maboulo ga kweli

¹ Nambu mwenga mpaligwa kubola maboulo ga kweli. ² Mabole akinanhota bapaligwa kuoto kikitawala babe na malango gambone, bandu ba maha, bapaligwa kube telatela

muimani, baba na mapalano nu kuimbalila. ³ Uyo mabole akikege akinanhota babe na majendo gukunhwalila Nnoongo, bakabe bukung'ing'iaje andaje akabanda bujembe. Kabe bapaligwa kubola minhalo jenie, ⁴ kupala kaunda achakabale bapale akangwana mundu ni ingota yabe, ⁵ baoto kikitawala nu kube chwapi, babegelele gwicho maengo ga kachabe kajoa akangwana mundu, kupala Lilobe lya Nnoongo lyakabembuligwaje.

⁶ Nu uyo, makwajali achakakombo babe bikitawale. ⁷ Na mmene mwe mpaligwa kube kilandanikio kuitendwa yambone. Mmola kwa kweli na makatenda nhwenyoje. ⁸ Mmola malobe ga kweli kupala abatauka babe na oni bakakolaje kile kibaja chukulongela magambu gito.

⁹ Mabola akabanda bapaligwa kajoa akakolongwa babe nu kaalalila kuilebe yoa. Bakataukana nabuje, ¹⁰ andaje kajiba ilebe yabe. Nambu bapaligwa kulaya bina kuaminika muno, kupala kuitendwa yabe yoa bagabeke maboulo ga Nnoongo Nkomboi jwito galumbigwe.

¹¹ Gambu gwambone gwa Nnoongo guleta ukoli gwapitile bandu boa. ¹² Gwambone gwa Nnoongo gutubeka tukane kamwa ubaja gwoa na tama mbaja ya padunia, tube bandu bikikitawala, tutame andi pipaligwa kukunhwalali Nnoongo mudunia jenje ja ngoe, ¹³ kongo takalendela lichoba likuala mwojo muno litulihyobalela, kingobu pikipakupitila kibumo cha Nnoongo ojwabi nkolongwa na Nkomboi jwito Yesu Kilisto. ¹⁴ Jwombe ngakipanga mwene magambu gito kupala atukombole kuboke muubaja gwoa nu kutubeka bandu chwapi ababi

bakwe mwene, bandu ababi na chuna chukamwa gambone.

¹⁵ Mmole ilebe yenie, kuki-nala chinu choa makakwajalila na kakelebuya bandu abampenakia, mundu jwajoa akammembwaje.

3

Kutenda ilebe yambone eipaligwa

¹ Makombakeye bandu kunyenyepa kwa akatawala na bandu bina kingwana, kajoa nu kujeketela kamu ilebe yambone yoa. ² Malengelange bakantukanaje mundu jwajoa, nambu batamange kwa tengela nu kupenakiana, babe bandu banga nnomo machoba goa kwa kila mundu. ³ Kalakala, twenga tukiba tatokama uyo, ni mitau na takabaja. Takiba takabanda ba tama mbaja nu kupala kila ilebe. Takatama kitamo china ubaja na bwiu, bandu ngubutuchimwa nu tubene ngutuchimwana. ⁴ Nambu kingobu gwambone ni lipalano lya Nnoongo Nkomboi gwito puekuligwa kwito, ⁵ ngatukola twenga. Ngiti kwa magambu gi kilebe chambone chituteileje chikinhwalali Nnoongo, nambu gambu gwa kia jakwe atukolite. Kundela ja Uhuke jwa Chwapi ojwabeka tubelekwe uyono nu kutupe bwomi uyono kukutujelea kwa mache. ⁶ Nnoongo ngatupe Uhuke jwa Chwapi nduu kundela ja Yesu Kilisto Nkomboi jwito, ⁷ kupala kwa gwambone gwa Nnoongo gwakwe tujeketeligwe kube tunhwalali Nnoongo nu kupokela bwomi gwa machoba goa pangapela ogutunhyobalela. ⁸ Kilebe chenie kweli.

Mbala mikwajali ilebe yenje, kupala abunhwamini Nnoongo babe na chuna machoba goa kutenda gambone, ilebe yenie yambone nga yakajangata bandu.

⁹ Nambu mijepe mitau jukutokamala kupala kumanya maina ga lungolo lwa akaokolo na bulwa nu kutaukana nhwalo gwa Malagilo. Ilebe yenie yajagi kunnyangataje mundu. ¹⁰ Mundu jwaleta kupwilikana mankelabuye mala ju kutumbula na mmwelea ja pabele nu kuboka penia manneke. ¹¹ Mmanyi kube mundu andi jwenio ate kuoba na mabaja gakwe galaya kutenda atekulemwa.

Malobe gukujomolela

¹² Kingobu chambakunkinga kwinumwe Alitemi andaje Tukiko, nkachane kuika kukilambo chuku Nikapoli, gambu amwi kutama kwenio kingobu chi kipupwe. ¹³ Nkachane kunnyangata Zena mundu jwagmanyi malagilo na Apolo kupala baotolange kutumbwa mwanja gwabe na nnole kutenda ilebe yoa bakweti. ¹⁴ Ipaligwa bandu bito bikibole kila kingobu kutenda gambone kupala bajangate bange muilebe ibipala, kupala kutama kwabe kukabonekana kwa jagije.

¹⁵ Bandu boa ababi pamwe na nenga bampatanga abali. Mapatange abali akaganja boa ababi mu imani.

Mmoa nannyopelanga gwambone gwa Nnoongo.

Balua ja Paulo kwa Filemoni

Kitabu chenye kichoko cha Filemoni kiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu Iya 1:1). Iwechakine Paulo pakiba mukipungu ku Loma, yene anda akiba ku Loma penia mnyama balua jenje jiandikigwa chaka cha 61 kuboka pukubelekwa Kilisto, nga chaka ucho pikiandikigwa kitabu cha Kolosai.

Paulo anhwandakila balua jenje mundu jumwe jwakemigwa Filemoni. Ojwakiba jumwe kati ja bandu abunhwamini Kilisto na akiba na akabanda bakwe. Paulo anhwandakila kupala kunnyopa akunhwukumuje mmanda jwakwe jwakemigwa Onesimo jwakatila kuboka ku Filemoni. Kengama malagilo ga Loma Filemoni akiba nuwecho gu kunhukumu Onesimo akomigwe. Paulo ngampembela Filemoni kupala annyeketele Onesimo ammone andi nnongo mukulondana na Kilisto kabe anyyopa Filemoni annekekeye Onesimo kupala abegelele pamwe na Paulo (Lipungu Iya 1:13-14).

Agabi mukitabu

Paulo ampata abali Filemoni, lipungu Iya 1:1-3.

Kabe Paulo anyyopa Filemoni ampokele Onesimo andi nnongo mu Kilisto (Lipungu Iya 1:4-21).

Paulo ajomole kukutanga gacha mawacho gakwe ga katyangila na kapata abali (Lipungu Iya 1:22-25).

¹ Ne Napaulo, ndabigwe magambu ga kummegele Kilisto Yesu. Nenga pamwe na nnongo gwito Timoteo.

Tunhwandaki mwe maganja bito mana Filemoni, makamwa

maengo majito, ² na bandu abunhwamini Kilisto abakongana kachinu na ku nnombo gwito Afia nu ku lityala nnyito Alikipo.

³ Nnoongo Awabito mampe-gange tengela nu upeelee na Angwana bito ana Yesu Kilisto.

Lipalano na imani ja Filemoni

⁴ Kila kingobu pang'ongalela, nankombake mwe ma Filemoni nu kunnumba Nnoongo, ⁵ gambu nyoine pamaamini Angwana bito ana Yesu na pamapala bandu ba Nnoongo boa. ⁶ Nannyope ku Nnoongo mme na makakala gakalenge bandu bange imani inu kupala bamanye kipola gwambone gutubi nago twenga tatulondine na Kilisto. ⁷ Malongo bango, lipalano linu linhalali muno na limbi mwojo! Mwenga mijikalamwie myojo ja bandu ba Nnoongo.

Paulo anyyopa Filemoni ampokele Onesimo

⁸ Kwa magambu genia, ne nalongo binu kukulondana na Kilisto, kabi nhotwi kunhwamulu panga jogopa nkamule champaligwa kamula, ⁹ nambu magambu nde mpala, mbaya nanyope. Ndenda yene iganukube ne Paulo ng'oime na ngoe ne mbi napungwa kwa magambu ga kummegele Yesu Kilisto. ¹⁰ Nannyopa mannyangate Onesimo jwenio ngoe manango kukunhwamini kwakwe Kilisto ne mbi na awamundu panakiba mikipungo. ¹¹ Pukutumbula akiba kile chamboneje kwinu nambu ngoe kile chambone kwango uyo na kwinu.

¹² Ngoe nammuya kabele kwinu, jwombe mbi kumpala muno. ¹³ Kabimbai atame nanenga anyangate pampala kunyangata mwe kiti mbi pamba mukipungo magambu gu kutangacha Nhwalo Gwambone.

¹⁴ Nambu mbaije kunnachimicha unyangate, nambu mbala ntendi pampala mmene yene ngamuje chachoa mpaka nnyeketele.

¹⁵ Pangaje Onesimo ngaboka kwinu kukungobu kichoko tu, kupala abuje kabena ntame nakwe machoba goa pangapela.

¹⁶ Jwenio mmanda kabeje, nambu kupeta mmanda, jwenio ngoe nga nnongo gwito mukulondana na Kilisto. Ambala nenga na ampala mwenga chenge muno, gambu jwenio andi mmanda na andi nnongo mukulondana na Angwana.

¹⁷ Bai, anda umona ne kube nalongo binu, kwa Angwana, mampoke Onesimo andi umboke nenga. ¹⁸ Anda akiba annemwite kilebe, andaje akiba na ligambo kwinu, nannepa nenga. ¹⁹ Ne Paulo andika namwene ku lukobo lwango, manannepage! Mbaije kunkombake kutenda nkwati ligambo lya bwomi kwango. ²⁰ Elo, malongo bango, undende yene kukunyangata nenga ka magambu ga Angwana, ngoe mwe malongo bango mukulondana na Kilisto muwalali mwojo gwango.

²¹ Nunhwamine magambu nunhwandaki ganga, manyi mankamula kupeta genia ganannengile.

²² Pamwe na genia, umbangi chumbi chukutama gambu nhyobale Nnoongo majanga kujopa kwinu nu kumbanga kwinu.

Kupata abali kukujomolela

²³ Epafulo, mpungwa nnyango kwa magambu gukummegele Kilisto Yesu, ampata abali.

²⁴ Maluko na Alistako na Dema na Luka, akakamwa maengo ajango, uyo bampatanga abali.

²⁵ Nnoongo ampegange upeelee kuboka ka Angwana bito ana Yesu Kilisto ube pamwe na mangweto mummyo jinu.

Balua kwa Akaebulania Kilongoi

Kitabu cha Ebulania ngi kitabu chukupegana mwojo andi palengania Yesu ilebe yenge yulondoli mu Lilagano Liyono. Iandikigwe andi matangacho. Gabi mapungu 60 mu Lilagano Liyono mu kitabu cha Ebulania agalaya kutenda kweli ngalengania ulondoli ni liengo li Kiyahudi li ukung'i nkolo. Magambu ga genia kitabu chenje kiandikigwa gambu gwa kape mwojo Akayahudi abunhwamini Kilisto. Ebulania alaite Yesu palenganikie Chalia kuyene akakung'i bipangaje kabe malumbo. Yesu nga lilumbo lya mabaja goa, pakamwe nu kukila kingobu. Bandu abunhwamini Kilisto ba ngoe uyo bapata mwojo mu kitabu cha Ebulania kujendeke kunkengama Yesu Kilisto nga jwenio jwatei iwechekane twe kunhwamini Nnoongo, nu uyo kujendeke kunhwamini jwenio (Lipungu lya 12:2).

Abije mundu jwamanyi mene jwaandike kitabu cha Ebulania, nambu akachomi balenga kutenda iwechakine kiandikigwa na ndundame Paulo, andaje Luka, andaje Banaba. Chaka chikiandikigwa uyo ki-manyakineje nambu bandu ajingi baamine kutenda kiandakigwa chaka 70 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yelusalemu jialabigwa chaka 70 kuboka pukubelekwa Kilisto nambu nhwandiki ju kitabu chenje alongila ilebe yenie tango nu kualabigwaje Yelusalemu. Kitabu cha Ebulania kiandikigwa ku Loma (Lipungu lya 3:24). Iwechakine ngikikwela mumakanicha nduu.
Agabi mkitababu

Nhwandiki alaite kutenda Yesu nga jwambone kwa akalon-doli ba Nnoongo boa na akapakachi (Lipungu lya 1:1-4:13).

Kabe ngajendeke kulaya kutenda Yesu nga jwambone kwa akakung'i abijilongalea nyumba ja Nnoongo ku Yelusalemu (Lipungu lya 4:14-7:28).

Uyo liengo lya Yesu lyambone kupeta lilagano lya lolo Nnoongo lyabeka na bandu bakwe kupete lilagilo lyampa Musa (Lipungu lya 8:1-10:31).

Kuboka pukulenga kipola kutenda Yesu nga jwambone muno, nhwandiki alaite pipaligwa kutama (Lipungu lya 10:32-13:17).

Pukujomolela nhwandiki mkitababu chakwe ajomoli mubalua jakwe kwa kapata abali (Lipungu lya 13:18-25).

Nnoongo alonge kupete Mwana jwakwe

¹ Kalakala Nnoongo ngalonge na akanhokabito pajingi kwa ndela ja akalon-doli ba Nnoongo, ² nambu machoba gukupelagano, alongi natwe kwa ndela ja Mwana jwakwe. Kupete jwenio Nnoongo ngapangania mbengu na dunia ni ilebe yoa eibi mwenio, ngampambula kupala ilebe yoa ibe yakwe. ³ Jwenio nga kung'ala ku kibumo cha Nnoongo na abi telatela na mweni Nnoongo, ajikamwi pamwe dunia ku lilobe lyakwe lina makakala. Kibokacha kajeguya bandu mabaja gabe, atamite kunani kumbengu, kingonu cha kalelo cha Nnoongo nkolongwa.

Ukolongwa gwa Mwana jwa Nnoongo

⁴ Mwana ngabekigwa kube nkolongwa kapeta akapakachi bu kumbengu, andi yene liina

elyampi Nnoongo nga likolongwa kupeta maina ga akapakachi bukumbengu. ⁵ Gambu Nnoongo annengije mpakachi jwajoa, kulenga,

“Mwe Mamanango, lele nonge bandu boa bamanye kumtenda ne Nawabinu.”

Kabe Nnoongo alengitije kumpakachi jwajoa,

“Ne mamba Nawabinu na mwe mma Mamanango.”

⁶ Nambu Nnoongo apakiba akan-tuma Mwana jwakwe, jwabi litibo padunia alenga,

“Akapakachi boa ba Nnoongo banng'ongalele.”

⁷ Nambu kunhwalo gwa akapakachi bukumbengu Nnoongo ngalenga,

“Babekite akapakachi bakwe kube upepo,

na abammegelela kube nimi ya mwoto.”

⁸ Nambu kwa Mwana jwakwe, Nnoongo alenga,

“Kitebu chinu chikingwana, mwe mana Nnoongo cha machoba goa changa pela.”

Mwe matawala bandu binu pangabagula.

⁹ “Mwe magapala agunhwalali Nnoongo nu kuchimwa ubaja.

Kuyene, Nnoongo, ojwabi Nnoongo jwinu, ngampambula,

nu kumpe kuala mwojo muno kupeta akajinu.”

¹⁰ Na kabele, alengite,

“Angwana, mwe kalakala ngam-meka kijemo cha dunia, na mbengu liengo lya maboko ginu.”

¹¹ “Yene maipela, nambu mwe nhwigala machoba goa, yoa mailala andi ngobo.

¹² “Mamilibulunga andi likai, nayene maligalambuka andi lutando olulalite.

Nambu mwe mma ujwajo machoba goa pangapela,

Bwomi gwinu upelaje.”

¹³ Nnoongo annengije mpakachi jwakwe na jumweje, kulenga,

“Ntame kingono chango cha kalelo,

mpaka batamile akangondwa binu pae.”

¹⁴ Lele akapakachi bukumbengu nga nike? Ngi ihuke tu eimmegele Nnoongo na yombe ikingigwa kajangata bandu abapakoligwa.

2

Ukoli nkolongwa

¹ Kwa yene tupaligwa kuagabala kwa maha goa agatagajoine, tukaikaje kutumbu kuoba kachoko kachoko. ² Nhwalo gwago gutangachigwa na akapakachi bukumbengu ubonekana

kube kweli mundu jwajoa jwanga kengama andaje kulemwa ngahukumigwa andi apipaligwa.

³ Lele twenga tujepa bole anda tubembwile ukomboi nkolongwa andi gongono? Angwana bene ngabatumbu kutangacha ukoli gwenio na abajoa ngabachal-kicha kwito kutenda nga kweli.

⁴ Nnoongo uyo ngajonjake penia uchalakichi kukulaya iingi na yukuomongwa ni ikobo ijingi na kape bandu itoi ya Uhuke jwa Chwapi andi papala mwene.

Yesu nga jwatulongalea twe kukoligwa

⁵ Nnoongo babekiteje akapakachi bukumbengu babe akakolongwa badunia nhyono ejiika, yani dunia jitujilenga.

⁶ Uyo pabi paali pa Majandiko gachwapi palenga,

“Mundu nga nike, ata munhwachile, jwabelwike na mundu nga nike ata munhwagabale?”

7 Ngammeka kukungobu tu
abe nchokochoko ku-
peta pabakiba akapakachi
bukumbengu,

munkwindie luchengo lu kibumo
ni ichima,

8 ngammeka ilebe yoa pae ja
makongono gakwe.”

Galengigwe kutenda Nnoongo
ngammeka mundu kube ntawala
jwa ilebe yoa, yani panga kileka
ata chimwe. Ata yene, tubiku-
lolaje tango mundu akaitawala
ilebe yoa ngoe.

9 Nambu tummona Yesu
jwabekigwa kukungobu tu kube
nchokochoko kupeta akapakachi
bu kumbengu, kwa magambu
ga gwambone gwa Nnoongo
kwito, Yesu ngawe magambu ga
bandu boa. Magambu gu kulaga
kwakwe mpaka kuwe, ngoe
tummona bankwindie luchengo
lu kibumo ni ichima. 10 Kupala
alete ingota ijingi ikilonde muko-
longwa gwakwe. Ikiba tela
kwa Nnoongo ojwapangania nu
kutendeka ilebe yoa kummeka
Yesu akamilika muno kwa ndela
ju kupotekigwa. Gambu Yesu nga
ojwabakola bandu boa.

11 Jwenio bajeguyanga bandu
mabaja gabe, jwombe pamwe na
abajeleigwe mabaja gabe, boa
bakweti Awawa bamwe. Nga
magambu Yesu akwetije oni kake-
manga benia, akalongomundu,
12 andi apalenga ku Nnoongo,
“Manalandulila akalongo bango
itendwa inu.

Panakati ja ngongano jabe man-
annyembela.”

13 Alenga kabele,
“Manimmekela Nnoongo lihy-
obalelo lyango.”

Kabe ngajendeki kulenga,
“Ne mbi pamba pamwe na bandu
abambi Nnoongo kube in-
gota yango.”

14 Andi ingota pikweti mmele na
myai andi achikibelei babe, Yesu

uyo ngaika kube andi angweto.
Atenda yene kupala kwa kiu
chakwe, anhwotole Mmaja jwaka-
mulile makakala ga kiu. 15 Yesu
atenda yenie kupala kabeka
agabwa baba, kukujogopa kiu,
ngababe akabanda mu bwomi
gwabe gwoa. 16 Gambu kweli
Yesu aika magambu ga kajangata
akapakachi bu kumbenguje,
nambu, “Kijangata ibelei yu
Ulaimu.” 17 Magambu akapaligwa
abe andi akalongomundu ku ilebe
yoa, kupala abe Nkolongwa jwabe
jwa Akakung'i jwa Nnoongo
jwaaminike na juna kia mu
kummegele Nnoongo, kupala
mabaja ga bandu gaboigwe.
18 Magambu mwene ngaimbalila
kulaga palondoigwa yene aotwile
kajangata angweto abalondoigwa.

3

*Yesu nga nkolongwa kupeta
Musa*

1 Makalongo bango, ma-
bandu ba Nnoongo mamik-
ilondite mulukemo lu kum-
bengu, munhwachila muno
Yesu ndundame na nkung'i
Nkolongwa jwa imani jitulenga
kukano ito. 2 Jwenio akiba
juna kuaminika ku Nnoongo
ojwampambula andi Musa pakiba
juna kuaminika pababegela
bandu boa abakemigwa nyumba
ja Nnoongo. 3 Nambu Yesu
apaligwa ichima ngolongwa
muno kupeta Musa gambu
nchengi jwa nyumba kupata
ichima muno kupeta nyumba
jene. 4 Kila nyumba jichengigwe
na mundu, nambu Nnoongo nga
nchengi jwa ilebe yoa. 5 Musa
jwombe akiba mpakachi juna
kuaminika muliengo lyakwe
lyoa lyenie, liengo lyakwe likiba
kuchalakicha gaga agapaku-
longe Nnoongo kingobu chikiika.
6 Nambu Kilsto jwombe nga

ojwaaminika andi Mwana juna kinala mu nyumba ja Nnoongo. Tubeni twenga nga nyumba jakwe anda tujendeke kube ndii mu lihyobalelo litulokelokela.

Kakelabuya bina kujundupa myojo

⁷ Andi Uhuke jwa Chwapi palenga Mumajandiko Gachwapi, “Lele anda nnyoininge lilobe lya Nnoongo,

⁸ makajundupa myojoje andi akahokabinu kingobu chache chabankana Nnoongo,

lichoba libannondoya kupongoti.

⁹ Nnoongo alenga kwenio akahokabinu ngabannondoya,

iganukube ngibibona itendwa yango kwa yaka makomi ncheche!

¹⁰ Kwa magambu genia ngambe nililaka ku bandu benia nganenga,

‘Machoba goa bakengama ndela yabe,

bimanyije ngu ndela yango.’

¹¹ Nganjimwa, nganapila,

‘Bijingije ngu paali pango pukupomolela!’ ”

¹² Makalongo, mmaganga maha akabeje mundu jwajoa kati jinu jwabi na mwojo mmaja na jwangaamini na mikikibekaje kutali na Nnoongo jwabi mmomi.

¹³ Nambu pannyendeke kujoa lilobe lende, “Lele,” likachomigwa Mumajandiko, nnimbiane mwojo kila machoba kupala mundu jwajoa akakotokaje kuagabala magambu gu koloigwa nu kutenda mabaja. ¹⁴ Magambu twe tuboa tubi pamwe mukulondana na Kilisto ojwatukola anda ibi tuilekiteje minhalo eituiamina kalakala.

¹⁵ Nkombakela pagalenga Majandiko Gachwapi,

“Lele anda nnyoaninge lilobe lyakwe,

makabeganga nimitauje andi kingobu chache chabanganaga.”

¹⁶ Bene abilijoa lilobe lya Nnoongo ngabankana? Bo, boaje abalongoliigwa na Musa pabakuboka ku Misili?

¹⁷ Nnoongo bachimwa beneke ku yaaka makomi ncheche? Bo, babaje abatei mabaja ngabagwe nu kuwe kupongoti?

¹⁸ Nnoongo apalapila, “Bijingije paali pango pu kupomalela,” balenga beneke? Bo, babaje abakana kunnyoa?

¹⁹ Tulola kutenda baotwije kujingi kwenio magambu gwangaamini gwabe.

4

Kupomalela kwa bandu ba Nnoongo

¹ Kwa magambu lilagilo lyu kujingi paali pa kupomolela palagi Nnoongo panaboigwaje kuyene tube maha kupala jwajoa kati jinu akachipuje kujingila mwenio. ² Ngutujoa Nhwalo Gwambone putangachigwa kwito andi aputangachigwa ku bandu benia ba lolo. Nambu nhwalo gwenio gwajangiti kileje, gambu bakwetije imani andi bandu abajoa kalakala. ³ Twenga tatuamine kweli tujingi mulipomalelo lyenie, paali penia ngu pukupomolela apakiba akalongela Nnoongo kulenga,

“Nakate kuchimwa, nganapila, ‘Bijingije ngu paali pango pi lipomalelo.’ ”

Nnoongo alenga genia iganukube liengo lyakwe likamili-like kutumbu kupangania dunia.

⁴ Kweli mu Majandiko Gachwapi pabi paali apalenga nhwalo gwa lichoba lya chaba, “Nnoongo ngapomalela lichoba lya chaba, ngakotoka kamu maengo gakwe goa.” ⁵ Kabe mu Majandiko ganga alenga, “Bijingije paali pango pu

lipomalelo.”⁶ Yene iigile kwa bandu bange kujingi paali pu kupomolela nambu baba abajoa kalakala Nhwalo Gwambone bajingije magambu gwanga jali gwabe.⁷ Nnoongo ngabeka lengi lichoba elikemigwa “Lele,” kuboka pa kupeta machoba majingi ngalonge kupete Daudi malobe ugaga agalongila,

“Lele anda nnyoine lilobe lya Nnoongo, makabeganga nimitauje.”

⁸ Ikabi Yoshua bapile bandu benia lipomalelo lyenie, Nnoongo kabi alongije kabele kunhwalo gu lichoba lenge.⁹ Ku yene, kubile kupomalela kwa bandu ba Nnoongo andi Nnoongo apapomolela lichoba lya saba.¹⁰ Kila jwapakujingila paali pukupomalelo pa Nnoongo maleka liengo lyakwe andi Nnoongo pagaleka maengo gakwe nu kupomolela.¹¹ Tukachane kujingi mulipomalelo lyene, kupala akabeje mundu jwajoa kati jito ojwapakana kuliagabala andi apabatenda angweto.

¹² Lilobe lya Nnoongo libi limomi na lina makakala, kutema muno kupeta lipanga elinolgwe kongo na kongo. Lyenie kupekenyela mpaka nkati umyojo jito nu muihuke andi lipanga lina kutema liotwi kuchepa ipagwa na uondo. Lilobe lyenie kagamanya mawacho ga tama mbaja mu myojo ja bandu.¹³ Kibije kipanganigwa chachoa chikikiite nnongi ja mio ga Nnoongo, kila kilebe kiekuligwe nnongi ja mio gakwe ku jwenio tupaligwa kunenge itendwa ito yoa.

Yesu nga Nkung'i Nkolongwa

¹⁴ Gambu tukweti Nkung'i Nkolongwa Yesu, Mwana jwa Nnoongo ojwajingi mpaka kumbengu. Ku yene tupaligwa kamu maha imani itulenga

mung'omo ito.¹⁵ Jwenio Nkung'i jwito Nkolongwa amanyi muno kulegeleka kwito, jwombe mwene ngalondoigwa andi twenga ku kila kilebe nambu ateije mabaja.¹⁶ Tukiegelele panga mbwele kitebu chi kingwana cha Nnoongo juna gwambone, tupokele kia na gwambone gwakwe gukutujangata kingobu cha malola.

5

¹ Kila nkung'i nkolongwa apambuligwa na Nnoongo kati ja bandu. Jwombe abekigwe ammegele Nnoongo gambu gwa bandu, apange hupo ku Nnoongo nu kupanga lilumbo kwa magambu ga mabaja.² Magambu jwenio mundu andi twenga aotwi kutenda mabaja gagoa gala, kwayene aotwi kabone kia baba abaoba gambu gwanga manya kilebe.³ Kwa magambu genia apaligwa kupanga lilumbo ngiti kwa magambu ga bandu tuje, nambu uyo kwa magambu ga mabaja gakwe mwene.⁴ Abije mundu ojwaotola kukitondabea mwene ku ichima kube nkung'i nkolongwa. Kila mundu apambuligwa na Nnoongo kube nkung'i nkolongwa andi apakiba Aluni.

⁵ Uyo Kilisto jwatukola akitondabieje mwene kube ni ichima ju kube nkung'i nkolongwa, nambu Nnoongo mwene ojwalenga, “Mwe Mamanango, lele nonge bandu boa bamanye kutenda ne nawabinu.”

⁶ Uyo paali pange Mumajandiko ga Gachwapi Nnoongo annenge, “Mwe mma makung'i machoba goa pangapela, kulandanikia ni liengo lyu ukung'i lya Melikizedeki.”

⁷ Yesu apakiba akatama padunia pano, kukuguta kukolongwa na manjochi, ngagongalela nu kunnyopa Nnoongo juna uwecho gu

kunkola muki, magambu Yesu akiba akunhwalalila Nnoongo, Nnoongo ngampenakia. ⁸ Nambu, iganukube akiba Mwana jwa Nnoongo, ngakibola kujali kundela ju kupotekigwa. ⁹ Pajomola kamwa liengo lyakingigwe na Nnoongo, ngabalongalea bandu boa abannyali bakoligwe machoba goa pangapela, ¹⁰ jwombe Nnoongo ngalenga boa bamanye jwenio nga nkung'i nkolongwa andi pukiba ukung'i nkolongwa gwa Melikizedeki.

Ukelebuya nhwalo gu kileka imani

¹¹ Tukweti majingi gukunnengela nhwalo gongo, nambu ukomokunnengelanga, magambu mangweto makamakata kupenakia. ¹² Ku kingobu chenje mangweto makapaligwa kube makaboli, nambu tango apaligwa mundu ju kummolanga maboulo gu kutumbula nhwalo gwa malobe ga Nnoongo. Mmuji kujonga mabele pampala kulye chakulya kinonou. ¹³ Kila mundu jwapaligwa kujonga mabele jwenio tango kilemba, amanyiye maboulo gi ilebe einhwalali Nnoongo. ¹⁴ Nambu chakulya kinonou nga magambu ga bandu abakomile, benia baotwi kujendeke kukibola kugamanya gambone na mabaja.

6

¹ Tujendeke kukibola maboulo agakomile nu kugaleka maboulo ga kalakala gangakomala gu nhwalo gwa Kilisto, ngiti kujendeke kubola maboulo ga kalakalaje gangajangata kilebe andaje maboulo ga kalakala nu nhwalo gukunhwamini Nnoongo, ² na aina nduu ji maboulo gu ubaticho nu kummeke maboko nu kuyoigwa kwa bandu na hukumu ja machoba goa pangapela.

³ Genia matutenda anda apai Nnoongo.

⁴ Gambu bandu abapi lumuli nu kupaya kitoi chu kumbengu, ngabapoke Uhuke jwa Chwapi pamwe, ⁵ nu kupaya gambone ga lilobe lya Nnoongo na makakala ga dunia ejiika, ⁶ Kuboka pa genia ngibijileka imani jabe, kuwechekanaje benia kabuya balape kabena. Andi bammamba kabena panchalaba Mwana jwa Nnoongo kukunkana nu kunkoya oni pukongolou.

⁷ Nng'onda ogukome ula kila kingobu nu kumalika ipandwa eibape akalemi ipato jenie ipatite kindimba ku Nnoongo. ⁸ Nambu nng'onda anda umalike mikongo ja miba na chinde, gwambonije, ubandakile kulaanigwa na Nnoongo nu pukupela dunia ujochigwa mwoto.

⁹ Nambu makalanga bango iganukube tulenga nyenie, tumanyi kutenda kweli mangweto mmi mundela jambone, ndela jenie jijenda ku ukoligwa. ¹⁰ Nnoongo kutendaje ilebe yanga paligwa, kuyenie alilibilije liengo elinteilinge andaje kupalana kwannaite kwa liina lyakwe, magambu mabegalile bandu bakwe bachwapi na mpaka ngoe tango makabegelela. ¹¹ Tupai muno kummona kila mundu kati jinu alaye kachana ukwakwo mpaka pukupela kupala gaga agunhyobalela galenganile. ¹² Yene makabegangaje makakata, nambu mmaganga andi abaamine na abaimbalila, ngabapokela agalagila Nnoongo.

Lilagilo lya Nnoongo nga lya kweli

¹³ Nnoongo apampa Ulaimu lilagilo, ngalapila kwa lina lyakwe mwene, magambu abije ojwabi nkolongwa kupeta Nnoongo, kabi otwile kulapila kwa jwenio.

14 Nnoongo ngalenga, “Kweli kindimba manampa ni ibelei nduu.”¹⁵ Ulaimu ngalendela ku kuimbilala ku yene ngapokela chache channagila Nnoongo.¹⁶ Bandu apabalapila, balapila ku jumwe ojwabi nkolongwa kupeta benia, nu kulapila kwenio kulaya kweli ja chache chikilongaligwe.¹⁷ Nnoongo ngapala kulaya kipola muno kwa abalapile kutenda agalambukaje.¹⁸ Ibi ilebe ibele, lilagilo nu kulapila, yenie kuotwaje kugalambuka, kuyene Nnoongo kulengaje uwangi, twenga tatubutakile tengela jakwe tupata mwojo gu kulikamu lihyobalelo elibekigwe nnongi jito.¹⁹ Tukweti lihyobalelo lyene libi andi nanga ja meli mubwomi gwito. Lihyobalelo lyene lipekenyela mpaka pilipazia paali pachwapi muno.²⁰ Mwene Yesu alongali kujingila mwenio kwa magambu gito jwenio nga nkung’i nkolongwa machoba goa pangapela, kukulandanikia andi liengo lyu ukung’i lya Melikizedeki.

7

Ukung’i gwa Melikizedeki

¹ Melikizedeki jwenio akiba nngwana jwa Salemu na nkung’i jwa Nnoongo jwabi Nkolongwa muno. Ulaimu apabuja kuboka ku ngondo kwenio ngabakomanga akangwana, Melikizedeki ngajenda ukongana nakwe Ulaimu nu kumpe kindimba,² jwombe Ulaimu ngampe lipungu lya komi li ilebe yoa eyabapoka kwenio. Pukutumbula lina lyenie Melikizedeki nga “Nngwana jwatenda agapala Nnoongo,” kabe akemigwa nngwana jwa Salemu, akonda “Nngwana jwa Tengela.”³ Kunhwalo gwa awamundu na amamundu imanyakineje, andaje lungolo lwakwe, andaje

kubelekwa kwakwe andaje kujomoka kwakwe. Abi andi Mwana jwa Nnoongo na ajendeke kube nkung’i machoba goa pangapela.

⁴ Nhwacha oti mundu jwenio akiba nkolongwa muno. Mpaka munanhota jwito Ulaimu ngampe lipungu lya komi li ilebe yoa yatola kungondwa.⁵ Na bandu boa hi kibeledi cha Akalawi na abakiba akakung’i ba Nnoongo. Malagilo ga Musa gapala batole lipungu lya komi ku bandu babe Akaisilaeli, iganukube angweto uyo ngi ibelei ya Ulaimu.⁶ Nambu jwenio Melikizedeki akiba julungolo lwa Lawije, ati yene apokela lipungu lya komi kuboka kwa Ulaimu, kabe ngampe kindimba jwenio jwakiba ni lilagano lya Nnoongo.⁷ Kubije na mbwele kutenda nkolongwa kumpe kindimba nchokochoko.⁸ Kabe, benia akakung’i abapokela lipungu lya komi, bandu tu lichoba limwe kuwe, nambu pamba abapokela lipungu lya komi, nambu kwenio jwombe jwabanchalakicha kutenda abi mmomi.⁹ Tuotwile, kulenga Lawi kibeledi chakwe kipokela lipungu lya komi jwombe uyo ngalepa lipungu lya komi ku Melikizedeki kupete Ulaimu,¹⁰ gambu Lawi akiba nkati mummyai ja anhokamundu ana Ulaimu, kingobu Melikizedeki apakongana na Ulaimu.¹¹ Kuboka mu ukung’i gwa Akalawi, bandu ba Isilaeli ngabape malagilo gu ukung’i. Anda bandu bakiba tegatega gambu gu liengo li uking’i lya Akalawi, ikapaligwije kube nu ukung’i gonge ogukiba andi ukung’i gwa Melikizedeki na ngiti ogubi andi gwa Alunije.¹² Magambu ukung’i anda ugalambwike, na malagilo gu ukung’i uyo gapaligwa kugalambuka.¹³ Bombe Angwana bito

minhalo jwenio joa jilengigwa kwabe, akiba jwa kabi jenge mu kabi jenie akibaje ata jumwe jwabegali kitembe cha Nnoongo andi nkung'i. ¹⁴ Imanyikana kipola kutenda Angwana bito baboke mu kabi ja Yuda, Musa alengiti kileje kwa kabila jenie ku nhwalo gu ukung'i.

Nkung'i jonge andi Melikizedeki

¹⁵ Kabe gutulengite ngaga kweli muno, nkung'i jonge jwa Nnoongo jwalandana na Melikizedeki apitile. ¹⁶ Jwenio abekigwije kube nkung'i kwa amuli ji kimundu mundu kengama lungolo lwakwe, nambu kwa makakala ga bwomi gwa machoba goa pangapela. ¹⁷ Magambu banchalakiche kutenda, "Mwe mma makung'i machoba goa pangapela, kwa andi pubi ukung'i gwa Melikizedeki." ¹⁸ Amuli ja kalakala jela jinhwalo gu ukung'i ngijiboigwa magambu jikiba janga makakala janga ajan-gata bandu. ¹⁹ Magambu malagilo genia gaotwije kulenganila kilebe chachoa. Nambu ngoe paali pakwe pabekigwe lihyobalelo elibi lya mbone muno kupete lyenie tuotwile kummandakila Nnoongo.

²⁰ Muno mwa genia, pamba pabi nu kulapila kwa Nnoongo. Nambu mangobu bangiba apabatendigwa akung'i pakibaje nu kulapila. ²¹ Nambu Yesu abekigwe kube nkung'i kukulapila mangobu Nnoongo pannengala, "Angwana balapile, wala bagalambuyaje kupala kwabe, 'Mwe nga makung'i machoba goa pangapela.'" ²² Gambu gwa kulapila kwenio, Yesu nga ojwalibeka lilagano liyono lipitile elibi lya mbone muno.

²³ Kabe, akakung'i bange bakiba nduu magambu kila piika kingobu chabe chukuwe ngabawe

kuyene ngabachipu kujendeke ni liengo lyenie. ²⁴ Nambu Yesu nga anda beniaje, jwenio atama pangapela, ukung'i gwakwe ubokaje kwa jwenio. ²⁵ Yene, jwenio aotwile machoba goa kakola boa abannyendelela Nnoongo ku ndela jakwe, magambu jwenio atama machoba goa pangapela akajopela bandu ku Nnoongo.

²⁶ Yene kile chambone muno kwito twenga nga kube na nkung'i andi jwenio, ojwabi chwapi, jwanga malemwa andaje ubaja na akengimeje ndela ja bina malemwa na ajinuligwe kunani muno kumbengu. ²⁷ Ilekine na akakung'i bange ba kalakala, jwombe apaligwije kupanga lilumbo kila machoba, kutumbu mabaja gakwe mwene, nu kwa mabaja ga bandu. Jwenio apanga lilumbo pakamwe, pakamwe nu ku bandu boa, pakipanga mwene kuwe panchalaba. ²⁸ Malagilo kapambula bandu banga otola kube akakung'i akolongwa, nambu lilagano lya Nnoongo elyalitenda ku kulapila na lyenie liike kuboka pa malagilo limpambwi Mwana jwombe abekigwe kube tegatega machoba goa pangapela.

8

Lilagano lya kalakala ni lilagano liyono

¹ Kilebe kikolongwa mu ganga agatulengagano nga chenje, twe tukweti Nkung'i Nkolongwa jwa aina jenie, jwenio atama luboko lwa kalelo lwa kitebu chi kingwana chu Ukolongwa kumbengu. ² Jwenio abegele liengo li ukung'i paali pa Chwapi muno, yani liteba lya kweli elichengigwe na Angwana, ngiti na munduje.

³ Kila nkung'i nkolongwa apambuligwe kumpangi hupo ni inyama ku Nnoongo, yene Nkung'i Nkolongwa jwito mpaka na

jwenio abe ni kilebe chukupanga.
⁴ Anda jwenio akabi jwa padunia pano, akaba nkung'ije, kwani babi akakung'i bange abapanga lilumbo tela na Malagilo. Maengo gabe ga kikung'i nga kulandanakia tu na kiwili cha gaga agabi kumbengu. ⁵ Maengo gabe ga kikung'i nga kulandanakia tu ngi kiwili cha gaga agabi kumbengu. Magambu Musa apabandakila kuchenga lihema lela, Nnoongo ngannengela, "Ntendekee kila kilebe kulaya kilandanakio uchache chenanaita kukitombi." ⁶ Nambu ngoe Yesu bampi liengo li ukung'i elibi chwapi kupeta lyabe, andi lilagano elileta kuchikachana kati ja bandu na Nnoongo lyambone muno, gambu libi nikijemo chakwe Chambone muno.

⁷ Magambu anda lilagilo lela lyu kutumbula lyakabije na lilemwa, kabi kubije kabele ni lilagano lya pabele. ⁸ Nambu Nnoongo ngagabona malemwa ku bandu bakwe ngalenga, "Machoba gaika, balenga Angwana, penia mameka lilagano lihyono na bandu buku Isilaeli na bandu buku Yuda.

⁹ Libije lilagano andi lyale elindeila na akahoko mundu panakamula luboko kaboyanga baboke ku Misili.

Magambu baaminikije mulilagano lyango, na yene nenga na nhagabije, balenga Angwana.

¹⁰ Lende nga lilagano elimbaku-tenda na bandu ba ku Isilaeli machoba agaika,

balenga Angwana, mameka malagilo gango mulalango gabe, nukubeka mumyojo jabe.

Nenga mamba na Nnoongo jwabe, nabenia mababa bandu bango.

¹¹ Abije ngu jwapakummola nkola kilambo nnyakwe, wala jwapakunnenge nnung'una gwakwe,

'Mummanyen Nngwana.'
 Magambu boa, akachokochoko na akakolongwa, mabamanya nenga.

¹² Manalekekea mabaja gabe, nikombokeje kabele mabaja gabe."

¹³ Ku kulenga nhwalo gwa lilagano lihyono, Nnoongo ngali-boya lyale likutumbula, na chachoa chikilalite nu kube cha kalakala kibandaki kuboigwa.

9

Kugongalela padunia nu ku mbengu

¹ Lilagano li kutumbula lyakiba na chalia yakwe yu kung'ongale Nnoongo ni likiba na paali pakwe pa chwapi pukugongalela padunia pano. ² Ngapachengigwa liteba nkati likiba na yumbi ibena, chumbi chukutumbula pakemigwa paali pa Chwapi, mwenio mwakiba nu utala gukubeke muli na mecha na mikate ejipangigwe ku Nnoongo.

³ Kunyuma ji lipazia lya pili nkati ji lihema pakiba na chumbi kikemigwa Paali Pachwapi muno.

⁴ Mwenio mukiba na kitembe echibatendaki kujaabu magambu ga kuukilikia ubani ni lichanduku lya lilagano, lyombe lyakiba lipakaigwe jaabu ingonu yoa, nkati jakwe mwakiba ni kibega cha jaabu echikikiba na chakulya echikikemimwa mana, echikikiba chakulya chu kupongote, bokola ja Aluni ejikiba jipwike maamba, ni ibao ibele eiandikigwe Malagilo komi ga Nnoongo. ⁵ Panani ji lichanduku pakiba ni ipanganigwa ibena ina mapapanilo eilaya kutenda paali penia pabi ni kibumo cha Nnoongo, mapapanilo gabe ngagaekela panani

ji kiekelo chi lichanduku kulaya paali apalekeke mabaja ga bandu. Nambu ngoe kingobu chakweje chukulenga muno minhalo jenie.

⁶ Na kila kilebe apikik-iba kibekigwe kila machoba akakung'i ngabajingi paali puku-tumbula pi lihema nu kamu liengo lyabe li ukung'i. ⁷ Nambu nkung'i nkolongwa jikajakwe nga ojwapaligwa kujingi paali pa pili, kabe atenda yene pakamwe tu kwa chaka chimwe kongo apotwi myai ejapanga ku Nnoongo kwa magambu gakwe mwene na kwa magambu ga mabaja ga bandu agabatendangite panga manya. ⁸ Kundela jenje Uhuke jwa Chwapi alaya kutenda kongo lihema likutumbula likiba tango likajema, ndela jukujingi paali pa Chwapi muno jikiba tango janajogoligwaje. ⁹ Nhwalo gongo kulandanakia na mangobu ga ngoe, penia hupo na malumbo gapangigwa ku Nnoongo nambu yenie kuotwaje kuboya nhwigo gwa mabaja mumwojo ja bandu abang'ongale Nnoongo, ¹⁰ genia goa gabi mu yakulya nu yukun-yyewe ndela nduu ikikijeguya. Genia goa malagilo ga kunja tu, na makakala gakwe kupela magambu Nnoongo apakutendekele ilebe yoa ibe iyono.

¹¹ Nambu Kilisto aike, ojwabi Nkung'i Nkolongwa ju ilebe yambone, eibi ngoe. Jwenio ngajingila mu lihema likolongwa elibi tegatega muno, lyanga tenganechigwa na bandu, ngiti paali padunia ejipanganigwe jenoje. ¹² Jwombe ngajingila Paali Pachwapi pakamwe tu, kiti apotwile myai, ngiti myai ja mbui ni likoga lya ng'ombeje, nambu apotwile myai jakwe mwene, kundela jenie ngatulete ukomboi gwa machoba goa pangapela. ¹³ Bandu abakiba akachapu ku

nhwalo gu kung'ongale Nnoongo ngabajeguigwa kwa kamichi myai ja mbui na ji likoga lya ng'ombe pamwe na maliu gi likoga lya ng'ombe. ¹⁴ Nambu, kwa myai ja Kilisto, ilebe ikolongwa muno kutendigwa! Kwa makakala gu Uhuke jwa machoba goa pangapela, Kilisto ngakipanga mwene lilumbo elibi tegatega ku Nnoongo. Myai jakwe majitujeleya myojo jito kupala tammegele Nnoongo jwabi mmomi.

¹⁵ Kuyene jwenio nga nchikachani jwa lilagano lihyono lyenie abakemigwe na Nnoongo baotwile kupokela kindimba cha machoba goa pangapela chabal-agila. Kiu chakwe chakombo bandu kuboke mumalemwa agabatendite kingobu cha lilagano li kutumbula.

¹⁶ Ku nhwalo gu lilagano lyu kuandika kujeketeligwaje mpaka jwaandike amanyikane kutenda awile. ¹⁷ Lilagano liulichi kulenganakigwa mpaka kupiti kiu, gambu lilagano li ulichi kujeketeligwaje anda jwaandike abi tango mmomi. ¹⁸ Magambu lilagano li kutumbula libekigwije panga myai. ¹⁹ Kukutumbula Musa ngabatangachila bandu malagilo goa andi apibile mu Malagilo, kuboka penia ngatola myai ji likoga lya ng'ombe pamwe na mache na maamba ga litutwe lya husopo pamwe ni litonji likele ngakimichi kitabu cha malagilo na bandu boa. ²⁰ Musa ngalenga, "Jenje nga myai ejichal-akicha lilagano elinnagiligwe na Nnoongo kupala mulijali." ²¹ Uyo Musa ngalimichi myai lihema lela ni ilebe yoa ibi mukitembe cha Nnoongo. ²² Elo, kupala kwa Malagilo kila kilebe kiotole kujeguigwa kwa myai na mabaja uyo galekekigwa kukujita myai.

Lilumbo lya Kilisto kuboya

mabaja ga bandu

²³ Ilebe yenje ipaligwa kujeleigwa kwa myai na kwenio kulandanikia tu ku yae ibi ya kweli yukumbengu. Nambu ilebe yu kumbengu ipaligwa kujeleigwa ku lilumbo elibi lyambone muno. ²⁴ Magambu Kilisto ajingije paali pa Chwapi papachengigwe na bandu, chenie nga kilandanakio tu kwa chache echikibi kweli. Jwombe ngajingila kumbengu jenie ngoe ajema nnongi ja Nnoongo kwa magambu gito. ²⁵ Nkung'i nkolongwa jwa Akayahudi ajingila paali pa Chwapi muno kila chaka kongo abi na myai ja kinyama, nambu Kilisto ajingije mweno kupala akipange mwene pajingi, ²⁶ magambu ikabi yene, Kilisto apaligwe kupotekigwa pajingi kutumbu pipanganigwa dunia. Nambu kweli apitile mala pakamwe, pibandaki kupela apitile mala pakamwe tu kuboya mabaja ku kukipanga mwene abe lilumbo. ²⁷ Kila mundu kuwe pakamwe tu, nu kujema nnongi ja hukumu ja Nnoongo, ²⁸ uyo na Kilisto jwenio ngakipanga lilumbo pakamwetu kwa magambu ga kugaboya mabaja ga ajingi. Papakubuja kabele, ngiti kwa magambu ga mabaja je, nambu nga kwa magambu ga kakombola baba abannendela kwa chuna.

10

¹ Kwa yene Malagilo kiwili tu cha ilebe yambone eipakuika na ngiti picha tegatega ya ilebe ya kwelije, lilumbo ulyale lya malagilo eipangigwa chaka mpaka chaka, kuotwaje ngu katenda baba abagongalela babe tegatega. ² Anda bandu benia abann'ongalela Nnoongo bakabi bajeguigwe mabaja gabe kweli, kabi bikibwenije kabele kube bina mabaja nu kupanga

malumbo kabi kujendakije kupanga malumbo. ³ Nambu malumbo genia gatendigwa kila chaka kakombokea bandu kutenda bakweti mabaja gabe. ⁴ Magambu myai ja ng'ombe na mbui kuotwaje ngu kuboya mabaja.

⁵ Nga magambu Kilisto apakiba akaika padunia, ngannengela Nnoongo, "Mapaije hupo andaje lilumbo li inyama, nambu nenga gumbanganikie mmele.

⁶ Lilumbo li inyama yu kutinia andaje malumbo gukuboya mabaja gunhwalalije.

⁷ Penia nganenga, 'Mbi pamba, Mwe, Mana Nnoongo, kulenganakia gambaligwa, andi panyandikigwe Mumajandiko.'

⁸ Panani palenga, "Mpaije nu kunhwalalije lilumbo li inyama yu kutinia, na malumbo gukuboya mabaja." Alenga yene iganukube malumbo genia gapangigwa andi pagapala malagilo. ⁹ Penia ngalenga, "Mbi pamba, Mwe mana Nnoongo, nhike kamula gampala mwenga." Yene Nnoongo ngaliboya lilumbo likutumbula lyenie ngammeka Kilisto kube lilumbo.

¹⁰ Magambu Yesu Kilisto ngalenganakia kupala kwa Nnoongo, twe tujeguigwa mabaja gito ku lilumbo kukuboigwa mmele gwakwe gwapanga mala pakamwe tu bai.

¹¹ Kila nkung'i kamwa liengo lyakwe lyukung'ongalela Nnoongo lya kila machoba nu kupanga malumbo ugaga pajingi, lilumbo lyangaotola ngu kuboya mabaja. ¹² Nambu Kilisto ngapanga lilumbo limwe kwa magambu ga mabaja goa, machoba goa pangapela, kuboka penia ngatama kingonu cha kalelo

cha Nnoongo, ¹³ kutumbu kingobu chenie balenda akangondwa bakwe batamile. ¹⁴ Ku lilumbo lyakwe limwe, batei balimbe machoba goa pangapela boa abajeguigwe mabaja gabe.

¹⁵ Nu Uhuke jwa Chwapi matupa kuchalakicha kwakwe. Pukutumbu alenga,

¹⁶ Angwana balenga, “Lende nga lilagano elimbakulagana nabo, machoba agaika, mameka malagilo gango mummy-ojo jabe, nukugaandika mumalango gabe.”

¹⁷ Kabe ngalenga, “Nagawachije ngu kabele mabaja gabe, wala itendwa yabe yu ubaja.”

¹⁸ Yene mabaja anda galekekigwe, kupaligwaje kabele kupanga malumbo gu kuboya mabaja.

Tunhwegelele Nnoongo

¹⁹ Akalongo, ku myai ja Yesu tupatite mwojo gwanga jogopa kujingila paali pa Chwapi. ²⁰ Kilisto atujogoli ndela nhyono, ndela ejitulongalea ku bwomi, kupete lipazia lyenie, yani mmele gwakwe mwene. ²¹ Tukweti Nkung'i Nkolongwa juna kinala ku nyumba ja Nnoongo. ²² Kwa yene tummandakile Nnoongo kwa mwojo gwa kweli ni imani tegatega nu ku myojo ejijegwike kuboke gambu gwa myojo mibaja nu kumibele ejijeigwe kwa mache ga chwapi. ²³ Tuagabale muno lihyobalelo lya imani ito, lyakagalambukaje, magambu Nnoongo ojwabekite lilagano lyakwe nga juna kuaminika. ²⁴ Tukachane kujangatana kwa magambu ga kupala nkachane kupalana nu kutenda gambone. ²⁵ Tukakotokaje kongana pamwe, andi lukobo lwa bandu bange banga kongana. Nambu tupaligwa tupegane mwojo andi putumanyi kutenda lichoba lya Angwana libandakile.

²⁶ Magambu, andatujendekie kutenda mabaja nyamii kuboka pa kumanya kweli, libije lilumbo elioto kupangigwa kabele kwa magambu ga kuboya mabaja. ²⁷ Echikiigile kulende kwa mbe-wele hukumu ja Nnoongo na mwoto nkale ogupakajomola boa abankana Nnoongo. ²⁸ Mundu jwajoa jwangaagabala Malagilo ga Musa, ngakomigwa pangabe na kia anda pabi na uchalakichi gwa bandu abele andaje atatu. ²⁹ Bo, mundu jwanga nhwagabala Mwana jwa Nnoongo nu kujibembula myai ji lilagano lya Nnoongo ejinnyegwiye na mundu jwantukana Uhuke jwa Nnoongo jwatupe kindimba, apaligwa kupata hukumu ngolongwa andi nike? ³⁰ Magambu tuumanyi jwalengita, “Nenga manepa kisasi, nenga manepa,” na jwombe ngalenga uyo, “Angwana mabahukumula bandu bakwe.” ³¹ Kilebe chu kujogopa muno Nnoongo anda ampukile nu kunhwukumula!

³² Nkombokelange agapitile machoba gu kutumbula kuboka pa kukibola nhwalo gwa Kilisto. Iganukube machoba genia makiba na kupotekigwa kujingi, mangweto ngunhwimbililanga. ³³ Chengi kingobu ngantukanigwa na kumpe oni nnongi ja bandu, chengi kingobu ngannyeketela kikilonda na abapotekigwe ndela ujojo. ³⁴ Kweli ngamabone kia bandu ababi mukipungo na pabampoka ilebe inu ngunhwalalila mwojo gambu ngamanyanya kutenda nkwati ilebe yambone muno nu yukujendeke machoba goa pangapela. ³⁵ Makaoyangaje lihyobalelo linu, gambu lipakumpe hupo ngolongwa muno. ³⁶ Mpaligwa kuimbalila kupala nhwotolange kulenganakia gapala Nnoongo nu kupokela chache chalagile.

³⁷ Magambu Majandiko ga Chwapi galenga,
“Igi kachoko tu,
ojwalendaligwa kuika, maikage,
achelwaje.

³⁸ Nambu mundu ojwatama
kukunhwalali Nnoongo
malama ku imani,
nambu anda abujite unyuma
nenga nunhwalalije jwenio.”

³⁹ Nambu twenga tubandu
ababuja unyuma nu kujomoka,
nambu twe tabandu bina imani
nu koligwa.

11

Imani

¹ Kuyene imani nga kweli ji
ilebe eituhyobalela, nu kuiamini
ilebe yangabonekana. ² Magambu
kwa yene akananhota bito
ngabachalakicha, Nnoongo nga-
balumbalila gambu gwa imani
jabe.

³ Ku imani twenga tumanyi
kutenda dunia ngijipanganigwa
ku lilobe lya Nnoongo, ilebe ei-
bonekana ipanganigwe kubo-
ke mu yangabonekana.

⁴ Ku imani Abeli ngapanga
lilumbo kwa Nnoongo elibi
chwapi kupeta lya Kaini. Kwa
imani jakwe Abeli ngaboneka
jwambone nnongi ja Nnoongo,
mwene Nnoongo ngachalakicha
malumbo gakwe. Kwa imani
jakwe Abeli tango akalongela
iganukube awile,

⁵ Ku imani Henoki nga-
toligwa na Nnoongo, akaweje.
Abonekinije kabele magambu
Nnoongo akate kuntola. Andi
piandikigwe mu Majandiko ga
Chwapi kutenda jwenio tango nu
kutoligwaje kumbengu, Nnoongo
ngachalakicha kutenda jwenio
ateije mabaja. ⁶ Panga imani
kuwechekanaje kunhwalalila
Nnoongo. Kwa magambu kila
mundu ojwannyendele Nnoongo

mpaka aamini kutenda Nnoongo
abile nu kutenda bagoya abam-
palapala.

⁷ Imani ngijintenda Nuhu aaga-
bale agakelebuya Nnoongo ku
ilebe eipakuika yangabonekana.
Ngatengenecha safina mwenio
ngakomboligwa jwenio pamwe na
akalongo mundu. Kukilebe che-
nie Nnoongo ngijihukumu dunia,
Nuhu ngabonekana jwambone
nnongi ja Nnoongo kupete imani
yakwe.

⁸ Ku imani Ulaimu ngannyali
Nnoongo apakemigwa ajende
kukilambo Nnoongo champe kibe
chakwe. Iganukube Ulaimu
akumanyije kwajenda, nga-
jenda. ⁹ Ku imani ngatama andi
nng'eni mukilambo echannagila
Nnoongo. Ngatama kwenio mu
lihema anda apatama Isaka na
Yakobo, benia uhyo ngabatama
mulilagilo ulyale. ¹⁰ Gambu
Ulaimu akiba akalendela kilambo
china kijemo chambone, kilambo
chenie mwene Nnoongo ojwaki-
wachila kube kitame pangapela.
¹¹ Ku imani uyo Sala ngaamini
kutenda Nnoongo kulenganakia
malagilo gakwe, kuyene ngaoto
kupata ndumbo iganukube akiba
mbuja. ¹² Ku yene, kubo-
ke mundu jwenio jumwe, Ulaimu,
jwakiba andi awile, ngabapiti
bandu nduu bangabalangika
andi ndondwa yu kumbengu
na andi nhwangi gu kumbwani.

¹³ Bandu benia boa ngabawe-
ganga kongo babi na imani.
Ngabaweganga tango nu kupokeje
ilebe eikiba alagine Nnoongo,
nambu kutali ngibibona,
ngabaala mwojo na angweto
ngabalenga mu ng'omo yabe
kutenda twe takamageni na
takapeta ndela padunia. ¹⁴ Bandu
abalenga ilebe andi yene, balaya
kipola kutenda bikipalapala
kilambo cha kweli. ¹⁵ Bikikiwachi
kilambo echibabokanga lolo, kabi

baotwi kubuja kwenio. ¹⁶ Nambu ngoe bapalanga kilambo echikibi Chambone muno, yani kilambo chu kumbengu. Nga magambu Nnoongo abikulolaje oni andabankemite jwenio Nnoongo jwabe, kwa magambu jwenio mwene tayali bapanganakie kilambo.

¹⁷ Ku imani Ulaimu ngampanga lilumbo mwana jwakwe Isaka kingobu Nnoongo apalondoya imani jakwe. Ulaimu nga jwapata lilagano, jwenio ngajeketela kumpanga lilumbo mwana jwakwe iganukube akiba jwenio tu, ¹⁸ iganukube Nnoongo akiba annengile, "Ibelele inu ibakuboke kwa Isaka." ¹⁹ Ulaimu ngaamini kutenda Nnoongo aotwile kayoya abawile, na kweli Ulaimu ngampata kabele Isaka kuboka kwa abawile, kukulandanakia kwenio.

²⁰ Ku imani Isaka ngabalumbi kindimba Yakobo na Esau, bapatange kindimba muno echikipakuika mumachoba agaika.

²¹ Ku imani Yakobo apabandakila kuwe, ngabape kindimba kila mundu jwa ingota ya Yusufu, nganng'ongale Nnoongo akajejemekia bokola jakwe.

²² Ku imani Yusufu apabandakila kuwe, ngalenga nhwalo gu kuboka kwa Akaisilaeli mu kilambo chu Kumisili nu uhyo ngabalenge nhwalo gu iyupa yakwe.

²³ Ku imani achikibelele ba Musa ngabanhwiya Musa kwa myei mitatu kuboka pu kubelekwa. Magambu bammona kualala muno, na bajogopingije amuli ja nngwana Falao ju Kumisili.

²⁴ Ku imani Musa apakiba mundu munanhota, ngakana ukemigwa mwana jwa biti Falao. ²⁵ Ngalola mbaya kulaga pamwe na bandu ba Nnoongo kuliko kualila mwojo mabaja kusingobu kichoko tu. ²⁶ Akamanya kutenda

kulaga kwa magambu ga Kilisto jwatukola kubi kwambone muno kupeta kipato choa chi kikilambo cha Misili, magambu akiba akalolela hupo eipakuika.

²⁷ Ku imani Musa ngaamwa kuboka kukilambo cha Misili panga jogopa lilaka lya nngwana, na wala abujitije unyuma, kwani akiba anda mundu ojwamweni Nnoongo jwangabonekana. ²⁸ Ku imani ngabeka Pasaka jikutumbula, ngalagi myai bapakaye unani mumilyango, kupala mpakachi nkomi akakomaje akinalome abatumbwi kubelekwa ba kabi ja Isilaeli.

²⁹ Ku imani bandu buku Isilaeli ngabajomboka baali ja Shamu andi batyanga pajomo, nambu Akamisili apabajiga kutenda yene ngabawaganga na mache.

³⁰ Ku imani bandu buku Isilaeli ngabatindi boma ji kilambo cha Yeliko kwa machoba saba na boma jenie ngijigwe. ³¹ Ku imani Laabu ojwakiba nngongola awije pamwe na baba abanemwite Nnoongo, kwa magambu bakapoke akaingakii kwa tengela.

³² Nongela nike muno? Kibije kingobu chukujendekeka kulongela nhwalo gwa Gidioni, Balaki na Samsoni na Yefita na Daudi na Samweli na akalondoli ba Nnoongo. ³³ Ku imani benia ngabaoto kuputana na akangwana bilambo yenge, ngabaotola. Ngabatawala pipaligwa na kabeka bandu bajali malagilo, ngabapokela ilebe eyalagila Nnoongo. Ngibitaba kano ya maimba, ³⁴ ngabaimianga mwoto nkale, ngabajepa mapanga, bakibanga banga makakala nambu ngabapata makakala. Ngababe ndii mu ngondo, ngabagaotola matyala mageni. ³⁵ Na, akikege abaamine ngababukia akalongo mundu abawile kongo bahyoigwe.

Bange kati jabe ngabakana kulekekigwa, ngabapotekigwa

mpaka kuwe kupala bahyoigwa nu kujingi mu bwomi gwambone muno.

³⁶ Bange ngababekigwa unhweno na kaputa bokola na bange ngabataba mitondolo na kajigili mukipungo. ³⁷ Bange ngabakomigwa kukuputigwa maganga bange ngabaeketigwa ipandi ku michumeno bange ngabakomigwa kwa mapanga. Ngabatindila tindila kongo bakwindangite mambendela ga mambelele na mambendela ga mbui bakiba bandu akaoko bakapotekigwa nu katende mabaja. ³⁸ Bandu benia ngubunhwamini Nnoongo, nambu bandu ba dunia jenje bakiba akabaja muno kuyene bapaligweje kube na bandu andi benia. Abunhwamine Nnoongo ngabatindi tindila kupongoti nu kuitombi, ngabatama mumachela nu munduka ya pae.

³⁹ Bandu benia Nnoongo ngachalakicha imani jabe. Ata yene bapokije ilebe eyabalagila Nnoongo, ⁴⁰ magambu Nnoongo akiba atupanganiki ilebe eibi yambone muno magambu gito, kupala akangweto bakakamilikaje panga twenga.

12

Awabito ana Nnoongo bikelebuya ingota yabe

¹ Twenga tukweti kikuta kiko-longwa cha akachalakichi nnongi jito. Yene tuboye kila kilebe echitulolwa na mabaja agatuonenela. Tubutuke mbelo kukuimbilila kukupetana kukubi nnongi jito. ² Tannolekea Yesu ojwatumbula imani ito na ojwapakulenganakia. Magambu amanyi laa japakupata ngaimbalila kuwe panchalaba panga lola oni na ngoe atama luboko lwa kalelo lwa kitebu chikinala cha Nnoongo.

³ Nhwachange nhwalo gwa ilebe eyampata Yesu, apaotwile kuimbilila kanigwa kukolongwa na bandu bina mabaja. Makapweleje wala makatopoka mwojoje. ⁴ Nhwalo gwa kujomana magambu gwa mabaja, mangweto nnyitangitije myai magambu gwa genia. ⁵ Bo, nnibalile malobe gu kumpe mwojo, genia Nnoongo alenga mangweto ngi ingota yakwe?

“Manango, makabembuje pabam-mola Angwana, andaje kulegeleka mwojo pabankelebuya.

⁶ Magambu Angwana kunkelebuya kila ojwabampala, kunchapa kila jwajeketela kube mwana jwabe.”

⁷ Nhwimbililange pabankelebuya genia nga maboulo, Nnoongo antenda genia gambu mangweto ingota yakwe. Gambu awawa ni banganchapa mwana jwabe? ⁸ Nambu anda mmi kuchapigwaje andi ingota yenge, mmanyanga mangwetomwe ingota yabije, nambu makinangota ba mumatutwe. ⁹ Muno mwa genia, twenga taechimu achikibelei bito ababutopotwile ata apabutuchapa. Mmanyanga tupaligwa kajoa muno Awawa bito biki uhuke kupala tulame. ¹⁰ Achikibelei bito padunia pano ngubutuchapa kuingobu tu andi bene akangweto pabalolanga tela, nambu Nnoongo atukelebuya magambu gukutujangata tubene, tuotole kukilonda muchwapi gwabe. ¹¹ Kuchapigwa ngiti kilebe chu kualala mwojoje nambu kile chukubina. Nambu baba ababoligwe kube na ichima pukupela bipata hupo ya tengela kuboka mu bwomi ogunhwalali Nnoongo.

Kelebuigwa nu kuboligwa

12 Nnyinulange maboko ginu agalendema nu kulimbua majugwa ginu agalegalike. 13 Mikitendekekeye ndela janga mandondombi, kupala chikilemile chakakobaleje, nambu kilamiigwe.

14 Nkachanange kutama kwa tengela na bandu boa. Ntamange mubwomi gwa chwapi, kwa magambu abije mundu ojwapakabona Angwana panga bwomi anda gwenio. 15 Nkachanange muno mundu jwajoa akaika kuoyaje upeelee gwa Nnoongo. Mmaganga maha kupala nkega mmaba gukayokaje kati jinu na kachumbuya bange ku uchungu gwakwe. 16 Mmaganga maha kupala kati jinu pakabeje na mundu nngongola andaje mundu jwanganng'ongalela Nnoongo anda Esau, ojwaucha upeelee gwakwe gu kutumbu kubelekwa kwa kukulye chaliko chimwe. 17 Mangweto mmanyi kutenda ata apapaila kupata kabele kindimba chenya echikikiba chakwe, ngakanaligwa, magambu apatiti kabeje napachi ju kulapa, iganukube akapalapala kwa manjochi.

18 Mangweto maikilingije kukitombi cha Sinai, kikiba chukamulika andi Akaisilaeli pubikiikila kitombi cha Sinai, Kitombi chenye kijaka mwoto nu kube lubendu tii, nu kujogoya muno, 19 kuguguma ku lipenga nu kuoanika kulilobe. Akaisilaeli ngibilijoa lilobe lyenie ngabajopa bakajoangaje kabele, 20 gambu baotolingije kuimbalila amuli ejipangigwe, "Ojwapakunyula kitombi chenye, ata ikabi kinyama, kipakuputigwa maganga." 21 Genia goa gabonekina gu kujogoya muno, ata Musa ngalenga, "Ndenda kujogopa muno nu kulendema."

22 Nambu mangweto nhwikangite ku kitombi cha Sayuni, kukil-

ambo cha Nnoongo jwabi bwomi. Nhwikangite ku Yelusalemu, kilambo chu kumbengu, kwenio maelufu akapakachi bu kumbengu bakonganinge kwa laa pampapala. 23 Nhwikangite kungongano kwa ababelwike pitumbula ba Nnoongo, bombe maina gabe gaandikigwe kumbengu. Nnyemanga nnongi ja Nnoongo ojwabi hakimu jwa boa, nnongi ji uhuke gwa bandu bambone ababekigwe bambone. 24 Nhwikilinge kwa Yesu ojwabi nchikachani mu lilagano lihyono na myai jakwe ijimichigwe jilonge na twenga ilebe yambone kupeta myai ja Abeli.

25 Mmaganga maha makakanaje kumpenekia jwenio jwalonge namangweto. Andi baba abakana kumpenekia jwankelubuya pamba padunia bakombokingije, twenga tuotolabo komboka anda tukanite kumpenekia jwenio ojwatukelebuya kuboka kumbengu? 26 Kingobu chenye lilobe ngililendema padunia, nambu ngoe alagile kabele, "Mandemeya kabena dunia, nambu ngiti dunia tuje uyo na mbengu." 27 Lilobe lende, "Kabele," litulaya kutenda ilebe ya kalakala ilendemeigwa ipakuboigwa yoa, kupala ilebe iyono iigala pangalendemiigwa.

28 Twenga tube nu kulumba, gambu tupokela kingwana changalendemela. Twenga tunyenyepe nu kunng'ongalela Nnoongo kundela ejitupakunhwalalila jwombe kugongalela kukupwelela, 29 kweli Nnoongo jwito nga mwoto nkale ogujomala.

13

Pipaligwa kunhwalalila Nnoongo

1 Nnyendekea kupalana kulongo. 2 Makalibilije kapokelanga

akamageni, gambu kukutenda yene bandu bange bakapokelanga akapakachi kuboka kumbengu panga manya. ³ Makombokelange ababi kukipungo andi ntabigwe mmene mangweto. Makombokelange abapotekigwa andi mpotekigwa mmene mangweto.

⁴ Nhwalo gu kutolana upaligwa kuechimigwa na bandu boa, utwai gukabeje mukutolana kwabe. Nnoongo mabahukumula akan-gongola na akamalaya.

⁵ Makabe mabandu bu kupala muno uloije, nambu ntochekange ni ilebe einkweti. Mwene Nnoongo alengite, “Ninnekejje, wala nannyeaje ngu.” ⁶ Nga magambu tuoto kulenga, “Angwana nga ajangati bito, nijogopaje.

Mundu apakututenda bo?”

⁷ Makombokelange achiilongoi binu abantangachila lilobe lya Nnoongo. Nhwingakie gwicho majendo gi ilongochi inu pabata-manga nu kuwe, makajigange imani jabe. ⁸ Yesu Kilisto nga ujwajo licho, leleno na jwan-gapela. ⁹ Makaangaikaje kongo na kongo kwa maboulo gange gi kigeni. Upeele gwa Nnoongo chwapi gulimbua iuke inu na wala ngiti amuli ja nhwalo gwa chakulyaje, amuli jenie jannyan-gitije ngu mundu jwajoa ojwajikengime.

¹⁰ Twenga tukweti kitembe chenie ababegelela mu lihema bapaligwije kulye ilebe ya mwenio. ¹¹ Nkung’i nkolongwa jwa Akayahudi kuleta myai ja inyama mu Paali Pachwapi na kupanga lilumbo kwa magambu ga mabaja, nambu inyama yenie kitinia panja ja kambi. ¹² Uyo Yesu mwene, ngapotekigwa nu kuwe panja ji kilambo kupala bajeguya bandu kwa myai jakwe mwene. ¹³ Lele

tukajogopaje tuboke tunnyendele panja ji likambi tukakanigwe andi pakanigwa jwenio. ¹⁴ Magambu padunia pano tukwetije kilambo chukulama, tukilolela kilambo chikiika. ¹⁵ Kwa ndela ja Yesu, tujendeke kumpangi Nnoongo lilumbo lya chipa machoba goa, mana gakwe nga malobe gito putulenga Yesu nga Nngwana jwito. ¹⁶ Makalibililangaje kutenda gambone nu kujangatana, magambu genia nga malumbo aganhwalalila Nnoongo.

¹⁷ Maagabale achiilongoi binu na ukamula amuli yabe, benia bagoya uhuke gwinu kilo na mui benia bapakulandulila ku Nnoongo nhwalo gwa maengo gabe. Mpaligwa kajoa kupala bakamu maengo gabe kukuala mwojo bukubona nhwigoje gambu yene innyangata kileje mangweto.

¹⁸ Nnyendeke kutujopela natwenga. Tumanyi kutenda myojo jito jibi kutulengeje kutenda tute kulemwa, magambu tupala kube na majendo gambone ku ilebe yoa. ¹⁹ Nannyopanga muno unyopelange kupala Nnoongo amuye kwinu chokwe andai-wechikine.

Kung’ongale Nnoongo ni kindimba

²⁰ Nnoongo jwatupi tengela anhyoite Nngwana jwito Yesu Kilisto kuboka kwa abawile, ojwabi Nchungi Nkolongwa ju mambelele kupete myai ji lilagano lya machoba goa pangapela. ²¹ Nnoongo ampegange kila kilebe chikibi chambone kuyene nhwotolange kamu agapala. Uyo kupete Yesu Kilisto jwenio atenda maengo nkati jinu agagunhwalali mwene. Kupete Yesu kibe kibumo pangapela! Unhyo.

Malobe gukujomolela

²² Makalongo bango, nannyopa
nhwimbililange pampoke undo
ganannengalinge gambu nun-
hwandaki machoko tu mubalua
jenia. ²³ Mbala kunnengelanga
kutenda nnongo gwito Timoteo
alekekiigwe kuboka mukipungo.
Anda ajombakite kuika pamba
chokwe, manhika nakwe kwenio.

²⁴ Mapatange abali achiilongoi
binu boa pamwe na bandu ba
Nnoongo! Akalongo ba kilambo
cha Kuitalia bampatanga abali.
²⁵ Mmoa tunnyopelanga upeepele
gwa Nnoongo.

Balua ja Yakobo Kilongoi

Kitabu chenje kiandikigwa na mundu jumwe jwakemigwa Yakobo. Inhotwi kube Yakobo jonjo nga ojwakiba nnuna gwa Yesu, kabe akiba kilongoi mukikuta chukutumbula cha bandu abunhwamini Kilisto nu uyo akiba jumwe kati ja bandu bi libalacha likolongwa lya Yelusalemu (Itendwa 15:13). Uyo ndundame Paulo mu kitabu cha Akagalatia 2:9 ankema Yakobo, “lueke,” lu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Akachomi baamini kutenda kitabu cha Yakobo kiandikigwa tango nu kuikaje chaka cha 50 kuboka pukubelekwa Kilisto. Gambu Yakobo akiba kilongoi jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto chuku Yelusalemu penia inhotwi kube aandika kitabu chenje pakiba akatama kwenio.

Yakobo baandikila kitabu chenje, “Makabi komi na mabena agapwilikine ku ilambo yenge” (Lipungu lya 1:1). Maboulo agabi mukitabu cha Yakobo nga gaka-jangata bandu boa abunhwamini Kilisto nambu malobe ganga, “Makabila komi na mabena” gatenda ibonekane Yakobo baandakila Akayahudi abunhwamini Kilisto. Magambu kitabu chenje kipaligwa kichomigwe na bandu ajingi kilongile minhalo nduu. Yakobo akwajalile nhwalo gwa imani ni itendwa kutenda imani ja kweli jilaigwa ku itendwa (Lipungu lya 2:17). Uyo akelabwie nhwalo gwakakonjale bandu bina uloi (Lipungu lya 2:1-4). Kabe atulenge tuba maha kwa agatulongela (Lipungu lya 3:1-12).

Agabi mukitabu

Yakobo bapata abali akachomi bakwe (Lipungu lya 1:1-1).

Kabe balimbua mwojo bandu abunhwamini Kilisto kuimbalila mu kulaga (Lipungu lya 1:2-27).

Kabe alanduli pibi kile chambone imani kulaigwa ku itendwa (Lipungu lya 2:1-26).

Kuboka penia alaya nhwalo gwa malobe pagabi na makakala (Lipungu lya 3:1-12).

Kabe Yakobo alanduli malango ga Nnoongo pagalekine na malango ga dunia (Lipungu lya 3:13-4:10).

Kabe bakelebuya akachomi bakwe ku nhwalo gu kulokaloka (Lipungu lya 4:11-5:6).

Yakobo ajomole kitabu chakwe kukalapila ilebe nduu (Lipungu lya 5:7-20).

¹ Ne Yakobo, napakachi ba Nnoongo na Angwana ana Yesu Kilisto, nambatanga abali mangweto, mammi kabila komi na mabena, agapwilikine padunia joa!

Malango nu kuhyobalela

² Makalongo pannondoigwa mmanyanga kutenda ngi kingobu chinu chu kualala mwojo, ³ mmanyi kutenda kulondoigwa ku imani inu impe kuimbalila. ⁴ Nno! Kuimbalila kwinu kube mpaka pukupela, kupala nkomale na nnimbe panga pelelwa kilebe. ⁵ Nambu anda mundu kati jinu apelwi malango gu kumanya, apaligwa kunnyopa Nnoongo ojwabape bandu boa muno nu kwambone. ⁶ Nambu apaligwa kujopa ku imani pangapwele kilebe. Gambu mundu ojwabi na mbwele abi andi kilebe chikitiligwa na kimbonga nu kulekeligwa okwo na okwo. ⁷ Gambu mundu andi jwenio akahyobaleje kupoke kilebe ka Angwana. ⁸ Mundu juna ndela

ibena kuchichilakana mundela yakwe yenie yoa.

Nhwocho na juna uloi

⁹ Anda nnyinu mundu jwanhwamine Kilisto abi nhwocho apaligwa kuala mwojo pajinuligwa na Nnoongo, ¹⁰ na mundu juna uloi aalala mwojo pauluigwa na Nnoongo. Gambu mundu juna uloi apakujebelea andi liloba likamanyai. ¹¹ Lichoba pilipita lumu kubala nu kulembuya matutwe, na maloba gakwe kutola pae nukualaje kabe. Uyo na mundu juna uloi apakujebelea mukubegele kwakwe.

Kulondoigwa nu kutegigwa

¹² Mbaya mundu ojwajendeke kuaminika mukulondoigwa, gambu andaimbalile mpaka kupela, aipata hupo ya bwomi eyalagila Nnoongo kapeganga abampala. ¹³ Anda mundu alondoligwe, akalengaje, “Non-doligwe na Nnoongo”, Gambu Nnoongo kunnondoyaje mundu kwa mabaja na jwenio. ¹⁴ Nambu mundu alondoligwa pautigwa nu kujonjigwa na tama jakwe mbaja. ¹⁵ Kuboka penia tama mbaja anda jikomile jileta mabaja na mabaja anda gakomile galeta kiu.

¹⁶ Makalongo bango manampala, makakoloigwaje! ¹⁷ Itoi yambone yoa ina kuala na tegatega iboka kumbengu, iboka Kawawa, abapangani muli kumbengu, benia kugalambukaje andi kiwili chikiama ama. ¹⁸ Kukupala kwabe bene ngubutupotola ku lilobe lyabe lya kweli, kupala tube milembu mu yoa yapangine.

Kujoa nu kamula

¹⁹ Makalongo manampalanga nkombakelanga kilebe chenje! Kila mundu ajojakele kujoa nambu akajojokeje kulongela wala akajojoke kuchimwaje. ²⁰ Gambu lilaka lya mundu

kuotwaje kamu gambone gapala Nnoongo. ²¹ Yene magalekele kutali mabaja goa nu uchapu mpokelange kukunyenyepa lilobe lya Nnoongo elyapandite umyojo jinu, lyene liotwile kunkombolanga mangweto.

²² Mikikikoloyaje mmene makangweto kukupenakia tuje lilobe lyakwe nambu mpaligwa kamula ku itendwa. ²³ Anda mundu jwajoa jwapenakia lilobe lyene nambu kulibegeleje, jwenio andi mundu ojwakilolake mulindala, ²⁴ andajomwi kikulolakea nu kuboka, kulibalila pabile. ²⁵ Nambu mundu ojwakamu kukachana malagilo agalenganile nu kabeka bandu kube agabwa, nu kujendeke kutenda yenie pangalibalila chakijoina, nambu ngalikamula apakupata kindimba mu kila kilebe chakamula. ²⁶ Mundu anda akibona nga ojwang'ola Nnoongo, nambu kulutabaje lugomo lwakwe mmanya jwenio ang'ongale Nnoongoje, na akikoloya mwene. ²⁷ Ndela ejibi chwapi janga malemwa nnongi ja Nnoongo Awawa ngajenje, kajangata akakeba na akananhwele mumalola gabe, kikulende mmene makaakaigwaje padunia jenje.

2

Kelebuya nhwalo gu kubagulana

¹ Makalongo anda maamini Ana Yesu Kilisto, Angwana bi kibumo, makabagu banduje na pachokuje. ² Tulenge mundu jonge akwindite pete

ja jaabu na ngobo inachwapi ajingi pangongano inu, ni kingobu ucho ajingi mundu jonge ojwakwindite ngobo yangambone. ³ Anda munyalite muno jwajo ojwakwindite ngobo inachwapi nu kunnenge “ntame pamba” panachwapi

na kunnenge nhwochojo “mwe nkajema okwo” andaje kunnenge “ntame paijagi,”⁴ bo, kwenio kubagulanaje mangweto kwa mangweto? Bo mmi kuhukumuje mumawacho mabaja?

⁵ Makalongo bango manampala, mpenikiyange! Nnoongo bachagwi bandu akahocho padunia jenje babe bandu bina kipato mu imani nukupoke kingwana chalagila Nnoongo apakape bandu abapaile.⁶ Nambu mangwetumwe mabembu bandu akahocho! Bo, bandu binuloi nga abamponjaje nu kumpeleka mumabalacha?⁷ Bo, nga beniaje abalitukana liina lyambone lya Kilsto, mangweto nga bakwe?

⁸ Anda nnenganakie malagilogi kingwana cha Nnoongo andi piandikigwe Mumajandiko ga Chwapi kulenga, “Mumpale nndami nnyinu andi pimikipala mmene,” mmanya mpakutenda pipaligwa muno.⁹ Nambu anda mabagwi bandu ntenda ubaja, na malagilo gunhukumulanga mangweto mmi kujalije malagilo.¹⁰ Ojwalemwa lilagilo limwe, mmanya abakube ni lilemwa mumalagilo goa.¹¹ Gambu Nnoongo ujwo jwalenga makatenda “ngongolaje” nga ujwo ojwalenga, “Makakomaje.” Kuyene ata ikabi nteije ngongola, nambu nte koma, mwe magajaliteje malagilo goa.¹² Nnongelanga nukamu andi bandu abapa kuhukumigwa kwa malagilo agaleta agabwa.¹³ Gambu Nnoongo abeje na kia apapakunhukumu mundu jwanga kiya. Juna kiya kujogopaje kujema nnongi ja hukumu ja Nnoongo.

Imani ni itendwa

¹⁴ Makalongo chambone kini anda mundu alengite akweti

imani nu kongo kulayaje kuitendwa? Bo, imani jenie jitolabo kunkola?¹⁵ Anda tulonge mundu ojwaamini abi munalome andaje munkege akwetije ngobo wala chakulya.¹⁶ Bo kualala kunnenge jwenio, “nnyabula kwa tengela makajote mwoto nu kujukuta,” pangampe kile chakipala mubwomi gwakwe?¹⁷ Uyo imani janga itendwa iwile.

¹⁸ Nambu mundu aotwi kulenga, “Mwenga nkwetii imani, nenga ngweti itendwa!” Elo! Unangile mundu kube na imani panga itendwa, nane nanangila imani jango kuitendwa yango.¹⁹ Bo, mwe kuamini kutenda Nnoongo abi jumwe tu! Tela! Nimichepela jiamini ulyo, kabe nukulendema kwa mbwele.²⁰ Mwe malangoje! Bo, mpala kunnaya kube imani janga itendwa jiwile?²¹ Bo, Ulaimu aokobito bapatabo kube bambone nnongi ja Nnoongo? Ikiba kuitendwa yabeje! Kingobu pabampanga mwana gwabe Isaka pikitembe kube lilumbo.²² Mmikulola kutenda imani jakwe kengamana ni itendwa yakwe, imani jakwe jikamilika ni itendwa yakwe.²³ Yene ngagalenganila Majandiko Gachwapi agalenga, “Ulaimu nganhwamini Nnoongo, na kuimani jakwe Nnoongo ngannyekete kube jwambone.” Yene Ulaimu ngakemigwa ng'anja jwa Nnoongo.²⁴ Mmikulola kutenda mundu ajeketeligwa kube jwambone nnoongi ja Nnoongi kuitendwa yakwe, ngiti kuimani jika tuje.²⁵ Ikiba uyo kunhwalo gu munkege nngongola ojwakonda Laabu. Jwenio ngajeketeligwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo magambu ga kapokela akaingakii Akasilaeli bajabule kupete jenge ndela.²⁶ Yene andi mmele panga uhuke

mmanya uwile, uyo imani yanga itendwa iwile.

3

Kuundika lulimi

¹ Makalongo bango, makalokale kube makaboli ajingije. Andi umanyiela, takaboli tubakupata hukumu ngolongwa kupeta bange bandu. ² Gambu tuboa twenga tulemwa ku ile ijingi. Anda mundu kulemwaje mukulonge kwakwe, mmanya mundu jwenio akamilike, na aotwile kukilongalea mmele gwakwe. ³ Twenga tantaba choma pakano falasi kupala atukengame kwakwoa okutupala kujenda. ⁴ Nhwachanga ntumbwi, iganukube nkolongwa uotwile kuutiga nuupepo nambu kugalambuya kwa kasia njokochoko, kujenda kwakwoa okwapala jwaulongalea. ⁵ Uyo, lulimi, luganukube kipagwa kichokochoko cha mmele, kukiluya makolongwa muno.

Mwoto nchokochoko tu nambu uotwile kutinia nhwitu nkolongwa. ⁶ Lulimi lubi andi mwoto. Lutweli mabaja ndu ngi kipagwa kichokochoko chi mibebe jito nambu kujambuki ubaja mmele gwoa. Lulimi kutinia bwomi gwito gwoa kuboke kubelekwa mpaka kuwe. Gambu gwene utiniigwa na mwoto gu kujahanamu. ⁷ Mundu aotwile kulanga inyama naotwile kulanga ipanganigwe yoa andi inyama ya mpongote ni ijuni ni ikokalakani na yamaki yu umache. ⁸ Nambu kila mangobu nimi ito kutulema. Lulimi kilebe kibaja, kutawalikaje, kabe kitweli uchungu ogukoma bandu. ⁹ Ku lulimi twenga tutenda kalumba Angwana na Awawa bito. Kululimi ulwo tabeka nhwilo bandu, bandu abapanganigwe kukilandanikio cha Nnoongo. ¹⁰ Malobe gukumpe mundu

kindimba na gukummeka mundu nhwilo goa gaboka mukano jimwe. Makalongo bango, ilebe yenje ipaligwije kube yene. ¹¹ Chembwe chimwe kupiaje mache maimu na gina mwinyo. ¹² Makalongo bo, ntini uotwile kupambika zabibu? Andaje nzabibu kupambika tini? Chembwe cha mache gina mwinyo kupiaje mache maimu.

Malango kuboka ku Nnoongo

¹³ Bo, mene juna kumanya na malango kati jinu? Alaye kilebe chenye kwa majendo gakwe gambone ni itendwa yakwe eitendigwa ina kualala itendigwa kukunyenyepa na kwa malango. ¹⁴ Nambu anda myojo jinu jitweli bwilu nu kuchimwa nu kukikoya, makaibilikije kweli kukulokeloke gwambone gwinu. ¹⁵ Malango genia gaboka kumbenguje, nambu ja padunia ngiti ji Uhuke jwa Chwapije, kabe gu Kichetani. ¹⁶ Gambu papoa apabi bwilu na kukiluya, penia pabi ni kijonga na kila ubaja. ¹⁷ Nambu malango agaboke kumbengu, gabi chwapi, kupala tengela nu kulita na kajali bandu, utweli kia na itendwa yambone, kubagulanaje wala undendemunduje. ¹⁸ Bandu abapala tengela bapandanga mbeju ya tengela na bapakuuna mauno agunhwalali Nnoongo.

4

Kummandaki Nnoongo

¹ Kuputana nu kujomana kuboka ko? Kuboka mutama inu eijomana nkati jinu. ² Mmi na tama ju kupala ilebe nambu mmi kipataje yene nnolanga tela tu koma, yene mmi kujomana nu kuputana. Mpatangaje chimikipala magambu mmi kujopaje ku Nnoongo. ³ Pannyopanga ku Nnoongo mmi

kupataje magambu nnyopanga ilebe kupala mitumie ku tama inu. ⁴ Mangwetumwe mabandu bangaaminika. Bo, mmanyije kutenda kipala ilebe ya dunia tela nu kube mangondwa ba Nnoongo? Mundu jwajoa ojwaipala ilebe ya dunia abe nngondwa jwa Nnoongo. ⁵ Makapemeleje kutenda Majandiko Gachwapi galenga malobe gajagi, pagalenga, “Uhuke ojwabekigwe na Nnoongo nkati jito abi na bwu muno.” ⁶ Nambu upeelee gwatupi Nnoongo guna makakala muno, andi Majandiko pagalenga, “Nnoongo kakananga bandu bina kulokaloka nambu kapeganga kindimba bandu abanyenyepa.” ⁷ Lele mannyali Nnoongo, mankanange Mmaja na jwenio mantilanga. ⁸ Mummandakile Nnoongo jwombe maba papipi na mangweto. Nkuyange maboko ginu makabajamwe. Nnyegyunge myojo jinu makan-dendemundu! ⁹ Nhwechukange na ng’utange nukokaleka. Kueka kwinu kube nguto, nu kuala mwojo kwinu kube kuwechuka kukolongwa. ¹⁰ Nnyenyepange nnongi ja Angwana, bombe mabanyinulanga.

Kelebuya nhwalo gwakahukumu ajinu akaumini

¹¹ Makalongo makakopekeanaje, ojwankopake nnongo gwakwe andaje kunhukumu nnongo gwakwe, agakopake malagilo nu kugahukumu malagilo. Nambu anda magahukumu malagilo mmanyanya mwe mmi kugaagalaje malagilo, nambu mmi mahakimu. ¹² Nnoongo tu ojwaotwi kubeka malagilo nu kugahukumu. Jwenio jikajakwe ojwaotwi kombola nukujita bandu. Lele mwe mabene mpaka nhwoto kahukumu ajinu bandu?

Kelebuya nhwalo gu kulokaloka

¹³ Ngoe mpenikiyange mangweto mannenga kutenda, “Leleno andaje malabo nijenda kilambo chikuteno nukutama kwenio chaka mbyu kuucha ilebe nu kupata uloi ndu.” ¹⁴ Mangwetomwe mmanyije bwomi gwinu apupakube malabo! Bwomi gwinu nga nike, mangweto mmi andi ngongobwe ijipiti kingobu tu nukuboka. ¹⁵ Ipaligwa kulenga “Angwana anda bapaile tuba tam-momi tutenda chache na chache.” ¹⁶ Nambu ngoe ntenda kulokaloka nu kukiluya, kulokaloka kwenio kubaja. ¹⁷ Anda mundu kamwaje lyale elyalimanyi lyambone lya-paligwa kamula, atenda mabaja.

5

Kelebuya nhwalo gu uloi

¹ Mpenikiyanga oti manu-loi manhwamine! Ng’utange nukokaleka gambu gu kulaga okumpakupata. ² Uloi gwinu ubolite, na ngobo inu ileligwe nu umea. ³ Jaabu jinu nu uloi gwinu uleligwa na nguu, na nguu jenie jibakube uchaili kwinu mangweto na jenie jiba kulye mibele jinu andi mwoto. Mangweto mikilundaki uloi mumachoba gujukomolela gano. ⁴ Malepangiteje mapungu gabe abakamulinga maengo mumigonda jinu. Mpenekie kokaleka kwabe! Nguto ja benia abaunanga mumigonda jinu kiike ka Angwana bina uwecho. ⁵ Ntamangite padunia kukikon-jalela nu ukonji. Nnenepinge mmi tela ni lichoba li kuchinjigwa. ⁶ Munhukumwile nu kunkoma mundu jwanga malemwa, jwanga nkananga mangweto.

Kubalakia nu kung’ongale Nnoongo

⁷ Lele makalongo, mmegange mukulendela mpaka Angwana

papapakuika. Nnolanga nnemi apalende ipandwa yakwe mpaka pipakujela kwambone. Jwenio kulende ku kuimbalila ula ja chembeya na jantolo. ⁸ Namangweto uyo mpaligwa kuimbalila nu kujema ndii, gambu lichoba likuika Angwana libandakile.

⁹ Makalongo makang'olelanaje mmene makangweto jika Nnoongo manhwukumulanga. Nno, hakimu ambaika kuhukumu. ¹⁰ Makalongo anda mpai kukilandanaki kuimbalila nu kupotekigwa, maachanga akalondoli abatangacha nhwalo kuboka ka Angwana. ¹¹ Angweto takemanga mbaya magambu gukuimbalila. Nnyoine nhwalo gwa Ayubu, nu mmanyangite Angwana pabantendile pukujomolela. Gambu Angwana batweli kia nu upeepele.

¹² Muno mwa genia, makalongo, mikijilapaliye mbengu, wala dunia, wala kukilebe chachoa. Nnenganga “Elo,” anda kweli, nnenganga “Ije” anda uwangi na penia nhukumigwaje na Nnoongo.

¹³ Bo, abi mundu kati jinu juna malola? Apaligwa kugongalela ku Nnoongo. Bo, abile ojwaala mwojo? Apaligwa kujemba miambo ji kunnumba Nnoongo.

¹⁴ Bo, abi mundu ntamwe kati jinu? Apaligwa kakema akinanhota bikikuta cha bandu abunhwamine Kilisto, bombe mabunnyopela nu kumpakaya mauta kulina Iya Angwana.

¹⁵ Kujopa kwenio anda bajopite ku imani ntamwe malama, Angwana mabannyinula jwenio. Ati ikabi akweti mabaja malekekeigwa.

¹⁶ Yene nnengalane mabaja ginu na nnyopelane ku Nnoongo kupala nnamange. Kujopa kumundu jwajekatiligwe na Nnoongo kukweti makakala

gukutenda majingi anda ajopite kukachana. ¹⁷ Nnondoli jwa Nnoongo Eliya akiba mundu andi twenga. Ngajopa kukachana ula jikakomaje, na ula jikomitije pikilambo kukungobu cha yaka itatu na myei sita. ¹⁸ Kuboka penia ngajopa kabele, mbengu ngijipia ula ni ipandwa ngimalika pannema.

¹⁹ Makalongo bango, kati jinu anda mundu ajilekite ndela ja kweli, na jonge ammuye, ²⁰ mmanyanga kutenda jwenio ojwammuite abakunkola bwomi gwa mundu mmaja jwenio muki, na mabaja majingi gabakuboigwa.

Balua ju kutumbula ja Petulo Kilongoi

Balua jenje ja 1 Petulo jilandikigwa na ndundame Petulo. Petulo atumbula balua jakwe kukikilenga jwombe meneke na baandaki bene. Jwombe baandakile balua jenje bandu boa abunhwamini Kilisto, “Abapwilikine padunia joa, benia kila kingobu mubalua jenje bakema akageni,” (1 Petulo 1:1, 17; 2:11). Gambu balua jenje jilandine na balua ja Paulo kwa Akaefeso ku yenge ilebe, ajingi baamini kutenda balua jenje 1 Petulo jilandikigwa kuboka pu kuandika balua juku Efeso chaka 65 kuboka pukubelekwa Kilisto. Petulo aandika balua jenje kiti abi kukilambo chuku Loma kwakukema Babiloni (Lipungu lya 5:13).

Petulo alenga ajiandike balua jenje magambu gu, “kunnimbia mwojo mwenga nu kuchalakicha kutenda gongo nga gwambone gwa kweli gwa Nnoongo” (Lipungu lya 5:12). Kubi kulandana kati ja 1 Petulo 2:11-3:7, Akaefeso 5:18-6:9, na Kolosai 3:18-4:6. Mapungu matatu genia galagi nhwalo gwa majendo gambone nu kibebei nu kajoa achilongoi. Uyo balimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto baimbalilange kupotekigwa magambu kupela kwa dunia kubandakile (Lipungu lya 4:1).

Agabi mukitabu

Petulo akilanduli mwene na abaandakila (1 Petulo 1:1-2). Kabe annumba Nnoongo gambu gu ukoli, bandu boa bapaligwa kujingi mwenio na nike mana gu ukoli gwenio

mubwomi gwabe (1 Petulo 1:3-2:10).

Kabe balagi abaamine kutama kwambone padunia na alanduli ilebe ijingi andi yene nhwalo gwa akege na analome na mmanda na angwana (1 Petulo 2:11-4:11).

Kuboka pa genia Petulo balimbua mwojo babe akalimbau papapotekigwa (1 Petulo 4:12-5:11).

Kabe ajomwile balua jakwe (1 Petulo 5:12-14).

¹ Nena Petulo nandundame ba Yesu Kilisto, nunhwandikilanga mangweto manchaguligwe na Nnoongo Awawa bito, mampwilikine nukube andi mageni kwenio kukilambo chuku Ponto na kukilambo chuku Galatia na kilambo cha Kapadokia na kilambo chuku Asia na chuku Betania. ² Nnoongo Awawa bito banchagula mangwetumwe andi palongalela kummanya kuboka kalakala tela nu kukupala kwabe, na mmekigwe mmegange chwapi ku ndela ju Uhuke jwakwe, kupala munnyali Yesu Kilisto na nnyeileigwe kwa myai jakwe.

Na Nnoongo ampe upeepe na tengela ndu.

Lihyobalelo lya bwomi gwan-gapela

³ Talumbalile ana Nnoongo, Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto! Kwa kia jabe ngolongwa ngubutupe bwomi nhyono kukunhyoya Yesu. Butupi lihyobalelo lya bwomi gwan-gapela, ⁴ na yene tulole kupata kindimba Nnoongo echibabeki bandu bakwe. Kindimba chenie kubolaje, kualabikaje nu kuchujukaje, chibammekile kumbengu magambu ginu. ⁵ Namangweto nnendeligwa na makakala ga Nnoongo kundela ja imani kupala mpatange ukoli ogupakuekuligwa kingobu chukupela.

6 Nhwalaalange mwojo kunhwalo gwenio, iganukube ngoe mpakuechuka kulingobu kachoko nu kupotekigwa kundelanda. 7 Kulondoigwa kwenio kupala kumanya imani jinu jibibole. Ata jaabu jiganukube ejialabika nambu mpaka jilondoigwe pamwoto, na imani jinu uyo kilebe chambone kupeta jaabu, mpakaoti nnondoigwe kupala nnimbe. Kupala kube lilumbo ni kibumo ni ichima lichoba elyapakuika Yesu Kilisto. 8 Iganukube manammonaje mmi kumpala, iganukube manammonaje mangweto mmi kunhwamini na mmi kuala mwojo, kukuala mwojo kukolongwa kwangalandulika, 9 magambu mpokelanga hupo yi imani inu gwenio ngu ukoli gwa bwomi gwinu.

10 Akalondoli ngabapalapala nu kuingakia ukomboi gwenio, na ngabalondolanga nhwalo gwambone gwa Nnoongo gwenio kabi mpatangite mangweto. 11 Ngabapala kumanya kingobu gani ni ipakubebo pikipakupitila. Gambu Uhuke jwa Kilisto ojwakiba nkati jabe ngabalaya apabakiba bakalondola nhwalo gu kupotekigwa ogupakumpata Kilisto ni kibumo chikipakube. 12 Nnoongo akaekuli akalondoli benia ngiti kwa magambu gabe benije nambu ginu mangweto, pabantangachila nhwalo gongo gubannenge ngoeno na bandu baba abantangachila nhwalo gwambone kwa makakala ga kiuhuke jwa chwapi jwakingigwa kuboka kumbengu. Akapakachi bukumbengu bapala kumanya ile yenie.

Lukemo lu kutama chwapi

13 Penia malango ginu gabe tela kukamwa maengo, mma maha. Ni milibeke lihyobalelo linu mu kindimba champakupata

kingobu Yesu Kilisto papakuika kabena! 14 Mmaganga ingota einnyoa Nnoongo, makajeketeje kabe kengama tama mbaja andi pamakibanga tango kujimanyaje kweli ja Nnoongo. 15 Andi Nnoongo ojwankemangite pabi chwapi na mangweto mpaligwa kube chwapi mumajendo ginu goa. 16 Gambu Majandiko ga chwapi galenga, "Mmaganga machwapi gambu nenga nachwapi."

17 Pamannyopa Nnoongo, munkema Awawa. Yene mmanyanga kutenda jwenio anhwukumula kila mundu kengama itendwa yakwe wala kubaguje. Yene ntamanga padunia andi makageni kukunyalii Nnoongo. 18 Gambu mmanyi kutenda makomboligwa mumajendo ginu gangambone agaboke kakahokobinu nambu makomboligwa kuilebe yanga alabika, andi ela andaje jaabu, 19 nambu kwa myai jambone muno ja Kilisto, ojwakiba andi Mwana Limbelele jwangalemala andaje lilelalela. 20 Jwenio akiba apambuligwe na Nnoongo tango dunia nu kupanganigwaje, nambu ngaekuligwa machoba gukupela gano kwa magambu ginu mangweto. 21 Kundela jakwe, mangweto muhyobale Nnoongo ojwanhyoya kuboka kwa abawile nu kumpe kibumo, yene kuhyobalela kwinu nu kuamini kubi ku Nnoongo.

22 Magambu ngoe nnyeguigwe ihuke inu kukujijali kweli kupala mapale akajinu panga undendemundu, mpalane kwa mwojo chwapi. 23 Gambu mmelwikinge kabele ku lilobe lya Nnoongo lina bwomi elilama machoba goa pangapela, ngiti ku mbeju eialabikaje nambu ku mbeju eilama. 24 Andi Majandiko Gachwapi pagalenga, "Kila mundu andi maamba,

ni kibumo chabe andi liloba likamanyai

Maamba kuniala na maloba kupuluta,

²⁵ nambu lilobe lya Ngwana kulama machoba goa pan-gapela.”

Lilobe lyenie ngu Nhwalo Gwambone ogutangachigwe kwinu.

2

Yesu nga liganga lina bwomi

¹ Kuyene mulekange ubaja gwoa nuwangi na kukitenda mambone na bwivu nukopekeana.

² Andi pibi ilemba apipala mabele, na mangwetomwe uyo mpaligwa kube nachuna chukunywe mabele ganga lomboligwa agabi lilobe lya Nnoongo, kupala nkolange nu komboligwa. ³ Andi Majandiko pagalenga, “Nng'anyaminge kutenda Angwana nga bambone.”

⁴ Majendele Angwana! Benia ngi liganga limmomi elikanigwe na bandu, nambu ngilipambuligwa na Nnoongo kube liganga lyambone kwakwe. ⁵ Mangweto uyo, munnyendelele jwenio andi machamaganga gabwomi makachengigwe nu kube nyumba ji uhuke mumpakutumika andi akakung'i ba bachwapi, kupangi malumbo gi kihuke agagunhwalali Nnoongo kwa ndela ja Yesu Kilisto. ⁶ Gambu Majandiko ga Chwapi galenga,

“Nnola! Meka liganga kukilambo cha Kusayuni, liganga elipambuligwe likijemo pikimbetuli na lina ichima. Mundu ojwapakunhwamini jwenio akolaje oni.”

⁷ Kwinu mangweto mamunhwamini liganga lyenie nga lyambone muno, nambu kwa banganhwamini, andi Majandiko Gachwapi pagalenga,

“Liganga elibilikana akachengi, ngoe lyenie ngi liganga lina ichima muno.”

⁸ Kabe Majandiko galenga, “Liganga lyenie ngi liganga lyukobala,

libwe lyakagwia bandu.”

Bandu kobala magambu gwanga liamini lilobe lya Nnoongo, yene babekalinge genia kubo ke kalakala.

⁹ Nambu mangweto nga lungolo olupambuligwe na Nnoongo nu Ukung'i Gukingwana na kilambo cha Chwapi, bandu ba Nnoongo mwene, mampambuligwe kutangacha itendwa ikolongwa ya Nnoongo ojwankemangite kuboka kulubendu, nganyingiyanga mulumuli lwakwe lukuomongwa. ¹⁰ Kalakala mangwetomwe makibanga mabandu ba Nnoongoje, nambu ngoe mangweto nga bandu bakwe. Kalakala mangwetomwe mapatangiteje kia ja Nnoongo, nambu ngoe mpatangite kia.

Akapakachi ba Nnoongo

¹¹ Makalongo bango, nanyopanga mangweto andi makageni na mangakitamo padunia pano, nnekange tama mbaja ejikanana nu uhuke gwinu.

¹² Majendo ginu panakati ja bandu banga nhyobale Nnoongo gaba gambone muno, kupala bandu apabapa kunkopakeanga kutenda ntendanga mabaja, papapakibona itendwa inu yambone bannumbali Nnoongo lichoba elibapakuika Angwana. ¹³ Majali bandu bina kinala magambu ga Angwana. Mannyali ngwana jwabi ntawala nkolongwa, ¹⁴ andaje akakolongwa abapambuligwe na jwenio kahukumu abatenda mabaja na kalumbali bandu abatenda gambone. ¹⁵ Gambu Nnoongo apala nhwoto kagakotoya malobe matokamau

ga bandu akatokamau kuitendwa yambone. ¹⁶ Ntamanga andi bandu ba agabwa, nambu makatumiaje agabwa jinu kube kijobelo cha mabaja, nambu ntamanga andi akabanda ba Nnoongo. ¹⁷ Maichimu bandu boa. Mapalange akaamini ajinu. Manng'ongale Nnoongo. Mapegange ichima angwana.

Kulandaniki kupotekigwa kwa Kilisto

¹⁸ Mangweto makapakachi, majoe na kaechimu akangwana binu, ngiti ababi bambone na banuu tuje, nambu na akaongwajagi. ¹⁹ Gambu anda nhwimbali kupotekigwa kwanga paligwa kwinu, makamanya kube Nnoongo apala yenie mmanyanya Nnoongo apakumpe kindimba. ²⁰ Mpakupata hupo niki kukuimbali kuputigwa kwa malemwa ganteile? Nambu anda mpotekigwe kukutenda gambone na mmi kuimbalila genia, mmanyanya Nnoongo apakumpe kindimba. ²¹ Genia nga gabankemilinge, gambu mwene Kilisto ngapotekigwa kwa magambu ginu, ngannekelanga kilandanakio kupala nkengame ndela jakwe. ²² Jwombe ateije mabaja, wala alongije kilebe chachoa chuwangi. ²³ Patukanigwa, jwombe atukineje, apapotekigwa, jwombe bayengije, nambu ngaunhyobale Nnoongo ojwahukumu andi pipaligwa. ²⁴ Yesu mwene ngapoto mabaja gito mummele gwakwe panchalaba, kupala takatenda mabajaje, nu kutama kukunhwalali Nnoongo. Kukuputigwa kwakwe mangweto nnamite. ²⁵ Magambu mangweto makiba andi mambelele agaobite, nambu ngoe mummuji Nchungi na Nnendei jwa bwomi gwinu.

3

Akajumbo na akangwanamundu

¹ Uyo na makajumbo majoe akangwanabinu, kupala anda babi akinalome baboa bangaamini lilobe lya Nnoongo, baamini pabapakugabona majendo ginu. Pangapaligwa kulenga lilobe, ² gambu mabagabona majendo ginu kube chwapi na gi ichima. ³ Kukilembeleke kwinu kukabe kunjatuje, andi kuchuka kukulekaleka muno nu kwinda jaabu na ngobo ya bei ngolongwa. ⁴ Nambu kukilembeleke kwinu kube kuboke nkati ja mwojo jinu, ukonji gwangaalabika, yene nga uhuke gu kunnyenyepa na nuu genia nga kilebe chambone muno nnongi ja Nnoongo. ⁵ Yene nga pibikilembelekea akiyege ba kalakala abunhyobalela Nnoongo, bikilembelekea kukajoa akangwanamundu. ⁶ Andi Sala pabajoa angwanamundu ana Ulaimu bakema angwanamundu. Namangweto ngoe nga makinangota mundu anda ntei gambone pangajogopa kilebe.

⁷ Uyo na makinalome, ntamanga nakaanabinu kongo makamanya kutenda angweto akalegalau, yene makakanaje, majali gambu mipokelanga pamwe na angweto hupo ja bwomi gwa Nnoongo. Anda ntei yene kibeje kilebe chukuibaliki kujopa kwinu.

Kupotekigwa kukutenda gambone

⁸ Kukujomole nonge yene, mma mwojo gumwe, mmonelane kia, mpalane andi makalongo, mma-ganga manuu nu kunyenyepa. ⁹ Makabuyangaje bandu ubaja ku ubaja andaje matukano kwa matukano, nambu majopelange kindimba, magambu mangweto nkemigwa na Nnoongo kupala mpatange kindimba. ¹⁰ Andi Majandiko Gachwapi pagalenga,

“Mundu jwajoa jola ojwaupala bwomi, nu kugabona machoba gambone, kano jakwe jakalongeje ubaja nu lulimi lwakwe lukalonge uwangije

11 Ajepe ubaja atendi gambone, apalepale tengela nu kuji-agabala.

12 Gambu mio ga Angwana kalolake kwa mbone abajeketeligwe, na machikilo gabe kupenekia kugongale kwabe, nambu Angwana kalayanga kiyogo bandu abatendanga mabaja.”

13 Beneke abapakumpoteka, anda nkachine kutenda gambone?

14 Nambu ataikabi mpaligwa kupotekigwa kwa magambu gukutenda agapala Nnoongo, mbaya mangweto. Makannyogopaje mundu jwajoa, wala makabe nambweleje.

15 Nambu munkoyanga Kilisto andi Nngwana mu myojo jinu. Machoba goa mmaganga tayali kunnyanga kila mundu ojwapakunkonya nhwalo gu lihyobalelo linu elibi mumyojo jinu.

16 Nambu ntendanga genia kwa nuu ni ichima. Mmaganga na mwojo gwanga nnaya kube na malemwa, kupala abantukana majendo ginu gambone andi bandu babunhwamini Kilisto, babe na oni.

17 Gambu mbaya kupotekigwa kukamu gambone, anda apai Nnoongo, kuliko kupotekigwa kukamu mabaja.

18 Gambu Kilisto ngapotekigwa nu kuwe pakamwe tu magambu ga malemwa ga bandu boa, mundu jwa mbone ngawe kwa bandu akabaja, kupala kumpeleka mangweto ku Nnoongo. Ngakomigwa mmele nambu ngabekigwa kube mmomi kuwecho gu Uhuke jwa Chwapi, 19 na ngajenda kuitangachila ihuke eikiba mukipungo,

20 benia nga abakanangita kunnyali Nnoongo apabalenda kwa kaimbalila kingobu Nuhu apatendekeka safina. Musafina jenie bakiba bandu achokotu yani bandu nane tu abakomboligwe mumache, 21 mache genie galaya ubaticho ogunkombo mangweto ngoe. Ngiti ubaticho gukuboya uchapu gwa mmeleje, nambu lilagano elitendigwa ku mwojo gwanga hukumuligwa kube tutei malemwa nnongi ja Nnoongo ku ndela jikuyoka kwa Yesu Kilisto, 22 ojwajabwi kumbengu na ngoe atamite kingono cha kalelo cha Nnoongo, atawala akapakachi bu kumbengu na bina kinala na bina makakala.

4

Kutama gambu ga Nnoongo

1 Magambu Kilisto apotekigwe kwa mmele na mangweto uyo mpaligwa kengama majendo gakwe, gambu mundu anda apotekigwe kwa mmele alekine na mabaja.

2 Kutumbu ngoe bwomi oguigile kutama padunia pano mpaligwa kulongoleigwa na Nnoongo, ngiti ku tama mbaja ya mmeleje.

3 Kingobu kijingi kipetite penia makibanga na kingobu chukamu ilebe andi ibakamulanga bandu bangamanyanya Nnoongo. Matamanga kupala ngongola na tama mbaja nu kulobela ni mipapala ju kulye nu kulobela muno kutenda ilebe ya oni nu kugongale inyago yenie ngi ilebe ikuchimwa, 4 ngoe bandu benia bangumanyanya Nnoongo batenda kuomwangwa pabammonanga mmije pamwe nabo mukutenda mabaja muno nga magambu bantukananga.

5 Nambu bapaligwa kola chukujanga ku Nnoongo, apapakahukumu ababi mmomi na abawile.

6 Magambu Nhwalo

Gwambone ngutangachigwa ati ikabi kubandu abawile, bahukumigwe mubwomi gwabe kimmele andi pabahukumigwa bange, kupala batamange mu Uhuke andi Nnoongo apabi mmomi.

Mpakachi jwambone jwa hupo ya Nnoongo

⁷ Kupela kuilebe yoa kubandakile, yene mma maha nkelukiange kunnyopa Nnoongo. ⁸ Kupeta genia goa mpalanange mangweto kwa mangweto ku mwojo gwoa, gambu mapalano gaibiliki mabaja majingi. ⁹ Nnendekeane kachinu mangweto kwa mangweto panga kokaleka. ¹⁰ Kila mundu apaligwa kutumia itoi yampi Nnoongo kajangata bandu bange. Andi makalolei bambone ba hupo nduu yampaganga Nnoongo. ¹¹ Mundu jwatangacha kubandu atangacha andi malobe ga Nnoongo. Anda apala kubegelela abegelela kwa makakala agapatite kuboka ku Nnoongo, kuilebe yoa kupala alumbigwe Nnoongo kundela ja Yesu Kilisto. Gambu kibumo na makakala nga ga Nnoongo machoba goa pangapela. Unhyo.

Kupotekigwa magambu gukube makilisto

¹² Makaganja bango, makaomongwaje kupotekigwa kukubinia kumpata magambu mankita kilebe echikimpata kigeni. ¹³ Nambu nhwalalalile gambu mpotekigwa andi papotekigwe Kilisto kupala papakubuja kabe mukibumo chakwe nhwalalilange muno. ¹⁴ Mbaya mangweto mantukanigwa magambu gukunhwamini Kilisto, kilebe chenye kibi namana kutenda Uhuke jwa kibumo jwenio ngu Uhuke jwa Nnoongo atama namangweto. ¹⁵ Akabeje mundu jwajoa panakati jinu ojwapakupotekigwa kwa magambu nkomi andaje mmwi andaje mmabaja andaje

mundu nndumbakani. ¹⁶ Nambu anda mpotekigwa magambu gukunhwamini Kilisto, makalola onije nambu mankoleye Nnoongo magambu mwenga mamundu ba Kilisto.

¹⁷ Kingobu cha hukumu kiike, hukumu jenie jitumbu na bandu bakwe mwene Nnoongo. Anda ibi hukumu jenie jitumbu kwito jibakujomolebo, ku bandu bangajali Nhwalu Gwambone gwa Nnoongo? ¹⁸ Andi pagalenga Majandiko Gachwapi,

“Komboka ku mundu jwatenda agunhwalali Nnoongo kujundupa, ibakubebo ku mundu jwanga nnyogopa Nnoongo na mmabaja?”

¹⁹ Kuyene bandu abapotekigwa kwa magambu ga Nnoongo bapaligwa, kuitendwa yabe yambone, kukibeka nhwina ja Mpanгани jwabe junakuaminika muno.

5

Bandu abunhwamini Kilisto

¹ Nenga nananhota kati ja akilongoi bi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto, nachaili kupotekigwa kwa Kilisto. Nane mbakube pamwe mukibumo echikipakuekuligwa. Ndenda nnyopanga muno mangweto makilongoi majango, ² mikichunge kikuta cha Nnoongo chibankamuinge, mikichunge ngiti kukunnachimichaje, nambu kukupala andi papala Nnoongo. Nkamulanga liengo lyene ngiti kukupala kunnepaje, nambu ku mwojo gwinu gwoa. ³ Makatawalanga kwa makakalaje benia ababekigwe kwinu, nambu mmaganga kilandanakio kukikuta chenye. ⁴ Na Nchungi Nkolongwa papakuika, mangweto mpatanga luchengo lu kibumo lwanga chujuka.

⁵ Uyo machikakombo mpaligwa kajoa akinanhota. Mangweto mmoa mpaligwa kubegelelana kukunyenyepe, gambu Majandiko ga Chwapi galenga, “Nnoongo kakananga bandu bina kulokaloka, nambu kapeganga upeelee bina kunyenyepe.”

⁶ Nnyenyepange nnongi ju luboko lwa Nnoongo juna makakala, kupala anyinulange kingobu chekipaligwa.

⁷ Mannekele Nnoongo malola ginu goa, gambu jwenio nga ojwang'oyanga.

⁸ Mma maha na nkelukiyange! Nngondwa jwinu, Mmaja, atenda kutinditindila andi liimba elikoloma limpala mundu annie mbyuu.

⁹ Ntamanga maha mankanange na ntamanga ndii muimani, kiti mmanyangite kutenda akaamini ajinu padunia joa bapotekigwa uyo. ¹⁰ Nambu anda mpotekigwe kusingobu tu, Nnoongo ojwabi kindumbutumbu chu upeelee gwoa na ojwankeme kujingila mukibumo chakwe cha machoba goa pangapela kukulondana na Kilisto Yesu, jwombe mwene ampa apakun-nimbia nu kumpe makakala ni kijemo chambone. ¹¹ Jwenio nga Nnoongo junuwecho machoba goa unhyo.

Abali jukujomolela

¹² Nunhwandikilinge balua jenje nyipi anyangita Silwano, nnongo ojunummanyi jukuaminika. Mbala kunnimbianga mwojo nuchalakicha kutenda gongo nga upeelee gwa kweli ja Nnoongo. Ntamanga maha mu upeelee gwenio.

¹³ Bandu abunhwamini Kilisto akajinu ba pamba panapakema pa Babiloni abapambuligwe pamwe na mangweto bampatanga abali. Na Maluko manango mukihuke ampatanga

abali. ¹⁴ Mpatana abali ku kiingi chu kulaya mapalano ku Kilisto.

Nannyopelanga tengela mangweto mammi mu Kilisto.

Balua ja pabena ja Petulo Kilongoi

Balua ja 2 Petulo jilenga jilandikigwa na ndundame Petulo, nambu akachomi ajingi ba ngoe bapemele kutenda genia ga kwelije. Iotwi kube mundu jonge nga ojwaandika balua jenje papala kuandika Petulo. Nhwandiki alenga jwombe mwene ngamona Yesu patama padunia pano muno Yesu pagalambuka kumio jakwe (2 Petulo 1:17-18). Anda nga ojwaandika balua jenje ibonekana aandika pakiba ku Loma pibandakila kupela yaka ya 65-67 kuboka pukubele kwa Yesu tango Petulo nu kujomokaje. Kabe Petulo ajikema balua jenje ja pabele Akalenga ajiandika balua jenje kuboka pukuandika balua ja 1 Petulo (2 Petulo 3:1). Aandika balua jenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto.

Kupala kwa Petulo kuandika balua jenje nga kalimbua mwojo akaumini batame kwambone na kakelabuya bakakengamaje akaboli buwangi (2 Petulo lipungu lya 2). Bakwajali bandu abunhwamini Kilisto bakajalije bandu abalenga Yesu atenda kuchelwa kubuja. Nambu akwajali kulenga Nnoongo abi kuchelwaje nambu apala kila mundu akoligwe (Lipungu lya 3:8-9). Chenie ngi kilebe chatenda bandu abapaligwa kutama kukunhwalali Nnoongo (Lipungu lya 3:14).

Agabi mukitabu

Petulo akilanduli mwene na akachomi bakwe (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe bakombakea bandu batame kukunhwalali Nnoongo gambu Nnoongo atuotoya kutenda yene (Lipungu lya 1:3-21).

Kuboka penia bakelebuya bandu baba maha na akaboli buwangi na ailenga ilebe eipakapata akaboli buwangi pijipakupela dunia (Lipungu lya 2:1-22).

Kabe Petulo ajomole kukalimbua mwojo akaumini batame kukunhwalali Nnoongo nu kukipangani gambu gu kubuja Yesu Kilisto (Lipungu lya 3:1-17).

¹ Ne, Simoni Petulo napakachi na nandundame ba Kilisto, nunhwandikilanga mangweto mampatite imani jambone muno andi ejitupatite twenga kundela ja gwambone gwa Nnoongo na Nkomboi Yesu Kilisto.

² Nannumbilanga upeepele na tengela ndu mukumanya Nnoongo na Yesu Nngwana jwito.

Nkemigwe nu kupambuligwa na Nnoongo

³ Kuwecho gwakwe Nnoongo, atupi ilebe yoa itipala kupala tutame kukunhwamini jwombe kukumanya jwenio nga ojwatukemite tube pamwe mukibumo nagwambone gwakwe mwene. ⁴ Kwa ndela jenie atupi lilagano likolongwa na lyambone, kupala ku hupo yenie tukilonde mumakakala ga Nnoongo, kupala tutame kutali nubaja gwa padunia oguletigwa na tama mbaja nu kupoke lipungu ku Unnongo gwakwe. ⁵ Magambu gwa genia, nkachanange kujonjake gambone muimani jinu na mwagambone nnyonjake malango, ⁶ mumalango ginu nnyonjake nuu, munuu nnyonjake kuimbalila mukuimbalila nnyonjake bwoomi ogunhwalali Nnoongo, ⁷ kukutenda ilebe einhwalali Nnoongo nnyonjake kutenda gambone kwa akajinu abunhwamini Kilisto, na nnyonjake mapalano ku bandu boa. ⁸ Anda ntwelalinge chipa

ndu andi yene mmagangaje makakata, nambu bukuoto kamu gambone kwakamanya Angwana bito ana Yesu Kilisto. ⁹ Nambu mundu anda nukubeje na chipa yenie mmana nga andi mundu kinjwilili kuotoje kulola gwicho, na alibalile kutenda ajeguigwe mabaja gakwe ga kalakala.

¹⁰ Ku yene makalongo nkachanange muno kubeka lukemo lwinu olunkemigwe na Nnoongo lube kilebe chu kujendeke kube nalwo mubwomi gwinu, anda ntamangite yenie ng'wegangaje ngu mubaja. ¹¹ Kukutenda yene manyeketeligwa kujingila mukingwana cha machoba goa pangapela cha Angwana na Nkomboi jwito Yesu Kilisto.

¹² Na yene manyendekeya kunkombakea machoba goa ilebe yene, iganukube miimanyi na mmilingite mukulimba mukweli ejimpokilinge. ¹³ Ne mbemele chenie kilebe cha mbone kwango kunnyimuya kukunkombakea ganga kiti mbi tango nakalama. ¹⁴ Manyi kutenda mandakile kuwe nu kuleka mmele gongo, andi Angwana bito ana Yesu Kilisto apabanaite kipola. ¹⁵ Yene mbakachana kunnaya ndela kupala nkombakelange genia kila kingobu anda nyomwike.

Takachaili bikibumo cha Kilisto

¹⁶ Kingobu putummola nhwalo gwa makakala gukuika kwabe Angwana bito ana Yesu Kilisto, takengimeje omo eitendakigwe na bandu akakalamui nambu twenga tubene ngitikibona kibumo chakwe kwa mio gito tubene. ¹⁷ Gambu twenga tukiba upo kingobu Awawa ana Nnoongo apabampa ichima ni kibumo. Lilobe ngilijoanika kuboka kwakwe jwombe jwabi Kibumo Kikolongwa, ngalenga, "Jwenio

nga manango ojunumpaile, ojwanhalalila." ¹⁸ Kabe twe tubene ngutujoa lilobe lyenie kuboka kumbengu kingobu apatakiba pamwe na jwenio panani pikitombi cha Chwapi.

¹⁹ Kabe uchaili gwa Akalondoli ba Nnoongo gutuchalakicha kilebe chenie, na mangweto mpakutenda gambone anda miagabala ilebe yenie, gambu yene ilandana andi lumuli olumulika pulubendu mpaka pipakuche nu lutondwa lu kindabi pulupakung'ala mummyojo jinu. ²⁰ Kupeta genia mpaligwa kutumbu kumanya ganga, ataik-abibole, abije mundu jwajoa ojwaotwi kupia ulondoli ogubi Mumajandiko ga Chwapi andi papala mwene. ²¹ Gambu ulondoi kupiigwaje andi papala mundu, nambu bandu ngabapia ulondoli guboka ku Nnoongo kukulongeleigwa nu Uhuke jwa Chwapi.

2

Akaboli buwangi

¹ Pakapiti na akalondoli buwangi panakati ja bandu, nu uyo akaboli bu uwangi mabapitila panakati jinu. Benia bileta kwa chili maboulo guwangi gukualabiya mpaka kunkana Ngwana ojubakombwile, yene babakiki-jambuki chokwe kujomoka bene akangweto. ² Kabe bandu akajingi bapakangamanga ndela yabe ya oni, nu kutenda yene ndela ja kweli jipakutukanigwa. ³ Kwa tama yabe mbaja i kipato, bapakupatanga nyonjakea kuboke kwinu kukunhwome omo yuwangi. Nambu kuboka kalakala hukumu jabe jitangachigwe nu komigwa kwabe kubi mio!

⁴ Gambu akapakachi bu kumbengu apabalemwaga, Nnoongo bakolije kia, nambu ngabaleke

paali pukupotekigwa kwenio batabangite mitondolo pulubendu totolo balende lichoba lya hukumu. ⁵ Nnoongo ajikolije kia dunia ja kalakala paleta mapuliko ga mache kikilambo cha bandu bangannyali Nnoongo, nambu Nuhu ojwatangacha ku bandu kupala batende ilebe yukunhwalila Nnoongo, ngankombola pamwe na bandu bange saba. ⁶ Uyo Nnoongo ngahukumu kilambo chuku Sodoma ni kilambo chuku Gomola, ngaitinia mwoto mpaka ngibe tikitiki nga maliu, abeka ibe kilandanakio chikipakapata bandu bangannyali Nnoongo. ⁷ Nnoongo ngankombo Lutu mundu jwanhwalalila Nnoongo ojwaechuka muno magambu ga ngongola ya bandu bangannyali Nnoongo, ⁸ gambu mundu jwanhwalalila Nnoongo jwenio atama pamwe na bandu benia, machoba goa mwojo gwakwe nguechuka kukulola nu kujoa itendwa yabe ibaja. ⁹ Yene ngipibile Angwana bamanyi pabapakakombo bandu bakwe bambone kuboke mukulondoigwa, na kabekanga bandu bangannyali Nnoongo mpaka lichoba lya hukumu. ¹⁰ Muno bandu baba abakengama tama mbaja ya mmele nukubembu kinala cha Nnoongo.

Akaboli buwangi benia mitau na bina kulokaloka kujogopa kitukana ipanganigwa ina kibumo yu kumbengu. ¹¹ Nambu akapakachi bu kumbengu abakweti makakala kapeta akaboli buwangi, babi kitakiyanaje ipanganigwa yenie nongi ja Angwana wala kitukanaje. ¹² Bandu benia kikitukana kila kilebe changa kimanya balandine ni inyama yangamawacho, ibelekwa kuboka penia kupukaligwa nu kuchinjigwa. Yenie ipakomigwa andi inyama ya mpongoti, ¹³ malepigwa kulaga ku kulaga

ukwako kubajambukie. Angweto kunhalalila kutenda yayoa ibaja kengama tela na tama yimi-bele jabe, kabe mui nalumu. Bandu benia bankoyanga oni nu kuwechuka panakati jinu pammeganga pamwe muyakulya ni mipapala kongo bakanhalalila ndela yabe yubaja. ¹⁴ Mio gabe gatweli ngongola nu kotokaje kutenda mabaja. Balongaley bandu akalegalau mukutegigwa mumabaja. Myojo jabe jiyobali tama ji kipato, Nnoongo babekite nhwilo. ¹⁵ Bijilekite ndela ji kipola, baobangite ni bijikengama ndela ja Balaamu, mwana jwa Beoli jwenio apala kupata malepo kukutenda mabaja. ¹⁶ Nambu Balaamu ngakalapigwa ku ubaja gwakwe, liponda ngililongela andi mundu ngilinhwibila, machonjo ga nnondoli jwenio.

¹⁷ Akaboli buwangi benia nga andi chembwe chikijomite, andi maunde agajoligwa nu upepo. Bandu benia Nnoongo babeki kutama paali pina lubendu totolo. ¹⁸ Balonge malobe gu gukulokaloka na gamboneje, ku tama yabe mbaja ya mmele kautanga bandu abatumbu katila bandu abatama kubaja. ¹⁹ Balagana na bandu kita baba tengela nakongo bene akangweto akabanda bu ubaja gambu mundu nga mmanda ju kilebe chachoa chikintawala. ²⁰ Bandu abapokony-wikwe kuboke mu ilebe ya dunia jenje ejileta kualabika, Angwana na Nkomboi jwito Yesu Kilisto, anda bapukaligwe kabele nu kulongoleigwa na angweto mmana ubaja gwabe upakube nkolongwa muno kupeta pitumbulaga. ²¹ Ikabi mbaya bikijimanyije ndela jukunhwalali Nnoongo, kuliko kujimanya kuboka penia kujileka nu kujioya amuli ja chwapi jibapatite.

22 Kubi kichobo chenje, “Jimbwa agabuji matapii gakwe mwene,” ni kichobo chenge, “Ligolobe elibilijote ligalabuka kabele pamandope.”

3

Lichoba lyukuika Angwana

¹ Makalongo bango, balua jenje nga jipabele kunhwandikilanga mangweto. Mubalua ibele yenie nyigite kugakalamuya malango ginu gaacha kwambone kukunkombake ilebe yenje. ² Mbala nkombakela ilebe ibalenga akalondoli ba Chwapi na amuli jimapata ka Angwana na Nkomboi jwito kupete achandundame binu. ³ Nkombakela kutenda machoba gujukomolela gano bapakuika bandu benia majendo gabe gakengama tama yabe mbaja. Benia bammeka nhwenyo. ⁴ Balenga, “Alagila kutenda maika! Lele, babiko Angwana? Akaokobito bajomwike, kila kilebe kibi uyo kuboka pijipanganigwa dunia!” ⁵ Nambu bandu benia kwa nyamie kubembula kutenda kalakala ku lilobe lya Nnoongo mbengu na dunia ngijipanganigwa. Dunia ngijipanganigwa kuboche mache nu kundela ja mache. ⁶ Ku lilobe lya Nnoongo na mapuliko ga mache dunia ja kalakala ngijialabigwa. ⁷ Nambu kulilobe ulyale mbengu na dunia ja ngoe jibekigwa magambu ga Nnoongo kupala itiniigwe na mwoto. Ibekigwe mpaka lichoba lyale pabakuhukumigwa nu komigwa bandu banga nnyali.

⁸ Nambu makalongo bango kibi kilebe chimwe mikikilibalije! Kutenda, nnongi ja Angwana lichoba limwe tela na machoba elufu yaka elufu tela na lichoba limwe. ⁹ Angwana kuchelwaje kulenganiki lilagano lyabe andi bandu pabapemelela kita batenda

kuchelwa. Benia babi kunhwimbalila, kupalaje mundu jwajoa awe, nambu bapala kila mundu alape mabaja gakwe.

¹⁰ Nambu lichoba lya Angwana liika andi nnyibi. Lichoba lyenie dunia jiboigwa kuluindu lukolongwa muno, kila kilebe chikibi kunani kitiniigwa mwoto, dunia jiboigwa na kila kilebe chikibi mwenio ibeje kabele. ¹¹ Anda kila kilebe kialabigwa yenie lele mangweto mibaganga mabandu nike? Mpaligwa kutamanga chwapi nu kunnyali Nnoongo, ¹² andi pantama nukulende lichoba lya Nnoongo nu kulitenda liike chokwe. Lichoba lyenie mbengu ibakutiniigwa mwoto nu kualabigwa ni ilebe yoa eibi kunani itapata kwa mwoto. ¹³ Twenga tulende lilagano lya Nnoongo, tulende mbengu nhyono na dunia nhyono itamo ya bandu abatenda gapala Nnoongo.

¹⁴ Yene makalongo bango magambu nnende ilebe yenie nkachana kukibeka chwapi makabeje na malemwa nnongi ja Nnoongo, nukutama nakwe tengela. ¹⁵ Mmanyanga kutenda Angwana batenda kuimbalila kumpala bandu bakole kingobu chukomboligwa, andi Paulo nnongo gwito ojutumpala panhwandikila kwambone kwapata ku Nnoongo. ¹⁶ Genia nga agaandike Paulo mubalua yakwe yoa palonge nhwalo gwenio. Mubalua yakwe ilebe yenge kumanyikanaje kipola na bandu akajinga na nagalambu na banga kijemo kagaponangania, andi pabatenda mu Majandiko gange Gachwapi, yene bikijambuki kujomoka kwabe bene.

¹⁷ Nambu, makalongo bango, magambu tayali mmanyi kile chenye, mmaganga maha makaoigwaje na malemwa ga

bandu akabaja, kugwe nu
kuchipu kujema pikijemo chinu.
¹⁸ Nambu nyendekeyange kutama
mupeele na kamanya Angwana
na Nkomboi jwito Yesu Kilsto.
Kibumo kibe kwabe, ngoe naku-
jendekea machoba goa! Unhyo.

Balua ju kutumbula ja Yohana Kilongoi

Balua ja Yohana jukutumbula jilandikigwa na ndundame Yohana chaka 85-90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilaiteje mwene kutenda nga jwaandikage, nambu lipungu lya likutumbula alaite kutenda jwombe nga nchaili jukuibona kukutama kwakwe padunia pano nu kuyoka kwa Yesu (1 Yohana 1:1-3). Aina jukuandika mu 1 Yohana uyo jilengani mu Nhwalo Gwambone gwa Yohana. Iaminike kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu chatama ku Efeso.

Yohana aandika balua yenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto na kingobu chenye bandu abakiba bukunhwamina Kilisto bakate kulaga muno kuboka kukikuta cha bandu chikikemigwa, “Ginostiki.” Ngabaamini kutenda Yesu akiba Nnoongo kweli nambu pakiba padunia pano akiba munduje andi pabi mundu. Nga magambu Yohana aandike kunhwalo kukube kwakwe nchaili jwa Yesu kukutama kwakwe padunia nu kutenda maboko gakwe gankamwile Yesu (1 Yohana 1:1-3). Yohana aandika balua jenje kujitenda laa jakwe jilenganile (1 Yohana 1:4). Na kakanakia akaumini bakatenda malemwaje (1 Yohana 2:1). Na kalenda akaumini na maboulo guwangi (1 Yohana 2:26). Na kalenge kipola akaumini kutenda kweli babi koligwa (1 Yohana 5:13).

Agabi mukitabu

Yohana alanduli nhwalo gwa balua jakwe nu kulenga kwanike ajiandike jenie (Lipungu lya 1:1-4).

Na jwombe alaite kutenda Nnoongo ngu lumuli nu tupaligwa kutama andi patama Yesu (Lipungu lya 1:5-3:10). Kabe atukombakie twenga nhwalo gu kupalana (Lipungu lya 3:11-5:12). Penia ajomoli balua jakwe (Lipungu lya 5:13-21).

Lilobe elibape bandu bwomi

¹ Tunhwandikilanga mangweto nhwalo gu Lilobe ojwaleta bwomi ojwakiba kuboke lolo. Twenga ngutunnya nu kummona kwa mio gito tubene, ngutunnolakea nu kunkamula kwa maboko gito tubene. ² Bwomi gwenio apupitila twenga ngutubona na ngoe tuchalakicha minhalo jakwe nu kunnengelanga nhwalo gwa bwomi gwa machoba goa pangapela ogukiba kwa Awawa na ogulaigwa kwito. ³ Echitukibweni nu kukijoa nga chituntangachila na mangweto uyo, kupala namangweto nhwoto kube pamwe na twenga mukube kile chimwe andi putulondine twenga na Awawa na Mwana jwabe Yesu Kilisto. ⁴ Tunhwandikilanga mangweto ilebe yenje kupala tualalila mwojo muno.

Nnoongo ngu lumuli

⁵ Nhwalo gongo tujoine kuboka ku Yesu na ngoe tunnengelanga kutenda Nnoongo ngu lumuli nu lubije lubendu lwalwoa nkati jakwe. ⁶ Anda tulengite kutenda tubi pamwe na jwombe, nu upo tutama pulubendu, tulenga uwangi ni itendwa ito ya kwalije. ⁷ Nambu anda tutamite pulumuli, andi Nnoongo mwene patama pulumuli, penia, tiba kile chimwe tubene jika, na myai ja Yesu Kilisto, Mwana jwa Nnoongo, jitujeguya mabaja goa.

⁸ Anda tulengite kutenda tukwetije mabaja, tukikoloya tubene,

na kweli jibije nkati jito. ⁹ Nambu anda tugalengite mabaja gito, penia, Nnoongo juna kuaminika na jwambone, jwombe matulekekea mabaja gito nu kutujeguya ubaja gwoa gututeile. ¹⁰ Anda tulengite kutenda tuteije mabaja, tupakuntenda Nnoongo alenga uwangi, ni lilobe lyakwe libije nkati jito.

2

Kilisto nga ojwatujiangata

¹ Makinangota bango, nunhwandikila ilebe yenje, kupala makatendaje mabaja. Nambu, anda ibi mundu atei mabaja, tukweti jumwe jwatujiangata kutujopela ka Awawa, nga Yesu Kilisto jwanga lilemwa. ² Kilisto ngi lilumbo elilitubokea mabaja gito, ngiti mabaja gito twenga tuje, nambu uhyo gambu ga mabaja ga bandu boa. ³ Anda tuagabi amuli ya Nnoongo, penia tuotwi kulenga kweli tummanyi. ⁴ Mundu andalengite kutenda ammanyi Nnoongo, nambu kuagabaje amuli yakwe, mmanya mundu jwenio alenga nhwangi, na kweli jibije nkati jakwe. ⁵ Nambu mundu jwajoa jola ojwaagabala lilobe lya Nnoongo, jwenio nga ojwakweti lipalano lya Nnoongo lilenganile nkati jakwe. Yene nga putuotwi kumanya kweli tulondine nakwe, ⁶ mundu jwajoa ojwalenga kutenda akilondine na Nnoongo, apaligwa kutama andi patama Yesu Kilisto.

Amuli nhyono

⁷ Makalongo bango, amuli jenje ejinunhwandikila jeno ngiti amuli nhyonoje, jenje amuli ujaje jimakiba najo kuboke pukutumbula. Amuli ng'ona jenie nga nhwalo gumujoinago. ⁸ Kukingonu chenge, amuli jenje ejinunhwandikilanga jeno nga amuli nhyono, kweli jakwe jibonekana nkati ja Kilisto na

nkati jinu uhyo. Gambu lubendu lutenda kuboka nu lumuli lutumbwile kumulikila.

⁹ Mundu jwajoa ojwalenga kutenda abi nkati ja ndaa, nambu anchimwa nnunugwakwe, mundu jwenio abi tango mulubendu. ¹⁰ Mundu jwajoa ojwampala nnunugwakwe abi mulumuli lwenio, ni kibije kile chochoa chela nkati jakwe chekiotwile kumeka mundu jonge atende mabaja. ¹¹ Nambu mundu jwanchimwa nnongomundu abi mulubendu. Atyanga mulubendu, na amanyije okwajenda, gambu lubendu luntei abe kinjwilili. ¹² Nunhwandikilanga mangweto makinangota magambu mabaja ginu galekakiigwe kupete agatei Kilisto. ¹³ Nunhwandikilanga mangweto makina wawa magambu mummanyi jwenio ojwakiba kuboke pukutumbula. Nunhwandikilanga mangweto machakakombo na achakabale magambu munhwotwile mmaja jola. ¹⁴ Nunhwandikilanga mangweto makinangota magambu mamanyi Awawa. Nunhwandikilanga mangweto makina wawa magambu mamanyi bombe abakiba kuboke pukutumbula. Nunhwandikilanga mangweto machakakombo na achakabale magambu nkwati makakala, ni lilobe lya Nnoongo libi nkati jinu nu munhwotwile mmaja.

¹⁵ Mikijipalaje dunia wala kilebe chochoa chikibi padunia. Mundu jwajoa jwajipala dunia, kuotoje kapala Awawa ana Nnoongo. ¹⁶ Gambu kila kilebe chikibi cha dunia, andi yene tama mbaja ya mmele ni ilebe eibibona bandu nu kulokalela nu kulokaloka okujambukia gambu gwa uloi, yenie yoa iboka ka Awawaje, nambu iboke padunia. ¹⁷ Dunia pamwe na ilebe yakwe

yoa ina kulokalela itenda kupeta, nambu mundu jwakamu lyapala Nnoongo, atama machoba goa pangapela.

Nngondwa jwa Kilisto

¹⁸ Makinangota, kupela kubandakile! Ngannyoa kutenda jwankana Kilisto atenda kuika, nambu ngoe akangondwa nduu ba Kilisto baike, kuyenie tumanya kutenda kupela kwa dunia kubandakile. ¹⁹ Bandu benia babokila kati jito nambu kweli bakiba bitoje magambu butulekite, anda bakabi bito, kabi batamite na twenga. Nambu ngubutuleka, ngabajabulanga, kupala ibonekane kipola kutenda bakiba bitoje ngu.

²⁰ Mangweto mmanyi kutenda Kilisto ngannyela Uhuke jwa Chwapi, mangweto mijimanyi kweli. ²¹ Nunhwandikilanga mangweto, ngiti kutenda mijimanyije kweli, nambu mijimanyi, kabe magambu ubije uhwangi gwagoa guboke mukweli.

²² Nhwangi nga meneke? Nga ojwakana kutenda Yesu nga Kilisto Nkomboije ojwapambuligwe na Nnoongo. Mundu andi jwenio nga jwankana Kilisto Nkomboi, bakana Awawa na Mwana. ²³ Gambu mundu jwajoa jwankana Mwana, bakana Awawa uhyo, na mundu jwajoa jwannyeketela Mwana, bajeketela Awawa uyo.

²⁴ Nhwalo gwago gumujoa kuboke pitumbulaga utame mummyojo jinu. Anda nhwalo gwenio gumujoa kuboke pitumbalaga utamite nkati jinu, mmanyi ntama mukulondana na Mwana na Awawa. ²⁵ Chenje nga chatulagila kutupe Mwene Kilisto bwomi machoba goa pangapela.

²⁶ Nunhwandikilinge nhwalo gongo kupala kunkelebuya nhwalo gwa bandu abapalanga

kunkolobana mangweto. ²⁷ Na mangweto mumpokile Uhuke jwa Chwapi kuboka ku Kilisto na jwenio atame nkati jinu. Mpaligweje kabe kuboligwa na mundu jwajoa. Gambu Uhuke jwenio ammolanga kila kilebe, na maboulo gakwe nga gakweli, ngiti guwangije. Yene magaagabale maboulo gu Uhuke nu kujendeke kutama kukulondana na Kilisto.

²⁸ Elo makinangota ntamange nkati jakwe kupala apakuka tukajogopaje pangabe ni kikopakeo chu kukiia kwa oni. ²⁹ Mmanyi kutenda Kilisto atenda gapala Nnoongo, kuyenie, mpaligwa kumanya kila mundu ojwatenda gapala Nnoongo nga mwana jwa Nnoongo.

3

Ingota ya Nnoongo

¹ Nnolange oti Awawa apabutupaille muno mpaka tukemigwa ingota ya Nnoongo! Na kweli nga aputubile. Nga magambu bandu badunia butumanyije, magambu bummanyije Nnoongo. ² Makalongo bango manampala, ngoe twenga nga takinangota ba Nnoongo, nambu tango yanamanyikanaje kipola pipakube. Nambu tumanyi kutenda Kilisto papakubuja kabele, tuba andi jwenio gambu tupakummona pabile. ³ Kuyenie, kila mundu ojwakweti lihyobalelo lende ku Kilisto, kukijeguya mwene andi Kilisto pabi chwapi muno.

⁴ Kila mundu jwatenda malemwa ajikana chalia ja Nnoongo, gambu kutenda mabaja ngu kujikana chalia. ⁵ Mmanyi kutenda Yesu Kilisto aikila kugaboya mabaja gito, na nkati jakwe gabije mabaja. ⁶ Kuyenie, kila mundu ojwatama kukulondana na Kilisto kutendaje mabaja, nambu kila mundu ojwatenda

mabaja tango anumanyaje Kilisto wala kummona.

⁷ Kuyenie makina ngota bango makajeketeje mundu ankoloyange. Mundu ojwatenda itendwa eipaligwa na Nnoongo jwenio anhwali Nnoongo andi Kilisto apuanhwali Nnoongo. ⁸ Nambu mundu jwatenda mabaja jwenio jwa Mmaja, gambu Mmaja atei mabaja kutumbwa kalakala. Nambu Mwana jwa Nnoongo ngaika padunia kwalabia liengo lya Mmaja.

⁹ Kila mundu ojwabi mwana jwa Nnoongo kujendekeje kutenda mabaja, gambu bwomi nhyono kuboka ku Nnoongo utama nkati jakwe, kabe kutendaje mabaja gambu Nnoongo nga Awamundu. ¹⁰ Chenje nga chekilaya ingota ya Nnoongo yako ni ingota ya Mmaja yako, mundu jwajoa jwangatenda ilebe yukunhwali Nnoongo, andaje jwangampala nnongomundu, jwenio nga mwana jwa Mmaja.

Mpalanange

¹¹ Nhwalo gumujoa kuboke pukutumbula nga gongo, tupaligwa kupalana! ¹² Takabeje andi Kaini kukulongoleigwa na Mmaja, ngankoma nnunamundu. Na, kwanike ankomite? Gambu itendwa yakwe ikiba ibaja, nambu itendwa ya nnunamundu nginhwalali Nnoongo!

¹³ Kuyenie, makalongo bango, makaomwangaje anda bandu badunia banchimwanga.

¹⁴ Twenga tumanyi kutenda tupetite kuboka muki nu kujingi mubwomi magambu tubi kapala akanunabito. Mundu jwanga mapalano ajendeke kutama mumakakala ga kiu.

¹⁵ Kila mundu jwanchimwa nnunamundu jwenio nga nkomi, mangweto mmani kutenda mundu jwajoa nkomi nkati jakwe

akwetije bwomi gwa machoba goa pangapela. ¹⁶ Twenga tumanyi kupalana nga nike, kwani Yesu Kilisto ngapanga bwomi gwakwe magambu gito twenga. Natwenga uhyo tupaligwa kupanga bwomi gwito magambu ga akalongabito. ¹⁷ Na anda mundu akweti ilebe ya padunia pano, anda amweni nnongomundu jwapala kilebe, nambu kunkole kiaje aotwabo kulenga ampala Nnoongo? ¹⁸ Makinangota bango, mapalano gito gakabeje malobe jika, nambu kupalana kuba kwa kweli kukubonekana ku itendwa.

¹⁹ Yenie nga putuotwi kumanya kube twenga tubi mukweli, nu tujogopaje putupakujema nnoongi ja Nnoongo. ²⁰ Ata ikabi myojo jito jituhukumula, tumanyi kutenda Nnoongo nkolongwa amanyi kila kilebe. ²¹ Makalongo bango, anda myojo jito jibi kutuhukumuje mmani tujogopaje nnoongi ja Nnoongo, ²² nu kupoke kila kilebe echitujopa kuboka kwakwe, gambu tutenda kujali amuli yakwe nu kamwa agunhwali. ²³ Na amuli jakwe nga jenje, kunhwamini Mwana jwakwe Yesu Kilisto nu kupalana andi patuamuliche. ²⁴ Ojwaagabala amuli ya Nnoongo atama nkati ja Nnoongo na Nnoongo atama nkati ja jwenio. Kupete Uhuke jwa Chwapi ojwatupile Nnoongo, twenga tumanyi kutenda Nnoongo atama kukulondana na twenga.

4

Kihuke jwa kweli na jwa nhwangi

¹ Makalongo bango mukunhwaminije kila mundu ojwalenga kita akweti Uhuke jwa Nnoongo, nambu munhwangakia mundu jwenio anda akweti nu Uhuke jwa Nnoongo andaje uwangi, gambu akalondoli ndu buwangi bapitile

padunia. ² Yene nga pampaku-manyanya kutenda mundu jwenio alongeigwa nu Uhuke jwa Nnoongo. Kila mundu jwalenga kutenda Yesu Kilisto ngaika, ngabe mundu, mundu jwenio akweti Uhuke jwa Nnoongo. ³ Mundu jwangannyeketela Yesu, mmanyanya akwetije Uhuke jwaboka ku Nnoongo. Nambu mundu jwenio akweti uhuke jwankana Kilisto, na mangweto nganyoya kutenda atenda kuika, na ngoe aike padunia! ⁴ Nambu mangweto, nga makinangota ba Nnoongo na manhotwile akalondoli buwangi benia, gambu Uhuke jwa Nnoongo jwabi nkati jinu akweti makakala kupeta uhuke ojwabi nkati ja benia ababi badunia. ⁵ Akalondoli buwangi balenga ilebe yadunia, nangweto dunia japenakia magambu angweto nga badunia. ⁶ Nambu twenga nga bandu ba Nnoongo. Mundu ojwammanyi Nnoongo atenda kutupenakia, mundu jwangammanyanya Nnoongo kutupenakiaje. Kuyenie tuotwi kumanya kulekana kati ja Uhuke jwa kweli na uhuke juwangi.

Nnoongo juna kupalana

⁷ Makalongo bango, tupalane, gambu kupalana kuboka ku Nnoongo. Kila mundu ojwabi nu kupalana nga mwana jwa Nnoongo, na ammanyi Nnoongo. ⁸ Mundu jwangabe nu kupalana ammanyije Nnoongo, gambu Nnoongo nga kupalana. ⁹ Nnoongo ngalaya kupalana kwakwe kwito twenga kukunkinga Mwana jwakwe jwa jika padunia, kupala tube na bwomi kundela jakwe. ¹⁰ Kupalana kwa kweli nga kongo, ngiti tweje tatutumbula kumpala Nnoongo, nambu jwombe ngatupala nu kunkinga Mwana abe lilumbo likutubokea mabaja gito.

¹¹ Makalongo bango, andaibi Nnoongo ngatupala yenie, mmanyanya, natwenga tupaligwa kupalana. ¹² Abije mundu jwababweni ana Nnoongo, nambu anda tupaline, Nnoongo atama nkati jito, nu kupalana kwakwe kulengani nkati jito.

¹³ Tumanyi kutenda tutama nkati jakwe, najwombe abi nkati jito, gambu jwombe atupile Uhuke jwakwe. ¹⁴ Twenga tuloile nu kuchalakicha kutenda Awawa ngabankinga Mwana jwabe abe Nkomboi jwa padunia. ¹⁵ Kila mundu jwalenga kung'omo jakwe kutenda Yesu nga Mwana jwa Nnoongo, Nnoongo atama nkati ja mundu jwenio, na jwenio atama pamwe na Nnoongo. ¹⁶ Kuyenie twenga tumanyi nu tubikuamini kupalana kwakweti Nnoongo kwito twenga.

Nnoongo ngi lipalano, na kila mundu jwatama mukupalana, atama pamwe na Nnoongo, na Nnoongo atama mukulondana pamwe na jwenio. ¹⁷ Tube andi pabi Kilisto nu kutama kukupalana padunia pano, kupalana kwakwe kulenganile nkati jito tujogopaje Nnoongo lichoba lyapakahukumu bandu boa. ¹⁸ Apabi na mapalano kujogopaje, elo, mapalano ga kweli kukuboya kujogopa kwoa. Mundu juna kujogopa tango anabe telaje mumapalano, bandu bajogopa gambu kubi hukumu.

¹⁹ Twenga tukweti mapalano magambu Nnoongo nga ojwatumtumbula kutupala. ²⁰ Mundu anda alenga ampala Nnoongo, kongo akanchimwa nnongomundu, jwenio alenga nhwangi. Gambu mundu jwanga mpala nnongomundu ojwammuna, kuotwaje kumpala Nnoongo jwanga mmona. ²¹ Kuyenie jenje nga amuli jatupa Kilisto, ojwampala

Nnoongo uyo apaligwa kumpala nnongomundu.

5

Kujioto dunia ku imani

¹ Kila mundu ojwaamini kutenda Yesu nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo, jwenio nga mwana jwa Nnoongo. Kila mundu ojwabapala awawa uyo ampale na mwana. ² Yene nga putumanya kutenda tubi kuipala ingota ya Nnoongo, kukumpala Nnoongo nu kuagabala malagilo gakwe, ³ gambu kumpala Nnoongo ngu kuagabala amuli jakwe. Na amuli jakwe kunonopaje, ⁴ gambu kila mundu ojwabi mwana jwa Nnoongo aotwile kujiotola dunia. Yene nga aputujiotola dunia, kuimani jito. ⁵ Mene ojwaotwile kujipeta dunia? Jwajo tu ojwaamini kutenda Yesu nga Mwana jwa Nnoongo. ⁶ Yesu Kilisto nga ojwaika kwa mache gukubatichila kwakwe na myai ja kiu chakwe. Ngiti aikila kwa mache tuje, nambu kwa mache na kwa myai. Nu Uhuke achalakicha kutenda nga kweli, gambu Uhuke nga kweli. ⁷ Babilingite akachaili akatatu, ⁸ Uhuke jwa Nnoongo na mache na myai, nu chaili gwabe ubi tela. ⁹ Anda tujeketi uchaili gwa bandu, uchaili gwa Nnoongo guna kutopela muno, gongo nguchaili ogwapiya mwene Nnoongo nhwalo gwa Mwana jwakwe. ¹⁰ Ojwanhwamini mwana jwa Nnoongo akweti uchaili gwenio nkati jakwe, nambu jwanga nhwamini Nnoongo, antenda Nnoongo alenga uwangi, gambu aamineje uchaili ogwapanga Nnoongo nhwalo gwa Mwana gwakwe. ¹¹ Nuchaili gwene nga gongo, Nnoongo ngatupe bwomi gwa machoba goa pangapela, bwomi

gwenio uboka ka Angwana. ¹² Mundu jwajoa ojwanhwamini Mwana jwa Nnoongo akweti bwomi gwenio, jwanganhwamini, akwetije bwomi.

Bwomi gwa machoba goa

¹³ Nunhwandikilanga mangweto manhwamini ku lina lya Mwana jwa Nnoongo mmanyange kutenda nkwati bwomi gwa machoba goa pangapela. ¹⁴ Na twenga tulimba mwojo nnongi ja Nnoongo gambu tumanyi kutenda anda tunnyopite andi papala, jwenio kutujoa. ¹⁵ Tumanyi kutenda anda tunnyopite kutujoa, gambu tumanyi atupe goa agatunnyopa. ¹⁶ Mundu andamweni nnongomundu akatenda libaja lyangampeleka muki, apaligwa kunnyopela ku Nnoongo, Nnoongo mampa bwomi. Nonge yene magambu ga bandu abatei mabaja gangapeleka muki. Libi libaja likumpeleka mundu muki, nenga nonge ngiti mpaligwa mannyope Nnoongo magambu ga geniaje. ¹⁷ Kila kintendwa changunhwalali Nnoongo ngu ubaja, nambu gabi mabaja gangampeleka mundu muki. ¹⁸ Tumanyi kutenda ingota ya Nnoongo kutendaje mabaja, magambu Mwana jwa Nnoongo annendele kwa tengela, Mmaja kuntenda kileje. ¹⁹ Tumanyi kutenda twenga ngi ingota ya Nnoongo iganukube dunia joa jitawaligwa na Mmaja jwenio. ²⁰ Uyo tumanyi kutenda Mwana jwa Nnoongo aike, atupile malango kupala tummanyene Nnoongo jwa kweli, tutame mukulondana na Nnoongo jwa kweli na mukulondana na Mwana jwakwe, Yesu Kilisto. Jwenio nga Nnoongo jwa kweli, jwenio nga bwomi gwa machoba goa pangapela. ²¹ Makinangota bango makagongaleje inyago.

Balua ja pabele ja Yohana Yohana Kilongoi

Balua ja pabele ja Yohana jilandikigwa na ndundame Yohana chaka cha 90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilengiteje mwene kutenda nga jwaandika jenie, nambu tu akikemite mwene munanhota. Minhalo ejibi mukitabu chenje gabi tela na agabi mukitabu chu Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Yohana. Muno pakwajali nhwalo gwa amuli ja Yesu ju kupalana na panneta pamwe Yesu jwa lipalano nu kengama amuli jakwe (2 Yohana 1:5-6; Yohana 15:9-10). Bandu baamini kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu patama ku Efeso.

Iganukube Yohana ajiandika balua jenje kwa akalombo abapambuligwe na akinangota mundu, nambu ibonekana andi akiba akaandikila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Yohana aandika balua jenje gambu gwa kalimbua mwojo bandu abunhwamini Kilisto na kakelabuya angweto nhwalo gwa akaboli buwangi.

Agabi mukitabu

Yohana ajilaite balua jenje kutenda baandaki beneke na bapatite abali akajakwe (Lipungu lya 1:1-3).

Penia ngabape mwojo bandu abunhwamini Kilisto na kakomboke angweto amuli ngolongwa (Lipungu lya 1:4-6).

Kabe ngaba kelebuya angweto ku nhwalo gwa akaboli buwangi (Lipungu lya 1:7-11).

Yohana ajomolila balua jakwe kwakapata abali kuboke kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kwakiba, chakikema “nnombo gwinu jwapambuligwe na Nnoongo” (Lipungu lya 1:12-13).

¹ Nenga nananhota nunhwandikila mwenga Amama mampambuligwe pamwe ni ingota inu mbi kupalanga mukweli. Ngiti netuje nanumpalanga, nambu boa abijimanyi kweli babi mpalanga. ² Magambu kweli ejibi nkati jito, jijendekea kube na twenga machoba goa.

³ Gwambone na kia na tengela eiboka ku Nnoongo nuku Yesu Kilisto, Mwana jwa Awawa, ipakube pamwe na twenga mukweli na mapalano.

Kweli na mapalano

⁴ Nganhala mwojo muno kutenda ingota inu yenge itama mukweli andi ana Nnoongo Awawa pubutua-muliche. ⁵ Nunhwandiki mwe mamama, twe tuboa tatunhwamine Kilisto, tupalane. Kujopa kongo ngiti amuli nhyonoje, nambu amuli ujaje ejitukiba najo kuboke pukutumbula. ⁶ Kupalana nga kongo kutama kukuagabala amuli ya Nnoongo. Amuli ejimijioa kuboke kalakala nga jenje, mmoa mpaligwa kutama kukupalana.

⁷ Akawangi ajingi pabile padunia, bandu benia kujeketeje kutenda Yesu Kilisto eike kwa mmele gukumundu. Mundu jwalenga genie nhwangi na ankana Kilisto. ⁸ Kuyenie, mmegange maha mmeni mangweto kupala makaoyangaje chache chemikibegalile, kupala mpatange hupo inu tegatega.

⁹ Mundu jwajoa jwanga agabala nu kujendeke kutama mumaboulo ga Kilisto, nambu

kuagabaje akwetije Nnoongo. Ojwajendeke mumaboulo genia akweti Awawa na Mwana. ¹⁰ Kuyenie anda mundu aike kwinu mangweto nu kunneteje maboulo genia, mangweto makampokeje kachinu, wala makampataje abali. ¹¹ Gambu jwampata abali mundu jwenio, abi nakwe pamwe muitendwa yakwe ibaja.

Malobe gukupela

¹² Ngweti ndu gukunnengelangana, nambu mbaije kunnenge genia kukunhwandakila, nambu, nhyobale kuika kwinu nu kulongela na mangweto, kupala kualamwojo kwito kulenganile.

¹³ Ingota ya nnombo gwinu jwampambuligwe na Nnoongo yampata abali.

Balua ja tatu ja Yohana Kilongoi

Balua ja 3 Yohana jilandikigwa na ndundame Yohana chaka cha 90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilengiteje mwene kutenda nga jwaandike, nambu tu akikemite munanhota (Lipungu lya 1:1). Ate uyo mubalua jakwe ja 2 Yohana (Lipungu lya 1:1). Iaminike kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua yenge itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu chatama ku Efeso.

Yohana aandika balua jenje ku mundu jwanhwamine Yesu ojwakemigwa Gayo. Annengite Gayo kutenda nng'anja mundu na annagila jwenio kutenda bapokele kachakwe akalongo abunhwamini Kilisto abatyangi pikilambo chenie.

Agabi mukitabu

Yohana ampata abali Gayo (Lipungu lya 1:1).

Uyo annimbie mwojo Gayo nu kunnagila jwenio kutenda abe jwakapoke akalongo mundu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 1:2-8).

Kabe alonge nhwalo gwa bandu abena bano, Detolofa na Demotilasi (Lipungu lya 1:9-12).

Ajomole balua jakwe (Lipungu lya 1:13-14).

¹ Nenga nananhota nunhwandikila mwenga maganja bango Gayo, manumpala mukweli.

² Maganja bango, nanyope yene kila kilebe chanyende kwambone, nannyope mme na mmele gwambone andi pammi mubwomi gwinu muhuke. ³ Ndekuala mwojo muno bange akalongo pabaika

pamba, ngabachalakicha mwe pimijijali kweli na pannyende kutama mukweli. ⁴ Kibije kilebe chanhala mwojo muno nambu tu panyoa kita ingota yango itama mukweli.

Kajangata bange

⁵ Maganja bango, mwenga mmi kuaminika kila kingobu pamabegelela akalongo, ata bakabi ageni. ⁶ Bandu benia bachalakiche kubandu ba pamba abunhwamini Kilisto minhalo ja mapalano ginu. Chonde majangate bajendeke na mwanja gwabe tela na apipakunhwalila Nnoongo. ⁷ Gambu batumbalanga mwanja gwabe mukummegele Kilisto panga pokela kilebe chochoa chakajangata kuboka kwa bandu banganhwamini Kilisto. ⁸ Twenga tupaligwa kajangata bandu benia, kupala na twenga tube pamwe muliengo lyabe mukutangacha kweli.

Deotefa na Dematilio

⁹ Nganhandika balua kukikuta cha bandu chibunhwamini Kilisto, nambu Diotefa, ojwapalapala kube nkolongwa jwabe, apaije kumbenakia. ¹⁰ Yene, pambakuika mbakulenga ilebe yoa yaiteile, nilenga malobe mabaja gu wangi galenga kwito. Kabe genia tuje, jwombe akana kapoke akalongo ababi mumwanja, nu uhyo bakanakia bandu bange abapalanga kapoke akageni nu kupala kabenga baboke mukikuta cha bandu abaamine.

¹¹ Maganja bango, makajigaje mabaja, nambu nnyiga gambone. Kila ojwatenda gambone jwenio jwa Nnoongo, nambu ojwatenda mabaja ammanyije Nnoongo. ¹² Kila mundu annumbali Demetilio, na kweli jene jichalakicha kutenda jwenio jwambone. Na ata twenga tunchalakicha ujwo, namwenga

mmanyi kutenda echitulongela
chakweli.

Chalamu chukujomolela

¹³ Ngweti ndu gukunnengela,
nambu mbaije kunhwandikia
mubalua jenje. ¹⁴ Nhyobale kum-
mona enoeno kupala tulongela
putupakongana.

¹⁵ Tengela jibe na mwenga. Ak-
aganja binu boa ba pamba bam-
pata abali na mwenga mampata
abali kila mundu jwabi nng'anja
jwito.

Balua ya Yuda Kilongoi

Balua jikemigwa Yuda jitoi lina li nhwandiki. Yuda akilenga mwene kutenda nga nnuna gwa Yakobo nu uyo nnuna gwa Yesu (Yuda 1). Uyo bandu bamanyi kutenda Yuda akiba nnuna gwa Yesu. Tumanyije kutenda balua jenje jilandikigwa kwa magambu ga kikuta chenge cha bandu abunhwamini Kilisto kabe ibonekana akachomi bakwe bukutumbula bakiba Akayahudi tela na apatumie majandiko kuboke mulilagano lya lolu. Iganukube ibonekana balua jenie baandaki, “boa abakemigwe abapaligwe na Nnoongo Awawa, nu kugoigwa gambu ga Yesu Kilisto” (Yuda 1). Na balua jenie jibonekana jilandikigwa mu chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Kupala kwa Yuda kuandika balua jenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto, kakelebu nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 4). Atumi minhalo ni ilebe kuboke mu Majandiko ga lolu kupala kachani chalongela. Mubalua jenje ibi ilebe eilandine ni ilebe eibi mu 2 Petulo, kelebua nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 4, 2 Petulo 2:1). Uyo alanduli nhwalo gwa akapakachi bu kumbengu ni ilebe yuku Sodoma nuku Gomola.

Agabi mukitabu

Yuda atumbu kapata abali akachomi bakwe (Yuda 1-2).

Kabe alanduli chikintei aandike, kakelebua bandu abunhwamini Kilisto ku nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 3-4).

Kuboka penia bakelebua akachomi bakwe kukalenge ilebe

eibapitila bandu Mulilagano lya lolu (Yuda 5-16).

Kabe balengi ibapaligwa kutenda kuboke muundo yenie (Yuda 17-23).

Kuboka penia mubalua jakwe ajomali kukunnumba Nnoongo (Yuda 24-25).

¹ Ne na Yuda, napakachi ba Yesu Kilisto na nnuna gwa Yakobo, nunhwandakilanga mangweto mankemigwe nu kupaligwa na awabito ana Nnoongo nu ulenda gwa Yesu Kilisto.

² Nannumbi kana Nnoongo bankole kia na tengela na mapalano ndu.

Akaboli bu uwangi

³ Makalongo bango, panapala kunhwandakilanga nhwalo gwa ukoli ogutubegelela tuboa, nambu nola mbaligwa kunhwandiki nukunnimbi mwojo kupala kachani imani ejibapi bandu ba Nnoongo pakamwe tu kwa machoba goa. ⁴ Gambu bandu bangannyali Nnoongo bajingi kwa chili panakati jito, bandu benia, bagalambuya nhwalo gu upeepele gwa Nnoongo jwito kupala batendi ngongola nu kunkana Yesu Kilisto jwabi jika jakwe kilongoi nu Nngwana jwito. Kupala bapate nyonjakea kuku-tama kwabe mubaja. Nambu, Majandiko Gachwapi ngagalenga kutumbu lolu kutenda hukumu ja bandu benia jitenda kalenda.

⁵ Ngoe mbala kunkombakelanga kilebe, iganukube ganga ngannengaligwa pajingi kingobu chenye, nkombokelange kutenda Angwana apabakombola bandu buku Isilaeli na kabuyanga ku kilambo chuku Misili, nambu kuboka penia ngabajomola abakananga kuamini. ⁶ Nkombakela akapakachi bukumbengu abapalanga

kube akakolongwa kupeta pababile kuyene ngibileka itamo yabe yabapaligwa kutama, Nnoongo ngabataba mu lubendu ku mitondolo kwa machoba goa bakalendela lichoba lya ukumu. ⁷ Nkombokela uyo ku Sodoma nuku Gomola na ilambo ya papipi yakwe, bandu bakwe ngabatenda andi akapakachi bukumbengu, ngabatenda ngongola ni ilebe yangapaligwa mukupanganigwa kwabe, ngabapata hukumu ja mwoto gwanga imika machoba goa pangapela, ibe undo kwa bandu boa.

⁸ Uyo nga apababile bandu ababi maloto gabe gabeka kuakaya mibele jabe nu kubembula kinala cha Nnoongo kabe kitukana ipanganigwa ina kibumo yu kumbengu. ⁹ Ata Mikaeli, jumwe kati ja akapakachi akolongwa bu kumbengu, ateije yenie. Mukutaukana kati jakwe na Mmaja ku nhwalo gwa mmele gwa Musa, Mikaeli ajigitije kuhukumula Mmaja kwa matukano, nambu alenga, “Angwana bene bankalapile.” ¹⁰ Nambu bandu benia kuitukana ilebe yoa yangi- manya, andi inyama yanga mawacho kutenda chachoa bakalongeleigwa kwa malango gabe bikipelekanga kukujomoka kwabe. ¹¹ Bapakulaganga! Bandu benia gambu bakengeminge majendo ugaga ga Kaini. Kwa magambu ga uloi, balemwangite malemwa ugaga ga Balaamu. Bagalukinge andi pagaluka Kola majomakinge andi pajomoka Kola. ¹² Bandu benia nga andi maelele machapu pabaika kulye pamwe na mangweto mumipapala jinu jimijibeka kwa mapalano angweto kulye kamakalama pangambwele. Babilangite andi maunde ganga ula agajoligwa nupepo na andi mikongo jangapambika ngokwa

ejjikuligwe nu kujoma. ¹³ Bandu benia nga andi mawimbi ga baali ni itendwa yabe ya oni ibonekana andi mauluulu. Benia nga andi ndondwa ijenda kongo na kongo yombe ibekigwe paali pulubendu lukolongwa machoba goa.

¹⁴ Jwombe Henoki, ojwtakiba kibeledi cha saba kuboke Adamu, ngalondola nhwalo gwa bandu benia kulenga, “Mpenekiange! Angwana batenda kuika pamwe na akapakachi bakwe bachwapi nduu bangabalangika bukumbengu, ¹⁵ kahukumula bandu boa, na kapoteka bandu boa banga nng’ongale Nnoongo kwa magambu gi itendwa yabe yoa ibaja eibateile panga nhwagabala Nnoongo, na kwa magambu ga malobe mabaja gukuntukana Nnoongo.”

¹⁶ Bandu benia kung’ola machoba goa nu kokaleka, abakengama tama yabe mbaja, nu kulonge makolomakola kukikiluya benekangweto na kalumbali bange kupala bapate ilebe.

Maboulo nu kelebuya

¹⁷ Nambu makalongo bango, nkombokelanga gaga agabannengila kuboka kalakala achan- dundame ba Angwana bito ana Yesu Kilisto. ¹⁸ Ngabannengelanga, “Machoba gukupela, mabapitila bandu abapammembula mangweto, bandu benia nga abakengema tama yabe mbaja.”

¹⁹ Bandu akabaja benia nga abajambukia kulekana, bandu ba mawacho ga padunia, banga Uhuke jwa Nnoongo. ²⁰ Nambu mangweto, makaganja bango, mikichengange ndi muimani inu ibi chwapi muno. Nnyopange ku Nnoongo kuwecho gu Uhuke jwa Chwapi. ²¹ Nu kutama mukupala kwa Nnoongo, makalendela Angwana bito ana Yesu Kilisto bombe, kwa kia jabe,

mabampa bwomi gwa machoba
goa pangapela.

²² Mmaganga na kia kwa bandu
abapwelela. ²³ Makolange kwa
kajokolanga kuboka pamwoto.
Nambu kwa bange mabonelanga
kia pamwe nu kube maha,
michimwe ata ngobo yabe ina
maeleele ga tama yabe mbaja.

Yuda annumbali Nnoongo

²⁴ Mannyopange Nnoongo
nu kunnumbalila jwombe
jwaoto kunnolela kupala makag-
weje mumabaja, kabe ojwaoto
kumpeleka mangweto panga
malemwa mukolongwa gwakwe
nu kualala mwojo muno, ²⁵ kwa
jwenio jwabi jika jakwe Nnoongo,
jwabi Nkomboi jwito nu uko-
longwa, makakala ni kinala kwa
ndela ja Yesu Kilisto Nngwana
gwito, kutumbwa lolo, ngoeno na
machoba goa! Unhyo.

Kuekuligwa Yaekuligwa Yohana Kilongoi

Kitabu chenye chu kuekuligwa kiandikigwa na ndundame Yohana (Kuekuligwa 1:1). Ngi kitabu chukupela kuandikigwa Mulilagano Lihyono, na kiandikigwa chaka cha 95 kuboka pukubelekwa Kilisto. Ndundame Yohana nga ojwaandika Nhwalo Gwambone oguandikigwa na Yohana na balua itatu ya 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Uyo Yohana jonjo nga ojwamanyikana kutenda “Yesu ojwakampala muno” (Yohana 13:23). Yohana aandika kitabu chenye pakiba mukichilu cha Patimo pakiba mukipungo, atabigwa gambu gu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto (Kuekuligwa 1:9).

Kupala kwa Yohana kuandika kitabu chenye chukuekuligwa apala kalimbia mwojo akachomi bajendeke kunhwamini Yesu Kilisto na kape lihyobalelo gambu kingobu chukubuja Yesu Kilisto kibandakile (Lipungu lya 1:3; 22:7). Baandakila bandu boa abunhwamini Kilisto muno ikuta saba ya bandu abunhwamini Kilisto andi pibi mu lipungu lya 2-3. Mwene Yohana alenga chakiandike ngu ulondoli (Kuekuligwa lipungu lya 1:3). Kabe atumia mawacho picha kulandulila ilebe yaibweni. Kitabu chenye kibi na mapungu agalandana na agabi mulilagano lya lolo muno Zakalia 6:1-8. Mapenga saba ni mitungati saba genia galandana ni miputo Nnoongo jabaputa Akamisili (Kuboka lipungu lya 7-9). Kuekuligwa kulanduli nhwalo gu kupela kwa dunia kutenda Yesu apakuotola na

boa abunhwamini bapakutama nakwe machoba goa pangapela. Kuyene kitabu chenye kimmole nu kumpe lihyobalelo kutenda Yesu atenda kubuja chokwe.

Agabi mukitabu

Yohana atumbu kukilenga jwenio nga meneke na papoki kuekuligwa kwenio kulondoi (Lipungu lya 1:1-1:20).

Yohana ato nhwalo kuboka kwa Yesu ni kipe ikuta saba ya bandu abunhwamini Yesu (Lipungu lya 1:1-3:22).

Kuboka penia alanduli nhwalo gu minepo saba (Lipungu 4:1-8:5). Na mapenga saba (Lipungu lya 8:6-11:19).

Kuboka penia Yohana alanduli ngondo kati ja mwana munalome ni lijoka lina mitwe saba (Lipungu lya 12:1-14:20).

Kabe aandika nhwalo gwa mitungati saba ji lilaka (Lipungu lya 15:1-16:18).

Kuboka penia Yohana alanduli Nnoongo pabaotola akan-gondwa bakwe kumbengu (Lipungu lya 17:1-20:15).

Pukujomolela alanduli nhwalo gwa mbengu nhyono na dunia nhyono pipakuika mukungobu chukupela (Lipungu lya 21:1-22:21).

¹ Kuekuligwa kongo kwa Yesu Kilisto, okwapanga Nnoongo balayange akapakachi bakwe ilebe ipakupitila chokwe. Kilisto ngankinga mpakachi jwakwe ju kumbengu annenge mpakachi jwakwe Yohana ilebe yene.

² Yohana ngalenga goa agagabweni nhwalo gu lilobe lya Nnoongo nu uchaili gwa Yesu Kilisto nga kweli. ³ Mbaya mundu jwachoma kitabu chenye china malobe gu nhwalo gongo gu ulondoli na mbaya bandu abajoa nu kuagabala agaandikigwe mukitabu chenye, magambu

kingobu chukupitila ilebe yenje kubandakile.

Yohana bapata abali bandu abunhwamini Yesu

⁴ Ne nga Yohana niandikila ikuta saba ya bandu abunhwamini Kilisto eibi kunkoa gwa Asia. Nannumbi upeelee na tengela kuboka ku Nnoongo, jwenio nga jwakiba, jwabile na jwapakuika, nu kuboka ku iuhuke saba eibi nnongi ji kitebu chakwe chu kutawala, ⁵ nu kuboka kwa Yesu Kilisto, nchalakichi jwaaminika, ju kutumbu kuyoigwa kuboka kwa abawile, jwenio nga ntawala jwa akangwana bapa dunia.

Nu kuboka kwa jwajo jwatupala na atukolite mumabaja gito, kwa myai jakwe, ⁶ ngatubeka twenga, tube akakung'i musingwana chakwe, tummegelele Nnoongo, Awamundu. Ku jwombe Kilisto kuba kibumo na makakala, pangapela! Unhyo.

⁷ Nnola! Atendakuika na maunde! Kila mundu mammona, na ata baba abampojuwile.

Kabila yoa padunia ma-bankokalekea kwa magambu gakwe.

Yene ngipipakube. Unhyo.

⁸ Angwana ana Nnoongo bina Makakala, ababile na abakiba na abaika, balenga, "Nenga nakutumbula nu kujomolela ku ilebe yoa."

Malolo ga Yohana pammweni Kilisto

⁹ Ne nga Yohana, nalongabinu, mukupotekigwa, na musingwana chakwe, mukuimbalila magambu ga Yesu. Nenga nakabekigwa mukipungo mukichilu chuku Patimo magambu nakatangachi bandu lilobe lya Nnoongo na magambu gukuchalakicha kweli ja Yesu. ¹⁰ Lichoba lya Angwana Uhuke jwa Nnoongo nganon-galea, nganyoa lilobe likolongwa

kunyuma jango, andi lilobe li lipenga. ¹¹ Lilobe lyenie linengila, "Nhwandike mukitabu agamagabona na mipelekele ikuta saba ya bandu abunhwamini Kilisto, eibi Kuefeso nuku Similina nuku Peligamo nuku Tiatila nuku Salide nuku Filadefia nuku Laodikia."

¹² Ngandendabuka nabone abakiba bakalongela nanenga, nginibona ilebe saba ya jaabu yukubeke muli, ¹³ panakati ja inala saba ya jaabu yukubeke muli yela nganammona jumwe andi Mwana jwa Mundu, akwindite kanju ndandamau mpaka mumakongono gakwe nu luunga lwa jaabu olupengakine pikitibi. ¹⁴ Nywili yakwe yumutwe yakiba nhuu mbuu andi litonji, andaje balafu, mio gakwe ngagamulakila andi mwoto, ¹⁵ makongono gakwe gang'ala andi liaba eliyangwe pikipala, ni lilobe lyakwe likiba andi lilobe lya mache agaguguma. ¹⁶ Mu luboko lwakwe lwakalelo akiba na ndondwa saba, na mukano jakwe mupita upanga gunakatema kono na kono. Kumio jakwe ngukung'ala kwa makakala andi lichoba lya nalumu.

¹⁷ Panammona tu, ngang'we pamakongono gakwe andi ntui. Ngameka luboko lwakwe lwa kalelo, ngalenga, "Makajogopaje! Nenga nga nakutumbula nu kujomolela ku ilebe yoa. ¹⁸ Nenga nambi na bwomi! Nakiba nhwile, nambu ngoe ne mbi nammomi machoba goa pangapela. Ngweti mbungulo ya kiu na yu kumambi. ¹⁹ Yene nhwandike eimibona, ilebe ya ngoeno ni ilebe eipakuika. ²⁰ Ganga nga mana ga chili ja ndondwa saba eimibweni muluboko lwango lwa kalelo na chili ja inala saba ya jaabu yukubeke muli. Ndondwa saba yela nga akapakachi bu kumbengu bi ikuta saba ya

bandu abunhwamini Kilisto, na inala saba ya jaabu yukubeke muli nga ikuta saba ya bandu abunhwamini Kilisto.

2

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso

¹ “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jwa kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso,

“Gongo ngu nhwalo oguboka kwa jwenio ojwakamwi ndondwa saba mu luboko lwakwe lwalelo nu kutyanga panakati ja inala saba ya jaabu yukubeke muli, ² nagamanyi gankamula, manyi ukachana kwinu na kuimbalila kwinu. Manyi kutenda kajeketeje bandu akabaja na kajiga abikikema achandundame nambu achandundameje na mabweni kutenda akawangi. ³ Mwenga nhwimbale, na mpotekigwe magambu gu kumegelela nenga, wala matotakije. ⁴ Nambu kibi kilebe chimwe tu kunnengela, nkotwike kumbala andi kalakala. ⁵ Nkombakela pamakiba tango nukugweje, makalape nu kutenda andi pamatenda pukutumbula. Anda nukotokaje ubaja gwinu nhika kutola kinala chinu chukubeke lumuli kuboke pikikiba. ⁶ Nambu nannumbali kilebe chimwe, mwenga magachimwa agabatenda Akanikolai andi nenga panagachimwa.

⁷ “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo agalenga kuikuta ya bandu abunhwamini Kilisto!

“Ojwapakuotola mbanneka alye ngokwa ya nkongo gwa bwomi ogubi mukijongo cha Nnoongo.”

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Similina

⁸ “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jwa bandu abunhwamini Kilisto buku Similina.”

“Nhwalo gongo uboka ku ojwabi jukutumbula nu kujomolela, nganhwe na abi mmomi, ⁹ nukumanyi kulaga kwinu na manyi kutenda maocho gwinu, nambu kweli mwenga manikipato! Manyi kutukanigwa kwinu kubantukana ababikikema Akayahudi nambu nga Akayahudi ba kwelije, nambu kikuta chi Lichetani. ¹⁰ Makajogopaje kupotekigwa kumpakupata. Nannenge, Mmaja apakunnondoya kukummeka mukipungo kati jinu, namangweto mpakulaga kulingobu cha machoba komi. Mmaganga nukuaminika mpaka kuwe, nane nimpa luchengo lwa bwomi.”

¹¹ “Ojwabi na machikilo, na ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto!”

“Ojwapakuotola aialabigwaje ngu na kiu cha pabele.”

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Paligamo

¹² “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Peligamo,

“Nhwalo gongo uboka ku jwenio jwabi nu upanga guna katema kono na kono. ¹³ Nu kumanyi kuntama, pantama nga kukibi kiteba chikingwana chi Lichetani! Nambu tango makaagabala lina lyango, nambu nkotwikije kunhyobalela, ata kingobu cha Antipa nchaili juna kuaminika kwango jwakomigwa kati jinu penia pilitama Lichetani.

¹⁴ Nambu ngweti nhwalo nchoko gukunnengela, bange kati jinu bakengama maboulo ga Balaamu. Ojwammola Balaki balongaleye bandu buku Isilaeli batendi ubaja kukulye yakulya igongaligwe ni

inyago nu kutenda ngongola.
¹⁵ Uyo, babi bange kati jinu abakengama maboulo Gakanikolai.
¹⁶ Nnape. Anda nukulapaje, nhika kwinu chokwe ne mbakuputana na bandu benia nu upanga guboka mukano jango.

¹⁷ “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo balenge kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto!

“Ojwapakuotola nampa chakulya chekiigwe chikikemigwa mana. Uhyo manimpa libwe liuu eliandikigwe lina lihyono abije mundu jwalimanyi nambu jwajo tu jwalipokela.

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Tiyatila

¹⁸ “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Tiatila,

“Gongo ngu nhwalo gwa Mwana jwa Nnoongo, ojwabi na mio agajaka andi nimi ya mwoto na juna makongono andi liaba elikutigwe. ¹⁹ Nimanyi itendwa inu. Manyi mapalano ginu, manyi imani jinu. Manyi kujangatana kwinu na manyi kuimbalila kwinu. Ngoe ntenda gambone muno kupeta pitumbulaga. ²⁰ Nambu ngweti kilebe chimwe chukunkelebuya, mwenga munhimbali munkege Yezebeli jwakikema mwene nnonboli. Babola na kaoya bandu bango batendi ngongola nu kulye yakulya eigongaleigwe inyago. ²¹ Nenga nampile kingobu chukulapa ngongola yakwe, nambu akanite kuileka ngongola yakwe. ²² Penia, mbampoteka ku kitamwe, jwenio pamwe na akajakwe abatei nakwe ngongola bapakupotekigwa muno, mpaka papapakileka itendwa yabe ibaja yabatei nakwe. ²³ Uhyo mbakakoma abankengama, kupala kikuta cha bandu boa

abanhamini nenga bamanye kutenda nenga nagamanyi agabi umyojo na agabi umutwe ja bandu. Maninnepa kila mundu tela na chateile.”

²⁴ “Nambu mangweto manta-manga kukilambo chuku Tiatila nkengamingije maboulo gakwe. Na mikibolite chache chibikikema chili ji Lichetani. Nannengelanga kutenda nintwekangaje gonge nhwigo. ²⁵ Nambu magagabale agammoligwe ngoe mpaka pam-bakuika.

²⁶ “Jwapakuotola nu kujendeke kamwa ilebe einipala, manimpa kinala chakalongalea bandu bilambo yenge. ²⁷ Matawala ku bokola ja choma na kapwindulana angweto biba andi ijonjo. ²⁸ Na jwapakuotola aipokela kinala uchache chambokila kuboka ka Awabango, manampa lutondwa lu nng'andu.

²⁹ “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto!

3

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sadi

¹ “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Salide,

“Nhwalo gongo uboka ku jwajo ojwakamwi ihuke saba ya Nnoongo na ndondwa saba. Nimanyi itendwa inu, manyi mmanyikana kube na bwomi kumbe nhwile!

² “Nnyimuke, nnimbie ilebe iigile kwinu tango yangawe. Gambu, mpaka ngoe, nanibonaje itendwa inu ilenganile nnongi ja Nnoongo jwango. ³ Nkombokela, gammoligwe na agannyoine, magagabale genia, nnape kutenda ubaja. Nambu anda nukelukije niika kukujitukila andi mwii nu umanyaje kingobu chambakuika.

⁴ Nambu nkwati bandu achoko

abunhwamini Kilisto buku Salide banga akaya ngobo yabe. Benia nga abapaligwa kutyanga pamwe nanenga, kongo bakwindangite ngobo nhuu.

⁵ “Jwapakuotola bikwindia ngobo nhuu andi angweto. Nenga niliboyaje lina lyabe mu kitabu cha bwomi, kabe maninnyeketela liina lyakwe nnongi ja Awabango na nnongi ja akapakachi bakwe bu kumbengu.

⁶ “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pakilenge kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto!

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filadelfia

⁷ “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filadelfia,

“Yene nga palongela ojwabi chwapi na juna kweli, juna mbungulo ya Daudi. Na pajogola nniango abije mundu jwaotwi kujigala, na pajigala nniango abije mundu jwaotwi kujogola. ⁸ Nno niimanyi itendwa inu yoa! Ngoe, nyogwile nniango nnongi jinu abije mundu jwaotwi kujigala, manyi kutenda iganukube nkwati makakala kachoko nambu miliagabile lilobe lyango na milikanitije liina lyango. ⁹ Mpenekie! Manannetela bandu ba nyumba ji kugongale Lichetani abibikihema Akayahudi, kumbe Akayahudije, nambu akawangi, manabeka bankilakitile majugwa mumakongono ginu na bandu boa bamanye kutenda nenga ndendampala. ¹⁰ Magambu miliagabile lilagilo lyango likuimbilila, nenga maninnendela kingobu chamalola chekiika padunia joa, kalondoya bandu boa. ¹¹ Nhika kwinu chokwe! Nkamula ndii chankweti, kupala mundu akampokaje hupo inu.

¹² Jwapakuotola manimmeka abe nng'omba mu nyumba ja Nnoongo jwango. Abokaje mweno ngu. Uyo maniandika kwakwe liina lya Nnoongo jwango na liina lya kilambo cha Nnoongo jwango, yani Yelusalemu nnyono, kilambo chenye kiuluka kuboka kumbengu kwa Nnoongo jwango. Uyo panani jakwe niandika liina lyango lihyono.

¹³ “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto!

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Laodikia

¹⁴ “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Laodikia.

“Gongo nga nhwalo guboke kwa jumwe jwakemigwa Unhyo, nchaili juna kuaminika na jwa kweli jwenio ngi kindumbutumbu chi ilebe yoa yaipanganie Nnoongo. ¹⁵ Niimanyi itendwa inu yoa! Manyi kutenda mwenga kuimilaje na mwotoje. Mbaya makabi, kuimila andaje mwoto. ¹⁶ Magambu mmi mapyou na maimuje wala mmi mwotoje, amba nantapika mmoke mukano jango! ¹⁷ Mwenga mikitenda mmi nikipato, na mina ilebe nduu, na mpaije kilebe chacha nambu mwenga umanyije kutenda manying'anyau, ipai kunkole kia, mwenga mahocho kinjwilili na mmi makengele!

¹⁸ Nannenge nhwemele kwango jaabu ejijochigwe mwoto kupala mme nikipato. Uyo mbaya nhwemele ngobo nhuu kupala nhwibalikie oni jinu jukutama makengele. Nu uyo nhwemele ntela mpakaye mio jinu kupala nnole. ¹⁹ Nenga kunkalapila nu kunkelebuya jwajoa junampala. Yene nkachane kutenda gambone

nu kulapa. ²⁰ Mpenekia! Nenga nyema panniangi na kugomba oti. Mundu jwajoa andajoine lilobe lyango nu kujogo nniango, manyingila nu kulye nakwe, na jwenio malya pamwe nanenga.

²¹ “Jwapakuotola nammeka atame pamwe na nenga pikitebu chango chukutawala, andi nenga panhotwile nu kutama pamwe na Awabango pikitebu chabe chukutawala.

²² “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilsto.”

4

Kitebu chukutawala chikibi kumbengu

¹ Pannyomola kugabona genia nganagabona malolo gange nniango ujogoligwe kumbengu. Ni lilobe elinilijoa kuboka pa genia likiba andi lilobe li lipenga, ngilinengela, “Nhwike kunani kono, nane manunnaya ilebe eipakupitila.” ² Penia Uhuke jwa Chwapi nganongalea. Nginikibona kitebu chikingwana kumbengu atamite mundu jumwe.

³ Jwenio ojwatamite pikitebu chenye abonekana andi mabwe gina kung'ala agakemigwa yaspi na yakiki. Upende gwa matanga ukiba gwakang'ala andi libwe linukualala likijani nu utindikie kitebu chikingwana. ⁴ Kukiba yenge itebu ichilini na ncheche kukitindila kitebu chenye, na panani jakwe batamangite akananhota ichilini na ncheche, benia bakiba bakwindangite ngobo nhuu nu umutwe jabe bakwindite njengo ya jaabu.

⁵ Kukitebu chutawala chenye kupitila kumulakila na njai nu kulindimila. Imbundi saba ya mwoto ikiba yakajaka nnongi ja kitebu chutawala chenye. Imbundi yenie ngi iuhuke saba ya

Nnoongo. ⁶ Uyo nnongi ja kitebu chutawala chenye pakiba ni kilebe andi baali ji lindala, ibonekana andi liganga eling'ala.

Panakati kukitindi kitebu chutawala chenye pakiba na ipanganigwa inabwomi ncheche. Ikiba na mio nduu nnongi nu kunyuma.

⁷ Kipanganigwa chikutumbula kibonekana andi liimba, cha pili kibonekana andi ng'ombe na chi itatu kibonekana andi kumio ja mundu na cha ncheche kibonekana andi litumbui eligoloka.

⁸ Ipanganigwa yoa ncheche, kila kipanganigwa kikiba na mapapanilo sita, mapapanilo genia gakiba gatweli mio kunja na nkati. Kilo na mui ikotwikije kujemba,

“Chwapi, chwapi, chwapi, Angwana, ana Nnoongo bina Makakala goa, abakiba na ababile na abapakuika!”

⁹ Kingobu choa ipanganigwa ina bwomi ncheche yenie nginkolea nu kumpe ichima nu kunnumba jwenio jwatamite pikitebu chiutawala na ojwalama pangapela na pangapela, ¹⁰ akananhota ichilini na ncheche bala kukigwia nnongi ja jwenio jwatamite panani ja kitebu chiutawala na kunng'ongale jwenio ojwalama pangapela na pangapela, na kubeka njengo yabe nnongi ji kitebu chutawala chenye nu kulenga,

¹¹ “Mangwana bito na Nnoongo jwito, mpaligwa kupokela kibumo na ichima na makakala, magambu mwe mpanginie ilebe yoa, na kukupala kwinu ngipanganigwa ni ibile.”

5

Kitabu na Mwana limbelele

1 Penia nginikibona kitabu mukuboko lwalelo lwa jwenio jwatamite panani ja kitebu chutawala, kitabu chenye kikiba kiandikigwe nkati na kunja ni kitabigwe minepo saba ejibekigwe mihuli. 2 Kabe nganammona mpakachi ju kumbengu juna makakala akatanga gacha kanonoya, “Bene abaotwile kuboya minepo jenie nu kuekula kitabu chenye?” 3 Nambu abonakinije mundu jwajoa kumbengu, wala kudunia na wala pae pa nnema, jukuoto kuekula kitabu chenye nu kukilolakea nkati. 4 Nenga ngang’uta ku lipyanda magambu akibaje mundu jwapaligwa kukiekula, andaje kukibona nkati. 5 Kubokapenia bamwe kati ja akananhota bala ngabanengela, “Makagutaje. Nnola! Liimba lya kabila ja Yuda, nchokolo jwa Daudi, aotwile. Jwenio kuotola kuboya minepo saba yenie nu kukiekula kitabu chenye.”

6 Penia nganammona Mwanalimbelele ajemite panakati ja kitebu chutawala, yantindi ina bwomi ncheche na akananhota bala. Mwanalimbelele jwenio abonekana anda achinjigwe. Akiba na mbembe saba na mio saba ngi iuhuke saba ya Nnoongo eikiba ikingigwe kila paali padunia. 7 Mwanalimbelele ngajenda, ngakitola kitabuche mukuboko lwa kalelo lwa jwajo jwatamite panani ja kitebu chutawala. 8 Kingobutu apatola kitabu chenye, inabwomi ncheche pamwe na akananhota ichilini na ncheche ngibikigwia nnongi ja Mwanalimbelele. Kila mundu akiba ni kinubi chakwe na mikungu ja jaabu ejitweli ubani, kwenio ngu kugongalela kwa bandu ba Nnoongo. 9 Ngabajemba nhwambo nhyono, “Mwe mpaligwa kukitola kitabu chenye

nu kujiboya minepo jakwe. Magambu mwe makiba nchinjigwe, nu kumyai jinu mankombali Nnoongo bandu kuboka makabila goa, ilonge yoa na bandu bi ilambo yoa.

10 Mabekangite kube akakung’i mukungwana bammegele Nnoongo jwito, na benia mabatawala dunia joa.”

11 Panalola, nganyoa lilobe lya akapakachi nduu muno bu kumbengu, na abije mundu jwaotwi kabalanga. Bakibanga bikitindi kitebu chu utawala, pamwe na ina bwomi ncheche yela na akananhota, 12 ngabajemba kanonoya, “Mwanalimbelele ojwachinjigwe apaligwa kupokela uwecho, kipato na ichima na malango na makakala na kibumo nu kulumbaliligwa.”

13 Kuboka penia nganyoa kila kipanganigwa kumbengu, padunia na pae ja nnema nu kubaali ni ipanganigwe yoa eibi mwenio nginijoa yakalenga, “Alumbigwe jwenio jwatamite pa kitebu chu utawala, na Mwanalimbelele, ichima ni kibumo na kulumbaligwa, abe na makakala pangapela na pangapela.”

14 Na ina bwomi ncheche ye ngilenga, “Unhyo!” Na akananhota bala ngabagweganga man-guku, ngabagongalela.

6

Mwanalimbelele anamatula minepo

1 Kuboka penia nganammona Mwanalimbelele akanamatula minepo jimwe kati ja minepo saba. Nganyoa lilobe lya jumwe kati ja ina bwomi ncheche akalenga ku lilobe likolongwa andi kulindimila, “Nhwike!”

² Panakiba nakalola, nganammona falasi jumwe nhwuu. Jwanhwombile falasi jwenio akamwi upende, na jwombe ngabampe luchengo. Ngaboka aotwile na jwenio ajendeke kuotola.

³ Kabe, Mwanalimbelele nganamatula unepo gwa pili. Nganan-nyoa kipanganigwa jwa pili akalenga, “Nhwike!” ⁴ Penia ngapiti falasi jonge, nkele. Jwanhwombi falasi jwenio akakamuigwa liengo lya kujiboya tengela padunia joa, bandu bakomane. Jwenio ngabampe upanga nkolongwa.

⁵ Penia Mwanalimbelele panamatula minepo ja tatu, nganan-nyoa kipanganigwa jwa tatu akalenga, “Nhwike!” Nganola na nganammona falasi mpili. Jwanhwombi falasi jwenio akiba akamwi kapa ibena mukuboko jakwe. ⁶ Nganyoa andi lilobe eliboka panakati ja ipanganigwa inabwomi ncheche, kulenga, “Mbichi jimwe ja unga gwa ngano malepo gi liengo lilichoba limwe, na mbichi itatu ya shaili kwa malepo gu uloi gu liengo lilichoba limwe. Nambu makaalabije mauta na divai!”

⁷ Penia, Mwanalimbelele nganamatula unepo gwa ncheche. Ngannyoa lilobe lya kipanganigwa juna bwomi jwa ncheche kulenga, “Nhwike!” ⁸ Nganola nganammona falasi juna langi ja maliu. Na jwanhwombi falasi jwenio akemigwa Kiu, nu Kumambi akiba akankengama unyuma jakwe. Angweto bakakamuigwa kinala ku lobo jimwe ja dunia, ukoma bandu ku upanga na njala na itamwe ni ikoko ikale yampongoti.

⁹ Penia, Mwanalimbelele panamatula unepo gu nhwano. Nganola nhwina mu kitembe nginibona ihuke ya bandu abachinjigwe magambu gu kutangacha

lilobe lya Nnoongo nu kujendeke kuchalakicha kweli ja gabaamine. ¹⁰ Ngabaguta ku lilobe likolongwa, “Mwe Mangwana mammi Chwapi, mantawala na mina kuaminika, nchelwa mpaka lii kaukumula bandu abatama padunia kwakabukia magambu ga kutukoma twenga?” ¹¹ Penia kila mundu ngapata kanju nhuu, na ngabalenge bapomolele kuingobutu, mpaka pipakulengani ichabo ya akapakachi ajabe na akajabe abunhwamini Kilisto komigwa andi angweto.

¹² Penia nganola, Mwanalimbelele apaboya minepo ja sita, ngukube na kulendemela kulongwa kwa dunia, lichoba ngilibelipili andi ligunia lipili, na mwei gwoa ngube nkele andi myai, ¹³ na ndondwa eibi kunani ngigwe padunia andi ngokwa ya tini yangajela pigwe kingobu pupoga upepo nkolongwa. ¹⁴ Mbengu ngijiboigwa andi likai pilibiligwa, na kila kitombi ni kichilu ngialibigwa nu kuboigwa pikiba. ¹⁵ Penia, akangwana ba padunia, akakolongwa na akakolongwa ba manjolinjoli na bina kipato bina makakala na akabanda boa na bandu ba tengela, ngibiki-iyanga munduka na panakati ja mabwe gitombi. ¹⁶ Ngibilengela itombi yenie na mabwe, “Mutugwelele, mutuiye takabonekanaje umio mwa jwatama pi kitebu chukutawala, nu kuboke mulilaka lya Mwanalimbelele! ¹⁷ Magambu lichoba lyabe li kuhukumigwa. Beneke abapakulimba?”

7

Akasilaeli bange babekigwa muhuli

¹ Kiboka penia nganabonanga akapakachi ncheche bukumbengu bajemite mu ingono ncheche ya dunia, bakaibilanga ingono ncheche ya dunia

kupala upepo gukagugumaje pannema andaje mubaali andaje mumikongo. ² Kabe nganamona mpakachi jongo akaboka kumbwani, abi na muuli gwa Nnoongo ojwabi mmomi. Ngatondabea lilobe na kalengelanga akapakachi ncheche abakamuigwe makakala gu kualabiya dunia na baali. ³ Mpakachi jwa Nnoongo jwenio ngalenga, “Makaalabiyaje dunia andaje baali andaje mikongo, mpaka putupakabeka muuli akapakachi ba Nnoongo jwito mu ibongi yabe.” ⁴ Kuboka penia, nganyoa ababekigwe muhuli, bandu laki jimwe na elufu alobaini na ncheche ba makabila goa ga bandu buku Isilaeli, ⁵ kabila ja Yuda, bandu elufu komi nibena kabila ja Lubeni bandu elufu komi nibena, kabila ja Gadi bandu elufu komi nibena, ngababekigwa iingi, ⁶ kabila ja Asheli bandu elufu komi nibena, kabila ja Nafutali bandu elufu komi nibena, kabila ja Manase, bandu elufu komi nibena, ⁷ kabila ja Simioni bandu elufu komi nibena, kabila ja Lawi, bandu elufu komi nibena kabila ja Isakali bandu elufu komi nibena, ⁸ kabila ja Zabuloni bandu elufu komi nibena na kabila ja Yusufu na Benjamini bandu elufu komi nibena.

Bandu kuboke kila kabila

⁹ Kupoka pa genia, nganola, ngunubona nkengeni nkolongwa gwa bandu banga balangika, bandu bi ilambo yoa na kabila yoa na ngolo yoa ni ilongela yoa. Benia bakiba bajemangite nnongi ja kitebu cha kalakala na nnongi ja Mwanalimbelele, bakwindite ngobo nhuu na bakamwile matutwe ga mitende mukuboko jabe. ¹⁰ Ngabatondobeya lilobe, “Ukomboi gwito uboka ku Nnoongo jwito

nu uyo uboka ku Mwanalimbelele jwatama panani ja kitebu chu kutawala!” ¹¹ Akapakachi bukumbengu boa ngabajema kukitindila kitebu chutawala chenie na akananhota na inabwomi ncheche. Ngabagweganga manguku nnongi ja kitebu chutawala, ngabanng'ongale Nnoongo, ¹² ngabalenga, “Unhyo! Kulumba na kibumo na malango na malumbo na ichima nu uwecho na makakala ya ana Nnoongo bito, machoba goa pangapela na pangapela! Unhyo!”

¹³ Jumwe kati ja akananhota bala ngangonya, “Bandu abakwinditi ngobo nhuu nga beneki? Na babokanga koo?” ¹⁴ Nenga nganajanga, “Ananhota, mwe mmanyi!” Bombe ngabanengela, “Bamba nga ababoke mukulaga muno. Bapulite ngobo yabe kube nhuu mbuu mu myai ja Mwanalimbelele. ¹⁵ Kuyene babi nnongi ja kitebu chutawala cha Nnoongo na bammegelela kilo na mui mu nyumba jakwe ju kumbengu, jwombe jwatama panani pikitebu chutawala aitama na angweto na kalolela. ¹⁶ Bijiioaje kabe njala andaje nyota. Na lumu lwabalije kabele, ni liuke bikombaje. ¹⁷ Gambu Mwanalimbelele jwabi panakati ja kitebu chutawala aba nchungi jwabe. Jwenio mabalongalea ku chembwe cha mache ga bwomi. Na Nnoongo mabaungula manjochi mumio gabe.”

8

Unepo gwa saba

¹ Na Mwanalimbelele apanamatula unepo gwa saba, ngukube nuhu kumbengu kwa kingobu. ² Penia, nganabona akapakachi saba bukumbengu abajemanga nnongi ja Nnoongo, bakamuigwe mapenga saba.

³ Mpakachi jonge ngaika na kongo akamwi nkungu gwa jaabu gukuukaliki ubani, ngaika nu kujema nnongi papipi ni kiteba. Jwombe ngakamuigwa ubani nduu atinie pamwe na malumbo ga bandu ba Nnoongo, pikitembe cha jaabu nnongi ja kitebu chutawala. ⁴ Malyoi gu ubani pamwe na malumbo ga bandu bachwapi ba Nnoongo ngagaika nnongi ja Nnoongo, kupete kamaboko ga mpakachi ju kumbengu. ⁵ Kuboka penia nganammona mpakachi jwenio atoi nkungu gubani gwenio, ngajela makala ga mwoto gupikitembe nu kukileke kudunia. Ngukube kulindamila na manjega, kumulakila nu kulendemela kwa nnema.

Lipenga likutumbula mpaka lya ncheche

⁶ Penia akapakachi saba bukumbengu bina mapenga saba ngabapanganika kujemba.

⁷ Mpakachi jukutumbula ngatumbu kujemba lipenga lyakwe. Na penia ngijiika ula ja maganga na mwoto kiwanga na myai ngilekeligwa pannema. Selusi jimwe ja nnema ngijitinika na selusi jimwe ji mikongo ngijitinika na maamba mabee goa ngagatinika.

⁸ Penia mpakachi jwa pili ngajemba lipenga lyakwe. Ni kilebe andi kitoombi kikolonga chikijaka mwoto ngikilekaligwa mubaali na selusi jimwe ja baali ngijibe myai jika, ⁹ selusi jimwe ji ipanganigwa yumubaali ngiwe na selusi jimwe ja meli ngijialabika.

¹⁰ Mpakachi jwa tatu ngajemba lipenga lyakwe. Lutondwa lukolongwa olujaka andi kiika kuboka kumbengu ngulugwele mu selusi jimwe ja ngemba nu muyembwe ya mache. ¹¹ Liina lya lutondwa lwenio lukemigwa, Kubaba. Penia, selusi jimwe ja

mache ngagabe mababa, bandu ajingi ngabawe kukunywe mache genia mababa.

¹² Mpakachi jwa ncheche ngajemba lipenga lyakwe. Lichoba na mwei na ndondwa ngiputigwa nu kuoya selusi jimwe ju kung'ala kwakwe. Selusi jimwe ja mui lumu lubaliteje nu uyo selusi jimwe ja kilo mwei na ndondwa ijakitije.

¹³ Panalola ngannyoa litumbui likagoloka kunani muno, kongo likalenga kanonoya, “Kulaga! Kulaga! Kulaga! Kwa abatama padunia kingobu akapakachi atatu abaigile pabapakujemba mapenga gabe!”

9

Lipenga linhwano

¹ Penia, mpakachi ju nhwano ngajemba lipenga lyakwe. Ne ngunulubona lutondwa oluboka kumbengu, lugweli panani pikilambo, lwenio ngulupata lupungulo lwa mwimba gu kujenda kulibomba lyangapela.

² Lutondwa lwenio ngulujogola mwimba gu libomba lyanga pela lyenie, malyoi ngagapita mumwimba gwenio gabonekana andi malyoi agapita pilitanuli likolongwa. Lichoba na mbengu ngibe lubendu kwa malyoi agapita kwenio. ³ Maige ngagapitila mumalyoi genia ngagatanda padunia joa, kuboka penia ngagapata makakala andi ipelele.

⁴ Ngagaamulichigwa gakaalabije maamba pannema andaje itutwe andaje mikongo, nambu bapoteka bandu banga bekigwa kiingi cha Nnoongo kiibonge yabe. ⁵ Maige genia gapatitije makakala ga kakoma bandu, nambu kapoteka kwa myei nhwano. Kubinia kwakwe kulandina andi kipelele pikinnuma mundu. ⁶ Machoba genia bandu mabikipala kiu

nambu bikipataje, bipala kuwe nambu kiu machatilanga.

⁷ Maige genia gabonekena andi falasi eibekigwe gambu ga ngondo. Umitwe jabe gakwindite ilebe ibonekana andi luchengo lwa jaabu nu kumio kwabe kukiba andi kumio ja mundu.

⁸ Nywili yabe ikiba ndandamau andi nywili yumunkege na mino gabe gakiba anda mino gi liimba. ⁹ Itibi yabe ikiba iekaligwe kilebe chikibonekana andi ngobo ja choma. Lilobe lya mapapanilo gabe likiba andi lilobe lya mutuka eutigwa na falasi nduu eijenda kungondo.

¹⁰ Gakiba na ipumbunkela ina miba andi ipelele na makakala ga kabengwa bandu kwa myei nhwano gaboka muipumbunkela yenie. ¹¹ Gakiba nu nngwana jwabe jwabalongalea jwenio nga mpakachi ju Lichetani ju libomba lyenie lyangapela, liina lyakwe ku Kiebulania nga Ebadoni na ku Kigiliki nga Apolioni, mana gawe, Nkomi.

¹² Kulaga kukutumbula ku-petite, nnolela kuika kulaga kubele.

Lipenga lya sita

¹³ Penia, mpakachi jwa sita nga-jemba lipenga lyakwe. Nganyoa lilobe kuboka mu ingonu ncheche ya kitembe cha jaabu echikibi nnongi ja Nnoongo. ¹⁴ Lilobe lyenie lyannengila mpakachi jwa sita ojwakiba nilipenga, "Makulugulange akapakachi ncheche bi Lichetani abatabigwe ku lukemba lukolongwa lwa Fulata!" ¹⁵ Apakachi ncheche benia ngabalekekiigwa, benia bakiba babekigwe kupala kingobu ni lichoba lya mwei gwenio na chaka chenie koma selusi jimwe bandu padunia. ¹⁶ Nganyoa matyala agaombi falasi gakiba milioni mia mbili. ¹⁷ Mumaloto

gango ibonekana yene, falasi na akaombe falasi. Bakwindangita ngao ya choma muitibi yabe ngele ni kibulugu nu yanjano na baluti ejijaka. Mitwe ja falasi yene ilandana andi mitwe ja maimba nu mung'omo yabe upita mwoto na malyoi na baluti. ¹⁸ Selusi jimwe ja bandu ngabakomigwa ni ioya itatu yenje mwoto na malyoi na baluti eipita mukano ya falasi yenie, ¹⁹ makakala ga falasi yenie gakiba mukano yabe na mumikela jabe. Magambu mikela jabe jibonekana andi majoka na jikiba na mitwe, itumia jenie kabengwa bandu.

²⁰ Bange bandu abaigile banga komigwa ku ioya itatu yenie, balapitije ubaja na balekiteje kugongale ilebe yabatendakea bene akangweto kwa maboko gabe. Wala bakotakingije kugongale michepela na inyago ya jaabu na ya feza na ya liaba na ya mabwe ni i mikongo na ilebe yenge yangaoto kulola, andaje kujoa andaje kujenda. ²¹ Uyo balapiteje ubaja nu kuleka koma bandu andaje uwabe andaje ngongola andaje bwii.

10

Mpakachi ju kumbengu ni kitabu kichokochoko

¹ Kuboka penia, nganammona jonge mpakachi juna makakala akauluka kuboka kumbengu. Jwenio akiba linhwekali liunde na upende gwa matanga panani ja mutwe gwakwe. Kumio jakwe kukiba andi lichoba na makongono gakwe gakiba andi eke ya mwoto. ² Mukuboko jakwe akamwi kitabu kichokochoko chikiekuligwe. Ngabeka lukongono lwakwe lwa kalelo pabaali na lwa kangeja pik-ilambo. ³ Ngakema kulilobe

likolongwa andi liimba pilikoloma. Pakoloma, ilindimo saba ngilindimila. ⁴ Ni ilindimo saba pilindima, napala kuandika, nambu nganyoa lilobe kuboka kumbengu, kulenga, “Malobe gi ilindimo saba yenie ga chili makagaandikaje!”

⁵ Penia mpakachi jwanammona ajemite lukongono lumwe ku baali longe kukilambo ngatondabea luboko lwakwe lwa kalelo kumbengu, ⁶ ngalapila kwa lina lya Nnoongo jwalama pangapela na pangapela, Nnoongo jwapangine mbengu na yoa eibi mwenio, jwapangine baali na yoa eibi mwenio, dunia na yoa eibi mwenio. Mpakachi jwenio ngalenga, “Kubeje kabe kulendela! ⁷ Nambu lichoba mpakachi jwa saba papakujemba lipenga lyakwe, Nnoongo malenganakia minhalo jakwe ejikiite andi pabatangachila akalondoli ababi akapakachi bakwe.”

⁸ Penia lilobe linilijoa kuboka kumbengu ngilinenge kabe, “Nnyende makakito kitabu chikiekuligwe mukuboko ja mpakachi ojwajemite lukongono mubaali longe pikilambo.” ⁹ Yene, nganyenda kumpakachi, nukunnyopa ambe kitabu kichokochoko che. Jwenio nganengela, “Mikitolage chenie, nnie, mukano jinu kinoga andi buuchi, nambu mulutumbo lwinu kiba kibaba!”

¹⁰ Ngandola kitabu muluboko lwa mpakachi nginikilye. Chenie kikiba kunoga andi buchi mukano jango, nambu pinikimila ngikibe kibaba mulutumbo lwango. ¹¹ Penia, nganenge, “Mpaligwa kupia kabe ulondoi kunhwalo gwa bandu ajingi, ilambo, bandu ba makabila majingi ni ilongela ni ingwana!”

¹ Ngabambe nnai ogukiba andi lutela lukupemela nu kunenge, “Nnyende makapeme nyumba ja Nnoongo ni kitembe na makabalange bandu abagongalela mwenio. ² Nambu makapemaje lubanja olubi panja ja nyumba ja Nnoongo, magambu lwenio lupangigwe kwa bandu banga Akayahudi. Benia bikikindanga kilambo chachwapi myei alubaini na mibena. ³ Nenga manatuma akachaili bango abele kupala bapie ulondoli kwa machoba elufu jimwe mia ibele na sitini, kiti bakwindangite ngobo ya magunia.”

⁴ Akachaili abena benia ngi mikongo mibele ji mizeituni na muli ibele eijema nnongi ja Angwana ba padunia. ⁵ Anda mundu ajigite katende mabaja, mwoto kupita mukano jabe na kakomanga akangondwa babe, yene kila mundu ojwapakapoteka aiwa kiwe chenie. ⁶ Angweto bakweti kinala chukaga mbengu ula jakakomaje, kingobu chibatangacha lilobe lya Nnoongo. Kabe bakweti kinala chukugalambu mache kube myai nu kubeka ioya padunia kila pabapala.

⁷ Pabajomola kuchalakicha lilobe lya Nnoongo, kinyama kikale chikiboka kulibomba lyan-gapela aijomana nabo, na chenie machaotola na kakomanga.

⁸ Mitui jabe jigonekigwa undela mukilambo kikolongwa kwenio Angwana babe ngababambigwa. Liina li kilandanikio li kilambo chenie nga Sodoma andaje Misili.

⁹ Bandu bilambo, makabila goa ni ilongela na kila lungolo bijilolakea mitui jenie ja akachaili abena kwa machoba matatu na nuchu angweto bichikaje. ¹⁰ Bandu abatamanga padunia bialala mwojo kuwe kwa bandu abena benia. Mabibeka mpapala nu kupagana hupo, magambu akalon-

11

Akachaili abele

doli abena benia bate kapoteka bandu abatama padunia pano. ¹¹ Kuboka pa machoba matatu na nuchu kupeta uhuke jwa bwomi kuboka ku Nnoongo ngugwajingila, angweto ngabajemanga, boa ababweni ngabajogopa muṇo. ¹² Kabe akalondoli abena benia ngibiliṇo lilobe likolongwa kuboka kumbengu lyakalenga, “Nhwikange kunani kono!” Angweto ngabajabula kunani kumbengu kiti maunde gatindile, kongo akangondwa babe babi bakalolakeya. ¹³ Mangobu ugo, ngukupiti kulendememe kwa nnema, lipungu lya komi likilambo ngilibomoka. Bandu elufu saba ngabaweganga kuboke mukulendememe kwenio. Bandu abaigile ngabajogopa muno nu kumpe kibumo Nnoongo ju kumbengu. ¹⁴ Kioya cha pili kipetite, ngoche kiigi kioya chatatu.

Lipenga lya saba

¹⁵ Mpakachi jukumbengu jwa saba ngajemba lipenga lyakwe. Na lilobe likolongwa ngilijoanika kumbengu kulenga, “Ngoe kingwana cha dunia nga cha Angwana bito ana Nnoongo na Kilisto Nkomboi jwabampambwile. Jwombe matawala machoba goa pangapela!” ¹⁶ Akananhota ichilini na ncheche abatamite nnongi ja Nnoongo mu itebu yabe yutawala, ngabagwaganga manguku, ngabanng'ongale Nnoongo, ¹⁷ bakalenga, “Tunnumba mwe Mangwana Ana Nnoongo Mina Makakala, mammile na mamakiba! Magambu nnaite makakala ginu makolongwa, nu kutumbu kutawala!” ¹⁸ Bandu bilambo yoa ngababe nililaka, gambu kingobu chi lilaka linu kiike, kingobu cha kahukumula abawile kiike.

Kingobu cha kaupanga aka-pakachi binu akalondoli na bandu ba Nnoongo, abiliagabala lina linu, akinangota na akinanhota. Ngi kingobu cha kakomanga bandu abakomanga bandu ba dunia!”

¹⁹ Penia nyumba ja Nnoongo kumbengu ngijijogoligwa na lichanduku lya lilagano lyakwe ngilibonekana munyumba jakwe. Ngukupiti kumulakila nu kulindimila na njai na kulendemela kwa nnema na ula ngolongwa ja maganga.

12

Munkege ni lijoka likolongwa

¹ Penia, kiingi chukuomongwa ngikibonekana kumbengu. Pakiba nu munkege jumwe ojubunkwindie lichoba na mwei pae ja makongono gakwe nu luchengo lwa ndondwa komi ni ibena umutwe jakwe! ² Munkege jwenio akiba na ndumbo, jwombe akiba akaguta kanonoya kulipyanda gambu akabandakila kukikombo mwana.

³ Penia, kiingi chenge ngikipitila kumbengu, kukiba nilijoka likolongwa likele na lina mitwe saba na mbembe komi na kila mutwe ukiba na njengo saba. ⁴ Nkela gwakwe ukiba gwakanhuta selusi jimwe ja ndondwa yu kunani nu kileke padunia. Lijoka lyenie ngilijema nnongi ja munkege jwenio jwapa kikikombo mwana, kupala ammile mwana jwapakubelekwa. ⁵ Munkege jwenia ngakikombola mwana munalome jwombe matawala ilambo yoa kwa bokola ja chooma. Nambu mwana ngatoligwa ngapelegigwa ku Nnoongo nuku kitebu chakwe chukutawala. ⁶ Munkege jwenia ngatili kupongote Nnoongo ampanganikie paali kupala anng'oe

machoba elufu jimwe mia ibena na sitini.

⁷ Jikiba ngondo kumbengu, Mikaeli na akapakachi akajakwe ngabaputana ni lijoka lyenie, lijoka lyenie na akapakachi bakwe, ngabaputana nabo. ⁸ Nambu lijokale na akapakachi bakwe ngabaputigwa na yene ngababengigwa kumbengu. ⁹ Lijoka likolongwa lyenie ngililekaligwa pae. Lijoka lyenie nga lyale lijoka lya kalakala likemigwa Lichetani andaje Mmaja jwenio nga ojwabakoloyanga bandu boa padunia. Ngililekaligwa kudunia na akapakachi bakwe.

¹⁰ Penia nganyoa lilobe likolongwa kuboka kumbengu lyakalenga, “Ngoe Nnoongo bakombwile bandu bakwe! Na Nnoongo nngwana jwito alaite makakala ni kingwana cha Kilisto Nkomboi jwampambwile alaya kinala chakwe. Magambu jwajo ojubatakiana akalongo bito nnongi ja Nnoongo kilo na mui, alekeligwe pae. ¹¹ Akalongo bito bunhwotolinge kwa makakala ga myai ja Mwanalimbelele nu kulilobe lya Nnoongo libachalakicha, benia bupaije bwomi gwabe ngabajekete kuwe. ¹² Kwa magambu genia, nhwalala mwojo kumbengu na mmoa mammi mwenio. Nambu, mpakulaga mantama padunia na mammi mubaali, magambu Mmaja anhwalakila pae! Jwenie abi ni lilaka muno, magambu amanyi machoba gakwe gabandaki kupeta.”

¹³ Lijoka apilimanya kutenda lilekaligwe padunia, ngilitumbu kunhwema munkege jwenio jwakiba akikombwi mwana munalome. ¹⁴ Munkege jwenio ngapata mapapanilo mabele gi litumbui likolongwa kupala agoloke kutaali kulitila lijoka

lyenie, mpaka paali pabampanganikie okwo kupongote jwombe agoigwe kwa yaka itatu na nuchu. ¹⁵ Penia lijoka lyenie ngilitapika mache nduu andi lukemba, ngagankengama munkege jwenia unyumba kupala gannyole. ¹⁶ Nambu nnema ngugunnyangata munkege jwenio, ngugukiekula andi kano ngumila mache agapita mukano ji lijoka lyenie. ¹⁷ Lijoka lyenie ngilinchimwa munkege jwenio, penia, ngilijenda kujomana na ibelei yakwe ya munkege jwenia chikiigile, ngababa abaagabala amuli ja Nnoongo nu kuchalakicha kweli ejiekuligwe na Yesu. ¹⁸ Yene lijoka lyenie ngilijema umbwega muluboga lwa baali.

13

Inyama ibena ikale

¹ Penia nginikibona kinyama chimwe kikale chakapita mubaali. Kikiba na mbembe komi na mitwe saba na panani ja mbembe yakwe akiba na njengo komi na panani ja mitwe jakwe pakiba na maina gu kuntukana Nnoongo.

² Kinyama chenie chinikibona chalandine ni kiobe, makongono gakwe galandine na nkwanda na kano jakwe jilandine andi ja liimba. Lijoka likolongwa lela ngilimpe makakala gakwe kinyama kikale pamwe na kitebu chakwe chutawala ninala kikolongwa. ³ Mutwe gumwe gu kinyama chenie uboneka andi likiba libanga elipala kunkoma, nambu libanga lyenie lilamite. Bandu boa badunia ngabaomongwa nukukikengama kinyama chenie. ⁴ Bandu boa ngibiligongale lijoka magambu lyakampe kinyama chenie kinala chakwe. Na angweto ngibikipangi lilumbo kinyama chenie, nu kukikonya, “Bene abalandine ni

kinyama eche? Bene abaoto kuputana nacho?"

⁵ Penia kinyama chenie ngikipata uwecho gu kulonge malobe gikikiluya na malobe gukuntukana Nnoongo, ngikipata kinala chukamu maengo gakwe ku kingobu cha myei alubaini ni mibena. ⁶ Ngatumbu kuntukana Nnoongo na lina lyakwe, kitamo chabe na boa abatama kumbengu. ⁷ Kinyama chenie ngikipata makakala gu kuputana na bandu ba Nnoongo na kaotola. Ngikipata kinala ku bandu ba kila kilambo na kabila nu lungolo ni kilongela. ⁸ Bandu boa abatama padunia bapakunng'ongalela, kila mundu jwangaandikigwa mu kitabu cha bwomi cha Mwanalimbelele ojwachinjigwe kuboka kalakala.

⁹ "Ojwabi na machikilo gukujoa na ajoe!

¹⁰ Mundu jwapangigwe kutoligwa ubanda matoligwa ubanda, jukomigwa kupanga makomigwa kupanga.

Yene, bandu ba Nnoongo bapaligwa kuimbalila na imani."

¹¹ Penia, nginikibona kinyama chenge chakaboka munnema. Chakiba na mbembe ibena andi ya Mwanalimbelele nambu alonge andi lijoka likolongwa. ¹² Kinyama kikale chenie chakiba ni kinala choa tela ni kinyama chu kutumbula ngikitumi kinala choa chi kinyama chukutumbula. Ngajitenda dunia na bandu bakwe bikigongale kinyama chenie chukutumbula, ojwalamite libanga lyakwe lya kiu. ¹³ Kinyama cha pili chenie ngikitenda ikobo ikolo ikolo nu gukuomongwa ata ngikijambukia mwoto kuboka kumbengu uu-luke padunia nnongi ja bandu. ¹⁴ Ngabakoloya bandu boa ba padunia kuikobo yakwe yaitenda

kwa magambu ga kinyama chukutumbula. Chenie ngichaumulicha bandu ba padunia batendekeye kinyago chikilandine ni kinyama chikipotakigwe nu upanga ni libanga lyakwe lilamite. ¹⁵ Chenie ngikipata uwecho gu kukipe bwomi kinyago chi kinyama chukutumbula, mpaka ngikioto kulongela na kakoma bandu boa abakana kukigongalela. ¹⁶ Ngabalachimicha boa, aki-nangota na akina nhota, bina kipato na akaicho, akabanda na ababi agabwa babekigwe iingi muluboko lwabe lwa kalelo andaje pibongi yabe. ¹⁷ Ngakana mundu akaemeje andaje kuucha kilebe mpaka abe ni kiingi chenie. Kiingi chenie nga lina li kinyama chenie andaje ichabo ya lina lyakwe.

¹⁸ Penia ipaligwa malango na juna malango amanya kinyama chenie pikibalanga! Gambu yenie ngi ichabo ya mundu. Ichabo yenie nga mia sita sitini na sita.

14

Bandu ba dunia bakongoligwa andi mauno

¹ Penia nganammona Mwanalimbelele ajemite panani pikitombi cha Sayuni, pamwe na bandu laki jimwe na elufu alobaini na ncheche abaandikigwe muibongi yabe liina lya Mwanalimbelele na liina lya Awamundu. ² Penia nganyoa lilobe likolongwa kuboka kumbengu, elikiba andi mache majingi agapuma mulichela andi lilobe lya nnjai. Lilobe linilijoa andi bandu baona kilimba. ³ Bajembanga nhwambo nhyono nnongi ja kitebu chutawala na nnongi ja ipanganigwa in-abwomi ncheche pamwe na akinanhota. Akibaje mundu jwakaotwa kukibola nhwambo gwenio nambu bandu laki jimwe

na elufu alobaini na ncheche abakomboligwe padunia. ⁴ Bandu benia bateije ngu ngongola, bandu benia babi chwapi. Benia kunkengama Mwanalimbelele kwakwoa kwajenda. Bakomboligwe kuboka kati ja bange bandu, babe bukutumbula kupangigwa ku Nnoongo na kwa Mwanalimbelele. ⁵ Balongije ngu uwangi, babije nililemwa lyalyoa.

Akapakachi atatu bukumbengu

⁶ Penia, nganammona mpakachi jonge akagoloka kunyengalele abi nu Nhwalo Gwambone gwa machoba goa pangapela, gwakatangachi bandu ababi padunia na kwa ilambo yoa na makabi goa na bandu ba ilonge yoa na ngolo yoa. ⁷ Jwombe ngalonge ku lilobe likolongwa, “Mannyogope Nnoongo na kunkolea jwenio! Gambu saa jakwe jukuhukumula bandu jiike. Manng'ongalelange jwombe jwapangine dunia na mbengu, baali na chembwe ya mache.”

⁸ Mpakachi jwa pabele ngankengama jukutumbula ngalenga, “Kibomwike! Kibomwike mbyuu! Kilambo kikolongwa cha Babiloni! Jwaipi ilambo yoa divai jakwe, divai jukube na chuna muno cha ngongola jakwe!”

⁹ Na mpakachi jwa tatu ngabakengama akabele benia akalenga ku lilobe likolongwa, “Mundu jwajoa anda agongale kinyama kikale chenye andaje kinyago chakwe nu kubekigwa kiingi pikibongi chakwe andaje muluboko lwakwe, ¹⁰ jwenio uhyo ainywa divai jililaka lya Nnoongo elijeligwe mu kikombe chi lilaka lyakwe lyangaimula. Jwenio aipotekigwa kwa mwoto na mabwe ga baluti agajaka nnongi ja akapakachi ba chwapi bukumbengu na nnongi ja

Mwanalimbelele. ¹¹ Malyoi gu kupotekigwa kwenio giuka kujenda kunani pangapela na pangapela. Bandu benia abikigongali kinyama kikale chenye na kinyago chakwe pamwe na mundu jwajoa jwabekigwe kiingi cha liina lyakwe bipomoleje kilo na mui.”

¹² Kuyene bandu ba Nnoongo bapaligwa kuimbalila yani abiji-agabala amuli ja Nnoongo nu kujendeke kunhwamini Yesu.

¹³ Kuboka penia, nganyoa lilobe kuboka kumbengu lyakalenga, “Nhwandike malobe ganga! Mbaya abawi ngoe kiti baamini Angwana.” Jwombe Uhuke jwa Nnoongo alenga, Elo kweli! “Angweto bipomolela kuboke mumaengo gabe, gambu itendwa yabe mayakengama.”

Mauno ga nnema

¹⁴ Penia nginilibona liunde liuu. Piliunde lyenie akiba atamite mundu jwalandine na Mwana jwa Mundu. Akiba akwindite luchengo lwa jaabu umutwe jakwe, nu mukuboko jakwe akamwi mbopo jina kutema. ¹⁵ Penia mpakachi jonge ju kumbengu kuboke kunyumba ja Nnoongo okwo kumbengu ngannenge ku lilobe likolongwa jwajo jwabi miliunde, “Ntole mbopo jinu makaune gambu mauno gaike, gambu mauno agabi padunia gakomile.” ¹⁶ Yene, jwatamite piliunde ngauna na mbopo jakwe na mauno ga dunia ngagaunigwa. ¹⁷ Mpakachi ju kumbengu jonge ngapita unyumba ja Nnoongo kumbengu jwombe uyo akamwi mbopo jina katema.

¹⁸ Penia mpakachi jonge kumbengu kilongoi jwa mwoto, ngapita kuboka pikitembe, ngannenge ku lilobe likolongwa jwajo juna mbopo jina katema, kulenga, “Ntole mbopo jinu jina

katema, nteme mikungu ja zabibu ejibi padunia, gambu ijelite!”
 19 Mpakachi ju kumbengu jwenio ngatumi mbopo jakwe kueketa mikungu ja zabibu ja padunia, ngaleke milibomba li ukamangi zabibu, paali pililaka likolongwa lya Nnoongo. 20 Zabibu ngikandigwa nkati ji libomba lyene elikiba panja ji kilambo na myai ngijibutuka andi lukemba meta ibena kujingi pae nu kwela kilomita mya tatu.

15

Akapakachi saba ni ioya saba

1 Kuboka pagenia nginibona iingi yenge ikolongwa yukuomongwa okwo kumbengu. Pakiba na akapakachi saba bukumbengu bina ioya saba yukujomolela. Gambu gu ioya saba yenie, lilaka lya Nnoongo lilenganile. 2 Penia nginikibona kilebe andi baali ja lindala, kiwanga na mwoto. Nganabona ababikiotwi kinyama kikaleche nikinyago chakwe ni ichabo ya lina lyakwe. Bandu benia bajema umbwega ja baali ji lindala. Bakamwi inanda ibapa Nnoongo. 3 Bajembanga nhwambo gwa Musa, mpakachi jwa Nnoongo na gwa Mwanalimbelele, bakalenga, “Mwe Mangwana Mana Nnoongo

Mina Makakala,

itendwa inu nga ikolongwa na ya kuomongwa muno!

Mwe Mangwana ba ilambo yoa, ndela inu ibi andi pipaligwa na ya kweli!

4 Mwe Mangwana, mene jwanga nnyogopa mwe?

Mene jwanga likoleya lina linu? Mwenga jika jinu nga Machwapi.

Bandu bi ilambo yoa mabunhwikalila nu kunng'ongalela, gambu itendwa inu ya kweli ibonakine.”

5 Kuboka pa genia nginjibona nyumba ja Nnoongo jijogaligwe

kumbengu, nkati jakwe mukiba liteba elichalakicha kutenda abi Nnoongo. 6 Penia ngabapitanga akapakachi saba unyumba jenie bina ioya saba. Bakwindangite ngobo nhuu chwapi ina kang'ala nu luunga lwa jaabu mbengamabele. 7 Penie jumwe kati ja ipanganigwa ina bwomi ncheche yela ngabapeganga akapakachi saba bukumbengu bala mikungu ejitweli lilaka lya Nnoongo, ojwalama machoba goa pangapela. 8 Nyumba

ja Nnoongo ngijitwele malyoi agaboka mukibumo cha Nnoongo na makakala gakwe, na akibaje mundu jwaotwile kujingi munyumba ja Nnoongo mpaka pipela ioya saba eiletigwe na akapakachi saba.

16

Mikungu saba ji lilaka lya Nnoongo

1 Penia, nganyoa lilobe likolongwa kuboka munyumba ja Nnoongo kumbengu jakalengela akapakachi saba bala, “Nnyendange makajite mikungu saba jenia ji lilaka lya Nnoongo kudunia.”

2 Mpakachi ju kutumbula ngajenda kujita nkungu gwakwe padunia. Kingobutu mapute mabaja gukubinia ngabagapata boa abakiba na kiingi chikinyama kikale na abagongalila kinyago chakwe.

3 Mpakachi jwa pabena ngajita nkungu gwakwe mubaali. Nabaali ngijibe myai jika andi myai ja mundu jwawile na inabwomi yoa mubaali ngiwe.

4 Mpakachi jwa tatu ngajita nkungu gwakwe mu ngemba na yembwe ya mache, yenie ngigalambuka kube myai. 5 Nganannyoa mpakachi kilongoi jwa mache akalenga,

“Mwe machwapi, mammile na mamakiba!

Mwe ntei andi pipaligwa kuhukumu-mula nyene.

⁶ Magambu bakajitanga myai ja bandu ba Nnoongo na akalondoli binu,

namwe mapi myai banywe,

hapaligwa kutendigwa genie!”

⁷ Penia, nganyoa lilobe pikitembe lyakalenga, “Elo, Mwe Mangwana Mana Nnoongo Bina Makakala! Hukumu inu nga eipaligwa na ya kweli!”

⁸ Mpakachi jwa ncheche ngajita nkungu gwakwe pilichoba. Lyenie ngilipata makakala gakinia bandu kwa lumu lwakwe. ⁹ Yene bandu ngabatinika muno, ngabantukana Nnoongo ojwabi nuwecho ku ioya yenia. Nambu balapangitije kumpe kibumo Nnoongo.

¹⁰ Penia, mpakachi ju nhwano ngajita nkungu gwakwe panani pi kitebu chutawala gu kinyama kikale chenie. Lubendu nguluwekele kingwana chikinyama chenie na bandu ngibikilumanga nimi yabe magambu gu kubinia, ¹¹ na ngabantukana Nnoongo ju kumbengu kwa magambu ga kubinia kwabapata na mapute gala. Nambu balapangitije itendwa yabe ibaja.

¹² Penia, mpakachi jwa sita ngajita nkungu gwakwe mu lukemba lukolongwa lwa Fulata. Mache gakwe ngagajoma kupala jibe ndela ja akangwana kuboka kumbwani. ¹³ Penia, nginjibona ihuke ichapu itatu ikiba andi maula, chimwe kipita mukano ji lijoka likolongwa na chimwe kipita mukano ji kinyama kikale na chimwe kipita mukano ja n nondoli ju uwangijo. ¹⁴ Yenje ngi ihuke itatu imichepela eitenda ikobo, ngiijenda kakangwana ba dunia joa na kakongani pamwe

kwangondo kulichoba likolongwa lya Nnoongo Juna Makakala.

¹⁵ Angwana balenga, “Mpenekia! Nenga nhika anda nnyibi! Mbaya mundu jwakelukia nu kwinda ngobo yakwe kupala akajenda makengelije nu kola oni.”

¹⁶ Ihuke yenie ngayakongania akangwana benia paali apakemigwa Kiebulania, Halimagadoni.

¹⁷ Penia, mpakachi jwa saba ju kumbengu ngajita nkungu gwakwe panyengelejagi. Lilobe likolongwa ngilijoanika kuboka pa kitebu chutawala, munyumba ja Nnoongo, lyakalenga, “Galen-ganile!” ¹⁸ Ngukupiti kumulakila na manjega nu kulindimila kwa njai nu kulendeme kukolongwa kwa nnema na kwanapitije kulendeme kwa nnema andi kwenio kutumbu Nnoongo pampangana mundu. ¹⁹ Kilambo kikolongwa chenie ngikibaganika ipande itatu ni ilambo ya bandu boa ngibomonika. Penia Nnoongo ngakikombokela kilambo kikolongwa chuku Babiloni. Ngakikenga kikombe cha divai ji lilaka lyakwe likolongwa. ²⁰ Ichilu yoa ngiboigwa, na itombi yoa ibonakineje kabele. ²¹ Penia kumbengu ngijikoma ula ngolongwa ja maganga gina kutopa limwe kilo amsini ngagagwele bandu. Angweto ngabantukana Nnoongo magambu ga ioya yenie ya ula ngolongwa jimaganga, gambu jikiba ula ngolongwa muno.

17

Munkege juna ngongola ni kinyama kikale

¹ Jumwe kati ja akapakachi saba bukumbengu abakiba nimikungu saba ngaika, nganengela, “Nhwike, nane nannaye hukumu ja munkege jwajo nngongola nkolongwa, jwatama umbwega

ja mache majingi. ² Akangwana ba padunia bateilinge ngongola najwenio, na bandu abatama padunia ngabalobe ugembe gwa ngongola yakwe.”

³ Kiti tango nakalongeigwa nu Uhuke jwa Nnoongo nginikibona nakatoligwa na mpakachi ju kumbengu mpaka kupongote. Kwenio nganammona munkege atamite panani ja kinyama kikale kikele. Kinyama chenie kikiba kiandikigwe kila paali maina gukuntukana Nnoongo, kikiba na mitwe saba na mbembe komi. ⁴ Munkege jwenio akiba akwindite ngobo ya langi ja zambalau na ngele, akiba akilembalakie kwa jaabu, mabwe ga bei ngolongwa na lulu. Mukuboko jakwe akamwile kikombe cha jaabu chombe chakiba kitweli mabaja nu uchapu gwa ngongola yakwe. ⁵ Pikibongi chakwe paandikigwe liina lya mana ga chili, “Babiloni Nkolongwa, amama ba akangongola na ba akabaja ba dunia.” ⁶ Nganammona munkege jwenio alobile myai ja bandu ba Nnoongo, na myai ja akachaili ba Yesu. Panammona ngaomongwa muno.

⁷ Penia mpakachi jukumbengu jwenio ngangonya, “Kwa nike nhwomongwa? Nenga maninnengela mana gachili ga munkege ojo na kinyama kikale chenje chikimpotwile china mitwe saba na mbembe komi. ⁸ Kinyama kikale chela chimikibona kikiba kim-momi nambu ngoe kiwile, nambu ngoe kibandaki kuika kuboka kulibomba lyanga pela, chenie makialabigwa. Bandu abatama padunia, banga andikigwa maina gabe mukitabu cha bwomi kutumbu pipanganigwa dunia bapakuomongwa pabapakukibona kinyama kikale chenie magambu kalakala ngikibe kimmomi na ngoe kiwile nambu makiika

kabena!

⁹ “Pamba ipaligwa malango na gwambone! Mitwe saba jenie ngi itombi saba yatama munkege jwenio. Uyo mitwe saba jenie nga akangwana saba. ¹⁰ Akangwana nhwano bakomigwe, jumwe tango akatawala na jongo tango anaikaje, nambu papakuika apaligwa kutawala kulingobu tu. ¹¹ Kinyama kikale chikikiba kalakala ngoche kibije, jwenio ngungwana jwa nane. Jwenio nga kati ji inyama sabaye, chenie makijomokage.

¹² “Mbembe komi imibona yela nga akangwana komi banga-tumbu kutawala, nambu bipata kinala chukutawala kwa saa jimwe ni kinyama kikaleche. ¹³ Boa biba lyabe limwe na angweto bikipa kinyama kikale chenie makakala gabe goa ni kinala. ¹⁴ Bapakuputana ngondo na Mwanalimbelele, nambu Mwanalebelele pamwe na ababakemite na kapambula bina kuaminika, apakaotola gambu jwenio nga Ungwana jwa akangwana na Nkolongwa jwa akakolongwa.”

¹⁵ Kuboka penia mpakachi jukumbengu nganengela, “Mache gamagabona patamite nngongola jola, nga ngongano yi ilambo yoa na ngolo yoa ni ilonge yoa. ¹⁶ Kinyama kikaleche na mbembe komi imibona mainchimwa nngongola jwenio. Maimpoka ilebe yakwe yoa yakweti nu kunneka makengele na mabilya nyama ja mmele gwakwe nu kuntinia mwoto. ¹⁷ Gambu Nnoongo abekite mumyojo jabe kutenda gapala jwombe, nu kuchikachana angweto kwa angweto kukipe kinyama kikale chenie uwecho gwabe gukingwana mpaka palenga Nnoongo galenganile.

18 “Munkege jumummona jola ngi kilambo kikolongwa chibatawala akangwana boa padunia.”

18

Kugwe kwa kilambo cha Babiloni

¹ Kuboka pa genia nganamomona mpakachi jonge akauluka kuboka kumbengu. Akiba ni kinala kikolongwa, na dunia ngijimulikigwa na kung'ala kwakwe. ² Jwenio ngatondobea lilobe kanonoya akalenga, “Mmomwike kilambo kikolongwa chuku Babiloni mmomwike mbyuu! Ngoe mmi kitamo chi ibwebwe ni michepela, mwe ngoe ngi kitamo chi ijuni ichapu ni inyama ichapu yukuakala muno. ³ Magambu bandu ba kabila yoa ngabalobe divai jinu babe na chuna muno chukutenda ngongola yakwe na akangwana ba padunia na bandu bikilambo chenye batei nakwe ngongola. Na akaucha ilebe ba padunia bapatite kipato kikolongwa kwa makakala ga kauchi mukilambo chenye ile yu konji.”

⁴ Kuboka penia nganyoa lilobe lenge kuboka kumbengu kulenga, “Mangweto mabandu bango, mmokange mukilambo chuku Babiloni, kupala akannyambukije mabaja gakwe, kupala makapatangaje ioya yakwe.

⁵ Kwa magambu mabaja gakwe, galombakine mpaka kumbengu, na Nnoongo akombakile mabaja gakwe.

⁶ Matenda andi apantendeling mangweto, mannepange pabena kwa agantendalinge. Mukikombe chatindagine divai jakwe, mantindanikia divai

mbaba mala pabena kupeta jampilangita mangweto.

⁷ Mampegange kupotekigwa nu kukubinina tela na pakikoya nu kutama kukukikonja,

gambu umwojo akilenga, ‘Ndama pamba andi linyongolo nane nanahweleje,

nagaje!’ ⁸ Kwa magambu genia kulichoba limwe ioya yakwe yoa ipakumpata,

kiu na kokaleka na njala,

apakujochigwa mwoto,

gambu Angwana ana Nnoongo abahukumu bakweti makakala.”

⁹ Akangwana ba padunia abatei nakwe ngongola nu kutama kukukikonja pamwe na mwenga, bapakuguta nu kokaleka, pabapakagabona malyoi gukutinika kwinu. ¹⁰ Bajemanga kutaali kwa mbwele gambu gukupotekigwa kwinu, bakalenga, “Kulaga, kulaga, mwe Babiloni kilambo kikolongwa ni kilambo china makakala. Gambu saa jimwe tu hukumu jinu jiike!”

¹¹ Uyo akaucha ilebe ba padunia angweto mabaguta nu kubeka malelo kilambo chenye, magambu abonekanaje mundu jukueme ilebe yabe kabele, ¹² abeje kabele mundu jukueme jaabu yabe, na feza yabe na mabwe ga bei na lulu na ikwinda yukualala na ngobo ya zambalau na ngobo ngele na ngobo nyebajau, na kila kilebe chukunungila chi mikongo na yambo ya mino ga ndembo na yombo i mikongo itendakiigwe kwa bei ngolongwa na yombo iliaba na yombo ya yoma na yombo ya malumalu, ¹³ mda lasini na itimbilo nu ubani na udi na divai na mauta na unga gwa ngano na ngano na ng'ombe na mambelele na falasi na mikokoteni na akabanda babe na ati bwomi gwa bandu.

¹⁴ Na akaucha ilebe bikilengela kilambo chenye, “Ilebe yambone yoa imapala ibe inu ngoe ejebalie, kipato chinu choa chukulokeloke ni ilebe eimpa kukikonja mibona kabeje ngu!” ¹⁵ Akaucha ilebe abakiba bina ipato kuboke mukuucha ilebe mukilambo chenye, majemanga kutaali ku kujogopa kupotekigwa kwakwe. Bapakuguta nu kube na malelo, ¹⁶ bilenga, “Kulaga! Kulaga mwe makilambo kikolongwa, mayobali kwinda ngobo ya kitani na ngobo ya langi ja zambalau ngobo negele nu kukilembaleke kwa jaabu na mabwe ga bei ngolongwa na lulu! ¹⁷ Ku saa jimwe tu kipato chinu kibokite!”

Kabe akaendecha meli binu na boa abatyanga nabo na akaucha ilebe kundela ja baali na bandu boa abakamu maengo mubaali ngabajema kutaali, ¹⁸ na pabagabona malyoi ga mwoto ogukiba gukantinia jwenio, ngabaguta kunonoya, kulenga, “Bo, kibile kilambo kikolongwa andi chenjeno!” ¹⁹ Ngabaguta nu kubeka kiale umutwe nu kokaleka, kulenga, “Kulaga! Kulaga, kilambo kikolongwa! Magambu bandu boa bina meli ngabapata ipato kupete mwe, ku saa jimwe tu nhwoite ilebe inu yoa!”

²⁰ Nhwala mwojo mbengu, nhwala mwojo mammi chwapi na machandundame na makalondololi magambu Nnoongo anhwukumwi andi jwombe pantendalinga mangweto.

²¹ Kuboka penia mpakachi jumwe juna makakala ngajinu libwe likolongwa andi lwala nu kulileke mubaali, ngalenga, “Yene nga pikipakulekaligwa kamakakala kilambo cha Babiloni, kibonekana kabeje. ²² Mijijoa kabeje miambo ja bandu, wala malobe ga akaona inubi wala

malobe ga akajembi wala akajemba pilimbi wala akajemba mapenga. Wala pundi jwajoa jwapakubonekana kwinu, wala lilobe li kuyaga lijoanikaje kwinu. ²³ Kung’ala kwa muli kubonekanaje kabe kwinu, na malobe ga ajumbo na andaje ga angwanamundu gijoanikaje kwinu, magambu akaucha ilebe binu bakiba nuwecho nkolongwa padunia nu kuwabe gwinu ngamakoloyanga bandu boa ababi padunia!”

²⁴ Kilambo chuku Babuloni kihukumuligwa magambu nkati jakwe mukiba na myai ja akalondoli na bandu ba Nnoongo na bandu boa abachinjigwe padunia joa.

19

Minhambo ju kunnumba Nnoongo

¹ Kiboka cha genia nganyoa lilobe likolongwa kuboka kumbengu andi lya bandu ajingi kulenga, “Alumbigwe Nnoongo! Ukomboi ni kibumo na makakala yoa nga yakwe Nnoongo jwito! ² Hukumu jakwe nga ja kweli nga ejipaligwa. Anhwukumwile nngongola nkolongwa ojwajial-
abia dunia joa kwa ngongola yakwe. Nnoongo anhwukumwile magambu ga kakoma akapakachi bakwe!” ³ Ngabakemeke kabena, “Alumbigwe Nnoongo! Malyoi ga mwoto agatinie kilambo chenye gajende ngunani machoba goa pangapela!” ⁴ Akananhota ichilini na ncheche na inabwomi ncheche, ngabagwe manguku nu kunng’ongale Nnoongo jwatamite pikitebu chakwe chutawala ngalenga, “Unhyo! Alumbigwe Nnoongo!”

Mpapala gwa kutola akege gwa Mwanalimbelele

⁵ Kuboka penia, ngapapiti lilobe pi kitebu chutawala kulenga, “Munnubange Nnoongo jwito, mangweto makapakachi bakwe mmoa, mmoa mamung'ongalela, makanangota na makananhota.”
⁶ Penia nganyoa kilebe andi lilobe andi lya bandu ndu na andi kupuma kwa mache na andi kulindimi kwa njai, lyakalenga, “Mannubange Nnoongo! Kwa magambu Angwana bito ana Nnoongo Bina Makakala abatawala.”
⁷ Tuala mwojo nu kululuta, tulumbe ukolongwa gwakwe! Magambu mpapala gu kutola akege gwa Mwanalimbelele uike na ajumbo babe babi tayali.
⁸ Munkege jwenio bampi uwecho gu kwinda ngobo chwapi nhuu inakung'ala.”

Kikwindo chenie kilaya itendwa yambone ibatenda bandu ba Nnoongo.
⁹ Penia mpakachi ju kumbengu jo nganengela, “Nhwandika ganga, mbaya baba abakokigwe ku mpapala gwa Mwanalimbelele.” Kabe nganengela, “Genia nga malobe ga kweli ga Nnoongo.”
¹⁰ Penia ngang'we manguku nnongi ja makongono gakwe, ngambala kunng'ongalela. Nambu jwenio nganengela, “Nkotoke! Ne nga napakachi najinu andi mwenga na akanuna binu, twe tuboa tunchalakicha Yesu. Mann'ongale Nnoongo!”

“Gambu kweli ejiekuligwe na Yesu nga ejebaotoya bandu kulenga nhwalo kuboka ku Nnoongo.”

Jwanhwombila Falasi nhuu

¹¹ Penia, nganola mbengu jiekuligwe, na nganammona falasi nhuu, na jwanhwombile akemigwa, “Jukuaminika,” na “Kweli.” Pabahukumula bandu nu kuputana ngondo atenda yene andipaligwa.
¹² Mio gakwe gakiba andi nimi ya

mwoto na akiba akwindite njengo ndu umutwe. Jwombe akweti liina lyene abije jwalimanyi nambu mwene tu.
¹³ Akiba akwindite ngobo jibachwikite mu myai. Liina lyakwe akemigwa, “Lilobe lya Nnoongo.”
¹⁴ Matyala gu kumbengu ngagankengama kongo gaombi falasi nhuu mbuu na gakwindite ngobo ina chwapi nhuu ina kualala.
¹⁵ Upanga gu-nakatema ngupita mukana jakwe, na kupanga gwenio mabaotola bandu bilambo yao. Jwenio nga ojwapakutawala kwa bokola ja choma nukanda divai muchombo chu ukamangi zabibu ya lilaka likolongwa lya Nnoongo juna Makakala.
¹⁶ Mungobo jakwe nu mulibondo lyakwe, paandikigwe liina, “Nngwana jwa akangwana na Ntawala jwa akatawala.”

¹⁷ Penia, nganammona mpakachi jukumbengu jonge ajemite pilichoba. Ngatondobea lilobe na kikema ijuni yoa eigoloka kunani, “Nhwikange! Nkonganganage pamwe ku mpapala nkolongwa gwa Nnoongo.
¹⁸ Nhwikange nniagange mibele ja akangwana, mibele ja akakolongwa ba matyala, mibele ja bandu bina makakala, mibele ja falasi na mibele ja akaombe falasi boa, nhwikange nniagange mibele ja bandu boa, ababi agabwa na akabanda, akanangota na akananhota.”

¹⁹ Penia, nginikibona kinyama kikale na akangwana ba padunia pamwe na matyala gabe bakongine pamwe kupala kumputa ngondo jwajo ojwaombi falasi nhuu na matyala gabe.
²⁰ Nambu kinyama kikale chenie ngikipukaligwa mateka pamwe na nnondoli ju uwangi jwakiba akalaya ikobo kupete kinyama chenie. Ku ikobo yenie, ngabakoloya abakiba babekigwe kiingi chi kinyama

chenie, na angweto abagongalela kinyago chakwe. Kinyama kikale chenie pamwe na nnonndoli ju wangi jwenio ngabalekeligwa boa abena, babi akammomi, nkati ja lilaba elijaka mwoto gwa mabwe ga baluti. ²¹ Matyala gabe ngagakomigwa ku upanga ogupita nkano ja jwajo jwaombe falasi nhwuu. Ijuni yoa ngijukuta ku nyama ya mibele yabe.

20

Yaka elufu jimwe

¹ Penia, nganammona mpakachi jumwe akauluka kuboka kumbengu abi na lupungulo lu kulibomba lyangapela na ntondolo nkolongwa mukuboko jakwe. ² Ngalikamula lijoka lela lijoka lya kalakala, yani Mmaja andaje Lichetani ngalitaba ntondolo kuingobu cha yaka elufu jimwe. ³ Mpakachi jwenio ngalilekela kulibomba lyangapela, ngalijigilila kwenio nukubeka minepo panniangi kupala akaoyangaje bandu kabele mpaka yaka elufu jimwe pipakulenganila. Nambu kuboke mu yaka yenie nga mpaka likuluguligwe kabele, nambu kuingobu tu.

⁴ Penie nginibona itebu yu utawala na batamite bandu abakamuigwe kinala chukuhukumula. Kabe nginibona ihuke ya bandu abachinjigwe kwa magambu gukunhwamini Yesu nu kutangacha lilobe lya Nnoongo. Benia bagongalije kinyama kikale chenie ni kinyago chakwe, na babekigwije kiingi chakwe mui-bongi yabe, andaje mumaboko gabe. Ngabayokanga nukutawala na Kilisto kwa yaka elufu jimwe. ⁵ Bange bandu abajomwike bala bapatangitije bwomi mpaka pilenganila yaka elufu jimwe. Kwenio nga kuhyoka ku kutumbula kwa abawile. ⁶ Mbaya nu upeepe, kwa

bandu ba Nnoongo abapakube mukulumbu kuyoka. Kiu cha pabele kibeje na makakala kwabe, biba akakung'i ba Nnoongo na ba Kilisto bitawala pamwe kwa yaka elufu jimwe.

Kupela ku Lichetani

⁷ Kingobu cha yaka elufu jimwe kulengania, Lichetani malijogoligwa kuboke mukipungo chakwe. ⁸ Lyene malipita panja, litumbula kaoyanga bandu abapwilikine kila paali padunia, yani ilambo eikemigwa Gogu na Magogu. Lichetani lyakongala pamwe kukuputana ngondo, benia biba ndu andi nhwangu kumbwani. ⁹ Ngabapetanga mu kilambo choa, bikikitindila kigono cha bandu ba Nnoongo ni kilambo chakipala Nnoongo. Nambu mwoto nguuluka kuboka kumbengu, ngugwatinia mbyu. ¹⁰ Mmaja ojubaoyanga, ngalekaligwa nkati ja lilaba elijaka mwoto gwa mabwe ga baluti, mukibi kinyama kikale chela na nnonndoli juwangi. Angweto bipotekigwa mwenio kilo na mui pangapela na pangapela.

Hukumu ja bandu boa

¹¹ Penia, nginikibona kitebu chutawala kikolongwa kihuu na jwatamile chenie. Dunia na mbengu ngiboka nnongi ja mio gakwe, na jibonekana kabeje. ¹² Nganabonanga bandu abawile akinanhota na akinangota, bajemangite nnongi ja kitebu chutawala ni itabu ngiekuligwa. Kitabu chenge ngikiekuligwa, chenie ngi kitabu cha bwomi. Abawile ngabahukumigwa kuboke muintendwa yabe, andi piandikigwe muitabu yenie. ¹³ Baali ngabapianga abawile abakiba mwenio, kiu nu kumambi ngabapianga abawile abakiba

mwenio. Na kila mundu ahukumi-gwa kuboke muitendwa yakwe. ¹⁴ Kuboka penia kiu nu kumambi ngukulekaligwa mulilaba lya mwoto. Lilaba lya mwoto nga kiu cha pabena. ¹⁵ Mundu jwajoa jwanga andikigwa liina lyakwe mu kitabu cha bwomi, ngalekaligwa mulilaba lya mwoto.

21

Mbengu nhyono na Dunia nhyono

¹ Kuboka penia, nginijibona mbengu nhyono na dunia nhyono. Gambu mbengu ja kalakala na dunia ja kalakala ikiba iboigwe na baali uhyo jikibaje. ² Nginikibona kilambo cha chwapi, Yelusalemu nhyono, chakauluka kuboka ku Nnoongo kumbengu. Kikiba kibekigwe chwapi andi ajumbo abalem-balekigwe chwapi kukutoligwa na analome. ³ Penia nginilijoa lilobe likolongwa kuboka pikitebu chutawala kulenga, “Nno! Kitamo cha Nnoongo kiyono kibi pamwe na bandu. Jwombe atama pamwe nabo. Angweto biba bandu bakwe, Nnoongo mwene aitama nabo, jwombe aiba Nnoongo jwabe. ⁴ Jwenio magaungula manjochi gabe goa. Gambu kiu kibeje kabena, andaje kokaleka, andaje nguto, andaje kubinia. Gambu ilebe yakalakala ipetite.”

⁵ Penia jwatamite pikitebu chutawala ngalenga, “Nno, nitenda yoa kube ihyono.” Kabe nganengela, “Nhwandike malobe ganga, gambu malobe ganga gu kuaminika na ga kweli.” ⁶ Penia nganengela, “Galenganile! Nenga nakutumbula nu kujomolela, kindumbutumbu chi ilebe yoa nu kupela kuilebe yoa. Mundu jwajoa jwabi na nyota manimpa mache agaboke mu chembwe cha bwomi anywe pangalepa. ⁷ Jwapakuotola mapata genia,

nane maniba Nnoongo jwakwe na jwenio aiba manango. ⁸ Nambu bandu abajogopa na bangaamini na akabaja na akakomi na akan-gongola na akaabe na abagongale inyago na akawangi boa, benia paali pabe piba mulilaba elijaka mwoto gwa mabwe ga baluti, chenye nga kiu cha pabena.”

Yelusalemu nhyono

⁹ Penia jumwe kati ja akapakachi saba kuboka kumbengu abakiba na mitungati sabaje ejikiba jitweli ioya saba jukujomolela, ngaika nu kunengela, “Nhwike! Nane manunnaya ajumbo, nhwana gwa Mwanalimbelele” ¹⁰ Penia kiti mbi nu Uhuke jwa Nnoongo, mpakachi ngandola ngambeleka mpaka pikitombi kikolongwa kitan-damau. Nganaya kilambo cha Chwapi, Yelusalemu, chakauluka kuboka ku Nnoongo kumbengu. ¹¹ Chakang'ala ku kibumo cha Nnoongo, kung'ala kwakwe kukiba andi kwa libwe lya bei ngolongwa andi libwe lya yaspi, ling'ala andi lindala. ¹² Kilambo chenye kikiba ni lipamanda litindile kilambo choa lina milyango komi ni mibele pamwe na akapakachi komi na abele ngabajema pimilyango jenie. Panani ja kila nniango paandikigwe maina ga makabi komi na mabele guku Isilaeli. ¹³ Kikiba na milyango mitatu kundonde, milyango mitatu kuchanya, milyango mitatu kubanda, milyango mitatu kumbwani. ¹⁴ Mulipamanda li kilambo chenye likiba lichengigwe kijemo cha maganga komi na mabena, na kila panani ja liganga pakiba paandikigwe liina limwe lya achandundame komi na abena ba Mwanalimbelele.

¹⁵ Mpakachi ojwalongila nane akiba nu lutela lwa jaabu lukupemela kilambo, nu kupeme

milyango jakwe na mapamanda gakwe. ¹⁶ Kilambo chenie kikiba ni ingonu ncheche mapana na matandamau gakwe telatela. Mpakachi ngakipema kilambo chenie kulutela lwakwe, kikiba na kilomita elufu ibena na mya ncheche, na kilomita yenie mapana nu kutandamala kujenda pae. ¹⁷ Penia mpakachi ju kumbengu ngapema lipamanda lyenie mapana gakwe gakiba mita sitini na sita ku kipemo cha bandu, mpakachi atumia chenie. ¹⁸ Lipamanda lyenie lyakiba lichengigwe kwa mabwe ga bei ngolongwa agakemigwa yaspi ni kilambo chenie kikiba kichengigwe kwa jaabu chwapi, andi lindala linakung'ala. ¹⁹ Ijemo ya lipamanda lya kilambo yakiba ilembelekiigwe ku kila liganga ga bei ngolongwa. Liganga likutumbula li kijemo likiba yaspi, lya pabena safaya na lya tatu kalikedoni na lya ncheche zumalidi, ²⁰ li nhwano salidoniki, lya sita akiki, lya saba kilisolito, lya nane bebulo, lya tisa topazi, lya komi kilisopaso, lya komi na moja yasintho na lya komi ni ibena ametisto. ²¹ Milyango komi na mibena jela jakiba lulu komi ni ibena, kila nniango gwakatengenechigwa kwa lulu jimwe. Ndela ngolongwa ja kilambo jakiba jichengigwe kwa jaabu chwapi, jina kung'ala andi lindala.

²² Nijibwenije nyumba ja Nnoongo mu kilambo chenie, gambu Angwana ana Nnoongo Bina Makakala na Mwanalimbelele nga nyumba jabe. ²³ Kilambo chenie kipaligwije kumuliki lichoba andaje mwei, gambu kibumo cha Nnoongo kikipe ndaa nu lumuli lu kilambo chenie nga Mwanalimbelele. ²⁴ Bandu ba padunia batyanga munda jakwe na akangwana

ba padunia baleta kipato chabe mwenio. ²⁵ Milyango ji kilambo chenie jijigaligwaje machoba goa, gambu kubeje kilo mwenio. ²⁶ Kibumo ni ipato ya bandu boa badunia iletigwa mwenio. ²⁷ Nambu kibije ngu chachoa chikibi kichapu chikipakujingila mukilambo chenie, andaje mundu jwajoa jwakamu ilebe yaoni andaje uwangi aijingije mwenio. Nambu baba tu abaandikigwe maina gabe mukitabu cha bwomi cha Mwanalimbelele.

22

Mache agapanga bwomi

¹ Penia mpakachi jukumbengu nganaya lukemba lwa mache ga bwomi lunakung'ala andi lindala, gaboka pikitebu chutawala cha Nnoongo na Mwanalimbelele, ² panakati nakati ja ndela ngolongwa jikilambo. Kila kingonu chi lukemba ubi nkongo gwa bwomi gupambika ngoko aina komi na ibena kwa mwei. Na maamba ga nkongo gwenio nga ntela gu kulamia bandu banga Akayahudi. ³ Kubeje kilebe nhwilo gwagwoa mu kilambo chenie.

Gambu kitebu chutawala cha Nnoongo na cha Mwanalimbelele kiba mwenio, na akapakachi bakwe bamegelela jwombe. ⁴ Mabukubona kumio jakwe, na liina lyakwe liba liandikigwe mui-bongi yabe. ⁵ Kubeje kilo kabele ni bipalaje lumuli kabele andaje lichoba, gambu Angwana ana Nnoongo bamulakila, nangweto bitawala machoba goa pangapela.

Kuika kabele kwa Yesu

⁶ Penia mpakachi jukumbengu nganengela, "Malobe ganga nga ga kweli na gukuaminika. Angwana ana Nnoongo abalongalea akalondoli kulenga nhwalo gwabe kupete Uhuke

jwabe, bankingite mpakachi jwabe jukumbengu balayange akapakachi babe bapadunia ilebe eibakupitila kingobu tu.

⁷ “Mpenikie! Ndenda kuika. Mbaya ojwaagabala malobe gu ulondoli agaandikigwe mu kitabu chenje.”

⁸ Ne nana Yohana, nanibona nu kuijoa ilebe yenie. Kuboka pu kuibona nu kuijoa, ngang'we pamakongono ga mpakachi ju kumbengu kupala kung'ongalela, ojwanaya ile yene. ⁹ Nambu jwombe nganenge, “Makaten-daje yene! Ne napakachi najinu na ba akanunabinu akalondoli na bandu boa abagaagabala malobe agabi mu kitabu chenje. Munng'ongalela Nnoongo.”

¹⁰ Kabe nganenge, “Makagaiyaje malobe gu ulondoli agabi mu kitabu chenje, gambu kingobu chenie kibandakile. ¹¹ Manneke ojwabi mmabaja ajendeke nu ubaja gwakwe na ojwabi nchapu ajendeke kube nchapu. Jwakamwa gambone agunhwalali Nnoongo ajonjeke kamwa gambone, na ojwabi chwapi ajendeke kube chwapi.”

¹² “Mpenakie!” Alenga Yesu. “Nhika chokwe! Pamwe na hupo yambakumpe kila mundu tela ni itendwa yakwe. ¹³ Ne nakutum-bula ku ilebe yoa nu kujomolela ku ilebe yoa, kindumbutumbu nu kupela jwandumbula ilebe yoa nu kuilenganikia ilebe yoa.”

¹⁴ Mbaya abapula ngobo yabe, gambu benia nga abapaligwa

kuujendele nkongo gwa bwomi, nu kujingi kunnyini kukupete milyango jakwe.

¹⁵ Nambu panja ibi imbwa, akaabe na akangongola na akakomi na abagongale inyago na boa abapala kulonge uwangi.

¹⁶ “Ne nana Yesu, nankingite mpakachi jwango achalakiche ilebe yenje kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Ne ngi kibeledi chu lungolo lwa Daudi. Ne lutondwa olung'ala lu kindabi.”

¹⁷ Uhuke jwa Nnoongo na Ajumbo balenge, “Nhwike.” Kila mundu jwajoa alenge, “Nhwike.” Juna nyota aike, na jwapala, agatole mache ga bwomi pangalepa.

Kujomolela

¹⁸ Ne nachalakicha boa abajoa malobe gu ulondoli gi kitabu chenje, mundu jwajoa andajonjachie chachoa mu ilebe yenje, Nnoongo apakunyonjeke mipengui ejiandikigwe mu kitabu chenje. ¹⁹ Anda mundu aboite lilobe kuboka mulondoli gu kitabu chenje, Nnoongo apakuboya lipungu lya jwenio mu nkongo gwa bwomi, na mu kilambo cha chwapi, ilebe ilengigwe mu kitabu chenje. ²⁰ Yesu jwaekwile kweli jilebe yenje achalakicha kulenga, “Elo, ndenda kuika.”

Unhyo. Nhwike Angwana ana Yesu!

²¹ Upeelee gwa Angwana ana Yesu ube pamwe na bandu ba Nnoongo boa. Unhyo.